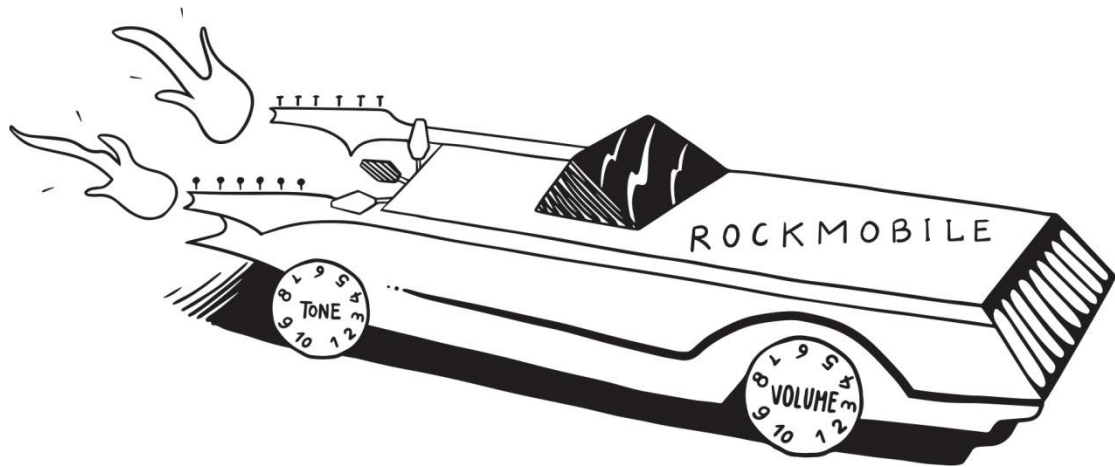

Διπλωματική Διατριβή

Ηλίας Κατσιάνος Α.Μ. : 1832020114

Φοιτητής του διατμηματικού

Μεταπτυχιακού «Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη»

Τίτλος

*Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού
Πιερίας.*

Music in Community and Social Self: The Case of Kolindros Pierias

Επιβλέπων καθηγητής: Χτούρης Σωτήρης

Φεβρουάριος 2022

Τριμελής συμβουλευτική επιτροπή

Χτούρης Σωτήρης	Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
Ζήση Αναστασία	Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ψυχικής Υγείας της Κοινότητας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
Ζιώγας Γιάννης	Αναπληρωτής Καθηγητής Ζωγραφικής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	7
Λέξεις Κλειδιά.....	7
Abstract.....	8
Key Words.....	8
Εισαγωγή.....	9
Κεφάλαιο Πρώτο.	10
1.1. Ερευνητικό ερώτημα και ερευνητικά αντικείμενα.....	10
1.2. Ερευνητικοί σκοποί και συνάφεια με το ΔΜΠΣ.....	11
1.3. Σύντομη βιβλιογραφική τεκμηρίωση.....	11
1.4. Πρωτοτυπία του θέματος.....	13
Κεφάλαιο Δεύτερο: Θεωρητικό υπόβαθρο: θεωρίες – έννοιες.....	13
2.1. Τι είναι η κοινότητα - Τέχνη στην κοινότητα.....	13
2.2. Παρεμβατική τέχνη.....	15
2.3. Κοινωνικές έρευνες για την μουσική.....	17
2.4.1. Η Τέχνη της Μουσικής και η Μουσική της Κοινότητας.....	18
2.4.2. Φιλοσοφία και χαρακτηριστικά της Κοινοτικής Μουσικής/ των κοινοτικών μουσικών δράσεων.....	22
2.4.3. Βασικά Χαρακτηριστικά των κοινοτικών μουσικών δράσεων.....	22
2.4.4. Ο ρόλος και τα χαρακτηριστικά του κοινοτικού μουσικού/ μουσικού εμπνευστή/συντονιστή στις κοινοτικές μουσικές δράσεις.....	24
2.4.5. Τα χαρακτηριστικά και τα εφόδια ενός ατόμου που επιθυμεί να εμπνεύσει κοινοτικές μουσικές δράσεις.....	25

2.4.6. Τέσσερις βασικές έννοιες που απασχολούν την μουσική στην κοινότητα.....	27
2.5.1. Σύμπραξη Κοινοτικής Μουσικής και Μουσικής Εκπαίδευσης.....	31
2.5.2. Προτάσεις για ένα μάθημα μουσικής της κοινότητας.....	32
2.5.3. Η μουσική δημιουργικότητα.....	33
2.5.4. Θεωρίες και μοντέλα για την ανάπτυξη της μουσικής δημιουργικότητας.....	33
2.5.5. Η αξία της ομαδικής μουσικής δημιουργία.....	34
2.6. Παραδείγματα κοινοτικής μουσικής και καλλιτεχνικής εκπαίδευσης από την παγκόσμια και ελληνική κοινότητα.....	35
2.7. Μουσικοθεραπεία στην κοινότητα.....	40
2.8. Μουσικοθεραπεία.....	41
2.9. Μουσική Ψυχολογία και Συναισθήματα	42
2.10. Η θεωρία της επιτέλεσης.....	43
2.11. Θεωρίες για την μηχανική αναπαραγωγή μουσικής: Χρήσιμες θεωρήσεις για την έρευνα και την δημιουργία του ιντερνετικού ραδιοφώνου.....	44
2.12. Επικοινωνία.....	46
2.12.1. Βασικές αρχές της επικοινωνίας.....	46
2.12.2 Η Μουσική ως Μορφή Επικοινωνίας.....	47
2.13. Το φαινόμενο της «εξάρτησης» από το κινητό ή τον υπολογιστή.....	48
Κεφάλαιο Τρίτο.....	49
3. Τι λέει η Κλινική κοινωνιολογία για την τέχνη ως θεραπεία και ως έρευνα.....	49
3.1. Σχετικά με την θεραπεία.....	49
3.2. Σχετικά με την έρευνα.....	51
3.3.1. Η Εν- εικόνηση ως μέθοδος έρευνας και θεραπείας.....	53

3.3.2. Παράδειγμα διαλεκτικής Εν- εικόνισης: <i>To Lifestyle ως Αντι-Κοινωνικό</i> <i>Κεφάλαιο μέσα από το τραγούδι Χάρτινο Τσίρκο</i>	54
Κεφάλαιο Τέταρτο	70
4.1. Ερευνητικό σχέδιο.....	70
4.2. Οι μέθοδοι έρευνας και ανάλυσης.....	72
4.3. Δειγματοληψία - Διαδικασία εντοπισμού Ε.Ο.....	75
4.4. Γενική περιγραφή συναντήσεων Ε.Ο. και Θεματικοί άξονες.....	77
4.4.1. Θεματικοί άξονες 1 ^{ης} συνάντησης Ε.Ο.....	77
4.4.2. 2η Συνάντηση της Ε.Ο.....	79
4.4.3. Θεματικοί Άξονες της 3 ^{ης} συνάντησης Ε.Ο.....	80
4.4.4. Θεματικοί Άξονες της 4 ^{ης} συνάντησης Ε.Ο.....	81
Κεφάλαιο Πέμπτο: Ανάλυση εμπειρικών δεδομένων	82
5.1.1.Ανάλυση εμπειρικών δεδομένων 1 ^{ης} Συνάντησης της Ε.Ο.....	82
5.1.2. Συμπεράσματα ανάλυσης 1 ^{ης} Συνάντησης της Ε.Ο.....	108
5.2. Περίληψη των όσων συζητήθηκαν στην 2 ^η Συνάντηση Ε.Ο.....	111
5.3. Ανάλυση εμπειρικών δεδομένων της 3 ^{ης} συνάντησης της Ε.Ο.....	112
5.3.1. Η μέθοδος της διαλεκτικής Εν-εικόνισης στην μουσική: η περίπτωση του <i>Χάρτινου Τσίρκου</i> από το συγκρότημα Τρύπες – Λίγα λόγια την δράση.....	112
5.3.2. Ανάλυση δεδομένων από τον διάλογο με το τραγούδι: Ανάλυση συζήτησης και ηχογραφημάτων σχετικά με το <i>Χάρτινο Τσίρκο</i>	113
5.3.3. Συμπεράσματα ανάλυσης 3 ^{ης} Συνάντησης της Ε.Ο.....	126
5.4.1. Ανάλυση εμπειρικών δεδομένων 4ης Συνάντησης της Ε.Ο.....	129
5.4.2. Συμπεράσματα ανάλυσης 4 ^{ης} Συνάντησης της Ε.Ο.....	152
Κεφάλαιο Έκτο: Οι Καλλιτεχνικές Παρεμβάσεις το «Rockmobile»	153

6.1. Το Timing της παρέμβασης.....	154
6.2. Θέμα της παρέμβασης και η κοινότητα που μας ενδιαφέρει.....	156
6.3. Ο χώρος δράσης των καλλιτεχνικών παρεμβάσεων.....	157
6.3.1. Ο Κολινδρός Πιερίας	157
6.3.2. Πολιτιστικός Σύλλογος Κολινδρού «Νικόλαος Λούσης».....	157
6.3.3. Θεσμοποιημένες δραστηριότητες: Οι ευκαιρίες για διέξοδο των κατοίκων του Κολινδρού Πιερίας πριν την Παρέμβαση.....	158
6.3.4. Οι καλλιτεχνικές παρεμβάσεις.....	158
6.3.4.1. Εργαστήρι Μουσικής διδασκαλίας.....	160
6.3.4.2. Εργαστήρι Μουσικών συνόλων.....	160
6.3.4.3.1. Ερασιτεχνικός ιντερνετικός ραδιοφωνικός σταθμός.....	163
6.3.4.3.2. Οι σκέψεις για την δημιουργία του Ραδιοφώνου.....	165
6.3.4.4. Ερασιτεχνική ομάδα θεάτρου.....	168
6.4. Σχολιασμός των καλλιτεχνικών παρεμβάσεων.....	169
7. Συμπεράσματα της παρούσας έρευνας και δράσης.....	170
8 Επίλογος.....	180
9. Βιβλιογραφία.....	182
10. Παράρτημα.....	193
10.1. Απομαγνητοφώνηση 1 ^{ης} συνάντησης της Ε.Ο - Μεθοδολογία.....	192
10.2. Απομαγνητοφώνηση 3 ^{ης} συνάντησης της Ε.Ο.....	211
10.3. Απομαγνητοφώνηση 4 ^{ης} συνάντησης της Ε.Ο - Μεθοδολογία.....	223
10.4. Έγγραφο ενημέρωσης και συγκατάθεσης των συμμετεχόντων της έρευνας..	243
10.5. Έγγραφο επιτυχής περάτωσης της Πρακτικής Άσκησης στον φορέα.....	258

Περίληψη

Η καλλιτεχνική παρέμβαση Rockmobile, με τον τίτλο να αποτελεί ομπρέλα μιας σειράς καλλιτεχνικών παρεμβάσεων, είναι μια πρόταση εφαρμογής της μουσικής στην κοινότητα για την ενδυνάμωση και την συγκρότηση του κοινωνικού εαυτού των μελών της κοινότητας. Προσεγγίζεται συλλογικά από μια καλλιτεχνική ομάδα παρέμβασης και συνδέει την δημιουργική μουσική ενασχόληση, με τα κοινωνικά και ψυχικά οφέλη της μουσικής, κατά την περίοδο της πανδημικής κρίσης λόγω Covid-19 και των κοινωνικών επιπτώσεων αυτής, στους νέους ανθρώπους της κοινωνίας του Κολινδρού Περίας. Η κοινωνική αποστασιοποίηση, η κοινωνική ατροφία, η πρωτοφανής εξάρτηση από τα ψηφιακά μέσα και οι ψυχολογικές και επικοινωνιακές επιπτώσεις όλων αυτών των φαινομένων, αποτέλεσε την αφορμή για αυτή την έρευνα και δράση, με ειδικό ενδιαφέρον προς τους νέους, που ακόμη και σήμερα δύο χρόνια μετά το πρώτο lockdown και το άνοιγμα της κοινωνίας σε μία ημι-κανονικότητα, συνεχίζουν να τραυματίζονται κοινωνικά και ψυχικά.

Λέξεις κλειδιά: Κλινική κοινωνιολογία, Καλλιτεχνική παρέμβαση, Παρεμβατική Τέχνη, Μουσική στην Κοινότητα, Κοινωνικός Εαυτός, Κοινοτική μουσική εκπαίδευση, Μουσικοθεραπεία, η Μέθοδος της Διαλεκτικής Εν-εικόνησης στην μουσική, η μουσική ως καλλιτεχνική μέθοδος έρευνα.

Abstract

The artistic intervention Rockmobile, which includes a series of artistic acts, is a proposal to implement music in the community in order to build and strengthen the social self of the community members. It is collectively approached by an artistic interventional group and connects creative musical activities, with the social and psychological benefits of music to younger people of municipality of Kolindros Pieria, during the period of the pandemic crisis of Covid-19 and its social effects. The social distancing, the social atrophy, the unprecedented addiction to social media and the psychological and communication effects were the motivation for this research and action. Special attention was given to younger people, who are still traumatized socially and psychologically, two years after the first lockdown in 2020, the ongoing measures and the return to semi-regularity.

Keywords: Clinical Sociology, Artistic Intervention, Interventional Art, Music in community, Social-self, Music Education in Community, Music-Therapy, The method of dialectical envision in music, The music as an artistic method-research

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τα ευρήματα από μια ποιοτική μελέτη, τον σχεδιασμό μιας έρευνας δράσης και μιας καλλιτεχνικής παρέμβασης σε μια κοινότητα νέων. Η ανάλυση που προέκυψε οδήγησε στην πρόταση για μια καλλιτεχνική παρέμβαση, που εμπίπτει στις θεωρίες της μουσικής στην κοινότητα και στην δημιουργία καλλιτεχνικών δράσεων που απαρτίζονται από την ομάδα/κοινότητα που μας ενδιαφέρει. Σε αυτήν την έρευνα εξετάζονται τα αποτελέσματα της εφαρμογής καλλιτεχνικών παρεμβάσεων σχετικά με την βελτίωση της ποιότητας ζωής της κοινότητας που συμμετέχει σε αυτές. Το εγχείρημα πραγματοποιείται στις βάσεις καλλιτεχνικών πρακτικών όπως της μουσικής στην κοινότητα, της μουσικοθεραπείας και της μεθόδου της διαλεκτικής Εν-Εικόνισης, με στόχο την ενδυνάμωση, την εμπύχωση, την θεραπεία, την κοινωνική αλλαγή και την εκπαίδευση.

Το θέμα είναι η μουσική στην κοινότητα και ο κοινωνικός εαυτός, και η σύνδεση της τέχνης με την κλινική κοινωνιολογία, αποτελώντας μια προσπάθεια να συνδέσει τις κοινωνικές επιστήμες με την τέχνη. Η κλινική κοινωνιολογία μέσω της τέχνης προσπαθεί να διευρύνει τα όρια της κατανόησης της ανθρώπινης εμπειρίας και να δώσει μία δυνατότητα να δημιουργηθεί μια νέα σχέση με τον εαυτό, ειδικά σε ανθρώπους που έχουν δεχτεί μια βίαιη κοινωνική αλλαγή, όπως στην περίπτωση της πανδημικής κρίσης με τον ιό Covid-19 και αναζητούν μια διαδρομή και ένα μονοπάτι ανάταξης και αναδόμησης του εαυτού μέσα από μια συλλογική διάσταση. Αυτή η συλλογική διάσταση με οδήγησε στην χρήση της έννοιας του κοινωνικού εαυτού.

Η έρευνα και η δράση παρέμβασης τοποθετείται γεωγραφικά στο χωριό Κολινδρό Πιερίας του Δήμου Πύδνας-Κολινδρού. Αφορά μια μικρή κοινότητα δεκατεσσάρων ατόμων, που δήλωσαν συμμετοχή και κατάφεραν λόγω των συνθηκών της πανδημίας να ακολουθήσουν τις διαδικασίες και τις πρακτικές των καλλιτεχνικών παρεμβάσεων. Οι παρεμβάσεις οργανώθηκαν από μια μικρή καλλιτεχνική ομάδα που αποτελείται από τρεις μουσικούς δασκάλους (κιθάρας, φωνητικών και τυμπάνων). Οι παρεμβάσεις οι οποίες εντάχθηκαν στα πλαίσια του μοναδικού πολιτιστικού συλλόγου Κολινδρού «Νικόλαος Λούσης», αφορούν α) εργαστήρια εκμάθησης μουσικών οργάνων: κιθάρας, τυμπάνων και τραγουδιού, β) εργαστήρια μουσικών συνόλων, γ) δημιουργία τοπικού ιντερνετικού ραδιοφώνου και δ) δημιουργία

ερασιτεχνικής θεατρικής ομάδας. Στην πρώτη συνάντηση της ομάδας (Ε.Ο.) φάνηκε μια ροκ διάθεση των συμμετεχόντων για το εγχείρημα και στην πορεία το ονοματοδότησαν ως «*Rockmobile*» (το αυτοκίνητο της ροκ), με την αιτιολόγηση του εξωτικού στοιχείου, σε σχέση με την ελληνική μουσική παράδοση, το οποίο βοηθάει στον να «ταξιδέψουν» πιο εύκολα μακριά σε έναν φανταστικό και ποιητικό κόσμο.

Η έμπνευση και η αφορμή για την δημιουργία αυτών των παρεμβάσεων προήλθαν πρώτον από την γνωριμία μου με τις δράσεις του «Μουσικού Χωριού» Άγιος Λαυρέντιος¹, όπου αναζητούνται νέοι τρόποι επικοινωνίας μέσω της τέχνης και δεύτερον από την σκέψη για την περιορισμένη δυνατότητα για διέξοδο των νέων του χωριού, πόσο μάλλον σε αυτή την πανδημική περίοδο. Στην συγκεκριμένη χρονική περίοδο έκρινα πως είναι επιτακτική ανάγκη να προσφέρω στην δημιουργία ενός τέτοιου project, αναγκαίο για μια κοινωνική ενεργοποίηση και κοινωνική - πολιτισμική ενδυνάμωση, για μια αλληλέγγυα και ενεργή κοινότητα, ειδικά των νέων που βίωσαν και βιώνουν μια πρωτοφανή κοινωνική απομόνωση και μια πρωτοφανή εξάρτηση από την τεχνολογία, με τα κινητά, τους υπολογιστές και με τα κοινωνικά μέσα ψηφιακής δικτύωσης να μοιάζουν μονόδρομος για την επικοινωνία, την κοινωνική δραστηριότητα και την σπατάλη του ελεύθερου προσωπικού χρόνου.

Εδώ πρέπει να αναφέρω πως η παρούσα εργασία εμπεριέχει την απόδειξη και τις εμπειρίες από την πρακτική μου άσκηση² στο πεδίο, στον πολιτιστικό φορέα Κολινδρού Πιερίας Νικόλαο Λούση όπως αυτό ορίζεται από το μεταπτυχιακό Εφαρμοσμένη κλινική κοινωνιολογία και τέχνη.

Κεφάλαιο Πρώτο.

1.1. Ερευνητικό ερώτημα και ερευνητικά αντικείμενα

Πως μπορεί η Μουσική στην Κοινότητα, η οποία εφαρμόζεται από μια ομάδα παρέμβασης, η οποία οργανώνει μια σειρά από μουσικές δράσεις παρέμβασης σε μια συγκεκριμένη κοινότητα, να ενδυναμώσει και να συγκροτήσει τον Κοινωνικό Εαυτό των μελών της κοινότητας; Μπόρεσε η τέχνη της μουσικής με τις πρακτικές της στο

---

¹ Για το «Μουσικό χωριό» Άγιος Λαυρέντιος βλέπε σελίδα 37 της παρούσας εργασίας.

² Στο παράρτημα παρατίθεται η βεβαίωση επιτυχής περάτωσης Πρακτικής Άσκησης στον πολιτιστικό φορέα.

συγκεκριμένο εγχείρημα της παρούσας εργασίας να χρησιμοποιηθεί ως μέθοδος έρευνας και θεραπείας στην κοινότητα που μας ενδιαφέρει;

1.2. Ερευνητικοί σκοποί και συνάφεια με το ΔΜΠΣ

Το μεταπτυχιακό Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη χαρακτηρίζεται από ένα παρεμβατικό χαρακτήρα και έναν αξιακό προσανατολισμό που έχει σαν στόχο την κοινωνική μεταβολή και την κοινωνική πρόοδο. Ταυτόχρονα είναι ένα πλαίσιο ερμηνείας. Ο σκοπός είναι η ερμηνεία των κοινωνικών φαινομένων. Υπό αυτήν την έννοια η κλινική κοινωνιολογία είναι ένα γνωστικό πλαίσιο ερμηνείας της κοινωνικής πραγματικότητας. Όραμα της είναι να δημιουργήσει νέες πρακτικές, αλλά να δημιουργήσει και ένα σύνολο θεσμών οι οποίοι θα βοηθήσουν στην βελτίωση της κοινωνικής πραγματικότητας.

Η καλλιτεχνική παρέμβαση και η μελέτη των εμπειρικών δεδομένων που θα προκύψουν από την συμμετοχή μου στις καλλιτεχνικές δράσεις και την οργάνωση των καλλιτεχνικών παρεμβάσεων, αποσκοπούν στην ενδυνάμωση, στην εμπύχωση και στην βελτίωση ποιότητας ζωής της κοινότητας των νέων. Επίσης, η συγκέντρωση ενός εμπειρικού υλικού θα εμβαθύνει στο ρόλο που διαδραματίζει η Μουσική στην Κοινότητα. Απώτερο σκοπό θα αποτελέσει η προσπάθεια για θεσμοποίηση αυτών των καλλιτεχνικών δράσεων για τους νέους στην κοινότητα.

1.3. Σύντομη βιβλιογραφική τεκμηρίωση

Η «μουσική στην κοινότητα» αποτελεί έναν όρο «ομπρέλα» που χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα ευρύ φάσμα μουσικών δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια της κοινότητας ή της κοινωνίας (Dykema, 1916). Η μουσική αποτελεί το μέσο για την βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας των κοινοτήτων, αλλά και της ίδιας της κοινωνίας (Yerichuk, 2014). Η μουσική από τη φύση της αποτελεί μία κοινωνική και επικοινωνιακή διαδικασία που ενισχύει τους δεσμούς μεταξύ ατόμων, ομάδων και κοινωνιών, δημιουργώντας γέφυρες επικοινωνίας και συναισθηματικής αλληλεπίδρασης. Τα οφέλη που προσκομίζουν οι συμμετέχοντες της μουσικής εμπειρίας είναι κοινωνικής, ψυχολογικής και συναισθηματικής φύσεως. Ένας από τους βασικότερους παράγοντες που σχετίζεται με τη θετική επίδραση της μουσικής στην ευημερία και ευζωία του ατόμου είναι η κοινωνική φύση της μουσικής

διαδικασίας (Joseph & Southcott, 2014-2015). Καταλυτικό ρόλο στην επίτευξη της προσωπικής και συλλογικής ευημερίας διαδραματίζει η μουσική ως μέσο για την κοινωνική ενσωμάτωση. Μέσω της κοινωνικής ενσωμάτωσης δημιουργείται το αίσθημα του ανήκειν, το οποίο με τη σειρά του οδηγεί σε ένα ευρύτερο αίσθημα ευημερίας που συμπεριλαμβάνει τόσο την πνευματική αλλά και την φυσική (σωματική) υγεία των ατόμων αλλά και των ομάδων (Schippers & Bartleet, 2013).

«Η διαδικασία παρέμβασης είναι μια διαδικασία ξεπεράσματος των στερεοτύπων των εμπλεκόμενων (κοινότητας και παρεμβαίνόντων), ουσιαστικής καταγραφής των προβλημάτων και εξεύρεσης διαδικασιών επίλυσης μέσα από τον διάλογο και τις ενσώματες διαδικασίες παρέμβασης» (Ζιώγας, 2020). Η υλοποίηση ενός πρωτόκολλου παρέμβασης θα πρέπει να έχει μακροχρόνιο χαρακτήρα υλοποίησης. Η παρέμβαση προϋποθέτει μακροχρόνια εφαρμογή και ανατροφοδότηση από τη διαδικασία. Οι παρεμβατικές διαδικασίες και η παρεμβατική κοινοτική τέχνη (community based art) αναπτύχθηκε ως φαινόμενο μετά το 1980, σχεδόν με την έλευση του Μεταμοντερνισμού. Εξέφραζε μια τάση που ήθελε την κοινότητα να επιζητεί την ενδυνάμωσή της μέσα από τα ίδια τα πλαίσια του αυτοπροσδιορισμού της και μια καλλιτεχνική διαδικασία, που είχε ως στόχο να ενεργοποιήσει στην κοινότητα ένα ισχυρό μέσο ενδυνάμωσης (Ζιώγας, 2020).

Το παρόν ερευνητικό εγχείρημα διαμορφώνεται ιδωμένο μέσα από την θεωρία του κοινωνικού εαυτού, έτσι όπως παρουσιάστηκε από τον G. H. Mead (1913). Σύμφωνα με αυτή, ο κοινωνικός εαυτός του ανθρώπου αποτελεί ένα ενδιάμεσο πεδίο συγκρότησης της ανθρώπινης ύπαρξης, μεταξύ των εννοιών «σώμα - ψυχή - εγώ» και «πολιτισμός - κοινωνία», και η ποιότητά του εξαρτάται από τις κοινωνικές διαδράσεις, τα δίκτυα προσώπων και τις σχέσεις αμοιβαιότητας. Έτσι, φαίνεται πως ο κοινωνικός εαυτός δεν αφορά μία «μικρο - έννοια» αλλά μία έννοια που εκτυλίσσεται σε όλα τα μήκη της κοινωνικής πραγματικότητας, από τον ενδο-προσωπικό βίοκοσμο, στα δίκτυα του κοινωνικού κόσμου και τους κοινωνικούς δεσμούς (Χτούρης, 2020). Στην προκειμένη περίπτωση, η εμπειρία των νέων κατά την περίοδο της πανδημίας covid-19, τους έφερε αντιμέτωπους με συνθήκες που μετέβαλαν τις διαδράσεις τους με το εξωτερικό περιβάλλον (μέσο- και μακρο- επίπεδο), προκαλώντας αλλαγές στον εδραιωμένο τους ρόλο, στον τρόπο επικοινωνίας αλλά και στον τρόπο αντίληψης του ίδιου του εαυτού. Ο κοινωνικός εαυτός χρησιμοποιείται ως κεντρικό σημείο αναφοράς για την παραγωγή μιας κοινωνικής

διάγνωσης, ως συνομιλιακό πεδίο για τον αναστοχασμό του ερευνητή και ως βάση για τον σχεδιασμό μιας κοινωνικής- καλλιτεχνικής παρέμβασης. Ο Κοινωνικός Εαυτός ως ενδιάμεσο πεδίο, ορίζεται ως προς την ποιότητα του, όχι μόνο από την εγρήγορση, τον αναστοχασμό μας και τις αποφάσεις μας αλλά και από τις διαδράσεις με τους άμεσους δεσμούς και το πιο εκτεταμένο δίκτυο στο οποίο συνδέεται με σχέσεις αμοιβαιότητας και ανταλλαγής, συναισθήματα και επικοινωνία. Ο κοινωνικός εαυτός είναι Ένας και ένα ολοκλήρωμα στο οποίο όμως τα τμήματα ενεργοποιούνται περισσότερο ή λιγότερο ανάλογα με τους δεσμούς και τις διαδράσεις του κοινωνικού ατόμου (Χτούρης, Ζήση, 2022 και Χτούρης, 2020).

1.4. Πρωτοτυπία του θέματος

Η συμβολή της παρούσας μελέτης έγκειται στην συμπλήρωση και την ενίσχυση των ήδη υπάρχουσών ερευνών που εξετάζουν τις επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19 και των ερευνών για την συμβολή της «Μουσικής στην Κοινότητα». Ακόμη, πρωτοτυπία αποτελεί η χρήση της μεθόδου της Διαλεκτικής Εν- εικόνισης με βάση το ροκ τραγούδι, ως μέθοδος ποιοτικής έρευνας αλλά και «θεραπείας».

Στην περίοδο της πανδημικής κρίσης Covid-19 που πραγματοποιείται η παρέμβαση και η έρευνα, κρίνεται αναγκαία μια κοινωνική ενεργοποίηση και κοινωνική - πολιτισμική ενδυνάμωση, μέσω πρωτότυπων καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων για τους νέους του Κολινδρού Πιερίας, για μια αλληλέγγυα και ενεργή κοινότητα. Οι νέοι βίωσαν μια πρωτοφανή κοινωνική απομόνωση από τα lockdown και βιώνουν μια πρωτοφανή «εξάρτηση» από τα κινητά, τους υπολογιστές, το ιντερνέτ και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Κεφάλαιο Δεύτερο

Θεωρητικό υπόβαθρο: θεωρίες – έννοιες

2.1. Τι είναι η κοινότητα - Τέχνη στην κοινότητα

Ο Ντάφλος στο βιβλίο του *Τελέσεις - Επιτελεστικές Πρακτικές* (2015) αναφέρει σχετικά με την έννοια της κοινότητας: Για τον Rousseau που είναι ίσως ο πρώτος

στοχαστής της κοινότητας, πως η κοινωνία κατανοείται ταυτόχρονα ως δεσμός και ως διαχωρισμός, χωρίς να είναι τα μέλη της απομονωμένα ή διαχωρισμένα και χωρίς όμως να έχουν δεσμό. Ακόμη, ο Nancy σημειώνει ότι μέχρι πρότινος η ιστορία προσλαμβάνονταν στη βάση του αγχωτικού αισθήματος απώλειας της κοινότητας, με την αποστολή όλων να την ανακτήσουν ή να την επαναδομήσουν. Διαχρονικά η κοινότητα παρέχει ισχυρούς, αρμονικούς και αδιατάρακτους δεσμούς στα μέλη της, εξαιτίας του θεσμικού της χαρακτήρα, όσο επίσης τις παραδόσεις, τα σύμβολα και τις αναπαραστάσεις της, σε μια έμφυτη ενότητα, προσφέροντας οικειότητα και αυτονομία (Nancy, 1991), χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως κάθε συλλογικότητα θα πρέπει να είναι για πάντα δέσμια, εξαιτίας της συγκυριακής ομαδοποίησης ή συνένωσης υποκειμένων σε ένα κοινό όραμα, σε μια κοινή ουσία, ή στο κοινό τους πεπρωμένο, στηριζόμενη στην ατροφία ή την αδυναμία των προσωπικών υπάρξεων (Buber, 2002, σ. 37, 38). Σύμφωνα με τους Hardt και Negri, οι ιδέες σχετικά με την κοινότητα βασίζονται στην ανοικτή, διαμοιρασμένη επικοινωνία μεταξύ μοναδικοτήτων, και αναδύεται μέσα από τις συνεργατικές κοινωνικές διαδικασίες. Η Gablik επίσης, διέβλεπε ότι ο όρος «κοινότητα», χρησιμοποιείται συχνά για να δηλώσει ηθική ενότητα, η οποία στέκει υπεράνω του πληθυσμού και των αλληλεπιδράσεών του, ως κυρίαρχη εξουσία (Gablik, 1992). Αν η κοινότητα είναι ύπαρξη έξω από τον εαυτό, τοποθετείται ως εξωτερικό «υποκείμενο» σε σχέση με τον εαυτό, τότε ο εαυτός μπορεί να διεκδικήσει θέση συνύπαρξης σε σχέση με άλλους, αναστέλλοντας την εσωστρέφεια ή τον ατομισμό του. Κατά την άποψη του Nancy, η κατάσταση του να είσαι δηλώνει το να είσαι μαζί, σε μια αναπόφευκτη σύζευξη με διαφορετικές μοναδικότητες. Όμως, προϋπόθεση για το εμείς είναι πρώτα να είμαστε μαζί και να έχουμε κάτι κοινό, να ανήκουμε κάπου και παράλληλα να ζούμε δίχως σχέσεις. Η έννοια της κοινότητας επίσης, μπορεί να προσεγγιστεί ως βιωμένη εμπειρία, ψυχική και συναισθηματική, με βάση την κοινωνική και ψυχολογική θεωρία, εκπληρώνοντας τη θεμελιώδη και οικουμενική ανθρώπινη ανάγκη του «συνανήκειν» μέσα από τύπους και ποιότητες δεσμών που παρέχουν συναισθηματική ασφάλεια, προστασία, οικειότητα και ψυχική εγγύτητα (Χτούρης, Ζήση, 2022). Ακόμη, το κοινοτικό πλαίσιο μπορεί να αποτελέσει ένα θεραπευτικό εργαλείο μέσω της δημιουργίας ενός ανθρώπινου τόπου κοινωνικών διαδράσεων, σχέσεων και επεξεργασίας των ψυχικών τραυμάτων (Ζήση, 2018).

Οι πρακτικές τέχνης κοινοτικής βάσης και συμμετοχής, θέτουν στο προσκήνιο τις έννοιες των κοινών και του συλλογικού (κολεκτιβισμός) όσο και διαδικασίες αυτάρκειας (Do It Yourself/DIY). Οι πρακτικές τέχνης, οι οποίες αναπτύσσουν ενασχόληση στη βάση της κοινότητας, κατευθύνονται σε κοινότητα «από πρόθεση», θέτοντας ως στόχο την ενεργοποίησή της για ενασχόληση με την τέχνη η οποία εκφράζει ή αντιπροσωπεύει αυτές τις κοινότητες, ούτως ώστε να ενδυναμωθούν. Στις πρακτικές τέχνης, το κοινωνικό περιβάλλον θεωρείται υλικό περιβάλλον, συστατικό για την τέχνη της κοινότητας (Ντάφλος, 2015). Η Ζήση (Χτούρης, Ζήση, 2022) προσεγγίζει την κοινότητα ως πεδίο παρέμβασης και ως μέσο κοινωνικής αλλαγής καλύπτοντας τις ακόλουθες θεματικές: α) χρήσεις και σημασίες της κοινότητας σε διαφορετικά θεωρητικά πλαίσια, β) συλλογική δράση μέσω της κοινότητας και κοινωνική αλλαγή, γ) ανάγνωση μιας τοπικής κοινότητας ως προς την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της, τις ανάγκες των μελών της, την ταυτότητα τόπου και το τοπικό κοινωνικό κεφάλαιο.

2.2. Παρεμβατική τέχνη

Οι παρεμβατικές διαδικασίες και η παρεμβατική κοινοτική τέχνη (community based art) αναπτύχθηκε ως φαινόμενο μετά το 1980, σχεδόν με την έλευση του Μεταμοντερνισμού. Εξέφραζε μια τάση που ήθελε την κοινότητα να επιζητεί την ενδυνάμωσή της μέσα από τα ίδια τα πλαίσια του αυτοπροσδιορισμού της και μια καλλιτεχνική διαδικασία, που είχε ως στόχο να ενεργοποιήσει στην κοινότητα ένα ισχυρό μέσο ενδυνάμωσης. Ο όρος «Παρεμβατική Τέχνη» που χρησιμοποιούμε έρχεται να προσδιορίσει καλλιτεχνικές πρακτικές που βρίσκονται σε διάδραση με την κοινωνική πραγματικότητα. Παρεμβατική Τέχνη είναι η καλλιτεχνική δραστηριότητα που έχει εστιασμένο πολιτικό και κοινωνικό στόχο και ενεργοποιείται για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων. Ο καλλιτέχνης, όταν ασκεί *Παρεμβατική Τέχνη*, δρα συλλογικά και είναι μέτοχος της διαδικασίας επίλυσης, υλοποιώντας μεθόδους που έχουν σκοπό τόσο την επίλυση του προβλήματος όσο και την ενημέρωση/ευαισθητοποίηση/ενεργοποίηση του ευρύτερου κοινού. Η παρεμβατική τέχνη προτάσσει την κοινότητα, τις ανάγκες της, τη σημασία του αυτοπροσδιορισμού της (Ζιώγας, 2020). Η Παρεμβατική Τέχνη είναι η σύγχρονη μορφή καλλιτεχνικής πρακτικής που σχηματίζεται από την συνδυαστική διάδραση κοινοτήτων και καλλιτεχνών με σκοπό την ενδυνάμωσή τους. Μπορεί να μετασχηματίσει τον ρόλο του καλλιτέχνη, είτε ενσωματώνοντάς τον στην κοινότητα, είτε καθιστώντας μη

αναγκαία την παρουσία του. Στην Παρεμβατική τέχνη το σύνολο των συμμετεχόντων ασκούν καλλιτεχνική πρακτική ή μετασχηματίζονται οι ίδιοι σε καλλιτέχνες, αυτή η διαδικασία συμβαίνει είτε ο καλλιτέχνης είναι παρών είτε όχι. Η Παρεμβατική Τέχνη αναπτύχθηκε ως μια ανάγκη των κοινοτήτων να ενδυναμωθούν μέσα από την τέχνη. Δεν έχει σκοπό να δημιουργήσει έργο τέχνης, δεν είναι work oriented (προσανατολισμένη στο έργο) ή πολύ περισσότερο object oriented (προσανατολισμένη προς το αντικείμενο). Ο κύριος προσανατολισμός της είναι η κοινοτική και συλλογική διάδραση και η βασική επιδίωξή της είναι η ενδυνάμωση όσων την ασκούν. Είναι practice oriented, δηλαδή προσανατολισμένη προς την πρακτική (Ζιώγας, 2020: 29). Το είδος της τέχνης που προκρίνεται είναι εκείνο που βρίσκεται εγγύτερα στις δυνατότητες της κοινότητας, που είναι οικονομικά προσιτό και επιτρέπει στα μέλη της να το υλοποιήσουν άμεσα και με αποτελεσματικότητα. Το μέσο είναι αυτό ακριβώς το καλλιτεχνικό εργαλείο επικοινωνίας. Η Τέχνη δεν αποτελεί μέσο ατομικής έκφρασης αλλά εργαλείο συλλογικής ενδυνάμωσης. Η Παρεμβατική διάσταση της Τέχνης έχει τη δυνατότητα να μετασχηματίζει τον άνθρωπο, να μεταδίδει με ουσιαστικό τρόπο τα μηνύματα και να δημιουργεί το συνεκτικό ιστό που ενοποιεί την κοινότητα.

Η ανάμειξη των ορίων της τέχνης με τη ζωή και όχι η διάχυση της ζωής μέσα στην τέχνη, όπως στο Fluxus, εισήγαγε στο πεδίο των πρακτικών συμμετοχής τις καλλιτεχνικές παρεμβάσεις του Karpow (Ντάφλος, 2015), σύμφωνα με την άποψη ότι αν η τέχνη είναι εμπειρία, τότε η ανάληψη δράσης στην τέχνη αποτελεί τη συνθήκη ανακάλυψης και προέκτασης της αισθητικής αυτής εμπειρίας (μέσα από τη συμμετοχή). Η διάχυση των ορίων μεταξύ τέχνης και ζωής στη συνέχεια εντάθηκε ακόμη περισσότερο από πρακτικές τέχνης, οι οποίες επέβαλαν τη μετάλλαξη του κοινού (ακροατηρίου) από συμμετέχοντα σε συνεργάτη ομοσυντάκτη ή (συν)εκτελεστή (co-performer) (Ντάφλος, 2015 σελ. 104). Η τέχνη της συμμετοχής εστιάζεται στον κοινωνικό χαρακτήρα των πρακτικών, σε ένα περιεχόμενο το οποίο προκύπτει από την κοινωνική εμπλοκή ή συμμετοχή, το οποίο θέτει μορφές κοινωνικά προσανατολισμένης τέχνης μέσα από ένα είδος ερευνητικών πρακτικών τέχνης (πχ. εργαστήρια). Η μετατόπιση αυτή του ενδιαφέροντος από τα αντικείμενα τέχνης, προς τη διαδικασία³, τη συμμετοχή υποκειμένων στην τέχνη, οφείλεται στην επιρροή φιλοσοφικών και κοινωνικών θεωριών, τις οποίες οικειοποιήθηκαν η

---

³ Το φαινόμενο της «Αποαντικειμενοποιημένης» τέχνης (Ζιώγας, 2020).

μεταενοιολογική τέχνη, η κοινωνικά και πολιτικά εμπλεκόμενη τέχνη και η ρίζοσπαστική τέχνη του ακτιβισμού. Στις πράξεις συμμετοχής στην τέχνη χρειάζεται η ψυχοσωματική παρουσία, η οποία ενισχύεται από την αξία της συνομιλίας (Ντάφλος, 2015 σελ. 105).

Πολύ σημαντικό να αναφερθεί είναι η εστίαση της Dezeuze (2010) στη διαφορά «συμμετοχής» και «διάδρασης» όσον αφορά τον υπεύθυνο για τη συγκρότηση του περιεχομένου της παρέμβασης ή του έργου τέχνης (καλλιτέχνη ή συνεργάτες), σχετικά με τις έννοιες της διαδραστικής τέχνης και της συμμετοχικής, υποστηρίζοντας ότι στη διαδραστική τέχνη, το περιεχόμενο γεννιέται από τον καλλιτέχνη και διευθετείται από τους συμμετέχοντες, ενώ στη συμμετοχική τέχνη, το περιεχόμενο γεννιέται από τους συμμετέχοντες και επιμελείται από τον καλλιτέχνη ή/και την ομάδα συμμετεχόντων.

Ακόμη, η συμμετοχή είναι το κεντρικό χαρακτηριστικό των «Do It Yourself» πρακτικών τέχνης (που εφαρμόζονται συνήθως σε κοινωνικά και πολιτιστικά στέκια από ανεξάρτητες ομάδες, π.χ. εργαστήρια φωτογραφίας, μουσικά πειραματικά συγκροτήματα ή μπάντες) όπου ο συμμετέχων παίρνει ενεργητικό ρόλο, κάτι το οποίο αντιβαίνει στις εκθεσιακές πρακτικές τέχνης και τις εννοιολογικές προτεραιότητες που θέτουν επιμελητές. Συνεπώς, οι DIY πρακτικές βρίσκουν τη θέση τους στο καθημερινό, στην προσωπική εμπειρία της ζωντανής επιτέλεσης, από βιωματικούς χειρισμούς που προάγουν διαδικασίες άτυπης ερασιτεχνικής παραγωγής (Ντάφλος, 2015).

2.3. Κοινωνικές έρευνες για την μουσική

Η Τρούλου στο κείμενό της *Κοινοτική Μουσική και Κοινοτικές Μουσικές Δράσεις* αναφέρθηκε σε τρεις χαρακτηριστικές έρευνες σχετικά με την μουσική.

A) Σε ερευνητική μελέτη η οποία πραγματοποιήθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο, 533 νέοι ανέφεραν τη μουσική ως την τρίτη σημαντικότερη πηγή ελπίδας, μετά την οικογένεια και τους φίλους. Η μουσική αξιολογήθηκε ως σημαντικότερη και από τη θρησκεία ή τον αθλητισμό (Warwicketal., 2006). Αυτό συνέβη γιατί οι Τέχνες γενικά, και η Μουσική ειδικότερα έχουν αποδεδειγμένα θετική επίδραση στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ανθρώπου, αλλά και τη δύναμη να ενώνουν τους ανθρώπους

συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία υγιών κοινωνικών σχέσεων (Welchetal., 2014; Rintaetal., 2011; Fredriksonetal., 2009).

Β) Σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Αγγλία σε εθνικό επίπεδο, και σε 1251 μικρά παιδιά ηλικίας 8 και 9 χρονών, διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά που παρουσιάζουν μεγαλύτερη ανάπτυξη στη μουσική τους αντίληψη, και αυξημένες δεξιότητες μουσικής εκτέλεσης, είναι στατιστικά περισσότερο πιθανό να περιγράψουν τους εαυτούς τους ως κοινωνικά ενσωματωμένους (Welchetal., 2009).

Γ) Σε άλλη έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε 110 παιδιά ηλικίας 8 έως 11 χρονών στην Αγγλία και στη Φινλανδία, διαπιστώθηκε πως όσες περισσότερες ημέρες την εβδομάδα τα παιδιά έπαιζαν κάποιο μουσικό όργανο ή τραγουδούσαν με τους φίλους ή την οικογένειά τους, τόσο μεγαλύτερη ήταν η πιθανότητα να περιγράψουν τους εαυτούς τους ως .κοινωνικά ενσωματωμένους (Rintaetal., 2011).

2.4.1. Η Τέχνη της Μουσικής και η Μουσική της Κοινότητας

Μουσικές δράσεις όπως μπάντες, ορχήστρες και μουσικά project με μέλη μιας κοινότητας που έχουν υποστεί μια βίαιη κοινωνική αλλαγή, όπως αυτή της διατάραξης της κοινωνικής τους ζωής λόγω της πανδημίας θεωρούνται «κοινοτικές μουσικές δράσεις» ή «μουσική στην κοινότητα» (International Society for Music Education [ISME], 2002). Η «μουσική στην κοινότητα» αποτελεί έναν όρο «ομπρέλα» που χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα ευρύ φάσμα μουσικών δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα στα πλαίσια της κοινότητας ή της κοινωνίας (Dykema, 1916). Οι κοινοτικές μουσικές δράσεις λειτουργούν σαν μηχανισμοί κοινωνικής ενσωμάτωσης που δίνουν την πρόσβαση και την ευκαιρία για μουσική πράξη και δημιουργία σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες (Lee, 2007). Η μουσική αποτελεί το μέσο για την βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας των «τοπικών» κοινοτήτων, αλλά και της ίδιας της κοινωνίας (Yerichuk, 2014).

Η μουσική από τη φύση της αποτελεί μία κοινωνική και επικοινωνιακή διαδικασία που ενισχύει τους δεσμούς μεταξύ ατόμων, ομάδων και κοινωνιών, δημιουργώντας γέφυρες επικοινωνίας και συναισθηματικής αλληλεπίδρασης. Τα οφέλη που προσκομίζουν οι συμμετέχοντες της μουσικής εμπειρίας είναι κοινωνικής,

ψυχολογικής και συναισθηματικής φύσεως. Ένας από τους βασικότερους παράγοντες που σχετίζεται με τη θετική επίδραση της μουσικής στην ευημερία και ευζωία του ατόμου είναι η κοινωνική φύση της μουσικής διαδικασίας (Joseph & Southcott, 2014-2015). Καταλυτικό ρόλο στην επίτευξη της προσωπικής και συλλογικής ευημερίας διαδραματίζει η μουσική ως μέσο για την κοινωνική ενσωμάτωση. Μέσω της κοινωνικής ενσωμάτωσης/συμπερίληψης δημιουργείται το αίσθημα του ανήκειν, το οποίο με τη σειρά του οδηγεί σε ένα ευρύτερο αίσθημα ευημερίας που συμπεριλαμβάνει τόσο την πνευματική αλλά και την φυσική (σωματική) υγεία των ατόμων αλλά και των ομάδων (Schippers & Bartleet, 2013).

Η μουσική είναι ένα δωρεάν αυτοχορηγούμενο φάρμακο χωρίς παρενέργειες. Τα τελευταία χρόνια έχει στραφεί το ενδιαφέρον των ερευνητών στη σχέση της μουσικής με την υγεία, την καθημερινή ζωή και την ευημερία, αλλά και στη χρήση της μουσικής για κοινωνικούς και θεραπευτικούς σκοπούς. Η μουσική προωθεί την ευημερία, μπορεί να είναι μεταμορφωτική, μεταφέρεται και δεν ενοχλεί (πχ. φοράω τα ακουστικά μου και ακούω), θεραπεύει, ενισχύει τις γνωσιακές λειτουργίες (μνήμη, προσοχή, υπολογιστική σκέψη), έχει ηθικό προσανατολισμό (μαθαίνω να ακούω, να σέβομαι, να συμμετέχω, να μοιράζομαι), εμπεριέχει την έννοια του μουσικού ασύλου (musical Asylums»-Tia DeNora) και έχει ονομαστεί από την DeNora ως Technology of Self. Επίσης η μουσική δεν χρειάζεται να μιλήσει με λόγια, συνδέεται με την μνήμη και το συναίσθημα, υποστηρίζει το αίσθημα συνοχής, ταυτότητας και ασφάλειας. Μέσω της φυσικής ενέργειας που χρειάζεται για να παραχθεί και του παλμού και του ρυθμού της που εμπεριέχει το σώμα, επικοινωνεί τον συγχρονισμό μεταξύ των ανθρώπων (Embodiment) και ο επικοινωνιακός συντονισμός βοηθά το σύνδεσμο μεταξύ των ανθρώπων (Bonding).

Η μουσική μπορεί να γίνει αντιληπτή ως «αντικείμενο», δηλαδή με μια μουσική αυτονομία, μουσικό νόημα που προκύπτει από την δομή (κλασική μουσικολογία), αλλά μπορεί να γίνει και αντιληπτή ως μουσική πράξη και επικοινωνία (εδώ είναι που προσανατολίζεται το ενδιαφέρον μας σαν κλινικοί κοινωνιολόγοι της τέχνης) ως μια ζωντανή εμπειρία που σχετίζεται με τους ανθρώπους γύρω – γύρω από την μουσική, παίρνοντας διαστάσεις ανθρωπολογικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και ψυχολογικές (νέα μουσικολογία), (Bohlman, 1988).

Η μουσική στην κοινότητα δεν έχει σαφή ορισμό στην βιβλιογραφία. Είναι διαφορετικό από την μουσική κοινότητα που αφορά μια ομάδα που μαζεύεται να παίξει μουσική για παράδειγμα, είναι ένας συγκεκριμένος τρόπος σκέψης και πράξης με μια ιδεολογία από πίσω. Ένα παράδειγμα για να γίνει κατανοητή η διαδικασία της μουσικής στην κοινότητα γενικά είναι ότι: Ξεκινάμε με άτομα τα οποία είναι το καθένα στον εαυτό του και δουλεύουμε όλοι μαζί. Σιγά, σιγά τα άτομα συγκλίνουν, επικοινωνούν μέσω της μουσικής δημιουργώντας μουσική, φυσική και συναισθηματική εγγύτητα. Έτσι δημιουργείται ένας κοινός μουσικός κόσμος του χρόνου, χώρου κίνησης και ενέργειας που δίνει χώρο και στην ατομικότητα (πχ στον συναισθηματικό μας κόσμο) και στην ένωση. Μέσω της μουσικής επιτυγχάνουμε αυτή την ένωση, που μετά από την μουσική επεκτείνεται και στους άλλους τομείς (πχ. εμπύχωση της κοινότητας, ενδυνάμωση φωνής της κοινότητας, πολιτική δραστηριότητα).

Οι στόχοι της μουσικής στην κοινότητα που αφορά μπορεί να είναι κοινωνικοί: κοινωνική δραστηριότητα, ενδυνάμωση, ένταξη, συμπερίληψη, άμβλυνση του στίγματος κ.α., μουσικοί: ανάπτυξη μουσικότητας, δημιουργικότητας (να γράψουν μουσική), σημασία στο αποτέλεσμα (κάνουν πρόβες για να δώσουν μια μουσική παράσταση), προσωπικοί στόχοι: ανάπτυξη προσωπικότητας, αυτοπεποίθησης, δημιουργία ταυτότητας και έμμεσα θεραπευτικοί στόχοι (έμμεσοι με την έννοια του ότι δεν αποτελούν ιατρική πράξη).

Η μουσική στην κοινότητα στοχεύει στην δημιουργική μάθηση και την κοινωνική ενσωμάτωση, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις εμπειρίες, στις ανάγκες, και στους στόχους των εκάστοτε συμμετεχόντων. Ο στόχος της κοινοτικής ενσωμάτωσης παρέμεινε ισχυρός και εκφράστηκε μέσα από το σύνθημα «Μουσική για όλους», άνθρωποι από διαφορετικά υπόβαθρα είχαν το δικαίωμα όχι μόνο για πρόσβαση στη μουσική διαδικασία, αλλά και για διαμόρφωση αυτής σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (Music Educators National Conference [MENC], 1950).

Προς το τέλος του 20ου αι., η μουσική της κοινότητας άρχισε να μονοπωλεί πιο στοχευμένα το ενδιαφέρον της ερευνητικής κοινότητας. Μολονότι μέχρι τότε υπήρχαν δημοσιεύσεις θεωρητικών κειμένων, τα περισσότερα εξ αυτών επικεντρώνονταν στην περιγραφή και ανάλυση κοινοτικών μουσικών δράσεων ή και στις καλές πρακτικές που διέπουν ένα πρόγραμμα κοινοτικής μουσικής. Η ίδρυση της

Παγκόσμιας Κοινότητας για την Μουσική Εκπαίδευση (International Society for Music Education [ISME]) συνέβαλε σημαντικά στην προαγωγή της έρευνας που σχετιζόταν με τον κλάδο της κοινοτικής μουσικής, προάγοντας τον δημιουργικό ερευνητικό διάλογο.

Ωστόσο, η μουσική στην κοινότητα ακόμα δεν αποτελούσε ένα ξεχωριστό πεδίο έρευνας και πρακτικής, ενώ συνέχισε να είναι βαθιά επηρεασμένη από τον τομέα της μουσικής εκπαίδευσης. Οι κοινοτικές μουσικές δράσεις αποτελούσαν εκπαιδευτικές μουσικές δράσεις με σκοπό την πολύπλευρη ανάπτυξη του ατόμου, που ωστόσο λάμβαναν χώρα εκτός τυπικών εκπαιδευτικών πλαισίων, δηλαδή σχολείων, πανεπιστημίων, ωδείων, εκπαιδευτικών οργανισμών (McCarthy, 2007).

Μέσα από τη ζύμωση μουσικής της κοινότητας και μουσικής παιδαγωγικής, ο ρόλος του δασκάλου/ εκπαιδευτικού στα πλαίσια της κοινοτικής μουσικής άρχισε να αλλάζει. Έπαψε να είναι η αυθεντία και ο πομπός της προκαθορισμένης γνώσης και άρχισε να ενθαρρύνει τη δημιουργικότητα και την δημιουργική έκφραση, έξω από τις παραδοσιακές φόρμες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο μετασχηματίστηκε σε μουσικό εμπυχωτή ή αλλιώς *music animateur* (Higgins, 2008)⁴.

Παράλληλα, η δύναμη της μουσικής στην κοινότητα, αλλά και των κοινοτικών τεχνών γενικότερα, έγκειται στο ότι συμπεριλαμβάνουν και σχετίζονται με τις εμπειρίες του εκάστοτε κοινωνικού συνόλου, αναμοχλεύοντας και ανακαλύπτοντας πιθανές αιτίες που πλήττουν την κοινωνία, ενισχύοντας την δημιουργική έκφραση και την συλλογικότητα για να μετασχηματίσουν τον κόσμο και την κοινωνία σε ένα καλύτερο μέρος (Meade & Shaw, 2007). Οι κοινοτικές τέχνες χρησιμοποιούν τις τέχνες ως μέσο για την επίτευξη της αλλαγής, ενώ ταυτόχρονα εναρμονίζονται με το ευρύτερο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο και τους κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν την ευζωία και την ευημερία των ατόμων και των κοινοτήτων (Webster, 1997). Συνεπώς, η επιτυχία των κοινοτικών τεχνών γενικότερα και της κοινοτικής

---

⁴ Τις τελευταίες δεκαετίες, η μουσική στην κοινότητα αποτελεί πλέον ένα διακριτό πεδίο πρακτικής και έρευνας σε όλο τον κόσμο. Στο γεγονός αυτό συνέβαλε σημαντικά, το 2008, η κυκλοφορία ενός παγκόσμιας εμβέλειας επιστημονικού περιοδικού, του *International Journal of Community Music*. Από τότε μέχρι και σήμερα ακαδημαϊκοί του συγκεκριμένου ερευνητικού πεδίου (αλλά και άλλων ερευνητικών πεδίων που σχετίζονται με την μουσική στην κοινότητα όπως της εθνομουσικολογίας, της μουσικοθεραπείας, της μουσικής παιδαγωγικής, της ψυχολογίας, της κοινωνιολογίας) μοιράζονται τους προβληματισμούς τους, τα ερευνητικά τους ενδιαφέροντα και τα επιστημονικά τους ευρήματα, προάγοντας και εξελίσσοντας όλο και περισσότερο το συγκεκριμένο κλάδο.

μουσικής ειδικότερα δεν βασίζεται αποκλειστικά στο αισθητικό και στο μουσικό αποτέλεσμα, αλλά στο βαθμό που μπορεί να συμβάλει σε κάποια μορφή προσωπικής και κοινωνικής μεταμόρφωσης (Τρούλου, 2020⁵).

2.4.2. Φιλοσοφία και χαρακτηριστικά της Κοινοτικής Μουσικής/ των κοινοτικών μουσικών δράσεων

Θεμέλιο λίθο της φιλοσοφίας της κοινοτικής μουσικής αποτελεί η παραδοχή ότι η κοινωνική και προσωπική ευημερία των συμμετεχόντων είναι ισότιμη (αν όχι και πιο σημαντική) με την εκμάθηση μουσικής (Higgins, 2012· Veblen, 2005· Veblen, 2008). Καταλυτικό ρόλο στην επίτευξη της προσωπικής και συλλογικής ευημερίας διαδραματίζει η μουσική ως μέσο για την κοινωνική ενσωμάτωση. Μέσω της κοινωνικής ενσωμάτωσης δημιουργείται το αίσθημα του «ανήκειν», το οποίο με τη σειρά του οδηγεί σε ένα ευρύτερο αίσθημα ευημερίας που συμπεριλαμβάνει τόσο την πνευματική αλλά και την φυσική (σωματική) υγεία των ατόμων αλλά και των ομάδων (Schippers & Bartleet, 2013). Ακόμα μία θεμελιώδη αρχή της κοινοτικής μουσικής αποτελεί η παραδοχή ότι δεν προαπαιτείται η ύπαρξη συγκεκριμένου μουσικού υπόβαθρου, ούτε και μουσικών γνώσεων. Οι κοινοτικές μουσικές δράσεις δίνουν έμφαση στη δια βίου μάθηση και στην ανοικτή πρόσβαση στη συμμετοχή για όλους (Veblen, 2005). Μέσα από την ενίσχυση της δημιουργικής έκφρασης, έχουν σαν σκοπό την ανάδειξη της προσωπικής ταυτότητας του κάθε συμμετέχοντα, αλλά και της συλλογικής ταυτότητας της ομάδας (Τρούλου, 2020).

4.2.3. Βασικά Χαρακτηριστικά των κοινοτικών μουσικών δράσεων

- Συμπεριλαμβάνονται (και) άτομα που θεωρούνται περιθωριοποιημένα ή ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες.
- Προωθείται το αίσθημα της κοινωνικής ισότητας και δικαιοσύνης.
- Ενισχύεται η διαπολιτισμική αποδοχή και η κατανόηση της διαφορετικότητας.

---

⁵ Η συγγραφή αυτής της ενότητας βασίστηκε στο κείμενο της Τρούλου (2020) ως προς τα ιστορικά και βιβλιογραφικά στοιχεία.

- Καλλιεργείται η αποδοχή της κουλτούρας ή/ και της πολιτιστικής κληρονομιάς που μπορεί να έχει μια συγκεκριμένη κοινότητα ή κάποια άτομα μέσα στην κοινότητα/ομάδα.
- Δίνεται έμφαση στην διαδικασία (εκπαιδευτική και μουσική) και όχι στο αποτέλεσμα.
- Ενισχύεται η ενεργός και ισότιμη συμμετοχή όλων των μελών της ομάδας.
- Η μουσική πράξη, διαδικασία, και εκμάθηση διενεργείται πέρα από τις τυπικές συνθήκες διδασκαλίας και μάθησης. Οι προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται παρουσιάζουν χαρακτηριστικά της “άτυπης” ή/και της “μη - τυπικής” (μουσικής) μάθησης⁶.
- Η μουσική εκπαίδευση των ομάδων πραγματοποιείται με ευέλικτο τρόπο και απουσία δασκαλο-κεντρικών προσεγγίσεων. Η γνώση δεν θεωρείται ένα «ετοιμοπαράδοτο» αγαθό το οποίο μεταβιβάζεται αποκλειστικά από τον δάσκαλο στον μαθητή⁷.
- Η διαδικασία της εκμάθησης μουσικής βασίζεται στις ιδιαίτερες ανάγκες των συμμετεχόντων και διαμορφώνεται από τους ίδιους.
- Οι δραστηριότητες βασίζονται στην ενεργό συμμετοχή και μουσική πράξη (μουσική εκτέλεση, αυτοσχεδιασμός, μουσική δημιουργία).

---

⁶ **Τυπική (μουσική) μάθηση** {formal (music) learning}: Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στη διδακτέα ύλη και στην *απαρέγκλιτη* εφαρμογή του εκάστοτε αναλυτικού προγράμματος, μέσα σε ένα πλαίσιο οργανωμένο, δομημένο και ρητά σχεδιασμένο. Η μάθηση είναι καθοδηγούμενη από τον δάσκαλο, ο οποίος καθορίζει τους στόχους, το περιεχόμενο και τη πορεία της διδασκαλίας. Η αναφορά σε «τυπικά» περιβάλλοντα μουσικής εκπαίδευσης αφορά σε θεσμούς και εκπαιδευτικά ιδρύματα, είτε δημόσια (νηπιαγωγείο, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια εκπαίδευση) είτε ιδιωτικά (ωδεία, ατομικά μαθήματα μουσικής...).

Μη τυπική (μουσική) μάθηση {non formal (music) learning}: Οργανωμένες εκπαιδευτικές πρακτικές με συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους που ωστόσο λαμβάνουν χώρα εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού πλαισίου. Η σημαντικότερη διάσταση στη μάθηση είναι η πρακτική, βιωμένη, πειραματική γνώση (learning by doing). Ο δάσκαλος/εκπαιδευτής/συντονιστής λειτουργεί μετασχηματιστικά, στο να μετατρέψει τα εμπειρικά βιώματα σε γνώσεις, ικανότητες, δεξιότητες, και αξίες.

Άτυπη (μουσική) μάθηση {informal (music) learning}: Το άτομο μαθαίνει χωρίς να πιέζεται να συμμετέχει και καθοδηγείται προς την ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσα σε ένα περιβάλλον που δεν είναι δομημένο σύμφωνα με κανόνες και απαιτήσεις. Η απόκτηση δεξιοτήτων και γνώσεων πραγματοποιείται μέσα από την εμπύθιση στις πρακτικές του κοινωνικού πλαισίου ενός ατόμου. Οι μαθησιακές εμπειρίες προκύπτουν μέσω της αλληλεπίδρασης με μουσικά περιβάλλοντα ή με άτομα τα οποία μοιράζονται κοινά μουσικά ενδιαφέροντα, αξίες, πεποιθήσεις, κλπ (Green, 2008).

⁷ Στις κοινοτικές μουσικές δράσεις γίνεται αναφορά περισσότερο στον μουσικό-συντονιστή/ εμψυχωτή και στους συμμετέχοντες παρά στον δάσκαλο και τους μαθητές.

- Είναι δυνατόν να συμπεριλαμβάνονται όλα τα είδη και τα στυλ μουσικής.
- Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να αναλαμβάνουν διαφορετικούς ρόλους στα πλαίσια της ομάδας, όπως του παρατηρητή (ακροατή), του ενεργού συμμετέχοντα, ή/και του καθοδηγητή - συντονιστή.
- Οι μουσικές δραστηριότητες είναι υψηλής ποιότητας με συγκεκριμένο πλάνο, μεθοδολογία και στόχους (όχι μόνο μουσικούς- εκπαιδευτικούς, αλλά/και κυρίως κοινωνικούς).⁸
- Η μουσική προσεγγίζεται βιωματικά και κατανοείται ενστικτωδώς από τους συμμετέχοντες.
- Προσφέρεται ποικιλία μουσικών ερεθισμάτων που συμβαδίζουν με τις προτιμήσεις και τα ακούσματα της εκάστοτε κοινότητας/ομάδας αλλά ταυτόχρονα ενισχύουν το μουσικό και πολιτιστικό περιβάλλον αυτής.

(Higgins, 2012· Veblen, 2005· Veblen & Olsson, 2002)

2.4.4. Ο ρόλος και τα χαρακτηριστικά του κοινοτικού μουσικού/ μουσικού εμπυχωτή/συντονιστή στις κοινοτικές μουσικές δράσεις

Η ραγδαία εξέλιξη και αναγνωρισιμότητα του κλάδου της κοινοτικής μουσικής δημιούργησε την αναγκαιότητα για ύπαρξη ενός «κοινοτικού μουσικού» (community musician), ο οποίος ορίζεται ως ο εξειδικευμένος μουσικός- εμπυχωτής/ συντονιστής (music facilitator, music animateur) κοινοτικών μουσικών δράσεων ή παρεμβάσεων (Τρούλου, 2020). Η ύπαρξη του μουσικού - συντονιστή θεωρείται καταλυτικής σημασίας για την εκπλήρωση του απώτερου σκοπού των κοινοτικών μουσικών δράσεων. Ο μουσικός εμπυχωτής διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο αναφορικά με την επίτευξη της κοινωνικής αλλαγής και ενσωμάτωσης, ενώ καλείται να διαθέτει τόσο μουσικές γνώσεις όσο και ικανότητες συντονισμού ομάδας, έτσι ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στις εκάστοτε ανάγκες του πληθυσμού που απευθύνεται. Η εμπύχωση των κοινοτικών μουσικών δράσεων απαιτεί ένα συνδυασμό χαρακτηριστικών και

---

⁸Τα σχεδιαγράμματα και η στοχοθεσία λειτουργούν ενισχυτικά ως προς την όσο το δυνατόν καλύτερη προετοιμασία των κοινοτικών μουσικών δράσεων. Κάθε παρέκκλιση από αυτά είναι θεμιτή με σκοπό την ανταπόκριση στις ιδιαίτερες ανάγκες και επιθυμίες των συμμετεχόντων, όπως επίσης και στην ανταπόκριση των ερεθισμάτων που προσφέρονται από αυτούς.

ικανοτήτων από την πλευρά του μουσικού συντονιστή: (1) μουσικές ικανότητες, (2) εκπαιδευτικές και παιδαγωγικές ικανότητες, (3) συντονιστικές οργανωτικές ικανότητες, (4) κοινωνική ευαισθητοποίηση, και (5) αυτοπεποίθηση ως προς την έκθεσή του σε ομάδες (Higgins, 2012).

2.4.5. Τα χαρακτηριστικά και τα εφόδια ενός ατόμου που επιθυμεί να εμπνεύσει κοινοτικές μουσικές δράσεις

- Γνωρίζει και έχει μελετήσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού/ της ομάδας στην οποία απευθύνεται.
- Σέβεται τον κάθε συμμετέχοντα και τις ιδιαιτερότητές αυτού.
- Αποδέχεται κάθε είδους διαφορετικότητα και ενισχύει την αποδοχή της από όλα τα μέλη της ομάδας/ κοινότητας.
- Αντιμετωπίζει με ευαισθησία και ενσυναίσθηση τα πιθανά εμπόδια/προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι συμμετέχοντες.
- Χρησιμοποιεί ευέλικτες εκπαιδευτικές και εμπνευστικές προσεγγίσεις.
- Συμμετέχει ολόψυχα στην εμπύχωση των δραστηριοτήτων.
- Καλλιεργεί τα χαρακτηριστικά μιας οργανωμένης ομάδας και βρίσκει τρόπους κινητοποίησης αυτής.
- Δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ενεργό συμμετοχή για όλα τα μέλη της κοινότητας/ ομάδας με την οποία δουλεύει, φροντίζοντας να παρέχει ίσες ευκαιρίες σε όλους.
- Ενισχύει το αίσθημα του «ανήκειν» για κάθε συμμετέχοντα, τόσο στο πλαίσιο της ομάδας όσο και στο ευρύτερο κοινωνία.
- Αλληλεπιδρά με τους συμμετέχοντες τόσο μουσικά όσο και κοινωνικά.
- Προσπαθεί να αφουγκραστεί με ποιον τρόπο μαθαίνουν οι συμμετέχοντες και προσαρμόζεται ανάλογα.
- Χτίζει, αναδεικνύει, και αξιοποιεί τη δυναμική και τη συλλογική δράση της ομάδας.

- Γνωρίζει πως να αξιοποιήσει το δυναμικό του κάθε ατόμου της ομάδας για την ανάπτυξη νέων ικανοτήτων.
- Δεν αισθάνεται ανασφάλεια ως προς την εμπύχωση των μουσικών δραστηριοτήτων, δρα με φυσικότητα και ενθουσιασμό.
- Ενθαρρύνει τις μουσικές αντιδράσεις των συμμετεχόντων, αλλά σε καμία περίπτωση δεν τις επιβάλλει.
- Δεν υποδεικνύει συγκεκριμένες κοινωνικές ή μουσικές συμπεριφορές. Επεμβαίνει μόνο στην περίπτωση που κάποιος συμμετέχοντας παρεμποδίζει τη ροή των δράσεων ή την συμμετοχή των υπόλοιπων μελών της ομάδας⁹.
- Έχει ένα πολύ καλό επίπεδο μουσικών γνώσεων και διαθέτει την ικανότητα να τις μεταδώσει.
- Έχει ένα πολύ καλό επίπεδο μουσικών ικανοτήτων (μπορεί να παίζει κάποιο μουσικό όργανο με άνεση, να τραγουδήσει ορθά, να συνοδέψει τον εαυτό του, να κάνει μεταγραφές τραγουδιών, να συνθέσει, να αυτοσχεδιάσει).
- Οργανώνει τις δραστηριότητες με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε όλα τα μέλη της ομάδας να ενθαρρύνονται να αναλάβουν δημιουργικά ρίσκα.
- Χρησιμοποιεί την μουσική σαν μέσο για να επιτύχει κοινωνικής φύσεως σκοπούς (κοινωνική ενσωμάτωση, κοινωνική αποδοχή και κατανόηση, χτίσιμο σχέσεων μεταξύ των μελών της ομάδα)
- Χρησιμοποιεί την μουσική σαν μέσο για να προωθήσει την προσωπική ευημερία του κάθε ατόμου ξεχωριστά αλλά και την συλλογική ευημερία της ομάδας.
- Επιλέγει το μουσικό ρεπερτόριο με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις επιθυμίες, τις προτιμήσεις ή/και τα ακούσματα των συμμετεχόντων.

(Τρούλου, 2020)

---

⁹ Ο τρόπος προσέγγισης του λάθους γίνεται με έμμεσο και πολύ προσεκτικό τρόπο. Ο μουσικός συντονιστής δεν αποκλείει κάποιον συμμετέχοντα από την διαδικασία, ως τιμωρία. Αν κριθεί απαραίτητο, προ-συμφωνεί μαζί με τους συμμετέχοντες όρια και κανόνες τα οποία είναι σεβαστά από όλα τα μέλη της ομάδας. Αυτά τα όρια και οι κανόνες δεν παρουσιάζονται σαν άγραφοι νόμοι από τον ίδιο αλλά ως απαραίτητα συστατικά της ομαδικής συνύπαρξης, αλληλεπίδρασης, και ευημερίας (Τρούλου, 2020)

2.4.6. Τέσσερις βασικές έννοιες που απασχολούν την μουσική στην κοινότητα

1. Εγγενής μουσικότητα
2. Μουσική ως πράξη-και ανθρώπινο δικαίωμα στην μουσική πράξη
3. Επικοινωνιακή μουσικότητα
4. Ροη

Δύο βασικές έννοιες από την εθνομουσικολογία:

Musicality (μουσικότητα): βασική ανθρώπινη ικανότητα, ανταπόκριση στη μουσική και ικανότητα για δημιουργία μουσικής (Blacking, 1973).

Music(k)ing (μουσική πράξη): η χρησιμοποίηση της μουσικότητας για μουσική πράξη, που οδηγεί σε δραστηριότητες και γεγονότα που καλούν συμμετοχή και δημιουργούν ανθρώπινες σχέσεις. Εδώ τα μουσικά έργα υπάρχουν ως εκτελέσεις, το μουσικό νόημα βρίσκεται στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και η μουσική δημιουργεί και μοιράζεται ταυτότητες (Small, 1998).

Η επικοινωνιακή μουσικότητα διερευνά την εγγενή μουσική φύση της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης. Αναφέρεται στο ρυθμό και στη μελωδία που παρουσιάζονται στη λεκτική ή μη λεκτική επικοινωνία των ανθρώπων. Η θεωρία της επικοινωνιακής μουσικότητας αναπτύχθηκε από πρωτοποριακές μελέτες που δείχνουν πως στην επικοινωνία μητέρων / βρεφών υπάρχουν αισθητά πρότυπα ρυθμού, παλμού, φωνής και χειρονομίας. Χωρίς την πρόθεση, η ανταλλαγή μεταξύ μιας μητέρας και του βρέφους της ακολουθεί πολλούς από τους κανόνες της μουσικής απόδοσης, συμπεριλαμβανομένου του ρυθμού και του χρόνου. Κατά την περίοδο της βρεφικής ηλικίας, ο Αντωνάκης (Αντωνάκης, 2012) αναφέρει πως η επικοινωνιακή μουσικότητα ορίζεται ως η ικανότητα που επιτρέπει στο βρέφος και στον γονέα να διατηρήσουν μια δια-συντονισμένη σχέση στο χρόνο και να μοιραστούν μια κοινά δομημένη αφήγηση.

Θεωρία ροής. Mihaly: η ψυχική κατάσταση ανθρώπινης λειτουργίας που το άτομο πλήρως βυθισμένο σε ένα αίσθημα ενστικτώδους εστίασης, πλήρης συμμετοχή και απόλαυση στη διαδικασία της δραστηριότητας. Πλήρη απορρόφηση συνεπάγεται απώλεια αίσθησης του χώρου και του χρόνου. Η έννοια της ροής συνδέεται με την έννοια της θετικής ψυχολογία.

Επικοινωνιακή ροή : τα άτομα που ασχολούνται με την ίδια δραστηριότητα είναι ταυτόχρονα σε κατάσταση ροής και η ροή του ενός ενισχύει την ροή του άλλου, με αποτέλεσμα την ομαδική ενισχυμένη ροή. Συνοψίζοντας τα χαρακτηριστικά της ροής: Πλήρης συμμετοχή, απόλαυση, απορρόφηση, απώλεια αίσθησης χώρου και χρόνου.

Το 1975 ο ψυχολόγος Mihaly Csikszentmihalyi παρουσιάζει τη θεωρία του σχετικά με τη *ροή*, η οποία βασίστηκε σε ερευνητικά δεδομένα που συνέλεξε κατά τη περίοδο συγγραφής της διδακτορικής του διατριβής, με τη συμμετοχή μίας ομάδας εικαστικών καλλιτεχνών. Ο ερευνητής παρατήρησε ότι οι καλλιτέχνες αυτοί, όταν ασχολούνταν με τα έργα τους περιέρχονταν σε μία ψυχολογική κατάσταση κατά την οποία βυθιζόντουσαν τόσο πολύ σε αυτό που έκαναν με αποτέλεσμα να χάνουν την επαφή τους με το χρόνο ή για παράδειγμα, δεν καταλάβαιναν ότι ήταν νηστικοί και έπρεπε να φάνε κάτι. Μάλιστα, από τις συνεντεύξεις μαζί τους φάνηκε ότι δεν υπήρξε κάποιο «εξωτερικό κίνητρο», π.χ. δεν θεωρούσαν ότι θα έβγαζαν χρήματα από τα συγκεκριμένα έργα. Ο Csikszentmihalyi ονόμασε αυτή την κατάσταση *ροή*, ενώ τα άτομα αυτά βίωναν *βέλτιστες (optimal) εμπειρίες* ή *εμπειρίες ροής*. (Csikszentmihalyi, 1988)

Στη συνέχεια ο Csikszentmihalyi προσπάθησε να βρει ποιες είναι οι προϋποθέσεις ή τα «εσωτερικά κίνητρα» που οδηγούν τα άτομα αυτά σε εμπειρίες ροής, μελετώντας περιπτώσεις ερασιτεχνών αθλητών, σκακιστών, ορειβατών, χορευτών, καθώς και συνθετών. Επιπλέον, ένα στοιχείο που θα πρέπει να προσέξουμε είναι ότι οι εμπειρίες ροής φαίνεται ότι έχουν θετικά αποτελέσματα στα άτομα που τις βιώνουν κάνοντάς τα να νιώθουν καλά (Csikszentmihalyi, 1988). Έτσι, η θεωρία της ροής, πέρα από το έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον ερευνητών σε κλάδους όπως και η Μουσική Παιδαγωγική, θεωρείται σημαντική για την επίτευξη ψυχική ευημερίας (well-being). Το 1990, ο Csikszentmihalyi εκδίδει το βιβλίο *Flow: The Psychology of Happiness* που το 2007 εκδίδεται και στα ελληνικά.

Στο *Flow: The Psychology of Happiness*, ο Csikszentmihalyi (1990) υποστηρίζει ότι οι δραστηριότητες που οδηγούν σε εμπειρίες ροής είναι τόσο ικανοποιητικές που οδηγούν τα άτομα στο να θέλουν να τις επαναλάβουν άσχετα με το αν έχουν κάτι να κερδίσουν, ή ακόμα και σε περιπτώσεις που αυτές είναι επικίνδυνες. Προϋποθέσεις δραστηριοτήτων που οδηγούν σε ροή:

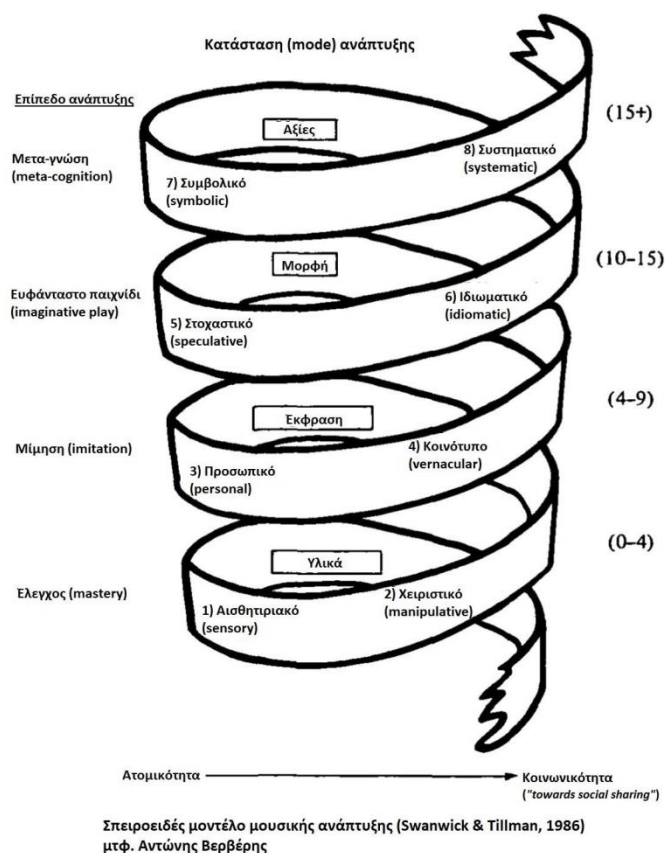
- Αρχικά απαιτούν την απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων. Οι απαιτήσεις αυτές όμως στην πορεία αυξάνονται (δυναμικός χαρακτήρας της ροής)
- Έχουν κανόνες που καθορίζουν στόχους, παρέχουν πληροφορίες και καθιστούν τον έλεγχο εφικτό.
- Προσφέρουν στο άτομο την αίσθηση της ανακάλυψης
- Συχνά μας οδηγούν στο να νιώθουμε ότι είμαστε κάτι περισσότερο από αυτό που ορίζει η πραγματικότητά μας (θέατρο μουσική ή π.χ. οι αθλητές φοράνε ειδικές στολές που τους ξεχωρίζουν από τους «απλούς» ανθρώπους) (Csikszentmihalyi, 1990).

Συνοψίζοντας τα στοιχεία που μπορούν να βοηθήσουν έναν μουσικό να φτάσει σε κατάσταση ροής:

- Απουσία του άγχους αποτυχίας
- Σαφείς στόχοι σε κάθε βήμα
- Άμεση ανατροφοδότηση (feedback)
- Ισορροπία μεταξύ πρόκλησης και ικανοτήτων

Οι δύο έρευνες για την ανάπτυξη της μουσικής δημιουργικότητας των παιδιών Swanwick & Tillman (1986) θεωρούνται ως έρευνα ορόσημο στο χώρο της Μουσικής Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας.

Στο σπειροειδές μοντέλο ανάπτυξης των Swanwick και Tillman (1986):

Όπως παρατηρούμε κάτω κάτω, στις 8 αυτές καταστάσεις φαίνεται να υπάρχει μια εναλλαγή μεταξύ του προσωπικού και του κοινωνικού στοιχείου (towards social sharing), στοιχείο που δικαιολογεί και το σπειροειδές σχήμα του μοντέλου.

Στο 4ο επίπεδο ανάπτυξης: Μετα-γνώση (Meta-cognition) – 15+ ετών, ηλικιακή ομάδα που μας ενδιαφέρει. Το επίπεδο αυτό χαρακτηρίζεται από το στοιχείο της **μετα-γνώσης**, δηλαδή της αυτοαντίληψης των διαδικασιών σκέψης και των συναισθημάτων που η μουσική όσο και οι αξίες που συνδέονται με τη μουσική προκαλούν στο άτομο.

Συμβολικό (symbolic) mode Τα άτομα αρχίζουν να προβληματίζονται πάνω στις μουσικές τους εμπειρίες, να συνειδητοποιούν την επίδραση της μουσικής στους ίδιους όπως και στους άλλους, και να συνδέουν τη μουσική με αξίες.

Συστηματικό (systematic) mode Η ενασχόληση με τη μουσική αποκτά πλέον και θεωρητικό υπόβαθρο, αφού τα άτομα ενδιαφέρονται για απόκτηση γνώσεων από τομείς όπως η θεωρία μουσικής, η μουσικολογία, η ιστορία κτλ. Πέρα από τη

σύνθεση και τη μουσική εκτέλεση, μπορούν να γράψουν και για τη μουσική σαν κάτι που έχει σημασία, όπως κάνουν οι κριτικοί, οι ερευνητές κτλ.

2.5.1. Σύμπραξη Κοινοτικής Μουσικής και Μουσικής Εκπαίδευσης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η μουσική στην κοινότητα παρουσιάζει πολλά χαρακτηριστικά του κλάδου της μουσικής εκπαίδευσης/παιδαγωγικής, κυρίως διότι οι πρώτες κοινοτικές μουσικές δράσεις διενεργούνταν από δασκάλους μουσικής ή μουσικοπαιδαγωγούς. Πλέον, οι κλάδοι της κοινοτικής μουσικής και της μουσικής εκπαίδευσης αποτελούν ξεχωριστά πεδία επιστημονικής έρευνας και πρακτικής. Ωστόσο, μολονότι έχουν διακριτά χαρακτηριστικά, παρουσιάζουν ταυτόχρονα τόσο αλληλεπικαλύψεις, όσο και αρκετά σημεία σύνδεσης και σύμπραξης. Αρκετές κοινοτικές μουσικές δράσεις, μολονότι έχουν σαν πρωταρχικό και κύριο στόχο την κοινωνική ενσωμάτωση/αλλαγή/μετασχηματισμό του ατόμου και της κοινωνίας, ταυτόχρονα αποσκοπούν και προωθούν την παροχή υψηλού επιπέδου μουσική εκπαίδευση. Παράλληλα, πολλά μουσικά εκπαιδευτικά προγράμματα τα οποία προσανατολίζονται κατά κύριο λόγο στην εκμάθηση μουσικής και στην απόκτηση μουσικών ικανοτήτων, ταυτόχρονα προσφέρουν κοινωνικής, συναισθηματικής και ψυχολογικής φύσεως οφέλη στους συμμετέχοντες. Η μουσική στην κοινότητα αποτελεί για την μουσική εκπαίδευση μία ευκαιρία να διευρύνει τους ορίζοντές της, καθώς προσφέρει εναλλακτικές προσεγγίσεις αναφορικά με τον τρόπο διδασκαλίας και εκμάθησης της μουσικής. Η ενσωμάτωση στρατηγικών εμπύχωσης που χαρακτηρίζουν τις κοινοτικές μουσικές δράσεις στην μουσική εκπαίδευση και διδασκαλία είναι δυνατόν να δώσει μία διαφορετική πνοή στο μάθημα μουσικής, μετατρέποντας το σε μία διαδικασία που θα ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών και ταυτόχρονα θα ενισχύει την δημιουργικότητα, την ελεύθερη έκφραση, το δέσιμο της ομάδας, την ενσωμάτωση και την αποδοχή όλων των μαθητών ως ισότιμα μέλη του κοινωνικού συνόλου, την κοινωνική ενσωμάτωση στην ευρύτερη κοινωνία κ.α. Η μουσική εκπαίδευση είναι απαραίτητο να εναρμονιστεί με τις υπάρχουσες κοινωνικο-πολιτιστικές συνθήκες και καταστάσεις υιοθετώντας αρχές, πρακτικές, και στοιχεία από την φιλοσοφία και την πρακτική της κοινοτικής μουσικής, όπως στο να ενθαρρύνει την αποδοχή και την ανάδειξη της διαφορετικότητας (Green, 2005).

2.5.2. Προτάσεις για ένα μάθημα μουσικής της κοινότητας

- Απουσία δασκαλο-κεντρικών προσεγγίσεων, ο δάσκαλος δεν αποτελεί αυθεντία αλλά είναι ο συντονιστής του μουσικού μαθήματος.
- Έμφαση στη βιωματική μάθηση με υιοθέτηση μίας σπειροειδούς προσέγγισης της γνώσης (η γνώση χτίζεται σταδιακά πάνω στα βιώματα, στις ήδη “κεκτημένες” γνώσεις και ικανότητες των μαθητών, προχωρά από το “γνωστό” στο “άγνωστο”).
- Παραδοχή ότι όλοι ανεξαιρέτως οι μαθητές έχουν την ικανότητα να κάνουν, να μάθουν και να απολαύσουν την μουσική.
- Ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής όλων των μελών της ομάδας στην μουσική διαδικασία (ο δάσκαλος ενθαρρύνει και δεν πιέζει για συμμετοχή, βρίσκει εναλλακτικούς τρόπους να εντάξει στην ομάδα αλλά και στις μουσική διαδικασία όλους τους μαθητές).
- Έμφαση στο «δέσιμο» της ομάδας και στην ανάδειξη του δυναμικού αυτής.
- Σύνδεση της μουσικής γνώσης με τα ενδιαφέροντα, τις προτιμήσεις και τις ανάγκες των μαθητών.
- Ενσωμάτωση πλούσιων και διαφορετικών μουσικών ερεθισμάτων.
- Αποδοχή και σεβασμός της διαφορετικότητας των μουσικών προτιμήσεων, αντιδράσεων, και πρακτικών των μαθητών.
- Ενσωμάτωση δραστηριοτήτων που εμπεριέχουν τον αυτοσχεδιασμό και την μουσική εκτέλεση.
- Προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης , καλλιέργεια της αποδοχής των παιδιών που βρίσκονται στο περιθώριο και αντιμετωπίζουν δυσκολία ένταξης τόσο στο κοινωνικό πλαίσιο της τάξης όσο και στην ευρύτερη κοινωνία.
- Ενθάρρυνση της ομαδικής εργασίας και της συνεργασίας των μαθητών.
- Προώθηση της αλληλομάθησης και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης.
- Ανάλυση ενεργών ρόλων από τους μαθητές (δεν αποτελούν απλά τον δέκτη της γνώσης).

- Ενσωμάτωση πολύτεχνων δημιουργικών δραστηριοτήτων.

(Stamou, 2015).

2.5.3. Η μουσική δημιουργικότητα

Αρκετοί μελετητές προσπάθησαν να ορίσουν τη μουσική δημιουργικότητα ή τη μουσική δημιουργική σκέψη. Επιλεκτικά, παραθέτουμε τον ορισμό της Haroutounian (2002), η οποία υποστηρίζει ότι, εφόσον οι άνθρωποι βρίσκονται σε διαρκή αλληλεπίδραση με τα περιβάλλοντά τους, η μουσική δημιουργικότητα είναι η δημιουργική διαδικασία της επικοινωνίας ιδεών και συναισθημάτων μέσα από τους ήχους.

Βασικές μορφές μουσικής δημιουργικότητας αποτελούν ο αυτοσχεδιασμός και η σύνθεση (Stamou, 2001). Μολονότι η σύνθεση και ο αυτοσχεδιασμός αποτελούν τις βασικές δραστηριότητες μουσικής δημιουργικότητας, η δημιουργικότητα των παιδιών και των νέων μπορεί να εκφραστεί μέσα από ένα μεγάλο αριθμό άλλων μουσικών δραστηριοτήτων, όπως είναι η δημιουργική μουσική ακρόαση (Kratus, 2017) και η δημιουργική μουσική εκτέλεση (Strand & Brenner, 2017).

2.5.4. Θεωρίες και μοντέλα για την ανάπτυξη της μουσικής δημιουργικότητας

Κοινό σημείο σε όλες τις θεωρίες σχετικά με τα στάδια ανάπτυξης της μουσικής δημιουργικότητας στα παιδιά και τους νέους, αποτελεί η διαπίστωση ότι σε πρώιμα στάδια η μουσική δημιουργικότητα χαρακτηρίζεται από μια προσπάθεια αυτοέκφρασης, χωρίς να υπακούει σε συγκεκριμένους κανόνες μουσικής δομής, χαρακτήρα ή στυλ. Η μουσική δημιουργικότητα σε αυτή την περίπτωση προκύπτει φυσικά και δεν εξαρτάται από κανενός είδους προηγούμενη εκπαίδευση, γνώση ή εξασκημένες μουσικές δεξιότητες. Σε μεταγενέστερα, πιο προηγμένα στάδια, η μουσική δημιουργικότητα προϋποθέτει την εμπλοκή διανοητικών ικανοτήτων και στρατηγικών (Koutsouridou & Hargreaves, 2009), ενώ ταυτόχρονα αξιοποιεί αποκτημένες μουσικές γνώσεις και εξασκημένες μουσικές δεξιότητες. Η μουσική δημιουργική ικανότητα των παιδιών και των νέων βελτιώνεται και εξελίσσεται με την εμπειρία, δηλαδή με τη βελτίωση της τεχνικής

τους σε κάποιο μουσικό όργανο ή στο τραγούδι, την εξέλιξη των μουσικών τους γνώσεων και δεξιοτήτων, και την εξάσκηση. Ακόμη, βασικό ρόλο σε αυτό παίζει η εξασφάλιση ενός κατάλληλου περιβάλλοντος διδασκαλίας και μάθησης, σχετικά με τις δομές, τα υλικά και την κατάρτιση του μουσικού δασκάλου. Η αξία της μουσικής δημιουργικότητας έχει αποδειχτεί από πλήθος ερευνών και έχει ευρύτερα αναγνωριστεί. Η συμμετοχή σε μουσικές δημιουργικές δραστηριότητες έχει σημαντικά οφέλη που σχετίζονται με την ανάπτυξη του ατόμου σε διάφορους τομείς, όπως τον γνωστικό, τον μουσικογνωστικό, τον συναισθηματικό και τον ψυχοκοινωνικό τομέα (Landau & Limb, 2017).

2.5.5. Η αξία της ομαδικής μουσικής δημιουργίας

Η διαδικασία της ομαδικής μουσικής δημιουργικότητας, στα πλαίσια εκπαιδευτικών δομών και διαδικασιών, συνήθως εμπεριέχει δύο στάδια. Το πρώτο είναι αυτό της προετοιμασίας, όπου τα μέλη της ομάδας συζητούν επάνω σε ένα δοσμένο κοινό θέμα-σκοπό, ανταλλάσσουν ιδέες, αναλαμβάνουν ή υιοθετούν συγκεκριμένους ρόλους μέσα στην ομάδα, πειραματίζονται με τους ήχους, οργανώνουν τις ιδέες και προτάσεις τους, και συναποφασίζουν για την τελική μορφή της δουλειάς τους. Το δεύτερο στάδιο της ομαδικής μουσικής δημιουργικότητας είναι αυτό της παρουσίασης της ομαδικής δουλειάς μπροστά σε κάποιο κοινό.

Η εφαρμογή δημιουργικών μουσικών δραστηριοτήτων μέσα από ομαδο - συνεργατικές διαδικασίες συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση και στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων (Κουτσουπίδου, 2008). Μέσα από την ομαδική προσπάθεια προωθείται η συνεργασία και αναπτύσσεται η ικανότητα των ατόμων να λειτουργούν ως μέλη μιας ομάδας και να λαμβάνουν κοινές αποφάσεις. Επιπλέον, ενισχύεται και προωθείται η επικοινωνία με όλες τις μορφές της, είτε μέσω των ήχων, είτε σωματοεκφραστικά, είτε λεκτικά, και αυτό συμβαίνει τόσο κατά τη φάση της προετοιμασίας όσο και κατά την παρουσίαση της μουσικής δημιουργίας (Κουτσουπίδου, 2008). Σύμφωνα με άλλους μελετητές, η εμπλοκή στην ομαδική μουσική δημιουργικότητα μέσω του αυτοσχεδιασμού συμβάλλει στην ενίσχυση της επικοινωνίας και της εμπιστοσύνης μεταξύ των μουσικών, καθώς και στην ανάπτυξη ενός υψηλότερου αισθήματος σύνδεσης και ενσυναίσθησης προς τους άλλους μουσικούς (Hart & Di Blasi, 2015).

Η μουσική δημιουργικότητα είναι ένας σημαντικός παράγοντας που επιδρά θετικά στην ανάπτυξη γνωστικών, μουσικών, συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Σε συγκεκριμένα πλαίσια, όπου βασικός σκοπός είναι η πρόληψη συμπεριφορών υψηλού κινδύνου ή η πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών πληθυσμιακών ομάδων, όπως επίσης και σε θεραπευτικά πλαίσια, ή σε πλαίσια αποκατάστασης και κοινωνικής επανένταξης, η συμβολή των μουσικών και των δημιουργικών μουσικών δράσεων μπορεί να είναι καθοριστικής σημασίας (Stamou, 2015, 2016, 2017). Οι δημιουργικές μουσικές δραστηριότητες φαίνεται πως είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές, όταν εφαρμόζονται σε ομαδικά πλαίσια.

2.6. Παραδείγματα κοινοτικής μουσικής και καλλιτεχνικής εκπαίδευσης από την παγκόσμια και ελληνική κοινότητα

Setubal Music Festival

<https://www.youtube.com/watch?v=NEi7pI91WrQ>

Είναι ένα παράδειγμα από ένα ετήσιο φεστιβάλ στην Πορτογαλία όπου διαδραματίζεται πάντα μία σύμπραξη ανάμεσα σε επαγγελματίες μουσικούς ή σπουδαστές της μουσικής με παιδιά και νέους που ανήκουν είτε σε περιθωριοποιημένες ομάδες, είτε απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό, είτε έχουν ειδικές ανάγκες και αναπηρίες. Είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα κοινωνικής ενσωμάτωσης μέσω της μουσικής.

ElSistema

<https://www.youtube.com/watch?v=Fl3OO79fAgU>

Το ElSistema, είναι ένα πρόγραμμα μουσικής της κοινότητας, ιδρύθηκε από τον μουσικό και οικονομολόγο JoseAntonioAbreu το 1975 στη Βενεζουέλα και συγκεκριμένα στην πρωτεύουσα Καρακάς. Ο πρωτότυπος τίτλος του προγράμματος ήταν «Κοινωνική Δράση για τη Μουσική». Ο τωρινός επίσημος τίτλος του προγράμματος είναι «Fundacion del Estado para el Sistema Nacional de las Orquestas Juveniles e Infantiles de Venezuela». Σήμερα το ElSistema παρέχει σε περισσότερα από 300.000 παιδιά μουσικά όργανα, μια έως τέσσερις ώρες καθημερινά μαθήματα μετά το σχολείο και συμμετοχή σε μία από τις 200 ορχήστρες. Αυτές οι ορχήστρες

βρίσκονται σε κεντρικές τοποθεσίες όπου γίνονται τα μαθήματα και οι πρόβες και μπορούν να εξυπηρετήσουν από 100 έως 3.000 μαθητές. Στόχος του προγράμματος δεν είναι η δημιουργία επαγγελματιών μουσικών, αλλά η διάσωση των παιδιών από την φτώχεια, την εγκληματικότητα και την παραβατικότητα. Το έργο αυτό ξεκίνησε με 11 παιδιά σε ένα χώρο στάθμευσης και πλέον έχει εξαπλωθεί σε πολλές χώρες με τον αριθμό των παιδιών που έχουν ενταχθεί στο ElSistema μέχρι στιγμής να φτάνει στις 800.000. Σύμφωνα με την έρευνα του Eichler (2010), το 70% των μαθητών του προγράμματος προέρχεται από οικογένειες που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Πιστεύουν ότι η ενεργός συμμετοχή και η μακροχρόνια δέσμευση θα απομακρύνουν τα παιδιά τους από παραβατικές συμπεριφορές και θα χρησιμεύσουν σαν ερέθισμα για θετικά πρότυπα συμπεριφοράς.

Hungry for Music

<https://hungryformusic.org/media/videos/>

Το πρόγραμμα Hungry for Music ξεκίνησε το 1992, όταν ο εμπνευστής του Jeff Campbell οργάνωσε μια συναυλία σε δρόμους της Ουάσινγκτον, προκειμένου να βοηθήσει τους αστέγους της περιοχής του. Μετά από τρία χρόνια, δημιουργήθηκε ένα πρόγραμμα με βασικό σκοπό να βοηθήσει παιδιά να μάθουν μουσική, παρέχοντάς τους μουσικά όργανα και μουσική καθοδήγηση. Μέχρι σήμερα, το πρόγραμμα έχει δώσει πάνω από 11.000 μουσικά όργανα σε παιδιά και νέους που απειλούνται από τη φτώχεια. Τα όργανα προσφέρονται στο πρόγραμμα από άλλα παιδιά που παίζουν μουσική, και προέρχονται από 49 πολιτείες της Αμερικής και 25 ακόμα άλλες χώρες. Περίπου 500 μουσικά όργανα συγκεντρώνονται και ξαναδίνονται σε ετήσια βάση, ενώ ταυτόχρονα οργανώνονται μουσικά προγράμματα, προκειμένου να στηρίξουν τα παιδιά στην εκμάθηση ενός μουσικού οργάνου και στην καλλιέργεια του αισθήματός τους ότι ανήκουν σε μια μουσική κοινότητα (<https://hungryformusic.org/>).

Πολλά ακόμη προγράμματα έχουν δημιουργηθεί σε αυτό το πλαίσιο παγκοσμίως. Το Time to Play (Young&Street, 2009) εφαρμόστηκε σε τέσσερις πόλεις της Αγγλίας, σε κέντρα παιδιών που εξυπηρετούσαν κυρίως μουσουλμανικές οικογένειες. Το πρόγραμμα Sing&Grow είναι ένα μουσικό πρόγραμμα πρώιμης παρέμβασης και πρόληψης (Abad&Williams, 2007). Δημιουργήθηκε το 2001 στην Αυστραλία και σήμερα εφαρμόζεται σε όλη τη χώρα εξυπηρετώντας περίπου 2000 οικογένειες το χρόνο. Απευθύνεται σε οικογένειες με παιδιά ηλικίας έως τριών χρονών, οι οποίες

παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο περιθωριοποίησης εξαιτίας μορφωτικών, κοινωνικο-οικονομικών και άλλων χαρακτηριστικών. Τέτοια χαρακτηριστικά μπορεί να είναι το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, η φτώχεια, η ανεργία, τα διαζύγια, οι μονογονεϊκές οικογένειες, η νεαρή ηλικία των γονέων (γονείς κάτω των είκοσι χρονών), η ψυχοπαθολογία των γονέων, το συγκρουσιακό οικογενειακό περιβάλλον και η ενδοοικογενειακή βία, η εγκληματικότητα των γονέων, η εξάρτηση από ουσίες, και άλλα. Αποτελέσματα που διαπιστώθηκαν από την εφαρμογή του προγράμματος το 2006, αναφέρουν μεταξύ άλλων μείωση της βίαιης γονικής συμπεριφοράς, μείωση των συμπτωμάτων κατάθλιψης σχετικά με την ψυχική υγεία των γονέων, αύξηση στη γονεϊκή εμπλοκή και στην ανάληψη δραστηριοτήτων με τα παιδιά τους στο σπίτι και τέλος ανάπτυξη των δεξιοτήτων των παιδιών για επικοινωνία και ομαδικό παιχνίδι.

Το μουσικό χωριό

<http://www.music-village.gr/gr/>

Πρόκειται για το χωριό του Αγίου Λαυρεντίου, 20χλμ ανατολικά του Βόλου και σε υψόμετρο 600μ. Οι κάτοικοι απέκτησαν επαφή με τον ελληνισμό της διασποράς καθώς και με ευρωπαϊκά κέντρα, συγκεντρώθηκαν λόγιοι, καλλιτέχνες, δάσκαλοι, μορφωμένοι ιερείς, λειτούργησαν σχολεία και βιβλιοθήκες, τα οποία προσέδωσαν μια αστική ιδιοσυγκρασία και κοσμοπολίτικη συμπεριφορά, ανεβάζοντας το πολιτιστικό και πολιτισμικό επίπεδο τη περιοχής. Σήμερα, σχεδόν 650 χρόνια μετά τους πρώτους μοναχούς, ο Άγιος Λαυρέντιος παραμένει ένα χωριό με αυτοδύναμη κοινωνική ζωή, ενώ η συντηρημένη αρχιτεκτονική των κτισμάτων και η μοναδική του τοποθεσία του μέσα ένα υπέροχο δάσος, το καθιστούν ιδανικό για την εγκαθίδρυση θεσμών/κοινοτήτων όπως είναι το μουσικό χωριό. Το Μουσικό Χωριό είναι μια από τις μεγαλύτερες μουσικές κοινότητες στην Ευρώπη. Ιδρύθηκε το 2006 από τους μουσικούς Θύμιο Ατζακά, Κώστα Μακρυγιαννάκη και Γιώργο - Εμμανουήλ Λαζαρίδη. Η διοργάνωση πραγματοποιείται από την Αστική μη Κερδοσκοπική εταιρεία Μουσικών Παρεμβάσεων arTree και στο χωριό του Αγίου Λαυρεντίου υποστηρίζεται επιπλέον από την Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος, την Τοπική Κοινότητα Αγίου Λαυρεντίου καθώς και την αρωγή του ΥΠΠΟΑ. Η διοργάνωση στοχεύει:

A) Στην προγραμματισμένη ή αυθόρμητη εκτέλεση μουσικών ιδεών, έργων και δρώμενων και την παραγωγική ανταλλαγή ιδεών και projects μεταξύ διεθνών καλλιτεχνών και ανθρώπων της τέχνης γενικότερα.

B) Στην υλοποίηση εκπαιδευτικών ενοτήτων υπό τη μορφή συμβιωτικών εργαστηρίων/masterclasses ομαδικής δράσης, τα οποία συντονίζονται σε συνεργασία με Έλληνες και αλλοδαπούς καλλιτέχνες με αναγνωρισμένη δράση στο χώρο της σύγχρονης ή ιστορικής δημιουργίας και εκτέλεσης. Οι θεματικές ενότητες των εργαστηρίων στο σύνολο τους αποβλέπουν σε ευρείες και ουσιαστικές προσεγγίσεις της μουσικής τέχνης, ενώ δίνουν ιδιαίτερη έμφαση σε πρωτότυπους τομείς που δεν έχουν ενσωματωθεί ακόμη στα ελληνικά προγράμματα μουσικών σπουδών.

Γ) Στην δημιουργία μίας διεθνούς αναπτυσσόμενης κοινότητας αλληλοϋποστηριζόμενων καλλιτεχνών, τόσο σε επίπεδο συλλογικής μουσικής εκτέλεσης, όσο παραγωγής και διανομής καλλιτεχνικού υλικού.

To EyeHarp

Site: <https://eyeharp.org/>

FB: <https://www.facebook.com/eyeharp>

Η περίπτωση του EyeHarp είναι η ενδυνάμωση κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων μέσω της τέχνης. Το EyeHarp είναι ένα ψηφιακό μουσικό όργανο για άτομα με αναπηρία. Μέχρι πριν περίπου 20 χρόνια πολλοί άνθρωποι με κινητικές αναπηρίες δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν με κανέναν τρόπο. Σήμερα με την χρήση της τεχνολογίας οι άνθρωποι αυτοί έχουν την δυνατότητα χειρισμού του υπολογιστή και της γραφής με τα μάτια ή ακόμη και την δυνατότητα να παίζουν μουσική και να ζωγραφίζουν. Μία τέτοια εφαρμογή είναι το ψηφιακό μουσικό όργανο EyeHarp, που δημιούργησε ο Ζαχαρίας Βαμβακούσης και απευθύνεται κατά κύριο λόγο σε ανθρώπους με τετραπληγία. Οι άνθρωποι αυτοί ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και η ένταξη τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή εμποδίζεται από σωματικά και ψυχικά αίτια. Οι άνθρωποι αυτοί βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και το κοινωνικό στίγμα.

Εικόνα 1 Πρόβα με το EyeHarp, στα αριστερά ο μουσικός εμψυχωτής.

Το EyeHarp (ματο-άρπα) είναι ένα ψηφιακό μουσικό όργανο, το οποίο ελέγχεται από το βλέμμα ή από το κεφάλι και επιτρέπει στα άτομα με αναπηρία να μαθαίνουν και να παίζουν μουσική. Σχεδιασμένο με γνώμονα τη μουσικότητα, το EyeHarp προσφέρει τις ίδιες εκφραστικές ιδιότητες με οποιοδήποτε παραδοσιακό όργανο. Η συγκεκριμένη εφαρμογή βασίζεται στην τεχνολογία εντοπισμού βλέμματος ή κίνησης του κεφαλιού¹⁰. Η εφαρμογή EyeHarp παρέχεται δωρεάν και είναι λογισμικό ανοιχτού κώδικα. Μπορεί να το κατεβάσει ο οποιοσδήποτε στον υπολογιστή του από το site του EyeHarp.

Ζαχαρίας: «Πιστεύουμε ότι η μουσική πρέπει να είναι προσβάσιμη σε όλους».

Το EyeHarp δίνει την δυνατότητα στην συμμετοχή των πολιτών με αναπηρία σε οποιαδήποτε μουσική δραστηριότητα θα μπορούσε να έχει ο οποιοσδήποτε μουσικός. Δηλαδή σε μουσικά μαθήματα προσωπικά ή ομαδικά¹¹, πρόβες και συναυλίες,

¹⁰ Ένας άνθρωπος με κινητικά προβλήματα για να χρησιμοποιήσει το EyeHarp το βασικό είναι να έχει καλό έλεγχο στις κινήσεις των ματιών και να μπορεί να εστιάζει σε αντικείμενα. Για τον χειρισμό του EyeHarp με κινήσεις των ματιών, είναι απαραίτητο ο χρήστης να έχει ένα eye-tracker. Πρόκειται για μία κάμερα που επιτρέπει να γίνεται αντιληπτό, σε ποίο σημείο της οθόνης κοιτάει ο χρήστης. Για χειρισμό με κινήσεις του κεφαλιού, είναι απαραίτητο ο χρήστης να έχει μία συσκευή που επιτρέπει τον χειρισμό του δείκτη του ποντικιού με κινήσεις του κεφαλιού. Με την χρήση του EyeHarp μπορεί κανείς να παίζει μελωδίες, να δημιουργεί αρπίσματα, και να αλλάζει συγχορδίες σε αυτά τα αρπίσματα. Το λογισμικό EyeHarp περιλαμβάνει εκπαιδευτικά παιχνίδια εκμάθησης μουσικής και μέσα από την μέθοδο εκμάθησης μπορεί να μάθει κάποιος μία παρτιτούρα.

¹¹ Η ατομική συμμετοχή σε μουσικές δράσεις μπορεί να βελτιώσει την υγεία και τη συναισθηματική ευημερία του ατόμου, ωστόσο οι μουσικές δράσεις που πραγματοποιούνται σε ομάδες συνδέονται με ισχυρότερες θετικές εμπειρίες για τους συμμετέχοντες (Lamont, 2011). Η ομαδική φύση και το κοινωνικό περιβάλλον ενισχύουν την επικοινωνία και την συναισθηματική έκφραση, προωθούν τις διαπολιτισμικές σχέσεις και την αποδοχή κάθε είδους διαφορετικότητας, ενθαρρύνουν την προσωπική ανάπτυξη και ευημερία, προωθούν την κοινωνική ενσωμάτωση και εξέλιξη και συμβάλλουν στη μείωση αισθημάτων άγχους, μοναξιάς, και απομόνωσης.

δραστηριότητες στις οποίες μπορεί να μετέχει μόνο η κοινότητα των αναπήρων ή μεικτά, με την οποιαδήποτε άλλη κοινότητα μουσικών. Το EyeHarp για τους πολίτες με αναπηρία αποτέλεσε το μέσο που κατάφερε να προχωρήσει την παθητική μουσικοθεραπεία¹², που δέχονταν ως μουσική θεραπεία μέχρι τώρα οι άνθρωποι με τετραπληγία, στην ενεργητική μουσικοθεραπεία¹³ και κατ'επέκταση στην μουσική της κοινότητας.

Εικόνα 2 Ο Τζοέλ στο μέγαρο μουσικής της Βαρκελώνης με μεικτή ορχήστρα.

2.7. Μουσικοθεραπεία στην κοινότητα

Ένας άλλος σχετικός όρος που εμφανίζεται στην βιβλιογραφία είναι ο όρος Μουσικοθεραπεία στην κοινότητα (Community Music Therapy). Περιλαμβάνει θεωρίες από τομείς όπως η θεωρία των συστημάτων, η ανθρωπολογία, η κοινωνιολογία, η ψυχολογία της κοινότητας και η νέα μουσικολογία (DeNora, 2000). Το κίνημα της Μουσικοθεραπείας στην Κοινότητα απευθύνεται σε μηχανισμούς αποκλεισμού και ένταξης σε ένα ευρύτερο πλαίσιο και απαιτεί μια πιο κοινωνικής ασχολίας πρακτική, όπως συμβαίνει σε ένα περιβάλλον πιο παραδοσιακής κλινικής πρακτικής μέσω κλινικών / επαγγελματικών ή θεσμοθετημένων καταστάσεων. Η Μουσικοθεραπεία στην Κοινότητα πηγαίνει πέρα από τις αντιλήψεις της μουσικοθεραπείας σε καταστάσεις κοινότητας για να αγκαλιάσει τη μουσικοθεραπεία

¹² Η παθητική ή δεκτική μουσικοθεραπεία εφαρμόζεται με εξατομικευμένη μορφή, χρησιμοποιώντας ως μέθοδο την ακρόαση μουσικών έργων.

¹³ Στην ενεργητική μουσικοθεραπεία γίνεται χρήση μουσικού οργάνου ή της φωνής και ενθαρρύνεται η προσωπική έκφραση μέσα από μια μουσική που είναι δεδομένη, γραμμένη με νότες δηλαδή, είτε με αυτοσχεδιασμό.

ως κοινότητα και τη μουσικοθεραπεία για την ανάπτυξη της κοινότητας. Στόχος της είναι να εμπλακεί άμεσα με τα προβλήματα και τις δυνατότητες της μουσικής και της υγείας στην κοινωνία, προς ένα ψυχοκοινωνικό μοντέλο που αφορά τη μουσική καλλιέργεια της προσωπικής και κοινωνικής ευημερίας (ενδυνάμωση). Κατά συνέπεια, πρόκειται για το πώς η μουσική μπορεί να δώσει και να κάνει τις κατάλληλες θεραπευτικές εμπειρίες και τις διαδικασίες αλλαγής, μέσω της συνεργαζόμενης μουσικής δημιουργίας για την κινητοποίηση των πόρων προς όφελος των ατόμων και των κοινοτήτων (Stige 2002).

2.8. Μουσικοθεραπεία

Η μουσικοθεραπεία είναι μια μορφή δημιουργικής θεραπείας, στην οποία οι μουσικές εμπειρίες και οι σχέσεις πελάτη-θεραπευτή παρέχουν χώρο για θεραπευτική αλλαγή. Η Παγκόσμια Ομοσπονδία Μουσικοθεραπείας την ορίζει ως εξής: «Η μουσικοθεραπεία είναι η επαγγελματική χρήση της μουσικής και των στοιχείων της ως παρέμβαση σε ιατρικά, εκπαιδευτικά και καθημερινά περιβάλλοντα με άτομα, ομάδες, οικογένειες ή κοινότητες που επιδιώκουν να βελτιστοποιήσουν την ποιότητά τους να βελτιώσουν τη σωματική, κοινωνική, επικοινωνιακή, συναισθηματική, πνευματική και πνευματική τους υγεία και ευημερία» (Ψαλτοπούλου, 2015 και Παπαδόπουλος, 2020).

Κατά τη διάρκεια της θεραπείας, οι μουσικές εμπειρίες μπορούν να χωριστούν σε δύο ομάδες: δεκτικές και ενεργές. Η δεκτική μουσικοθεραπεία χρησιμοποιεί την ενεργητική ακρόαση μουσικής. Το υλικό ακρόασης μπορεί να προέρχεται από τον πελάτη ή τον θεραπευτή, μπορεί να εκτελείται ζωντανά, να καταγράφεται ή να αυτοσχεδιάζεται. Το υλικό ακρόασης μπορεί επίσης να είναι εμπορική μουσική οποιουδήποτε είδους. Η ενεργητική μουσικοθεραπεία, αντίθετα, περιλαμβάνει τη μουσική δημιουργία. Αυτή μπορεί να είναι με τη μορφή του τραγουδιού, αυτοσχεδιασμού ή σύνθεσης πρωτότυπης μουσικής. Οι βασικοί τομείς πρακτικής είναι: διδακτικό, ιατρικό, θεραπευτικό, ψυχοθεραπευτικό, ψυχαγωγικό και οικολογικό. Η διδακτική πρακτική επικεντρώνεται στη μαθησιακή συμπεριφορά, τις δεξιότητες ή τη γνώση για την ανεξάρτητη διαβίωση και την κοινωνική προσαρμογή. Η ιατρική πρακτική δίνει προτεραιότητα στη βελτίωση ή τη διατήρηση της σωματικής υγείας. Η θεραπευτική πρακτική επικεντρώνεται στην αποκατάσταση της αρμονίας μέσω δονήσεων, ήχων ή μουσικής. Η ψυχοθεραπευτική πρακτική

ασχολείται με ψυχολογικές και ψυχιατρικές ασθένειες. Η ψυχαγωγική πρακτική δίνει έμφαση στην απόλαυση και συμμετοχή σε κοινωνικές και πολιτιστικές δραστηριότητες. Η οικολογική πρακτική επικεντρώνεται στην προώθηση της υγείας στην κοινωνικο-πολιτισμική κοινότητα. Εκτός από τις κλινικές εφαρμογές, υπάρχει επίσης μια μεγάλη ποικιλία μεθόδων που χρησιμοποιούνται στη μουσικοθεραπεία. Για παράδειγμα στις ψυχολογικές θεωρίες που υιοθετούν οι θεραπευτές, όπως η ψυχαναλυτική, η συμπεριφορική ή η ανθρωπιστική (Ψαλτοπούλου, 2015).

2.9. Μουσική Ψυχολογία και Συναισθήματα

Σύμφωνα με τον Παπαδόπουλο (2020) η ψυχολογία της μουσικής ή μουσική ψυχολογία είναι κλάδος της ψυχολογίας, των νευροεπιστημών και της μουσικολογίας. Επιδιώκει να εξηγήσει και να κατανοήσει τη μουσική συμπεριφορά και την ψυχολογική εμπειρία της μουσικής, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών μέσω των οποίων η μουσική γίνεται αντιληπτή, δημιουργείται και ενσωματώνεται στην καθημερινή ζωή.

Η σύγχρονη μουσική ψυχολογία είναι πρωτίστως εμπειρική. Οι γνώσεις μας τείνουν να προοδεύουν με βάση τις ερμηνείες των δεδομένων που συλλέγονται μέσω συστηματικής παρατήρησης και αλληλεπίδρασης. Η ψυχολογία της μουσικής είναι ένας τομέας έρευνας με πρακτική σημασία σε πολλούς τομείς, όπως η μουσική επίδοση, η σύνθεση, η μουσικοθεραπεία και η μουσική εκπαίδευση. Η ψυχολογία της μουσικής μπορεί να ρίξει φως ακόμη και στις μη ψυχολογικές πτυχές της μουσικολογίας και της μουσικής πρακτικής (η μελωδία, η αρμονία, η τονικότητα, ο ρυθμός, το μέτρο και η μορφή/ φόρμα).

Η μουσική παρέχει βαθιές και συγκινησιακές εμπειρίες για τον ακροατή. Η αναγνώριση μουσικών μοτίβων/προτύπων επηρεάζει το συναίσθημά μας. Ο μηχανισμός που διαμορφώνει την αναγνώριση μουσικών μοτίβων/προτύπων έχει μελετηθεί από πολλούς ερευνητές. Η εμπειρία που αισθανόμαστε όταν ακούμε την αγαπημένη μας μουσική είναι εμφανής λόγω της διαστολής της κόρης των οφθαλμών, της αύξησης του παλμού και της αρτηριακής πίεσης, της ροής αίματος στους μύες των ποδιών και της ενεργοποίησης της παρεγκεφαλίδας, της περιοχής του εγκεφάλου που σχετίζεται με τη σωματική κίνηση. Οι ερευνητές έχουν αρχίσει να

ανακαλύπτουν τους λόγους πίσω από τις διεγερμένες αποκρίσεις στη μουσική. Σε έρευνα η οποία διεξήχθη στο Μόντρεαλ οι ερευνητές ζήτησαν από δέκα εθελοντές να ακούσουν τα αγαπημένα τους τραγούδια, ενώ παρακολουθούσαν την εγκεφαλική τους δραστηριότητα. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν τον σημαντικό ρόλο της περιοχής nucleus accumbens (NAcc) που εμπλέκεται στις γνωστικές διεργασίες όπως η παρακίνηση, η ανταμοιβή, ο εθισμός κ.λπ., στη σύνθεση της εμπειρίας. Ακόμη, σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα φανερώνουν ότι τα προκαλούμενα από τη μουσική συναισθήματα δεν είναι απλές αισθητικές εμπειρίες, αλλά εκφράζουν ένα ευρύ φάσμα θετικών και αρνητικών συναισθημάτων, μερικά από τα οποία θα ήταν δύσκολο να προκληθούν σε ερευνητικές συνθήκες χωρίς την επίδραση μουσικών ερεθισμάτων. Η έρευνα έχει δείξει ότι τα ευχάριστα συναισθήματα που σχετίζονται με τη μουσική είναι το αποτέλεσμα της απελευθέρωσης ντοπαμίνης και η εμπειρία της ικανοποίησης μπορεί να επιδρά στους μηχανισμούς των κινήτρων, επιδρώντας στην εγκεφαλική οδό της ανταμοιβής (Παπαδόπουλος, 2020).

2.10. Η θεωρία της επιτέλεσης

Η θεωρία της επιτέλεσης μας δίνει τη δυνατότητα να μελετήσουμε τις εν εξελίξει αλληλοδράσεις ανάμεσα στους τελεστές, τα μέλη του κοινού και τον κόσμο γενικότερα, επιτρέποντας την εξερεύνηση των τρόπων με τους οποίους το νόημα της μουσικής διαμορφώνεται ισότιμα από όλους τους συμμετέχοντες, στο πλαίσιο συγκεκριμένων κοινωνικών και πολιτισμικών συμφραζομένων. Μετατοπίζοντας την έμφαση της έρευνας από το ερώτημα τί είναι η μουσική στο ερώτημα τί κάνει η μουσική ή τί επιτρέπει στους ανθρώπους να κάνουν, ενισχύεται ο διάλογος ανάμεσα στα πεδία των μουσικών σπουδών και της ανθρωπολογίας της επιτέλεσης και εμπλουτίζεται η κατανόησή μας για τα μουσικά φαινόμενα. Οι όροι «επιτέλεση» (performance) και «επιτελεστικότητα» (performativity) χρησιμοποιούνται σήμερα ευρύτατα σε ποικίλες κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, μολονότι το περιεχόμενό τους κάθε άλλο παρά σαφές είναι.

Στο άρθρο *Η μουσική ως επιτέλεση* η Λαλιώτη (2011, 2012) εστιάζει σε συγκεκριμένα κείμενα των Cook (1992, 2005) και Small (1998) από την σκοπιά της μουσικολογίας και της κοινωνιολογίας της μουσικής αντίστοιχα, και του Auslander (1999, 2004, 2006) από την σκοπιά των επιτελεστικών σπουδών, που θα μπορούσαν

να αξιοποιηθούν από την ανθρωπολογία της επιτέλεσης. Ως πεδίο έρευνας και αναλυτικό εργαλείο η επιτέλεση ποικίλων ειδών της δυτικής μουσικής μπορεί να φωτίσει πλευρές της καθημερινής ζωής των ανθρώπων, να αναδείξει κοινωνικές σχέσεις, ταυτότητες και συλλογικές πρακτικές, τη σχέση ανθρώπου-τεχνολογίας, καθώς και τις δυνατότητες αντίστασης και διαμόρφωσης εναλλακτικών κοινωνικών πραγματικοτήτων και πολιτισμικών αξιών.

Μέσα από την πυκνή περιγραφή μιας τυπικής συναυλίας κλασικής μουσικής σε έναν τυπικό χώρο συμφωνικής μουσικής, ο Small ισχυρίζεται ότι η μουσική δεν είναι ένα αντικείμενο, μία αφαίρεση, αλλά μία δραστηριότητα, κάτι που οι άνθρωποι κάνουν. Μουσική δεν είναι το μουσικό κείμενο ή ο ήχος, αλλά αυτό που οι άνθρωποι επιτελούν (perform) και «στην πραγματικότητα αποτελεί έναν τρόπο γνώσης του κόσμου μας. Αντί για τον όρο «music» (μουσική) προτείνει τον όρο «musicizing» (μουσικοτροπία) για να δηλώσει ακριβώς αυτή την ενεργητική διάσταση της μουσικής ως διαδικασίας, μέρη της οποίας είναι όσοι συμμετέχουν σ' αυτήν με οποιαδήποτε ιδιότητα: παίζοντας μουσική, ακούγοντας μουσική, κάνοντας πρόβες ή μελετώντας, παρέχοντας υλικό για την παράσταση (σύνθεση). Ένας τρόπος πρόσληψης και μελέτης της μουσικής, ο οποίος περιλαμβάνει τη σύνθεση, τις πρόβες, την παράσταση, την ακρόαση όχι ως διακριτές διαδικασίες, αλλά ως αναπόσπαστες πλευρές μιας ανθρώπινης δραστηριότητας, μας βοηθά να ξεφύγουμε και από τις κυρίαρχες αντιλήψεις της δυτικής παράδοσης περί κλασικής μουσικής ως κορωνίδας της δημιουργίας (Cook 1992).

Χρησιμοποιώντας, επομένως, την έννοια της επιτέλεσης ως αναλυτικό εργαλείο και μέθοδο διερεύνησης της μουσικής θα διαπιστώσουμε ότι κάθε επιτέλεση δεν αποτελεί απλώς μία αναπαράσταση/αναπαραγωγή του εσωτερικού νοήματος του μουσικού έργου, αλλά μια δημιουργία.

2.11. Θεωρίες για την μηχανική αναπαραγωγή μουσικής: Χρήσιμες θεωρήσεις για την έρευνα και την δημιουργία του ιντερνετικού ραδιοφώνου.

Ο Auslander αναδεικνύει την ιστορική και πολιτισμική διάσταση των εννοιών «ζωντανό» (live) και «μεσοποιημένο» (mediatized). Σε έναν κόσμο που κυριαρχείται από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και η μουσική όλο και περισσότερο παράγεται και

καταναλώνεται μέσω της τεχνολογίας, ο συγγραφέας αναρωτιέται αν τελικά υπάρχει οντολογική διάκριση ανάμεσα στις δύο κατηγορίες, αν δηλαδή προσδιορίζονται από διαφορές που παραμένουν αναλλοίωτες στον χρόνο ή από ιστορικούς και πολιτισμικούς παράγοντες. Στο άρθρο του «Music as performance: living in the immaterial world» (2006) σχολιάζει μια συναυλία των Beatles που έγινε στο New York Shea Stadium το 1965 και αναρωτιέται τι συμβαίνει, όταν το κοινό δεν παρακολουθεί αυτό που συμβαίνει μπροστά του στη σκηνή, αλλά κλείνει τα μάτια και κατασκευάζει μέσω μιας διαδικασίας (απο)ενσωμάτωσης και (απο)υλικοποίησης την παρουσία των μουσικών μέσα από εικόνες της μνήμης που έχουν δημιουργήσει οι δίσκοι, οι φωτογραφίες στον τύπο ή η τηλεόραση. ο Auslander (1999) ενδιαφέρεται να διερευνήσει τη θέση της ζωντανής επιτέλεσης της δημοφιλούς μουσικής σε έναν μεσοποιημένο πολιτισμό. Μια και η μουσική όλο και περισσότερο παράγεται μέσω software και sampling και καταναλώνεται σε i-pods, πολλοί αναρωτιούνται αν τελικά χρειάζεται ένα ζωντανό κοινό ή πόσο η ζωντανή επιτέλεση προσπαθεί να μοιάσει με τις μεσοποιημένες μορφές: στις ροκ συναυλίες, για παράδειγμα, αναπαράγονται εικόνες από μουσικά βίντεο, τηλεοπτικά σώου και κινηματογραφικές ταινίες, ενώ το βίντεο αποτελεί πλέον αναπόσπαστο κομμάτι κάθε ζωντανού γεγονότος. Ο Auslander (1999: 55-57) θεωρεί ότι οι αισθήσεις και το αίσθημα της κοινότητας (community) που αναπτύσσεται ανάμεσα στους συμμετέχοντες παίζουν καθοριστικό ρόλο στην συγκρότηση του νοήματος της μουσικής και από την άποψη αυτή δεν υπάρχει διαφορά ανάμεσα σε μια ζωντανή και μια μεσοποιημένη επιτέλεση, δηλαδή ανάμεσα στη συμμετοχή σε μια μουσική συναυλία και την ακρόαση της ίδιας μουσικής κατ' ιδίαν από το διαδίκτυο ή από έναν δίσκο. Οι διαφορές ανάμεσα στα δύο είναι όχι ειδολογικού χαρακτήρα, αλλά βαθμού και έντασης. Πιστεύει όμως ότι, από την πλευρά της πολιτιστικής οικονομίας, η κυριαρχία των μέσων είναι τόσο μεγάλη που τελικά οι ζωντανές επιτελέσεις αξιολογούνται από το κοινό με βάση τις μεσοποιημένες, οι οποίες προηγούνται στον χώρο και τον χρόνο των ζωντανών.

Η εμπειρία του μεσοποιημένου καταλήγει, γίνεται επιτέλεση επειδή παραπέμπει έστω και φαντασιακά στο ζωντανό, ενώ ταυτόχρονα οι προσδοκίες του κοινού από μία μουσική παράσταση σε μεγάλο βαθμό διαμορφώνονται από την τηλεόραση, τα βίντεο, τους υπολογιστές, τουλάχιστον στο βαθμό που ο δημόσιος χώρος δεν έχει μεταφερθεί αποκλειστικά στο διαδίκτυο (Auslander 2004).

2.12. Επικοινωνία

2.12.1. Βασικές αρχές της επικοινωνίας

Σύμφωνα με τον Μαυροσκούφης (2008) η επικοινωνία, ως μια μορφή σχέσης ανάμεσα στους ανθρώπους, προέρχεται από την ανάγκη τους να συνδεθούν και να αλληλεπιδράσουν με άλλους ανθρώπους. Η επικοινωνία διαφοροποιείται όταν αλλάζει το πλαίσιο της, αλλά ακόμη και όταν αλλάζει μία μόνο παράμετρος αυτού του πλαισίου. Το πλαίσιο επικοινωνίας αποβαίνει ένας καθοριστικός παράγοντας της επικοινωνίας. Από αυτήν την άποψη είναι σημαντικό να τονίσουμε πως μαθαίνουμε να επικοινωνούμε, προσαρμοζόμενοι στο εκάστοτε πλαίσιο, καθώς κοινωνικοποιούμαστε.

Η μη λεκτική συμπεριφορά περιλαμβάνει τη γενικότερη κίνηση και στάση του σώματος μας, κινήσεις χεριών, δακτύλων εκφράσεις προσώπου, πρακτικές αγγίγματος και χαιρετισμών. Σύμφωνα μάλιστα με τα πορίσματα διαφορετικών ερευνητών, η μη λεκτική συμπεριφορά μπορεί να αποτελέσει έως και το 85% του «σώματος» της πληροφορίας που θέλουμε να μεταβιβάσουμε. Αν η μη λεκτική συμπεριφορά δεν ενισχύει ή ακόμη περισσότερο «αντιστρατεύεται» τη λεκτική συμπεριφορά, τότε ο εταίρος της επικοινωνίας έχει την τάση να εμπιστεύεται περισσότερο τη μη λεκτική συμπεριφορά. Επομένως, η μη λεκτική συμπεριφορά δεν είναι απλώς ένα παραπλήρωμα της λεκτικής συμπεριφοράς αλλά ένα σπουδαίο μέσο, για να «μεταβιβάσουμε» συναισθήματα, απόψεις, αξίες και άλλες προσωπικές αντιδράσεις (Μαυροσκούφης, 2008).

Η επικοινωνία δεν είναι μόνο μία απλή καθημερινή συμπεριφορά, η οποία εκδηλώνεται παρορμητικά, αλλά αποτελεί παράλληλα και μία συνειδητή πράξη, η οποία δηλώνει ταυτόχρονα την ψυχική, γνωστική και συναισθηματική κατάσταση κάθε ατόμου που μετέχει σε αυτή τη διαδικασία, σε συνδυασμό με τους στόχους, τις προθέσεις, την κοινωνική του προέλευση και γενικότερα, τις επιδιώξεις που το άτομο έχει κάθε φορά που επικοινωνεί ή που αποσκοπεί στην επίτευξή τους (Σταμάτης, 2011).

Η επικοινωνία αποτελεί μία ζωτικής σημασίας συμπεριφορά για τον άνθρωπο και για το λόγο αυτό, σε καμία περίπτωση, κανείς φυσιολογικός άνθρωπος δεν μπορεί να επιβιώσει για μακρό χρονικό διάστημα χωρίς να επικοινωνήσει, έστω και για λίγο,

έστω και περιστασιακά με τον οποιοδήποτε τρόπο ή χρησιμοποιώντας οποιοδήποτε μέσο επικοινωνίας. Συνεπώς, η επικοινωνία αποτελεί την πεμπτούσια της ανθρώπινης ύπαρξης, της δημιουργικής τάσης των ανθρώπων, το μέσο εκείνο που διασφαλίζει την κοινωνική συμβίωση (Σταμάτης, 2011).

Επικοινωνία υπάρχει στην περίπτωση που τουλάχιστον δύο άνθρωποι επικοινωνούν μεταξύ τους. Σε αυτή την περίπτωση, η επικοινωνία ονομάζεται *διαπροσωπική*. Σε περίπτωση που τρία ή περισσότερα άτομα επικοινωνούν μεταξύ τους, η επικοινωνία ονομάζεται *ομαδική*. Η επικοινωνία που αναπτύσσεται εντός ενός μουσικού συγκροτήματος ή σε μια Ε.Ο. είναι ειδική και αναφέρεται στη βιβλιογραφία ως *επικοινωνία σε μικρές ομάδες*.

Ο άνθρωπος είναι κοινωνικό ον, το οποίο βασίζει την επιβίωσή του στην ανάπτυξη σχέσεων. Η επικοινωνία αποτελεί τον καταλύτη ανάπτυξης κάθε μορφής σχέσεων. Οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ ανθρώπων ονομάζονται *διαπροσωπικές σχέσεις*. Χωρίς επικοινωνία, η ζωή του ανθρώπου γίνεται εξαιρετικά δύσκολη και επώδυνη. Ο περιορισμός ή πολύ περισσότερο η παντελής έλλειψη επικοινωνίας, έχει τη δυνατότητα να οδηγήσει τον άνθρωπο ακόμη και στο θάνατο, περνώντας τον ενδεχομένως από το στάδιο της κατάθλιψης ή ακόμη και της τρέλας, ανάλογα με την ψυχοσύνθεσή του και τις ψυχικές αντιστάσεις που διαθέτει (Μαυροσκούφης, 2008).

Γενικότερα, χωρίς επικοινωνία θα επικρατούσαν καταστάσεις φαυλότητας, οι οποίες, κατά κανόνα, οδηγούν σε τέλμα και καταστροφή, σε αμέτρητες και επικίνδυνες συγκρούσεις με διαλυτικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη καθημερινότητα. Αντίθετα, με την επικοινωνία και την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων, κάθε άνθρωπος καταφέρνει, εφόσον το επιθυμεί, να δημιουργήσει συνθήκες κοινωνικής και ψυχολογικής ευημερίας. Η μουσική στην κοινότητα επιθυμεί να βελτιώσει την επικοινωνιακή ικανότητα του ανθρώπου με τους πολλούς τρόπους που διαθέτει.

2.12.2. Η Μουσική ως Μορφή Επικοινωνίας

Η Κοινωνική Ψυχολογία ορίζει τη μουσική ως μορφή επικοινωνίας. Κάθε διαπροσωπική συμπεριφορά ορίζεται ως επικοινωνία (Ψαλτοπούλου, 2015). Η μουσική και η γλώσσα της είναι ειδικό μέσο της ανθρώπινης επικοινωνίας. «Θα πρέπει να θεωρούμε λοιπόν τη μουσική σαν συστατικό της επικοινωνιακής

διαδικασίας» (Schaff, 1973¹⁴). Η μουσική γίνεται το μέσο διαπροσωπικών σχέσεων χάρη στον αναλογικό χαρακτήρα της.

Η χρήση των ήχων ως τρόπου ανθρώπινης έκφρασης προϋπάρχει της λεκτικής επικοινωνίας. Η ελεύθερη, αυτοσχεδιαστική χρήση φωνής και μουσικών οργάνων παρέχει ένα μη λεκτικό τρόπο επικοινωνίας και αυτό-έκφρασης ο οποίος εκφράζει εξολοκλήρου το άτομο. Ακόμη, μια μεγάλη ποικιλία συναισθημάτων, αισθήσεων και σκέψεων μπορεί να έρθει στην επιφάνεια με την βοήθεια των μουσικών ήχων, είτε μέσω της μουσικής ακρόασης, είτε μέσω του αυτοσχεδιαστικού, ελεύθερου παιξίματος μουσικών οργάνων.

Η μουσική καλλιτεχνική δράση, στοχεύει στην ανάπτυξη των επικοινωνιακών δεξιοτήτων και των κοινωνικών, καλλιεργώντας το έναυσμα για επικοινωνία, την ανάπτυξη της πρωτοβουλίας, τη δημιουργική έκφραση, ακόμη και την συναισθηματική στήριξη η οποία βοηθά γενικά στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής του ατόμου, μέσα από τις εμπειρίες που αποκομίζει, μαθαίνοντας να μοιράζεται, να εκφράζεται, να δίνει και να δέχεται. Μέσα από την μουσική επικοινωνία τα άτομα αρχίζουν να χτίζουν σε πρώτη φάση μια υγιή σχέση με τον συντονιστή, σε δεύτερη φάση με τα μέλη και αυτό έπειτα μεταφέρεται στην κοινωνική και προσωπική ζωή. Η μουσική αποτελεί το μέσο για την βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας των «τοπικών» κοινοτήτων, αλλά και της ίδιας της κοινωνίας (Yerichuk, 2014). «*Η μουσική μπορεί να αλλάξει τον κόσμο επειδή έχει την δύναμη να αλλάξει τους ανθρώπους.*» (Bono)» (Leavy, 2020, σελ 201).

2.13. Το φαινόμενο της «εξάρτησης» από το κινητό ή τον υπολογιστή.

Η «Εξάρτηση» ορίζεται ως τη δουλκή σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ ενός ατόμου και μίας ουσίας, μίας δραστηριότητας ή ενός άλλου ατόμου, που παρότι το πρώτο αναγνωρίζει ότι του «κάνει» κακό, του είναι φοβερά δύσκολο έως αδύνατο να την διακόψει (Στάμου, 2018). Αυτό σημαίνει ότι σε επίπεδο συναισθηματικής ισορροπίας και ψυχικής οικονομίας (αποκλειστικά σε αυτό), είναι το ίδιο επιβαρυντικό για ένα άτομο να είναι εξαρτημένο από την εργασία του και τον πλούτο που αυτή του

---

¹⁴ Στο Ψαλτοπούλου, (2015).

προσφέρει ή να εξαρτάται από το αλκοόλ. Με αυτή την έννοια στην έρευνα μας διαπιστώθηκε η εξάρτηση από το κινητό. Ο ορισμός αυτός από μόνος του αναδεικνύει την κυρίαρχη αντίφαση της ελευθερίας με ένα φαινόμενο απόλυτης υποδούλωσης ενός ανθρώπου. Για να γίνει ακόμη πιο εμφαντική αυτή η ανελευθερία που ακολουθεί την εξάρτηση, θα πρέπει να αντιληφθούμε την ψυχοσωματική της διάσταση. Η εξάρτηση αναδεικνύεται σε μία ατομική, οικογενειακή και κοινωνική δυσλειτουργία, με τον εξαρτημένο να επιμένει πεισματικά στο να επιλέγει τις στιγμές ευχαρίστησης που του προσφέρει η χρήση, σε βάρος της συνολικής, σωματικής, συναισθηματικής και κοινωνικής του υγείας.

Η μουσική στην κοινότητα προσφέρει τη δυνατότητα στα άτομα που βρίσκονται στη φάση της αποτοξίνωσης από κάτι, να μπορούν να συναντιούνται και να έχουν κοινά ενδιαφέροντα και σκοπούς χωρίς να χρειάζεται να μιλήσουν για την απεξάρτησή τους καθεαυτή ή να μοιραστούν την ιστορία τους. Η συμμετοχή σε ένα πρόγραμμα που περιλαμβάνει συναντήσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα για να κάνει κανείς μουσική από κοινού δημιουργεί μια κοινότητα, παρέχει συνδέσμους με άλλους και ευκαιρίες για να είναι κοινωνικός σε ένα νέο δίκτυο ανθρώπων.

Κεφάλαιο Τρίτο

3. Τι λέει η Κλινική κοινωνιολογία για την τέχνη ως θεραπεία και ως έρευνα.

3.1. Σχετικά με την θεραπεία

Την κλινική κοινωνιολογία σε σχέση με την τέχνη την αφορά πως αξιοποιείται ως θεραπευτικό εργαλείο όχι μόνο στο άτομο αλλά και στην κοινότητα γενικότερα. Οι κοινωνικές επιστήμες αναπτύσσουν ένα διάλογο με την τέχνη όχι μόνο ως ένα θεραπευτικό εργαλείο σε μία διαπροσωπική θεραπευτική σχέση, αλλά και πέρα από αυτό ως ένα όχημα κοινωνικής αλλαγής, κοινωνικής προόδου, κοινωνικής μεταβολής στην κοινότητα και ευρύτερα στην κοινωνία.

Σύμφωνα με τον Χτούρη¹⁵, μια θεραπευτική προσέγγιση της τέχνης πρέπει να προσδιορίζει:

1. Τα μέσα της διάγνωσης των κοινωνικών προβλημάτων και τα θέματα του κοινωνικού εαυτού μέσω της τέχνης.
2. Τα μέσα και τις τεχνικές παρέμβασης και θεραπείας.
3. Τους ρόλους και την λειτουργία α) του ίδιου του έργου τέχνης, β) του θεραπευτή και γ) του θεραπευόμενου σε αυτή την διαδικασία.

Θα πρέπει να προσδιορίζει όλες αυτές τις διαστάσεις αν θέλουμε να πούμε ότι η τέχνη και η δική μας η διάδραση με την τέχνη θα έχει θεραπευτική διάσταση. Θα προσπαθήσουμε λοιπόν μέσα σε αυτήν την εργασία την ολιστική αντιμετώπιση του φαινομένου σε όλες αυτές τις διαστάσεις. Βασική αρχή είναι ότι η τέχνη για να είναι θεραπευτική θα πρέπει να επεξεργάζεται διαλογικά και στοχαστικά την εμπειρία.

«Η ουσιαστική διαδρομή από την αίσθηση, στο βίωμα, στην εμπειρία και στην πλήρη στοχαστική ενάργεια είναι κυρίως διαλογική, δημιουργική και ανοιχτή». (Χτούρης, 2021)¹⁶

Ο Χτούρης τονίζει πως η εμπειρία είναι κρίσιμο να διευκρινιστεί ως διαλογική στοχαστική ενάργεια και να φύγουμε από την επικέντρωση στο βίωμα των θεραπευτών που ασχολούνται με την τέχνη (Χτούρης, Ζήση, 2022).

Σε ένα ψυχοθεραπευτικό μοντέλο η διαλεκτική σχέση τέχνης και θεραπείας που αναπτύσσεται μέσα σε ένα καθοδηγούμενο υποστηρικτικό πλαίσιο σχέσεων και δεσμών ενεργοποιεί την συμβολική δραστηριότητα με κύριο όχημα την τέχνη. Προορισμός μια νέα εμπειρία του κοινωνικού εαυτού, την εδραίωση μίας νέας σχέσης με την εσωτερική και εξωτερική πραγματικότητα, την επιθυμία για την ζωή και την επικοινωνία με τον άλλον. Η διαμεσολαβημένη θεραπείας ενεργοποιεί την συμβολική δραστηριότητα η οποία αναπτύσσεται σταδιακά και εντός της θεραπευτικής σχέσης σε τρία επίπεδα της έκφρασης, του σημαίνοντος και των σχέσεων. Έτσι επιτυγχάνεται η συγκρότηση του κοινωνικού εαυτού, μίας νέας βιωμένης αίσθησης του εαυτού και του περιβάλλοντος. Η τέχνη είναι το μέσο της

---

¹⁵ Παρουσίαση στην διαδικτυακή ημερίδα *Εκφραστικές Τέχνες, Αφήγηση και Κοινωνικός Εαυτός* (2021). Από: <https://www.youtube.com/watch?v=uicZHRHheSc&t=1057s>

¹⁶ Παρουσίαση στην διαδικτυακή ημερίδα *Εκφραστικές Τέχνες, Αφήγηση και Κοινωνικός Εαυτός* (2021). Από: <https://www.youtube.com/watch?v=uicZHRHheSc&t=1057s>

διαμεσολάβησης που χάρη στην φαντασία τους εσωτερικούς νόμους της αλλά και τα ίδια τα υλικά της τέχνης κινητοποιούν την μετουσίωση σε μία καλλιτεχνική δημιουργία και τη συμβολική δραστηριότητα διαμορφώνοντας την επικοινωνία, εσωτερικής και διανθρώπινης. Το συναισθηματικό κλίμα που δημιουργείται εντός της ομάδας και το φαντασιακό κεφάλαιο που δημιουργεί η μουσική στο μυαλό των μελών, δημιουργούν ένα μεταβατικό χώρο αλλά και ένα ασφαλές τόπο, ένας ψυχικός τόπος που μεταβολίζει τις εσωτερικές ανταλλαγές όπως αυτές ωριμάζουν μέσα στο χρόνο προσδίδοντας στην εμπειρία ιστορικότητα και σημασία (Ζήση, 2021).

Ο ρόλος στην κοινωνική αλλαγή. Οι τέχνες έχουν ιστορικά διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο στη συμμετοχική δράση και στην κοινωνική αλλαγή. Οι κλινικοί κοινωνιολόγοι είναι εκείνοι που μπορούν να μεσολαβήσουν στην φωνή των ομάδων να ακουστεί, ενεργοποιώντας μια πορεία εξωτερικής μεταμόρφωσης. Η συλλογική διάσταση της τέχνης συγκεντρώνει τις διαστάσεις της διευρυμένης συμμετοχής τις ανάδειξης θεμάτων που είναι σκοπίμος στην αφάνεια και της δημιουργίας μέσω της καλλιτεχνικής έκφρασης νέων ενεργημάτων αφήγησης. Το συλλογικό εγχείρημα μίας επαναδιαπραγμάτευσης και της δημιουργίας μιας νέας αφήγησης εναλλακτικής, μπορεί να αποκαλύψει αγνοημένες ή παραγκωνισμένες δυνάμεις, προάγοντας μία νέα αίσθηση ταυτότητας αλλά και ιστορίας. Τα μέλη της κοινότητας δοκιμάζουν τις ικανότητες και τις θεωρίες τους για την ζωή (Ζήση, 2021).

3.2. Σχετικά με την έρευνα

Η έρευνα μέσω της τέχνης έχει αναδειχθεί κατά τις τελευταίες 2 δεκαετίες σε ένα σημαντικό εργαλείο ενός διεπιστημονικού μεθοδολογικού προτύπου που επιδιώκει την υπέρβαση των παραδοσιακών διαχωρισμών, τέχνης και επιστήμης και την διεύρυνση των νέων τρόπων μελέτης της βιωμένης ανθρώπινης εμπειρίας ενόψει διαρκώς μεταβαλλόμενα πεδία δράσης (Leavy, 2020). Παρά την μακρά ιστορία της εφαρμογής της τέχνης στα πεδία της υγείας μία ανανεωμένη στροφή σε αυτές έχει κάνει την εμφάνιση της επιδιώκοντας κυρίως να αντιμετωπίσει τις ατέλειες που συχνά θέτουν οι λεκτικά προσανατολισμένες θεραπείες. Το ειδικό ενδιαφέρον της παρούσας εργασίας επικεντρώνεται στην αξιοποίηση και την χρησιμότητα της μουσικής τέχνης στην κλινική κοινωνιολογία.

Η καλλιτεχνική δημιουργία ως μέθοδος δίνει την ευκαιρία πρόσβασης σε πεδία ανθρώπινης δραστηριότητας και εμπειρίας που με τις συμβατικές μεθόδους έρευνας

είναι μη προσπελάσιμα (περιορισμός γλωσσικής έκφρασης πχ). Δημιουργεί συνδέσεις και διασυνδέσεις μεταξύ πεδίων άλλα και τρόπους παρουσίασης που έλκουν και συγκινούν το ευρύτερο κοινό ωθώντας το να σκεφτεί εκ νέου και με διαφορετικό τρόπο παγιωμένου τύπου γνώσεις και πρακτικές, αλλά και να αναπτύξει μία ενσυναισθητική κατανόηση. Η έρευνα μέσω τέχνης δίνοντας έμφαση στην διεργασία μπορεί να δημιουργήσει ένα τρίτο ενδιάμεσο χώρο όπου ενθαρρύνονται μέσα από την μουσική τέχνη οι φωνές της κοινότητας που συμμετέχει, η επικοινωνία, η έκφραση κτλ. Βασική μέριμνα της κλινικής κοινωνιολογίας είναι η καλλιέργεια μίας οπτικής για την κατανόηση της βιωμένης ανθρώπινης εμπειρίας.

Η έρευνα μέσω τέχνης μπορεί να βρει τρόπους καινοτόμους και με πρωτοτυπία σύλληψης να φανερώσει πτυχές της κοινωνικής ζωής που παράγουν κοινωνική προβλήματα. Η καλλιτεχνική δημιουργία ως μέθοδος επιδιώκει την προαγωγή μιας ολιστικής οπτικής, μιας σφαιρικής εξέτασης του ερευνητικού αντικειμένου, την εναρμόνιση της θεωρίας με την πρακτική, της μορφής με το περιεχόμενο. Η δύναμη της αισθητικής μπορεί να σαγηνεύσει το κοινό και μέσω των τεχνών να δώσει μηνύματα και ιδέες με μεγάλο φάσμα και πέρα από τις κοινωνικές μορφές όπως αυτό συμβαίνει στην επιτελεστική τέχνη ή στην εικαστική τέχνη. Η κλινική κοινωνιολογία έχει έναν αξιακό, ηθικό και πολιτικό προσανατολισμό καθώς ενδιαφέρεται για την διαφώτιση των μηχανισμό αναπαραγωγής των κυρίαρχων ιδεολογιών και των σχέσεων ισχύος. Σε αυτήν την επιστημονική βάση η κλινική κοινωνιολογία αξιοποιεί την καλλιτεχνική δημιουργία ως ένα ευφάνταστο και ευέλικτο μέσο που μπορεί μέσω της συγκίνησης και της σαγήνης να διαμαρτυρηθεί και να δείξει με τον δικό της τρόπο το κοινωνική πρόβλημα προκαλώντας την ενεργοποίηση σε ένα ευρύτερο κοινό. Χαρακτηριστικά των ερευνητικών τεχνικών είναι ο συμμετοχικός χαρακτήρας και η προαγωγή του διαλόγου, όπως και η ενθάρρυνση της πολλαπλότητας του νοήματος. Καθιστούν δυνατή την ανίχνευση πολλαπλών νοημάτων, αναδεικνύουν τον πολλαπλό χαρακτήρα των νοηματοδοτήσεων στην κοινωνική ζωή. Η έρευνα μέσω τέχνης συνδέει καλύτερα το ακαδημαϊκό μας έργο με την ζωή στην κοινότητα ενώ μειώνεται η περιχαράκωση της επιστήμης από την πραγματική ζωή στην κοινότητα και την κοινωνία συνολικά (Ζήση, 2021¹⁷).

---

¹⁷ Διαδικτυακή ημερίδα *Εκφραστικές Τέχνες, Αφήγηση και Κοινωνικός Εαυτός*. Από <https://www.youtube.com/watch?v=uicZHRHheSc&t=1052s> (Ανακτήθηκε: 10 Οκτωβρίου 2021)

Η μουσική ως έρευνα αποτελεί μια μέθοδο που δεν έχει αξιοποιηθεί όσο θα έπρεπε. Οι περισσότερες από τις έρευνες και τις μελέτες που έχουν ως κύριο αντικείμενο την μουσική, είναι (α) είτε ανάλυσης περιεχομένου (μουσικού περιεχομένου), είτε (β) την εξετάζουν ως παρέμβαση. Η πρώτη επικεντρώνεται στη δημιουργία νοημάτων και ερμηνειών μέσω της μουσικής και η δεύτερη επικεντρώνεται στις επιδράσεις που έχει η ακρόαση, η εκτέλεση και σύνθεση μουσικής. Μια εξήγηση για την μη αξιοποίηση της μουσικής ως μεθόδου έρευνας θα μπορούσε να είναι η απαίτηση μουσικών γνώσεων τόσο για τον ερευνητή, όσο και για τους συμμετέχοντες της έρευνας (Leavy, 2020).

3.3.1. Η Εν- εικόνιση ως μέθοδος έρευνας και θεραπείας

Στο βιβλίο του Χτούρη (2020) *Εννοιολογικός και αισθητικός διάλογος με το έργο τέχνης*, ένας διάλογος με τον θεατή ή την θεάτρια με το έργο τέχνης μπορεί να είναι ένα θεραπευτικό εργαλείο που μπορεί να διανοίξει έναν ορίζοντα κατανόησης και εμπάθυνσης της σχέσης με τον εαυτό αλλά και τη σχέση με τους άλλους. Είναι μία μέθοδος διαλεκτικής εν εικόνισης.

Ο θεραπευτικός διάλογος με το έργο τέχνης είναι ένα κρίσιμο θέμα στην θεραπεία. Ο διάλογος με το έργο τέχνης αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς τη συνείδηση του εαυτού και τη συνείδηση για τον υλικό κόσμο και το φυσικό μας περιβάλλον. Στη θεραπευτική περίπτωση του διαλόγου με το έργο τέχνης παράγεται ένα συνειρμικό αφήγημα. Αυτό αποτελεί τον δίαυλο προς στοιχεία που συγκροτούν τους διαλογικούς δεσμούς με τα υποκείμενα και τα αντικείμενα της αναφοράς μας, είτε σταθερά, είτε σε ισχυρούς δεσμούς Διαλόγου- δυότητας, είτε ακόμα σε περιστασιακές διαδράσεις. Αυτός ο διάλογος περιέχει μία άλλη πιο πολύπλοκη μορφή και διαλεκτική διαδικασία, η οποία αποτελεί ένα σημαντικό κοινωνικό φαινόμενο ως πλαίσιο συγκρότησης του κοινωνικού εαυτού, ως ένα αισθητικό ολικό και διαλογικό ενέργημα. Δηλαδή σε μια προσέγγιση απόλυτου στοχασμού, απόλυτου αναστοχασμός και αυτό μπορεί να γίνει μόνο διαλογικά. Η ζωή μας μέσω αυτού του διαλόγου και ο κοινωνικός μας εαυτός μπορεί να αντιμετωπίζεται ως ένα διαδικαστικό έργο τέχνης. Στην ουσία ο εαυτός, αν θέλουμε να συγκροτηθεί με κάποιο τρόπο θα περιέχει αυτά τα στοιχεία της διαίσθησης της αισθητικής ως ένα διαδικαστικό έργο τέχνης. (Χτούρης, 2021).

Η διαλεκτική ως υπόστρωμα της όλης διαδικασίας είναι το βασικό μέσο που αποτρέπει την μονολογική και μονοδιάστατη αποδοχή και εγκατάσταση μιας ερμηνείας που δημιουργεί μια ηγεμονική και αλλοτριωτική γνώση του εαυτού και της κοινωνικής πραγματικότητας. (Χτούρης 2020, σελ 15). Η μονολογική προσέγγιση και ερμηνεία είναι αλλοτριωτική πρέπει να την αποφύγουμε με την διαλογική προσέγγιση μέσω της τέχνης αλλά και με αυτά που μας προσφέρει η δικιά μας κοινωνικότητα η διάδραση οι επιστήμες που είναι διαλογικές. Τα θεραπευτικά μέσα αναζητούνται στη διαλεκτική αντίθεση ανάμεσα στο περιεχόμενο του έργου τέχνης και το περιεχόμενο και το βίωμα της πραγματικής ζωής και στην τελική ανάδυση μιας νέας σύνθεσης του εαυτού. Ακόμη, η τέχνη μέσω της φόρμας που μας διαθέτει να αποτελεί ίσως μια ευκαιρία και ένα μέσο ενοποίησης και εναρμόνισης του υποκειμένου και ένα μέσο για τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης συνείδησης του εαυτού. Δηλαδή η τέχνη μέσω της φόρμας να ξανά συγκροτήσει την ολότητα του υποκειμένου και μέσω αυτού μιας ολοκληρωμένης συνείδησης του εαυτού. Εδώ μπορούμε να βρούμε θεραπευτικά μέσα ως καλλιτέχνες, ως θεραπευτές, ως θεραπευόμενοι.

Στην μέθοδο της Εν – εικόνισης με την εννοιολογική θεραπευτική διείσδυση στο έργο τέχνης, το άτομο στοχεύει να αποκτήσει με κάθε μέσο μια ολοκλήρωση Εαυτού (αυτή είναι η μεγαλύτερη αλλαγή) και απελευθέρωση του Εγώ (μέσα από αυτή την προσέγγιση) και έτσι να δημιουργηθεί μια στέρεα συνείδηση του κοινωνικού εαυτού, κάτι που κυρίως η διαλεκτική τέχνη μπορεί άδολα και διαισθητικά να προσφέρει (Χτούρης, 2020).

3.3.2. Παράδειγμα διαλεκτικής Εν- εικόνισης:

Το Lifestyle ως Αντι-Κοινωνικό Κεφάλαιο μέσα από το τραγούδι Χάρτινο Τσίρκο

Κατσιάνος Ηλίας

Το *Χάρτινο Τσίρκο* από το συγκρότημα Τρύπες:

https://www.youtube.com/watch?v=HZQ5fu9qIdE&list=OLAK5uy_kgL4FIS8ldajOdVZRZEc9R2kQEc4HHP3g

Συχνά βγαίνοντας από το μπάνιο μου κοιτάζω στον καθρέφτη, παρατηρώ ένα αποτύπωμα σε σχήμα μισοφέγγαρου που μου έχει αφήσει η κιθάρα δεξιά στην κοιλιά μου, είναι σαν μια ραγάδα ή ένας σχηματισμός από μια σειρά σπασμένων αγγείων, δεν ξέρω πώς να το περιγράψω. Τεντώνοντας μετά τα χέρια μου νοιώθω ακόμη τους

πόνους από τις τενοντίτιδες, «ευτυχώς πέρασαν» και μετά σχεδόν αυτόματα κοιτάζω ένα μικρό κάλο πάνω στον δεξί μου αντίχειρα, απομεινάρι και αυτό από μια τεχνική που εμείς οι ροκάδες χρησιμοποιούμε πολύ παίζοντας τα αγαπημένα μας τραγούδια. Όλα αυτά είναι η σωματοποιημένη αποτύπωση των χρόνων μελέτης και προσπάθειας. Ωρες ώρες συλλογίζομαι πως για τριάντα χρόνια τώρα, η κιθάρα είναι πάνω μου συνέχεια, πάντα και παντού, όπου πάω, είναι κάτι σαν μια προέκταση του χεριού μου. Συχνά αναρωτιέμαι εάν αυτή η κατάσταση είναι κάτι που μοιράζονται και άλλοι συνάδελφοί μου ή είναι κάτι που μόνο εγώ βιώνω και αισθάνομαι. Πως έφτασα εδώ; «*Το ροκ μου πυροβόλησε τον εγκέφαλο*» που λένε και οι αμερικάνοι κιθαρίστες. Για μένα ήταν το τραγούδι «*Χάρτινο Τσίρκο*» από τις Τρύπες, το πρώτο ροκ τραγούδι που άκουσα.

Η αλήθεια είναι πως νοιώθω σαν να το περίμενα από καιρό να συνομιλήσω με αυτόν τον τρόπο με το έργο τέχνης που άλλαξε και καθόρισε τη ζωή μου. Δεν ξέρω αν είναι ορθό αλλά θα χρησιμοποιήσω το πρώτο πρόσωπο αρκετές φορές μιας και νοιώθω ότι δεν μπορώ να το αποφύγω ήδη από αυτά τα πρώτα λόγια, αλλά ίσως να μη θέλω να το αποφύγω, μιας και νοιώθω την μέθοδο της Εν- Εικόνισης ως κάτι προσωπικό και είναι η ευκαιρία να αποδώσω ένα φόρο τιμής, ένα ευχαριστώ στο ίδιο το έργο και στους καλλιτέχνες που το δημιούργησαν. Παρόλα αυτά θα προσπαθήσω να μην βυθιστώ μόνο σε έναν εσωτερικό εαυτό, αλλά μέσα από την στροφή στο κοινωνικό κόσμο να εξάγω κάποια συμπεράσματα.

Η πρώτη επαφή, ο πρώτος διάλογος

Δανειζόμενος μια συσκευή walkman από συμμαθητή μου σε ολόημερη εκδρομή του σχολείου (1996), άκουσα το «*Χάρτινο τσίρκο*». Ακόμη θυμάμαι τις αντανακλαστικές αντιδράσεις στην πρώτη ακρόαση. Μέχρι το βράδυ που επέστρεψα στο σπίτι και αφού άλλαξα τρεις φορές τις μπαταρίες στο walkman, ακούγοντας συνέχεια για μια ολόκληρη μέρα, χωρίς πραγματικά καμιά διακοπή το τραγούδι είπα στους γονείς μου ότι θα γίνω μουσικός, ως ηλεκτρικός κιθαρίστας. Αυτή ήταν η καθοριστική στιγμή για να επιλέξω να πορευτώ στο μονοπάτι της μουσικής, το αποφασιστικό συμβάν¹⁸, την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, στον συγκεκριμένο τόπο μέσα στην περίοδο και την κοινότητα του σχολείου.

---

¹⁸ Όρος που τον έχει εισάγει ο Ζιώγας (2020).

Έμεινα αποσβολωμένος από τον ήχο της ηλεκτρικής κιθάρας και την ενέργεια της μπάντας που έμοιαζε εφηβική. Η σταδιακή κορύφωση, οι παραμορφωμένοι ήχοι, οι μετα-ήχοι και η δραματοποίηση στην ερμηνεία, αποτελούσαν στοιχεία τα οποία με οδηγούσαν μακριά από μια αισθηματοποιημένη ακρόαση, αλλά σε μια πνευματική ακρόαση, η οποία με τραβούσε μέσα στο έργο, με έκανε να συμμετέχω και να θέλω να καταλάβω τι θέλει να μου πει. Δεν είχα ξανακούσει κάτι ανάλογο, με μια τέτοια αισθητική και ούτε είχα ξανά ακούσει ηλεκτρική κιθάρα ή ροκ μουσική, τουλάχιστον από ότι θυμάμαι. Πού να άκουγες την δεκαετία του '90 στην επαρχία που μεγάλωσα ροκ, μπλουζ, τζαζ στην τηλεόραση; Μόνο λαϊκό ποπ και σκυλάδικο μιας τυποποιημένης μαζικής κουλτούρας, από καλλιτέχνες ή σωστότερα τραγουδιστές, που τους κατάπιε το στυλ ξεχνώντας την ουσία, με την δηθενιά στις πόζες και το φαίνεστε, με τις μπαλάντες ή τα beat, που μόνο η ταμειακή μηχανή δεν ακούγονταν στο background και στην καλύτερη θα άκουγες λίγο κλασική μουσική ή «έντεχνη» του Χατζηδάκη και του Θεοδωράκη.

Γενικά το κομμάτι έχει κοινωνική εννοιολόγηση. Εκδόθηκε το 1996 στον δίσκο «Κεφάλι Γεμάτο Χρυσάφι». Μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα κατηγορώ στο νέο Lifestyle της δεκαετίας του '90 στην Ελλάδα, που οδηγεί σε μια θλιβερή σύγχρονη κοινωνικότητα και διαπραγματεύεται με μια αλληγορική τεχνική, την έννοια της αυθεντικότητας και της αλήθειας, προβάλλοντας τις καταστροφικές συνέπειες για τον κοινωνικό εαυτό και της ζωής μέσα σε ένα ψέμα.

Καταλάβαινα σε εκείνη την εφηβική ηλικία πως μιλά για τον εγκλωβισμό μέσα σε ένα ψεύτικο κόσμο, μακριά από τα πηγαία ένστικτα της καρδιάς και της αλήθειας, ο οποίος ερχόταν με κάποιου είδους επιβολή. Από εκείνη την στιγμή άρχισα να αναπτύσσω άμυνες σε τέτοιες δυνάμεις, να τις πολεμώ, να είμαι διορατικός και καχύποπτος, σε οποιαδήποτε δύναμη που καταπίεζε τον εαυτό μου, τα θέλω, τις αξίες και την ηθική μου. Μέσα από το τραγούδι και καθώς αποκαλύπτονταν τα νοήματα του, ένιωσα μια αυτό-αποκάλυψη για το μέσα μου και για το έξω μου, το τι γίνεται γύρω μου, στην κοινωνία και το πώς λειτουργώ εγώ μέσα σε αυτή. Έφερε στο προσκήνιο βιώματα από τις διάφορες στυλιστικές επιβολές και μουσικές επιβολές, από την τηλεόραση, τα μεγαλο-περιοδικά, το κατηχητικό (με την δαιμονοποίηση του ροκ) ή το σχολείο (mainstream) και τις γνωστικές/μαθησιακές πιέσεις από την οικογένεια και το σχολείο όχι για την βελτίωση και την απόκτηση ενός πολιτισμικού κεφαλαίου αλλά ενός οικονομικού κεφαλαίου που απορρέει από ένα στείρο και χωρίς

έμπνευση επαγγελματικό προσανατολισμό, χωρίς καν να γίνεται λόγος για τις αξίες που απορρέουν από μια επιλογή προτίμησης και αγάπης ενός αντικειμένου, που ενδυναμώνει το ανθρώπινο κεφάλαιο, βοηθάει στην εξέλιξη σε προσωπικό, ψυχολογικό και κοινωνικό επίπεδο, ανεβάζει την απόδοση στα μέγιστα και πάνω απ όλα σε κάνει χαρούμενο και ευτυχισμένο άνθρωπο (ΚΦ¹⁹).

Δεν έχω σταματήσει από τότε να αναφέρω την σχέση και το βίωμα μου με αυτό το τραγούδι σε κάθε ευκαιρία και να ανατρέχω πάντα σε μια ακρόαση του, μέσα στα χρόνια και τις προκλήσεις που αλλάζουν στην κάθε εποχή για να αναστοχαστώ και να προσανατολιστώ. Να μου δώσει δύναμη και ενέργεια, όποτε ένοιωθα κουρασμένος να προχωρήσω σε μια νέα πρόκληση, όταν ένοιωθα χαμένος, βολεμένος ή παρασυρμένος από την ρουτίνα ή το κύμα του mainstream. Ενστικτωδώς δεν το αντιμετώπισα ποτέ στενά μουσικολογικά, σε σχέση με την φόρμα, την μελωδία, την αρμονία και το πλαίσιο, αλλά με μια προσέγγιση ερμηνείας μέσα από μια αγνή και βαθειά ακρόαση που θύμιζε την πρώτη επαφή μαζί του. Ήταν πάντα για μένα ο καθρέφτης που τα έλεγα με τον εαυτό μου! Το κάνει η τέχνη αυτό, σε βάζει σε μια τέτοια συνομιλία, με ένα τρόπο σε ξεγυμνώνει, σε καλεί να αναλάβεις τις ευθύνες σου, να δεις πόσο εσύ σαν μονάδα ή εμείς σαν σύνολο φταίμε και ότι πρέπει να αναλαμβάνουμε τις ευθύνες μας. Μέσα από το τραγούδι και τον κοινωνικό σχολιασμό του, που μοιάζει πάντα επίκαιρος, διαπραγματεύομαι ζητήματα του κοινωνικού εαυτού και της διατήρησης της ταυτότητας μου. Βίωσα και βιώνω μια θεραπευτική και διδακτική διαδικασία μέσω του «Χάρτινου Τσίρκου» για μια στάση ζωής, δίνοντας μου τα εφόδια να ανταπεξέλθω στις καθημερινές προκλήσεις με αυθεντικότητα και αλήθεια. Λειτουργήσε σαν ζωντανός οργανισμός που μεταμορφώνονταν σε κάθε διαφορετική στιγμή σε μια νέα οντότητα, που οδηγούσε σε νέες εννοιολογήσεις, μέσα από νέους διαλόγους.

Αυτή η μουσική ήταν που άγγιξε την καρδιά και την ψυχή μου, «ταίριαξα». Με άλλα λόγια, με τα λόγια του Herbert Marcuse (1971): «Η ψυχή γίνεται βίαιη, οργιαστική [...] δεν ενυπάρχει πλέον στο Beethoven, Schubert, αλλά στο μπλουζ, στην τζαζ, στο ροκ εντ Ρολ [...] η μαύρη μουσική είναι αρχικά η μουσική των καταπιεσμένων [...] οι καταπιεσμένοι καταργούν την Ενάτη Συμφωνία και προσδίδουν στην τέχνη μια απ-εξιδανικευμένη, αισθησιακή μορφή φοβερής αμεσότητας,

---

¹⁹Υποθέσεις για σημαντικά κοινωνικά φαινόμενα.

κινώντας, ηλεκτρίζοντας το σώμα και την ψυχή». Ως ακροατής και μουσικός της ροκ για 30 πλέον χρόνια έχω βιώσει το ροκ όχι ως μια παθητική μάζα που καταναλώνει δίσκους, αλλά μια ενεργή κοινότητα που μετατρέπει τη μουσική σε σύμβολο αλληλεγγύης και σε έμπνευση δράσης (ΚΦ).

Ο διάλογος με την μουσική και τους στίχους

Το τραγούδι ξεκινά με ένα μουσικό εισαγωγικό μέρος σε ρυθμό βαλς [ταυτοτικό του τσίρκου], το οποίο δημιουργεί μια ατμόσφαιρα ειρωνική, ώστε να ακουστεί ο πρώτος στίχος, δραματοποιημένος μέσω της χρήσης ενός εφέ παραμόρφωσης της φωνής.

«Η ζωή είναι μικρή για να 'ναι θλιβερή μωρό μου...»

Μια απόκοσμη αίσθηση, σχεδόν διαβολική η οποία σε προκαλεί να αφηθείς στα πάθη και τις πρόσκαιρες απολαύσεις. Εμφανίστηκε ως ατάκα στο περιοδικό *Κλικ*²⁰ την δεκαετία του '90 και παραμένει ως σήμερα το μότο του Πέτρου Κωστόπουλου, του τότε μεγαλο-εκδότη. Ο στίχος εκφράζει μια ουτοπία και παρουσιάζει την ζωή να είναι μικρή και έτσι να στερείτε νοήματος. Αυτός ο στίχος απενοχοποιεί το κυνήγι της εφήμερης δόξας και του κέρδους, μιας ζωής γεμάτης μόνο από απολαύσεις χωρίς μετρό.

«Η ζωή είναι μεγάλη μην την κάνεις καρναβάλι»

Αμέσως μετά έρχεται ο δεύτερος στίχος τραγουδισμένος αυτή την φορά από ένα παιδί, ως σύμβολο της αγνότητας, της ελπίδας και του ότι τίποτα δεν χάθηκε ακόμη. Λειτουργεί σαν θεία απάντηση και ως προσγείωση (ηχητικό εφέ reverse) στην πραγματικότητα, αφού αν το καλοσκεφτείς η ζωή είναι μεγάλη. Μην την κάνεις καρναβάλι, δηλαδή μην την εξευτελίζεις σκεφτόμενος μόνο το lifestyle, τα εφήμερα κέρδη και τη δόξα. Μιλά για ένα κοινωνικό εαυτό που προσδιορίζεται κατά βάση σε σχέση με το χρήμα και τα σχόλια των άλλων, χωρίς να ενεργοποιεί όλα ή κάποια από τα άλλα πλαίσια του κοινωνικού εαυτού. Επίσης, πρέπει να αναφέρω την νοηματική σχέση του στίχου, με τις παραινέσεις να *μην εξευτελίζεις την ζωή σου*, που απευθύνει ο Καβάφης στο ποίημα «*Όσο Μπορείς*»²¹. Η ζωή και ο κοινωνικός εαυτός, δεν είναι μόνο το στυλ ζωής της ευχαρίστησης, μέσω των υλικών αγαθών και την αγωνία για

²⁰ Ανήκε στην κατηγορία των lifestyle περιοδικών.

²¹ Κ.Π. Καβάφης, *Ποιήματα*, τόμ.1, Ίκαρος.

τα σχόλια των άλλων, ένα στυλ που σε εγκλωβίζει σε ένα ψεύτικο κόσμο, μια έγνοια για την εικόνα, το φαίνεστε και το *in* στην μόδα, που μονοπωλεί την καθημερινότητα σου, με έναν άρρωστο τρόπο. Τότε, το 1996 ήταν η ελεύθερη τηλεόραση και τα περιοδικά που επέβαλαν τέτοιου είδους μοντέλα. Σήμερα είναι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το Facebook και το Instagram. Ο Baudrillard περιγράφει μια τέτοιου είδους κατάσταση, της κοινωνικής Ενδόρρηξης του κοινωνικού κόσμου εντός του πεδίου των μέσων επικοινωνίας και ενημέρωσης και τη δημιουργία ενός εικονικού ομοιώματος του κοινωνικού εαυτού, που προέρχεται από την εκτεταμένη κατευθυνόμενη αναπαράσταση των ΜΜΕ (Baudrillard, 1985). (Χτούρης, Ζήση, (2020))

Ακολουθεί το πανκ ροκ rhythm pattern του τραγουδιού, μόνο από τα τύμπανα. Ο ρυθμός του τραγουδιού εκστατικός, γεμάτος ενέργεια και ένταση. Μαζί με το απλοϊκό, δυναμικό, σαφές, κατανοητό μελωδικό βασικό εισαγωγικό θέμα από τις ηλεκτρικές κιθάρες, έχουν στόχο να σε συντονίσουν με το κομμάτι. Να σε κάνουν να συμμετέχεις, να σε παρακινήσουν σε μια σωματική συμβολική κινητοποίηση, η οποία δεν έχει στόχο την αισθηματοποιημένη απόλαυση της διασκέδασης (τον χορό και το τραγούδι), αλλά να σε ταρακουνήσει να ξυπνήσεις, να σε κάνει να σηκωθείς από τον καναπέ, από το «βόλεμα», να σε οδηγήσει στη σκέψη και στην πνευματική ανησυχία, ώστε να αντιδράσεις στην μίζερη ζωή που έχεις ακολουθήσει.

«Χάρτινο τσίρκο μόλις σε βρίσκω γέλια σκεπάζουν κάθε αστείο μου λυγμό»

Το δίστιχο περιγράφει την ένταξη μας στον σύγχρονο κόσμο, την είσοδο μας στο χάρτινο, δηλαδή ψεύτικο, κόσμο του Lifestyle, από την αρχή της γέννησής μας. Αυτό φαίνεται στο στίχο « γέλια σκεπάζουν κάθε αστείο μου λυγμό», όπου γίνεται αναφορά στη γέννηση, στο πρώτο κλάμα όπως και στο στίχο «βαλσαμωμένοι εκ γενετής, τιμωρημένοι σε ισόβια ακινησία»²². Αφού από την ημέρα που γεννιέσαι είσαι εκτεθειμένος σε αυτό το ψεύτικο κόσμο, εύκολα σε παγιδεύει στην υποκινούμενη και κατασκευασμένη υπό κουλτούρα, μέσω μιας πολιτισμικής ανατροφής, με στόχο την παρεμπόδιση της εξασφάλισης μιας αυτονομίας της συνείδησης του εαυτού (ΚΦ). Σήμερα τέτοια φαινόμενα παρατηρούνται στο διαδίκτυο [με τα νέα παιδιά «αιχμαλώτους» της οθόνης και των media], στο οποίο δημιουργούνται δομές, σχέσεις και δεδομένα τα οποία πολλές φορές δεν τα

---

²² Από το τραγούδι «Οι δράκοι της γης» από τον δίσκο *Τρύπες στον Παράδεισο, Τρύπες (1990)*.

ελέγχουμε. Τα παιδιά ιδιαίτερα, αποξενώνονται από την κοινωνία, απομονώνονται στον εαυτό τους, χάνουν από κοινωνικό και πολιτισμικό κεφάλαιο και φτάνουν να νοιώθουν πως αυτός είναι ο αληθινός κόσμος, ότι αυτό είναι πραγματικό και από αυτό το στοιχείο καθορίζονται. Από αυτό εισπράττουν θετικές ή αρνητικές κρίσεις, από τα *like* στις φωτογραφίες και τα βίντεο και όχι από πραγματικές συνομιλίες. Αντιμετωπίζουν τη ζωή σαν καταναλωτές εντυπώσεων και εμπειριών άλλων (ΚΦ). Ο Κοινωνικός Εαυτός ως ενδιάμεσο πεδίο, ορίζεται ως προς την ποιότητα του, όχι μόνο από την εγρήγορση, τον αναστοχασμό μας και τις αποφάσεις μας αλλά και από τις διαδράσεις με τους άμεσους δεσμούς και το πιο εκτεταμένο δίκτυο στο οποίο συνδέεται με σχέσεις αμοιβαιότητας και ανταλλαγής, συναισθήματα, επικοινωνία και αλληλεγγύη (Χτούρης, 2020)²³.

Το τραγούδι δημιουργεί την ευκαιρία για αποδέσμευση και θεραπεία από την άρρωστη χωρίς μέτρο προσκόλληση πολλών νέων στο διαδίκτυο και την κουλτούρα της οθόνης. Την εποχή που γράφτηκε το τραγούδι [αν κάτι δεν έβγαινε στο γυαλί δεν υπήρχε], σήμερα [αν κάτι δεν ποσταριστεί δεν υπάρχει] (ΚΦ).

Το ψεύτικο αυτό τσίρκο είναι ένα σόου, μια επίδειξη. Με τους ανθρώπους να χωρίζονται σε αφεντικά που τα κονομάνε, σε «ζώα» που τα εκμεταλλεύονται και σε θεατές που απλά παρακολουθούν χωρίς να κάνουν τίποτα γι αυτό. Το τραγούδι αναφέρεται στην περίοδο της δεκαετίας του '90 του ελλαδικού χώρου και της μικροαστικής τάξης που πλέον είχε πρόσβαση και ενέδωσε στην προωθημένη μαζική κουλτούρα που επιβλήθηκε από τα περιοδικά και την ελεύθερη - ιδιωτική τηλεόραση. Η μαζική κατανάλωση αυτών των προϊόντων (ΚΓ)²⁴, από την γενιά της κατανάλωσης, δημιουργεί μια νέα αισθητική και πραγματικότητα του κοινωνικού εαυτού, επιλεγμένη και κατευθυνόμενη με σκοπό το οικονομικό κέρδος, αλλά και το πολιτικό και πολιτισμικό «μούδιασμα» (ΚΦ).

Το τσίρκο σαν έννοια έχει χρησιμοποιηθεί μέσα στην τέχνη ξανά για να αφυπνίσει. Το 1973 και ενώ η Χούντα έδειχνε ακόμα πανίσχυρη, ο δημιουργός του έργου Ιάκωβος Καμπανέλλης, ο Κώστας Καζάκος, η Τζένη Καρέζη και ο Νίκος Ξυλούρης

---

²³ Χτούρης, Σωτήρης. (2020), σημειώσεις από το μάθημα «Κλινική Κοινωνιολογία και δίκτυα», διάλεξη 7, «Κοινωνικός εαυτός ως δίκτυο. Ένα κεντρικό πεδίο παρέμβασης της Κλινικής Κοινωνιολογίας», Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

²⁴ Υποθέσεις για σημαντικά γεγονότα.

ερμηνεύοντας τα τραγούδια του Σταύρου Ξαρχάκου, ανεβάζουν στο θέατρο «ΑΘΗΝΑΙΟΝ» τη θεατρική παράσταση «Το Μεγάλο Μας Τσίρκο». Το έργο μέσα από τις κωμικοτραγικές του ιστορίες είχε στόχο την αφύπνιση του ελληνικού λαού ενάντια στο δικτατορικό καθεστώς που του είχε επιβληθεί. «Το μεγάλο μας τσίρκο» συνδύαζε καλλιτεχνική πρακτική, συναίσθημα, αλλά κυρίως πολιτική αφύπνιση. Το έργο και οι συντελεστές του στάθηκαν απέναντι στο τέρας της δικτατορίας χωρίς κανένα φόβο και ο κόσμος που στήριξε την παράσταση κατάφερε να την έχει σαν όπλο για την ανατροπή της Χούντας. Η παράσταση συνέβαλε ουσιαστικά στη σπίθα που άναψε τη φλόγα της εξέγερσης αποδεικνύοντας το πόσο μπορεί να επηρεάσει η τέχνη τις συνειδήσεις των ανθρώπων²⁵.

Ποιο είναι το «Χάρτινο Τσίρκο» σήμερα, που έχει στηθεί πολιτισμικά και κοινωνικά το παιχνίδι από την ελεύθερη/ιδιωτική τηλεόραση και το ιντερνέτ. Από τη μία το λαϊκό ποπ, από την άλλη τα χαζά σήριαλ, τα κουτσομπολίστικα προγράμματα της τηλεόρασης και το ανούσιο Lifestyle στο ιντερνέτ, διαμορφώνουν μια αισθητική που έχει επιβληθεί στον κόσμο, με μια ολοφάνερη χωρίς βία δικτατορία, [την Νοητική Δικτατορία](ΚΦ). Ο κόσμος δεν μπορεί να κάνει κάτι άλλο από το να καταναλώνει τα «σκουπίδια» ή αν δεν καταναλώνει γιατί δεν μπορεί, περιμένει απλά «αποχαυνωμένος» και δεν κάνει κάτι. Με αυτόν λοιπόν τον τρόπο σιγά-σιγά προσεγγίζεται η δικτατορία μες στις καρδιές των ανθρώπων. Όλα αυτά μοιάζουν με τον τρόπο που προσέγγισε τη μαζική κουλτούρα η κριτική θεωρία της σχολής της Φρανκφούρτης για τον άνθρωπο ο οποίος είναι αποκομμένος από το πεδίο λήψης των αποφάσεων «αυτός που ουσιαστικά είναι βουτηγμένος στην ιδεολογία μιας κατανάλωσης άχρηστων προϊόντων». Σήμερα, λίγο ή πολύ, όλοι κουβαλάνε μια μικρή δικτατορία μέσα τους. Ο κοινωνικός εαυτός λειτουργεί ως ενδιάμεσος ανάμεσα στο σώμα, την ψυχή, το «εγώ» και τον πολιτισμό και την κοινωνία. Πόσο καταστροφικές να είναι άραγε οι συνέπειες ενός «εγώ» που δεν είναι λειτουργικό; Καταστροφικό για τον ίδιο τον εαυτό και κατ επέκταση στην κοινωνία. Δημιουργείτε ένα άβουλο όν που δεν είναι δραστήριο, παρεμβατικό, διαδραστικό, είναι απόν και δεν μπορεί να διαμορφώσει έναν υγιή κοινωνικό εαυτό, ένα κοινωνικό

---

²⁵ Εμπρός Λαέ μην Σκύβεις το Κεφάλι, (23/1/2021), *Το Μεγάλο μας Τσίρκο*, <http://www.proodeftiki-athinas.gr/aristera/15-diethni/159-to-megalo-mas-tsirko-simvolo-kata-tis-diktatorias.html>, (Accessed: 23/1/2021).

πεδίο/περιβάλλον και να αλλάξει τον κόσμο. Μήπως αυτό είναι το ζητούμενο και οι σκοτεινές προθέσεις του σκληρού συστήματος;

«Μέσα σου θέλω για πάντα να ζήσω σαν τη σκιά στο πανηγύρι των σκιών»

Οι άνθρωποι ζούνε πίσω από την ματαιόδοξη σκιά τους και ποτέ δεν είναι ο εαυτός τους. Σύμφωνα με τον Γιουνγκ «η σκιά προσωποποιεί οτιδήποτε αρνείται να αναγνωρίσει το υποκείμενο γύρω από τον εαυτό του»²⁶.

«Ότι σκοτώνει τη δική μου χαρά είναι μια φάρσα που με κόβει στα δύο

Με πιάνει απ' το χέρι και με λόγια γλυκά σαν παιδί»

Όλη η στροφή μπορεί να έχει και κοινωνική και θεολογική προσέγγιση. Με το «με κόβει στα δύο» μιλάει για τον δυισμό της ύπαρξης, κοινωνικά με το είναι και φαίνεσθε, θεολογικά με τον αποχωρισμό από το όλον, δηλαδή την ψυχή και το σώμα. Αυτό φαίνεται και από το «ότι σκοτώνει τη δική μου χαρά». Όταν είσαι χωρισμένος σε δύο κομμάτια, είσαι ευάλωτος και δεν μπορεί κάτι να σε κάνει ολοκληρωμένο και χαρούμενο, αυτό προκαλεί την θλίψη. Το «μία φάρσα», είναι το κάτι αστείο, το ψεύτικο που δεν ισχύει στην πραγματικότητα. Στο επόμενο δίστιχο «Με πιάνει...σφαγείο» μιλάει για τους κόλακες με τα γλυκά λόγια, τους ανθρώπους που αποκλειστικά δεχόμαστε και δεν βλέπουμε ή δεν θέλουμε να δούμε τίποτα άλλο εκτός από κολακειές και όμορφα λόγια με αποτέλεσμα να οδηγούμαστε σταδιακά στην καταστροφή, στο «σφαγείο», γιατί δεν υπάρχει ουσία. Βρισκόμαστε σε μία κοινωνία θεολογικά συνυφασμένη με ένα θεολογικό κατεστημένο όπως και ένα κοινωνικό κατεστημένο. Έτσι λοιπόν εδώ θα μπορούσε να υπάρχει και μια θεολογική αλληγορική ερμηνεία σχετικά με την θυσία του Αβραάμ «σαν παιδί μ' οδηγάει στ' όμορφό σου σφαγείο».

«Και να 'μαι ξανά σ' ένα πλήθος που θυμίζει κάποιον άγνωστο φίλο»

---

²⁶ «Τα απαράδεκτα χαρακτηριστικά που έχουμε αρνηθεί από το περιβάλλον δεν εξαφανίζονται, απλώς συγκεντρώνονται στις σκιερές γωνίες της προσωπικότητας μας. Αφού μείνουν κρυμμένα για ένα μακρύ διάστημα, κάποια στιγμή αποκτούν δική τους υπόσταση και δική τους ζωή. Η σκιά περιλαμβάνει το περιφρονημένο κομμάτι της υπόστασης και της συνείδησης μας. Το ενεργειακό της δυναμικό είναι εξίσου δυνατό με το εγώ και τότε εκρήγνυται και ξεφεύγει από τον έλεγχό μας. Όταν η σκιά αυτονομείται, γίνεται ένα τρομερό τέρας μέσα στον ψυχισμό μας, δρα στο συναίσθημα μας και μας υποβιβάζει. Η σκιά μπορεί να εκφραστεί ως το αρνητικό μέρος της προσωπικότητας μας, είναι το σύνολο των πλευρών που θα θέλαμε να φύγουν από πάνω μας, οι αδυναμίες μας»(Μαργαρίτη, 2017).

Εδώ θίγεται το θέμα της μαζοποίησης. Είναι οικεία η μάζα στον κόσμο, με το να θέλουμε να ανήκουμε κάπου.

«Κλωτσάω στα τυφλά σαν παλιάτσος σκοντάφτω πάνω στο ίδιο θηρίο
που όλο μου λέει πως η δικιά μου σκλαβιά ειν' ένα χάρτινο τσίρκο
Με κάνει να κλαίω και φαίνομαι αστείος, γίνομαι αστείος»

Είναι οι επαναλαμβανόμενες συνήθειες των ανθρώπων, που πηγαίνουν στα τυφλά, σκοντάφτουν πάντα στο ίδιο θηρίο, δηλαδή πάνω στις ίδιες αντιλήψεις, στο ίδιο κακό. «Που όλο μου λέει πως η δική μου σκλαβιά είναι ένα χάρτινο τσίρκο», αυτό είναι η φωνή του ενστίκτου στην ουσία, το υποσυνείδητο που σου λέει πως η σκλαβιά είναι μόνο νοητική, είναι χάρτινη, είναι ψεύτικη, στο νου είναι όλα, εκεί αρχίζουν και τελειώνουν όλα. «Με κάνει και κλαίω» συνειδητοποιούμε αυτή την αλήθεια και είναι θλιβερή, να ξέρουμε ότι είμαστε σκλάβοι του νου και της μάζας. «Φαίνομαι αστείος γίνομαι αστείος», εδώ έχουμε την αλλοτρίωση. Το φαίνεστε τελικά γίνεται *είναι*. Είναι η βαθιά ριζωμένη αντίληψη του «φαίνομαι αστείος» στην αρχή αλλά τελικά «γίνομαι αστείος».

«Χάρτινο τσίρκο μόλις σε βρίσκω
κλαίω σαν άντρας σαν παιδάκι γελώ
Μέσα σου θέλω μια μέρα να σβήσω
σαν τον τρελό στο πανηγύρι των τρελών»

Εδώ έχουμε ένα οξύμωρο διότι ωριμάζουμε, «κλαίω σαν άντρας σαν παιδάκι γελώ» και η συνειδητοποίηση προκαλεί μια ώριμη πλέον θλίψη. Σαν ώριμα όντα πλέον, ξέρουμε που είμαστε και τι γίνεται, αλλά δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι άλλο και έτσι χαιρόμαστε μέσα σε αυτή τη σκλαβιά σαν παιδιά. Συνεχίζουμε και μας αρέσει αυτό το μοτίβο [είναι η αδυναμία της αλλαγής ουσιαστικά], μετά μεγαλώνοντας είμαστε τόσο πολύ μέσα στο σύστημα, που ενώ το συνειδητοποιείς, δεν το αλλάζεις και απλά χαιρέσαι μέσα σε αυτό. Άμεσα το σκληρό σύστημα καθοδηγεί σε μία συγκεκριμένη αισθητική που θυμίζει δικτατορία και είναι ακόμα πιο φασιστική. Είναι ο καθένας ένας μικρός φασίστας, δεν το πολεμάει το έχει αποδεχτεί, το υπερασπίζεται, νομίζει ότι περνάει καλά, ενώ έχει μνηθεί στη φτήνια και στις ψεύτικες περσόνες που δίνουν εντολές και καθοδηγούν μέσα από το γυαλί και την οθόνη. Επίσης ο φόβος της ταμπέλας/ετικέτας αυτού που είναι έξω από το σύστημα

σε παγιδεύει και σε εγκλωβίζει (ΚΦ). Αυτός που δεν θέλει να ακολουθήσει την μάζα, αυτός που αμφιβάλλει ή αμφισβητεί αυτή την πραγματικότητα είναι επικίνδυνο στοιχείο, χαρακτηρίζεται ως ο αντισυμβατικός και στιγματίζεται, γίνεται δακτυλοδεικτούμενος και περιθωριοποιείτε. Έτσι αποδέχεται ως ηθική την υποχρεωτική δέσμευση και οδηγείται σε ένα καθημερινό «αργόσυρτο» θάνατο.

«Μέσα σου θέλω μία μέρα να σβήσω, σαν τον τρελό στο πανηγύρι των τρελών», εδώ είναι ο θάνατος. Ο άνθρωπος γεννιέται και πεθαίνει μέσα σε ένα πανηγυράκι τρέλας, γιατί το να γνωρίζεις και να μην αποφεύγεις, το να είσαι μέρος του συστήματος και να χαίρεσαι που είσαι μέσα σε αυτό, δείχνει ότι στην ουσία είμαστε μια μάζα τρελών. Μια τρελή αναζήτηση του εφήμερου, συνειδητή πλέον μεγαλώνοντας, σε ένα ψεύτικο κόσμο, που δεν μπορείς να κάνεις κάτι διαφορετικό, παρά μόνο να ζεις και να πεθαίνεις μέσα σε αυτήν την τρέλα. Άνθρωποι που δεν έχουν την ικανότητα της ανοιχτότητας και το υπόβαθρο ενός πολιτισμικού κεφαλαίου δεν είναι κατάλληλοι να προσφέρουν, δεν είναι κοινωνικά ή πολιτικά λειτουργικοί και παραμένουν πνιγμένοι στα σκοτεινά σημεία της ζωής τους που τους έχουν επιβληθεί.

Για να φτιάξεις πράγματα δημιουργικά στην ζωή σου και να είσαι χαρούμενος πρέπει να κάνεις σκληρές επιλογές. Πάντα χρειάζονται οι άνθρωποι που με ανοιχτότητα λένε όχι στις σειρήνες, στις φοβίες και τις ψυχώσεις των καιρών. Οι εναλλακτικές λύσεις υπάρχουν πάντα αλλά κάθε φορά και με το πέρασμα των χρόνων δυστυχώς θέλει όλο και περισσότερη δύναμη να πεις πως εγώ θα περπατήσω τον δρόμο μου, σημασία έχει πως στην κάθε εποχή ακόμη και στην πιο τρελή εποχή, πρέπει να υπάρχουν οι άνθρωποι που λένε όχι και ρισκάρουνε. Από αυτούς θα «ακούσουμε» κάτι, από τους «άλλους τρελούς» της κάθε εποχής.

«Ότι ξυπνάει τη δική μου χαρά
ειν' ένα όνειρο σπασμένο στα δύο
Ψηλά με κρατάει στη ζεστή του αγκαλιά
με πετάει ξαφνικά στο σκοτεινό σου ψυγείο»

Πριν έλεγε «ότι σκοτώνει τη δική μου χαρά». Πλέον όταν μεγαλώνει που είναι πιο ώριμος λέει «ότι ξυπνάει τη δική μου χαρά είναι ένα όνειρο σπασμένο στα δύο». Αυτό είναι το όνειρο της εφήμερης δόξας του lifestyle, αυτό κάνει να ξυπνάει την χαρά σου. Αλλά, «ψηλά με κρατάει στη ζέστη του αγκαλιά με πετάει ξαφνικά στο

σκοτεινό σου ψυγείο». Εδώ έχουμε το πάνω και το κάτω αυτού του τρόπου ζωής, όλοι το γνωρίζουν και το καταλαβαίνουν, ξέρουν ότι πρέπει να φύγουν από κει αλλά δεν μπορούν. Εδώ μάλλον το γενικεύει και κάνει ένα σχόλιο ίσως για τους μουσικούς, που από τα ψηλά «στην ζεστή του αγκαλιά» και στην ασφάλεια, ξαφνικά σε πετάει στο σκοτεινό του ψυγείο, [εκεί που είσαι, ξαφνικά δεν είσαι].

Μέσα από την έντονη, δυναμική, σχεδόν ακραία ερμηνεία του τραγουδιστή και της μπάντας διαφαίνεται η ανάγκη για μια διεκδίκηση. Αγωνιούν και φοβούνται για την κοινωνία μέσα στην οποία πλέον ζει ο άνθρωπος, που οδηγείται στο ψέμα και απομακρύνεται από οτιδήποτε όμορφο, ενστικτώδες και αυθεντικό. Η αφήγησή του τραγουδιστή μοιάζει με έμμετρη απαγγελία με «πατήματα» τονικότητας σε καίριες στιγμές του τραγουδιού. Η ερμηνεία του τραγουδιστή Γιάννη Αγγελάκα, η ζωνηράδα και δυναμική του ρυθμού, το κείμενο και η δραματοποίηση στην μουσική ερμηνεία σε προσκαλεί σε μια βαθύτερη ακρόαση και αναστοχασμό για την διάνοιξη του *Είμαι*. Η ροή των μορφών του έργου τέχνης αντιστοιχεί στις πραγματικές αντιθέσεις και ακραίες καταστάσεις και την δυναμική της ανθρώπινης ζωής και με την γνωριμία με αυτή, αποκτούμε μια εποπτεία της βιογραφίας και του *Εγώ* μας (Henrich 2001:166-167). Ηχητικά η μπάντα ακολουθεί το ύφος του πανκ, χωρίς όμως την βίαιη εκφρασμένη οργή που χαρακτηρίζει την πανκ, αλλά με μια δυναμική και ενέργεια που έχει προτίμηση στην ποιητική έκφραση και στον ειρωνικό σχολιασμό της κοινωνικής πραγματικότητας. Συνδύαζει μια ζώσα καινούργια μουσική που έρχεται απ έξω με τον ελληνικό στίχο, με μια ποιητική διάθεση και σοβαρότητα που θυμίζει το φαινόμενο της αισθητικοποίησης²⁷, όχι όμως με ένα τρόπο επιτηδευμένο²⁸ για να πουλήσει, αλλά μάλλον σε μια ειλικρινή προσπάθεια προσδιορισμού της ταυτότητας τους, η οποία χαρακτηρίζονταν από ένα δυνατό πολιτισμικό κεφάλαιο, που εκφράστηκε στις μουσικές τους καινοτομίες στο είδος και στιχουργικά. Αυτό ήταν που με άγγιξε και αναθεώρησε την δική μου ανάγκη για ένα τέτοιο

---

²⁷ Η χρήση της αισθητικοποίησης ή εντεχνοποίησης στη μουσική και συγκεκριμένα στην πανκ ροκ, μια λαϊκή μουσική, γίνεται προσδίδοντας της αισθητικά κριτήρια (στοιχεία μουσικής φόρμας ή στίχου) τα οποία έχει η κλασική μουσική ή η ποίηση. Για να πετύχει αυτό δουλεύεται από δύο πλευρές. Χρειάζεται να «κατεβάσεις» το λόγιο ώστε να το καταλάβει περισσότερος κόσμος από τις λαϊκές παραδόσεις και να «ανεβάσεις» το ροκ ώστε να το καταλάβουν οι άνθρωποι της κλασικής - λόγιας μουσικής, με άλλα λόγια να συγκλίνουν στην μέση.

²⁸ Συμπέρασμα που απορρέει από τις συνολικές αισθητικές και επαγγελματικές επιλογές της μπάντας για την πορεία της.

επαναπροσδιορισμό²⁹. Επίσης το γεγονός, ότι σχολιάζει μια λεζάντα από περιοδικό της εποχής δείχνει την διάθεση για διάλογο με την κοινωνία, δείχνει μια ανοιχτότητα για διαλεκτική και διάδραση, δείχνει μια μπάντα που δεν είναι κλεισμένη στον εαυτό της. Μέσα από το ίδιο το έργο και την φόρμα, τους νεοτερισμούς στις δυναμικές, στους ήχους, στην χρήση μεταήχων και τη σχέση όλων αυτών με κείμενο συμπεράνουμε και διακρίνουμε αυτά τα στοιχεία συνειδητότητας και συνέπειας στην καλλιτεχνική πρακτική.

Οι «Τρύπες» και «Η βιογραφία του καλλιτέχνη ως μέσον αποκωδικοποίησης του έργου» (Wollheim)

Η μπάντα (1982-2005) αποτελούνταν από τους: Γιάννη Αγγελάκα στα φωνητικά και στους στίχους, τον Μπάμπη Παπαδόπουλο στις κιθάρες (είχα την τύχη να τον έχω δάσκαλο στις προπτυχιακές μου σπουδές), τον Ασκληπιό Ζαμπέτα στις κιθάρες, τον Γιώργο Τόλιο στα τύμπανα και τον Γιώργο Καρρά στο μπάσο.

«Δεν μας άρεσε ο τρόπος που ήταν στημένο το παιχνίδι στην Ελλάδα θέλαμε να κάνουμε κάτι για να αποκαταστήσουμε την αξιοπρέπειά μας, την περηφάνια μας, την αισθητική μας, μια απόπειρα να ζήσουμε περήφανα, δημιουργικά, χαρούμενα και να επιβιώσουμε ηθικά, ψυχολογικά και αισθητικά».

Οι τρύπες από τη Θεσσαλονίκη μεγάλωσαν στην Νεάπολη, μια συνοικία του '60 μέσα στις αλάνες και τις γειτονιές. Σε μια εποχή που οι άνθρωποι κάθονταν έξω και κουβέντιαζαν, τα αμάξια ελάχιστα, άνθρωποι που ζούσαν χωρίς τηλεόραση, παιδιά στους δρόμους, φτώχια αλλά με μια πληρότητα, αλληλεγγύη χωρίς να υπάρχει καν η έννοια μέσα τους, μόνο από ένστικτο. Τελειώνοντας η δεκαετία του '60 όλο αυτό άρχισε να σκεπάζεται από μπετόν, οι άνθρωποι μπαίνοντας στα κουτιά διαμερίσματα, βρέθηκαν μπροστά σε οθόνες, σε τηλεοράσεις και αρχίζει σιγά σιγά ο ένας να βλέπει καχύποπτα τον άλλον. Τέλειωσε η ανθρώπινη κατάσταση που ζούσαν και δεν γούσταραν την καινούργια ζωή. Έρχεται μετά η μεταπολίτευση, το ΚΚΕ, αυτοί ως έφηβοι οπαδοί του ροκ, με τα μαλλιά και τα πουκάμισα απ έξω. Φτώχια και πάλι, αλλά αυτήν την φορά καταθλιπτική φτώχια, βλέπανε τους γονείς τους να αλλάζουν. Από κει που έβγαιναν έξω και ήταν κοινωνικοί, τους έβλεπαν να βοηθάει ο ένας τον

---

²⁹ Του μελλοντικού μικροαστού από την επαρχία, που είναι μορφωμένος, δεν έχει την λόγια κουλτούρα της υψηλής τάξης (κλασική μουσική), αλλά έχει την οικειότητα με τις λαϊκές (popular) μουσικές όπως του ροκ και διεκδικεί μέσα σε αυτό την κοινωνική του ταυτότητα (ΚΦ).

άλλον, και τους θαύμαζαν, ξαφνικά άρχισαν να απομονώνονται, να γίνονται καταθλιπτικοί, να γίνονται τηλεθεατές. Παρακολουθούν λοιπόν από κοντά τους νεοφοβικούς έλληνες μικροαστούς, που ακόμα και σήμερα αν και έχει γκρεμιστεί ο κόσμος γύρω τους δεν κάνουν τίποτα, φοβούνται να χάσουν είτε τον μικροαστισμό τους είτε το βόλεμα τους.

Στη δεκαετία του 90 που ενεργοποιείται η ιδιωτική τηλεόραση αρχίζει και παραμορφώνει και παρανοεί την κοινωνία [ξεκινά η εποχή της πνευματικής σκλαβιάς], πέφτει το χρήμα και αρχίζει να διαφθείρει, η Πασοκική λαίλαπα νομιμοποιεί την αγένεια, την κακογουστιά και την αμορφωσιά. Δίνεται αξία στην ασχήμια και επιβάλλεται ως επίσημη κουλτούρα του έθνους. Η βλακεία του ΠΑΣΟΚ, κανάλια και μεγαλοεκδότες, δημιούργησαν την υποκουλτούρα. Παράδειγμα το σκυλάδικο και τα κουτσομπολίστικα που έγιναν το πρώτο θέμα. *«Παλιά έλεγαν στις γειτονιές μην της μιλάς αυτής είναι κουτσομπόλα»*, τώρα το κουτσομπολιό από δακτυλοδεικτούμενο έγινε «μαστ», η αλληλεγγύη που ήταν έμφυτη εξαφανίστηκε και έγινε μια έννοια, ατόνησε μέσα στον άνθρωπο που ξέχασε ότι ζει με άλλους, πέρα από την μύτη του δεν βλέπει, ο καθένας είναι για την πάρτη του και ζει την σκλαβιά του, αυτή της οθόνης της τηλεόρασης, όπως και σήμερα αυτή της οθόνης του υπολογιστή και του κινητού.

Το ροκ ήταν η διέξοδος από όλα αυτά. *«Άρχισα να με συνειδητοποιώ και να διαμορφώνομαι με το ροκ, το πανκ, την παρέμβαση, αρχίσαμε να γινόμαστε πιο πολιτικά όντα χωρίς να ασχολούμαστε με τα κόμματα, έχοντας μια θέση και ένα σχολιασμό: για το που το πάτε; αυτό έβγαινε και στην μουσική μας»*³⁰. Οι Τρύπες έχοντας ζήσει τις μέρες προ τηλεόρασης/περιοδικών και των lifestyle εξαρτήσεων ανησυχούν έχοντας δει μια άλλη κοινωνική πραγματικότητα, αυτήν της αλληλεγγύης και της ανθρωπιάς, αντιδρούν μέσα από το τραγούδι τους και καταγγέλλουν τις μαζικές επιβολές ενός τρόπου ζωής ψεύτικου που σε κάνει «φυτό», άβουλο τηλεθεατή που μόνο δουλεύει και καταναλώνει.

Όπως το «Χάρτινο Τσίρκο» έτσι και σε όλη σχεδόν τη μουσική τους οι Τρύπες θυμίζουν στην κοινωνία που ξεχνιέται στην καλοπέραση της, ότι αυτό δεν φτάνει. Χρειάζεται να σκεφτόμαστε ορθά, να φροντίζουμε τη συναισθηματική μας ζωή, να

---

³⁰ Συνέντευξη του Γιάννη Αγγελάκα στο «Ζητείται διέξοδος», <https://www.youtube.com/watch?v=ThsO7COHhL0&t=1s>, (Accessed: 27/1/2021).

είμαστε άνθρωποι για να μην χαθεί η ανθρωπιά. Πρέπει να ζητείται διέξοδος από μια κρίση κοινωνική, από την πολιτισμική ρηχότητα, από το σπρώξιμο του κόσμου όλο και περισσότερο στα ρηγά, στην πνευματική ρηχότητα, [είναι κακό σημάδι που οδηγεί ως πορεία σε κάποιου είδους γκρεμό].

Ο αντίκτυπος

Το έργο τέχνης είναι σε θέση να ανακαλέσει και να απευθύνει κρίσιμα γενικά και ειδικά ερωτήματα στα βιώματα μας και κυρίως σε αυτά που συνδέονται με σημαντικά και καθοριστικά κοινωνικά γεγονότα της ζωής μας. Να τα ανακαλέσει από βαθύτερα στρώματα του εαυτού μας, τη μνήμη μας και να αναζητήσει μια νέα απάντηση και ερμηνεία σε αυτά.

Ο τρόπος που παραμορφώνονται ή συγκροτούνται κοινωνικά οι ταυτότητες των ομάδων και των ατόμων, αποτελούν μέρος της διαδικασίας των συμβολικών αποστάσεων που οδηγούν στην κλειστότητα. Αποκωδικοποιώντας το τραγούδι γίνεσαι αποδέκτης μιας γνώσης που τραβάει το παραβάν³¹ του lifestyle της αυταπάτης, της εφήμερης χαράς του υλισμού, της κατανάλωσης ή τού νέου lifestyle της οθόνης σήμερα με το ιντερνέτ. Αυτή η ιδέα ή ιδεολογία προβάλλεται, αναπαράγεται, επαναλαμβάνεται συστηματικά από τα ΜΜΕ και το ιντερνέτ. Η επανάληψη κάποιας ιδέας όμως είναι μια μορφή βίας και το τραγούδι λειτουργεί ως ένας μοχλός αναστοχαστικός και διαλογικός, διεργασίες που οδηγούν σε μία ελευθερία και σε μια ολοκλήρωση ανθρώπου. Το τραγούδι με την αισθητική του, τον παρεμβατικό αξιακό χαρακτήρα και την ερμηνευτική ματιά, που χαρακτηρίζει ένα έργο τέχνης, φανερώνει αυτό που είναι ορατό στην επιφάνεια της πραγματικότητας, αλλά στα άτομα δεν είναι ορατό ως κοινωνική πραγματικότητα.

Μέσα από την διαλεκτική σχέση ανάμεσα στο πραγματικό και το ψεύτικο, στον φανταστικό δημιουργημένο με πρόθεση κόσμο, σου φανερώνει έναν άνθρωπο με χαμηλή αισθητική και αδυναμία να καταλάβει πού θα βρει την καθαρή ενέργεια της τέχνης. Αυτός είναι ένας άνθρωπος ο οποίος χειραγωγείται εύκολα, δεν αντιδράει εύκολα και είναι αυτός που οδηγεί αυτή τη χώρα σε μία απάθεια στα προβλήματά της. Από την μία ξεμπροστιάζει το σύστημα, το matrix, του ψεύτικου εικονικού κόσμου, αλλά σου λέει πως έχεις επιλογή, παρά το απαισιόδοξο της ατμόσφαιρας που

---

³¹ (Bubner 1980:112). Από Χτούρη (2020) Σημειώσεις μαθήματος «Κριτικές Αναγνώσεις στην Κοινωνιολογική Θεωρία και στην Αισθητική Θεωρία», διάλεξη 5, (22/11/2020).

μάλλον λειτουργεί ειρωνικά ως ερμηνεία. Σου φανερώνει το σκληρό αυστηρό σύστημα, σου ανοίγει τα μάτια και σου δίνει όραση από την τύφλωση που επιβάλλει το νέο στυλ ζωής. Έχεις την επιλογή να φύγεις από αυτόν τον καθημερινό αργόσυρτο θάνατο που με την δική σου συν-απόφαση μπορεί να αποδειχτεί ως ηθική και υποχρεωτική δέσμευση.

Εδώ έχουμε την τέχνη ως περίπτωση που συνδέεται με την γνώση του εαυτού μας αλλά και του περιβάλλοντος γύρω μας. Αν καταλάβουμε και αποδεχτούμε την κατάσταση που περιγράφει το τραγούδι θέτουμε την βάση για μια μεταβατική κατάσταση προς την ελευθερία και την λύτρωση από την μαζοποίηση, την μαζική κουλτούρα και μια πορεία προς την μοναδικότητα του εαυτού και ενός κοινωνικού εαυτού με ανοιχτότητα, δημιουργικού και λειτουργικού μέσα στην περαστική κατάσταση αυτής της ζωής.

Μέσα από το τραγούδι αναδύεται μια κοινωνία των ανθρώπων με έναν κοινωνικό εαυτό που χαρακτηρίζεται με μια κλειστότητα, παρασυρμένη στην ζωή του καταναλωτή, του «κοιμισμένου», με μια παθητική στάση, πλήρως απολιτικοποιημένη, ασπάζοντας την κουλτούρα και τα πρότυπα των μέσων της κάθε εποχής. Με αυτόν τον τρόπο όμως και ως την άλλη πλευρά του νομίσματος, θέτει και το ζήτημα της αυθεντικότητας και της ειλικρινούς στάσης ζωής ενός κοινωνικού εαυτού με ανοιχτότητα και μια υγεία στην λειτουργικότητα μέσα από την αλληλεγγύη και την κοινωνική στάση ζωής.

Το κοινωνικό κεφάλαιο αποτελεί, ένα κεντρικό δίαυλο για τη συγκρότηση του κοινωνικού εαυτού. Το αντι-κοινωνικό κεφάλαιο ή αλλιώς η σκοτεινή πλευρά του κοινωνικού κεφαλαίου είναι οργανωμένη ενάντια στην κοινωνία, όπως στο σκληρό σύστημα που διαπραγματεύεται το «Χάρτινο Τσίρκο». Μας παροτρύνει να επαναπροσδιορίσουμε το κοινωνικό κεφάλαιο ως δίκτυο, όπου δεν θα δημιουργεί μόνο προσωρινό όφελος στα άτομα, αλλά θα δημιουργεί και θα συσσωρεύει διαχρονική αξία στην παράσταση του κοινωνικού εαυτού, δηλαδή διαχρονικά αυτή η θετική παράσταση θα συσσωρεύεται και θα έχει μια αξία σημαντική που θα γεφυρώσει την ύπαρξη από τις αρνητικές περιόδους.

Κεφάλαιο Τέταρτο: Μεθοδολογία

4.1. Ερευνητικό σχέδιο

Ερευνητικό σχέδιο είναι η γενική στρατηγική η οποία συνδέει το ερευνητικό μου αντικείμενο με την θεωρία και με ένα συνολικό σκεπτικό που έχει η έρευνα μου, με τον τρόπο με τον οποίο θα μελετήσω αυτό το αντικείμενο. Οργανώνει το γενικό πλαίσιο υλοποίησης το οποίο αφορά την επιλογή του πεδίου μελέτης, τον πληθυσμό, τις μεθόδους συλλογής δεδομένων και την δειγματοληπτική στρατηγική (Χτούρης, Ζήση, 2022). Το κεφάλαιο της μεθοδολογίας στην παρούσα εργασία αφορά λοιπόν την γενική στρατηγική που ερευνώ μαζί με την μέθοδο που είναι η τεχνική

Η στρατηγική που ακολουθήθηκε στη διαδικασία της παρούσας έρευνας είναι η ανάπτυξη ενός ευέλικτου σχεδίου έρευνας ποιοτικά προσανατολισμένης (Ζήση, 2017, 2020³²; Willig, 2015, σελ 59; Ίσαρη και Πουρκό, 2015, σελ 12), με την προσέγγιση του θέματος ως μελέτη περίπτωσης (case study), με την πραγμάτωση καλλιτεχνικών παρεμβάσεων και μελέτης παρατήρησης.

Η μελέτη περίπτωσης εξετάζει πολλαπλές μεθόδους συλλογής δεδομένων μέσα στο πραγματικό πλαίσιο της ζωής χρησιμοποιώντας πολλαπλές πηγές απόδειξης (Robson, 2007, σελ. 210-212). Πρόκειται για μία μέθοδο έρευνας η οποία βασίζεται στην προσωπική/εμπειρική προσέγγιση του εκάστοτε ερευνητή. Κάθε μελέτη περίπτωσης ορίζεται και μπαίνει σε πλαίσιο το οποίο ανάλογα με την περίπτωση μπορεί να είναι κοινωνικό, χρονικό ακόμα και χωρικό. Στη μελέτη περίπτωσης επιπλέον μπορούν να χρησιμοποιηθούν στρατηγικές και ποιοτικής έρευνας αλλά και ποσοτικής, γεγονός που προσδίδει μια ιδιαίτερη ευκαμψία στη διεξαγωγή της έρευνας (Eisenhardt, 2002). Ιδιαίτερα οι μοναδικές (single) μελέτες περίπτωσης είναι σημαντικές για τις θεραπείες μέσω τέχνης, διότι έχουν την ικανότητα καλύτερης ανάλυσης της σχέσης θεραπευτή και κοινότητας.

---

³² Αναστασία, Ζήση. (2020). *Βασικά Βήματα Σχεδιασμού Έρευνας Ποιοτικά Προσανατολισμένη*, σημειώσεις του μαθήματος Θεωρία και Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας 1. Μεταπτυχιακό Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

Η περίπτωση που μας ενδιαφέρει είναι η ομάδα (Ε.Ο.) που συγκροτήθηκε κατά την παρέμβαση μέσω επιπέδου³³, μια μικρή κοινότητα νέων από τον Κολινδρό Πιερίας με σκοπό την μουσική δραστηριοποίηση στα πλαίσια δράσεων του πολιτιστικού συλλόγου Κολινδρού Νικολάου Λούση, ώστε να μελετηθεί, να περιγραφεί και αναλυθεί η προσφορά της «μουσικής στην κοινότητα» στην ίδια την κοινότητα ή και στην ευρύτερη τοπική κοινωνία. Το πεδίο της έρευνας λοιπόν είναι οι σχέσεις, οι αξίες που παράγονται από την διάδραση της κοινότητας με την τέχνη της μουσικής, ώστε να μελετηθεί πως και αν επηρεάζεται ο κοινωνικός εαυτός. Οι πολλαπλές πηγές απόδειξης είναι:

- 1) Η έρευνα πεδίου και δράσης της μουσικής κοινότητας μέσω των παρεμβάσεων.
- 2) Η παρατήρηση, γεγονότων, αντιλήψεων, στάσεων του ανθρώπου σε σχέση με την μουσική ενασχόληση.
- 3) Η εμπειρία του βιώματος, ο βιωματικός χαρακτήρας της τέχνης αναφορικά με την έκταση του προβλήματος της κοινωνικής και επικοινωνιακής αποστασιοποίησης λόγω της πανδημίας Covid-19.
- 4) Η συλλογή και επεξεργασία εμπειρικού υλικού και η διερεύνηση ποιοτικών δεδομένων από τις συναντήσεις της Εστιασμένης Ομάδας.
- 5) Ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας της παρέμβασης και ο σχεδιασμός ενός μουσικού βιωματικού εκπαιδευτικού εργαστηρίου.
- 6) Η έρευνα μέσα από παραδείγματα και καλές πρακτικές.

Ο σχεδιασμός της έρευνας, η εκτέλεση και η ανάλυση του εμπειρικού υλικού έχει ως κύριο στόχο τη ζωντανή διάδραση του μουσικού με την εκάστοτε κοινότητα που σχετίζεται, μέσω των μουσικών εκτελέσεων, του μουσικού αυτοσχεδιασμού, της μουσικής αναπαραγωγής και ακρόασης, της μουσικής διδασκαλίας και της μουσικής σύνθεσης. Η έρευνα κινείται πάνω σε τρεις άξονες α) τον διερευνητικό, με στόχο την αποκάλυψη γεγονότων και φαινομένων, β) τον δημιουργικό και εκπαιδευτικό, για την ενεργό δράση και συνειδητοποίηση και γ) τον θεραπευτικό, για την ενδυνάμωση του κοινωνικού εαυτού και την εμπύχωση της κοινότητας.

---

³³ Η επίλυση προβλημάτων και ο εντοπισμός αναπτυξιακών ευκαιριών και συνεργειών στα πλαίσια της κοινοτικής λειτουργίας (Χτούρης, Ζήση, 2022).

Η έρευνα δράσης είναι αναγκαία διότι μας διασφαλίζει το εννοιολογικό πλαίσιο και την γνώση μας σε σχέση με μια μορφή δράσης που είναι κατάλληλη να υποστηρίξει και να βοηθήσει την ομάδα και τα άτομα που μας ενδιαφέρουν. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό τα αποτελέσματα της έρευνας δράσης, αλλά και της παρεμβατικής τέχνης που συνδέεται μαζί της, να συνδέονται με ένα νέο απόθεμα κεφαλαίου στους αποδέκτες της έρευνας. Η έρευνα δράσης ως Πράξη, αποκτά νόημα ως ένας τρόπος μιας ουσιαστικής ενεργοποίησης των αξιών σε μια ομάδα ή μια κοινότητα και της εμπύχωσής της. Ακόμη, η σημαντική διαφορά της παρέμβασης στην έρευνα είναι η από κοινού δράση και η βιωματική συμμετοχικότητα.

Η μελέτη περίπτωσης ως μεθοδολογία έρευνας συνήθως συμπεριλαμβάνει τα παρακάτω εργαλεία: συνεντεύξεις (δομημένες ή ημι-δομημένες), εστιασμένες ομάδες, ερωτηματολόγια, επιτόπια παρατήρηση, σημειώσεις πεδίου. Ο ερευνητής μπορεί να επιλέξει να χρησιμοποιεί ένα, κάποια ή όλα από τα προαναφερθέντα εργαλεία.

4.2. Οι μέθοδοι έρευνας και ανάλυσης

Στην παρούσα έρευνα επιλέχθηκαν να χρησιμοποιηθούν α) η ομάδα εστιασμένης συζήτησης ή αλλιώς εστιασμένη ομάδα (Ε.Ο.), β) η συμμετοχική παρατήρηση, γ) η καλλιτεχνική παρέμβαση και δ) η μέθοδος της διαλεκτικής Εν-εικόνισης.

Α) Οι εστιασμένες ομάδες στην πιο απλή τους εκδοχή είναι μια άτυπη συνομιλία ανάμεσα σε επιλεγμένα άτομα που συνέρχονται για να συζητήσουν συγκεκριμένα θέματα με την πρωτοβουλία του συντονιστή. Αυτή η συνομιλιακή κατάσταση αποτελεί τη βάση για την καταγραφή των προς μελέτη κοινωνικών φαινομένων, έχοντας ως βάση τα δεδομένα που παράγονται από την αφήγηση αλλά και από τη διάδραση των συμμετεχόντων- /ουσών στην εστιασμένη ομάδα (Χτούρης, Ζήση, & Ρενταρή, 2015). Ένα από τα κύρια πλεονεκτήματα των ομαδικών συνεντεύξεων της Ε.Ο. είναι το εύρος και η ποικιλότητα των αντιδράσεων που ενεργοποιούνται από τη δυναμική της συζήτησης (Morgan, 1997). Το χαρακτηριστικό αυτό ταιριάζει στην παρούσα έρευνα διότι αντικατοπτρίζει την πορεία της σχέσης που αναπτύσσεται μεταξύ των συμμετεχόντων στην πορεία της διαδικασίας της παρέμβασης, με την Ε.Ο. να πραγματοποιεί τέσσερις συναντήσεις, μία στην αρχή, δύο στη μέση και μία στο τέλος της έρευνας μέσα σε περίοδο τριών μηνών. Η ανάλυση της πρώτης

συνάντησης της Ε.Ο. καθόρισε σημαντικά την καλλιτεχνική παρέμβαση. Το περιεχόμενο και οι θεματικοί άξονες αναφέρονται αναλυτικά σε επόμενη ενότητα.

Οι θεματικοί άξονες που περιέχονται δομικά στην προετοιμασία πριν τις συναντήσεις των Ε.Ο. παρέχουν τη δυνατότητα να διερευνηθούν σε βάθος βιώματα, αντιλήψεις, απόψεις και αξίες των ερωτώμενων σε σχέση με την μουσική τέχνη, την επικοινωνία και την μορφή της κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19 που πραγματοποιείτε η έρευνα. Η ευελιξία που χαρακτηρίζει τις ποιοτικές ομαδικές συνεντεύξεις (Ε.Ο.) ως προς τα θέματα που προκύπτουν ενώ ταυτόχρονα θέτουν το πλαίσιο στο οποίο θα κινηθεί η συζήτηση χωρίς να περιορίζουν τους ερωτώμενους να μιλήσουν για θέματα που τους απασχολούν είναι από τα σημαντικότερα προνόμια αυτής της προσέγγισης. Επιτρέπει στις/ -ους ερωτώμενες/ -ους να αναδείξουν θέματα πέρα από αυτά που έχει προκαθορίσει ο ερευνητής, κάτι το οποίο ευνοεί την συζήτηση εις βάθος και αυξάνει την πιθανότητα ύπαρξης νέων ευρημάτων σε σχέση με το ερευνητικό ερώτημα. Βέβαια, αυτό αυξάνει επικίνδυνα τις πιθανότητες των ερωτώμενων να βαδίσουν σε αφηγηματικά μονοπάτια πολύ μακρινά από τα ερωτήματα της έρευνας. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, ο τρόπος να αποφευχθεί αυτός ο κίνδυνος είναι η ύπαρξη κάποιων ενδεικτικών ερωτήσεων εντός των θεματικών για την διακριτική επαναφορά στα ερευνητικά ερωτήματα σε περίπτωση εκτροχιασμού. Αυτό εξυπηρετεί επίσης και στην περίπτωση που χρειαστεί μια ανατροφοδότηση για την ροή της συζήτησης καθώς η ποιοτικές μέθοδοι απαιτούν σημαντικές επικοινωνιακές δεξιότητες (Ισαρη, Πουρκός, 2015).

Για την ανάλυση των δεδομένων από την Ε.Ο. ακολουθήθηκε η μέθοδος του εμπειρικού διαλεκτικού ρεαλισμού (Χτούρης, 2018). Πρόκειται για μια ποιοτική διαδικασία ανάλυσης δεδομένων. Η προσέγγιση βασίζεται στη διαπίστωση μιας διαλεκτικής (ζωντανής) διάδρασης στο επίπεδο του πραγματικού, όπου τα εμπειρικά δεδομένα εκλαμβάνονται πρώτον ως βάση συγκρότησης και δεύτερον ως πλαίσιο εννοιολόγησης της κοινωνικής πραγματικότητας. Η διαδικασία της ανάλυσης έγινε σε τρία στάδια. Πρώτα έγινε ο εντοπισμός, η κωδικοποίηση και η ταξινόμηση των εμπειρικών δεδομένων³⁴, έπειτα μέσω εννοιολογικού συσχετισμού των εμπειρικών

---

³⁴ Τα εμπειρικά δεδομένα είναι οι πληροφορίες που προέρχονται από την έρευνα (Χτούρης, 2018 και Μιχέλη, 2021).

δεδομένων προέκυψαν τα κοινωνικά γεγονότα³⁵ και τέλος μέσα από το συνδυασμό αυτών έγινε η ανάδειξη των κοινωνικών φαινομένων³⁶. Η τεχνική εφαρμογής της μεθόδου του εμπειρικού διαλεκτικού ρεαλισμού υπάρχει στο παράρτημα της εργασίας. Η ανάλυση των εμπειρικών δεδομένων, των κοινωνικών γεγονότων και των κοινωνικών φαινομένων που προέκυψαν από την εστιασμένη ομάδα, επιχειρεί να αναδείξει την παρεμβατική καλλιτεχνική πράξη και την βαθύτερη γνώση της κοινότητας εξελικτικά.

Β) Ο τύπος της παρατήρησης που επιλέχθηκε στην παρούσα έρευνα είναι του ερευνητή ως συμμετέχοντα παρατηρητή, κατά την οποία ο ερευνητής αποκαλύπτει την ιδιότητα του στους συμμετέχοντες και συμμετέχει στις εργασίες έρευνας και δράσης μαζί με την ομάδα (Ζήση, 2020³⁷ και Χτούρης, Ζήση, 2022). Η έρευνα στον φυσικό χώρο στο πεδίο με τα πλούσια δεδομένα που προκύπτουν από την άμεση παρατήρηση του ερευνητή χωρίς κάποιου είδους μεσολάβηση, αποτελούν πλεονεκτήματα της μεθόδου της συμμετοχικής παρατήρησης που καθόρισαν την επιλογή εφαρμογής της.

Η ανάλυση της παρατήρησης αφορά εμπειρίες του συμμετέχοντα ερευνητή σχετικά με την μουσική επικοινωνία κατά την διάρκεια των προβών των μουσικών συνόλων που αφορά στις δυναμικές, στην καθαρότητα και αυτοπεποίθηση του παιξίματος, στην βλεμματική επικοινωνία, επαφή των μελών, στην διάθεση κτλ

Γ) Η καλλιτεχνική παρέμβαση είναι μια διαδικασία ξεπεράσματος των στερεοτύπων των εμπλεκόμενων (κοινότητας και παρεμβαινόντων), ουσιαστικής καταγραφής των προβλημάτων και εξεύρεσης διαδικασιών επίλυσης μέσα από τον διάλογο και τις ενσώματες διαδικασίες παρέμβασης (Ζιώγας, 2020).

---

³⁵ Το κοινωνικό γεγονός είμαστε σε θέση να το αντιληφθούμε μέσα από την επανάληψη συμβάντων και την συλλογή κοινωνικών δεδομένων. Προσλαμβάνεται από τις αισθήσεις μας και εμπεριέχει την πράξη, με άλλα λόγια είναι ένα συμβάν. Τα γεγονότα είναι αξίες, πολιτιστικές νόρμες, στάσεις, απόψεις και κοινωνικές δομές που υπερβαίνουν το άτομο και μπορούν να ασκήσουν κοινωνικό έλεγχο πάνω του. Το κοινωνικό γεγονός επηρεάζει την κοινωνική συνείδηση για αυτό και γίνεται αισθητό. Μπορεί να συγκροτεί από μόνο του ή σε συνδυασμός με άλλα κοινωνικά γεγονότα ένα κοινωνικό φαινόμενο (Χτούρης, 2018 και Μιχέλη, 2021).

³⁶ Το κοινωνικό φαινόμενο δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη σε ιδιότητες που emπίπτουν στην αντίληψη των αισθήσεων (δεν είναι οπωσδήποτε ορατό και ψηλαφησίμο, αλλά κάτι που ευαισθητοποιεί). Παύει να είναι μία προσωπική σύλληψη, έχει ένα εύρος σε ένα γενικά αποδεκτό πλαίσιο. Μπορεί να εξελιχθεί σε κοινωνικό γεγονός. Είναι ο πραγματικός χαρακτήρας μιας Πράξης (αλλαγή) και Προκύπτει από θεμελιώδεις αιτίες και συνθήκες (Χτούρης, 2018 και Μιχέλη, 2021).

³⁷ Από την 5η διάλεξη της καθηγήτριας Ζήση (21/11/2020), του μαθήματος «Θεωρία και Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας Ι: Σχεδιασμός και Μέθοδοι», του διατμηματικού μεταπτυχιακού προγράμματος «Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τεχνη» με θέμα μαθήματος: Μέθοδοι Συλλογής Υλικού - Συμμετοχική Παρατήρηση.

Δ) Η μέθοδος της διαλεκτικής Εν-εικόνισης προσεγγίστηκε με δύο τρόπους α) με την μουσική ακρόαση και την συζήτηση της εμπειρίας του διαλόγου με μουσικό κομμάτι το οποίο ορίστηκε από την Ε.Ο. για όλη την Ε.Ο. και σε δεύτερη φάση συζητήθηκε σε συνάντηση της Ε.Ο. και β) με τον μουσικό αυτοσχεδιασμό και την ηχογράφηση ως συνέχεια του διαλόγου, ακρόασης του μουσικού κομματιού. Οι ηχογραφήσεις αυτές αποτέλεσαν ένα τρόπο έμπνευσης ως προς την ανοιχτότητα των συμμετεχόντων, με απόδειξη την ζωηρότερη συζήτηση μετά την διαδικασία. Ακόμη, λειτούργησαν ως μια νέα μέθοδο έρευνας για την μέθοδο της διαλεκτικής Εν-εικόνισης, αφήνοντας την ίδια την μουσική να μιλήσει, βοηθώντας να κατανοήσουμε καλύτερα αυτό που ερευνούμε.

Για την ανάλυση του εμπειρικού υλικού με θέμα την Εν-εικόνιση σε ότι αφορά την συνάντηση της Ε.Ο. χρησιμοποιήθηκε ο εμπειρικός διαλεκτικός ρεαλισμός και για την ανάλυση των ηχογραφημάτων έγινε μουσικολογική ανάλυση που αφορά στις κλίμακες, τον ρυθμό, την φόρμα, την άρθρωση, το οργανολόγιο κ.α..

4.3. Δειγματοληψία - Διαδικασία εντοπισμού Ε.Ο.

Η δειγματοληψία σχετικά με την Ε.Ο. έγινε μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Ζοομ και για την μέθοδο της διαλεκτικής Εν-εικόνισης έγινε συμπληρωματική συλλογή μουσικών ηχογραφημάτων των συμμετεχόντων. Το υλικό ηχογραφήθηκε μετά από την συναίνεση των ερευνώμενων και καταστράφηκε μετά την απομαγνητοφώνηση. Πραγματοποιήθηκαν 4 συναντήσεις της Ε.Ο.. Οι ομαδικές συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν:

Α) Στις 31/10/2021 με διάρκεια 01΄.35΄΄.

Β) Στις 4/1/2022 με διάρκεια 01΄. 06΄΄.

Γ) Στις 12/1/2022 με διάρκεια 01΄. 20΄΄.

Δ) Στις 28/1/2022 με διάρκεια 00΄. 57΄΄.

Μετά την ιδέα για την παρέμβαση αναζήτησα ανθρώπους που θα μπορούσαν να συμπορευτούν σε αυτό το ταξίδι και θα κατείχαν θέσεις κλειδιά για την εύκολη και γρήγορη διεξαγωγή του εγχειρήματος. Οι άνθρωποι αυτοί με καταγωγή από τον

Κολινδρό Περίας, όπως είναι και η δική μου, ήταν ο Νίκος Πολυζόπουλος, επαγγελματίας τραγουδιστής και δάσκαλος θεάτρου και ο Γιάννης Πετρακίδης επαγγελματίας μουσικός με την ιδιότητα του ντράμερ. Αυτοί οι δύο άνθρωποι ήταν οι συνοδοιπόροι σε όλο αυτό το ταξίδι που μόλις άρχισε, από την θέση των οργανωτών και υποστηρικτών της δράσης μέσα από τον χαρακτήρα του εθελοντισμού. Ο Νίκος σαν ενεργό μέλος του πολιτιστικού συλλόγου μετά από κάποιες συναντήσεις μας, συγκάλεσε συμβούλιο για την δημιουργία των δράσεων και η ιδέα υπερψηφίστηκε.

Οι ερευνώμενοι της Ε.Ο. είναι και οι συμμετέχοντες στις καλλιτεχνικές παρεμβάσεις. Η ομάδα αποτελείται από 14 νέους και νέες του Κολινδρού. Η συμμετοχή τους προέκυψε μετά από την αίτηση τους για συμμετοχή στις δράσεις στον πολιτιστικό σύλλογο Κολινδρού Νικόλαος Λούσης. Οι παρεμβάσεις εντάχθηκαν ως δράσεις του συλλόγου και οι ενδιαφερόμενοι ενημερώθηκαν προφορικά από μέλη του συλλόγου και από τα μέλη οργάνωσης της παρέμβασης. Η δήλωση αυτή αφορούσε την συμμετοχή σε μουσικά σύνολα, σε μουσικά μαθήματα κιθάρας, τυμπάνων, φωνής και την συμμετοχή σε ερασιτεχνική θεατρική ομάδα και ιντερνετικού τοπικού ραδιοφώνου. Γρήγορα, οι δηλώσεις ξεπέρασαν τα 35 άτομα και έτσι δεν χρειάστηκε να γίνει περεταιίρω κάλεσμα, αφού είχε προαποφασιστεί από το Δ.Σ. του συλλόγου να μην ξεπεραστεί ο μέγιστος αριθμός των 30 ατόμων. Ο αριθμός των συμμετεχόντων ανά τμήμα θα οριζόταν λαμβάνοντας υπόψη την πορεία της πανδημίας στην περιοχή. Αναλυτικά οι δηλώσεις διαμορφώθηκαν ως εξής: 12 για τις μουσικές δραστηριότητες, 2 για το ραδιόφωνο και 22 για το θέατρο. Στις 30 Οκτωβρίου όμως το Δ.Σ. του συλλόγου έκρινε επικίνδυνη και σταμάτησε την λειτουργία του θεατρικού εργαστηρίου και του χορευτικού που ήδη διέθετε, στη βάση της έξαρσης των κρουσμάτων Covid-19 στην περιοχή και του συνωστισμού που θα δημιουργούνταν σε αυτά τα τμήματα. Οπότε, η Ε.Ο. της παρούσας έρευνας διαμορφώθηκε ως εξής:

- Ανήλικοι άνδρες: οι μαθητές: Άγγελος 15 ετών, Αχιλλέας 16 ετών, Ιορδάνης 16 ετών, Γιάννης 16 ετών, Ηλίας 16 ετών, Πέτρος 17 ετών, Βαγγέλης 17 ετών.
- Ενήλικοι άνδρες: Βάγγος 35 ετών αγρότης, Νίκος 44 ετών τραγουδιστής-δάσκαλος θεάτρου-αγρότης, Γιώργος 25 ετών άνεργος απόφοιτος οικονομικών σπουδών.

- Ανήλικες γυναίκες: οι μαθήτριες: Ειρήνη 16 ετών, Δέσποινα 17 ετών, Κέλλυ 17 ετών.
- Ενήλικες γυναίκες: Σπυριδούλα 28 ετών άνεργη βρεφονηπιοκόμος.

Σχετικά με την δεοντολογία: τηρήθηκε με τρόπο έντιμο ακαδημαϊκά και δεοντολογικά η διαδικασία συλλογής του υλικού, με εμπιστευτικότητα, τηρώντας μια χαλαρή διάθεση και τηρώντας όλες τις προδιαγραφές. Τα έντυπα ενημέρωσης και συγκατάθεσης δόθηκαν μέρες πριν την συνέντευξη και αφού υπογράφηκαν μου αποστάλθηκαν πίσω. Στο πλαίσιο της διατήρησης της ανωνυμίας των συμμετεχόντων, τα πραγματικά ονόματα αντικαταστάθηκαν με ψευδώνυμα για οποιαδήποτε αναφορά μέσα στην παρούσα έρευνα.

4.4. Γενική περιγραφή συναντήσεων Ε.Ο. και Θεματικοί άξονες
 Η 1^η Συνάντηση Ε.Ο. ήταν η πρώτη γνωριμία με τους συμμετέχοντες της έρευνας και παρέμβασης. Αυτή η συνάντηση παρήγαγε εμπειρικά δεδομένα για τους μουσικούς κόσμους των συμμετεχόντων, για τον εντοπισμό του προβλήματος, βοηθώντας στον προσανατολισμό της δράσης παρέμβασης.

4.4.1. Θεματικοί άξονες 1^{ης} συνάντησης Ε.Ο.

A. Πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο.

Η σχέση με την τέχνη, μουσική ενασχόληση, μουσικοί κόσμοι, γνώση κάποιου μουσικού οργάνου, μουσική εκπαίδευση, πολιτισμικές πρακτικές, πολιτισμικό και γνωστικό κεφάλαιο (συναυλίες, σύλλογοι, μπάντες), αγαπημένα ρεπερτόρια.

- Ας κάνουμε ένα ταξίδι στο παρελθόν και ας θυμηθούμε τις εμπειρίες που έχουμε από την πρώτη επαφή με τις τέχνες μέχρι σήμερα.

α) μνήμες και εμπειρίες από συναυλίες, ακούσματα στο σπίτι κ.α..

β) αγαπημένα ρεπερτόρια

γ) επαφή με μουσικό όργανο

δ) μουσική εκπαίδευση-καλλιτεχνικές θεσμοποιημένες ευκαιρίες/δραστηριότητες στον τόπο διαμονής

B. Αναδρομή στην περίοδο πανδημίας των lockdown:κοινωνικό κεφάλαιο-κοινωνικός εαυτός, οικονομικό κεφάλαιο.

Συνείδηση, κοινωνικός εαυτός και το πιθανό τραύμα της κοινωνικής ενδόρρηξης και ατροφίας. Καθημερινότητα πριν και κατά την διάρκεια των lockdown (ρουτίνα, δραστηριότητες, εργασία). Αποκαλύπτει την περίοδο από τις πρώτες ενδείξεις για κάποια κοινωνική ή ψυχολογική διαταραχή (βιώματα, συναισθήματα, εμπειρίες, αλλαγές, ψυχολογικές και κοινωνικές επιβαρύνσεις της καθημερινότητας). Δια ζώσης και διαδικτυακή επικοινωνία, προσαρμογή στα νέα δεδομένα.

- Πως θα περιγράφατε την εμπειρία των lockdown

- α) Η εμπειρία της αποκλειστικής ζωής στο σπίτι και η καθημερινότητα (συναισθηματικές καταστάσεις, ρουτίνα).
- β) Επικοινωνία: κριτική και εμπειρίες (chat, zoom, Instagram, webex sch, κ.α).
- γ) Διερεύνηση της σχέσης με τα τεχνολογικά μέσα (κινητά, υπολογιστές, παιχνιδιομηχανές, τηλεόραση).
- δ) εμπειρίες για την εργασία και τα οικονομικά των ίδιων ή των γονέων.

Γ. Παρούσα κατάσταση, επίκαιρη «μερική κανονικότητα», ποιότητα ζωής και ποιότητα επικοινωνίας.

Εξετάζει το κοινωνικό, πολιτισμικό, ανθρώπινο και οικονομικό κεφάλαιο μετά τα lockdown και της επίκαιρης κατάστασης ζωής στη συνέχεια της πανδημίας. Διερευνά πιθανές αλλαγές και επιπτώσεις στα δίκτυα, τις σχέσεις με τους άλλους (διατήρηση δικτύων, δημιουργία νέων δικτύων, ενδυναμωμένοι/αποδυναμωμένοι δεσμοί), τις κοινωνικές αντιδράσεις, την επίκαιρη καθημερινότητα, τις συναισθηματικές καταστάσεις, την δια ζώσης δραστηριοποίηση κ.α.

- Σήμερα πως θα περιγράφατε την κατάσταση με το άνοιγμα των δραστηριοτήτων σας?

- α) Εμπειρίες και κριτική για την επανεκκίνηση των κοινωνικών επαφών και δραστηριοτήτων.
- β) διερεύνηση αλλαγών στην επικοινωνία σε σχέση με την ζωή πριν τα lockdown.
- γ) ψυχολογικός αντίκτυπος
- δ) διαχείριση και προσαρμογή στα νέα δεδομένα
- ε) απώλειες δραστηριοτήτων κατά την περίοδο της πανδημίας

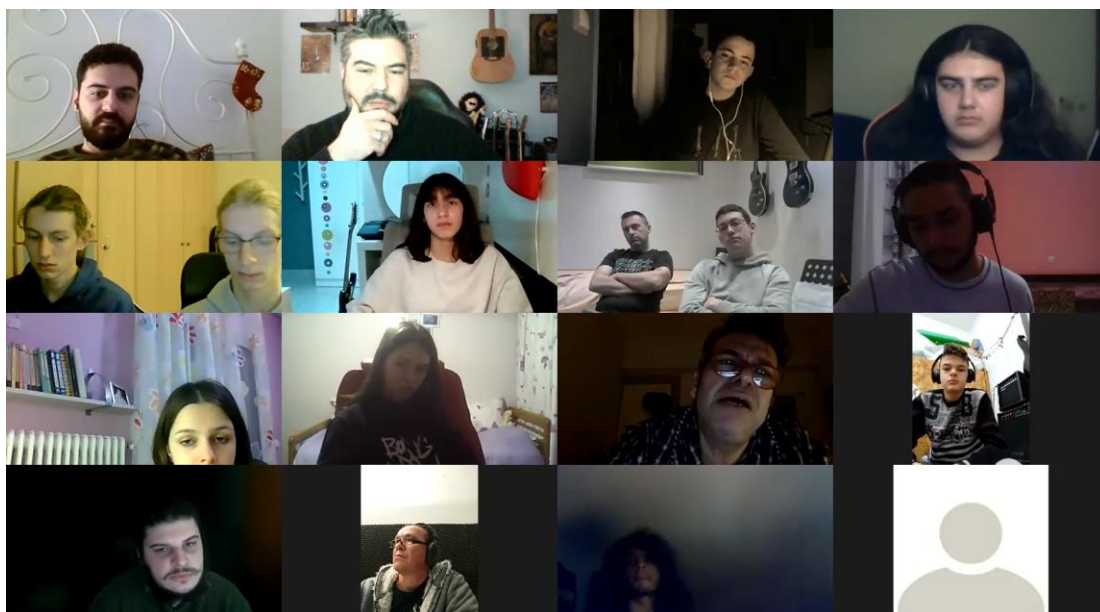
Δ. Αναστοχασμός για την βελτίωση του κοινωνικού εαυτού, σχέδια για δράση.

Συναισθήματα για την συμμετοχή στις δράσεις, προσδοκίες σχετικά με την καλλιτεχνική παρέμβαση όσο και για το μέλλον στην επικοινωνία και την ανθρώπινη διάδραση. Σχέδια και στρατηγικές για το μέλλον της κοινότητας αλλά και προσωπικά.

- Τι περιμένεις από την συμμετοχή σου στις μουσικές δράσεις;
  - α) διερεύνηση για επιθυμία βελτίωσης του κοινωνικού εαυτού και της ποιότητας ζωής μέσα από την τέχνη.
  - β) διερεύνηση των καλλιτεχνικών προτιμήσεων των συμμετεχόντων.
  - γ) προσανατολισμός του ερευνητή σχετικά με την καλλιτεχνική δράση.

4.4.2. 2η Συνάντηση της Ε.Ο.

Καλεσμένος και υποστηρικτής της δράσης ο Μπάμπης Παπαδόπουλος (συνθέτης, κιθαρίστας, ενορχηστρωτής, πρώην καθηγητής ηλεκτρικής κιθάρας στο τμήμα Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ευρύτερα γνωστός ως μέλος του ροκ γκρουπ Τρύπες). Επιλέχθηκε με βάση τον προσανατολισμό από την 1^η συνάντηση της Ε.Ο. Σε αυτήν την συνάντηση καθορίστηκε και το μουσικό κομμάτι πάνω στο οποίο θα εφαρμοστεί η μέθοδος της διαλεκτικής Εν-εικόνισης, τα αποτελέσματα τις οποίας συζητήθηκαν στην επόμενη συνάντηση της Ε.Ο. Ο εμπνευστικός ρόλος του Παπαδόπουλου ήταν καθοριστικός για τους συμμετέχοντες σε πολλά επίπεδα. Σε ψυχολογικό επίπεδο τους έδωσε θάρρος και έμπνευση στο να συνεχίσουν με όρεξη την ενασχόληση με την μουσική και με τις δράσεις. Βοήθησε ως προς την ανοιχτότητα τους σχετικά με το θέμα της ακρόασης και αυτό ήταν η αφορμή για την εφαρμογή της μεθόδου της διαλεκτικής Εν-εικόνισης πάνω σε ένα διάλογο με ένα μουσικό κομμάτι της μπάντας Τρύπες, το *Χαρτινο Τσίρκο*. Ακόμη η παρουσία του προσδίδει κύρος σε όλη την παρέμβαση, με αξιοσημείωτο την μετέπειτα αντιμετώπιση της δράσης ειδικά για τις μικρότερες ηλικίες με μια έξτρα σοβαρότητα. Χαρακτηριστικά τα λόγια του Ιορδάνη (16 ετών) «*ωχ τι έγινε! χόντρυνε η φάση ρε παιδιά..οκ..για πάμε μελέτη...και πρόβα, πρόβα, πρόβα.*».

Εικόνα 1 Φωτογραφία από την συνάντηση στο Zoom Ε.Ο. με τον Μπάμη Παπαδόπουλο.

3^η Συνάντηση Ε.Ο.: Θέμα συζήτησης σχετικά με την Εν-εικόνιση στο μουσικό κομμάτι *Χάρτινο Τσίρκο* από τις Τρύπες και παράδοση ηχογραφημάτων. Προέκυψε από την δεύτερη συνάντηση της Ε.Ο.

4.4.3. Θεματικοί Άξονες της 3^{ης} συνάντησης Ε.Ο.

Α. Αποτίμηση και αναστοχασμός σχετικά με την μέθοδο της διαλεκτικής Εν-Εικόνισης

- Πως σας φάνηκε η διαδικασία της Εν- Εικόνισης;
- α) Εμπειρίες, ιδέες και αντιλήψεις για την διαδικασία της διαλεκτικής Εν-εικόνισης.
- β) Διερεύνηση για την θεραπευτική διάσταση της μεθόδου
- γ) Διερεύνηση για το άνοιγμα νέων δρόμων ως προς την μουσική ακρόαση και την μουσική δημιουργία.

Ηχογραφήματα:

- 1) <https://youtu.be/tZIGmKz05tl>
- 2) <https://youtu.be/QbABQ8zkSj4>
- 3) <https://youtu.be/cdxKxiYso7w>
- 4) <https://youtu.be/P0f1DvQP0QA>
- 5) <https://youtu.be/BM9q21Ehmgw>
- 6) <https://youtu.be/2Ak6hVB1i5g>

- 7) <https://youtu.be/T3FYXoTIVrc>
- 8) <https://youtu.be/3TvFvGs1mrc>
- 9) <https://youtu.be/pnB4TL-5lx0>
- 10) <https://youtu.be/Jtwn0DxhX3g>

Στίχοι του πρώτου ηχογραφήματος:

Μην μου χαθείς

Μια στιγμή και χάνομαι

Σ όλες εκείνες τις δικές μου ιστορίες

Σ όλες εκείνες τις μικρές μου οπτασίες

Μια ματιά και βρίσκομαι

Σ ένα κόσμο που χάριζε πολλά

Σε μια αγάπη που μου δάνειζε φτερά

Μην μου χαθείς

Σε έναν κόσμο που διψάει για αίμα

Μην μου χαθείς

Σε μια αγάπη που θυμίζει ψέμα

Μην χαθείς

4.4.4. Θεματικοί άξονες 4^{ης} συνάντησης Ε.Ο.

Στην 4^η Συνάντηση Ε.Ο. το θέμα ήταν η βιωματική εμπειρία των συμμετεχόντων για την πορεία και τον αντίκτυπο της καλλιτεχνικής παρέμβασης.

Α. Αποτίμηση και ο αντίκτυπος των δράσεων παρέμβασης.

Εμπειρίες, αναστοχασμός και κριτική σχετικά με τις καλλιτεχνικές δράσεις από τους συμμετέχοντες της Ε.Ο.

- Ας κάνουμε μια αναδρομή σε όλο το ταξίδι των μουσικών δράσεων
  - α) Αξιολόγηση των μουσικών μαθημάτων από τους συμμετέχοντες
  - β) οι εμπειρίες της συμμετοχής σε μουσικά γκρουπ και της μουσικής εκτέλεσης
  - γ) η εμπειρία της συμμετοχικής μουσικής σύνθεσης
  - δ) ο ρόλος του τοπικού ραδιοφώνου

B. Διερεύνηση ανασυγκρότησης του κοινωνικού εαυτού

Συγκριτική αποτίμηση και διερεύνηση εξέλιξης ως προς την ενδυνάμωση και συγκρότηση του κοινωνικού εαυτού στις διάφορες διαστάσεις του από την 1^η συνάντηση της Ε.Ο. μέχρι την τελευταία.

Διερεύνηση ανασυγκρότησης/διαμόρφωσης του κοινωνικού εαυτού ως προς:

- α) υποδοχέα κρίσεων, σχολίων και διαλόγων
- β) το δίκτυο των διαρκών συγκρίσεων
- γ) τα δίκτυα παραγωγής και συσσώρευση αξίας στον κοινωνικό εαυτό
- δ) το κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο (ενδυνάμωση σχέσεων και δεσμών, νέα δίκτυα, δεξιότητες/γνώσεις, νέοι μουσικοί κόσμοι κ.α.)
- ε) τον ψηφιακό κοινωνικό εαυτό

Γ. Διερεύνηση εμπύχωσης και συναισθηματικής ανάτασης

Αποτίμηση σχετικά με την θεραπεία μέσω τέχνης σε προβλήματα που απασχολούν την κοινότητα.

- α) Ψυχολογική ανάταση
- β) αποκατάσταση υγιούς επικοινωνίας
- γ) στόχοι και όνειρα για το μέλλον
- δ) διερεύνηση αλλαγών στη ρουτίνα και στη χρήση των τεχνολογικών μέσων

Κεφάλαιο Πέμπτο: Ανάλυση εμπειρικών δεδομένων

5.1. Ανάλυση εμπειρικών δεδομένων 1^{ης} Συνάντησης της Ε.Ο.

Ο σκοπός της 1^{ης} συνάντησης της Ε.Ο. ήταν η διερεύνηση του πεδίου της έρευνας με στόχο την καλύτερη διαχείριση της παρέμβασης ως προς την οργάνωση και τον προγραμματισμό. Η κατανόηση της κοινότητας που μας ενδιαφέρει (οι επιθυμίες των συμμετεχόντων, τα προβλήματα τους, οι παραστάσεις τους), θα οδηγήσει στον σωστότερο σχεδιασμό της καλλιτεχνικής παρέμβασης, που έχει ως στόχο την ενίσχυση των δεσμών, την δημιουργία ενός είδους συνεύρεσης, τον αυτοστοχασμό και την ενεργοποίηση του κοινωνικού εαυτού, την ενδυνάμωση και την εμπύχωση των συμμετεχόντων, και της επαφής, της σχέσης μεταξύ των μελών της κοινότητας. Μέσω των καλλιτεχνικών γεγονότων που θα προκύψουν από την έρευνα θα γίνει η

σύνδεση της θεωρίας με την πράξη. Ο νέος πόρος που θα μεταφερθεί στην κοινότητα αποτελεί την έννοια της πράξης. Η σύνδεση ατομικής εμπειρίας και κοινωνικών φαινομένων αποτελούν στην κλινική κοινωνιολογία τη βάση κάθε παρέμβασης και θεραπείας. Η ανάγνωση του εαυτού επιχειρεί να «διορθώσει» τα κοινωνικά προβλήματα εξωτερικά και ατομικά. Μέσα από την άμεση και ενσωματωμένη υπαγωγή τους γίνεται δυνατή η φύση του προβλήματος ή του τραύματος και η κατανόηση των δυνατοτήτων απελευθέρωσης από αυτή, αρχικά μέσα από την ολιστική κατανόηση των αιτιών που τα προκαλούν, αλλά και από την Πράξη που ακολουθεί. Η σχέση κατανόησης και πράξης είναι στο κέντρο κάθε κλινικής κοινωνιολογικής παρέμβασης. Η Πράξη είναι το δεύτερο σκέλος και το διορθωτικό μέσο της κατανόησης και το αντίθετο η κατανόηση είναι το δεύτερο και διορθωτικό σκέλος της πράξης και της γνώσης που συνεπάγεται. Τα άτομα που συμμετέχουν στην Ε.Ο., θα συμμετάσχουν και στις μουσικές δράσεις της έρευνας, έπειτα από δήλωση συμμετοχής σε δράση/εις της προτίμησής τους.

1. Στην πρώτη φάση της ομαδικής αυτής συνέντευξης έγινε διερεύνηση για το κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο των συμμετεχόντων.

Δεδομένα: 1Δ1+1Δ2+1Δ9.2+1Δ3+1Δ4+1Δ7+1Δ8+1Δ9+1Δ9.2+1Δ11+1Δ12+1Δ13+1Δ14+1Δ15+1Δ36

Η ερώτηση «ας κάνουμε ένα ταξίδι στο παρελθόν και τις μουσικές σας εμπειρίες» φανέρωσε μέσα από τα δεδομένα διάφορες πληροφορίες σχετικά με τα κεφάλαια. Για το κοινωνικό κεφάλαιο ως προς την δομική του διάσταση (με προσανατολισμό στην μουσική) και για την ευρύτερη κοινότητα του Κολινδρού προέκυψε ότι, υπάρχει πολιτιστικός σύλλογος Κολινδρού με δραστηριότητα έντονη ποιο πολύ τα καλοκαίρια, με πολιτιστικές εκδηλώσεις συναυλιών και θεατρικών παραστάσεων, υπάρχει χορωδία κολινδρινών ανεξάρτητη του συλλόγου, όπως και η φιλαρμονική Κολινδρού. Ενδεικτικά κάποιες απαντήσεις των συμμετεχόντων:

«Γραμμή460: Σπυριδούλα: φιλαρμονική, χορωδία..», «Γραμμή13: εγώ πάντως σας ήξερα από τις συναυλίες τα καλοκαίρια στο θέατρο πάνω και σας θαύμαζα που παίζεται έτσι ηλεκτρική κιθάρα», «Γραμμή74: Γενικά τον σύλλογο δεν τον άφησα ποτέ μέσα στα χρόνια, όσο μπορούσα συμμετείχα σε διάφορα που κάναμε εκεί κάθε χρόνο δηλαδή συναυλία Κολινδρινών καλλιτεχνών, θεατρική παράσταση.», «Γραμμή153: ας πούμε

στις συναυλίες του συλλόγου με τους Κολινδρινούς ή και στο θέατρο που έχει και μουσική»

Η πρώτη παρατήρηση εδώ είναι πως αυτό το δομικό κοινωνικό κεφάλαιο προσφέρει θετικά στο πολιτισμικό κεφάλαιο των συμμετεχόντων, αλλά σε σχέση με την εκπαίδευση ή ενασχόληση με κάποιο μουσικό όργανο είναι περιορισμένο, με μόνη ευκαιρία την φιλαρμονική, με το περιορισμένο οργανολόγιο πνευστών και κάποια κρουστών που προσφέρει. Συζητώντας στην συνέχεια την επαφή τους με κάποιο μουσικό όργανο, άρχισα να παρατηρώ το κενό στους θεσμούς και στο δομικό κεφάλαιο του τόπου, όπως για παράδειγμα ένα ωδείο.

«Γραμμή21: Συντονιστής: οκ αυτό που είπες με ενδιαφέρει.. και γιατί δεν κάνεις ηλεκτρική; Αχιλλέας: ε δεν έχει εδώ, μόνο κλασική και στο Αιγίνιο (διπλανό χωριό)», «Γραμμή51: Συντονιστής: Νίκο σπούδασες μουσική; Ν: Όχι στο τραγούδι ότι έμαθα μόνος μου, αλλά δούλεψα αρκετά. Εδώ δεν συζητάμε δεν είχε τίποτα», «Γραμμή89: ..πάω χρόνια κλασική στο ωδείο στο Αιγίνιο», «Γραμμή460: Σπυριδούλα: φιλαρμονική, χορωδία δεν μπορείς να κάνεις κάτι άλλο μετά σε άλλο χωριό».

Τα παραπάνω δεδομένα είναι ενδεικτικά, όλοι οι συμμετέχοντες έχουν κάποια επαφή με κάποιο όργανο, αλλά είτε παλεύουν μόνοι τους να μάθουν, είτε πηγαίνουν σε άλλες περιοχές, όπως το δημοτικό ωδείο Αιγινίου, διπλανό χωριό του Κολινδρού στα επτά χιλιόμετρα απόσταση ή το μουσικό σχολείο Κατερίνης που βρίσκεται 40 χιλιόμετρα μακριά. Είναι πολύ ενδιαφέρον και έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην παρέμβαση το πώς περιγράφουν οι συμμετέχοντες την επαφή με τους με τα μουσικά όργανα και τις ευκαιρίες που προσφέρονται στην περιοχή.

«Γραμμή89: Βαγγέλης: προσπαθώ συνέχεια αλλά μόνος στην ηλεκτρική ..αυτό θεωρώ ότι είναι ένα εμπόδιο, γιατί πάω χρόνια κλασική στο ωδείο στο Αιγίνιο αλλά έχει μόνο κλασική», «Γραμμή460: Σπυριδούλα: φιλαρμονική, χορωδία δεν μπορείς να κάνεις κάτι άλλο μετά σε άλλο χωριό..αλλά δεν μου αρέσει κάτι και παλιά που πήγαινα φιλαρμονική δεν.. τα παιδιά εκεί πάνε με το ζόρι και μου την σπάει αυτό. Χορωδία πάλι πήγα πολύ λίγο δεν μου άρεσαν τα τραγούδια κάτι ύποπτα χαχα αυτά των χορωδιών», «Γραμμή 123: ξεκίνησα πιάνο στα 10 μου έκανα μια χρονιά, αλλά έβλεπα ότι δεν πάει με το πιάνο και ήθελα να κάνω αυτό που άκουγα τότε στο αυτοκίνητο..Συντονιστής: πιάνο πως και πήγες;..Γιώργος: ε δεν είχαν και τίποτα άλλο, πιάνο και τα άλλα τις φιλαρμονικής, αργότερα πήγα κιθάρα κλασική στο Αιγίνιο που και εκεί στην αρχή δεν

είχε κιθάρα», «Γραμμή19: Αχιλλέας: κάνω χρόνια κλασική αλλά δεν μου αρέσει και πολύ»

Οι συμμετέχοντες δεν αξιολογούν θετικά την εμπειρία τους από την διδασκαλία/ενασχόληση των μουσικών οργάνων (γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο). Παρόλο που κάποιοι από αυτούς πηγαίνουν να μάθουν στο ωδείο στο διπλανό χωριό, δεν είναι ευχαριστημένοι και όχι επειδή δεν τους αρέσει η μουσική ενασχόληση, αλλά γιατί δεν καλύπτει της επιθυμίες τους, σχετικά με το όργανο και το στυλ μουσικής που θέλουν να παίζουν. Όλοι οι συμμετέχοντες θέλουν να ασχοληθούν με την μοντέρνα μουσική, δεν τους καλύπτει το οργανολόγιο της φιλαρμονικής ή το ρεπερτόριο της χορωδίας και η κλασική παιδεία που προσφέρει το ωδείο Αιγινίου. Η κλασική κιθάρα και το πιάνο, από την επιτόπια έρευνα που έκανα ερχόμενος σε επαφή με τον καλλιτεχνικό διευθυντή του ωδείου Αιγινίου Καριοφυλίδη Μιχάλη, με ενημέρωσε πως είναι οι μοναδικές επιλογές. Ποιο είναι το ζήτημα εδώ; Έχουμε νέους που αγαπούν τη μουσική, αλλά δεν έχουν την ευκαιρία για δίκτυα στον τομέα ενδιαφέροντος τους, πληρώνουν για να μάθουν, πληρώνουν έξοδα μεταφοράς, αφού δεν είναι στον τόπο τους και στο τέλος είναι δυσαρεστημένοι χωρίς να δέχονται πλήρως τα οφέλη της μουσικής ενασχόλησης. Εδώ λοιπόν προκύπτει από τα δεδομένα το **κοινωνικό γεγονός της υπολειτουργίας του κοντινότερου ωδείου της περιοχής**, με το να πραγματοποιούνται εκεί περιορισμένα μαθήματα σε όργανα και μουσικά ιδιώματα, και από την άλλη το **γεγονός της πλήρους αποχής του θεσμού του ωδείου μουσικής στον Κολινδρό**, το χωριό των συμμετεχόντων. Αυτό το γεγονός δημιουργεί περιορισμένα δίκτυα, περιορίζει το πολιτισμικό κεφάλαιο και τις ευκαιρίες μουσικής απασχόλησης στους συμμετέχοντες και στην κοινότητα του χωριού γενικότερα.

2. Ας δούμε λοιπόν πως στην δεύτερη φάση ανάλυσης της έρευνας προέκυψε μέσα από την έρευνα η έλξη των συμμετεχόντων προς την μοντέρνα μουσική. Αυτό το γεγονός είναι κάπως περίεργο για τα δεδομένα ενός ορεινού παραδοσιακού χωριού της Πιερίας (το αναφέρω και από την δική μου εμπειρία, καθώς και εγώ έχω καταγωγή και μεγάλωσα στον Κολινδρό), που πολιτιστικά προβάλλει την παραδοσιακή και λαϊκή μουσική, είτε με τις πάμπολλες χορευτικές παραδοσιακού περιεχομένου εκδηλώσεις και το χορευτικό του πολιτιστικού συλλόγου, είτε με το ρεπερτόριο της χορωδίας, είτε με το ρεπερτόριο των συναυλιών. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια της Κέλλυ: «Γραμμή149:..ας πούμε στις συναυλίες του συλλόγου με τους

Κολινδρινούς ή και στο θέατρο που έχει και μουσική πάντα, από τα 10 τραγούδια ένα ξένο να είχε αυτό μου άρεσε αυτό θα μου τραβούσε το ενδιαφέρον και αν ήταν ροκ θα ξεσήκωνε την κερκίδα». Στη συνέχεια λοιπόν εξετάστηκε το πολιτισμικό κεφάλαιο και οι μουσικοί κόσμοι των συμμετεχόντων.

Δεδομένα: 1Δ1+1Δ3+1Δ7+1Δ8+1Δ9+1Δ9.2+1Δ11+1Δ12+1Δ13+1Δ14+1Δ15+1Δ36

Θα ξεκινήσω από τα λόγια του Νίκου Πολυζόπουλου³⁸, για δύο λόγους, ο πρώτος είναι γιατί μόνο αυτός παρουσιάζει ένα θετικό πολιτισμικό κεφάλαιο που σχετίζεται με το σχολείο και καθόλου με το οικογενειακό περιβάλλον και δεύτερον γιατί εκτός από συμμετέχοντας στην έρευνα, ανήκει στην ομάδα παρέμβασης ως συντονιστής δραστηριοτήτων και θα αποτελέσει σημαντικό ρόλο ως άνθρωπος «κλειδί» σε όλη την καλλιτεχνική παρέμβαση.

«Γραμμή34: Ν: Ήμουν τυχερός που στο σχολείο οι δασκάλες ήταν πολύ δραστήριες σε σχέση με τα καλλιτεχνικά. Έπειτα μεγαλώνοντας στο γυμνάσιο άρχισα να τραγουδώ πιο συνειδητά τραγούδια που μου άρεσαν έμένα, ροκάκια και τέτοια και συνειδητοποίησα ότι προτιμούσα να κάνω αυτό παρά να διαβάζω ή κάτι άλλο. Είχαμε και μια μπαντούλα τότε βοήθησε να καταλάβω πολύ τι θέλω να κάνω στη ζωή μου..[..]..έτσι δεν πτοήθηκα παρά τις μάχες στο σπίτι και ακολούθησα αυτόν τον δρόμο της μουσικής με όλα τα προβλήματα και τα καλά που έχει, τέλος πάντων και έτσι κατέληξα τραγουδιστής και έφυγα από τα χωράφια για κάποια χρόνια και πήγα να ζήσω Θεσσαλονίκη ως μουσικός. Εκεί κατάφερα να μπω και στο θέατρο σε μια ομάδα αρχικά και μετά να το σπουδάσω κιόλας»

Ο Νίκος είναι 44 ετών και είναι ο μεγαλύτερος από τους συμμετέχοντες. Αυτό έχει σημασία διότι, από την μία δείχνει ότι τα παλαιότερα χρόνια, σε σχέση με τους άλλους συμμετέχοντες, το οικογενειακό περιβάλλον στον Κολινδρό προσέφερε ένα αδύναμο πολιτισμικό κεφάλαιο, αλλά από την άλλη κανείς άλλος συμμετέχοντας δεν αναφέρεται στο σχολείο με κάποια θετική εμπειρία σε σχέση με το πολιτισμικό κεφάλαιο. Ακόμη, στα παραπάνω λόγια του αναφέρεται στην αρνητική νοοτροπία που υπήρχε σε ένα σπίτι αγροτών εκείνης της εποχής σε σχέση με την ενασχόληση ή την επαγγελματική επιλογή της μουσικής. Κανείς άλλος νεότερος συμμετέχοντας δεν

---

³⁸ Στην παρούσα έρευνα μόνο το όνομα του Νίκου είναι πραγματικό και εμφανίζεται επώνυμο για το λόγο του ότι αποδέχτηκε να συμμετέχει επώνυμο και να έχει στην παρέμβαση τους ρόλους του συντονιστή δράσεων μαζί με εμένα και του συμμετέχοντας στη δράση.

αναφέρει τέτοιου είδους θέματα ως προς την ενασχόληση με την μουσική που δείχνει μια θετική εξέλιξη του πολιτισμικού κεφαλαίου της κοινωνίας του Κολινδρού με την πάροδο του χρόνου.

Ακόμη ο Νίκος αναφέρει: *«Γραμμή69: Συντονιστής: είσαι και στο σύλλογο, είσαι ο άνθρωπος μας που λένε! Νίκος: Ναι βρήκα και την ενασχόληση με τον πολιτιστικό σύλλογο στο χωριό όπου βρήκα μια διέξοδο και θέλω να βοηθήσω εδώ τους συντοπίτες μου και τα παιδιά κυρίως όπου μπορώ με τα καλλιτεχνικά, άλλα να πω πως και εμένα με βοήθησε σε πολλά και ψυχολογικά κυρίως»*

Ο Νίκος είναι ένας καλλιτέχνης του Κολινδρού και μέλος του πολιτιστικού συλλόγου Νικόλαος Λούσης. Πέρα από την προσωπική ψυχολογική εμπύχωση και ενδυνάμωση ως προς το ατομικό του κοινωνικό, πολιτισμικό κεφάλαιο που του προσφέρει η συμμετοχή του στον σύλλογο, ο Νίκος στην πορεία όλου του εγχειρήματος θα μπορέσει να προσφέρει ένα κοινωνικό κεφάλαιο που θα ωφελήσει όλους τους συμμετέχοντες και την δράση (Κοινωνικό κεφάλαιο σε επίπεδο ομάδας). Η κοινωνική θέση του Νίκου, αυτή του μέλους του συλλόγου, είναι η ευκαιρία της ομάδας ως προς την πρόσβαση πόρων από τον σύλλογο, είτε αυτοί αφορούν οικονομικό κεφάλαιο, είτε αφορούν δομικό κοινωνικό κεφάλαιο, είτε είναι πόροι γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου (πειθούς, εμπιστοσύνης στο πρόσωπο του Νίκου από τον σύλλογο) που θα οδηγήσουν στη θεσμοποίηση των καλλιτεχνικών δράσεων από τον σύλλογο.

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις του συλλόγου αναφέρονται συχνά από τους συμμετέχοντες γεγονός που σημαίνει ότι τις παρακολουθούν ή συμμετέχουν και έχουν παίξει ρόλο στην διαμόρφωση του πολιτισμικού τους κεφαλαίου, ειδικά αυτές που σχετίζονται με τις συναυλίες και το θέατρο.

«Γραμμή74: Νίκος:όσο μπορούσα συμμετείχα σε διάφορα που κάναμε εκεί κάθε χρόνο δηλαδή συναυλία Κολινδρινών καλλιτεχνών, θεατρική παράσταση», «Γραμμή13: Άγγελος: εγώ πάντως σας ήξερα από τις συναυλίες τα καλοκαίρια στο θέατρο πάνω και σας θαύμαζα που παίζεται έτσι ηλεκτρική κιθάρα και όταν μου είπε ο μπαμπάς κατευθείαν του είπα να με δηλώσει για να μάθω και γω..[..]..Αχιλλέας: Αχιλλέας και γω κάπως έτσι για την ηλεκτρική.. κάνω χρόνια κλασική αλλά δεν μου αρέσει και πολύ, «Γραμμή149: Κέλλυ:..ας πούμε στις συναυλίες του συλλόγου με τους Κολινδρινούς ή και στο θέατρο που έχει και μουσική πάντα»

Εδώ πρέπει να σχολιάσω το γεγονός πως με αναφέρουν οι συμμετέχοντες. Η συμμετοχή μου για πάρα πολλά χρόνια στα μουσικά δρώμενα του Κολινδρού ως παίκτη, ως δασκάλου κιθάρας και ως μουσικού επιμελητή των συναυλιών βοήθησε στο να δηλώσουν συμμετοχή τα άτομα της έρευνας και δράσης σε αυτήν την δύσκολη συνθήκη της πανδημίας, αφού γνώριζαν το έργο μου και οι ίδιοι ή οι γονείς τους για τις μικρότερες ηλικίες. Αυτό ήταν το δικό μου ατομικό γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο που εκφράστηκε με την εμπιστοσύνη που μου έδειξαν.

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες όμως σε ότι έχει να κάνει με την διερεύνηση του πολιτισμικού κεφαλαίου και των μουσικών κόσμων, κάνουν αναφορές για εμπειρίες μέσα από το οικογενειακό περιβάλλον οι οποίες τους ώθησαν προς την μουσική και σε κάποιες περιπτώσεις και σε κοινά αγαπημένα ρεπερτόρια. Ενδεικτικά:

«Γραμμή79: Βαγγέλης: ναι.. εε εγώ..καταρχάς ο πατέρας μου είναι καθηγητής μουσικής», «Γραμμή115: Γιώργος: από το μπαμπά ξεκίνησαν όλα κυρίως, ακούει μουσική καθημερινά δεν μπορεί χωρίς αυτό ας πούμε, οπότε όταν θυμάμαι όταν με πήγαινε στο σχολείο ας πούμε από μωρό παιδικό σταθμό και βάζαμε στο αυτοκίνητο μουσική το χαιρόμουνα και έβλεπα ότι αλλάζει η πορεία μέχρι το σχολείο, ροκ κυρίως Deep Purple, ήτανε το playlist», «Γραμμή166: Σ' αυτό με επηρέασε πολύ ο μπαμπάς μου. Μ' έβαλε στην αρχή να ακούσω PinkFloyd. Ο μπαμπάς μου μπορεί να έχει άπειρους δίσκους και όταν ήμουν μικρός πηγαίναμε και ακούγαμε», «Γραμμή180: Γιάννης: από τον μπαμπά ξεκίνησα, παίζει κιθάρα και έχει πολλές κιθάρες στο σπίτι», «Γραμμή 130: συναυλίες πήγα μία μικρός με τον μπαμπά Black Sabbath».

Χαρακτηριστική είναι η αναφορά στους μπαμπάδες στα παραπάνω εμπειρικά δεδομένα και αυτό αφορά όλους τους συμμετέχοντες, είτε έχουν σχέση επαγγελματική με την μουσική, είτε ως ακροατές. Σημαντικό να τονιστεί είναι τα λόγια της Κέλλυ που περιγράφουν μια εμπειρία ενσυναίσθησης που βίωσε στο εργασιακό περιβάλλον του πατέρα της και έτσι οδηγήθηκε στην ενασχόληση με την μουσική: *«Γραμμή136: Κέλλυ: ο πατέρα μου οδηγούσε παλιά λεωφορεία..πάντα έπαιζε ραδιόφωνο για παράδειγμα, κάποιος σταθμός που θα άρεσε στους περισσότερους και πάντα έβλεπα την ευχαρίστηση που προκαλούσε στους ανθρώπους και μου άρεσε αυτό».*

Στα παρακάτω δεδομένα παρουσιάζονται τα αγαπημένα ρεπερτόρια των συμμετεχόντων που είναι ανήκουν ευρύτερη ζώνη του ροκ. Δεδομένα: 1Δ8 + 1Δ3 + 1Δ9.2 + 1Δ11 + 1Δ12 + 1Δ13 + 1Δ14 + 1Δ36. Ενδεικτικά:

«Γραμμή180: Γιάννης: ακούγαμε με μπαμπά από μικρός μουσική συνέχεια, ροκιές χορεύαμε ροκιές..με θυμάμαι μικρό να κάνω πως παίζω σόλο σε μια ψεύτικη κιθάρα μπροστά στην τηλεόραση έβαζε ο μπαμπά κάτι βίντεο κλιπ και τέτοια», «Γραμμή83: είχα ξεκινήσει να ακούω τους Nirvana, τους The Class, από αυτούς ξεκίνησα κάποια Ελληνικά ροκ αργότερα Τρύπες, Σιδηρόπουλο και τέτοια..», «Γράμμη40: Έπειτα μεγαλώνοντας στο γυμνάσιο άρχισα να τραγουδώ πιο συνειδητά τραγούδια που μου άρεσαν έμενα, ροκάκια», «Γραμμή105: Metallica, Mayden Τρυπες και Ξύλινα φουλ, και πάμε βαράτε..», «Γραμμή 130: ελληνικά μόνο ροκ Ξύλινα και Τρύπες, Διάφανα Κρίνα αυτά πάνω κάτω..πιο πολύ ξένο[..].ηλεκτρική ήθελα να κάνω γιατί ροκ μουσική άκουγα»

Η αφήγηση παρελθοντικών περιστατικών είναι σημαντική για τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται τις εμπειρίες τους καθώς και συγκροτούν τη μουσική και κοινωνική τους ταυτότητα (Τσιουλάκης, 2021:σελ 130).

Χαρακτηριστικά είναι τα δεδομένα που αφορούν την επαφή των συμμετεχόντων με την ροκ μουσική από το YouTube ή τη μουσική ηλεκτρονικών παιχνιδιών, το οποίο φαίνεται να λειτουργεί ως μέσο παραγωγής πολιτισμικού κεφαλαίου και σε κάποιες περιπτώσεις να είναι καθοριστικό για τις μουσικές επιλογές και τα αγαπημένα ρεπερτόρια των συμμετεχόντων. Δεδομένα: 1Δ8 + 1Δ12

«Γραμμή80: είχα δει ένα σόλο που είχε παίζει ένας και είπα αυτό είναι που θέλω να κάνω..YouTube..η άλλη ήταν πάλι από YouTube είχα ξεκινήσει να ακούω τους Nirvana, τους The Class, από αυτούς ξεκίνησα, κάποια ελληνικά ροκ αργότερα Τρύπες, Σιδηρόπουλο και τέτοια..το άλλο ήτανε επειδή έπαιζα πολύ playstation

«Γραμμή141: Κέλλυ: στο youtube έβλεπα διάφορα βιντεάκια και μου έβγαιναν προτεινόμενα συγκροτήματα, έβλεπα πολύ τα acoustic session στο BBC και θυμάμαι ότι έβλεπα πόσο το διασκεδάζαν οι άλλοι και το ζήλευα [...] κάπως έτσι ξεκίνησα».

Αυτή η αγάπη προς την ροκ μπορεί να εξηγηθεί ίσως από τα λόγια της Κέλλυ:

«1Δ12.Γραμμή149: Κέλλυ: εε δεν ξέρω με τράβηξε η ενέργεια το γεγονός αυτό ότι ήταν μπάντες και όχι μόνο ο ένας τραγουδιστής ήταν γοητευτικό αυτό..ο ξένος στίχος ο ξένος ήχος όλα αυτά..ας πούμε στις συναυλίες του συλλόγου με τους Κολινδρινούς ή και στο θέατρο που έχει και μουσική πάντα από τα 10 τραγούδια ένα ξένο να είχε αυτό μου άρεσε αυτό θα μου τραβούσε το ενδιαφέρον και αν ήταν ροκ θα ξεσήκωνε την κερκίδα»

Η Κέλλυ περιγράφει τις εμπειρίες της ως μια προσωπική εξερεύνηση του ξένου και εξωτικού είδους. Η νεολαία πάντα θα θεωρεί αυτό που ζει στάσιμο και θα θέλει να το αλλάξει, αυτό είναι το φυσιολογικό και υγιές για ένα νέο άνθρωπο και η ροκ επίσης είναι γεγονός ότι έχει μια δυναμική που ξεσηκώνει (Παπαδόπουλος, 2022³⁹).

Συνοψίζοντας μέχρι εδώ τα δεδομένα της πρώτης και δεύτερης φάσης ανάλυσης προέκυψαν κάποια κοινωνικά φαινόμενα και κοινωνικά γεγονότα. **Τα κοινωνικά γεγονότα των πολιτιστικών εκδηλώσεων**, δηλαδή οι συναυλίες και το θέατρο που διεξάγονται στον Κολινδρό ή σε άλλες περιοχές που πηγαίνουν οι γονείς τα παιδιά, μαζί με το πολιτισμικό κεφάλαιο που προσφέρεται στους συμμετέχοντες από το οικογενειακό περιβάλλον, συμβάλλουν θετικά στο **φαινόμενο της «ελεύθερης» κουλτούρας**. Στη θεωρία του Bourdieu η «πρακτική» προσδιορίζεται σε σχέση με τις έννοιες του πεδίου και του habitus, όπου το habitus διαδραματίζει κεντρικό ρόλο. Το habitus αποτελεί εσωτερικευμένες μορφές μόνιμων και διαρκών διαθέσεων τις οποίες το άτομο αποκτά μέσα σ' ένα συγκεκριμένο κοινωνικό πεδίο και εξωτερικεύει υπό τη μορφή ιδιοτήτων σε διάφορες δράσεις/πρακτικές. Πολλές από τις πρακτικές αυτές σχετίζονται με την «ελεύθερη κουλτούρα» του ατόμου, η οποία αποτελεί βασική έκφραση του πολιτισμικού κεφαλαίου. Δηλαδή, πρόκειται για πολιτισμικές πρακτικές, οι οποίες για παράδειγμα στην περίπτωση των γονέων συμβάλλουν στη διαμόρφωση της ελεύθερης κουλτούρας των παιδιών τους. Τέτοιες πρακτικές είναι, η παρακολούθηση συναυλιών κλασικής μουσικής, θεατρικών παραστάσεων και η ακρόαση ή αγορά δίσκων (Θάνος., Τόλιος, 2013). Κατά συνέπεια ο ρόλος των γονέων στην απόκτηση της «ελεύθερης κουλτούρας» είναι πολύ σημαντικός. Οι επισκέψεις των γονέων μαζί με τα παιδιά τους από την πρώτη, κιόλας, παιδική ηλικία σε θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες μουσικής διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της κουλτούρας και γενικότερα του πολιτισμικού κεφαλαίου του παιδιού τους. Είναι προφανές ότι οι πολιτιστικές πρακτικές των γονέων, υπό αυτήν την

---

³⁹Λόγια του Μπάμπη Παπαδόπουλου που ειπώθηκαν στην 2^η συνάντηση της Ε.Ο. στις 4/01/2022.

έννοια, αποτελούν εκπαιδευτικές πρακτικές. Αυτές οι εκπαιδευτικές πρακτικές συνήθως δεν είναι οριοθετημένες και συνειδητές αλλά συνδέονται με την καθημερινότητα. Η «ελεύθερη κουλτούρα» και γενικότερα το πολιτισμικό κεφάλαιο⁴⁰ αποκτάται, κυρίως, μέσα από έμμεσες και μη μεθοδικές πρακτικές, οι οποίες πολλές φορές δεν είναι φανερές. Στο άρθρο τους ο Θάνος και Τόλιος αναφέρουν πως «πρόκειται για πρακτικές που έχουν το χαρακτήρα της «όσμωσης», γιατί αποτελούν μέρος της καθημερινότητας. Η απόκτηση της «ελεύθερης κουλτούρας» γίνεται με τέτοια φυσικότητα ώστε να δημιουργεί την εντύπωση του έμφυτου. Μέσα από αυτή την αδιαφανή ανεπαίσθητη και καθημερινή εξάσκηση της ευαισθησίας και της εξοικείωσης με τα πολιτισμικά δημιουργήματα τα παιδιά δεν αποκτούν μόνο την κουλτούρα, αλλά και τον τύπο της σχέσης που θα αναπτύξουν μελλοντικά με αυτή (Θάνος., Τόλιος, 2013).

Η ενασχόληση των συμμετεχόντων με το όργανο της ηλεκτρικής κιθάρας ή τα ροκ τύμπανα ή του τραγουδιού, ειδικά στα πρώτα βήματα, αναφέρεται πάντα ως αυτοδίδακτη διαδικασία από τους συμμετέχοντες (*«Γραμμή89: προσπαθώ συνέχεια αλλά μόνος στην ηλεκτρική»*). Όπως έχει δείξει η ενδεδειγμένη έρευνα της Lucy Green το 2008, όπως αναγνωρίζει η ίδια, «όλο και περισσότεροι μαθητές δημοφιλούς μουσικής σήμερα απολαμβάνουν την παροχή οργανωμένης παιδείας [...] σε είδη που άπτονται σχεδόν εξολοκλήρου σε δημοφιλείς μουσικές, για τα οποία θα ήταν δύσκολο να βρει κανείς επαγγελματίες τυπικούς δασκάλους μέχρι πριν λίγες δεκαετίες» (Green, 2008: σελ 5). Η έρευνα τονίζει είναι το 2008 και σήμερα το 2022 στο δημοτικό ωδείο Αιγινίου διδάσκονται μόνο κλασική κιθάρα και πιάνο.

Ακόμη, από το γεγονός ότι δεν διδάσκονται μοντέρνα όργανα στο ωδείο του διπλανού χωριού (στον Κολινδρό δεν υπάρχει ωδείο), από το γεγονός ότι κανένας συμμετέχοντας δεν ξεκίνησε την μουσική μάθηση επάνω στο ροκ, από το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες έχουν έρθει σε επαφή με την ροκ μόνο στο οικογενειακό περιβάλλον ή μέσα από ιντερνετικές πλατφόρμες μαζικής ψηφιακής αναπαραγωγής βίντεο-μουσικής (YouTube) και από το γεγονός ότι δεν αναφέρθηκε επαφή με την ροκ μουσική από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο,

---

⁴⁰ Η έννοια του πολιτισμικού κεφαλαίου (cultural capital) έχει αναλυθεί από τον κοινωνιολόγο/ανθρωπολόγο Pierre Bourdieu, που τη χρησιμοποιεί για να περιγράψει την κατοχή γνώσεων και δεξιοτήτων που συνδράμουν στην αναγνώριση και καταξίωση του ατόμου στο κοινωνικό πεδίο (social field). Με τη σειρά του, το πολιτισμικό κεφάλαιο μπορεί να μεταφραστεί σε κοινωνικό κεφάλαιο (social capital) καθώς και οικονομικό κεφάλαιο (economic capital), προσφέροντας στους κατέχοντες κοινωνική δύναμη (Bourdieu, 1986).

φανερόνεται το φαινόμενο της υποτιμημένης θέσης της ροκ μουσικής ή αποκλεισμένης εντελώς στην περιοχή του Κολινδρού ή και στη Ελλάδα γενικότερα αν λάβουμε υπόψη τα λόγια του Νίκου «Γραμμή56: δούλενα και αρκετά περιορισμένα στο ροκ έντεχνο εννοώ, δεν γούσταρα να τραγουδήσω και κάτι άλλο και το ένα έφερε το άλλο και ξαναβρέθηκα στο χωριό», μιλώντας για την περιοχή της Θεσσαλονίκης. Όλα μαζί αυτά τα γεγονότα επίσης συνθέτουν ένα φαινόμενο αυτό της ελεγχόμενης προώθησης και προβολής των ΜΜΕ της mainstream μουσικής και κουλτούρας, πιθανός για οικονομικούς λόγους ή για άλλους λόγους εξουσίας. Επίσης, τα δεδομένα που σχετίζονται με το YouTube και το γεγονός της εύκολης πρόσβασης παρακολούθησης πολιτιστικών προϊόντων άλλων χωρών μέσω ιντερνέτ, όπως της ροκ μουσικής, μιας κοσμοπολίτικης υποκουλτούρας, οδηγεί στο κοινωνικό φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης που επιτελείται μέσω του ιντερνέτ.

3. Στην τρίτη φάση της ανάλυσης θα αναλυθούν τα εμπειρικά δεδομένα σε σχέση με την πρώτη φάση του φαινομένου της πανδημίας από Covid-19 και των lockdown. Τον Μάρτιο του 2020 τέθηκε για πρώτη φορά σε εφαρμογή το πρώτο καθολικό lockdown, μέχρι τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου. Ωστόσο, η μεγαλύτερη κοινωνική κρίση για τους νέους, με τα σχολεία και τις δραστηριότητες να παραμένουν κλειστά, σημειώθηκε από τον Οκτώβριο του 2020 έως και τον Ιούνιο του 2021. Από την απαρχή της πανδημίας covid-19 η ελλαδική κοινωνική πραγματικότητα και η καθημερινότητα της ανθρώπινης ζωής επηρεάστηκε σε καθοριστικό και πρωτόγνωρο βαθμό. Κατά την περίοδο των lockdown το σύνολο των πολιτών κλήθηκε να «συμπυκνώσει» την καθημερινότητά του στο πλαίσιο του σπιτιού του, στις περιπτώσεις που αυτό διατίθονταν με την τεχνολογία να παίζει καθοριστικό ρόλο. Το σπίτι αποτέλεσε για τους συμμετέχοντες το μοναδικό «πεδίο δράσης», μετατρέποντας τις κύριες καθημερινές δραστηριότητες της επικοινωνίας, της εργασίας και της εκπαίδευσης σε «τηλ-επικοινωνία», «τηλ-εργασία» και «τηλ-εκπαίδευση». Δεδομένα: 1Δ16+1Δ21+1Δ25+1Δ34+1Δ31+1Δ35+1Δ5

Χαρακτηριστικά κάποια λόγια σχετικά με το lockdown: «Γραμμή 298: Ιορδάνης: δεν μπορούσες να βγεις από το σπίτι και αυτό που είχαμε και με συγκεκριμένο ωράριο κάποιες φορές ήταν ακόμη πιο σκληρό και πιο βαρύ για εμάς πιστεύω, δεν μπορούσες να πας κάπου με φίλους να γουστάρεις.. και αυτό αφού ήσουν όλη μέρα μέσα στο σπίτι, τις περισσότερες ώρες μέσα στο σπίτι, όλες βασικά», «Γραμμή203: ..αυτό με τους δρόμους που δεν μπορούσες να βγαίνεις ή να κάνεις βόλτα με τους φίλους σου»,

«Γραμμή358: *Ειρήνη: στην καραντίνα αυξήθηκαν πολύ οι ώρες που ήμουν μπροστά από μια οθόνη, ιδιαίτερα κατά την διάρκεια της τηλεκπαίδευσης, όλα γινόντουσαν μέσα από τον υπολογιστή*», ««Γραμμή 440: *αλλά εντάξει με την πανδημία αυτό που θέλω να πω είναι ότι γίναμε αντικοινωνικοί εντελώς..εε καμία επαφή με κανέναν μόνο για σούπερ μάρκετ και με την οικογένεια..»*

Τα δεδομένα της έρευνας για την απαγόρευση κυκλοφορίας και του υποχρεωτικού εγκλεισμού από το **κοινωνικό γεγονός των lockdown λόγω Covid-19**, οδήγησαν στην ανάδειξη του **φαινομένου της κοινωνικής ενδόρρηξης**. Πρόκειται για αυτό που στο πεδίο της κοινωνιολογίας συναντάται ως «κοινωνική ενδόρρηξη», συνθήκη κατά την οποία οι πράξεις κοινωνικής συνδιαλλαγής του ατόμου αποκόπτονται από τον κοινωνικό περίγυρο και περιορίζονται στον χώρο κατοικίας, απομακρύνοντας το από τα εξωτερικά ερεθίσματα και έχοντας ως μοναδικές πηγές διάδρασης τη μνήμη, την φαντασία, τα συναισθήματα και την έλευση εξωτερικών πληροφοριών από τα ΜΜΕ (Χτούρης, Σ., & Ζήση, Α., 2020). Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η κοινωνική ενδόρρηξη επήλθε βίαια και αναπάντεχα, ως κοινωνική επιταγή προς όφελος του δημόσιου βίου, συνοδευόμενη από αισθήματα ανασφάλειας, φόβου και απελπισίας.

Οι ανάλυση των παρακάτω δεδομένων σχετικά με τα βιώματα και τις εμπειρίες των συμμετεχόντων στα lockdown δείχνουν την αρνητική επίδραση που είχε αυτό το κοινωνικό γεγονός στις ψυχολογικές, στις κοινωνικές, επικοινωνιακές και οικονομικές διαστάσεις.

Δεδομένα:1Δ5+1Δ6+1Δ7+1Δ15+1Δ16+1Δ17+1Δ18+1Δ21+1Δ22+1Δ23+1Δ24+1Δ34+1Δ35.

«Γραμμή343: *Άγγελος: να μην κοροϊδευόμαστε πίσω από το δάχτυλο μας ούτε το ένα τρίτο δεν έκανε μάθημα μην πω και λιγότερο (γέλια από όλους), τίποτα 2 χρόνια χαμένα εντελώς να δούμε πως θα καλύψουμε τα κενά. Συντονιστής: όλοι συμφωνείτε ρε παιδιά; (Θετικές απαντήσεις από όλους τους μαθητές), Γραμμή:350: Δέσποινα: εγώ μόνο για το φροντιστήριο διάβαζα και όχι τέλεια όπως παλιά*», «Γραμμή220: *Καλά τώρα στην καραντίνα δε διάβαζα καθόλου, βασικά κανείς μας δε διάβαζε στο σχολείο*»

Τα συμπεράσματα αφορούν τις αλλαγές στην ρουτίνα του διαβάσματος των μαθητών οι οποίοι φαίνεται ότι δεν μπορούν να προσαρμοστούν στο νέο **κοινωνικό γεγονός της τηλεκπεύδευσης λόγω της πανδημίας** και του **φαινομένου της αποεδαφοποίησης του σχολείου από τον φυσικό του χώρο**, με αποτέλεσμα την

αποδυνάμωση του κοινωνικού εαυτού ως προς την διάσταση του ανθρώπινου κεφαλαίου και φυσικά του κοινωνικού κεφαλαίου που θα δούμε παρακάτω.

Η αλλαγή στην ρουτίνα συνεχίζεται και στις δραστηριότητες ελεύθερου προσωπικού χρόνου των συμμετεχόντων που πραγματοποιούνταν εκτός ή του σχολείου με αποτέλεσμα να διαφαίνονται οι πρώτες ψυχολογικές και σωματικές επιπτώσεις.

«Γραμμή188: κάνουμε αρκετές πρόβες οπότε έχω μια εμπειρία για τα σύνολα που θα κάνουμε...και ήθελα να πω ότι με τον Covid κόπηκαν αυτά και ήταν βλακεία αυτό»

«Γραμμή203: Δεν είχα την ίδια όρεξη που είχα πιο πριν. Ας πούμε παλιά, ζωγράφιζα πολύ. Τα σκίτσα μου ήταν πολύ πετυχημένα. Τα παράτησα όμως, σε σημείο που κόντεψα να παρατήσω και την κιθάρα»

Τα γεγονός για την αποχή από τις δραστηριότητες αναφέρονται μόνο σε ότι έχει να κάνει με τα καλλιτεχνικά και όχι ας πούμε για αθλητικές δραστηριότητες μας φανερώνει την υψηλή θέση και προτεραιότητα στην οποία έχουν την τέχνη στη ζωή τους, τις παραστάσεις τους. Ακόμη συμπεραίνουμε σχετικά με τον κοινωνικό εαυτό ότι είναι άτομα που φορτίζουν θετικά τον εαυτό τους από την ανάπτυξη του πολιτισμικού κεφαλαίου.

Η Δέσποινα μεταφέρει μια εμπειρία αλλαγών σωματικών συνηθειών η οποία την οδήγησε σε έλλειψη συγκέντρωσης και υπνηλία, θέματα σοβαρά για την ηλικία της που επηρεάζουν αρνητικά την υγεία και τις δεξιότητές της (ανθρώπινο κεφάλαιο).
Δεδομένο: 1Δ24

«Γραμμή319: Δέσποινα: είχα χαλάσει πολύ το πρόγραμμα του ύπνου δηλαδή κοιμόμουν στις 3-4 περίπου κάθε μέρα, δηλαδή την άλλη μέρα ήμουν με 3 -4 ώρες ύπνο είχα ξεκινήσει να πίνω καφέ που δεν έπινα, δεν πίνω καφέ, δεν μου αρέσει ο καφές και για να κρατιέμαι λίγο έτσι ζύπνια έπινα καφέ και γενικά το χάσα λίγο»

Η πληθώρα δεδομένων για τις αρνητικές ψυχολογικές συνέπειες δείχνει το μέγεθος του προβλήματος από την πανδημία και τα lockdown και την εμφάνιση ψυχολογικού και κοινωνικού τραύματος. Δεδομένα: 1Δ16+1Δ18 + 1Δ21 + 1Δ22 +1Δ24 + 1Δ34

«Γραμμή 196: Συντονιστή: πως θα περιέγραφες την εμπειρία σου κατά τα lockdown..Ιορδάνης: Κακή ξεκάθαρα. Εντάξει κατάθλιψη έχω δυο χρόνια...[..]

Προσπαθούσα να γράψω κομμάτια, αλλά δε μου έβγαινε...[.] Ήμουν πεσμένος με έριξε ακόμα πιο πολύ ψυχολογικά. Με κατέστρεψε..»

*«Γραμμή 263: με επηρέασε πολύ αρνητικά, γιατί στο σπίτι δεν περνούσα καθόλου καλά, όχι ότι γινόταν κάτι λάθος, απλά είμαι άνθρωπος που θέλω πολύ συχνά να είμαι έξω, δηλαδή να έχω φρέσκο οξυγόνο, είμαι τέτοιος, οπότε μες στο σπίτι λίγο αποστασιοποιήθηκα από την μουσική, χωρίς να το θέλω...[.] γενικά επειδή η μουσική με επηρεάζει..είμαι ευαίσθητος στο θέμα της μουσικής, με επηρεάζει ανάλογα με το τι ακούω, δηλαδή είχα μια τάση να ακούω *Mayden* και με κάνουν έχω διάφορες εικόνες στο μυαλό μου από αναμνήσεις από αυτά, κυρίως όταν ακούω μουσική το συνδυάζω με αναμνήσεις και δημιουργώ ιστορίες στο μυαλό μου και ακούγοντας μουσική σκεφτόμουνα πάρα πολύ και δεν ήθελα να είμαι σε τέτοια φάση να αναπολώ συνέχεια πως ήταν όλα πριν και τι έχασα»*

Τα σκληρά λόγια των συμμετεχόντων επίσης δείχνουν πόσο πολύ τους έχει επηρεάσει ψυχολογικά η καραντίνα. Μιλούν για κατάθλιψη, για καταστροφή και όπως βλέπουμε στα λόγια τους φαίνεται να οδηγούνται σε παραίτηση από τις ενασχολήσεις που τους ευχαριστούσαν δείγμα ψυχολογικών και καταθλιπτικών συμπτωμάτων. Το τραύμα που βίωσαν το καταλαβαίνουμε και από το γεγονός ότι μιλούν έτσι στην Ε.Ο. η οποία πραγματοποιήθηκε σχεδόν 8 μήνες μετά από το άνοιγμα των lockdown. Εδώ βλέπουμε πως η απομόνωση της καραντίνας τους έκανε ευάλωτους στην εμφάνιση ψυχολογικών προβλημάτων. Τα δεδομένα από τους συμμετέχοντες όπως: *«δεν με ευχαριστεί τίποτα, δεν κάνω τίποτα, δεν θέλω να κάνω τίποτα, με έριξε ψυχολογικά, δεν θέλω να βγω»*, δεδομένα για την αϋπνία, απώλεια συγκέντρωσης και μη απόδοσης στο σχολείο, απώλεια σημαντικών δραστηριοτήτων ευχαρίστησης/απόλαυσης μπορεί να είναι συμπτώματα κατάθλιψης, τραύματος ή και εθισμού (Νικολάου, 2005), που για την έρευνα μας ερμηνεύεται ως εθισμός της οθόνης ή του κινητού.

Χαρακτηριστικά επίσης είναι τα λόγια του Ιορδάνη *«Γραμμή 296: Ιορδάνης: η καραντίνα μας κατέστρεψε και όχι μόνο εμένα πιστεύω όλους μας»*. Εδώ έχουμε μια προβολή, μια πεποίθηση του Ιορδάνη, με βάση την πανδημία, ότι όλοι που βιώσαμε την πανδημία έχουμε καταστραφεί ψυχολογικά, δημιουργεί ένα στερεότυπο με ανεπιθύμητες ιδιότητες. Το **φαινόμενο αυτό είναι η ψυχολογική ουσιοποίηση** η οποία βοηθά τον Ιορδάνη να αντιμετωπίσει την ψυχολογική του κατάσταση ως μια

αντικειμενική αλήθεια που δεν αφορά μόνο αυτόν. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο διαφαίνεται η συγκρότηση του κοινωνικού εαυτού ως προς το τραύμα των παιδιών που βίωσαν τον εγκλεισμό και άλλες δυσάρεστες επιπτώσεις από την πανδημία.

Υπάρχει ακόμη μια αναφορά που ανάγει κάποιος τα προβλήματα σε συλλογικό επίπεδο: «Γραμμή424: Κέλλυ: *εγώ νομίζω από την καραντίνα δεν θα έλεγα ότι ήταν θετικό αλλά το είχα βάλει στόχο να προσπαθήσω να το διατηρήσω στο φυσιολογικό θα κάνω ότι μπορώ για να το αντιμετωπίσω, γιατί αν δεν το αντιμετώπιζα έτσι νομίζω...πολλά άτομα έχασαν τον εαυτό τους πέρυσι με ένα χρόνο ολόκληρο καραντίνα και εγώ ήμουν από αυτά τα ελάχιστα άτομα που προσπάθησαν ως το τέλος να μην τους πάρει από κάτω, η όλη κατάσταση».* Αυτήν την φορά αυτή η αναφορά φαίνεται να αφορά την διάσταση του κοινωνικού εαυτού στο δίκτυο των διαρκών συγκρίσεων και αποτιμήσεων (Χτούρης, 2020⁴¹) δίνοντας ένα θετικό πρόσημο στον κοινωνικό εαυτό της συμμετέχουσας, το οποίο δυναμώνει και την ψυχολογία της. Χρησιμοποιεί τις λέξεις/φράσεις «φυσιολογικό» για τον εαυτό της, υπονοώντας το αντίθετο για τους άλλους ή το «έχασαν τον εαυτό τους» οι άλλοι σε αντιδιαστολή με το εγώ τα κατάφερα να μην χάσω τον εαυτό μου.

Στην παρούσα έρευνα σχετικά με το οικονομικό κεφάλαιο δείχνουν να ζημιώθηκαν μόνο οι μεγαλύτεροι σε ηλικία συμμετέχοντες, οι οποίοι έχασαν τις δουλείες του είτε από την πανδημική κρίση, είτε από πριν με την οικονομική κρίση. Και στις δύο περιπτώσεις των συμμετεχόντων, έχουμε αποδυνάμωση του κοινωνικού εαυτού ως προς το οικονομικό κεφάλαιο. Αυτό στοίχησε την προσωπική τους κατοικία, που διατηρούσαν σε κοντινές πόλεις του Κολινδρού (στην Θεσσαλονίκη και στην Κατερίνη) και τους οδήγησε στο πατρικό σπίτι στο χωριό, για να μπορέσουν να τα βγάλουν πέρα. Εκεί βίωσαν το φαινόμενο της ενδόρρηξης και το φαινόμενο της κοινωνικής ατροφίας. Ξαφνικά για διαφορετικούς λόγους ο καθένας, έχασαν τις δουλείες τους, χάνοντας έτσι ένα κομμάτι του κοινωνικού τους εαυτού που είχε να κάνει με την επαγγελματική τους ιδιότητα, με την οποία ο εαυτός τους κοινωνικοποιούνταν. Χαρακτηριστική είναι η φράση του Νίκου: *«έγινα νοικοκυρά χαχα, τι να πω χάλι ήταν».* Φυσικά έχασαν σε οικονομικό κεφάλαιο αλλά και σε κοινωνικό «άφησα τα πάντα και γύρισα πίσω» θα πει η Σπυριδούλα. Οι δράσεις τους

---

⁴¹ Κοινωνικός εαυτός ως δίκτυο. Ένα κεντρικό πεδίο παρέμβασης της Κλινικής Κοινωνιολογίας, 7^η διάλεξη, Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

περιορίστηκαν στην ρουτίνα του σπιτιού και έχασαν τον προσωπικό τους χώρο.
Δεδομένα: 1Δ5+1Δ35

«Γραμμή 56: Νίκος: *Με την κρίση, την οικονομική εννοώ, άρχισαν να πέφτουν οι δουλειές και το ένα έφερε το άλλο και ξαναβρέθηκα στο χωριό, στο πατρικό με τον μπαμπά, έγινα νοικοκυρά χαχα, τι να πω χάλι ήταν...»*

«Γραμμή 452: Συντονιστής: *Σπυριδούλα ξέρω πως μέσα στην πανδημία ξενοίκιασες από την Κατερίνη που δούλευες και γύρισες στο χωριό..Σπυριδούλα: Ναι τότε δεν μας είχε βγάλει σε αναστολή αυτός γιατί κάτι είχε κάνει με κάτι χαρτιά και κάτι τέτοια και μας απέλυσε..[.].δεν μπορούσα να ζω πλέον μόνη μου οπότε άφησα το σπίτι άφησα τα πάντα και γύρισα πίσω γιατί αλλιώς δεν, δεν γινόταν να μένω μόνη μου..Συντονιστής: Η επιστροφή πως ήταν; Σπυριδούλα: δύσκολη γιατί είχα συνηθίσει μόνη μου και μετά με άλλα τρία άτομα στο σπίτι είχα τρελαθεί λίγο, άλλο και αυτό..που θέλεις να τους σκοτώσεις όλους..θέλεις να μείνεις λίγο μόνος σου».*

Τα εμπειρικά αυτά δεδομένα με τα **κοινωνικά γεγονότα της οικονομικής κρίσης** και της **κοινωνικής υποχρεωτικής απομόνωσης (lockdown)** οδήγησαν τους συμμετέχοντες στο **φαινόμενο της ανεργίας**.

Όπως είδαμε η καθημερινότητα των συμμετεχόντων έχει μεταβληθεί κατά την περίοδο της πανδημίας. Κατά την περίοδο των lockdown έχει μεταβληθεί και η επικοινωνία, η οποία βασίζεται κατά βάση ιντερνέτ και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με μηνύματα, φωνητικές κλήσεις και βιντεοκλήσεις.

Δεδομένα: 1Δ16+1Δ21+Δ22+1Δ17+1Δ31

Ενδεικτικά: «Γραμμή203: *Και αυτό με τους δρόμους που δεν μπορούσες να βγαίνεις ή να κάνεις βόλτα με τους φίλους σου, αλλά μπορούσα μόνο από chat ή βίντεοκλήση»*
«Γραμμή406: *..τα λέγαμε και με τις φίλες μου συνέχεια, τηλέφωνα, μηνύματα βιντεοκλήσεις τα πάντα», «Γραμμή255: μιλάμε μέσω υπολογιστή και βίντεο»*

Οι συμμετέχοντες όταν ερωτήθηκαν να αξιολογήσουν αυτήν την επικοινωνία σε σχέση με την φυσική παρουσία σχεδόν όλοι απάντησαν με αρνητικά σχόλια
«Γραμμή412: *εντάξει πολύ χειρότερο προφανώς».*

Σημαντική αναφορά γίνεται στην συστηματικότερη χρήση βιντεοκλήσης από όλους του συμμετέχοντες, ως μια προσπάθεια ίσως να δημιουργηθεί μια μορφή

επικοινωνίας συγγενικότερη με την δια ζώσης, αλλά παρόλα αυτά γενικότερα παρατηρήθηκε ότι το κομμάτι της φυσικής επαφής χαίρει ιδιαίτερης σημασίας καθώς σε όλη την έκταση της συζήτησης όλοι αναφέρονταν σε αυτό δίνοντάς του μεγάλη βαρύτητα.

«Γραμμή278 : *σίγουρα δεν είναι το ίδιο με το να βλέπεις τον άλλον από κοντά, τους φίλους, να τον κοιτάς τον άλλον στα μάτια»*

«Γραμμή210 : *Ιορδάνης. Δεν είναι καθόλου το ίδιο, πόσο μάλλον για εμένα, να βλέπω άτομα που αγαπάω από βίντεοκλήση. Δε μπορείς να τους χαϊδέψεις, να τους αγκαλιάσεις, να πάτε για ένα ποτό, να φάτε κάτι ή να πείτε καμία βλακεία, ή να κάνετε καμία καφρίλα, ενώ από τις βίντεοκλήσεις, απλά μιλάτε και κοιτάει ο ένας τον άλλον, δεν κάνετε κάτι..και στο τέλος βαριέσαι να πάρεις τον άλλο..Συντονιστής. Δε σου αρέσει αυτή η διαδικασία; Ιορδάνης: Όχι καθόλου. Τη σιχάθηκα πολύ. Ξενέρωσα»*

Η επικοινωνία με τα σημαίνοντα πρόσωπα έχει μεταβληθεί αισθητά για τους συμμετέχοντες, φέροντας αρνητικό πρόσημο και επηρεάζοντας αρνητικά τον κοινωνικό εαυτό, τους δεσμούς και το κοινωνικό κεφάλαιο. Η διατήρηση των σχέσεων επιτυγχάνεται με την χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και κυρίως με την χρήση βίντεοκλήσεων, όχι μόνο σε διαπροσωπικό επίπεδο μεταξύ δύο, αλλά και σε ομαδικές συνομιλίες. Ο Ιορδάνης παραπάνω δηλώνει αποστροφή για την επικοινωνία χρησιμοποιώντας ψηφιακά μέσα, παρά την συχνή χρήση που κάνει. Επίσης, αν και η επικοινωνία αυτή αξιολογείται αρνητικά⁴², φαίνεται να συντηρεί με κάποιο τρόπο στην προκειμένη περίπτωση τα δίκτυα των συμμετεχόντων, χωρίς να σημαίνει ότι αυτό τα αντικαθιστά. Χαρακτηριστικά τα παρακάτω λόγια:

«Γραμμή279: *Γιάννης: σίγουρα δεν είναι το ίδιο με το να βλέπεις τον άλλον από κοντά, τους φίλους, να τον κοιτάς τον άλλον στα μάτια, αλλά πάλι λέγαμε τις βλακείες μας, λέγαμε τελείως άλλα πράγματα, που δεν αφορούν το κλείσιμο μες στο σπίτι, να μιλάμε για όνειρα για ταξίδια, για διάφορα πράγματα..[.]..Γραμμή263 ήθελα να είμαι πιο ξέγνοιαστος όσο μπορούσα, αυτό το πετύχαινα με το να μιλάω με τις ώρες με τα παιδιά στον υπολογιστή».* Η επικοινωνία αποτελεί μία ζωτικής σημασίας συμπεριφορά για

---

⁴² Η επικοινωνία αποτελεί τον καταλύτη ανάπτυξης κάθε μορφής σχέσεων. Χωρίς επικοινωνία, η ζωή του ανθρώπου γίνεται εξαιρετικά δύσκολη και επώδυνη. Ο περιορισμός ή πολύ περισσότερο η παντελής έλλειψη επικοινωνίας, έχει τη δυνατότητα να οδηγήσει τον άνθρωπο ακόμη και στο θάνατο, περνώντας τον ενδεχομένως από το στάδιο της κατάθλιψης ή ακόμη και της τρέλας, ανάλογα με την ψυχοσύνθεσή του και τις ψυχικές αντιστάσεις που διαθέτει (Slavin, 2018).

τον άνθρωπο και για το λόγο αυτό, σε καμία περίπτωση κανείς άνθρωπος δεν μπορεί να επιβιώσει για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς να επικοινωνήσει, έστω και για λίγο, έστω και περιστασιακά με τον οποιοδήποτε τρόπο ή χρησιμοποιώντας οποιοδήποτε μέσο επικοινωνίας.

Μόνο ένας συμμετέχοντας ανέφερε πως δεν τον επηρέασε η μεταβολή της επικοινωνίας, διότι έβγαινε και έβλεπε τους φίλους του. Ακόμη, το θεωρεί ασφαλέστερο δεδομένο των συνθηκών και φαίνεται να έχει δεχτεί τα νέα δεδομένα ψηφιακής επικοινωνίας ως μια φυσιολογική κατάσταση. Δεδομένο: 1Δ20:

«Γραμμή 253: Βάγγος: να σου πώ εμένα δεν με επηρέασε τόσο πολύ αυτό γιατί εντάξει με φίλους βρισκόμασταν εύκολα ακόμη και στα λοκντάουν και κάποιοι άλλοι είναι εκτός χωριού οπότε έχουμε συνηθίσει να μιλάμε μέσω υπολογιστή και βίντεο..[.]. στο να μιλάω με του φίλους μου, στο να ακούω μουσική, όλα είναι πλέον στον υπολογιστή ακόμη και να διαβάζω για κάτι που με ενδιαφέρει ή που παρακολουθώ, όλα στον υπολογιστή. Το προτιμώ να σου πω, δεν τρέχεις πέρα δώθε και με τον κόβιτ είναι πιο ασφαλές, ήταν νορμάλ δεν μου κακοφάνηκε τόσο... τους φίλους θα προτιμούσα να τους βλέπω πιο συχνά αλλά προσαρμοζόμαστε τι να κάνουμε»

Το κινητό τηλέφωνο είναι πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας μας. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιούνταν και πριν την πανδημία, αλλά τώρα με την πανδημία και τα lockdown έχουν επικρατήσει στην ζωή μας. Σε αυτές τις συνθήκες είναι λογικό να αναπτύξουμε σχέσεις εξάρτησης με τις ηλεκτρονικές συσκευές και περισσότερο με το κινητό μας, το οποίο αποτελεί μία μικρή προέκταση του χεριού μας πλέον. Τα παρακάτω δεδομένα μέσα από το γεγονός της **επικράτησης της ψηφιακής επικοινωνίας μέσω της οθόνης και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης κατά την περίοδο των lockdown**, φανερώνουν ένα **φαινόμενο εξάρτησης και ενδόρρηξης στο κινητό και στον υπολογιστή**. Το φαινόμενο αυτό περιορίζει σε μεγάλο βαθμό τον προσδιορισμό του κοινωνικό εαυτό ως προς την διάσταση του ψηφιακού εαυτού

Δεδομένα: 1Δ18 + 1Δ21 + 1Δ22 + 1Δ23 + 1Δ25 + 1Δ27 + 1Δ31 + 1Δ34 +

«Γραμμή355: αυξήθηκαν πολύ οι ώρες με το κινητό στην πρώτη καραντίνα και στη δεύτερη ακόμα παραπάνω»

«Γραμμή 362: Πέτρος: και γω πάντα είχα καλή σχέση με το κινητό είτε ήθελα να πάρω κάτι ή οτιδήποτε αν και έχω υπολογιστή στο κινητό πάντα..αλλά στην καραντίνα έκανα πολλά πράγματα ανούσια στο κινητό, δηλαδή έβλεπα μαλακίες στο Instagram πχ χωρίς λόγο, στο Youtube χωρίς λόγο..την περισσότερη ώρα της μέρας έτρωγα έτσι»

Τα κινητά τηλέφωνα, ο υπολογιστής και το ιντερνέτ όπως και κάθε σύγχρονη εφαρμογή αποτελούν ένα μεγάλο βοηθητικό εργαλείο για τον άνθρωπο όμως με όλες τις σύγχρονες εφαρμογές έχει να κάνει με τον τρόπο που εμείς το χρησιμοποιούμε. Η αλόγιστη, άσκοπη, υπερβολική και χωρίς μέτρο χρήση, είναι κατάχρηση που οδηγεί στη εξάρτηση και αλλοτρίωση των ανθρώπινων σχέσεων. Για να γίνει ακόμη πιο εμφαντική αυτή η ανελευθερία που ακολουθεί την εξάρτηση, θα πρέπει να αντιληφθούμε την ψυχοσωματική της διάσταση. Χαρακτηριστικά τα παρακάτω λόγια «Γραμμή 405: Ιορδάνης: χαχα τρελό ρε και γω έχω τρελαθεί με το κινητο...πάντως και εμένα... έτσι και μου έπαιρναν οι γονείς το κινητό, φάση τιμωρία και έτσι γιατί το χα όλη μέρα ανοιχτό και μου έβγαιναν τα μάτια..τρελαινόμουν τελείως και δεν έκανα τίποτα, μου ερχόταν να σπάσω τα πάντα». Η εξάρτηση αναδεικνύεται σε μία ατομική, οικογενειακή και κοινωνική δυσλειτουργία, με τον εξαρτημένο να επιμένει πεισματικά στο να επιλέγει τις στιγμές ευχαρίστησης που του προσφέρει η χρήση, σε βάρος της συνολικής, σωματικής, συναισθηματικής και κοινωνικής του υγείας (Στάμου, 2018).

«Γραμμή 400: Κέλλυ: κινητό φουλ..εθίστηκα τόσο πολύ που σε κάποια φάση με έπιασα να πηγαίνω και στην τουαλέτα με το κινητό και λέω τι κάνεις..αλλά ενώ το κατάλαβα ακόμη το κάνω αυτό χαχαχα». Εξάρτηση είναι η δουλική σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ ενός ατόμου και μίας ουσίας, μίας δραστηριότητας, που παρότι το πρώτο αναγνωρίζει ότι του κάνει κακό, του είναι φοβερά δύσκολο έως αδύνατο να την διακόψει. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι σε επίπεδο συναισθηματικής ισορροπίας και ψυχικής οικονομίας, αποκλειστικά σε αυτό, είναι το ίδιο επιβαρυντικό για ένα άτομο να είναι εξαρτημένο από την εργασία του και τον πλούτο που αυτή του προσφέρει ή να εξαρτάται από το αλκοόλ (Στάμου, 2018). Με αυτή την έννοια στην έρευνα διαπιστώθηκε η εξάρτηση από το κινητό.

Οι ανθρώπινες σχέσεις πια συμβαίνουν, διαδραματίζονται, σε μια οθόνη στο κινητό ή στον υπολογιστή μέσω Facebook, Instagram κ.α. Μέσα στα lockdown η κοινωνική επαφή και η αλληλεπίδραση μειώθηκε ή μηδενίστηκε και η δημιουργική ώρα

αντικαταστάθηκε από την «σκοτωμένη» ώρα «Γραμμή224 : Βασικά με το Instagram κόλλησα που δεν είχα πιο πριν. Δε μπορείς να κάνεις και κάτι άλλο. Σχεδόν όλοι καθόμαστε για πολλές ώρες στις ηλεκτρονικές συσκευές, για να σκοτώσουμε την ώρα μας...Ήμουν συνέχεια στο κινητό για να περάσει η ώρα και όχι μόνο κινητό και τηλεόραση».

Σύμφωνα με τα δεδομένα και αυτής της έρευνας ένας άλλος παράγοντας που οι νέοι περνούσαν πολύ περισσότερες ώρες της ημέρας με το κινητό ή τον υπολογιστή ήταν το ότι ήταν απαραίτητο για την τη μάθηση-σχολείο «Γραμμή 313: Δέσποινα: εγώ με το κινητό ειδικά στο πρώτο lockdown ήρθα πιο κοντά είναι η αλήθεια και με τον υπολογιστή...[..] τις ώρες του σχολείου και μετά ήμουν καρφωμένη όλη την ώρα στον υπολογιστή και με επηρέασε πάρα πολύ, πάρα πολύ».

Ακόμη, πρέπει να αναφερθεί πως από την παραπάνω ανάλυση των δεδομένων, των γεγονότων και των κοινωνικών φαινομένων προκύπτει το **φαινόμενο της κοινωνικής ατροφίας**, παραπάνω το οποίο είναι απόρροια όλων των επιβλαβών επιπτώσεων των lockdown για τον κοινωνικό εαυτό. Στο κείμενο *Ο Κοινωνικός μας εαυτός, η Οικογένεια και οι κοινωνικές στάσεις την περίοδο των περιορισμών της πανδημίας του Covid – 19 το 2020* (Χτούρης., Ζήση, 2020) αναφέρεται πως η κοινωνική ατροφία είναι το αποτέλεσμα της αποδόμησης του κοινωνικού εαυτού στα πλαίσια της διάβρωσης και της κακής σύνθεσης των διάφορων μορφών κεφαλαίου (Bourdieu, 1986, σελ. 241-258) και ειδικότερα, του συνολικού και του ατομικού αξιακού αποθέματος της κοινωνίας, λόγω των περιορισμών κίνησης και επικοινωνίας. Ο κοινωνικός εαυτός και όλες οι διαστάσεις του (Brown, 1998), όπως ιδιαίτερα τις περιγράφει ο G. Mead (1913), καταρρέουν εσωτερικά χωρίς άλλες δυνατότητες ενδοσκόπησης και άλλης δυναμικής αυτό-αναφοράς. Η συρρίκνωση του εαυτού αποτελεί πλέον το πεδίο ζωής που επιλέγει ένα ανεσταλμένο και καθοδηγούμενο υποκείμενο, που είναι αποκομμένο από όλες τις ζωντανές διαδράσεις, τους κοινωνικούς δεσμούς και το αξιακό τους απόθεμα στις δραστηριότητες, στην εργασία και στην κοινότητα.

4.Λίγες ήταν οι περιπτώσεις που το lockdown αξιολογήθηκε με ένα θετικό τρόπο, αλλά και αυτό μόνο στην εμπειρία του πρώτου lockdown στην αρχή της πανδημίας. Οι συμμετέχοντες εστίασαν θετικά στην εύρεση προσωπικού χρόνου και ουσιαστικότερης επαφής με την οικογένεια αρχικά, αλλά μετά από ένα χρονικό

διάστημα ήρθαν αντιμέτωποι με τις αρνητικές συνέπειες της καραντίνας. Δεδομένα: 1Δ29+1Δ30+1Δ24

«Γραμμή384: Γιώργος: εμένα μου άρεσε λίγο το σκηνικό εκ του ασφαλούς μιλάω πάντα δηλαδή αφού δεν με επηρέαζε κάπως οικονομικά το λοκντάουν και δεν πάλευα για επιβίωση..εμένα μου άρεσε..», «Γραμμή392: Κέλλυ: προσωπικά..εγώ θα έλεγα στο πρώτο λοκντάουν με βοήθησε από κει και μετά όχι..νομίζω ότι απλά αυτό ήταν γιατί είμαι λύκειο και στο πρώτο νομίζω ότι είχα πιο πολλή χρόνο, διάβαζα και έπαιζα και κιθάρα πιο πολύ για ένα διάστημα στην αρχή..μετά όχι..μετά έχασα τελείως την επαφή με την κιθάρα..μετά από ένα σημείο με τα λοκντάουν είναι λογικό να χάσεις την όρεξη σου γενικότερα, από ένα σημείο και μετά γίνεται μονότονο κουράζεσαι δεν έχεις δει ανθρώπους για πάρα πολύ καιρό και δεν έχεις όρεξη για το οτιδήποτε και ακόμα και τη μουσική..», «Γραμμή336: Άγγελος: προσπάθησα λίγο αυτό όμως να το φέρω λίγο πιο θετικό δηλαδή η καραντίνα μου πρόσφερε περισσότερο χρόνο να ασχοληθώ πιο πολλή με την οικογένεια μου και προσωπικά ασχολήθηκα περισσότερο με την μουσική γιατί είχα το χρόνο»

Ακόμη, παρατηρήθηκαν δύο ακόμη **φαινόμενα** που σχετίζονται μεταξύ τους, αυτά της **ατομικής εσωστρέφειας** και του **φαινομένου μιας μουσικής ενδόρρηξης** κάποιων συμμετεχόντων που σχετίζονται με **το γεγονός της εμπειρίας ροής** που βιώνουν συνήθως οι μουσικοί. Δεδομένα:1Δ29+1Δ28

«Γραμμή384: Γιώργος: το σκηνικό το λοκντάουν εμένα μου άρεσε..ούτως η άλλος ήμουν και είμαι που δεν είμαι πολύ του έξω μου αρέσει το σπίτι έχω πράγματα να κάνω στο σπίτι, παίζω συνέχεια κιθάρα δεν χρειάζομαι κάτι άλλο στη ζωή.. οπότε αυτή τη φορά είχα μια σοβαρή δικαιολογία..έπειθε ότι θα κάτσω σπίτι πχ να παίζω κιθάρα..άλλες φορές μου λέγαν άντε να βγούμε έξω ξέρω γω και έλεγα θα κάτσω σπίτι..εε και τι θα κάνεις πάμε έξω...αυτή την φορά δεν χρειαζόμουν δικαιολογίες για να μην βγω»

«Γραμμή370: Βαγγέλης: γενικά στα λοκντάουν έπαιζα πολύ κιθάρα, άκουγα πολύ μουσική στο κινητό, όλη μέρα είμαι με τα ακουστικά και ακούω κάτι δεν υπάρχει στιγμή που να μην ακούω μουσική, το προτιμώ από το να μιλήσω με κάποιον»

Σύμφωνα με τον Mihaly Csikszentmihalyi εμπειρία ροής είναι η ψυχική κατάσταση ανθρώπινης λειτουργίας που το άτομο πλήρως βυθισμένο σε ένα αίσθημα

ενστικτώδους εστίασης, πλήρης συμμετοχή και απόλαυση στη διαδικασία της δραστηριότητας. Πλήρη απορρόφηση συνεπάγεται απώλεια αίσθησης του χώρου και του χρόνου (Csikszentmihalyi, 1988). Οι συμμετέχοντες βλέπουμε πως βυθίζονται μέσα στον εαυτό τους, μέσα στον κόσμο της μουσικής, είτε παίζοντας, είτε ακούγοντας μουσική, με ένα τρόπο εθιστικό (η έννοια της ροής συνδέεται με την έννοια της θετικής ψυχολογίας), αποκόπτοντας όμως τον κοινωνικό τους εαυτό από κάθε κοινωνική και επικοινωνιακή ενέργεια.

Στην επόμενη φάση ανάλυσης της 1^{ης} συνάντησης της Ε.Ο. συναντάμε αρκετά δεδομένα με αναφορά στις αντιλήψεις και στα συναισθήματα που προκάλεσε η επαφή με την μουσική στους συμμετέχοντες, στην περίοδο της καραντίνας. Παρόμοια δεδομένα σχολιάστηκαν πιο πάνω στην ανάλυση και δεν θα συμπεριληφθούν εδώ. Αυτή η ανάλυση θα φωτίσει τα ενδιαφέροντα και τις σημαντικές δραστηριότητες ευχαρίστησης των συμμετεχόντων, τον βαθμό επικοινωνίας, εμπάθυνσης και έκφρασης των συμμετεχόντων με την μουσική τέχνη, καθορίζοντας έτσι σημαντικά την καλλιτεχνική παρέμβαση.

Δεδομένα: 1Δ26 + 1Δ22 + 1Δ6 + 1Δ28 + 1Δ33

Ενδεικτικά: «Γραμμή 360: *περνούσα χρόνο παίζοντας κιθάρα χαλάρονα, ηρεμούσα, οπότε η μουσική είχε θετικές επιπτώσεις στο κομμάτι αυτό γιατί ήταν βαρύ όλο αυτό,*

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες περιγράφουν ότι η μουσική τους χαλαρώνει και τους ηρεμεί από τα διάφορα προβλήματα και συγκεκριμένα κατά την περίοδο της καραντίνας. Ακόμη, βλέπουμε τις αντιλήψεις σε σχέση με την μουσική των συμμετεχόντων με χαρακτηριστική την μεταφορά «Γραμμή63: *είναι το φάρμακό μου η μουσική*».

Στα παρακάτω δεδομένα επίσης παρουσιάζεται πάλι το φαινόμενο της ροής. Η εμπειρία ροής παρουσιάζεται είτε μέσω της ακρόασης μουσικής, είτε με την μουσική εκτέλεση κάνοντας τους συμμετέχοντες να χάνουν την αίσθηση του χώρου και των συνθηκών, απορροφημένοι πλήρως στην απόλαυση της μουσικής δραστηριότητας.

«Γραμμή 436: *στην καραντίνα όταν άκουγα μουσική δεν αισθανόμουν ότι είμαι στην καραντίνα*», «Γραμμή 310: *ας πούμε ήμουν ταραγμένος με όλα αυτά που έβλεπα στις ειδήσεις, το τι γινότανε στον κόσμο και έπιανα την κιθάρα μου και απλά ηρεμούσα ρε φίλε, έλεγα τώρα θα πάω στον κόσμο μου και αυτό, ζέφευγα*»

5. Σε αυτήν την φάση της ανάλυσης θα αναλυθούν τα δεδομένα που προέκυψαν σε σχέση με την επίκαιρη κοινωνική συνθήκη, την περίοδο δηλαδή της πανδημίας μετά τα lockdown, του ανοίγματος των σχολείων, των δραστηριοτήτων, της αγοράς κάτω όμως από κάποια περιοριστικά μέτρα. Δεδομένα: 1Δ21+1Δ23+1Δ34+1Δ19+1Δ32

«Γραμμή 289: Γιάννης: δεν ξέρω..είμαι ακόμη μπερδεμένος, μετά το λοκντάουν χρειάζομαι και άλλο χρόνο πιστεύω. Η όρεξη δεν είναι ακριβώς ίδια όπως παλιά πριν τα λοκντάουν εε δυστυχώς για πολλούς λόγους, εγώ προσωπικά έχω κατά μπερδευτεί με ότι γίνεται στον κόσμο και σκέφτομαι παράλληλα εκτός από την μουσική, πριν τον κόβιτ δεν μας ένοιαζε τίποτα ήταν η μουσική μας η παρέα και αυτά. Εγώ προσωπικά σκέφτομαι τώρα αλλιώς και δεν έχω πάντα την ίδια διάθεση για διάφορα πράγματα, είμαι αρκετά μπερδεμένος ακόμη για να απαντήσω..σίγουρα δεν είναι πάντως τίποτα ίδιο καθόλου»

Εδώ ξεκάθαρα παρατηρούμε μια μετατραυματική εμπειρία. Ο Γιάννης είναι μπερδεμένος, βρίσκεται σε ψυχολογική σύγχυση και ακόμη σκέφτεται την προ Covid εποχή στην οποία θα ήθελε να επιστρέψει αφού αυτή η κατάσταση δεν του αρκεί. Η όρεξη σημαντικών δραστηριοτήτων ευχαρίστησης και απόλαυσης που έχασε στο πρώτο lockdown όπως είδαμε παραπάνω τον ακολουθεί ακόμη.

«Γραμμή 328: Δέσποινα: μμμ όχι δεν είναι το ίδιο, δεν μπορώ να πω ότι είναι το ίδιο, είμαι δευτέρα λυκείου, άρχισαν τα μαθήματα να σφίγγουνε και έχω βαρεθεί πιο πολύ και παραμελώ αρκετά πράγματα, νοιώθω ότι κάνω όλα τα πράγματα μαζί και τίποτα, ακούω μουσική και διαβάζω λίγο από το ένα μάθημα, λίγο από το άλλο, πετάγομαι μελετάω λίγο κιθάρα, μετά μπερδεύω κάτι άλλο, λες και δεν μπορώ να συγκεντρωθώ, δεν ήμουν έτσι πριν»

Και εδώ στην Δέσποινα μια παρόμοια κατάσταση η οποία περιγράφει την τωρινή της ψυχολογική και λειτουργική κατάσταση διαφορετική με αρνητικό πρόσημο σε σχέση με πριν την πανδημία. Και εδώ εντοπίζεται τραύμα και επιπτώσεις εθισμού όπως προβλήματα σύγχυσης, συγκέντρωσης, συνέπειας και επιμέλειας.

«Γραμμή 446: ..και όταν ανοίξαμε μετά μου έλεγαν οι φίλες μου άντε έλα να βγούμε έξω να πιούμε ένα ποτάκι ένα τέτοιο δεν ήθελα με τίποτα. Ένοιωθα ότι είχα γίνει αντικοινωνική κατάλαβες, ότι δεν ήθελα να βγω έξω εε με το ζόρι αλήθεια με πρήζανε πόσο καιρό και μια μέρα λέω άντε να μην τους χαλάσω το χατίρι και πάλι δεν ήθελα να

βγω, μου έχει μείνει αυτό το κλείσιμο που είχαμε και ήθελα να κάτσω στο σπίτι ας πούμε αυτό με τις πιτζάμες» εδώ έχουμε ξεκάθαρα τις επιπτώσεις της κοινωνικής ατροφίας, η οποία έχει αποδυναμώσει αρκετά τον κοινωνικό εαυτό ώστε να μην μπορεί εύκολα να επανεκκινήσει. Το τραύμα έχει την ιδιότητα να σε αποκόπτει από το κοινωνικό εαυτό και επίσης όταν το άτομο και η κοινότητα βρίσκονται για μεγάλο διάστημα σε συνθήκες ακραίας κοινωνικής «ατροφίας» αν δεν τους παρασχεθούν δομική στήριξη και δίκτυα ανταλλαγής και επικοινωνίας, θα περιέλθουν γρήγορα σε πλήρη αδυναμία ανασύνταξης των κοινωνικών τους λειτουργιών και θα οδηγηθούν σε εσωτερική συστροφή και σύγκρουση.

«Γραμμή 238: Νιώθω ότι γενικά κάτι δε μου κολλάει. Όταν βγαίνω έξω, να σας το εμπιστευτώ, νιώθω πολύ περίεργα. Συγνώμη για την έκφραση, νιώθω σκατά. Δεν είναι ίδια τα πράγματα. Νιώθω μόνος, ακόμα και όταν είμαι με παρέα. Σε όλες τις δραστηριότητες που πηγαίνεις, όλοι φοράνε μάσκα... κάποιιοι καθηγητές μας στο σχολείο δεν φοράνε καν μάσκα και αν σε δουν να μη τη φοράς εσύ καλά, σου κάνουν αμέσως παρατήρηση ...σα να είσαι μικρόβιο.. Εγώ νιώθω σα να είμαι απειλή γι' αυτούς. Τι όρεξη να έχω για μάθημα; Όσοι θέλουν να προστατέψουν τους δικούς τους ανθρώπους, τους ανθρώπους που αγαπάνε, κυρίως τους μεγάλους, τους γονείς, τους παππούδες, καλό είναι να φοράνε μάσκα το καταλαβαίνω. Σωματικά η μάσκα σου φέρνει υπνηλία. Νιώθεις ότι είσαι περιορισμένος με τη μάσκα. Εγώ νιώθω ότι φοράω συνέχεια ένα φίμωτρο»

Ακόμη, ένα πλούσιο σε δεδομένα κείμενο για την επίκαιρη κοινωνική κατάσταση. Όπως οι παραπάνω, έτσι και ο Ιορδάνης παρουσιάζει διάφορα προβλήματα ψυχολογικά και κοινωνικά. Νοιώθει μόνος αναφέρει, ακόμη και όταν είναι με παρέα. Η εσωστρέφεια που βιώνει και η κοινωνική ατροφία από την ενδόρρηξη της καραντίνας τον ακολουθεί και δημιουργεί εμπειρίες που σχετίζονται με **το φαινόμενο του τραύματος**. Αυτό δείχνει το πόσο έχει αποκοπεί κοινωνικά και πόσο έχει ατροφήσει ο κοινωνικός του εαυτός και η επικοινωνία, η οποία ακόμη και δια ζώσης δεν αποδίδει. Ένα ακόμη σημαντικό θέμα είναι αυτό της μάσκας, που αναφέρουν και άλλοι συμμετέχοντες, που του δημιουργεί και άλλες τραυματικές εμπειρίες παρόλο που αντιλαμβάνεται ότι είναι ένα απαραίτητο μέτρο. Οι συμμετέχοντες το αντιλαμβάνονται ως ένα ακόμη παράγοντα που συντελεί στην κοινωνική και επικοινωνιακή απόσταση. Η μη λεκτική συμπεριφορά περιλαμβάνει τις εκφράσεις προσώπου, οι οποίες φορώντας την μάσκα κρύβονται. Επομένως, η μη λεκτική

συμπεριφορά δεν είναι απλώς ένα παραπλήρωμα της λεκτικής συμπεριφοράς αλλά ένα σπουδαίο μέσο, για να «μεταβιβάσουμε» συναισθήματα, απόψεις, αξίες και άλλες προσωπικές αντιδράσεις (Σταμάτης, 2011). Ακόμη αναφέρει με έντονο τρόπο ότι νοιώθει σαν μικρόβιο και σαν απειλή για τους άλλους, από τις παρατηρήσεις που δέχεται από τους καθηγητές του όταν δεν φορά σωστά τη μάσκα του. Αυτό το περιστατικό λειτουργεί εξίσου τραυματικά ως προς την επικοινωνία και τους κοινωνικούς δεσμούς, δημιουργώντας αρνητικό γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο, προωθώντας την εσωστρέφεια, αφού νοιώθει ο ίδιος επικίνδυνος, έχει συναίσθηση της πανδημίας και του κινδύνου όπως φαίνεται από τα λόγια του και κλείνεται έτσι στον έσο εαυτό.

Τέλος, η Κέλλυ περιγράφει ότι όλοι είναι αφηρημένοι, αποκομμένοι από την πραγματικότητα, αδρανείς και τονίζει και αυτή ότι της είναι δυσάρεστο να μην γνωρίζει τα πρόσωπα των ανθρώπων που ανήκουν στα νέα δίκτυα της λόγω μάσκας και να μην μπορεί να επικοινωνήσει με την μη λεκτική επικοινωνία, αφού δεν φαίνονται οι εκφράσεις του προσώπου τους.

«Κ:είμαστε όλοι πιο αφηρημένοι πιο αποκομμένοι από την πραγματικότητα...νομίζω όλοι είμαστε σε μια κατάσταση αδράνειας κατά κάποιο τρόπο έχουμε χάσει την επαφή...να πω ότι είναι κακό και αυτό με τις μάσκες υπό την έννοια ότι γνώρισες άτομα μετά πχ στο φροντιστήριο και δεν έχω δει καν το πρόσωπό τους και όταν το είδα για πρώτη φορά έμενα λίγο γιατί δεν τους αναγνώριζα χωρίς τη μάσκα και γιατί έβλεπα μόνο τα μάτια οπότε αυτό ήταν λίγο κακό και περίεργο δεν είναι καθόλου ευχάριστο να μην βλέπεις τις εκφράσεις..»

Το ότι ζούμε σήμερα σε μια μερική κανονικότητα έτσι θα την χαρακτηρίσω, δεν σημαίνει ότι αυτόματα μπορούν οι άνθρωποι και οι κοινωνίες να επιστρέψουν στο φυσιολογικό που είχαν προηγουμένως (Afouxenidis, 2020).

6.Τέλος, θα αναλυθούν τα δεδομένα που αφορούν τον αναστοχασμό για την βελτίωση του κοινωνικού εαυτού και το πώς φαντάζονται οι συμμετέχοντες τη δράση. Κάποιοι ενθουσιάστηκαν όπως είδαμε και παραπάνω με το γεγονός πως θα κάνουν μαθήματα ηλεκτρικής κιθάρας και τυμπάνων, το βλέπουν σαν κίνητρο για να ασχοληθούν ακόμη περισσότερο, αλλά οι περισσότεροι αναφέρθηκαν στη δράση των μουσικών συνόλων. Αυτό δείχνει την ανάγκη τους για επικοινωνία, κοινωνικοποίηση και

ένταξη σε ομάδα, δηλαδή ενεργοποίηση του κοινωνικού, πολιτισμικού και ανθρώπινου κεφαλαίου. Δεδομένα: 1Δ10 +1Δ37+1Δ38+1Δ39

«Γραμμή 111: *Βάγγος: πήγα κάνα δυο χρόνια Κατερίνη αλλά μετά σταμάτησα (εννοεί μαθήματα μουσικής)...βαρέθηκα να τα παίζω μόνος και τώρα με τα σύνολα πιο πολύ είναι ένα κίνητρο για να παίζω πάλι, μόνος πόσο να παίζεις»*

Στα παραπάνω λόγια βλέπουμε την διάθεση του Βάγγου να κοινωνικοποιηθεί και να επικοινωνήσει μέσω της μουσικής. Η μουσική συμπεραίνουμε ότι του αρέσει, αλλιώς δεν θα πήγαινε να μάθει στην πόλη της Κατερίνης, 40 χιλιόμετρα μακριά από τον Κολινδρό. Η έλλειψη μουσικού δικτύου όμως τον αποθάρρυνε και σταμάτησε. Στην περίπτωση αυτή βλέπουμε πως οι αποδυναμωμένες ή ανύπαρκτες διαστάσεις του κοινωνικού εαυτού στο κοινωνικό κεφάλαιο και στα δίκτυα παραγωγής και συσσώρευσης αξίας, δηλαδή για παράδειγμα ότι δεν ήταν σε κάποιο μουσικό γκρουπ, τον οδήγησαν και στην μείωση του πολιτισμικού και ανθρώπινου κεφαλαίου.

«Γραμμή 492: *Πέτρος: δεν έχω εμπειρία από μπάντα δεν ξέρω, εντάξει ανυπομονώ σίγουρα να παίζουμε επιτέλους να παίζω με άλλα άτομα και όχι με το κινητό και το backingtrack »*

Έχουν ενδιαφέρον τα λόγια του Πέτρου που έκτος του ότι ανυπομονεί να κοινωνικοποιηθεί και να επικοινωνήσει μουσικά με άλλα άτομα, δείχνει ότι τον κούρασε το να παίζει μουσική μαζί με την μηχανική/ψηφιακή αναπαραγωγή από τον υπολογιστή ή το κινητό. Οι ηλεκτρονικές συσκευές δεν καλύπτουν τις ανάγκες του Πέτρου, ο οποίος εκδηλώνει έντονα την ανάγκη για φυσική επαφή. Ο Πέτρος ακούει και παίζει μια μουσική (ροκ) που είναι κατά βάση ομαδική (συγκρότημα). Οι συσκευές δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την ανθρώπινη παρουσία σε αυτή την περίπτωση.

Η Κέλλυ παρακάτω περιγράφει πως φαντάζεται τη δράση των μουσικών συνόλων και την χαρακτηρίζει ως μια ευχάριστη διαδικασία που θα τις προσφέρει καινούργια δίκτυα και θα την κάνει δημιουργική. Ακόμη, φαίνεται να αντιλαμβάνεται τα ωφέλη των συλλογικών δράσεων και των ομαδικών προσπαθειών μέσα από τις παρατηρήσεις των εμπειριών της και έχει την προσδοκία να επωφεληθεί και ίδια από τα μουσικά σύνολα. Σε αυτήν την περίπτωση βλέπουμε μια ανοιχτότητα του κοινωνικού εαυτού, μια διάθεση συγκρότησης του κοινωνικού εαυτού που είναι

έτοιμος να ενδυναμωθεί, σαν να περίμενε την ευκαιρία που θα του δώσει η δράση, η οποία αποτελεί την αφορμή για την επανεκκίνηση του. Χαρακτηριστικά είναι τα λόγια: «θα ωθήσει να κάνουμε και άλλα πράγματα με την μουσική αργότερα» που φαίνεται ήδη να επεκτείνει τις σκέψεις της για την δράση πολύ σημαντικό γεγονός σε ότι αφορά την ενδυνάμωση και την θεραπεία.

«Γραμμή 482: Κέλλυ: πιστεύω θα έχει πολύ πλάκα και θα είναι μια πολύ καλή εμπειρία που θα δημιουργήσει και φίλιες και θα ωθήσει να κάνουμε και άλλα πράγματα με την μουσική αργότερα, και θεωρώ ότι αν είμαι σε κάποιο γκρουπ όπως κάποιοι φίλοι μου στην Θεσ/νίκη θα έπαιζα και η ίδια πολύ περισσότερο, δηλαδή αυτό που πρόσεξα είναι ότι αυτοί που είναι σε γκρουπάκια σε σχέση με έμενα που παίζω μόνη μου είχαν ένα επίπεδο βελτίωσης πολύ γρηγορότερα από μένα και έπαιζαν πολύ περισσότερο, ότι και να κάνεις το να το κάνεις μαζί με άλλους σου δίνει επιπλέον κίνητρο αυτό είναι γεγονός σε τραβάνε μπροστά και οι υπόλοιποι ο ένα τραβάει τον άλλον.»

Τέλος, η παρακάτω ανάλυση των δεδομένων υπήρξε πολύ σημαντική για την φιλοσοφία που ακολουθήθηκε στις μουσικές δράσεις και ειδικότερα στα μουσικά σύνολα.

«Γραμμή 477: Δέσποινα: Εγώ πιο πριν δυστυχώς δεν είχα την τύχη να μπω σε κάποιο σύνολο δεν είχα ξαναπαίζει με άλλους.. να κάνω κάποιο γκρουπάκι με φίλους μου γιατί δεν ακούνε το είδος που ακούω εγώ δεν έχουμε πολλά κοινά στο θέμα μουσική και η πρώτη φορά είναι τώρα. Πάντως στην ιδέα να παίζω με άλλους.. με αγχώνει θα έλεγα, έπαιζα μόνο με τον κύριο της κλασικής και στο σπίτι δεν ήθελα ούτε να με ακούν η μαμά»

Αρχικά, παρατηρούμε ότι δεν είχε στο παρελθόν κάποια ομαδική εμπειρία μουσικής εκτέλεσης, με αιτιολογία όχι ότι δεν υπήρχε το δίκτυο μουσικών για να το κάνει (από την συμμετοχική έρευνα έμαθα ότι οι φίλοι της παίζουν λαϊκή μουσική), αλλά ότι δεν ανήκουν στους ίδιους μουσικού κόσμους. Με βάση αυτήν την ανάλυση αποφάσισα για την δράση των συνόλων να προτείνω στους συμμετέχοντες να φτιάξουν μια μικρή λίστα με τραγούδια που θα ήθελαν να παίζουν, ώστε αφού γνωρίσω και τις δεξιότητες τους να τους χωρίσω σε γκρουπάκια με βάση το επίπεδο, αλλά και τις μουσικές τους προτιμήσεις. Στην πρώτη αυτή φάση γνωριμίας αυτό θα έπαιζε βασικό ρόλο στην εμπιστοσύνη και τις κοινές παραστάσεις που ενώνουν την κοινότητα. Στο δεύτερο

σκέλος αυτού του δεδομένου εμφανίζεται επίσης ένα σημαντικό θέμα για τις δράσεις αυτό του άγχους της μουσικής επίδοσης⁴³. Το άγχος της μουσικής επίδοσης εμφανίζεται όταν ο μουσικός αντιλαμβάνεται, αγωνιά ή δέχεται ως απειλή τη διαδικασία μίας επικείμενης δημόσιας εμφάνισης. Επίσης, φαίνεται ότι ανεξάρτητα από μουσική εκπαίδευση, επίπεδο σπουδών και επιτυχίες εκδηλώνεται μόνο σε περιπτώσεις έκθεσης σε κοινό (Ακογιούνου, 2021). Οι περισσότεροι συμμετέχοντες δεν είχαν στο παρελθόν κάποια εμπειρία μουσικού συνόλου, οπότε αυτός ο κίνδυνος αποθάρρυνσης θα ήταν πιθανός και θα έπρεπε να είμαι προετοιμασμένος.

Συμπερασματικά για την ανάλυση της 1^{ης} συνάντησης της Ε.Ο.

Οι επιπτώσεις αυτής της νέας κατάστασης της πανδημίας γίνεται ορατή σιγά σιγά με το πέρασμα του χρόνου. Μέσα από την ανάλυση συμπεραίνουμε για τους συμμετέχοντες, ότι παρόλο που δεν βρισκόμαστε πλέον σε περίοδο lockdown, ταλαιπωρούνται ακόμη από τις συνέπειες της πανδημίας. Τα κυριότερα προβλήματα που εντοπίστηκαν είναι η κοινωνική ατροφία, η εξάρτηση από τις συσκευές και την οθόνη, οι ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις από την κοινωνική απόσταση, δηλαδή της απόστασης από την κοινωνική νόρμα και προβλήματα στην επικοινωνία. Η ψυχική υγεία καθορίζεται όχι μόνο από τα ατομικά χαρακτηριστικά αλλά και από τις κοινωνικές συνθήκες και το ευρύτερο περιβάλλον στο οποίο ζουν οι συμμετέχοντες. Τα ατομικά χαρακτηριστικά σχετίζονται με την ικανότητα του ατόμου για διαχείριση των σκέψεων και των συναισθημάτων του και τη διαχείριση του εαυτού του στην καθημερινή ζωή, καθώς και με την ικανότητα να διαχειρίζεται τις κοινωνικές του σχέσεις συμμετέχοντας σε κοινωνικές δραστηριότητες.

Η ευαλωτότητα στους παράγοντες κινδύνου εξαρτάται από τη χρονική διάρκεια της επίδρασης και τη συνύπαρξη των παραγόντων ή τη σωρευτική επίδραση. Ο κλινικός κοινωνιολόγος της τέχνης είναι απαραίτητο να εντοπίσει τους παράγοντες που μπορεί να λειτουργήσουν προστατευτικά για να τροποποιήσουν τις επιπτώσεις των παραγόντων κινδύνου με σκοπό να αποτελέσουν στόχους καλλιτεχνικών παρεμβάσεων πρόληψης και θεραπείας.

---

⁴³ Ένας ορισμός του άγχους μουσικής επίδοσης που φαίνεται ότι χρησιμοποιείται συχνά στη βιβλιογραφία αναφέρει ότι είναι «ένα βίωμα επίμονης και επίπονης ανησυχίας ή και πραγματικής αδυναμίας, ως προς τις δεξιότητες επίδοσης σε δημόσιο πλαίσιο (Ακογιούνου, 2021:163).

Ακόμη, η ανάλυση της 1^{ης} συνάντησης έδωσε χρήσιμες πληροφορίες για τις δράσεις και το σχεδιασμό τους. Η ανάδειξη συγκρότησης του κοινωνικού εαυτού στις διάφορες διαστάσεις του, αποτελούν ένα καίριο βήμα για την κατάλληλη ενεργοποίηση των δράσεων έτσι ώστε να υποστηριχθούν οι συμμετέχοντες μέσα από ένα λειτουργικό σχέδιο παρέμβασης. Ο στόχος είναι η ανασύνταξη του κοινωνικού εαυτού αλλά και η θεραπεία των κοινωνικών θεμάτων που αντιμετωπίζουν οι συμμετέχοντες ως αποτέλεσμα της πανδημίας (Χτούρης, Ζήση, 2022).

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες έχουν σχέση με την μουσική και σαν ακροατές και σαν παίκτες κάποιου οργάνου. Άλλοι είναι αυτοδίδακτοι και άλλοι έχουν περάσει από την εκπαίδευση ωδείου. Στα αγαπημένα ρεπερτόρια που αναδυθήκαν μέσα από την έρευνα των μουσικών τους κόσμων είναι η ροκ μουσική. Σημαντικό ρόλο θα παίξει η δράση των μουσικών συνόλων η οποία φαίνεται να τους κίνησε περισσότερο το ενδιαφέρον τόσο για την μουσική εκτέλεση όσο και για την εκ νέου κοινωνικοποίηση και αποκατάσταση της επικοινωνίας με φυσική παρουσία. Με την επικοινωνία και την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων, κάθε άνθρωπος καταφέρνει, εφόσον το επιθυμεί, να δημιουργήσει συνθήκες κοινωνικής και ψυχολογικής ευημερίας. Σε αυτό θα προσπαθήσει να βοηθήσει η μουσική στην κοινότητα με τους πολλούς τρόπους που διαθέτει.

Άρα, ανακεφαλαιώνοντας τις πρώτες σκέψεις για την καλλιτεχνική δράση θα λέγαμε α) τα μαθήματα μοντέρνας μουσικής θα δώσουν ικανότητες/δεξιότητες (ανθρώπινο κεφάλαιο) πάνω στα όργανα και την μουσική που τους ενδιαφέρει (κίνητρο), ώστε να δημιουργηθούν οι συνθήκες για να εκφραστούν μέσα από την μουσική, β) τα μουσικά σύνολα θα βοηθήσουν στην κοινωνικοποίηση, στην επικοινωνία (και ως μουσική επικοινωνία), στην αλληλεπίδραση, στο «ανήκειν» και την νέα μουσική ταυτότητα, σαν κίνητρο μέσω του ομαδικού πνεύματος γ) η ομαδική μουσική σύνθεση που θα ενεργοποιήσει την δημιουργικότητα, την φαντασία και την εμπειρία του συλλογικού αποτελέσματος, δ) η μέθοδος της διαλεκτικής Εν-εικόνισης στη μουσική θα βοηθήσει σαν παρότρυνση για μια ενεργητική ακρόαση και εμπάθυνση στη μουσική. Ακόμη, ο διάλογος με το μουσικό έργο/τραγούδι βοηθά στην εμπάθυνση της σχέσης με τον εαυτό και τους άλλους, στη συνείδηση του κοινωνικού εαυτού και του κόσμου. Θα μπορούσε επίσης μετά από τις εννοιολογήσεις που θα προκύψουν από τον διάλογο με το τραγούδι, να ακολουθήσει μια μουσική δράση μουσικού διαλόγου μέσω

ηχογραφημάτων, δίνοντας στους συμμετέχοντες την ευκαιρία για μια δημιουργική και γνωστική εμπειρία.

5.2. Περίληψη των όσων συζητήθηκαν στην 2^η Συνάντηση Ε.Ο.

Ο Μπάμπης Παπαδόπουλος μίλησε για το πώς ξεκίνησε την ενασχόληση με την μουσική στα τέλη 70 και αρχές 80, μεγαλωμένος στην Νεάπολη Θεσσαλονίκης και τι ρόλο έπαιξε εκείνη η εποχή στις μουσικές και στυλιστικές επιλογές του. Τους μετέφερε στην μουσική και κοινωνική πραγματικότητα της Θεσσαλονίκης εκείνης της εποχής και τις πρώτες εμπειρίες από την συμμετοχή του στις πρώτες εφηβικές μπάντες. Ακόμη, τους τόνισε την σημασία της μουσικής ως διαδικασία με την σημασία του να εμβαθύνεις σιγά σιγά στο ίδιο το αντικείμενο και στις σχέσεις σου με τους διπλανούς και ως δευτερεύουσας σημασίας το τέλειο τεχνικό αποτέλεσμα ειδικότερα για τα παιδιά μικρότερης ηλικίας που απαρτίζουν την δράση μας παρά τον κίνδυνο που υπάρχει, να θεωρήσει κάποιος ότι μπορεί χωρίς σκληρή δουλειά να το ακολουθήσει ως επάγγελμα.

Έκανε αναφορά στον τρόπο μάθησης της ηλεκτρικής κιθάρας εκείνη την εποχή, τις ανύπαρκτες επιλογές και την σημασία της κοινότητας των ροκάδων στα αυτοσχέδια προβάδिका της γειτονιάς που ουσιαστικά ο ένας μάθαινε τον άλλο, σαν μια μορφή άτυπης αλληλοεκπαίδευσης που συνέβαινε τα απογεύματα. Ακόμη, εξήγησε την σημασία της κιθάρας στην ζωή του ειδικά τα πρώτα χρόνια, όπου σαν κλειστός χαρακτήρας όπως χαρακτήρισε τον εαυτό του, ήταν μια ανάγκη και μια διέξοδος από τον συνεσταλμένο εαυτό και το καταλυτικό στοιχείο για την ανοιχτότητα σε νέες παρέες και νέους φίλους. Σε δεύτερο χρόνο άρχισε να μελετά συστηματικά και να έχει τους δικούς του κιθαριστικούς ήρωες.

Σημαντική ήταν η συζήτηση με τα παιδιά για τα προβλήματα της τότε νεολαίας, για τον συντηρητισμό, τον καθωσπρεπισμό, το κοινωνικό status από το οποίο ήθελαν να ξεφύγουν, να μην το ακολουθήσουν ή να το ανατρέψουν, καταλήγοντας στο συμπέρασμα πως η νεολαία πάντα θα θεωρεί αυτό που ζει στάσιμο και θα θέλει να το αλλάξει, θεωρώντας το φυσιολογικό και υγιές για ένα νέο άνθρωπο.

Τους εξήγησε επίσης τους λόγους για τους οποίους μπορούν να εκμεταλλευτούν την έννοια της μπάντας στις μικρότερες ηλικίες που βρίσκονται, δηλαδή το γεγονός ότι οι νέοι έχουν την άνεση να ταυτίζονται με τις ζωές τους με τις παρέες τους, να

ταυτίζουν τον ελεύθερο τους χρόνο, το μυαλό τους είναι εύπλαστο και μπορούν να ονειρεύονται παρέα κοινό πράγμα και να το διαμορφώσουν, είναι γενικά ευκίνητοι στο χρόνο τους, στις σχέσεις και στην σκέψη τους.

Επίσης, στην συζήτηση τέθηκε το θέμα της μουσικής ακρόασης και οι διάφορες διαστάσεις που μπορεί να πάρει. Θεωρεί πως πρέπει να περνάμε ώρες με την ακρόαση και σε διάφορες μουσικές και πως η ακρόαση είναι το μισό της μελέτης για το όργανο. Πιστεύει πως ο τρόπος που ακούμε παίζει σημαντικό ρόλο, άλλοτε μια ακρόαση μπορεί να μην συνοδεύεται από κάποια σκέψη (αφήνεται σε αυτό που θέλει να πει η μουσική, την χαρακτηρίζει ως την ακρόαση του μη μουσικού), άλλοτε να εμπεριέχει μια ολιστική μουσική ανάλυση (αναλυτική ακρόαση: τεχνική ανάλυση που βοηθά στο να εμβαθύνουμε στο έργο) και άλλοτε να ακούμε σκεπτόμενοι τον άνθρωπο που παίζει αυτό που ακούμε (σκεπτόμενος την βιογραφία και τις φιλοσοφίες του καλλιτέχνη με όποια κοινωνικό – πολιτισμική προέκταση, ακρόαση που βοηθά να κατανοήσουμε και τα δικά μας θέματα).

Τα παιδιά συνέχισαν μέχρι το τέλος της συνάντησης μας με ερωτήσεις για την επιλογή του καλλιτέχνη τα τελευταία χρόνια προς την instrumental μουσική, τις διάφορες μουσικές επιλογές και τους διάφορους καλλιτεχνικούς του ρόλους στην δισκογραφία (κιθαρίστα, συνθέτη, ενορχηστρωτή κ.α.). Ακόμη τον ρώτησαν σχετικά με την μουσική εκπαίδευση στην Ελλάδα σε ότι αφορά την μοντέρνα μουσική, για τις σκέψεις του για τη μουσική βιομηχανία στην Ελλάδα και για τις δυσκολίες του επαγγέλματος του μουσικού. Πρέπει να αναφέρω ότι η συμμετοχή του Μπάμπη Παπαδόπουλου πραγματοποιήθηκε αφιλοκερδώς και ότι δεσμεύτηκε ότι είναι στην διάθεση μας και για κάποια μουσικά σεμινάρια δια ζώσης εφόσον χαλαρώσουν τα πράγματα σε σχέση με την πανδημία.

5.3. Ανάλυση δεδομένων της 3^{ης} συνάντησης της Ε.Ο.

5.3.1. Η μέθοδος της διαλεκτικής Εν-εικόνησης στην μουσική: η περίπτωση του *Χάρτινου Τσίρκου* από το συγκρότημα Τρύπες– Λίγα λόγια την δράση.

Σχετικά με αυτή την δράση πρέπει να αναφέρω πως συμμετείχαν δέκα από τους δεκατέσσερις συμμετέχοντες. Ήρθα ουσιαστικά αντιμέτωπος με το πρόβλημα της

ερευνητικής μεθόδου μέσω μουσικής, το οποίο είναι η προϋπόθεση μιας τεχνικής μουσικής κατάρτισης η οποία από την μία θα είναι ικανή για την έκφραση των συμμετεχόντων μέσω της μουσικής και από την άλλη θα δώσει την αυτοπεποίθηση για την συμμετοχή (Leavy, 2020). Οι συμμετέχοντες που δεν πήραν μέρος σε αυτήν την δράση ήταν αυτοί με τις λιγότερες μουσικές γνώσεις, οι οποίοι παρά τις παρακινήσεις μου για συμμετοχή δεν ένοιωθαν άνετα να εκτεθούν με αυτόν τον τρόπο, σε αυτό το project το οποίο είχε προσωπικό χαρακτήρα και όχι ομαδικό. Η δράση για τους συμμετέχοντες ολοκληρώθηκε σε δύο φάσεις. Η πρώτη δράση αφορούσε την ακρόαση και τον διάλογο με το τραγούδι και η δεύτερη φάση αφορούσε την παραγωγή ηχογραφήματων, τα οποία προέκυψαν από τον διάλογο με τον τραγούδι και τις εννοιολογικές παραστάσεις που δημιουργήθηκαν. Στην συνέχεια έγινε ανάλυση όλων των δεδομένων για την διεξαγωγή συμπερασμάτων.

Για τα ηχογραφήματα υποστήριξα τους συμμετέχοντες μόνο στο τεχνικό κομμάτι των διαδικασιών ηχογράφησης, δηλαδή σχετικά με προγράμματα ψηφιακής ηχογράφησης, εύρεση εξοπλισμού (τους δάνεισα ειδικές κάρτες ήχου και ενισχυτές για το σπίτι) και δημιουργία ψηφιακών οργάνων (midi κώδικα). Δεν επενέβη σε δημιουργικές/στυλιστικές διαδικασίες, ούτε σε μουσική διδασκαλία του τραγουδιού με κάποια αρμονική, ρυθμική, μελωδική ή ενορχηστρωτική ανάλυση, καθώς θα επηρέαζε τα δεδομένα της έρευνας. Οι συμμετέχοντες παρακινήθηκαν να εκφραστούν μουσικά με τον οποιοδήποτε τρόπο επιθυμούσαν και ελεύθεροι από μουσικές υποδείξεις του ερευνητή.

5.3.2. Ανάλυση δεδομένων από τον διάλογο με το τραγούδι: Ανάλυση συζήτησης και ηχογραφήματων σχετικά με το *Χάρτινο Τσίρκο*

Στην αρχή της συζήτησης τέθηκε ένα ενδιαφέρον θέμα σχετικά με την διαδικασία της μουσικής ακρόασης γενικότερα, χαρακτηριστικά τα λόγια του Ιορδάνη:

«Γραμμή14:..ήθελα να πω ότι σκέφτηκα ότι ακούω μουσική πολύ διαφορετικά από ότι ας πούμε βλέπω μια ταινία. Πχ έχω άλλη αφοσίωση στην ταινία από ότι σε ένα τραγούδι, δηλαδή δεν θα πω άντε να ακούσω ένα ολόκληρο άλμπουμ όπως θα δω μια ταινία, ξέρω γω μια ώρα πόσο είναι [...]. Οι περιπτώσεις στις οποίες έκατσα να ακούσω μουσική με αφοσίωση σαν να βλέπω ταινία όταν το έκανα με τον παλαιομοδίτικο θα αποκαλέσω τρόπο, δηλαδή όχι με το youtube[...]. Ο μπαμπάς έχει 500 δίσκους και τα σχετικά.. ανοίγαμε το pickur, βγάζαμε το δίσκο, ο οποίος έτσι είχε και μια μρωδιά,

σαν τα καινούργια βιβλία ξέρω γω, εν πάση περιπτώσει να βάλω την βελόνα να αρχίσει να ακούγεται το ζύσιμο επάνω στη βελόνα να ανοίξω τα ηχεία, ατμόσφαιρα ρε παιδί μου χαχα...[..]. νοιώθω ότι μου λείπει και θέλω να ζανααρχίσω [..].γιατί με το youtube τελικά ξεχαζεύεσαι, ένα τραγούδι από δω, μισό από κει..μόνο για να βγάλω κάνα riff ακούω προσεκτικά»

Η διαδικασία της δράσης για την Εν-εικόνιση ή και όλη η πορεία των δράσεων μέχρι τη στιγμή της συνάντησης φαίνεται να λειτουργεί αναστοχαστικά για τον τρόπο που προσεγγίζει κάποιος ένα μουσικό έργο – τραγούδι την σημερινή εποχή. Διαφαίνεται μια συνειδητοποίηση και μια διάθεση αποκάλυψης της μέχρι τώρα γρήγορης και επιφανειακής μουσικής ακρόασης από το κινητό ή τον υπολογιστή μέσω Youtube. Αρχίζει μια διαδικασία σκέψης και προβληματισμού ως προς την στοχαστικότητα της ακρόασης με ένα πιο σύνθετο τρόπο, και μια εμβάθυνση σε δεύτερα νοήματα («Γραμμή38: *μόνο για να βγάλω κάνα riff ακούω προσεκτικά*»). Ο Ιορδάνης αντιλαμβάνεται τον αποσυντονισμό που προκαλεί η οθόνη με τα οπτικά ερεθίσματα στα ιντερνετικά μέσα αναπαραγωγής, τα οποία χαρακτηρίζονται από ένα τρόπο εύπεπτο και γρήγορο και ταυτόχρονα αναπολεί την τελετουργική διαδικασία ακρόασης βινυλίου με τον πατέρα του, δημιουργώντας την διάθεση να ξανά αρχίσει να ακούει μουσική με αυτόν τον τρόπο. Χαρακτηρίζει αυτόν τον τρόπο παραδοσιακό, όρος που παραπέμπει σε κάτι μακρινό και «μουσειακό» γι αυτόν. Επίσης, η μνήμη και οι εμπειρίες που έχει από τον πατέρα του (πολιτισμικό κεφάλαιο) βοηθάν στην διαδικασία αναστοχασμού σε αντίθεση με άλλα παιδιά.

«Γραμμή40: Γιάννης: Εγώ πάντως αν δεν είναι το pc ανοιχτό έτσι σκέτα μουσική δεν ακούω θέλω να το συνδυάσω με κάτι, να χαζεύω στο ιντερνέτ, να παίζω κάνα παιχνίδι, να διαβάζω...εκτός αν πρόκειται να παίζω κάτι, εντάξει εννοείτε αυτό.»

Με τα παραπάνω λόγια βλέπουμε ότι ο Γιάννης έχει προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα της εποχής, ενώ ταυτόχρονα συμπεραίνουμε την αντίσταση που προκαλούν οι μνήμες του Ιορδάνη.

Σε άλλους συμμετέχοντες ο εγκλεισμός από τις καραντίνες βοήθησε στο να μπουν βαθύτερα στον εαυτό τους. «Γραμμή48: *..μέσα στην καραντίνα βρήκα τον εαυτό μου να ακούει..να κάνει αυτού του είδους την ακρόαση την πιο ουσιαστική ακρόαση*». Εδώ ο εγκλεισμός και η απομόνωση φαίνεται να απομονώνει τα ερεθίσματα ώστε να μπορέσει κάποιος να έρθει σε επαφή με τις αισθήσεις του, να ακούσει και να κάνει μια ουσιαστική ακρόαση «Γραμμή49: *..δεν ξέρω, ήταν η αποχή με άλλο κόσμο, δεν*

ξέρω τι με οδήγησε εκεί πέρα.. άρχισα να ακούω πιο έντονα μουσική, πιο ουσιαστικά και νομίζω ότι έχει να κάνει με την αποχή από την κοινωνικοποίηση». Έφυγε από την «βαβούρα» και ξαφνικά μόνος του ήρθε σε επαφή με τον εαυτό του, άρχισε να αντιλαμβάνεται πράγματα που μέσα στην φασαρία δεν μπορούσε να ακούσει. Μέσα από αυτήν την διαδικασία αντιλαμβανόμαστε καλύτερα κάποια πράγματα και τα βλέπουμε με άλλη οπτική.

Γρήγορη μουσικολογική ανάλυση του τραγουδιού *Χάρτινο Τσίρκο*:

<https://www.youtube.com/watch?v=L7EmX6NYnkc&t=51s>

Δομή: Α) Εισαγωγικό μέρος – Β) Το τραγούδι

Α) Το εισαγωγικό μέρος είναι ουσιαστικά ένα Πρελούδιο (Prelude⁴⁴)

- Tempo (ταχύτητα) = 190bpm
- Rhythm Pattern (Ρυθμός) = Valse
- Time signature (Μέτρο) = 3/4
- Form (Φόρμα) = Α (12 μέτρα) Β (3 X 8 μέτρα)
- Tonic (Τονικότητα) = Α Natural minor scale (Λα φυσική μινόρε)
- Harmony – chord progression (Αρμονία-συγχορδιακή ακολουθία) = Am-C-Dm – Am
- Χαρακτηριστικά μελωδίας: Αντιστικτική μελωδία δύο φωνών με έντονες διαφωνίες. Αυτό το μελωδικό υλικό αποκρυσταλλώνεται έπειτα στην εισαγωγή του τραγουδιού παίρνοντας το θέμα η ηλεκτρική κιθάρα.
- Οργανολόγιο = Keyboard, φωνητικά

Β) Το Τραγούδι

- Tempo (ταχύτητα) = 170bpm
- Rhythm Pattern (Ρυθμός) = Punk Rock
- Time signature (Μέτρο) = 4/4
- Form (Φόρμα) και Harmony – chord progression (Αρμονία-συγχορδιακή ακολουθία):

Α Β Γ Α Β Γ Α (Σόλο) Α

---

⁴⁴ Το πρελούντιο είναι ένα μουσικό έργο που λειτουργεί ως εισαγωγή σε ένα άλλο μουσικό έργο.

A = Intro (Εισαγωγή) = (4 μέτρα) X4: Am- C- Em- G

B = Verse (κουπλέ) = (4 μέτρα) X8: Am- C- Em - G

Γ = Chorus (ρεφραίν) = (4 μέτρα) X4: Bm – Em – G - D

- Tonic (Τονικότητα) = A Natural minor scale (Λα φυσική μινόρε) εκτός από την μετατροπία στο Chorus: B Natural minor scale (Σι φυσική μινόρε)
- Οργανολόγιο = Rock Band: 2 κιθάρες, μπάσο, τύμπανα, φωνή.

1^η Ανάλυση

Ηχογράφημα 1 : <https://youtu.be/tZIGmKz05tI>

Στίχοι του 1^{ου} Ηχογραφήματος:

Μην μου χαθείς

Μια στιγμή και χάνομαι
Σ όλες εκείνες τις δικές μου ιστορίες
Σ όλες εκείνες τις μικρές μου σπασίες
Μια ματιά και βρίσκομαι
Σ ένα κόσμο που χάριζε πολλά
Σε μια αγάπη που μου δάνειζε φτερά
Μην μου χαθείς
Σε έναν κόσμο που διψάει για αίμα
Μην μου χαθείς
Σε μια αγάπη που θυμίζει ψέμα
Μην χαθείς

Μιλώντας για το *Χάρτινο Τσίρκο* είπε ο Νίκος «Γραμμή66: ο πρωταγωνιστής βλέπει ότι ο κόσμος έχει πρόβλημα όλα φαίνονται καλά και όλα φαίνονται μέσα από τις απολαύσεις, αλλά μιλάμε για ένα κόσμο που αιμορραγεί κάθε μέρα, αυτό είναι το χάρτινο τσίρκο γι' αυτόν.. Στο γρήγορο *punk rock* αυτό κομμάτι ο στιχουργός παρουσιάζεται σαν ένας άνθρωπος που χωρίς παρωπίδες είδε τι πραγματικά συμβαίνει στην κοινωνία». Ο Νίκος αντιλήφθηκε τα πρωταρχικά νοήματα του κομματιού, δηλαδή το νόημα της επιφάνειας και της ουσίας και βρίσκει το βασικό θέμα του τραγουδιού αυτό του κοινωνικού προβλήματος. Η διαδικασία του έδωσε έναυσμα και ένα βίωμα που του έδειξε ένα κόσμο, μια πλευρά που δεν ήξερε ότι είχε, ώστε να εκφραστεί για κάτι που τον απασχολούσε αλλά δεν το είχε κάνει μέχρι τώρα «Γραμμή70: *Ηλία φοβερή διαδικασία έκατσα και έκανα ένα καινούργιο κομμάτι, μου άρεσε γιατί μίλησα για ένα πρόβλημα που ήθελα να μιλήσω και δεν είχα καθίσει να το κάνω αυτό ποτέ.. μου έδωσες το έναυσμα και μετά έφτιαξα ένα δικό μου κόσμο, δεν το*

περίμενα.. έδωσε ακόμη μεγαλύτερη ένταση στο πως το βίωσα εγώ, δεν περίμενα να βγει και το κομμάτι μου τόσο ωραίο, να μου δώσει τόση έμπνευση αυτή η κατάσταση.».

Με έμπνευση το *Χάρτινο Τσίρκο*, έγραψε ένα κοινωνικό τραγούδι με στίχους σε σχέση με αυτά που μου είπε στην συνάντηση της Ε.Ο. για το πως βίωσε την διαδικασία της μουσικής Εν-εικόνισης στο κομμάτι. Στους πρώτους στίχους του κομματιού γίνεται περιγραφή του τρόπου, που ο ίδιος επιβιώνει σε φανταστικούς δικούς του κόσμους, που δεν έχουν καμία σχέση με την σκληρή καθημερινή πραγματικότητα *«μια στιγμή και χάνομαι, σε όλες τις μικρές μου ιστορίες, τις δικές μου οπτασίες»*. Δηλαδή, της αίσθησης που έχουν όλοι, ότι όλα βαίνουν καλώς σε όλους τους τομείς της κοινωνίας που ζούμε, ένα κόσμο σε ξεγελάει προσφέροντας εφήμερα πράγματα *«μια ματιά και βρίσκομαι σε ένα κόσμο που μου χάριζε πολλά»*. Στο ρεφρέν, όμως, δηλώνει ότι βιώνοντας την σκληρότητα του κόσμου, δεν πρέπει να χαθεί μέσα σε όλο αυτό, ούτε να αλλάξει τον τρόπο που σκέφτεται και αντιμετωπίζει τις διάφορες καταστάσεις και δεν πρέπει να αφομοιωθεί σε αυτόν το σκληρό και άδικο κόσμο (*«Σε έναν κόσμο που διψάει για αίμα»*). Μιλά γενικά για την αμφισβήτηση, με στίχους αντιφατικούς, δηλαδή ουσιαστικά μιλά για το τι είναι στην πραγματικότητα και το τι φαίνεται, όπως στο *Χάρτινο Τσίρκο* που έχουμε την αντιπαραβολή του φαίνεστε με το τι πραγματικά είναι.

Σχόλια για τη μουσική που ακούμε στο ηχογράφημα: Μουσικά είναι λίγα τα στοιχεία που παραπέμπουν ή έχουν χρησιμοποιηθεί από το *Χάρτινο Τσίρκο* εκτός από το μέτρο 4/4, την 4μετρη λούπα (συγχορδιακός κύκλος) και την τραγουδιστική ερμηνεία που χρησιμοποιώντας την αισθητική, της ερμηνευτικής απαγγελίας του Αγγελάκα. Οι αναφορές του είναι ξεκάθαρα μόνο στιχουργικές και επηρεασμένες από τις στιχουργικές αντιθέσεις του Αγγελάκα. Ακούμε μια μπαλάντα σε ταχύτητα 75bpm πολύ μακριά από το τέμπο και το ύφος (απουσιάζουν οι παραμορφώσεις και ο σκληρός ρυθμικός ήχος) του αρχικού κομματιού (αναγνωρίζοντας το στίλ του κομματιού *«..στο γρήγορο punk rock αυτό κομμάτι»*), σε άλλη τονικότητα και μάλιστα ματζόρε (αντί μινόρε του αρχικού) και καμία αναφορά στην μουσική φόρμα. Επίσης πρέπει να αναφέρω την μουσική του ιδιότητα, του τραγουδιστή και όχι του οργανοπαίκτη, γεγονός που τον οδήγησε στην ψηφιακή δημιουργία με έτοιμες λούπες από πιάνο, τύμπανα και άλλα όργανα όπως τρομπέτες, που δεν παραπέμπουν και αυτά στο *Χάρτινο Τσίρκο*. Είναι το ηχογράφημα με τις λιγότερες έως και μηδαμινές μουσικές αναφορές στο *Χάρτινο Τσίρκο* και αυτό συμπεραίνω ότι συνέβη λόγω του

ότι δεν παίζει κάποιο όργανο. Παρόλα αυτά, είναι εντυπωσιακό πως χωρίς μουσικές γνώσεις, αλλά προφανώς με αισθητικές και ακουστικές δεξιότητες, κατάφερε με την τεχνολογία να φτιάξει ένα κατά τα άλλα ολοκληρωμένο ηχογράφημα στον υπολογιστή χρησιμοποιώντας αναλογικά μόνο την φωνή του.

2^η Ανάλυση

Ηχογράφημα 4 : <https://youtu.be/Jtwn0DxhX3g>

Ο Άγγελος ευχαριστήθηκε την διαδικασία και φαίνεται να αποκόμισε πράγματα αφού το περιγράφει ως δημιουργικό «Γραμμή102: μου άρεσε όλη η φάση έτσι που μπαίνεις πιο βαθιά να βρεις το νόημα..[.].ήτανε ωραία η διαδικασία πολύ δημιουργική». Ακόμη αναφέρει πως «Το ωραίο στην υπόθεση ήταν ότι σε βάζει να μεις μέσα έστω και σε ένα κομμάτι πράγμα που εμείς δεν το κάναμε εμένα με κερδίζει ο ρυθμός πιο πολύ.. αν είναι πιο βαθύς ίσως και να μην μεις στην διαδικασία να το αναλύσεις», δηλαδή δεν είχε μάλλον επαφή με τα κομμάτια, στιχουργικά τουλάχιστον, τα αντιμετώπιζε μόνο μουσικά και επιφανειακά χάνοντας έτσι τον ολόκληρο του έργου. Παρόλα αυτά λέει: «Γραμμή109: ωραίο το ταξίδι είναι κάτι που πρέπει να κάνουμε..», άρα ίσως μετά από την διαδικασία να μπει σε μια πιο βαθιά ακρόαση και εμπάθυνση. Τώρα ανακαλύπτει ότι η μουσική έχει βάθος και νοήματα, με πολλές προεκτάσεις, αναγνωρίζοντας στο κομμάτι την πόζα με την έννοια της δηθενιάς. Μιλώντας για το ηχογράφημα του είπε: «Γραμμή111:..θα κάνω σίγουρα κάτι που να μου βγάζει την πόζα, την ποζεριά που δεν έχει τίποτα άλλο από πίσω..».

Σχόλια για τη μουσική που ακούμε στο ηχογράφημα: Στιλιστικά ακούμε ένα κομμάτι Dance Disco της δεκαετίας του 90. Προφανώς είδε αυτήν την ποζεριά σε εκείνη την περίοδο, που όντως χαρακτηρίζεται από την πόζα των καλλιτεχνών και κατηγορήθηκε από πολλούς για τα νοήματα της. Ακόμη, η σημασία που δίνει στον ρυθμό είναι ξεκάθαρη και στο ηχογράφημα του, αφού είναι πάρα πολύ ρυθμικό και γρήγορο. Όταν άκουσα αυτήν την διασκευή ουσιαστικά ξεπλάγην και άργησα να καταλάβω ότι μάλλον κρύβει μια αίσθηση του χιούμορ, πέρα από τα παραπάνω που ανέφερα, αν και αυτό είναι μια δική μου ερμηνεία. Οι μουσικές αναφορές είναι ξεκάθαρες από την αρχή μέχρι το τέλος. Έχει χρησιμοποιήσει ίδιο τέμπο, ίδιο pattern στα τύμπανα με εφφέ που ταιριάζουν στην δεκαετία 90 και ατόφιες μελωδίες. Στην περίπτωση του ηχογραφήματος την μελωδία του αρχικού σόλο την χρησιμοποίησε για εισαγωγή και verse και την αρχική μελωδία της εισαγωγής της έδωσε την θέση

του chorus ουσιαστικά, αλλάζοντας έτσι τους μελωδικούς ρόλους. Αρμονικά χρησιμοποίησε τον 4μετρο κύκλο συγχορδιών στην ίδια τονικότητα με το *Χάρτινο Τσίρκο*. Στην επιλογή του οργανολόγιου επέλεξε ψηφιακή ορχήστρα εκείνης της εποχής χωρίς καθόλου την επιλογή της ηλεκτρικής κιθάρας. Από την συμμετοχική παρατήρηση και την συνεχή επαφή μαζί του προέκυψε το εξής όταν τον ρώτησα γιατί δεν χρησιμοποίησε ηλεκτρική κιθάρα: «δεν θα έβαζα ποτέ την ηλεκτρική κιθάρα σκεπτόμενος κάτι δήθεν και ποζεράδικο χωρίς πολύ πολύ ουσία». Αυτή η φράση δείχνει την σημασία που έχει για αυτόν το όργανο σαν κάτι αυθεντικό και ως ένα ύψιστο εργαλείο αληθινής έκφρασης για εκείνον.

3^η Ανάλυση

Ηχογράφημα 5 : <https://youtu.be/BM9q21Ehmgw>

Για τον Βάγγο όπως και για άλλα παιδιά η διαδικασία της Εν εικόνησης ήταν άγνωστη, αλλά δημιουργική, αλλά άγνωστη ήταν και η εκφραστική διαδικασία πέρα της μουσικής εκτέλεσης, με την διαδικασία μουσικής σύνθεσης ή αυτοσχεδιασμού «Γραμμή114: μου άρεσε σαν εμπειρία, μπήκα σε μια διαδικασία να γίνω δημιουργικός σε κάτι πολύ προσωπικό αυτή την φορά έτσι κάτι πρωτότυπο ήταν και αυτό μια ευκαιρία. Οι στίχοι μου έβγαλαν μια θλίψη όχι ακριβώς θλίψη ένα πιο μελαγχολικό στοιχείο γιατί κατάλαβα ότι είμαστε καταδικασμένοι από δυνάμεις που μας ωθούν στο ψεύτικο και μας το πουλάν για αληθινό. Οι περισσότεροι δεν το βλέπουν και είναι χαρούμενοι έτσι εκεί..αυτό είναι ειρωνεία». Ο Βάγγος αντιλήφθηκε εννοιολογικά το «ψεύτικο» για το οποίο μιλά το τραγούδι και ήρθε σε επαφή με ένα συναίσθημα. Ένοιωσε το συναίσθημα της θλίψης και μια ενσυναίσθηση για τους ανθρώπους που δεν καταλαβαίνουν ότι ζουν χαρούμενοι μέσα στο ψέμα, χαρακτηρίζοντας το ειρωνεία.

Σχόλια για τη μουσική που ακούμε στο ηχογράφημα: το ηχογράφημα ξεκινά με φωνητικά όπως και στο *Χάρτινο Τσίρκο*, λέγοντας με ένα σχεδόν ειρωνικό τρόπο τον τίτλο του τραγουδιού στα αγγλικά «paper circus» και είναι όλο παιγμένο μόνο με μια ακουστική κιθάρα. Οι μουσικές αναφορές στο *Χάρτινο Τσίρκο*, παρά τον αφαιρετικό χαρακτήρα είναι έντονες σε όλη την διάρκεια. Αποτελείται από δύο μέρη ένα σε $\frac{3}{4}$ βαλς όπως το πρελούδιο του original σε 140 τέμπο (κοντά στο original) και ένα πιο γρήγορο 4/4 που χρησιμοποιεί την μελωδία και την αρμονία του κομματιού. Ο βαλς ρυθμός ο οποίος στο κομμάτι εμφανίζεται ως ταυτοτικό στοιχείο της μουσικής του

τσέρκο χρησιμοποιείται μόνο από αυτόν τον συμμετέχοντα. Η μελωδία της εισαγωγής έχει επεξεργαστεί πολυφωνικά, ενώ τα άλλα μέρη παρουσιάζονται μόνο ρυθμικά και αρμονικά. Στο chorus επίσης χρησιμοποιεί μουσικό υλικό από το κομμάτι, μιας αντιστικτικής μελωδίας που παίζει μία από της δύο κιθάρες. Υπάρχει σε όλη την διάρκεια του κομματιού μια άνοδο στις δυναμικές η οποία αποκλιμακώνεται στο τέλος με την επαναφορά του ρυθμού βαλς και ένα ειρωνικό γέλιο που θυμίζει τον μεταίχο τζόκερ που υπάρχει στο τέλος του σόλο του original.

4^η Ανάλυση

Ηχογράφημα 9: <https://youtu.be/pnB4TL-5lx0>

Ο Βαγγέλης ακούγοντας το κομμάτι κάνει εικόνα την μπάντα. Το έχει οραματιστεί χρησιμοποιώντας την φαντασία του, είναι ο τύπος του οραματιστή. Η εμπειρία του συνδέεται με την εικόνα. Έχει καλή σχέση με το φανταστικό του κομμάτι κάνοντας μια πλήρη περιγραφή: «Γραμμή124: μεταφέρθηκα στον ίδιο χώρο με την μπάντα και μπορούσα να φανταστώ να διαδραματίζεται μπροστά μου το τραγούδι.. οι κιθάρες αριστερά και δεξιά και τα ντραμς με το μπάσο στο κέντρο ήταν σαν να βρίσκομαι μπροστά στη σκηνή μαζί με πολύ κόσμο... Προσωπικά το φαντάζομαι σε ένα άδειο γκαράζ μεγάλο με ηχώ...αλητεία...». Με αυτά τα λόγια βλέπουμε τι εικόνες του γεννά η ακρόαση του κομματιού. Ακόμη κάνει μια κοινωνική προβολή του γνωστικού κοινωνικού κεφαλαίου σχετικά με το δέσιμο και την καλή «χημεία» που έχουν οι ροκ μπάντες μεταξύ των μελών τους: «Γραμμή133: οι μπάντες να είναι πολύ δεμένες μεταξύ τους και σχεδόν ακούγεται η χημεία των μουσικών στην αλληλεπίδραση τους» και από την φαντασία του περνά στο συναίσθημα νοσταλγώντας το γεγονός πως δεν μπορεί να παίζει ο ίδιος σε συναυλία λόγω του κοινωνικού φαινομένου της πανδημίας και ενός ευρύτερου μουσικο-κοινωνικού φαινομένου της περιορισμένης παρουσίας της ροκ μουσικής στην Ελλάδα: «Γραμμή135: μου προκαλεί μια νοσταλγία γιατί ούτε μπορώ να δω και δυστυχώς ούτε να πάρω μέρος σε συναυλίες». Γενικά αντιλαμβάνεται το κοινωνικο-πολιτικό νόημα του στίχου, τις στιχουργικές αντιθέσεις και κάνει παραλληλισμό με την σημερινή πραγματικότητα. Θέλει να συνδέσει με το σήμερα το κομμάτι κάνοντας παραλληλισμό με διχαστικά φαινόμενα στην συνθήκη της πανδημίας «Γραμμή150: Τι να σου πω μέχρι και για τον Covid και τα εμβόλια, ξεφούσκωσαν κάποια ψέματα και κάποιοι φανατικοί είτε από την μία είτε από την άλλη.. γιατί και από τις δύο πλευρές έχει ψέμα η δουλειά..και πάλι εκεί αρέσκονται να μαλώνουν μεταξύ τους όπως και μια χαρά τους έμαθαν και δεν βλέπουν τίποτα απλά

ακολουθούν...[..]. Γενικότερα γλαφυρότητα των στίχων...ίσως παραλληλίζει διαχρονικά κιόλας πως ο κόσμος στέκεται στο φαίνεσθε παρά στο είναι είτε στις κοινωνικές σχέσεις είτε στον επαγγελματικό τομέα κτλ». Εδώ βλέπουμε την διαχρονικότητα του στίχου με την έννοια ότι κάποιος το ανάγει στο σήμερα. Το κομμάτι τον εκφράζει στην παρούσα φάση της ζωής του, έπειτα παραλληλίζει μουσικά και καταλήγει στο συναίσθημα.

Σχόλια για τη μουσική που ακούμε στο ηχογράφημα: το ηχογράφημα βρίσκεται στην δεσπόζουσα πέμπτη της τονικότητας του original. Είναι ίδιο με το original στο τέμπο, στο ρυθμό, στο στυλ (πανκ ροκ), στο οργανολόγιο και στην χρήση αρμονικού τετράμετρου κύκλου. Η διαφορά είναι ότι δίνει έμφαση κατά κύριο λόγο στο rhythm section δημιουργώντας μελωδικές υπόνοιες μέσα από συγχορδιακές κινήσεις, θυμίζοντας μου ένα άλλο τραγούδι από τις Τρύπες το *Βραδινή πλάνη*. Αυτό με κάνει να συμπεράνω πως έχει ακούσει και άλλα κομμάτια της μπάντας.

5^η Ανάλυση

Ηχογράφημα 8: <https://youtu.be/3TvFvGs1mrc>

Ο Ιορδάνης δεν έχει αντιληφθεί νοηματικά το *Χάρτινο Τσίρκο*. Έχει απομακρυνθεί νοηματικά από τον στίχο, αλλά εκφράζει μια ανάγκη για ένα προσωπικό καταφύγιο «Γραμμή172: *Ίσως μιλάει για ένα προσωπικό καταφύγιο για τον καθένα μας..εε φυσικό ή νοητό που όταν βρισκόμαστε εκεί τα προβλήματα της καθημερινότητας και κάθε τι που μας απασχολεί φαίνεται μικρό*». Το κομμάτι έχει πολλαπλά νοήματα και ο καθένας αντιλαμβάνεται αυτό που έχει ανάγκη να αντιληφθεί, εκφράζοντας τις προσωπικές του ανάγκες και αντιλαμβανόμενος το *Χάρτινο Τσίρκο* εντελώς διαφορετικά. Του δημιουργεί ένα συναίσθημα άσχετα που τον στέλνει νοηματικά, στην σωστή ή στη λάθος κατεύθυνση, το θέμα είναι ότι τον κάνει να «πάει» κάπου και μην μείνει στάσιμος. Τον κουράζει η κοινωνία και θέλει να βρει τον εαυτό του στην κοινωνία, να ανασυγκροτήσει τον κοινωνικό του εαυτό, βρίσκεται ίσως σε μια φάση ωριμότητας «Γραμμή177: *εκεί θα βρούμε τον εαυτό μας και θα τον κοιτάζουμε στα μάτια. Θα κάνουμε μια κουβέντα μαζί του χωρίς να κρυβόμαστε. Μπορεί να πονέσει ή να μας ανακουφίσει..βρίσκουμε τα πατήματά μας μέσα του και τον εαυτό που ίσως χάσαμε*». Το έχει ανάγκη σε ένα προσωπικό επίπεδο, χωρίς να έχει πιάσει το κοινωνικό πολιτικό νόημα, το ανάγει στην κοινωνία που είναι φτιαγμένη να γκρεμίζει τα δικά μας χάρτινα τσίρκα, τα οποία ερμηνεύει ως happy place «Γραμμή180: η

κοινωνία το θηρίο είναι φτιαγμένη για να γκρεμίζει αυτά τα χάρτινα τσίρκα.[..]. κράτησα ότι το χάρτινο τσίρκο είναι ένα σαν καταφύγιο, σαν happy place του καθενός».

Σχόλια για τη μουσική που ακούμε στο ηχογράφημα: αυτό το happy place που περιγράφει παραπάνω θα λέγαμαι ότι το ακούμε και στο ηχογράφημα. Το κομμάτι έχει μεταφερθεί από το δυναμικό πανκ σε μια διασκευή soul-jazz μπαλάντα με χαλαρή και ανάλαφρη διάθεση. Πολυφωνική τεχνική και μελωδική επεξεργασία μόνο με κιθάρα στην τονικότητα του original. Αρμονικά κινείται ακριβώς όπως το αρχικό κομμάτι με την επέκταση των συγχορδιών σε έβδομες και ένατες χαρακτηριστικό μουσικό φαινόμενο του ιδιώματος που διάλεξε.

6^η Ανάλυση

Ηχογράφημα 6: <https://youtu.be/2Ak6hVB1i5g>

Ο Ηλίας αναφέρει: «Γραμμή196: δυναμικούς στίχους, θα έλεγα σκληροί σε ορισμένα σημεία με βαθύ νόημα εε θέλει να τονίσει πως πίσω από την στυμμένη χαρά, κρύβεται μια εξαφανισμένη από την εικόνα λύπη.. [..]αυτό που ξεχώρισα έτσι πιο πολύ είναι το τελικό σόλο και την μελωδία της κιθάρας σε όλο το τραγούδι». Έχει αντιληφθεί κάποια κοινωνικά νοήματα και επικεντρώνεται όμως περισσότερο στην ηλεκτρική κιθάρα και το σόλο. Ξεκίνησε να μαθαίνει αυτό που ήθελε πραγματικά την ηλεκτρική κιθάρα τώρα με την δράση και φαίνεται πως αυτό τον έχει απορροφήσει.

Σχόλια για τη μουσική που ακούμε στο ηχογράφημα: το κομμάτι ξεκινά με την εισαγωγή του original μονοφωνικά (ενισχύοντας με οκτάβες) αλλά σε μια ενδιαφέρουσα παραλλαγή και διαφορετική παιχιδιάρικη επεξεργασία, χρησιμοποιώντας μικρότερες χρονικές αξίες. Το τέμπο διαφέρει αρκετά έχει κρατήσει όμως τον πανκ ήχο με παραμόρφωση. Αρμονικά χρησιμοποιεί την πρώτη και την τρίτη συγχορδία του chorus του original και έχει απομακρυνθεί από τον 4μετρο κύκλο σε 2μετρο. Τέλος, κάνει και αυτοσχεδιασμό στην τονικότητα του chorus του αρχικού τραγουδιού και αλλάζει το τέμπο στο δεύτερο θέμα που παρουσιάζεται στη σύνθεση του με την ίδια απόκλιση των 20 bpm, όπως το *Χάρτινο Τσίρκο* από το *πρελούδιο* στο κυρίως τραγούδι.

7^η Ανάλυση

Ηχογράφημα 7: <https://youtu.be/T3FYXoTIVrc>

Ο Γιάννης εντοπίζει τον κοινωνικό πολιτικό χαρακτήρα του κομματιού κάνει μια δική του κοινωνική προσέγγιση και το χαρακτηρίζει διαχρονικό. Αντιλαμβάνεται συναισθήματα θυμού, αγανάκτησης και πάθους από την χροιά της φωνής, δηλαδή είναι πολύ παρατηρητικός και συναισθηματικός «Γραμμή234: *το ύφος του τραγουδιστή δεν θα μπορούσε να είναι ποιο πετυχημένο... είναι ακριβώς αυτό που πρέπει θυμός αγανάκτηση, και πάθος.. δεν θα ταίριαζε μία μελωδική και συγκινητική φωνή σε ένα κομμάτι που θέλει να βγάλει από μέσα του όλα όσα έχει κρατήσει τόσο καιρό*».

Σχόλια για τη μουσική που ακούμε στο ηχογράφημα: Ροκ μάντα ακούμε και πάλι σε ψηφιακό περιβάλλον, με ρυθμική αγωγή και τέμπο παρόμοια με το original. Η μελωδία της εισαγωγής ίδια και εμφανίζεται στην ίδια τονικότητα με την αρχική. Η αρμονική της όμως επεξεργασία έχει διασκευαστεί και βασίζεται σε ένα διπλασιασμένο κύκλο (8μετρο αντί 4μετρο) με διαφορετικές συγχορδίες και με μικρές αναφορές σε κλασικές εναρμονίσεις παρά τον πανκ χαρακτήρα. Η ενορχήστρωση πατά στο original κομμάτι. Επίσης, έχει αντιληφθεί και χρησιμοποιήσει την απότομη χωρίς προετοιμασία μετατροπή ενός τόνου από το verse στο chorus του original και έχει κάνει και αυτοσχεδιασμό στην ίδια κλίμακα.

8^η Ανάλυση

Ηχογράφημα 10: <https://youtu.be/Jtwn0DxhX3g>

Ο Πέτρος αναλύει σχεδόν στίχο στίχο το κομμάτι και έχει καταφέρει να αποκωδικοποιήσει τα νοήματα του κομματιού, κάνοντας και τις συνδέσεις με το σήμερα «Γραμμή247: *το κομμάτι παρομοιάζει την μαζοποιημένη ζωή που ζουν οι άνθρωποι με ένα χάρτινο ψεύτικο τσίρκο..[..].πλέον οι άνθρωποι είναι μια τεράστια μάζα η οποία αναπαράγει οποιοδήποτε trend του Facebook, Instagram, TikTok κ.τ.λ. χωρίς να το φιλτράρουν*». Ακόμη, παραθέτει ιστορικά στοιχεία για το τραγούδι και μπαίνει και σε μια μουσική ερμηνευτική συνθετική ανάλυση υφολογική και μουσικολογική.

«Γραμμή95: *το αστείο είναι ότι μου λέει πολλές φορές ο αδερφός μου λέει σταμάτα πια να αναλύεις τη μουσική..και γω του λέω ρε συ εγώ άμα αναλύσω ένα κομμάτι αν βρω*

το κόνσεπτ άμα βρω το θέμα πίσω από αυτό το κομμάτι είναι 10 φορές πιο ενδιαφέρον αυτό το πράγμα για μένα και κάθε φορά ανακαλύπτω και κάτι καινούργιο». Επίσης εδώ βλέπουμε ότι ήταν ήδη υπεραναλυτικός χαρακτήρας και έψαχνε τα βαθειά και πίσω νοήματα, επομένως του ήταν εύκολο να μπει στα νοήματα του κομματιού. Ακόμη κάνει αναφορές για την ευκαιρία που του δόθηκε μέσω της δράσης, σε γνωστικό επίπεδο (Ανθρώπινο κεφάλαιο) «Γραμμή87: είναι το πρώτο κομμάτι που γράφω..με αφορμή αυτό (εννοεί Χάρτινο Τσίρκο) κάθισα και έκανα αυτό(το ηχογράφημα του)..εε με έβαλε και στην διαδικασία να μάθω να προγραμματίζω και τα ντραμς στο pc στο πρόγραμμα που μας είπες, έμαθα πράγματα και σε ότι αφορά την ηχογράφιση και αυτά». Τέλος, μέσα από αυτή την ανάλυση θα λέγαμε πως μέσα από τα λόγια είδαμε την εικόνα αυτού του ανθρώπου και του χαρακτήρα του «Γραμμή271:να εμβαθύνουν περισσότερο στα πράγματα οι άνθρωποι και να μην μένουν μόνο στην επιφάνεια» και επίσης συμπεραίνουμε προβολές σε προσωπικά αδιέξοδα και αναζήτηση τρόπων για να βγει από αυτά «Γραμμή 273: για να βγει από αυτό το χάρτινο τσίρκο και να βρει την ατομική του ελευθερία και ανεξαρτησία».

Σχόλια για τη μουσική που ακούμε στο ηχογράφημα: ξεκινά με ένα πρελούδιο όπως το αρχικό κομμάτι με πολυφωνική υφή, σε ελεύθερο ρυθμό (αρχικό πρελούδιο: βαλς 3/4) και με χρήση της κλίμακας αρμονικής μινόρε αντί της φυσικής του original. Χαρακτηριστική εδώ είναι η εμφάνιση του διαστήματος του τρίτονα (5^η ελαττωμένη), διάστημα που ονομάζεται και ως το διάστημα του διαβόλου και χρησιμοποιείτε για να δείξει μουσικά την υποχθόνια και σατανική λειτουργία του συστήματος, εμπνευσμένο από την ανάλυση του. «Γραμμή249: Το κομμάτι ξεκινάει με ένα βαλς μουσική που χρησιμοποιείται στο τσίρκο και ακολουθούν δύο φωνές οι οποίες είναι επεξεργασμένες έτσι ώστε η μία να παριστάνει την φωνή της γυναίκας και η άλλη ενός διαβολομένου άντρα.». Έπειτα συνεχίζει υφολογικά σε πανκ ρυθμό 4/4, στο γρήγορο τέμπο και με ενορχήστρωση όπως στο original κομμάτι. Δεν χρησιμοποιεί ούτε την ίδια κλίμακα, ούτε τις ίδιες συγχορδίες αλλά είναι ξεκάθαρη τόσο η τονική Λα αναφορά όσο και ότι κρατά σταθερή την λούπα με τους αρμονικούς κύκλους. Ακόμη, ο χαρακτήρας του υπεραναλυτικού τύπου φαίνεται τόσο από την ανάλυση των στίχων, όσο και από την πλούσια επεξεργασία στο πρελούδιο του και στην λεπτομέρεια του προγραμματισμού στα τύμπανα των οποίων τα break με έμφαση στο ταμπούρο θυμίζουν κάποιον που τρέχει «Γραμμή273:η μουσική κάνει το κομμάτι να μοιάζει με αγώνα δρόμου όπου ο άνθρωπος πρέπει να πάει όλο και πιο γρήγορα».

9^η Ανάλυση

Ηχογράφημα 3: <https://youtu.be/cdxKxiYso7w>

Ο Γιώργος κάνει ίσως προβολές σχετικά με την δική του απομόνωση ή την κοινωνική περιθωριοποίηση που βιώνει «Γραμμή286:...ο άνθρωπος ζει με την ψευδαίσθηση πως η αποδοχή είναι το παν όμως μεγαλώνοντας συνειδητοποιεί ότι στην πραγματικότητα είναι μόνος του ανάμεσα σε αγνώστους [...] Γραμμή293: έτσι συνεχίσαμε να είμαστε ξένοι απομονωμένοι και άγνωστοι μέσα στο ίδιο σύνολο». Σχετικά με την μουσική που σκέφτεται να γράψει αναφέρει «Γραμμή295: μουσικά σκέφτομαι να κινηθώ με το σκεπτικό ότι ο άνθρωπος ξεκινά μόνος του και σιγά σιγά μπαίνουν άλλοι άνθρωποι.. κοινωνία ..δηλαδή και άλλες κιθάρες, σαν στρώματα να γεμίζουν αλλά στο τέλος να αδειάζουν πάλι σίγα σιγά και μένει πάλι μόνος του».

Σχόλια για τη μουσική που ακούμε στο ηχογράφημα: Αυτό που περιγράφει παραπάνω επιτυγχάνεται ακριβώς στο ηχογράφημα του με την σταδιακή προσθήκη αντιστικτικών μελωδικών γραμμών και την κατάληξη στην μια αρχική κιθάρα. Έχουμε την ηχογράφιση μόνο ηλεκτρικών κιθάρων ενορχηστρωτικά, δεν επιλέγει την μάλιστα ίσως γιατί τον ίδιο σκοπό που θέλει να εκφράσει. Είναι μπαλάντα σε 4/4, ακριβώς στο μισό τέμπο του *Χάρτινου Τσίρκο*, στην ίδια τονικότητα και βασισμένο αρμονικά στις συγχορδίες του. Το ενδιαφέρον εδώ είναι η επεξεργασία της εισαγωγικής μελωδίας η οποία εδώ διπλασιάζεται χρονικά. Τα μόνα έντονα ρυθμικά στοιχεία είναι κάποια αρπίσματα των συγχορδιών, αλλά δεν θα λέγαμε ότι αποτελούν αναφορά στο original.

10^η Ανάλυση

Ηχογράφημα 2: <https://youtu.be/QbABQ8zkSj4>

Αρχικά συμπεραίνουμε πως ο Διονύσης μουσικά έχει παρατήρηση και κάνει συνδέσεις «Γραμμή319: η μουσική να θυμίζει καρουζέλ». Αντιλαμβάνεται το κοινωνικό θέμα, επίσης το αίσθημα για την εσωτερική αναζήτηση, ότι είναι διαχρονικό, διορατικό για το ανθρώπινο ον και φαίνεται να έχει την πιο εμπειριστατωμένη άποψη από όλους τους συμμετέχοντες. Το βλέπει στιχουργικά, συναισθηματικά, μουσικά, αν ανταποκρίνεται σε όλες τις εποχές, το βλέπει πολύπλευρα το κομμάτι.

Σχόλια για τη μουσική που ακούμε στο ηχογράφημα: και εδώ ακούμε μια μπαλάντα σε τέμπο που πλησιάζει το original. Έχει χρησιμοποιήσει τις συγχορδίες του chorus από το κομμάτι, την τετράμετρη κυκλική φόρμα, την ίδια τονικότητα και έχει κάνει αυτοσχεδιασμό στοιχείο δομικό του κομματιού. Η ρυθμική αγωγή παράγεται από όγδοα σε mute με εφε delay, μια τεχνική που χρησιμοποιήθηκε στους ρόκερς της εποχής που γράφτηκε το original κομμάτι, συγκεκριμένα θυμίζει μουσικές ρυθμικές στρατηγικές από το συγκρότημα toto, γεγονός που δείχνει τα ακούσματα του. Από την συμμετοχική παρατήρηση και σε συζήτηση μαζί του σχετικά με την ενορχήστρωτική επιλογή να χρησιμοποιήσει μόνο κιθάρες μου απάντησε *«Επίσης δεν μου αρέσει να κάνω στο κινητό ή στον υπολογιστή τραγούδια και να βάζω τύμπανα ή μπάσο ψηφιακά δεν μου αρέσει η ιδέα φτάνει με τα ψηφιακά για αυτό επέλεξα να το κάνω μόνος και όχι με ψηφιακά υποκατάστατα. Αν κάνω κάτι σε μπάντα να υπάρχει όντως η μπάντα»*. Δείχνει την αποστροφή του στον ψηφιακό κοινωνικό εαυτό και την αντικατάσταση του ανθρώπινου παράγοντα.

5.3.3. Συμπεράσματα σχετικά με την εφαρμογή της μεθόδου της εναλλακτικής Εν-εικόνησης στη μουσική στην Ε.Ο..

Οι περισσότεροι μιλούν για δημιουργική και γνωστική διαδικασία. Ένοιωσαν όλοι παραγωγικοί μέσω της διαδικασίας της διαλεκτικής Εν-εικόνησης. Αυτό προέκυψε από μια πολύπλευρη εργασία, μέσω της γνώσης που απέκτησαν από τις διάφορες διαστάσεις της ακρόασης και της μουσικής σύνθεσης. Μέσω της βαθειάς ακρόασης ήρθαν σε επαφή με τον εαυτό, διεξάγοντας νοήματα και κάνοντας τις δικές τους προβολές. Η δημιουργικότητα που περιγράφουν ότι βίωσαν όλοι οι συμμετέχοντες κατά την διαδικασία της μεθόδου, σχετίζεται με την ικανότητα να βλέπει κάποιος τα πράγματα με νέους τρόπους, να ξεπερνά τις υπάρχουσες πληροφορίες, να μη σκέφτεται συμβατικά και να κάνει πράγματα μοναδικά, συνδυάζοντας συχνά άσχετα πράγματα σε κάτι καινούριο. Κατά τον David Fontana (1996) ο όρος συνδέεται με έναν ιδιαίτερο τρόπο σκέψης που παρουσιάζει ευχέρεια στη ροή ιδεών, ευελιξία, πρωτοτυπία και σχετίζεται άμεσα με τη διαδικασία λύσης προβλημάτων. Ο ίδιος ορίζει τη δημιουργικότητα ως «ικανότητα του ατόμου να παράγει άφθονους και πρωτότυπους τρόπους αντιμετώπισης και οργάνωσης υλικού» (Fontana, 1996: 166). Ακόμη, γνωστικά (θετικό ανθρώπινο κεφάλαιο) εξοικειώθηκαν με τις μουσικές τεχνολογίες, τις συνθετικές διαδικασίες που δεν γνώριζαν ότι έχουν, αλλά και με διαδικασίες ακουστικής μουσικής κατανόησης και εκτέλεσης (φάνηκε από την

ανάλυση ότι έπαιξαν το κομμάτι πριν δημιουργήσουν το δικό τους, αφού οι περισσότεροι χρησιμοποίησαν πολλά μουσικά υλικά του *Χάρτινου Τσίρκου* και χωρίς κανείς να τους το διδάξει). Με λίγα λόγια, μιλάμε για μια ενεργητική μάθηση, δηλαδή τη μάθηση που επιτυγχάνεται μέσα από τη βιωμένη συμμετοχή, την αυτενέργεια και τη διερευνητική ενασχόλησή του συμμετέχοντα με το αντικείμενο που τον ενδιαφέρει (Dionyssiou, 2009).

Η ανάλυση των δεδομένων οδήγησε στο συμπέρασμα του φαινομένου της κυριαρχίας της ψηφιακής (μουσικής) τεχνολογίας και της εξάρτησης που έχουν οι συμμετέχοντες στην τεχνολογία για να εκφραστούν ακόμη και μουσικά. Σε αυτό το συμπέρασμα οδήγησε το γεγονός της προσομοίωσης μουσικών (φυσικών προσώπων), αφού οι περισσότεροι συμμετέχοντες μέσα από αυτήν την τεχνολογία προσομοίωσαν ολόκληρες μπάντες. Από την μία βλέπουμε τις φοβερές δυνατότητες της τεχνολογίας και από την άλλη μια επιλογή της εύκολης λύσης ή της καθεστωτικής πλέον χρήσης της τεχνολογίας (νοοτροπία), αφού κόπιασαν πραγματικά για να χρησιμοποιήσουν αυτήν την τεχνολογία. Μιλώντας για νοοτροπία, εννοώ την ιδέα ή σκέψη ότι όλα πρέπει να περνάνε από τον υπολογιστή και την τεχνολογία, σαν αυτονόητη διεργασία. Αποτέλεσμα είναι η απομάκρυνση από την δύσκολη προσπάθεια και καταβολή κόπου για μια έκφραση αποκλειστικά μέσα από το όργανο τους, η οποία θα τους έφερνε σε μεγαλύτερη και βαθύτερη σύνδεση με τη μουσική.

Σχεδόν σε όλες τις προσπάθειες των συμμετεχόντων παρατηρήθηκε η επιτυχής μουσική μεταφορά νοημάτων που προέκυψαν από το διάλογο τους με το έργο. Ενεργοποίησαν και υλοποίησαν με κάποιο τρόπο την φαντασία τους. Η φαντασία είναι προϋπόθεση για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, γιατί κάποιος ανατρέχει στη φαντασία του για δημιουργικές ιδέες. Η φαντασία είναι η μήτρα της δημιουργικότητας και αυτό που ώθησε τους συμμετέχοντες στην ανακάλυψη παρεμφερών μουσικών ήχων σχετικών των νοηματοδοτήσεων. Η Εν-εικόνιση ώθησε τους συμμετέχοντες σε πειραματισμό, σε έκφραση και προβληματισμό γύρω από το θέμα, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της φαντασίας και ως εκ τούτου της δημιουργικότητας των συμμετεχόντων. Η φαντασία σε συνδυασμό με τη δημιουργικότητα οδηγούν στη βιωμένη γνώση, δηλαδή τη γνώση που είναι προσωπικό επίτευγμα και κατάκτηση του συμμετέχοντα (Dionyssiou, 2009).

Ακόμη, συμπεράνουμε πως η Εν-εικόνιση λειτουργεί ως μέσο διερεύνησης και μέσο απόκτησης πολιτισμικού κεφαλαίου. Η απόκτηση του γίνεται με ένα οσμωτικό τρόπο με τις παραπάνω διαδικασίες και την προσπάθεια εννοιολόγησης του έργου. Το άτομο που παρακολουθεί ένα μουσικό έργο (αντικειμενοποιημένη κατάσταση πολιτισμικού κεφαλαίου) θα πρέπει να έχει νοητικά και αισθητικά σχήματα αντίληψης (ενσωματωμένη κατάσταση πολιτισμικού κεφαλαίου) που θα του επιτρέψουν όχι μόνο να παρακολουθήσει, αλλά να κατανοήσει το μουσικό έργο-τραγούδι, δηλαδή θα του δίνουν τη δυνατότητα να αποκωδικοποιήσει το μήνυμα που εκπέμπει το έργο. Η ικανότητα κατανόησης ενός τραγουδιού αποτελεί μέρος του πολιτισμικού κεφαλαίου του ατόμου, που καθορίζει τις στάσεις, τις διαθέσεις, τις αξίες και αποτελεί συνθήκη ενεργοποίησης του κοινωνικού εαυτού. Φυσικά, η μέθοδος της διαλεκτικής Εν-εικόνισης στη μουσική, αλλά και γενικότερα στην τέχνη, όταν δεν ανήκει σε κάποιο πλαίσιο εκπαιδευτικό (σχολείο, ωδείο κτλ) αποτελεί διαδικασία της «ελεύθερης κουλτούρας», που ανήκει στις βασικές εκφάνσεις του πολιτισμικού κεφαλαίου (Θάνος., Τόλιος, 2013). Παρόλα αυτά πιστεύω, ότι αν μπορούσε να ενταχθεί σε κάποιο πλαίσιο θεσμικό το οποίο θα την προσέφερε μεθοδικά τα αποτελέσματα της θα ήταν θεαματικά, αρκεί να αναλογιστώ την προσφορά της σε αυτό το περιορισμένο πλαίσιο της έρευνας αυτής.

Ένα ακόμη γενικό συμπέρασμα είναι πως ηλικιακά τα παιδιά που είναι μέχρι 20 αντιλαμβάνονται άλλα πράγματα από τους μεγαλύτερους, είναι και ηλικιακό θέμα η αντίληψη, είναι θέμα βιωμάτων. Αναφέρει κάποιος μεγαλύτερος: «..ένας κόσμος που αιμορραγεί». Τα παιδιά το βλέπουν πιο ρομαντικά «..κλείστηκα στον εαυτό μου..[..].. άκουσα πρώτη φορά έτσι μουσική». Το χάρτινο τσίρκο είναι ένα κοινωνικό πολιτικό τραγούδι, παρόλα αυτά οι συμμετέχοντες κάνουν εννοιολογήσεις και ταύτιση με τον εσωτέρο εαυτό. Μέσα από το κομμάτι ανοίγει το παράθυρο στον εσωτερικό κόσμο και τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε την πραγματικότητα. Οι άνθρωποι συνήθως ταυτίζουμε τον στίχο με το προσωπικό μας πάθος, την ψυχική και ψυχολογική μας διάθεση που βρίσκεται εκείνη τη στιγμή που ήμαστε απέναντι στο μουσικό κομμάτι, γι αυτό είναι ανθρώπινο το φαινόμενο να μπορούμε ένα κοινωνικό στίχο να τον κάνουμε προσωπικό και αυτογνωστικό και λυτρωτικό ή θεραπευτικό για τον κοινωνικό μας εαυτό. Την στιγμή που αντιλαμβανόμαστε για τον εαυτό μας πράγματα, ξεκινά η διαδικασία εκκίνησης για τον ανθρωπισμό, γινόμαστε περισσότερο ανθρωπιστές. Η προσέγγιση της Εν-εικόνισης στηρίζεται στον διάλογο

με το έργο τέχνης πέρα από τον συγκεκριμένο χρόνο και το θέμα του έργου τέχνης και πέρα της ερμηνείας του. Ο διάλογος με το έργο τέχνης είναι σε θέση να ανακαλέσει και να απευθύνει κρίσιμα ερωτήματα στα βιώματά μας και ιδίως σε αυτά που συνδέονται με σημαντικά και καθοριστικά κοινωνικά γεγονότα της ζωής μας. Συγκεκριμένα, μπορεί να τα ανακαλέσει από βαθύτερα στρώματα του εαυτού μας, τη μνήμη μας και να αναζητήσει μια νέα απάντηση και ερμηνεία σε αυτά (Χτούρης και Ζήση, 2022).

Σημαντικά επίσης, ήταν τα συμπεράσματα της ανάλυσης σχετικά με την αποκρυπτογράφηση του χαρακτήρα, όχι σε όλες τις πτυχές αλλά ίσως στις πιο ουσιώδεις και το γεγονός της απίστευτης ταχύτητας των συμμετεχόντων στην τεχνική ανταπόκριση σε δεξιότητες των τεχνικών ψηφιακών μέσων μουσικής ηχογράφησης που αντικατοπτρίζει την επαφή των νέων με την τεχνολογία σήμερα.

Τέλος, σχόλια των συμμετεχόντων κατά την διάρκεια της συνάντησης της Ε.Ο. όπως «Γραμμή279: *οκ δεν περίμενα τίποτα λιγότερο από σένα (γέλια)*», θέλοντας να επισημάνει τον αναλυτικό χαρακτήρα του άλλου συμμετέχοντα, που τον ξέρει, τον έχει μάθει, από την νέα κοινωνική επαφή που αναπτύχθηκε (τα παιδιά αυτά πριν την δράση δεν έκαναν παρέα μεταξύ τους), δείχνει το θετικό πρόσημο στο γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο και στην επικοινωνία που έχει αναπτυχθεί μεταξύ τους.

5.4.1. Ανάλυση εμπειρικών δεδομένων 4^{ης} Συνάντησης της Ε.Ο.

Η ανάλυση των δεδομένων της 4^{ης} συνάντησης της Ε.Ο., της ομάδας συλλογικής δράσης παρέμβασης, αποσκοπεί στην διερεύνηση του αντίκτυπου των καλλιτεχνικών μουσικών δράσεων στην κοινότητα που μας ενδιαφέρει, δηλαδή κατά πόσο επετεύχθη η ενδυνάμωση, η εμπύχωση και η «θεραπεία» μέσω τέχνης των συμμετεχόντων. Ακόμη, αποσκοπεί και στην αξιολόγηση του ερευνητή και συντονιστή των δράσεων ως προς τις στρατηγικές που ακολούθησε. Τα οφέλη που προσκομίζουν οι συμμετέχοντες της μουσικής εμπειρίας είναι κοινωνικής, ψυχολογικής, συναισθηματικής, γνωστικής φύσεως και αποτελούν τους άξονες της ανάλυσης που ακολουθεί. Η ανάλυση που θα ακολουθήσει θα πραγματοποιηθεί ανά δράση.

1. Μουσικά μαθήματα: Τα μουσικά μαθήματα πραγματοποιήθηκαν σε προσωπικό επίπεδο με τον κάθε συμμετέχοντα ξεχωριστά.

Δεδομένα: 2Δ16+2Δ26+2Δ32+2Δ35+2Δ43+2Δ45

Τα ατομικά μαθήματα οργάνου είναι τα πιο διαδεδομένα στην διδασκαλία μουσικής στη Ελλάδα. Η διδασκαλία αυτού του τύπου απαιτεί κάποιες δεξιότητες από τον διδάσκοντα, ενώ έχει αποδειχθεί ως παράγοντας διαμόρφωσης της ταυτότητας των μουσικών ταυτοτήτων. Ακόμη, οι έρευνες δείχνουν πως οι μακροχρόνιες σχέσεις που αναπτύσσονται σε αυτόν τον τύπο διδασκαλίας, προωθούν την δια βίου σχέση με την μουσική και συμβάλουν στην ψυχική και σωματική υγεία των σπουδαστών/συμμετεχόντων (Κονδυλίδου., Ράπτης, 2021). Όταν ρωτήθηκαν οι συμμετέχοντες για την εμπειρία τους από τα μουσικά μαθήματα απάντησαν:

«Γραμμή92: ..το εύκολο είναι γνώσεις, γνώσεις επάνω στην κιθάρα, αλλά αυτό είναι το πιο απλό, μετά μια αφορμή πάλι να σου ανοίξει νέους ορίζοντες νέα κεφάλαια σε πράγματα όπως στο να γράψεις μουσική, στο να ηχογραφήσεις ή γενικά διάφορα ερεθίσματα γύρω από την μουσική..οι συζητήσεις στα μαθήματα, αυτές οι συζητήσεις μου χουνε κάνει το κεφάλι..με έχουν μπερδέψει 10 φορές και όσο πάει ξετυλίγεται το κουβάρι και καταλαβαίνω πολλά περισσότερα πράγματα»

«Γραμμή166: Με τα μαθήματα τώρα..με βοήθησαν πολύ να εξελιχθώ στο όργανο επίσης μαθαίναμε πολλά πράγματα και εκτός της κιθάρας σε γενικότερο πλαίσιο για την μουσική και το είδος «που ακούω και εντάζει είναι αλλιώς..τεχνικές κτλ και νοιώθω πολύ τυχερή που σας έχουμε για δάσκαλο είναι πολύ ωραία η εμπειρία και στο μάθημα και σε ότι άλλο κάναμε μέχρι στιγμής»

«Γραμμή210: νομίζω ότι παίρνω πλέον μια συνοχή, εξέλιξη στο είδος που θέλω»

Τα μαθήματα οργάνου μέσα από τις γνώσεις που προσέφεραν, έδωσαν την ικανότητα στους συμμετέχοντες τις δεξιότητες να εκφραστούν. Η μουσική είναι μια τέχνη που χρειάζεται ικανότητες ως προς τον χειρισμό του οργάνου ώστε να μπορείς να εκφραστείς. Όπως αναφέρουν οι συμμετέχοντες για τα μαθήματα, τους έδωσαν την τεχνική και γνώση επάνω στο όργανο (ανθρώπινο κεφάλαιο) αλλά αναφέρουν και άλλες διαστάσεις και προεκτάσεις. Χρησιμοποιούν λέξεις και φράσεις όπως *συνοχή, ξετυλίγεται το κουβάρι, νέους ορίζοντες, νέα κεφάλαια σε πράγματα όπως στο να γράψεις μουσική, στο να ηχογραφήσεις ή γενικά διάφορα ερεθίσματα γύρω από την*

μουσική. Στρατηγική δική μου και των υπολοίπων δασκάλων-εμπυχωτών, ήταν η ολιστική αντιμετώπιση του μαθήματος μουσικού οργάνου, η σύλληψη του όλου φαινομένου της μουσικής με τις πάμπολλες διαστάσεις της. Οι συμμετέχοντες αναφέρονται με χαρά στις συζητήσεις εκτός των μουσικών καθεαυτο γνώσεων: *«μαθαίναμε πολλά πράγματα και εκτός της κιθάρας σε γενικότερο πλαίσιο για την μουσική και το είδος», «διάφορα ερεθίσματα γύρω από την μουσική».* Δεξιότητες όπως η δημιουργικότητα, η κριτική σκέψη, η επίλυση προβλημάτων και η δια βίου μάθηση αποτελούν ζητούμενο στον στο σύγχρονο σχεδιασμό του μαθήματος μουσικής. Πέρα από τις κλίμακες, τον ρυθμό, την ανάγνωση παρτιτούρας κ.α., το μάθημα αποτέλεσε ένα μέσο μεταφοράς διάφορων κοινωνικο-ιστορικο-πολιτικο-πολιτισμικών πληροφοριών, σχετικό των στόχων των μαθημάτων. Η μουσική έχει την ιδιαίτερη δύναμη να λειτουργεί ως δίαυλος μεταφοράς πληροφορίας τόσο με την γλώσσα της όσο και με την κοινωνική της διάσταση (Leavy, 2020: σελ 205).

Ένας άλλος συμμετέχοντας αναφέρει: *«Γραμμή230: τα μαθήματα γκρεμίζουν τα ταβάνια που άθελα μου χτίζω μόνος μου, ας πούμε μαθαίνοντας μόνος μου, εντάξει δεν μπορώ να τα πετύχω όλα όπως θέλω 100% είναι κάποια πράγματα που αν δεν μου τα δείξει κάποιος θα τα κάνω για πάντα λάθος».* Αυτά τα λόγια δείχνουν την σημασία των μαθημάτων και της γνώσης που αποκομίζει, την οποία δεν μπορούσε να έχει πιο πριν, αφού αναφέρει ότι προσπαθούσε μόνος του. Σκοπός των μαθημάτων είναι η απόκτηση εκφραστικών και δημιουργικών εφοδίων.

«Γραμμή315: ήταν ωραίο τα βλέπαμε και με άλλο μάτι πέρα από ..αυτό λέει το βιβλίο αυτό κάνουμε το εξετάζουμε πάμε παρακάτω..ήταν πιο βαθύ δεν ήταν επιφανειακό που είναι ωραίο γιατί δεν το χουν αυτό τα άλλα μαθήματα ας πούμε (εννοεί του ωδείου)»

«Γραμμή290: γενικά επειδή εγώ όλες τις χρονιές έκανα μάθημα κιθάρας πιο πολύ κλασικής, βασικά μόνο κλασικής και τώρα κάνω, αλλά το μάθημα που κάναμε εμείς τώρα είναι αλλιώς από τον άλλο δάσκαλο...και γενικά έπαιρνα μόνο ασκήσεις για ισπανικά και αυτά, όμως δεν το απολάμβανα τόσο..[.].και τώρα που κάναμε πράγματα πού θέλω εγώ γενικά δεν είμαι τόσο σφιγμένη στα μαθήματα είμαι πιο χαλαρή από το ωδείο και μελετάω και πολύ περισσότερο, δεν λέω αα έχω να κάνω αυτό σήμερα για την κιθάρα και αγχώνομαι γιατί το άφησα επειδή το βαριόμουνα κτλ. Για το Rockmobile έρχομαι πιο πολλή με όρεξη, δηλαδή είναι μουσική που θα παίζω που θα ακούσω»

Οι συμμετέχοντες στα παραπάνω λόγια παρουσιάζουν δεδομένα σχετικά με τα παράπονα τους για τα μαθήματα που κάνουν στο ωδείο της περιοχής και ως αντίβαρο τα μαθήματα της δράσης της έρευνας. Σύμφωνα με τις σύγχρονες τάσεις της μουσικής παιδαγωγικής ο σχεδιασμός της διδασκαλίας θα πρέπει να βασίζεται στις εμπειρίες των μαθητών, στις επιθυμίες τους και τη μουσική πράξη και να έχει ως στόχο την ολιστική ανάπτυξη τους μέσα από δραστηριότητες εκτέλεσης, σύνθεσης, αυτοσχεδιασμού και μουσικής ακρόασης (Κονδυλίδου., Ράπτης, 2021: σελ 508). Η ικανοποίηση της ανάγκης του συμμετέχοντα να εκφράσει τον εαυτό του μέσα από την μουσική που του αρέσει, ήταν το πρώτο συμπέρασμα της 1^{ης} συνάντησης της Ε.Ο. Ακόμη, χαρακτηριστικά είναι τα λόγια των συμμετεχόντων που αφορούν τις μουσικές προτιμήσεις τους και επηρεάζουν κατ επέκταση και την δράση των μουσικών συνόλων που θα αναλυθούν στην επόμενη ενότητα διεξοδικά.

Δεδομένα: 2Δ18+2Δ41+2Δ43

«Γραμμή107: εγώ πάω στο μουσικό σχολείο στην Κατερίνη, σε σχέση με το Rockmobile δεν, εδώ παίζουμε τη μουσική που μας αρέσει όλοι και έτσι γίναμε και μια παρέα, συμφωνήσαμε όλοι μαζί για τα τραγούδια και μας χωρίσατε με τα αγαπημένα μας και έτσι είναι πολύ διαφορετικό με αυτό που γίνεται στο σχολείο...[..] βάζει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα ο καθηγητής που δεν αρέσει...μετά υπάρχουν αυτοί που δεν μελετάνε, η πρόβα δεν βγαίνει καλή ο καθηγητής φωνάζει και όλοι φεύγουν κουρασμένοι από μέσα, βαριόμασταν. Τώρα εδώ το γκρουπάκι που ήταν μουσική που μου άρεσε ήταν από τις καλύτερες στιγμές που είχα, ανυπομονούσα τότε να πάμε για πρόβα να έρθει το Σάββατο, να βρεθούμε όλοι μαζί να κάνουμε πρόβες». Η επιλογή του ρεπερτορίου στην δράση έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην επιτυχία της δράσης. Μια κοινότητα παραμένει ενωμένη μέσα από μια κοινή παράσταση, αυτή η παράσταση εδώ είναι τα κοινά γούστα στη μουσική, δηλαδή για την ομάδα μας η ροκ μουσική. Με το να πλησιάζεις τον συμμετέχοντα, να ακούσεις ποια μουσική τον εκφράζει, να προσπαθήσεις να ικανοποιήσεις τις επιλογές του και με ένα παράλληλο τρόπο να του διδάξεις αυτά που χρειάζεται, κερδίζεις την προσοχή του, του δίνεις κίνητρο, επιθυμία να ασχοληθεί και εμπιστοσύνη για μελλοντικές επεκτάσεις σε άλλα αντικείμενα. Παρόμοια και τα παρακάτω λόγια της Δέσποινας: *«Γραμμή272:...ήταν και ένα τραγούδι που μου άρεσε πολύ και το είχα βάλει στα προτεινόμενα που μας είχατε ζητήσει από την αρχή, και το να το ακούω να το παίζω εγώ και άλλα παιδιά live ήτανε τόσο ωραίο και θέλω οπωσδήποτε να το ξανακάνουμε με τραγούδια που μας*

αρέσουν». Μέσα από την δημιουργικότητα και την έκφραση εξασφαλίζεται η αφοσίωση, η διάρκεια και η ευχαρίστηση στη μάθηση. Όταν ακόμη ρωτήθηκαν πως νοιώθουν που μαθαίνουν πλέον τα όργανα επιλογής τους απάντησαν:

Δεδομένα: 2Δ17+2Δ36+2Δ34+2Δ46+2Δ53+2Δ58

«Γραμμή233: για μένα είναι ένας τρόπος έκφρασης τώρα τελευταία», «Γραμμή409: Είναι τρόπος ζωής για εμένα. Τρόπος έκφρασης»

«Γραμμή447: το τραγούδι είναι η ζωή μου, ο έρωτας μου είναι αυτό που όσο και χάλια να είμαι θα με κάνει καλά δεν..είναι η μορφή τέχνης που μιλάει πραγματικά στην ψυχή του ανθρώπου..για μένα έτσι»

Οι συμμετέχοντες μπορούν πλέον να εκφράζονται μέσα από την μουσική, την μουσική που αγαπούν, το όργανο που αγαπούν και αυτό να είναι τόσο ευχάριστο, όσο δημιουργικό και θεραπευτικό.

«Γραμμή228: Η κιθάρα είναι προέκταση, κάποιος το χει πει δεν θυμάμαι..δεν το έβγαλα τώρα..αλλά αντιπροσωπεύει ακριβώς»

Στο βιβλίο της, *Η καλλιτεχνική δημιουργία ως μέθοδος*, η Leavy (2020) αναφέρει τα λόγια της Liora Bresler (2005): *Η εκτέλεση μουσικής αποτελεί ένα πεδίο ενσωματότητας. Η μουσική παράγεται μέσω της σωματικής κίνησης, μέσω του οργάνου ή της φωνής που λειτουργεί ως προέκταση του σώματος, ο ερμηνευτής ενώνεται με το όργανο για να παράγει ήχο [...] στην ερμηνεία του [...] η μουσική βιώνεται όχι σαν κάτι που δίδεται στο σώμα, αλλά σαν κάτι που εκτελείται διά μέσου και από κοινού με το σώμα.* Σύμφωνα με την ανάλυση της 1^{ης} ανάλυσης, ο Γιώργος που λέει τα παραπάνω έκανε κλασική για αρκετά χρόνια, αλλά το όνειρο του ήταν η ηλεκτρική. Παρόλο που σε αυτό το όργανο είναι λίγο πάνω από το επίπεδο του αρχάριου και για πρώτη φορά έπαιξε σε γκρουπ, ανέφερε την κιθάρα ως προέκταση, δείχνοντας την βαθειά επαφή που απέκτησε με το όργανο.

«Γραμμή100: να εκφράζει ο καθένας τα συναισθήματα του που δεν μπορεί να εκφράσει με λόγια να τα εκφράσει μέσα από την μουσική και το όργανο και αν το επιτύχει κάποιος αυτό είναι πολύ απίστευτο το αποτέλεσμα..ας πούμε με το κομμάτι στην πρόβα...[..].. πολλές φορές χανόμουν και ξαναγυρνούσα, χανόμουν και ξαναγυρνούσα»

Στα παραπάνω λόγια παρουσιάζεται το όργανο ως μέσω έκφρασης συναισθημάτων που ίσως να μην τα εξέφραζε κάποιος με λόγια. Η μουσική και το όργανο ξεκλειδώνουν τον εαυτό και τον βγάζουν από τα εμπόδια της εσωστρέφειας, που κάποιες φορές δεν είναι εύκολο να προσπερνούσαμε. Η μουσική φέρνει σε επαφή τους ανθρώπους καθώς τους υποβάλει συναισθήματα, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να ξεπεράσουν γλωσσικούς και λοιπούς φραγμούς (Leavy, 2020: 203). Ακόμη, περιγράφει μια εμπειρία ροής⁴⁵, που είναι δείγμα απόλυτης απόλαυσης και συμμετοχής, αναγκαία για την θεραπεία μέσω της μουσικής, όπως αυτή εκφράζεται και στα λόγια: «Γραμμή178: *εγώ μόλις ήρθα σαν να μην υπήρχε κορονοϊός εντάξει, δηλαδή εκεί..στο κομμάτι, στη ζωντάνια καμία σχέση, δεν κοιτούσα τα μελαγχολικά..από όταν ήρθα εδώ σαν να το αποφεύγει το μυαλό μου χωρίς να το προσπαθώ*». [Δεδομένα για την ροή: 2Δ29+2Δ17].

Ο προσανατολισμός σε ένα τέτοιο μάθημα δεν είναι αυτονόητος, οι εκπαιδευτικοί φοβούνται ότι θα παρεκκλίνουν από το δασκαλοκεντρικό πρότυπο και τον στόχο που έχει θέσει ένα βιβλίο ή ένα στυλ και οδηγούνται σε ένα στείρο μάθημα που οδηγεί στην εγκατάλειψη ενδιαφέροντος του μαθητή. Αν ο σπουδαστής δεν τα παρατήσει, αλλά συνεχίσει για αρκετό καιρό αυτού του τύπου την διδασκαλία, επηρεάζεται η μελλοντική του στάση/ταυτότητα, αφού έχει μάθει να υπακούει παρά να δημιουργεί (Κονδυλίδου., Ράπτης, 2021: σελ 508). Τα παραπάνω δεδομένα από το **κοινωνικό γεγονός των μουσικών μαθημάτων της δράσης**, αλλά και τα δεδομένα της ανάλυσης της 1^{ης} συνάντησης της Ε.Ο. σχετικά με το **γεγονός της υπολειτουργίας του ωδείου της περιοχής, όσον αφορά τις επιλογές μάθησης μουσικού οργάνου**, οδηγούν στο συμπέρασμα ενός **φαινομένου της αποστασιοποιημένης μουσικοπαιδαγωγικής γνώσης** των μουσικών διδασκόντων και των διοικητικών υπευθύνων (πχ καλλιτεχνικός διευθυντής) του ωδείου ή μουσικού σχολείου της περιοχής, αλλά και γενικότερα στον ελλαδικό χώρο θα προσθέσω σύμφωνα με την προσωπική μου εικοσαετή εμπειρία στο χώρο, με κάποιες μικρές εξαιρέσεις.

Η δράση των μαθημάτων οργάνων προσθέτει ανθρώπινο και πολιτισμικό κεφάλαιο, φορτίζοντας θετικά τον κοινωνικό εαυτό ως προς την διάσταση αυτή και ωθώντας τον προς την δημιουργικότητα. Παρόλο που ο Κολινδρός έχει κάποιο δομικό κοινωνικό κεφάλαιο για μουσική ενασχόληση/διδασκαλία όπως χορωδία,

---

⁴⁵ Βλέπε ενότητα «Τέσσερις βασικές έννοιες που απασχολούν την μουσική στην κοινότητα» στην παρούσα έρευνα για το φαινόμενο εμπειρίας ροής.

φιλαρμονική και το δημοτικό ωδείο σε σχετικά κοντινή απόσταση επτά χιλιομέτρων, ερευνώντας το γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο σε σχέση με την μουσική ενασχόληση συμπεράναμε ότι ήταν πολύ χαμηλό. Με την δράση Rockmobile την οποία βάπτισαν οι συμμετέχοντες όπως προκύπτει και από την έρευνα αποκτούν θετικό δομικό (μουσικά μαθήματα, αίθουσες-προβάδικο, ραδιόφωνο) και γνωστικό κεφάλαιο.

2. Εργαστήρια μουσικών συνόλων. Για τα μουσικά σύνολα συγκεντρώθηκαν τα περισσότερα εμπειρικά δεδομένα από τους συμμετέχοντες, γεγονός που δείχνει το πόσο σημαντικά ήταν για αυτούς. Το πρώτο συμπέρασμα για τα μουσικά σύνολα που προέκυψε από την ανάλυση, ήταν το κίνητρο που έδωσαν για περαιτέρω ενασχόληση με την μουσική. Τα παρακάτω δεδομένα συλλέχθηκαν στην ερώτηση για την εμπειρία των συμμετεχόντων σχετικά με τη δράση των μουσικών συνόλων.

Δεδομένα: 2Δ6+2Δ23+2Δ29+2Δ37+2Δ51

Οι συμμετέχοντες περιέγραφαν και από την πρώτη συνάντηση της Ε.Ο. ότι το έβλεπαν σαν κίνητρο ώστε να δηλώσουν συμμετοχή και να ασχολούνται περισσότερο με το όργανο τους. Αυτό επιβεβαιώνεται από τα εμπειρικά δεδομένα αυτής της ανάλυσης.

«Γραμμή31: η πρόβα δεν συγκρίνεται με τίποτα, έπαθα πλάκα είχα και καιρό να παίζω είχες δεν είχες με τσίτσες». Σε αυτόν τον συμμετέχοντα το κίνητρο ήταν να ξαναπαίξει τύμπανα που τα είχε παρατήσει, γιατί όπως έλεγε στην πρώτη συνάντηση δεν είχε το δίκτυο, δεν έβρισκε άτομα/μουσικούς να παίζει. Μέσα από την δράση βρήκε το δίκτυο που έψαχνε.

«Γραμμή145: θέλω να πω πως η ιδέα να μπω σε μπάντα εξαρχής με έκανε να ασχολούμαι περισσότερο με την κιθάρα ήταν ένα μεγάλο κίνητρο ουσιαστικά», «Γραμμή233: ήταν ένα κίνητρο να την αγαπήσω ακόμη περισσότερο, είναι κάτι που με ηρεμεί με χαλαρώνει και να πω έτσι ότι στην καθημερινότητα ανυπομονώ να χω τελειώσει με όλα τα μαθήματα και να πάω να παίζω κιθάρα, φέτος έχω αρχίσει και το απολαμβάνω». Σε αυτήν την περίπτωση η Ειρήνη που εξαρχής προέβλεψε ότι θα ασχοληθεί περισσότερο με την κιθάρα, όχι μόνο τα κατάφερε, αλλά συνδέθηκε ακόμη περισσότερο μαζί της, ώστε να μπορεί να χαλαρώνει, να ηρεμεί και να απολαμβάνει το παίξιμο.

Ακόμη, για άλλους συμμετέχοντες η δράση ήταν κίνητρο και αφορμή να επεκταθούν και σε άλλες τέχνες. «Γραμμή185:..μέχρι που άρχισα να ζωγραφίζω το τελευταίο διάστημα, καινούργια πράγματα»

Επόμενο συμπέρασμα που προέκυψε από την ανάλυση για τα μουσικά σύνολα είναι η επέκταση οριζόντων, τα όνειρα για το μέλλον με την μουσική.

Δεδομένα: 2Δ5+2Δ13+2Δ32

«Γραμμή29: αλλά πρώτα σαν προτεραιότητα ας πούμε πλέον έχω βάλει να βρω μουσικούς, να κάνω τη δική μου μπάντα. Έχω βρει ένα παιδί από το Αιγίνιο, τώρα θα δούμε και με κάποιους από δω τον Νίκο πχ την Σπυριδούλα και εσένα άμα θέλεις».

«Γραμμή78: Σίγουρα μετά το σχολείο το πρώτο πράγμα που θα κάνω εκεί που θα σπουδάζω είναι να κάνω μπάντα.»

Οι συμμετέχοντες θέλουν να φτιάξουν το δικό τους συγκρότημα, ο πρώτος ανοίγει και άλλο τα δίκτυα του για να βρει τα άτομα, γεγονός που δείχνει την ανοιχτότητα που απέκτησε σε αυτή την διάσταση του κοινωνικού εαυτού και ο δεύτερος ονειρεύεται την μπάντα του ενώ θα είναι φοιτητής με το που θα τελειώσει το σχολείο, τα σχέδια και τα όνειρα προσδίδουν «υγεία» στην ψυχολογία μας. Στο επόμενο παράδειγμα ο συμμετέχοντας φαίνεται να είναι τόσο ευχαριστημένος που θέλει να το ακολουθήσει σαν επάγγελμα: «Γραμμή210: δηλαδή σε καθορίζει λίγο στο τι πορεία πρέπει να έχεις για να γίνεις επαγγελματίας, νομίζω..Συντονιστής: δηλαδή εσύ θέλεις να γίνεις επαγγελματίας μουσικός; εε ναι έτσι πιστεύω, αλλά με την ηλεκτρική κιθάρα αν μπορώ». Η τελευταία φράση του είναι πολύ σημαντική *με την ηλεκτρική κιθάρα αν μπορώ*, διότι αποδεικνύει περίτρανα ότι αν ασχοληθούμε με αυτά που μας ενδιαφέρουν πραγματικά, μπορεί να ανακαλύψουμε ότι μας αρέσουν τόσο πολύ ώστε να το ακολουθήσουμε και επαγγελματικά. Κάτι παρόμοιο αναφέρεται και στο επόμενο δεδομένο: «Γραμμή141 Ιορδάνης: είναι και ότι είναι και όλοι συνάδελφοι μουσικοί και συ μουσικός, λέμε τις απόψεις μας, το τι πιστεύει ο καθένας για την μουσική και διάφορα, παίζεται μαζί ανταλλάσσεται μουσικές». Η καλλιτεχνική δραστηριότητα μπορεί να οδηγήσει τους συμμετέχοντες από την κατηγορία του τραυματισμένου από την πανδημία, του «εθισμένου» στο κινητό και στον υπολογιστή, στην κατηγορία των καλλιτεχνών. Επομένως, η μουσική τέχνη

δημιουργεί μια νέα αίσθηση της ταυτότητας, αυτής του μουσικού, μια θετική αναδόμηση και επανερμηνεία του εαυτού.

Η ανάλυση που ακολουθεί αφορά την επικοινωνία, τα δίκτυα και το κοινωνικό κεφάλαιο.

Δεδομένα:

2Δ4+2Δ7+2Δ10+2Δ12+2Δ18+2Δ20+2Δ21+2Δ25+2Δ30+2Δ33+2Δ42+2Δ44+2Δ50+
2Δ52+2Δ15+2Δ31

«Γραμμή 304 : η αίσθηση του ομαδικού παιχνιδιού ήταν υπέροχη, ήταν τέλειο και που κάναμε το logo στη φανέλα..και από τότε που ξεκινήσαμε δεν είναι το ίδιο διασκεδαστικό να παίζω μόνη μου..αφού να φανταστείτε το χω ρίξει σε κάτι fingerstyle στην ακουστική γιατί αλλιώς αισθάνομαι ότι είμαι μόνη και δεν μου αρέσει». Θα ξεκινήσω από το σχόλιο που μου έκανε ποιο πολύ εντύπωση σε αυτό το κομμάτι της ανάλυσης. Η Κέλλυ περιγράφει την αίσθηση του ομαδικού παιχνιδιού υπέροχη και τονίζει την δημιουργίας της φανέλας με το logo της δράσης. Αυτό το σύμβολο στις μπλούζες των συμμετεχόντων λειτουργεί σαν μια συγκολλητική ουσία σαν μια κοινή παράσταση και συμβολίζει την ενότητα της ομάδας (κοινό σύστημα συμβόλων) και το αίσθημα του *ανήκειν*. Αυτό που μου έκανε πραγματικά εντύπωση είναι η φαντασία της και η προβολή της για μια καθαριστική τεχνική, μέσα από την οποία καλύπτει την δυσαρέσκεια της, στο να παίζει πλέον μόνη στο σπίτι όταν δεν κάνουν πρόβα. Αυτό το λέει χαριτολογώντας, για να δείξει πόσο της άρεσε το ομαδικό αποτέλεσμα. Χρησιμοποιεί την τεχνική fingerstyle, μια πολυφωνική τεχνική αντιστικτικού χαρακτήρα (έτσι την εννοεί), που αποτελείται από παράλληλες ανεξάρτητες μελωδίες που συνυπάρχουν σε ένα κοινό αποτέλεσμα και παίζεται από ένα άτομο. Σε αυτήν την περίπτωση έχουμε το αντίβαρο της χρήσης της τεχνολογίας που συναντήσαμε στα ηχογραφήματα για την Εν-εικόνιση.

Γραμμή104: ένοιωθα την χημεία μεταξύ μας..γενικά αυτές οι δραστηριότητες ήταν πολύ δημιουργικές και άνοιξαν νέα κεφάλαια», «Γραμμή125: ας πούμε με τον Πέτρο που δεν γνωριζόμασταν πιο πριν καλά, δεν ήμασταν φίλοι από πριν, γκρουβάρουμε πάρα πολύ μεταξύ μας, ταιριάζαμε και έχουμε κρατήσει μια επικοινωνία, βρεθήκαμε και κάποιες μέρες μόνοι μας να παίζουμε στο προβάδικο, να μελετήσουμε τα κομμάτια, πήγαμε για καφέ». Ο συμμετέχων χρησιμοποιεί τη λέξη *χημεία* για να δείξει τη θετική σχέση που έχει αναπτυχθεί μέσα στην ομάδα (γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο). Ακόμη,

χρησιμοποιεί τη λέξη *γκρουβάραμε*⁴⁶, που ανήκει στην ειδική ορολογία της μουσικής και αφορά τον ρυθμικό συγχρονισμό των μουσικών σε ένα μουσικό σύνολο. Αυτό παρουσιάζεται ως αφορμή για την περαιτέρω γνωριμία και επικοινωνία, δηλαδή η καλή μουσική επικοινωνία μέσω του ρυθμού οδήγησε και στην συμβατική επικοινωνία. Τα παιδιά αναφέρεται ότι βρίσκονται και έκτος των δράσεων, παίζουν μουσική και κάνουν παρέα γεγονός που δηλώνει την πυκνότητα του δικτύου και την ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου (ΚΚ). Στο ίδιο κλίμα και το επόμενο παράδειγμα που δείχνει την πυκνότητα του δικτύου, τον καταλυτικό ρόλο της δράσης σε αυτό «*τα ήξερα τα παιδιά, αλλά τώρα είναι σαν να ανάψατε την φωτιά*» και με την δημιουργία ομάδας στο Instagram, για να επικοινωνούν και από κει, ανταλλάσσοντας μουσικές και μουσικά βίντεο (πόροι άμεσων δεσμών του δικτύου): «*Γραμμή190: ήταν ωραία εμπειρία γνώρισα και άλλα παιδιά και είναι όλα καλά παιδιά, δεν τους ήξερα καλά και τώρα που τους γνώρισα..είναι ωραίοι τύποι... ο Πέτρος καλά.. παίζει και φοβερά..και κάναμε και μια ομάδα στο Instagram Rockmobile με τον Ιορδάνη, έτσι να μιλάμε και λίγο όλοι μαζί..[..]. ανταλλάζουμε μουσικές από youtube, βίντεο σχετικά με την μουσική και τέτοια και στο σχολείο το ίδιο, τώρα κάνουμε πιο πολύ παρέα με τα παιδιά πάμε και τις κιθάρες και παίζουμε καμιά φορά και μόνοι μας..[..]. πριν δεν κάνατε τόση παρέα; Άγγελος: τα ήξερα τα παιδιά, αλλά τώρα είναι σαν να ανάψατε την φωτιά.*». Σημαντικό να σχολιαστεί επίσης, είναι πως ο Πέτρος που έχει ανεπτυγμένες δεξιότητες στο μουσικό όργανο (θετικό πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο για τον κοινωνικό εαυτό) απολαμβάνει την παραδοχή από τους υπόλοιπους. Επίσης, την πυκνότητα του δικτύου δείχνουν και τα παρακάτω λόγια: «*Γραμμή88: βγαίνω αρκετά με τον Ιορδάνη, από την πρώτη μέρα μου είπε να βγούμε για καφέ..εντάξει ξέρεις πως είναι η γενιά μας όλους τους έβαλα στο Instagram, είχαμε κανονίσει να βγούμε και όλοι μαζί, αλλά μία ο ένας με κορονοϊό μία άλλος όλοι μαζί δεν τα καταφέραμε, οπότε βγαίνουμε δυο δυο*». Ακόμη, εδώ παρατηρούμε την στερεοτυπική αντίληψη των νέων για την επικοινωνία μέσω ιντερνέτ (μέσα κοινωνικής δικτύωσης).

Στο επόμενο δεδομένο παρουσιάζεται, η εμπειρία του καλού αποτελέσματος μέσα από την αλληλόδραση και τη συμμετοχικότητα, χαρακτηριστικό της μουσικής στην κοινότητα. Ακόμη, δίδεται σημασία στον κοινό στόχο της ομάδας, που δίνει κίνητρο, δύναμη στο δίκτυο και λειτουργεί σαν συγκολλητική ουσία (τους φέρνει ακόμη πιο

---

⁴⁶ Ορολογία που χρησιμοποιήθηκε πρώτα στην τζαζ και έπειτα χρησιμοποιείται σε όλη την μοντέρνα μουσική, θέλοντας να δηλώσει τον επιτυχημένο συγχρονισμό των μουσικών στο ρυθμό μέσα σε ένα μουσικό σύνολο.

κοντά). «Γράμμη216: Με την μπάντα όταν είσαι είναι άλλο συναίσθημα...[.].είναι πολύ καλύτερο από το να παίζεις μόνος σου, η μουσική σε κάνει να κουνιέσαι πιο πολύ και η ιδέα ότι με αυτούς τους ανθρώπους που παίζεται μαζί θέλετε να πορευθείτε κάπου και έχετε τον ίδιο στόχο, να πετύχετε αυτό». Επιπλέον, στο επόμενο σχόλιο μέσα από την επικοινωνία και την συνεργασία κάνουν συλλογικά κομμάτια, γίνονται δημιουργικοί και κοινωνικοί. Σημαντικό σε αυτό είναι ότι αναφέρονται με τον χαρακτηρισμό φίλοι για να δείξουν την σχέση που έχει αναπτυχθεί μεταξύ τους (Θετικό γνωστικό ΚΚ): Είναι σύνηθες θα πω από την εμπειρία μου, μετά από πρόβες και συναυλίες, δηλαδή μετά από μια συνεχή «έκθεση» με συγκεκριμένα άτομα, να αναπτύσσονται πολύ ισχυροί δεσμοί. Επίσης, η μουσική φαίνεται να επιταχύνει αυτές τις σχέσεις, και σε αυτό με επιβεβαιώνουν τα δεδομένα της έρευνας παρακάτω.

«Γραμμή401: Μπορείς να λες την άποψή σου να ανταλλάσσεις τις ιδέες σου. Μπορείς να ανταλλάξεις ριφάκια και να το χτίσετε μαζί και μέσα από αυτό να γεννιέται ένα κομμάτι. Κάνεις καινούριους φίλους»

Το επόμενο σχόλιο δίνει μια ξεκάθαρη εικόνα της μουσικής ως επικοινωνία. Αυτή η επικοινωνία που φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά και πιο γρήγορα, όπως λέει παρακάτω ο συμμετέχων. Παίζοντας μουσική στα σύνολα έκανε γρήγορα καινούργιους φίλους (θετικό γνωστικό ΚΚ) που δεν θα τους έκανε χωρίς την μεσολάβηση της μουσικής τόσο γρήγορα. Μιλά επίσης για τον ρόλο σε αυτό που έπαιξε η κοινή παράσταση της μουσικής σε αυτό αφού αναφέρει χαρακτηριστικά: «Γραμμή279: μου άρεσε πάρα πολύ η όλη εμπειρία και είναι φοβερό ότι αν μιλήσουμε για την μουσική ή μιλήσουμε με την μουσική πάλι ενώνεται με κάποια άτομα, δηλαδή θα κάτσουμε να παίζουμε μαζί και θα το χαρούμε και θα συνεννοηθούμε κάπως, ήρθαμε πολύ κοντά με τα παιδιά και θα έλεγα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα για τα δικά μου δεδομένα τουλάχιστον..για να κάνω φίλους..σίγουρα ήταν η μουσική γι αυτό..». Έπειτα αναφέρει πως με τον καλό συγχρονισμό στο μουσικό επίπεδο, δηλαδή στο να είναι όλοι σωστοί στον ρυθμό, να παίζουν σωστά τις νότες τους και να κουμπώνουν σωστά τα μουσικά θέματα το ένα πάνω στο άλλο, ακούγονται ένα, και αυτό τον έκανε να νοιώθει-να φαντάζεται ότι όλοι ήταν ενωμένοι σαν με ένα κορδόνι: «..τις στιγμές που παίζαμε πολύ καλά αφού είχαμε κάνει αρκετές πρόβες και παίζαμε τα μέτρα μαζί όλοι, ο καθένας το δικό του, αλλά ακουγόμασταν ένα στο αποτέλεσμα, δεν ξέρω ένοιωθα..ένα κορδόνι να μας δένει όλους έτσι γύρω που καθόμασταν σε κύκλο., ενωμένοι και κάνουμε ένα πράγμα ο καθένας με το λιθαράκι του κάνει κάτι και βγαίνει

ένα ολοκληρωμένο μουσικό κομμάτι». Περιγράφει με πολύ ωραίο και δυνατό τρόπο το φαινόμενο κατά το οποίο, μέσω της φυσικής ενέργειας που χρειάζεται για να παραχθεί η μουσική, του παλμού και του ρυθμού της που εμπεριέχει το σώμα, επικοινωνεί τον συγχρονισμό μεταξύ των ανθρώπων (Embodiment) και ο επικοινωνιακός συντονισμός βοηθά το σύνδεσμο μεταξύ των ανθρώπων (Bonding) (DeNora, 2015).

Στο επόμενο παράδειγμα βλέπουμε την μουσική επικοινωνία που αναπτύχθηκε ως μορφή μη λεκτικής επικοινωνίας, η οποία προκύπτει από μικρές εκφράσεις του σώματος και αποκωδικοποίηση της μουσικής γλώσσας που παράγεται. Για παράδειγμα να ανεβάζει κάποιος της δυναμικές του και οι άλλοι να το καταλαβαίνουν και τον ακολουθούν. Είναι μια δεξιοτήτα επικοινωνίας που αναπτύσσεται στα μουσικά σύνολα και ο συμμετέχων το παρουσιάζει σαν πρωτόγνωρη εμπειρία: *«Γραμμή163:..μου άρεσε που αναπτύχθηκε μια επικοινωνία ειδικά με τους μουσικούς που βλέπομασταν πιο πολύ στα μάτια και συνεννοούμασταν να το πω έτσι για το πώς θα μπορούμε, πως θα κάνουμε παύση, για την ένταση, χωρίς λόγια δηλαδή και καταλαβαινόμασταν ήταν πρωτόγνωρο αυτό».*

Το επόμενο παράδειγμα αφορά την επιρροή και τις άμεσες γνώσεις που αποκομίζει κάποιος από την συμμετοχή του στα δίκτυα άμεσου δεσμού (Χτούρης, 2020) και φωτίζει κι άλλο την συγκρότηση της κοινότητας. Επίσης και εδώ περιγράφεται μια εμπειρία ροής αφού ο συμμετέχων αναφέρει ότι παραμελεί μέχρι και το φαγητό για να ασχοληθεί με την νέα μουσική γνώση που αποκόμισε από το δίκτυο: *«Γραμμή202: αρχίσαμε και γενικά να την ψάχνουμε παραπάνω όλα τα παιδιά νομίζω, εγώ συγκεκριμένα με το που τελειώνει το σχολείο πολλές φορές πάω σπίτι και ούτε φαί ούτε τίποτα πάω μέσα, κλειδώθηκα, κιθάρα, έπαιζα κάνα δυο ώρες, δεν σας κάνω πλάκα αλήθεια, γενικά όταν κάνω κάτι καινούργιο ή δω κάτι καινούργιο πηγαίνω και κατευθείαν προσπαθώ να το βγάλω στην κιθάρα, ας πούμε έμαθα τον Van Hale από τα παιδιά, μου άρεσαν φράσεις, προσπάθησα να τις βγάλω μόνος, άκουσα δίσκους, Rory Gallagher.. ».*

Ακόμη, έχει πολύ ενδιαφέρον η στροφή ενδιαφέροντος των συμμετεχόντων από την ψηφιακή επικοινωνία στην φυσική επικοινωνία και η συνειδητοποίηση της σημαντικότητας της βιωμένης εμπειρίας από την φυσική επαφή και συναναστροφή, που δεν θα μπορέσει ποτέ να την αντικαταστήσει η ψηφιακή επικοινωνία. Αυτό όπως

θα δούμε και στην ανάλυση της δράσης της ομαδικής σύνθεσης, είναι από τα ποιοτικά και σημαντικά οφέλη που αποκόμισαν οι συμμετέχοντες από την δράση. Θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως μια «θεραπεία» σχετικά με τον «εθισμό» στα τεχνολογικά μέσα και την οθόνη.

«Γραμμή145:..και εγώ είδα πρόσφατα και τα βίντεο εντάζει πολύ ωραία, η ερμηνεία όμως εκείνη την ώρα που παίζουμε δεν συγκρίνεται, από κοντά είναι άλλη αίσθηση δεν νομίζω ότι αυτό μπορεί να αποτυπωθεί στο βίντεο πιστεύω»

*«Γραμμή29: οι πρόβες ήταν κάτι το πολύ όμορφο απεριγράπτο, να είμαστε στον ίδιο χώρο όλοι μαζί, είναι σαν συνομιλία μεταξύ οργάνων και έχουμε την συνομιλία την δικιά μας, αλλά ο τρόπος που συνομιλούν τα όργανα, εκείνη τη στιγμή είναι κάτι μαγικό, μέσω ιντερνετ αυτό δεν θα μπορούσε να γίνει με τίποτα και δεν νομίζω να το πετύχουμε ποτέ αυτό..[.]. Και μεις τώρα μιλάμε από το Zoom και βλέπουμε αλλά δεν είναι το ίδιο οκ; Τα γέλια και αυτά που είχαμε, η παρέα η διάθεση που είχαμε για όλο αυτό ήτανε κάτι που δεν μπορείς να το πετύχεις αλλού μόνο στα γκρουπ και γω πραγματικά το ένοιωσα». Εδώ τονίζεται η επικοινωνία μέσω της μουσικής και επίσης γίνεται και αναφορά στον τρόπο της επικοινωνίας της Ε.Ο. με το Zoom με διάθεση υποτιμητική σε σχέση με τη φυσική επαφή. Τα σχόλια για την διάθεση και το πνεύμα της ομάδας κατά την πρόβα την πρόβα δείχνει το δυνατό γνωστικό ΚΚ ακόμη μια φορά. Η Σπυριδούλα σχολιάζει και αυτή το ίδιο θέμα παρακάτω μιλώντας για τον ψηφιακό της εαυτό (διάσταση του κοινωνικού εαυτού) ως μουσικό στο Instagram και ότι πλέον μετά την ομαδική συνέντευξη δεν την καλύπτει: *«Γραμμή 436:ένοιωσα επίσης ότι μπορούμε να κάνουμε και εμείς κάτι με την μουσική, να μαζεύονται τόσο άνθρωποι και να δημιουργούμε κάτι σαν ομάδα, εγώ έκανα κάτι cover στίτι μου που τα ανέβαζα και Instagram αλλά είναι αλλιώς να βλέπεις πως έχεις βρεθεί με άλλα 5-6 άτομα και έχετε δημιουργήσει κάτι όλοι μαζί, είναι όμορφη η δημιουργικότητα, αυτό το vibe που σου δίνει το ομαδικό».**

Η μουσική έχει την ικανότητα να προκαλεί εξαιρετικά δυνατά συναισθήματα και να επηρεάζει τη διάθεση των ατόμων, επιδράσεις οι οποίες αποτελούν τους κυριότερους λόγους που οι άνθρωποι ακούν και παράγουν μουσική. Μερικά από τα συναισθήματα που συγκεντρώθηκαν σε σχέση με τα μουσικά σύνολα είναι:

Δεδομένα: 2Δ9+2Δ11+2Δ48+2Δ49+2Δ52+2Δ57

Η δυνατή περιγραφή της Σπυριδούλας: *«Γραμμή435: στην πρόβα ένοιωσα μια χαρά, το όμορφο συναίσθημα..συγκινήθηκα, ένοιωσα έτσι αυτήν την ευφορία που σου δίνει η μουσική..σαν να ανοίγει η καρδιά σου..και ήταν και μια όαση για αυτή την περίοδο..είναι λίγο σαν να γυρνάς στην κανονικότητα να το πω, εν μέρει ήμασταν πάλι με τις μάσκες αλλά και ακόμη και τώρα να θέλεις να βγεις έξω πάλι νοιώθεις ότι δεν είναι το ίδιο, αυτό σου έδινε την αίσθηση ότι γύρισες πίσω στο κανονικό κατάλαβες»*

Ακόμη, εμφανίζονται αισθήματα που θα χαρακτήριζαν το φαινόμενο της «θεραπείας» όπως αισθήματα εμπύχωσης, ελπίδας, απόλαυσης, χαράς, ευχαρίστησης, εφορίας, ξεγνοιασιάς, διαφυγής από το άγχος και το στρες, εκτόνωσης, ηρεμίας, χαλαρότητας. Η ελπίδα και η αισιοδοξία για το μέλλον δείχνουν πως υπάρχει πίστη ότι η ανάρρωση είναι εφικτή, τα θετικά συναισθήματα είναι κίνητρα για αλλαγή και ότι υπάρχει θετική σκέψη και προσδοκίες για τη ζωή. Η ελπίδα επιστρέφει μέσα από την καλλιτεχνική δημιουργία:

«Γραμμή56: λοιπόν πραγματικά δεν ξέρετε πόσο το ευχαριστήθηκα

«Γραμμή74: άγγιξε ευαίσθητο σημείο μου η όλη φάση»

«Γραμμή359: το χρειάζομουν κάτι τέτοιο γιατί ήμουν πεσμένος πολύ και δεν υπήρχε κοινωνική συναναστροφή σε κάτι δημιουργικό ..τα γκρουπ εμένα ιδιαίτερα με βοήθησαν πολύ μου δίνουν ελπίδα για το ότι τελειώνει όλο αυτό»

«Γραμμή323: Κέλλυ: για μένα είναι ένας καλός τρόπος να λύνω το στρες μου και τα νεύρα εε τα απωθημένα τα συναισθήματα γενικά, τα βγάζω στην μουσική λέω άντε να πάω να ξεχαστώ»

Παρακάτω περιγράφεται ακόμη μια εμπειρία ροής για τον ίδιο τον παίκτη, αλλά και μια ενδιαφέρουσα εμφάνιση του αισθήματος της ενσυναίσθησης για τον απέναντι μουσικό που δείχνει εξίσου την επιτυχία της επικοινωνίας μέσα στην ομάδα. Ακόμη, πρέπει να σχολιάσω από την δική μου εμπειρία ως επαγγελματία μουσικό ότι το περιβάλλον των μουσικών μπορεί να γίνει αρκετά ανταγωνιστικό και κάποιες φορές να εμφανίζονται αισθήματα ζήλιας ή υποτίμησης. Αντιθέτως στην ανάλυση αυτή, εμφανίζεται να συσσωρεύονται στον κοινωνικό εαυτό μέσω του δικτύου αξίες, όπως της άδολης παραδοχής των ικανοτήτων και θαυμασμού του άλλου. Εμφανίζεται στην έρευνα για δεύτερη φορά και με έντονα καλή διάθεση, η παραδοχή του υψηλού επιπέδου δεξιότητας του άλλου, της απόλαυσης της μουσικής του άλλου (όχι μόνο της

ατομικής εκτέλεσης) και του θαυμασμού του άλλου, χαρακτηριστικά της πυκνότητας της κοινότητας (γνωστικό ΚΚ). Θα έλεγα με δικά μου λόγια και με την γλώσσα των μουσικών, έχουμε την περίπτωση των ακομπλεξάριστων δυνητικών μουσικών. : «Γραμμή353: και γω χάθηκα μέσα στο σόλο μου αλλά όταν έπαιξε ο Πέτρος δηλαδή μπορούσα να καταλάβω ότι χάθηκε και αυτός μέσα στην κιθάρα..έγινε κιθάρα πώς να στο πω..τόσο πολύ και το ένοιωσα και γω αυτό, πραγματικά το χάρηκα εύχομαι να πετύχει (χειροκρότημα)».

Τέλος, για αυτήν την ενότητα ανάλυσης των μουσικών συνόλων αναδύθηκε το θέμα του άγχους της μουσικής επίδοσης ή αλλιώς «τρακ» ή «φόβος σκηνής» και η αντιμετώπιση του. Δεδομένα: 2Δ24+2Δ28+2Δ40

Ήδη από την πρώτη έρευνα της Ε.Ο. και από την συμμετοχική μου έρευνα σε όλη την διάρκεια της δράσης, είχα αναφορές από κάποια παιδιά κυρίως κορίτσια για το ότι ντρέπονται να παίξουν μπροστά σε άλλους, θέλουν αλλά φοβούνται, φοβούνται το λάθος και την αποδοκιμασία από τους άλλους. Το γεγονός ότι μεγαλύτερο πρόβλημα έχουν τα κορίτσια επιβεβαιώνει την βιβλιογραφία (Ακογιούνογλου, 2021). Σαν συντονιστής λοιπόν έπρεπε να φροντίσω να είμαι προετοιμασμένος να αντιμετωπίσω αυτήν την περίπτωση. Σύμφωνα με την Ακογιούνογλου (2021) το άγχος μουσικής επίδοσης μετριάζεται ή και υποχωρεί όταν έχουμε αυτοπεποίθηση. Αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί με το να είναι η προετοιμασία της μουσικής εκτέλεσης επαρκής και το ρεπερτόριο στο επίπεδο δεξιοτήτων του παίκτη. Οπότε πρώτα φρόντισα γι' αυτό:

«Γραμμή250: Δέσποινα: Στην αρχή είχα αγχωθεί τόσο πολύ που δεν ήθελα καθόλου γιατί αγχώθηκα πάρα πολύ, μετά αφού είδα ότι το έχω λίγο και ότι δεν αγχώνομαι τόσο πολύ ως προς το τραγούδι που θα παίζω άρχισα να το συνειδητοποιώ πιο πολύ και να λέω εντάξει δεν είναι τόσο κάτι τρομερό, θα είναι καλή εμπειρία και μπορώ να τα καταφέρω.»

Το δεύτερο που έπραξα σύμφωνα με την Ακογιούνογλου ήταν να δημιουργήσω ένα υποστηρικτικό περιβάλλον. Πρώτα από την δική μου πλευρά με τον ρόλο του μουσικού εμπνευστή παρά του δασκάλου και δεύτερον ενθαρρύνοντας όλα τα παιδιά στο να είμαστε υποστηρικτικοί σε όποιον το χρειάζεται, είτε για κάτι τεχνικό ή ψυχολογικό και με χαλαρή διάθεση. Ο στόχος επετεύχθη:

«Γραμμή175: εγώ να πω στην αρχή είχα ένα φόβο, δηλαδή πως θα είναι να παίζω με ξένα άτομα...μετά με ηρέμησαν και τα παιδιά εσείς, ο Γιάννης μου έλεγε ηρέμησε και τα παιδιά και μετά ηρέμησα»

«Γραμμή254: θυμάμαι πολύ έντονα την μέρα που κάναμε την ηχογράφιση και το βίντεο, είχα στο κεφάλι μου μην κάνω λάθη και με κοροϊδεύουν κτλ, αλλά όταν είδα όλα τα παιδιά και την Σπυριδούλα που κολλήσαμε και κάνουμε και παρέα και εκτός, έκανα και μια καλή φίλια με την Σπυριδούλα, χαλάρωσα ξεκινήσαμε να παίζουμε και έβλεπα ότι πάμε καλά, ήταν όλοι χαλαροί και το ευχαριστιόταν, δεν ήταν αυτό που είχα πλάσει στο κεφάλι μου το φοβερό, δεν ήμουν σφιγμένη μπορώ να πω, κάναμε και τις πλάκες μας τα πειράγματα και με σας και το ότι ήμουν οκ πρώτη φορά να παίζω μουσική με άλλους μου άρεσε πολύ, το ότι θα κάτσουμε με όλα τα παιδιά και θα βγάλουμε ένα τραγούδι, δεν θα βγάλω μόνο εγώ».

Με αυτόν τον τρόπο η ομάδα έδωσε μια ψυχολογική βοήθεια σχετικά με την αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση στα παιδιά που το χρειάζονταν περισσότερο, έδειξε τους συναισθηματικούς δεσμούς της κοινότητας και την παραγωγή και συσσώρευση αξιών συμπαράστασης και υποστήριξης στον κοινωνικό εαυτό. Το προστατευτικό και υποστηρικτικό περιβάλλον των Rockmobiles βοήθησε ακόμη και τους πιο δύσκολους:

«Γραμμή154: Ειρήνη: Με την ντροπή δεν νομίζω ότι το ξεπέρασα τελείως ακόμα, γενικά έχω θέμα με αυτό το πράγμα και την έλλειψη αυτοπεποίθησης, αλλά παρόλα αυτά κατάφερα για πρώτη φορά να το αφήσω πίσω να το ξεπεράσω και να απολαύσω τη στιγμή».

Οι δεσμοί οι συναισθηματικοί που αναπτύσσονται μεταξύ των συμμετεχόντων μέσα από σχέσεις προστασίας, αίσθημα του «ανήκειν», αμοιβαίας επιρροής, θετικής αμοιβαιότητας και αφοσίωσης, συγκροτούν την βιογραφία της κοινότητας και αυτή η βιογραφία αποτελεί μια αξία και ταυτόχρονα την πηγή μιας ταυτότητας. Δηλαδή, το ότι ανήκω στους μουσικούς Rockmobile είναι μια ταυτότητα, που ήδη αυτή η ιδιότητα μέλους τους έχει μετασηματίσει. Δημιουργεί ένα μετασηματισμό και μια κοινωνική ταυτότητα, ένα κοινωνικό εαυτό μέσα από αυτή την συναισθηματική ένταξη σε αυτή την κοινότητα. Οι ανάγκες που καλύπτουν μέσα από την συμμετοχή τους είναι η αλληλεγγύη, η προστασία που αποζητούν και συναισθηματική ασφάλεια.

3. Ομαδική μουσική σύνθεση. Στα πλαίσια της δράσης και της προτροπής για δημιουργική ενασχόληση πραγματοποιήθηκε μια ομαδική μουσική σύνθεση, με στυλιστικές αναφορές στην *minimalism music* με ροκ χαρακτηριστικά. Αυτό το στυλ μουσικής έδινε την δυνατότητα συμμετοχής σε όλους ανεξαρτήτως επιπέδου (συμπερίληψη: βασικό χαρακτηριστικό της μουσικής στην κοινότητα). Για την πραγματοποίηση της ηχογράφησης, χρησιμοποιήθηκε μια βάση δύο μουσικών θεμάτων που συνέθεσε ένας συμμετέχοντας και πάνω σε αυτά τα θέματα αυτοσχεδίασαν οι συμμετέχοντες ένας ένας ξεχωριστά και ηχογραφήθηκαν. Η ηχογράφηση δεν έγινε ομαδικά λόγω των περιορισμών από την πανδημία. Η ανάλυση των δεδομένων που ακολουθεί προέκυψε μετά από την ερώτηση μου σχετικά με την εμπειρία αυτή.

Δεδομένα: 2Δ3+2Δ8+2Δ14+2Δ19+2Δ39+2Δ47

Παρόλο, που άρεσε σε όλους το μουσικό αποτέλεσμα και η δημιουργικότητα, η ανάλυση έδειξε ότι έμειναν δυσαρεστημένοι από την διαδικασία. Προσωπικά, μετά από αρκετά χρόνια εμπειρίας σε ηχογραφήσεις, ήμουν προετοιμασμένος για την δράση με την μεγαλύτερη απήχηση, λόγω της συνθετικής διαδικασίας *original* υλικού, όμως αρχικά απογοητεύτηκα από τα δεδομένα. Γρήγορα όμως κατάλαβα ότι η επιτυχία της δράσης έχει να κάνει με τις ανάγκες της κοινότητας. Η ομάδα έχει ανάγκη αυτήν την στιγμή, της περιόδου της πανδημίας, για κοινωνικοποίηση, για συλλογική δράση, για αλληλεπίδραση με φυσική επαφή και συνεργασία και όχι για ένα καλαίσθητο και κατά τα άλλα δημιουργικό project, που θα τελεστεί από το σπίτι, τον υπολογιστή στην μοναξιά της τεχνολογίας. Παρόλο λοιπόν που γνώριζα καλά την θεωρία της μουσικής στην κοινότητα, με την προσοχή της στην διαδικασία και όχι στο αντικείμενο της τέχνης, παρασυρμένος από τις δικές μου προβολές και μνήμες, αρχικά μου φάνηκε σαν αποτυχία μου ως συντονιστή. Έπειτα, κατάλαβα πως ερευνητικά ήταν το ποιο πετυχημένο project αφού φώτισε την επιτυχία όλης της δράσης, ως προς τους στόχους της, που δεν ήταν άλλοι από την κοινωνικοποίηση, την επικοινωνία, την απομάκρυνση από την αλόγιστη χρήση της τεχνολογίας, την συνεργασία, τη συλλογική δράση, τους συναισθηματικούς δεσμούς και τις άμυνες απέναντι στην εσωστρέφεια, την ατομικότητα και την κλειστότητα του κοινωνικού εαυτού. Μέσα από αυτά τα δεδομένα και το γεγονός της ομαδικής μουσικής σύνθεσης προκύπτει το φαινόμενο της αποαντικειμενοποίησης της τέχνης (Bohlman, 1988 και Ζιώγας, 2020) και συγκεκριμένα για την έρευνα η ορχηστρική

μουσική σύνθεση. Στο φαινόμενο αυτό η μουσική χρησιμοποιείται ως διαδικασία (process) και λιγότερο ως αντικείμενο (object). Η μουσική μπορεί με τα κατάλληλα άτομα, στο κατάλληλο μέρος, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες και με την συνεργασία των μουσικών να μεταμορφωθεί και να μεταπλαστεί. Η συμμετέχοντες θα ήθελαν για την μουσική σύνθεση, όπως φάνηκε από τα δεδομένα να αντιμετωπιστεί ως επικοινωνιακή γραμμή και μια συνεργατική διαδικασία, ως ισχυρό εργαλείο το οποίο θα απογείωνε την δημιουργικότητα.

Ακολουθούν τα πιο χαρακτηριστικά δεδομένα:

«Γραμμή17: Πέτρος: εντάξει βγήκε πολύ ωραίο αλλά θα προτιμούσα να το γράφαμε όλοι ταυτόχρονα στο προβάδικο...[..] ήταν ωραίο μου άρεσε αλλά δεν συγκρίνεται με το άλλο (μουσικό σύνολο εννοεί), δεν είναι το ίδιο, άλλο είναι να κάθεται ο καθένας σπίτι του και άλλο να είναι σε ένα δωμάτιο μαζί και να παίζουν μαζί είναι άλλο πράγμα, δεν ξέρω πώς να το περιγράψω αυτό»

Στο επόμενο απόσπασμα ο συμμετέχων προσπερνάει απευθείας την ερώτηση μου για την ομαδική σύνθεση απαντώντας σχεδόν μονολεκτικά, και έπειτα κάνει μια φοβερή περιγραφή για την ομαδική βιωμένη εμπειρία του πάλι από τις πρόβες των συνόλων, περιγράφοντας με γλαφυρότητα την διάδραση της ομάδας και καταλήγοντας πως καμία ηλεκτρονική ηχογράφηση στο σπίτι του καθένα χωριστά να μπορεί να αντικαταστήσει αυτό το πλαίσιο συνεργασίας και εμπειρίας.

«Γραμμή40: πέρα από την ηχογράφηση που φτάσαμε να κάνουμε, που ήταν πολύ όμορφο, την πρώτη φορά που μπήκα στο σύνολο ήταν νέος κόσμος να ανοίγει, δηλαδή και το άγχος τα δευτερόλεπτα πριν παίζουμε όμορφο ήταν, πραγματικά μέχρι και αυτό όμορφο ήταν, το πιο όμορφο ήταν στην πρόβα, δηλαδή πραγματικά να πέσει το γέλιο, εκεί που παίζεις να ακουστεί το λάθος και να πεις όπα να κόψεις και να πεις όχι έτσι αλλιώς, πως είναι στους τίτλους τέλους στις ταινίες που λέγαμε και την προηγούμενη φορά, βλέπεις τους ηθοποιούς να ξεχνάνε τα λόγια τους, να γελάνε, να σκοντάφτει ο άλλος να ακούγεται ο σκηνοθέτης «κατ», αυτή η εμπειρία δεν υπάρχει για μένα είναι ότι καλύτερο το οποίο πιστεύω δεν υπάρχει καμία περίπτωση να το αντικαταστήσει μια ηλεκτρονική ηχογράφηση που κάνει κάποιος ένας ένας μόνος, παρόλο που είναι δημιουργικό και εκείνο. Κάναμε 10 προσπάθειες ξέρω γω πόσες έκανε ο καθένας και κρατήσαμε την καλύτερη, αλλά εκεί δεν ήταν τα παιδιά στις αποτυχημένες προσπάθειες δεν είναι εκεί κάποιος να γελάσει, να μαλώσουμε λίγο, το αποτέλεσμα φοβερό, φυσικά

βγάλαμε τον εαυτό μας και την ιδέα μας αλλά δεν ξέρω το άλλο δεν το συγκρίνω, που είναι η παρέα;». Εδώ παρατηρούμε στοιχεία που προάγουν την επικοινωνία όπως είναι η ενσυναίσθηση, ο ενθουσιασμός, το χιούμορ, το χαμόγελο, τα γέλια. Η αποτελεσματική επικοινωνία συμβάλλει πάντοτε θετικά τόσο στη βελτίωση επιδόσεων σε οποιοδήποτε τομέα όσο και στην ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μελών κάθε κοινότητας (Balter & Tamis -Lemonda, 2006).

Στα επόμενα δεδομένα δίνεται προσοχή στη συνεργασία και την συμμετοχική δημιουργία:

«Γραμμή120: θα προτιμούσα να βρισκόμασταν από κοντά όλοι να λέγαμε τι γνώμη μας στον άλλον, σίγουρα θα προέκυπταν και άλλες ιδέες που δεν θα είχαμε σκεφτεί, να υπήρχε αυτή η δράση μεταξύ μας, θα ήταν πιο δυνατό σαν εμπειρία.»

«Γραμμή80: ήμασταν λίγο όπως με τον κορονοϊό ξέρω γω να ο καθένας σπίτι του έστελνε το track..άμα ήταν από κοντά θα ήταν καλύτερα όχι ότι το μειώνω..ίσως να έπαιρνε ιδέες ο ένας από τον άλλον να υπήρχε πιο πολύ πώς να το πω..να υπήρχε μια συναισθηματική κορύφωση κατά την εκτέλεση όπως με τα cover αυτό..κάπως σαν πιο αποστασιοποιημένο..ήθελα να παίζαμε όλοι μαζί κάτι θα παίρναμε ο ένας από τον άλλο και κυρίως την ενέργεια και να το ηχογραφούσαμε πάλι όλοι μαζί». Σε αυτά τα παραπάνω δεδομένα η ιδέα σχετικά με την κοινότητα, βασίζεται στην ανοικτή διαμοιρασμένη επικοινωνία μεταξύ μοναδικοτήτων, αλλά αναδύεται μέσα από τις συνεργατικές κοινωνικές διαδικασίες. Η αλληλεπίδραση οικοδομεί την γνώση, η οποία εκφράζει την κοινότητα και εκφράζει τα συναισθήματα της.

Σε κάποιες περιπτώσεις πέρα από την δημιουργία συναισθημάτων και λειτουργήσε ως κίνητρο για δημιουργία, με σύνθεση τραγουδιού, με το να γράψουν ένα δικό τους κομμάτι:

«Γραμμή384: Την πρώτη φορά που το άκουσα δάκρυσα. Ήταν και οργανωμένο με παιδί μου, στο μουσικό σχολείο άμα προσπαθήσουμε να κάνουμε κάτι παρόμοιο, σαν αυτό που κάναμε μαζί, θα γίνει ότι να ναι..[.].M' άρεσε. Πρέπει να το κάνουμε πιο συχνά αυτό. Μετά από αυτό, έκανα και δικό μου τραγούδι. Τώρα προσπαθώ να βρω και στίχους. Μάλλον έντεχνο θα γίνει». Επίσης σε αυτό το δεδομένο, μιλώντας για την ομάδα θετικά, συγκριτικά με το σχολείο που πηγαίνει, δείχνει την συγκρότηση του κοινωνικού εαυτού μέσα από το δίκτυο (*μαζί*, δηλαδή οι Rockmobiles), αλλά και τον

κοινωνικό εαυτό μέσα από τις συγκρίσεις που οδηγεί στην παραγωγή της κοινωνικής ταυτότητας του μέλους του Rockmobile και στην παράσταση του κοινωνικού εαυτού που υπονοείται, του αυτό-προσδιορισμού του ότι είμαστε καλοί, μπορούμε, είμαστε καλύτεροι.

Και σε άλλες περιπτώσεις δημιουργήθηκαν προσωπικές προβολές, συναισθήματα και εννοιολογήσεις σχετικά με την σύνθεση:

«Γραμμή327: το project που κάναμε πολύ ακραίο, πολύ ωραίο..[..]. έβγαζε όλο μια γλυκιά νοσταλγία ρε παιδί μου..της εποχής που χάσαμε..την φάση πριν την πανδημία που ήμασταν ανέμελοι και δεν είχαμε όλα αυτά που μας ταλαιπωρούν σήμερα και κυρίως την ψυχολογική πίεση..την καθημερινή πίεση που δεν σε αφήνει να σκεφτείς και να ονειρευτείς πάρα μόνο λίγες στιγμές και πάλι το κεφάλι κάτω...δεν ξέρω με πάει πίσω το κομμάτι μου θυμίζει πως ήμασταν και αυτό είναι τέλειο και λίγο μελαγχολικό ταυτόχρονα..δεν ξέρω μ' αρέσει».

Παρατηρούμε ότι η ομάδα μέσα από τον διάλογο και την φυσική επαφή στις πρόβες αντιδρά στη έννοια της μονάδας και στην εσωστρέφεια. Έχουν συσσωρευτεί αξίες στον κοινωνικό τους εαυτό που τους καθορίζουν που έχουν σχέση με την συμμετοχικότητα, την αλληλεπίδραση και ταυτόχρονα έχουμε μια απομάκρυνση από τον ψηφιακό εαυτό. Ένα τελικό σχόλιο για την δράση της ομαδικής σύνθεσης είναι ότι η ομάδα ανέπτυξε μια ενσυνείδητη βούληση για συλλογική δράση, χαρακτηριστικό της κοινότητας ως μορφή συλλογικής δράσης (Ζήση, 2018).

4. Σχόλια για την Συνάντηση της Ε.Ο. με το Μπάμπη Παπαδόπουλο.

Δεδομένα: 2Δ27+2Δ54+2Δ55+2Δ56

Ο Μπάμπης Παπαδόπουλος φιλοξενήθηκε στην 2^η συνάντηση της Ε.Ο. ⁴⁷ μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Zoom, λόγω των συνθηκών της πανδημίας. Ήταν μια εμπειρία εμπύχωσης για την κοινότητα. Άρεσε σε όλους τους συμμετέχοντες και ήταν πολύ βοηθητική όπως περιγράφεται από τους συμμετέχοντες.

---

⁴⁷⁴⁷ Για την περιγραφή της δράσης, βλ. ενότητα Περίληψη της 2^{ης} συνάντησης της Ε.Ο. με το Μπάμπη Παπαδόπουλο.

«Γραμμή171: Η συνάντηση με τον κύριο Μπάμπη ήταν πολύ βοηθητική μάθαμε πάρα πολλά πράγματα και από έναν καταξιωμένο καλλιτέχνη γνωστό κιθαρίστα πολύ επεξηγηματικός, νομίζω ήταν μια πολύ σημαντική βοήθεια για το μέλλον και την μπάντα και γενικά για την μουσική».

Οι συμμετέχοντες αξιολογούν θετικά την συνάντηση αυτή και ως γνωστικό περιεχόμενο και ως αναστοχαστικό για τη γενιά τους. Χαρακτηριστικά τα λόγια: «Γραμμή415: ήταν ωραίο να βλέπω έναν άνθρωπο που έχει ζήσει στην μουσική της παλιάς εποχής και να μας την εξηγεί τώρα.. και λέω κοίτα δεις πως από το τίποτα κάποιοι ξεκίνησαν και που έφτασαν και εμείς με τα τόσα βαριόμαστε, πολύ καλή εμπειρία δεν θα μπορούσα αυτό να το σκεφτώ από μόνη μου, εμπειρία και σκέψη θα πω η όλη φάση.»

Άλλους τους έδωσε κίνητρο για προσωπική έρευνα στο να εμβαθύνουν στο στυλ και το έργο του καλλιτέχνη, που χαρακτήρισε την περίοδο ακμής του ελληνικού ροκ, βρίσκοντας το ενδιαφέρον και καταρρίπτοντας αβάσιμες παλαιότερες αντιλήψεις για το ελληνικό ροκ. «Γραμμή427: ότι και να συζητήσαμε ήταν πολύ ενδιαφέρον έμαθα διάφορα ασχολήθηκα και παραπάνω και με το project(Εν-εικόνιση) και με αφορμή αυτό, διάβασα πολλά για την ελληνόφωνη σκηνή την ροκ κυρίως και ήταν πολύ ενδιαφέρον ενώ παλιά το σνόμπαρα κάπως όλο αυτό, εντάξει ήμουν και μικρότερος»

Ακόμη, για τους περισσότερους ήταν ο ήρωας τους και αυτό τους μπλόκαρε, γιατί λόγω ηλικίας μάλλον δεν μπόρεσαν να το διαχειριστούν, λειτούργησε όμως εμπυχωτικά: «Γραμμή421: Όμορφα. Ένιωθα κάπως περίεργα. Είναι αυτό το συναίσθημα, που θα γνωρίσεις και θα μιλήσεις σε έναν διάσημο, σε έναν καλλιτέχνη και εσύ είσαι μαθητευόμενος. Είχα ενθουσιαστεί αλλά ένιωθα και κάπως περίεργα, όχι με την κακή έννοια, έλεγα τώρα μας μιλάει εμάς αυτός ο σημαντικός άνθρωπος πω πω, δεν ξέρω κάτι σαν ευθύνη έννοιωσα, έβλεπα και άκουγα έναν ήρωα μου».

5. Η δράση του ιντερνετικού Ραδιοφώνου

Δεδομένα: 2Δ59+2Δ60+2Δ61+2Δ62+2Δ63+2Δ64

Καταρχήν, η δημιουργία του ιντερνετικού ραδιοφωνικού σταθμού στα πλαίσια του συλλόγου Νικόλαος Λούσης αποτελεί ένα θετικό δομικό κεφάλαιο για την ομάδα

συλλογικής δράσης, αλλά και για όλη την κοινωνία του Κολινδρού. Μέσα από τις εκπομπές παράγει μια αξία (η παρουσία της δράσης στην δημόσια σφαίρα) και κύρος στον Κολινδρό. Ο Νίκος ως ο συντονιστής της δράσης, παρουσιαστής και ραδιοφωνικός παραγωγός μας λέει για το πρόγραμμα των εκπομπών του σταθμού, (την πυκνότητα της δράσης) και για το περιεχόμενο των εκπομπών, που εγώ σκεπτόμενος την δράση το χωρίζω σε τέσσερα μέρη ενδυνάμωσης της κοινότητας α) ψυχαγωγικό (χιούμορ, σχολιασμός τοπικής επικαιρότητας) β) εκπαιδευτικό (πολιτισμικά: μουσική και παραδόσεις του χωριού) γ) παρεμβατικό (λύνει προβλήματα των πολιτών, παράγει την αξία της αλληλεγγύης μοιράζοντας δώρα πρώτης ανάγκης), δ) επικοινωνίας (στο ιντερνετικό ραδιόφωνο οι ακροατές συμμετέχουν live μέσω chat ή τηλεφωνημάτων και επικοινωνούν μεταξύ τους και με τον παρουσιαστή διαμορφώνοντας διαδραστικά την εκπομπή).

«Γραμμή455: εντάζει το κάναμε για να αναδείξουμε το χωριό μας και να βοηθήσουμε πολιτισμικά την κοινότητα μας, τους ακροατές μας. Συζητάμε τα προβλήματα τα τοπικά, οι ακροατές μας λένε τα προβλήματα τους πολλές φορές, λέμε τι θέλουμε και τι μπορούμε να κάνουμε, κάνουμε εκπομπές με κεντρικό άξονα το χωριό μας παίζουμε ωραία μουσική έχουμε εκλεκτούς καλεσμένους και παιδιά από την ομάδα και επίσης σημαντικό είναι πως κάθε Πέμπτη με τους χορηγούς μας, με την έννοια ότι μας δίνουν δώρα κάνουμε διάφορα κουίζ που έχουν σχέση με την μουσική αλλά και με άλλα θέματα τοπικά παράδοσης κυρίως και έπειτα κληρώνουμε κάποιον ακροατή που κερδίζει διάφορα είδη πρώτης ανάγκης κατά βάση, τρόφιμα σε σουπερ μάρκετ, κρεατικά, βενζίνη εε κ.α. και μέσα από τα κουίζ μαθαίνουν και οι νεότεροι που είναι και εδώ για διάφορες παραδόσεις του χωριού μας σχετικά με την διάλεκτο με κάποια τοπωνύμια. Κάνουμε τώρα τρεις εκπομπές την εβδομάδα Δευτέρα, Τρίτη και Πέμπτη.. εκπομπές με πολύ χιούμορ και συνεχίζουμε»

Το κοινό του ραδιοφώνου ξεπερνά τα όρια του Κολινδρού και αφορά προς το παρόν Κολινδρινούς που βρίσκονται σε άλλα μέρη της Ελλάδος και του εξωτερικού.

«Γραμμή469: κατά βάση τοπικό κοινό έχουμε, οι περισσότεροι εννοώ, αλλά μας ακούνε Κολινδρινοί που βρίσκονται σε όλη την Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό Γερμανία ας πούμε, μας ακούνε συντοπίτες και φίλοι που έφυγαν λόγω οικονομικού»

Ο Νίκος σαν μέλος της Ε.Ο. παρέχει άμεσα οφέλη στην κοινότητα της δράσης. Στην εκπομπή έχουν φιλοξενηθεί συμμετέχοντες της Ε.Ο. ως καλεσμένοι για να κάνουν κάποιο μουσικό αφιέρωμα που έχουν ετοιμάσει. Χαρακτηριστικό απόσπασμα:

«Γραμμή486: φοβερά σαν τις ταινίες ήταν, που έβλεπα που είχαν ραδιόφωνο τεσπα...εγώ ετοίμασα κατι σαν αφιέρωμα να το πω για τις γυναικείες φωνές στο ροκ κτλ μου άρεσε πολύ, έμαθα πολλά, αυτό που μας είπες να ετοιμάζουμε την εκπομπή ήταν πολύ ενδιαφέρον δεν ξέρω εγώ έμαθα πολλά γιατί έπρεπε να ξέρω μη με ρωτήσει κανένας στο chat και αρχίσω δεν ξέρω και δεν ξέρω, πολύ ωραία εμπειρία γενικά και που σου μιλάν ταυτόχρονα μου άρεσε, στην αρχή φοβόμουν πως θα μιλάω μόνη μου και τέτοια» Αυτές οι δράσεις προσφέρουν θετικό ατομικό κοινωνικό κεφάλαιο, με την έννοια της απόκτησης γνώσης και επικοινωνίας με το δημόσιο βήμα ως μονάδα (γίνεται γνωστή, παίρνει κύρος) αλλά και ομαδικό κοινωνικό κεφάλαιο, με το θετικό πολιτισμικό κεφάλαιο που παράγεται και την φωνή της ομάδας που μεταφέρεται στην δημόσια σφαίρα (Χτούρης, 2020). Στο ράδιο παίχτηκαν / παρουσιάστηκαν τα ηχογραφήματα των τραγουδιών μουσικής εκτέλεσης των συμμετεχόντων.

«Γραμμή479: Ιορδάνης: Ροκ σταρ μας κάνατε κύριε, οι συμμαθητές μου τρελάθηκαν είδαν και το βίντεο και μου έλεγαν ουάου πως παίζεις έτσι και τι ωραίο ήταν που ήθελαν και αυτοί να κάνουν μουσική μετά [...] και εντάξει και μένα μου έλεγαν εκεί φωνάρα και τέτοια και δεν ξέραμε ότι τραγουδάς, ότι τραγουδάς έτσι..και μένα μου είπαν ότι θέλουν να κάνουν κάποιοι μουσική επειδή ακούν και από το ράδιο για αυτά»

«Γραμμή244: καταρχήν είδα τα βίντεο..[..]..ανέβασα στο Insta να το δουν και φίλοι μου από το σχολείο και όλοι μου λένε τέλειο και θέλουμε να βλέπουμε το βίντεο και πω..είσαι φοβερή..μου άρεσε πάρα πολύ πως βγήκε ωραίο»

Σε αυτές τις δύο περιπτώσεις μόνο εμφανίζονται στα δεδομένα στοιχεία συγκρότησης του κοινωνικού εαυτού ως υποδοχέας κρίσεων και σχολίων: είσαι φοβερή, φωνάρα, πως παίζεις έτσι!. Ακόμη, φαίνεται από τα παραπάνω δεδομένα ότι η διαδικασία παρακίνησε τους φίλους, γνωστούς των συμμετεχόντων που άκουσαν τα ηχογραφήματα και παρακινήθηκαν για ενασχόληση στην μουσική.

5.4.2. Συμπεράσματα ανάλυσης της 4^{ης} συνάντησης της Ε.Ο.

Η μουσική στην κοινότητα, αλλά και η μουσική από τη φύση της αποτελεί μία κοινωνική και επικοινωνιακή διαδικασία που ενισχύει τους δεσμούς μεταξύ ατόμων, ομάδων και κοινωνιών, δημιουργώντας γέφυρες επικοινωνίας και συναισθηματικής αλληλεπίδρασης. Τα οφέλη που προσκομίζουν οι συμμετέχοντες της μουσικής εμπειρίας είναι κοινωνικής, ψυχολογικής, συναισθηματικής, γνωστικής φύσεως και αποτέλεσαν τους άξονες της ανάλυσης που ακολουθήθηκε.

Ένας από τους βασικότερους παράγοντες που σχετίζεται με τη θετική επίδραση της μουσικής στην ευημερία και ευζωία του ατόμου είναι η κοινωνική φύση της μουσικής διαδικασίας, η μουσική ειδικότερα έχει θετική επίδραση στην ολόπλευρη ανάπτυξη του ανθρώπου, αλλά και τη δύναμη να ενώνουν τους ανθρώπους συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία υγιών κοινωνικών σχέσεων (Joseph & Southcott, 2014-2015). Η εφαρμογή των δημιουργικών μουσικών δραστηριοτήτων ενεργοποίησε τις ομαδο - συνεργατικές διαδικασίες συμβάλλοντας στην κοινωνικοποίηση και στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων (Κουτσοπίδου, 2008).

Στη δράση των μουσικών μαθημάτων τα άτομα ξεκίνησαν το καθένα στον εαυτό του και με τα σύνολα δούλεψαν όλοι μαζί. Σιγά, σιγά τα άτομα άρχισαν να συγκλίνουν, να επικοινωνούν μέσω της μουσικής, δημιουργώντας μουσική, φυσική και συναισθηματική εγγύτητα. Έτσι δημιουργείται ένας κοινός μουσικός κόσμος του χρόνου, χώρου κίνησης και ενέργειας που δίνει χώρο και στην ατομικότητα (πχ στον συναισθηματικό μας κόσμο) και στην ένωση. Η ανάλυση των δεδομένων της 4^{ης} συνάντησης περιγράφει την κλιμάκωση των δεσμών της Ε.Ο., από τις πρωταρχικές επαφές των συμμετεχόντων μέχρι την τελευταία συνάντηση. Μέσα από την μουσική επικοινωνία τα άτομα αρχίζουν να χτίζουν σε πρώτη φάση μια υγιή σχέση με τον συντονιστή, σε δεύτερη φάση με τα μέλη και αυτό έπειτα μεταφέρεται στην κοινωνική και προσωπική ζωή.

Η μουσική μπορεί να γίνεται αντιληπτή ως μουσική πράξη και επικοινωνία, ως μια ζωντανή εμπειρία που σχετίζεται με τους ανθρώπους γύρω – γύρω από την μουσική. Είναι εντυπωσιακό πως κανένας συμμετέχοντας δεν αναφέρεται στις δράσεις με το νόημα της τέχνης ως αντικείμενο, αλλά όλοι κάνουν αναφορές για την διαδικασία της πράξης, παρόλο που σε όλη την προετοιμασία στα μαθήματα, δόθηκε έμφαση στην σωστή εκτέλεση, με τα γνωστικά: μουσικής καθαρότητας, γνώση της φόρμας,

ρυθμικός συγχρονισμός. Φαίνεται πως, αν και ήταν στόχος της κοινότητας, η καλή εκτέλεση, ως συγκολλητικής ουσίας, κοινού σκοπού και στόχου, δεν σχολιάζεται έπειτα στην έρευνα. Αυτό σημαίνει πως η συσσώρευση αξιών και τα οφέλη της κοινωνικοποίησης, της συμμετοχικότητας και της συνεργασίας (ΚΚ) είναι ποιο σημαντικά στοιχεία συγκρότησης του κοινωνικού εαυτού, πάρα αυτού του προσωπικού ανθρώπινου κεφαλαίου (ατομικές δεξιότητες).

Επιπλέον, ενισχύεται και προωθείται η επικοινωνία με όλες τις μορφές της, είτε μέσω των ήχων, είτε σωματοεκφραστικά, είτε λεκτικά, και αυτό συμβαίνει τόσο κατά τη φάση της (προετοιμασίας πρόβας μουσικών συνόλων) για την έρευνα όσο και κατά την παρουσίαση της μουσικής δημιουργίας που για την έρευνα είναι η βιντεοσκόπηση και ηχογράφηση (Κουτσουπίδου, 2008). Η αποτελεσματική επικοινωνία συμβάλλει πάντοτε θετικά τόσο στη βελτίωση επιδόσεων σε οποιοδήποτε τομέα όσο και στην ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μελών κάθε κοινότητας (Balter & Tamis -Lemonda, 2006), στοιχεία απαραίτητα στην αντιμετώπιση κρίσεων, συγκρούσεων και προβλημάτων συμπεριφοράς. Θα λέγαμε γενικά πως το φαινόμενο της μουσικής και τα κοινωνικά γεγονότα μέσα από τα οποία εκφράζεται όπως της μουσικής εκτέλεσης, της σύνθεσης, του αυτοσχεδιασμού, της διδασκαλίας της, οδηγεί στην ενδυνάμωση, στην εμπύχωση, στην θεραπεία και γενικότερα σε αυτό που ονομάζεται «Wellbeing».

Οι ικανότητες των διδασκόντων/συντονιστών θα πρέπει να είναι τέτοιες ώστε να προσφέρουν αυτό το κοινωνικό πλαίσιο για άτυπη αλλά και θεσμοθετημένη μουσική αλληλεπίδραση, η οποία να οδηγεί στην αληθινή ανάπτυξη και μουσικοποίηση [musicalizing] της κοινωνίας στο σύνολο της (Κονδυλίδου., Ράπτης, 2021: σελ 508).

Κεφάλαιο Έκτο: Οι Καλλιτεχνικές Παρεμβάσεις το «Rockmobile»

Βίντεο παρουσίασης της δράσης: <https://youtu.be/YV0inaTLxL4>

Την παρέμβαση της παρούσας έρευνας χαρακτηρίζει η από κοινού δράση και η βιωματική συμμετοχικότητα με την μουσική τέχνη. Η συνοχή της ομάδας παρέμβασης, της κοινότητας συλλογικής δράσης «Rockmobile», αποκτήθηκε με: 1) το κοινό ενδιαφέρον για την μουσική τέχνη και την ροκ μουσική, 2) τη συμμετοχικότητα στην έρευνα και στην παρέμβαση δράσης, 3) την ομαδική

ονοματοδοσία παρέμβασης και δημιουργίας logo το οποίο τυπώθηκε σε μπλουζάκια, 4) τον μουσικό αυτοσχεδιασμό 5) την εκτέλεση μουσικών κομματιών, 6) την ομαδική δημιουργία μουσικής σύνθεσης.

6.1. Το Timing της παρέμβασης

Στις 31 Δεκεμβρίου του 2019, η Κίνα ενημέρωσε τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) ότι εμφανίστηκε ένας καινούριος κορωνοϊός. Αυτός ο ιός γρήγορα επικράτησε σε όλο τον πλανήτη και έκτοτε αποδείχτηκε ότι η αντιμετώπισή του είναι μια πολύ δύσκολη διαδικασία. Εστιάζοντας στα ελλαδικά δεδομένα, τον Μάρτιο του 2020 τέθηκε για πρώτη φορά σε εφαρμογή το πρώτο καθολικό lockdown, μέχρι τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου. Ωστόσο, η μεγαλύτερη κοινωνική κρίση για τους νέους, με τα σχολεία και τις δραστηριότητες να παραμένουν κλειστά, σημειώθηκε από τον Οκτώβριο του 2020 έως και τον Ιούνιο του 2021. Από την απαρχή της πανδημίας covid-19 η ελλαδική κοινωνική πραγματικότητα και η καθημερινότητα της ανθρώπινης ζωής επηρεάστηκε σε καθοριστικό και πρωτόγνωρο βαθμό. Η ανάγκη για προστασία της δημόσιας υγείας τέθηκε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τόσο των θεσμών, όσο και των ατόμων, φέροντας την λήψη πρωτοφανών αποφάσεων που μετέβαλαν τόσο την έως τότε οικεία λειτουργία της καθημερινής ζωής, όσο και τις προάγουσες προτεραιότητες και αξίες που «επέβαλε» το δυτικό πρότυπο ζωής.

Ο φόβος και η τρομοκρατία από τα μέσα ενημέρωσης έπληξαν την ψυχολογία και την επικοινωνία νέων και μεγαλύτερων. Ο κόσμος «βομβαρδίστηκε» και συνεχίζει από τα κανάλια, με συνεχόμενα δελτία θανάτου χρησιμοποιώντας αριθμούς που αφορούν θανάτους ανθρώπων. Αυτά τα νούμερα «εκπαιδεύουν» τους ανθρώπους σε μια απάθεια, που δεν αφήνει χώρο για συγκίνηση για τον χαμό αυτών των ανθρώπων. Αλλά, όταν ο άνθρωπος δεν συγκινείται, μήπως δεν έχει και κοινά ανταντακλαστικά ώστε να αντιδράσει, να λειτουργήσει και να επανενταχθεί σε μια κοινωνικά λειτουργική κοινωνία, σε μια δημιουργική κοινότητα και να επανέλθει σε ένα υγιή κοινωνικό εαυτό;

«Κατά τη γνώμη μου, σήμερα, μήνες μετά την υιοθέτηση της «καραντίνας», θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οποιαδήποτε στρατηγική «εξόδου» δεν σημαίνει ότι αυτόματα μπορούν οι άνθρωποι και οι κοινωνίες να επιστρέψουν στο συλ ζωής που είχαν προηγουμένως.» (Afouxenidis, 2020).

Οι επιπτώσεις αυτής της νέας κατάστασης δεν ήταν ακόμη άμεσα ορατές μετά την πρώτη καραντίνα, αλλά σήμερα όλοι οι άνθρωποι από το κοντινό μέχρι και το μακρύτερο περιβάλλον τους βλέπουνε σιγα σιγά τα αποτελέσματα. Πρωτόγνωρη βία για τα ελλαδικά δεδομένα, αύξηση της κατάθλιψης και τα παιδιά ακόμη και σήμερα να μην μπορούν να προσαρμοστούν στο σχολείο, μετά την μεγάλη απόχλη από το φυσικό περιβάλλον του σχολείου και τις νέες καταστάσεις που βιώνουν με τις μάσκες και τις οδηγίες κοινωνικής αποστασιοποίησης. Οι νέοι θα έπρεπε να είναι ξέγνοιαστοι και δημιουργικοί και όχι να ασχολούνται συνεχώς με το πρόβλημα της πανδημίας, τα εμπόδια, τις μάσκες και άλλα διχαστικά γεγονότα που προκύπτουν από αυτές τις καταστάσεις, που οδηγούν σε μια κοινωνική απομόνωση, με μόνη διέξοδο και παρηγοριά το κινητό και τον υπολογιστή. Η υποκατάσταση της διά ζώσης επαφής από την ηλεκτρονική ψηφιακή κοινωνικότητα (Zoom, Skype, messenger κ.α.) επέβαλε πλήρως την ψηφιακή ζωή και τον ψηφιακό εαυτό και τα έθεσε ακόμη και για τους επιφυλακτικούς σε κεντρικές θέσεις της καθημερινότητας (Χτούρης και Ζήση, 2020).

Κατά την περίοδο των lockdown το σύνολο των πολιτών κλήθηκε να «συμπυκνώσει» την καθημερινότητά του στο πλαίσιο του σπιτιού του, στις περιπτώσεις που αυτό διατίθονταν με την τεχνολογία να παίζει καθοριστικό ρόλο. Το σπίτι αποτέλεσε στις περισσότερες περιπτώσεις το μοναδικό «πεδίο δράσης», μετατρέποντας τις κύριες καθημερινές δραστηριότητες της επικοινωνίας, της εργασίας και της εκπαίδευσης σε «τηλ-επικοινωνία», «τηλ-εργασία» και «τηλ-εκπαίδευση». Πρόκειται γι αυτό που στο πεδίο της κοινωνιολογίας συναντάται ως «κοινωνική ενδόρρηξη», συνθήκη κατά την οποία οι πράξεις κοινωνικής συνδιαλλαγής του ατόμου αποκόπτονται από τον κοινωνικό περίγυρο και περιορίζονται στον χώρο κατοικίας (Χτούρης, Σ., & Ζήση, Α., 2020).

Κατά την διάρκεια της πανδημίας η ενδόρρηξη επεκτείνεται στα μέσα επικοινωνίας και ενημέρωσης, αλλά και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Messenger, Instagram κ.α.). Στο κείμενο *Ο Κοινωνικός μας εαυτός, η Οικογένεια και οι κοινωνικές στάσεις την περίοδο των περιορισμών της πανδημίας του Covid – 19 το 2020* (Χτούρης και Ζήση, 2020) αναφέρεται πως η κοινωνική ενδόρρηξη και η κοινωνική ατροφία είναι το αποτέλεσμα της αποδόμησης του κοινωνικού εαυτού με τις διαστάσεις του να καταρρέουν. Τονίζεται στο ίδιο κείμενο, πως όταν το άτομο και η κοινότητα βρίσκονται για μεγάλο διάστημα σε συνθήκες ακραίας κοινωνικής και

επικοινωνιακής «ατροφίας», αν δεν τους παρασχεθεί στήριξη και δίκτυα ανταλλαγής και επικοινωνίας, θα περιέλθουν γρήγορα σε πλήρη αδυναμία ανασύνταξης των κοινωνικών τους λειτουργιών, του κοινωνικού εαυτού και θα οδηγηθούν σε εσωτερική συστροφή.

6.2. Θέμα της παρέμβασης και η κοινότητα που μας ενδιαφέρει.

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τα ευρήματα από μια ποιοτική μελέτη, τον σχεδιασμό μιας έρευνας δράσης και μιας καλλιτεχνικής παρέμβασης σε μια κοινότητα νέων μουσικών του Κολινδρού Πιερίας κατά την περίοδο της πανδημίας Covid-19. Η ανάλυση του εμπειρικού υλικού της πρώτης συνάντησης της Ε.Ο. οδήγησε στην πρόταση για μια μουσική καλλιτεχνική παρέμβαση, που εμπίπτει στις θεωρίες της μουσικής στην κοινότητα, η οποία απαρτίζεται από την ομάδα που μας ενδιαφέρει.

Η κοινότητα γίνεται αντιληπτή μέσα από το γεγονός ότι μπορούμε να κάνουμε καλύτερα και ευκολότερα τα πράγματα όταν είμαστε παρέα με άλλους ανθρώπους. Ο όρος κοινότητα έρχεται σε αντιδιαστολή με την ατομικότητα στηρίζεται στην έννοια του ανήκω και μοιράζομαι και βρίσκεται κάπου ενδιάμεσα στην ομάδα και την κοινωνία: ομάδα-κοινότητα-κοινωνία. Στην περίπτωση μας, με την ενασχόληση της ομάδας νέων του χωριού με τη μουσική και τις μουσικές δράσεις, έχουμε την δημιουργία μιας κοινότητας ενδιαφέροντος, με κοινό ενδιαφέρον στη τέχνη της μουσικής και την δημιουργία μιας κοινότητας που χαρακτηρίζεται από την ταυτότητα των συμμετεχόντων στο project Rockmobile.

Το θέμα της καλλιτεχνικής παρέμβασης είναι η ενδυνάμωση, η εμφύχωση και η προσπάθεια για βελτίωση της ποιότητας ζωής των νέων του Κολινδρού Πιερίας, την αποκατάσταση της υγιούς επικοινωνίας και την ανάταση του κοινωνικού εαυτού, κατά την περίοδο της πανδημίας. Η παρέμβαση αποσκοπεί στο άνοιγμα ευκαιριών για δημιουργική ενασχόληση των νέων στη βάση των καλλιτεχνικών πρακτικών.

6.3. Ο χώρος δράσης των καλλιτεχνικών παρεμβάσεων:

6.3.1. Ο Κολινδρός Πιερίας

Ο Κολινδρός Πιερίας, είναι μια κωμόπολη 2900 κατοίκων στους πρόποδες των Πιερίων, ένας τόπος που χρονολογείται το 1001, «όταν ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Βασίλειος Β΄ αποκατέστησε το μακεδονικό σύνορο με την ανακατάληψη των πόλεων Βέροια, Κολινδρού, Σερβίων και Εδέσσης Πρόκειται για ένα τόπο με μεγάλη ιστορία, κεφαλοχώρι κατά την διάρκεια της Επανάστασης και για πολλά ακόμη χρόνια, όπου η εξαιρετική στρατηγική του θέση, καθώς ελέγχει την πεδιάδα και τις δυτικές ακτές του Θερμαϊκού, σφράγισε την πορεία του στους αγώνες του Ελληνισμού. Πρόκειται για ένα τόπο κυρίως αγροτικό, με μεγάλη πολιτιστική παράδοση και αγάπη για την μόρφωση και τις τέχνες, καθώς πολύ διακεκριμένοι επιστήμονες έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει στον Κολινδρό. Ο Κολινδρός διατηρεί ανοιχτό θέατρο και λαογραφικό μουσείο, το οποίο ιδρύθηκε στις 3 Απριλίου 1992.

6.3.2. Πολιτιστικός Σύλλογος Κολινδρού «Νικόλαος Λούσης»

Τον Σεπτέμβριο του 1989 μια ομάδα εκπαιδευτικών του Κολινδρού σε συνεργασία με την τοπική εκκλησία, ανέλαβε την πρωτοβουλία σύστασης ενός Πολιτιστικού φορέα ο οποίος θα κάλυπτε το κενό που προέκυψε για αρκετά χρόνια στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου. Την ονομασία του ο Πολιτιστικός Φορέας την πήρε από τον επίσκοπο Κίτρους, πρωτεργάτη της επανάστασης του 1878 Νικόλαο Λούση (1840 - 29 Ιουλίου 1882), που είχε έδρα τον Κολινδρό και έπαιξε καταλυτικό ρόλο στον αγώνα απελευθέρωσης του τόπου. Ο Σύλλογος στεγαζόταν μέχρι το 2015 σε μισθωμένο κτίριο, ενώ από το 2015 και μετά έχει το δικό του 2όροφο κτίριο.

Οι βασικοί στόχοι που έθεσε το πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο και ακολουθούνται μέχρι σήμερα, εκτός από τη διατήρηση της μουσικοχορευτικής παράδοσης με τη δημιουργία χορευτικών τμημάτων είναι και η καλλιέργεια του πνεύματος στους κατοίκους του Κολινδρού. Έτσι από τις πρώτες δράσεις ήταν η δημιουργία Ανοικτού Πανεπιστημίου με διαλέξεις και ομιλίες καθ όλη τη διάρκεια του έτους και με τη συμμετοχή διακεκριμένων επιστημόνων σε διάφορους τομείς του πνεύματος και του πολιτισμού, οι οποίες πραγματοποιούνται μέχρι και σήμερα.

Το Φεστιβάλ χωρών που πραγματοποιείται κάθε χρόνο στις 25 & 26 Ιουλίου, τις ημέρες εορτασμού της Αγίας Παρασκευής, είναι η απόλυτη γιορτή παραδοσιακού χορού, όπου σύλλογοι με χορευτές από πολλές περιοχές της Ελλάδας συμμετέχουν και εορτάζουν μαζί με τους Κολινδρινούς σε ένα πολύχρωμο πανηγύρι.

Ως τόπος που αγαπάει πολύ τη μουσική, από το 1990 πραγματοποιεί πλήθος μουσικών συναυλιών με ντόπιους και όχι μόνο καλλιτέχνες, με πιο γνωστή την ετήσια συναυλία Κολινδρινών Καλλιτεχνών την ημέρα του 15 Αύγουστου. Την συναυλία αντικατέστησε τα τελευταία χρόνια μια θεατρική παράσταση η οποία σατιρίζει την καθημερινότητα του Κολινδρού και έχει μεγάλη απήχηση στην ευρύτερη περιοχή.

Η ετήσια καλοκαιρινή νυχτερινή βόλτα στα καλντερίμια του Κολινδρού με τίτλο «Τέχνη Χρω», συμπεριλαμβάνει διάσπαρτα μουσικά, χορευτικά, θεατρικά δρώμενα, εκθέσεις εικαστικών καλλιτεχνών, λαογραφίας, φωτογραφίας κ.ά., τα οποία πραγματοποιούνται ταυτόχρονα και ο θεατής έχει την δυνατότητα να περιπλανηθεί από δρώμενο σε δρώμενο στην βόλτα του εντός δύο ωρών και να παρακολουθήσει για όσο χρόνο επιθυμεί κάθε δράση.

6.3.3. Θεσμοποιημένες δραστηριότητες: Οι ευκαιρίες για διέξοδο των κατοίκων του Κολινδρού Πιερίας πριν την Παρέμβαση

Όσον αφορά τις καλλιτεχνικές διεξόδους κάποιος στον Κολινδρό μπορεί να ενταχθεί στην φιλαρμονική Κολινδρού, στη χορωδία του Δήμου Κολινδρού και στο χορευτικό του συλλόγου (τμήματα: παιδικό και ενηλίκων). Οι παραπάνω δράσεις του συλλόγου όπως της συναυλίας Κολινδρινών (υπήρξα καλλιτεχνικός επιμελητής 2003-2007) και της Θεατρικής παράστασης Κολινδρού, αφορούν συμμετοχή περιστασιακή και με μια επιλεκτική διαδικασία από τους υπευθύνους. Ακόμη, σε ότι αφορά τις αθλητικές δραστηριότητες υπάρχει η ομάδα ποδοσφαίρου Αναγέννηση Κολινδρού και μπάσκετ Μέγας Αλέξανδρος.

6.3.4. Οι καλλιτεχνικές παρεμβάσεις

Μετά την ιδέα για την παρέμβαση αναζήτησα ανθρώπους που θα μπορούσαν να συμπορευτούν σε αυτό το ταξίδι και θα κατείχαν θέσεις κλειδιά για την εύκολη και γρήγορη διεξαγωγή του εγχειρήματος. Οι άνθρωποι αυτοί με καταγωγή από τον

Κολινδρό Περίας, όπως είναι και η δική μου, ήταν ο Νίκος Πολυζόπουλος, επαγγελματίας τραγουδιστής και δάσκαλος θεάτρου και ο Γιάννης Πετρακίδης επαγγελματίας μουσικός με την ιδιότητα του ντράμερ. Αυτοί οι δύο άνθρωποι ήταν οι συνοδοιπόροι σε όλο αυτό το ταξίδι που μόλις άρχισε, από την θέση των οργανωτών και υποστηρικτών της δράσης μέσα από τον χαρακτήρα του εθελοντισμού. Ο Νίκος σαν ενεργό μέλος του συλλόγου μετά από κάποιες συναντήσεις μας, συγκάλεσε συμβούλιο για την δημιουργία των παρακάτω.

1. Εργαστήρι Μουσικής διδασκαλίας
2. Εργαστήρι μουσικών συνόλων
3. Ερασιτεχνικός ιντερνετικός ραδιοφωνικός σταθμός
4. Ερασιτεχνική θεατρική ομάδα

Μαζί με το αίτημα δημιουργίας των παραπάνω και εφόσον γίνονταν αποδεκτά, ήταν και τα αιτήματα για υλικό εξοπλισμό και παραχώρησης τριών χώρων είτε του συλλόγου, είτε του Δήμου. Να τονίσω πως οι δράσεις έχουν εθελοντικό χαρακτήρα. Η ιδέα υπερψηφίστηκε (ευτυχώς υπήρχαν και αρκετά χρήματα στο ταμείο) και αμέσως κινητοποιηθήκαμε για τις συμμετοχές των ατόμων. Αν και όλη η επιχείρηση αυτή έγινε στόμα με στόμα, σύντομα μέσα σε μια εβδομάδα είχαμε αιτήσεις συμμετοχής που ξεπερνούσαν τα 30 άτομα. Τα άτομα χωρίστηκαν στις δράσεις που έδειξαν ενδιαφέρον (κάποια και σε ή τρεις δράσεις) ως εξής: 12 για τις μουσικές δραστηριότητες, 2 για το ραδιόφωνο και 22 για το θέατρο. Στις 30 Οκτωβρίου όμως το Δ.Σ. του συλλόγου έκρινε επικίνδυνο λόγω συνωστισμού και πανδημίας το θεατρικό εργαστήρι και το χορευτικό που διέθετε και έτσι η δραστηριότητα αυτή σταμάτησε πριν ξεκινήσει. Αυτή η συνθήκη ήταν απαγορευτική και για μια άλλη δράση που θα έβαζα σε εφαρμογή σε δεύτερο χρόνο, της αίθουσας ακρόασης και της έρευνας μέσω της Εν-είκονισης στη μουσική, η οποία σε μια τακτική βάση συναντήσεων θα έδινε συμπεράσματα εξέλιξης και εκπαίδευσης της διαδικασίας. Η δράση τελικά πραγματοποιήθηκε σε συνάντηση μέσω Zoom με την Ε.Ο. και μετά από συζήτηση και μουσικά αυτοσχεδιαστικά ηχογραφήματα των ερευνώμενων προέκυψαν τα συμπεράσματα της έρευνας. Έχουμε υποσχεθεί στους συμμετέχοντες ότι θα επαναφέρουμε τα τμήματα όταν αυτό είναι εφικτό. Η λειτουργία μικρών τμημάτων μέχρι 5-6 άτομα επιτράπηκε οπότε συνεχίσαμε με τις υπόλοιπες δράσεις.

6.3.4.1. Εργαστήρι Μουσικής διδασκαλίας

Παραχωρήθηκε χώρος του πολιτιστικού κέντρου Κολινδρού που ανήκει στον Δήμο Κολινδρού. Εκεί στεγάζεται και η φιλαρμονική Κολινδρού όπου διαθέτει εξοπλισμό που θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε. Η αίθουσα διαμορφώθηκε από τους συμμετέχοντες. Καθαρίστηκε και κολλήθηκαν αυτοκόλλητα σχετικά με την ροκ στον τοίχο. Σε ότι αφορά τα υλικά σε μουσικό εξοπλισμό, παραχωρήθηκαν από εμένα και κάποια άτομα της δράσης που μπορούσαν: δύο ενισχυτές κιθάρας, ένας μπάσου, τύμπανα ενώ η κονσόλα και τα μικρόφωνα ανήκαν στην φιλαρμονική και τον Δήμο.

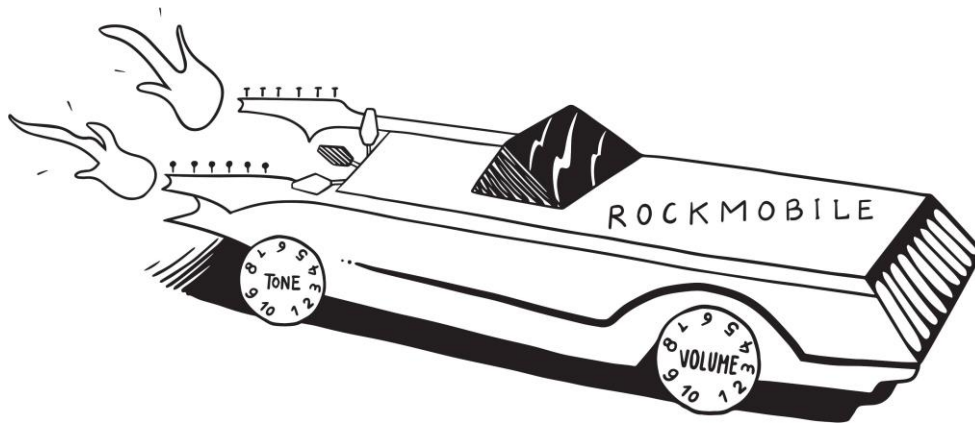
Χρονοδιάγραμμα μαθημάτων: Τα μαθήματα ξεκίνησαν από 19/10/2021 ημέρα Τρίτη και διεξάγονται μέχρι και σήμερα Τρίτη και Σάββατο.

6.3.4.2. Εργαστήρι μουσικών συνόλων

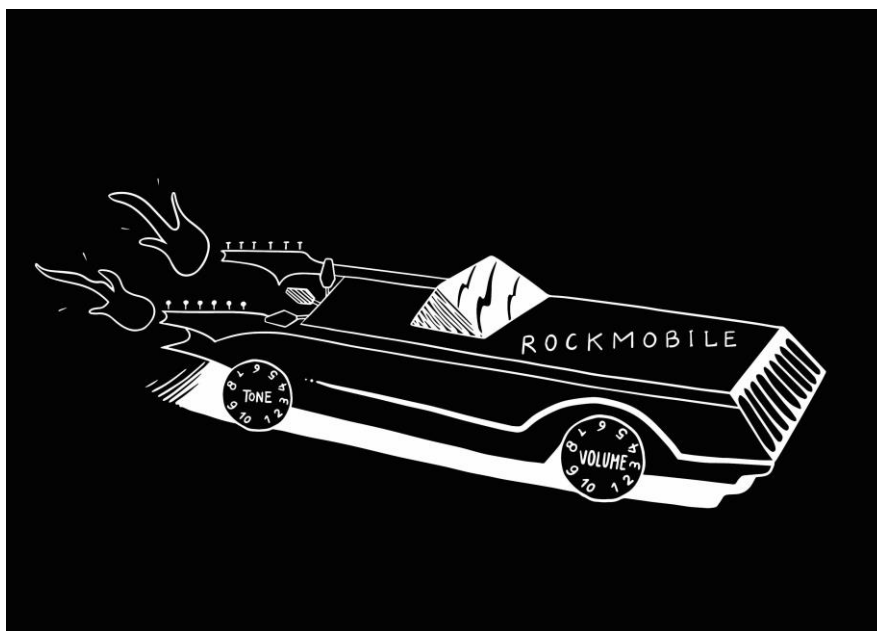
Στεγάστηκε στον ίδιο χώρο με το παραπάνω σε άλλη αίθουσα μεγαλύτερη. Τα άτομα χωρίστηκαν σε τέσσερα γκρουπ των τεσσάρων μέχρι έξι ατόμων. Σαν πρώτο project ήταν η ηχογράφηση και η βιντεοσκόπηση της εκτέλεσης ενός κομματιού για κάθε ομάδα, η επιλογή του οποίου προέκυψε μετά από ομαδική συνάντηση στο Zoom. Εγώ χώρισα τις ομάδες με βάση το μουσικό επίπεδο και τις μουσικές προτιμήσεις. Το βάπτισμα της παρέμβασης ως «*Rockmobile*» (το αυτοκίνητο της ροκ, εμπνευσμένο από το αυτοκίνητο του Batman, *Batmobile*) προέκυψε μέσα από τις συζητήσεις της ομάδας. Η σκέψη σε σχέση με το όνομα, ήταν η ροκ διάθεση των συμμετεχόντων και η αιτιολόγηση του εξωτικού στοιχείου (σε σχέση με την μουσική που τους περιτριγυρίζει) ως βοηθητικό στοιχείο στον να ταξιδέψουν ποιο εύκολα μακριά σε έναν φανταστικό και ποιητικό κόσμο.

Χρονοδιάγραμμα μαθημάτων: οι πρόβες των ομάδων ξεκίνησαν Σάββατο 30/10/2021 και συνεχίζονται μέχρι και σήμερα κάθε Σάββατο.

Εικόνα 2 Logo της παρέμβασης. Δημιούργημα των Ι. Μπιτσάνη, Κ. Θωμαΐδου συμμετεχόντων της Ε.Ο.

Εικόνα 3 Logo της παρέμβασης. Δημιούργημα των Ι.Μπιτσάνη, Κ. Θωμαΐδου συμμετεχόντων της Ε.Ο.

Εικόνα 4 Τα μπλουζάκια με το Logo

Εικόνα 5 φωτογραφίες των συμμετεχόντων από το προβάδικο

Οι Ηχογραφήσεις και οι βιντεοσκοπήσεις:

Εκτελέσεις τραγουδιών

- 1) Hotel California – Eagles: https://youtu.be/ubg3aiFC7_Y
- 2) Still Got The Blues – Gary Moore: <https://youtu.be/09o-NTq9H64>
- 3) Don't Cry – Guns & Roses: <https://youtu.be/BjVQr5RPTeg>
- 4) Where is My Mind – Pixies: <https://youtu.be/n0paqYlbRGw>

Ομαδική Original Σύνθεση

<https://youtu.be/0iNAHQbv84M>

Στα πλαίσια της δράσης και της προτροπής για δημιουργική ενασχόληση πραγματοποιήθηκε μια ομαδική μουσική σύνθεση, με στυλιστικές αναφορές στην *minimalism music* με ροκ χαρακτηριστικά. Αυτό το στυλ μουσικής έδινε την δυνατότητα συμμετοχής σε όλους ανεξαρτήτως επιπέδου (συμπερίληψη: βασικό χαρακτηριστικό της μουσικής στην κοινότητα). Για την πραγματοποίηση της ηχογράφησης, χρησιμοποιήθηκε μια βάση δύο μουσικών θεμάτων που συνέθεσε ένας συμμετέχοντας και πάνω σε αυτά τα θέματα αυτοσχεδίασαν οι συμμετέχοντες ένας ένας ξεχωριστά και ηχογραφήθηκαν. Η ηχογράφηση δεν έγινε ομαδικά λόγω των περιορισμών από την πανδημία.

Η δημοσιοποίηση των παραπάνω έγινε μέσω του ιντερνετικού ραδιοφώνου που δημιουργήθηκε στα πλαίσια της δράσης.

6.3.4.3. Ερασιτεχνικός ιντερνετικός ραδιοφωνικός σταθμός

Παραχωρήθηκε αίθουσα του συλλόγου και αγοράστηκε εξοπλισμός 350 ευρώ, χρήματα που διέθεσε ο σύλλογος, για κονσόλα, μικρόφωνα, βάσεις και κάποια ηχοθραυστικά. Στην αίθουσα υπήρχε υπολογιστής και ίντερνετ ο οποίος και αυτός ήταν στην διάθεση της ομάδας. Ο Σταθμός σήμερα κάνει τρεις εκπομπές την εβδομάδα Δευτέρα, Τρίτη και Πέμπτη. Υπεύθυνοι για τις εκπομπές είναι ο Νίκος και ο Γιώργος (συμμετέχων στην Ε.Ο. στην δράση). Οι εκπομπές διεξάγονται πέρα από τους ίδιους και από διάφορους καλεσμένους από την Ε.Ο. με ιδιαίτερη παρακίνηση στους νέους. Ο ραδιοφωνικός σταθμός ήταν μια ιδέα που ξεκίνησε δειλά από το 2021, από τα σπίτια όμως των συμμετεχόντων, χωρίς ιδιαίτερο εξοπλισμό, παρά μόνο τον υπολογιστή του καθενός. Το ραδιόφωνο ονομάστηκε *Le Village*. Μια σημαντική δράση του ραδιοφώνου είναι η οποία παρακινεί όλη την κοινότητα του Κολινδρού είναι το ότι κάθε Πέμπτη στην εκπομπή γίνεται κλήρωση για τους ακροατές για δώρα προσανατολισμένα στην κοινωνική αλληλεγγύη πχ. δωροκάρτα βενζίνης, τροφίμων και ποτών, γευμάτων σε ταβέρνα του Κολινδρού, βιβλίων, αλλά και εισιτηρίων κινηματογράφου στην πόλη της Κατερίνης. Οι καταστηματάρχες ή και άλλοι που θέλουν να προσφέρουν εντάσσονται ως χορηγοί των εκπομπών και άλλοι παραμένουν ανώνυμοι.

Ο σύνδεσμος:

<https://levillagewebradio.radiostream123.com/>

Ο χώρος σήμερα:

Εικόνα 6 Υλικό που αγοράστηκε στα πλαίσια της δράσης, το logo και οι συμμετέχοντες.

Βίντεο promo του ραδιοφώνου:

- 1) <https://youtu.be/-a4ZeuaUoks>
- 2) <https://youtu.be/UZx-gRBagZ0>

6.3.4.3.2. Οι σκέψεις για την δημιουργία του Ραδιοφώνου

Είπαν για το ραδιόφωνο...

- Το ραδιόφωνο είναι η διαπαιδαγώγηση του έξυπνου, ενώ η τηλεόραση του άμυαλου. -Steve Allen
- Το ραδιόφωνο αγγίζει τους ανθρώπους σε ό,τι πιο ενδόψυχο έχουν. Πρόκειται για μια σχέση "πρόσωπο με πρόσωπο", έναν ολόκληρο κόσμο άρρητης επικοινωνίας ανάμεσα στον συγγραφέα-εκφωνητή και τον ακροατή. Αυτή είναι η άμεση πλευρά του ραδιοφώνου. - Marshall McLuhan
- Το ραδιόφωνο θα μπορούσε να είναι το καλύτερο δυνατό μέσο επικοινωνίας της δημόσιας ζωής, ένα μεγάλο διαδίκτυο σωληνώσεων. -Bertolt Brecht
- Η τηλεόραση μάς αιχμαλώτισε αλλά το ραδιόφωνο μάς μάγεψε. - Μάνος Χατζιδάκης

Στο έργο του «Ο Βασιλιάς Ληρ» ο Ουίλιαμ Σαίξπηρ γράφει «Μπορεί να δει κανείς τον κόσμο χωρίς μάτια, κοιτάζοντας μόνο με τα αυτιά του» (Βασιλιάς Ληρ, Σαίξπηρ πράξη 4, σκηνή 6). Η φράση αυτή έχει χρησιμοποιηθεί πολλές φορές σχετικά με το ρόλο του ραδιοφώνου και υποδηλώνει τη σπουδαιότητα του ραδιοφώνου. *«Ίσως ειδικά στην περίπτωση της ενσυναίσθησης σημαντικότερο είναι να μπορέσει να δημιουργηθεί το ερέθισμα μέσω της ακοής ώστε η πρόσληψη της είδησης, της ιδέας, του προβληματισμού ή και της πεποίθησης να διαμορφωθεί κατά τρόπο ελεύθερο και αυτόνομο από τον ακροατή (Καϊμασίδη, Ρηγοπούλου, 2018)».*

Οι επιτυχίες του εφευρέτη Guglielmo Marconi με τα ηχητικά σήματα Μορς το 1895 και άλλων ερευνητών, όπως του Reginald Fessenden και του Lee de Forest, καθόρισαν την έναρξη εξάπλωσης του ραδιοφώνου. Τεχνολογικά, η ραδιοφωνία αποτελεί πρακτική εφαρμογή της εφεύρεσης των ηλεκτρονικών λυχνιών. Αφορά τη μετάδοση μουσικής και λόγου σε μεγάλες αποστάσεις, με ηλεκτρομαγνητικά κύματα και λήψη αυτών από ειδικούς δέκτες ή μέσω ιντερνέτ τα τελευταία χρόνια. Για πρώτη φορά το 1906 ο Fessenden μετέδωσε στη Νέα Υόρκη των ΗΠΑ φωνή και μουσική μέσω ραδιοκυμάτων. Ο de Forest ήταν αυτός που εφηύρε την ηλεκτρονική λυχνία, η οποία ήταν η μόνη μορφή ραδιοφώνου για τα επόμενα 50-60 χρόνια. Μέχρι τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο το ραδιόφωνο παρέμενε ένα ερασιτεχνικό. Το 1920 λειτούργησε ο πρώτος εμπορικός ραδιοφωνικός σταθμός, ο K.D.K.A. (1020 kHz) και το 1926

κυκλοφόρησε στην αγορά ραδιοφωνικός δέκτης αρκετά εύχρηστος και ποιοτικός, οπότε άρχισε να κατακτά ευρείες μάζες κοινού. Μετά το 1930 εδραιώνεται το ραδιόφωνο ως ΜΜΕ, μέσω ενός οργανωμένου δικτύου κρατικών και ιδιωτικών σταθμών σε ΗΠΑ και Ευρώπη.

Σήμερα το ραδιόφωνο παραμένει ένα από τα ισχυρότερα μέσα επικοινωνίας, παράλληλα με την τηλεόραση και το διαδίκτυο. Είναι φθηνό, πολύτιμο και προσβάσιμο παντού. Η επονομαζόμενη «κουλτούρα του ραδιοφώνου», σε ειδησεογραφικό/ενημερωτικό, εκπαιδευτικό, πολιτιστικό και ψυχαγωγικό επίπεδο, έχει φανατικούς οπαδούς σε όλο τον κόσμο (Λάμπρου, 2017).

Το Le Village Radio που δημιουργήθηκε στο σύλλογο Νικόλαος Λούσης είναι διαδικτυακό ραδιόφωνο. Είναι το ραδιόφωνο του διαδικτύου, που εκπέμπει αρχεία ροής, δηλαδή φορτώνεται το αρχείο σε πραγματικό χρόνο και ο ήχος φορτώνεται εκείνη την στιγμή που παίζει και περιλαμβάνει την μεταφόρτωση ηχογραφημένων εκπομπών.

Στις μέρες μας οι άνθρωποι φαίνεται να χρησιμοποιούν περισσότερο το διαδικτυακό ραδιόφωνο, απλούστατα για το λόγο ότι το διαδίκτυο το διαθέτουν πλέον όλοι και παντού, συν ότι μπορούν να σχολιάζουν εύκολα στο chat σε ζωντανό χρόνο. Υπάρχει η δυνατότητα της «έναν προς έναν» επικοινωνίας, μα ταυτόχρονα υπάρχουν πια οι δυνατότητες της επικοινωνίας «πολλοί προς έναν» ή «πολλοί προς πολλούς» χάρη στις εφαρμογές των online chat. Αυτή η άμεση επικοινωνία δίνει στο κοινό/ακροατήριο και στους ομιλητές/παρουσιαστές την δυνατότητα για μια συνδημιουργία της εκπομπής. Έτσι η σχέση οικειότητας και προσβασιμότητας που αναπτύσσεται μεταξύ του κοινού και του ραδιοφωνικού παρουσιαστή αυξάνεται σε τεράστιο βαθμό. Αυτός ο ζωντανός διάλογος και η ενεργητικότητα δημιουργεί πεδία επικοινωνίας και διαδραστικότητας. Ενδυναμώνει την επικοινωνία της κοινότητας και παίζει καθοριστικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση και κοινωνικότητα των ανθρώπων που νοιώθουν μοναξιά και απομόνωση στην περίοδο της πανδημίας.

Με μια έννοια το ραδιόφωνο συμβάλλει στην ενίσχυση των διαπροσωπικών σχέσεων της κοινότητας αν σκεφτούμε πως πλέον το φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον μας είναι πια και διαδικτυακό. Αυτό το εκάστοτε φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον μπορεί να συνδεθεί μέσα από την εκπομπή του διαδικτυακού ραδιοφώνου. Οι ακροατές αποκτούν στενότερη σχέση, νιώθουν συν-δημιουργοί του

περιεχομένου της εκπομπής, εκφράζονται και επικοινωνούν. Νιώθουν ότι αποκτούν ένα κοινό σημείο αναφοράς.

«Ερευνητές έχουν τονίσει τη σημασία του Διαδικτύου για το σχηματισμό των ασθενών δεσμών οι οποίες αποτελούν το θεμέλιο της γεφύρωσης του κοινωνικού κεφαλαίου, ένας όρος που επινοήθηκε από τον Putnam (2000)» (Χρήστου, 2016). Στο άρθρο της η Χρήστου υποστηρίζει ότι διαπιστώνεται χάρη στην ύπαρξη και λειτουργία του διαδικτυακού ραδιοφώνου συναισθηματική στήριξη του ακροατή μέσω του δικτύου των συν-ακροατών του (Καϊμασίδη, Ρηγοπούλου, 2018).

Η ποιοτικές μουσικές επιλογές των παρουσιαστών, εκτός από ψυχαγωγικό ρόλο παρουσιάζουν και ένα εκπαιδευτικό, με τους προλόγους και τις νοηματικές συζητήσεις μεταξύ των παρουσιαστών αλλά και του κοινού. Σε αυτή την διαδικασία βοηθούν τα αντίστοιχα μουσικά κομμάτια, τα οποία σε άλλες περιπτώσεις μπορεί να έχουν θεματολογία σχετική με τις παραδόσεις του χωριού ενισχύοντας την ταυτότητα της κοινότητας. Ακόμη, με τα δώρα των νικητών των κομμάτια (τα οποία αυξάνονται από βδομάδα σε βδομάδα) συσσωρεύεται η αξία της αλληλεγγύης στην κοινότητα.

«Νίκος:449-455 ..κάθε Πέμπτη με τους χορηγούς μας, με την έννοια ότι μας δίνουν δώρα κάνουμε διάφορα κομμάτια που έχουν σχέση με την μουσική αλλά και με άλλα θέματα τοπικά παράδοσης κυρίως και έπειτα κληρώνουμε κάποιον ακροατή που κερδίζει διάφορα είδη πρώτης ανάγκης κατά βάση, τρόφιμα σε σουπερ μάρκετ, κρεατικά, βενζίνη εε κ.α. και μέσα από τα κομμάτια μαθαίνουν»

Οι γνώμες και οι προβληματισμοί της κοινότητας βρίσκουν διέξοδο μέσω του ραδιοφώνου: *«Νίκος: 446-448...Συζητάμε τα προβλήματα τα τοπικά, οι ακροατές μας λένε τα προβλήματα τους πολλές φορές, λέμε τι θέλουμε και τι μπορούμε να κάνουμε».* Ενεργοποιείται η πολιτική βούληση, η ενσυναίσθηση, η επικοινωνία, η αναζήτηση λύσεων και αυτό λειτουργεί ανακουφιστικά και δημιουργεί έναν ενεργό άνθρωπο της κοινότητας, ένα ενεργό κοινωνικό εαυτό.

Το ραδιοφωνικό μέσο είναι τελείως μη οπτικό. Οι ακροατές δεν μπορούν να δούνε τον εκφωνητή, τον πομπό παραγωγής των μηνυμάτων δηλαδή, όπως συμβαίνει στην οθόνη, ούτε μπορούν να έχουν συνεχή πρόσβαση στο μήνυμα όπως συμβαίνει στον γραπτό λόγο (θα μπορούσαν σε περίπτωση που ηχογραφούνταν οι εκπομπές). Οι κώδικες του ραδιοφώνου είναι μόνο ακουστικοί και αποτελούνται από μουσική, λόγο,

ήχους και σιωπές. Η αίσθηση της ακοή μας όταν λειτουργεί αποκλειστικά έχει την δυνατότητα να ενεργοποιεί την φαντασία μας σε μεγάλο βαθμό και αυτό είναι από τα σημαντικότερα στοιχεία του ραδιοφώνου. Μέσα στα πλατιά όρια που θέτει η γλώσσα ο ακροατής μπορεί να σχηματίσει μια εικόνα για αυτό που περιγράφεται. Στη λογοτεχνία για παράδειγμα η φαντασία σχετίζεται αποκλειστικά με την γλώσσα, στο ραδιόφωνο αυτό επιτυγχάνεται με την χροιά των φωνών και από άλλα ηχητικά φαινόμενα που υπονοούν την ύπαρξη ενός υλικού κόσμου που θα μπορούσαμε να δούμε σε μια οθόνη ή στο θέατρο. Άλλο ένα θετικό της τυφλότητας του ραδιοφώνου που μπορεί να ισχυροποιήσει την προσφυγή στην φαντασία είναι η ευκαμψία του. Το γεγονός δηλαδή ότι ο ακροατής μπορεί να επιδίδεται σε άλλες δραστηριότητες και ταυτόχρονα να ακούει. Τέλος, θα λέγαμε πως το ραδιόφωνο είναι ένα οικείο μέσο επικοινωνίας, όχι μόνο επειδή τα μηνύματα του μπορούν να πραγματοποιηθούν πλήρως μόνο στο μυαλό του ακροατή, αλλά και επειδή συνήθως φτάνουν σε αυτόν μέσα σε συνθήκες μοναχικότητας, απομόνωσης και επειδή μπορούν να τον συντροφέψουν σε μία άνευ προηγουμένου κλίμακα χώρων και δραστηριοτήτων. Αυτό σημαίνει πως το ραδιόφωνο ταυτίζεται με την καθημερινή του ύπαρξη πολύ περισσότερο από τα άλλα μέσα (Crisell, 2010).

6.3.4.4.Ερασιτεχνική θεατρική ομάδα

Για αυτήν την δράση έγινε παραχώρηση της σάλας του κτηρίου του συλλόγου, στον χώρο πραγματοποίησης των μαθημάτων του χορευτικού. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω αυτή η δράση ακυρώθηκε λόγω πανδημίας με απόφαση του συλλόγου για λειτουργία μόνο των ολιγομελών τμημάτων. Παρόλα αυτά παραθέτω ένα ερασιτεχνικό βίντεο που ετοιμάσαμε για την προώθηση της δράσης:

Βίντεο πρόσκλησης συμμετοχών: <https://youtu.be/n5MqT9Pc-EM>

6.4. Σχολιασμός των καλλιτεχνικών παρεμβάσεων

Τα σενάρια της καλλιτεχνικής παρέμβασης στην παρούσα έρευνα αφορούν δύο υλικά απότοκα που θα τα ονομάσουμε αντικείμενα (Ζιώγας, 2020). Το δίπολο αυτό αποτελείται από α) το πρώτο αντικείμενο που είναι άυλο, αυτό της μουσικής, συγκεκριμένα της ροκ μουσικής, το οποίο προέκυψε από τα αποτελέσματα της πρώτης συνάντησης με την Ε.Ο και β) το δεύτερο είναι το υλικό ή πραγματικό.

α) Η ροκ μουσική είναι η αφορμή για την δημιουργία ενός ροκ γκρουπ, με μέλη του τους συμμετέχοντες της έρευνας. Οι συντονιστές του εγχειρήματος ήταν ο γράφων της παρούσας έρευνας, ένας καθηγητής τυμπάνων και ένας καθηγητής τραγουδιού ως πιο ειδικοί, που προκύπτει από την μουσική τους επαγγελματική ιδιότητα. Η μάλιστα σε εβδομαδιαία βάση κάνει πρόβες στον χώρο του προβάδικου και θέτει στόχους, για την δημιουργία γεγονότων, δηλαδή ζωντανών εμφανίσεων⁴⁸ ή βιντεοσκόπησης και ηχογράφησης την χρονική αυτή περίοδο λόγω απαγορεύσεων από την πανδημία. Το συγκρότημα δημιουργεί μια νέα κοινότητα, την ροκ μπάντα από «εμάς», τα μέλη του Rockmobile. Έχει την προοπτική μιας δημιουργικής κοινότητας, μιας ομάδας τέχνης, την οποία ενεργοποιεί ένας ή παραπάνω καλλιτέχνες για την διαδικασία επίλυσης του προβλήματος. Η ροκ μουσική και η δημιουργία του μουσικού γκρουπ μέσω της δράσης είναι το σημείο συνάντησης και το αποφασιστικό συμβάν για να τους φέρει κοντά (Ζιώγας, 2020). Ενεργοποιείται η συνθήκη και αυτή ενεργοποιεί την διαδικασία. Το καλλιτεχνικό δεδομένο είναι το ροκ, αλλά πολύ σημαντικό είναι το ζήτημα της διαχείρισης της φορμαλιστικής υπόστασης της φόρμας της ροκ μουσικής (δομή = οργανολόγιο, παρτιτούρες, αυτοσχεδιασμός, σύνθεση).

β) το υλικό ή πραγματικό απότοκο είναι τα μουσικά όργανα, οι ενισχυτές, οι παρτιτούρες, οι χώροι μουσικής συνεύρεσης, η δημιουργία του logo της παρέμβασης που ονομάστηκε Rockmobile, το οποίο τυπώθηκε και σε μπλουζάκια (σύμβολο

---

⁴⁸ Η ατομική συμμετοχή σε μουσικές δράσεις μπορεί να βελτιώσει την υγεία και τη συναισθηματική ευημερία του ατόμου, ωστόσο οι μουσικές δράσεις που πραγματοποιούνται σε ομάδες συνδέονται με ισχυρότερες θετικές εμπειρίες για τους συμμετέχοντες. Η ομαδική φύση και το κοινωνικό περιβάλλον ενισχύουν την επικοινωνία και την συναισθηματική έκφραση, προωθούν τις διαπολιτισμικές σχέσεις και την αποδοχή κάθε είδους διαφορετικότητας, ενθαρρύνουν την προσωπική ανάπτυξη και ευημερία, προωθούν την κοινωνική ενσωμάτωση και εξέλιξη και συμβάλλουν στη μείωση αισθημάτων άγχους, μοναξιάς, και απομόνωσης. (Lamont, (2011).

ενότητας, συγκολλητική ουσία), η δημιουργία των χώρων που παραχωρήθηκαν από τον σύλλογο (αίθουσα μουσικής διδασκαλίας, αίθουσα προβών, αίθουσα ιντερνετικού ραδιοφωνικού σταθμού).

Η αξιολόγηση της έρευνας και δράσης όπως προκύπτει από την ανάλυση των δεδομένων κρίνεται επιτυχημένη και ως προς την ενδυνάμωση της ομάδας αλλά και την ενδυνάμωση της ευρύτερης κοινότητας του Κολινδρού, με την αύξηση του πολιτισμικού και δομικού κοινωνικού κεφαλαίου, από τις δράσεις/εργαστήρια μουσικής και ραδιοφώνου, που αυξάνουν τις ευκαιρίες για δημιουργική και καλλιτεχνική ενασχόληση των κατοίκων. Αναλυτικότερη αναφορά γίνεται παρακάτω στην ενότητα συμπεράσματα για την έρευνα και δράση.

Η υλοποίηση ενός πρωτόκολλου παρέμβασης θα πρέπει να έχει μακροχρόνιο χαρακτήρα υλοποίησης. Η παρέμβαση προϋποθέτει μακροχρόνια εφαρμογή και ανατροφοδότηση από τη διαδικασία. Για το λόγο αυτό προτάθηκε και εγκρίθηκε η λειτουργία των παρεμβάσεων ως δράσεις του πολιτιστικού συλλόγου «Νικόλαος Λούσης». Η φροντίδα και η συνέχιση αυτής της καλλιτεχνικής παρέμβασης ως παροχή υπηρεσίας και επικουρική δράση στην υποστήριξη των ανθρώπων του χωριού είναι ο επόμενος στόχος.

Συμπεράσματα της παρούσας έρευνας και δράσης

1. Στην πρώτη φάση της έρευνας έγινε η διερεύνηση του πεδίου δράσης και των κοινωνικών προβλημάτων της κοινότητας, με στόχο την καλύτερη διαχείριση της παρέμβασης. Η κατανόηση της κοινότητας που μας ενδιαφέρει (οι επιθυμίες, τα προβλήματα, οι παραστάσεις), οδήγησαν στον σωστότερο σχεδιασμό της καλλιτεχνικής παρέμβασης, που είχε ως στόχο την ενδυνάμωση, την ενίσχυση των δεσμών και της επικοινωνίας, την δημιουργία ενός είδους συνένωσης, τον αυτοστοχασμό και την ενεργοποίηση του κοινωνικού εαυτού. Η μελέτη του κοινωνικού εαυτού και οι μέθοδοι ανάταξης του από το κοινωνικό τραύμα, που προέκυψε από τις συνθήκες της πανδημίας του Covid-19, προϋποθέτει την κατανόηση της λειτουργίας του.

Μέσα από την ανάλυση συμπεραίνουμε για τους συμμετέχοντες, ότι παρόλο που δεν βρισκόμαστε πλέον σε περίοδο lockdown, ταλαιπωρούνται ακόμη από τις συνέπειες της πανδημίας. Τα κυριότερα προβλήματα που εντοπίστηκαν α) είναι η κοινωνική ενδόρρηξη, είτε στο οικογενειακό περιβάλλον, είτε στην τεχνολογία (κινητά, υπολογιστές, μέσα κοινωνικής δικτύωσης μέσω ιντερνέτ), είτε ακόμη και στην μουσική, β) η κοινωνική και επικοινωνιακή ατροφία και γ) οι ψυχολογικές επιπτώσεις από την κοινωνική απόσταση. Η ψυχική υγεία φάνηκε πως καθορίζεται από τις κοινωνικές συνθήκες και το ευρύτερο περιβάλλον στο οποίο ζουν οι συμμετέχοντες.

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες έχουν σχέση με την μουσική σαν ακροατές και σαν παίκτες κάποιου οργάνου. Άλλοι είναι αυτοδίδακτοι και άλλοι έχουν περάσει από την εκπαίδευση ωδείου. Στα αγαπημένα ρεπερτόρια που αναδυθήκαν μέσα από την έρευνα των μουσικών τους κόσμων είναι η ροκ μουσική, η οποία έπαιξε σημαντικό ρόλο στη δράση των μουσικών συνόλων η οποία φαίνεται να τους κίνησε περισσότερο το ενδιαφέρον τόσο για την μουσική εκτέλεση όσο και για την εκ νέου κοινωνικοποίηση και αποκατάσταση της επικοινωνίας με τη φυσική παρουσία.

Τα συμπεράσματα σχετικά με την παρέμβαση αφορούσαν α) τα μαθήματα μοντέρνας μουσικής που έδωσαν ικανότητες/δεξιότητες (ανθρώπινο κεφάλαιο) πάνω στα όργανα και την μουσική που τους ενδιαφέρει (κίνητρο), ώστε να δημιουργηθούν οι συνθήκες για να εκφραστούν μέσα από την μουσική, β) τα μουσικά σύνολα που βοήθησαν στην κοινωνικοποίηση, στην επικοινωνία (και ως μουσική επικοινωνία), στην αλληλεπίδραση, στο αίσθημα του «ανήκειν» και την νέα μουσική ταυτότητα, γ) η ομαδική μουσική σύνθεση που ενεργοποίησε την δημιουργικότητα και την φαντασία, δ) την μέθοδο της διαλεκτικής Εν-εικόνησης στη μουσική η οποία παρότρυνε την ενεργητική ακρόαση, την εμπάθυνση στη μουσική και τον δημιουργικό μουσικό αυτοσχεδιασμό.

Επίσης, πρέπει να αναφερθούν τα κοινωνικά γεγονότα και φαινόμενα που αναδύθηκαν μέσα από την ανάλυση των εμπειρικών δεδομένων:

- το **κοινωνικό γεγονός της υπολειτουργίας του κοντινότερου ωδείου της περιοχής**, όπου πραγματοποιούνται περιορισμένα μαθήματα σε όργανα και μουσικά ιδιώματα, και από την άλλη το **γεγονός της πλήρους αποχής του θεσμού του ωδείου μουσικής στον Κολινδρό** (Αφορά το χαμηλό κοινωνικό κεφάλαιο και στις δύο διαστάσεις του, δομικο-γνωστικό)

- τα κοινωνικά γεγονότα των πολιτιστικών εκδηλώσεων, συμβάλουν θετικά στο φαινόμενο της «ελεύθερης» κουλτούρας.
- το γεγονός ότι δεν διδάσκονται μοντέρνα όργανα στο ωδείο του διπλανού χωριού, συν το γεγονός ότι κανένας συμμετέχοντας δεν ξεκίνησε την μουσική μάθηση επάνω στο ροκ, συν το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες έχουν έρθει σε επαφή με την ροκ μόνο στο οικογενειακό περιβάλλον ή μέσα από ιντερνετικές πλατφόρμες μαζικής ψηφιακής αναπαραγωγής βίντεο-μουσικής (YouTube), συν τις περιορισμένες ευκαιρίες του επαγγελματία μουσικού της ροκ και συν το γεγονός ότι δεν αναφέρθηκε επαφή με την ροκ μουσική από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, φανερώνεται το φαινόμενο της υποτιμημένης θέσης της ροκ μουσικής (ή αποκλεισμένης εντελώς στην περιοχή του Κολινδρού) στη Ελλάδα. Επιπλέον κάποια από τα παραπάνω γεγονότα αναδύουν το φαινόμενο της ελεγχόμενης προώθησης και προβολής των MME, στην περίπτωση μας της mainstream μουσικής και κουλτούρας.
- το γεγονός της εύκολης πρόσβασης παρακολούθησης πολιτιστικών προϊόντων άλλων χωρών μέσω ιντερνέτ, όπως της ροκ μουσικής, μιας κοσμοπολίτικης υποκουλτούρας, οδηγεί στο κοινωνικό φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης που επιτελείται μέσω του ιντερνέτ.
- Το κοινωνικό γεγονός των lockdown λόγω Covid-19, οδήγησε στην ανάδειξη του φαινομένου της κοινωνικής ενδόρρηξης και της κοινωνικής ατροφίας.
- το κοινωνικό γεγονός της τηλεκπεύδευσης λόγω της πανδημίας ανέδειξε τις αρνητικές επιπτώσεις του φαινομένου της αποεδαφοποίησης του σχολείου στη προκειμένη περίπτωση, από τον φυσικό του χώρο, με αποτέλεσμα αρχικά την αποδυνάμωση του κοινωνικού εαυτού ως προς την διάσταση του ανθρώπινου και κοινωνικού κεφαλαίου.
- Το φαινόμενο του τραύματος και της ψυχολογικής ουσιοποίησης και της συγκρότηση του κοινωνικού εαυτού ως προς το τραύμα που προκλήθηκε από την πανδημία
- τα κοινωνικά γεγονότα της οικονομικής κρίσης και της κοινωνικής υποχρεωτικής απομόνωσης (lockdown) οδήγησαν τους συμμετέχοντες στο φαινόμενο της ανεργίας

- το γεγονός της επικράτησης της ψηφιακής επικοινωνίας και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, που αναδύθηκαν από την ανάλυση των εμπειρικών δεδομένων κατά την περίοδο των lockdown και έπειτα, φανερώνουν ένα φαινόμενο «εξάρτησης» και ενδόρρηξης στο κινητό και στον υπολογιστή.
- το φαινόμενο μιας μουσικής ενδόρρηξης κάποιων συμμετεχόντων που σχετίζονται με την εμπειρίας ροής κατά την ακρόαση και μουσική εκτέλεση.

Σχετικά με τον κοινωνικό εαυτό των δεκατεσσάρων συμμετεχόντων:

1. μόνο ένας συμμετέχοντας αναφέρει την συγκρότηση στο δίκτυο των διαρκών συγκρίσεων και αποτιμήσεων.
2. Δύο συμμετέχοντες παρουσιάζουν αποδυνάμωση του κοινωνικού εαυτού ως προς το οικονομικό κεφάλαιο και ως προς το κομμάτι του κοινωνικού εαυτού που είχε να κάνει με την επαγγελματική τους ιδιότητα, με την οποία ο εαυτός τους κοινωνικοποιούνταν
3. Αρκετοί συμμετέχοντες συγκροτούν τον κοινωνικό τους εαυτό ως προς το τραύμα από την πανδημία.
4. Το φαινόμενο ενδόρρηξης στην ψηφιακή τεχνολογία, στο κινητό, τον υπολογιστή, είτε για επικοινωνία, είτε ως ανάγκη για τα μαθήματα, περιόρισε σε μεγάλο βαθμό τον προσδιορισμό του κοινωνικό εαυτό ως προς την διάσταση του ψηφιακού εαυτού.
5. Οι περισσότερες αναφορές σχετικά με την συγκρότηση του κοινωνικού εαυτού, σχετίζονται με το πολιτισμικό κεφάλαιο, το οποίο προκύπτει από την μουσική ενασχόληση που έχουν όλοι οι συμμετέχοντες και αποτελεί και την κινητήριο δύναμη για την επανεκκίνηση του κοινωνικού εαυτού, αφού σε αυτό, συσσωρεύονται όλες οι διαθέσεις για ανάταξη του κοινωνικού εαυτού και της ανοιχτότητας του.
6. Σημαντική παρατήρηση είναι η ανεπάρκεια του κοινωνικού εαυτού ως προς την διάσταση του κοινωνικού (είτε δομικού, είτε γνωστικού) και ανθρώπινου κεφαλαίου.

2. Η δεύτερη δράση της έρευνας αφορούσε την φιλοξενία του μουσικοσυνθέτη και κιθαρίστα Μπάμπη Παπαδόπουλο. Ο Μπάμπης Παπαδόπουλος, μέλος του θρυλικού ροκ συγκροτήματος Τρύπες, αποτελεί μουσικό ήρωα για πολλούς από τους συμμετέχοντες. Η γνωριμία της ομάδας με τον Παπαδόπουλο έδωσε κύρος και αξία

σε όλο το εγχείρημα. Ενέπνευσε τους συμμετέχοντες, τους έδωσε κίνητρο για την ενασχόληση με την μουσική και τους μετέφερε γνώσεις και εμπειρίες ζωής. Τόνισε την σημασία της ακρόασης ως προς τις διάφορες διαστάσεις της, και τόνισε την σημασία της μουσικής ως διαδικασία, με την έννοια του να εμβαθύνεις στις σχέσεις σου με τους διπλανούς και ως δευτερεύουσας σημασίας το τέλειο τεχνικό αποτέλεσμα. Μίλησε ακόμη για τον ρόλο της κιθάρας στην ζωή του και την ανοιχτότητα που του προσέφερε στον κοινωνικό εαυτό, αφού πρώτα αυτο-χαρακτηρίστηκε ως κλειστός χαρακτήρας. Η κιθάρα για τον ίδιο, ήταν μια ανάγκη για διέξοδο από τον συνεσταλμένο εαυτό και το καταλυτικό στοιχείο για την ανοιχτότητα σε νέες παρέες και νέους φίλους. Τέλος, ανέφερε την σημασία της αλληλοεκπύδευσης μέσα στην ροκ μουσική κοινότητα (μουσική παρέα), η οποία για αυτόν ήταν η μόνη πηγή μουσικής γνώσης τα πρότερα χρόνια της ζωής του.

3. Η επόμενη φάση της έρευνας αφορά την μέθοδο της διαλεκτικής Εν-εικόνησης, η οποία πραγματοποιήθηκε σε δύο στάδια. Αρχικά, α) δόθηκε ένα μουσικό κομμάτι, σχετικό με τις προτιμήσεις των συμμετεχόντων, με το οποίο θα έπρεπε να έρθουν σε ένα διάλογο και να παρουσιάσουν τις σκέψεις τους σε συνάντηση της Ε.Ο., όπου εκεί β) θα παρέδιδαν και ένα ηχογραφημένο μουσικό υλικό που θα προέκυπτε από αυτόν τον διάλογο. Τα ηχογραφήματα αφορούσαν μια μικρή προσωπική αυτοσχεδιαστική σύνθεση. Το γεγονός ότι δεν συμμετείχαν οι μουσικοί με τις λιγότερες μουσικές δεξιότητες, παρά τις πάμπολλες προσπάθειες παρακίνησης και ενθάρρυνσης που έκανα, επιβεβαιώνει την βιβλιογραφία που μιλά για αυτό το πρόβλημα στην χρήση της μουσικής ως έρευνα (Leavy, 2020) και επίσης δείχνει την δύναμη της μουσικής στην κοινότητα που μέσα από τις ομαδικές πρακτικές, όταν το περιβάλλον είναι υποστηρικτικό, προσπερνά αυτά τα εμπόδια και προάγει την συμμετοχικότητα. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες βρήκαν την διαδικασία δημιουργική και γνωστική. Ένοιωσαν όλοι παραγωγικοί μέσω της διαδικασίας της διαλεκτικής Εν-εικόνησης. Αυτό προέκυψε την πολύπλευρη εργασία, μέσω της γνώσης που απέκτησαν από τις διάφορες διαστάσεις της ακρόασης και της μουσικής σύνθεσης. Μέσω της βαθιάς ακρόασης ήρθαν σε επαφή με τον εαυτό, διεξάγοντας νοήματα και κάνοντας τις δικές τους προβολές. Το χάρτινο τσίρκο είναι ένα κοινωνικό πολιτικό τραγούδι, παρόλα αυτά οι συμμετέχοντες κάνουν εννοιολογήσεις και ταύτιση με τον εσώτερο εαυτό. Μέσα από το κομμάτι ανοίγει το παράθυρο στον εσωτερικό κόσμο και τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε την πραγματικότητα. Οι άνθρωποι συνήθως ταυτίζουμε τον στίχο

με το προσωπικό μας πάθος, την ψυχική και ψυχολογική μας διάθεση που βρίσκεται εκείνη τη στιγμή που ήμαστε απέναντι στο μουσικό κομμάτι, γι αυτό είναι ανθρώπινο το φαινόμενο να μπορούμε ένα κοινωνικό στίχο να τον κάνουμε προσωπικό και αυτογνωστικό και λυτρωτικό ή θεραπευτικό για τον κοινωνικό μας εαυτό. Η προσέγγιση της Εν-εικόνισης στηρίζεται στον διάλογο με το έργο τέχνης πέρα από τον συγκεκριμένο χρόνο και το θέμα του έργου τέχνης και πέρα της ερμηνείας του. Ο διάλογος με το έργο τέχνης είναι σε θέση να ανακαλέσει και να απευθύνει κρίσιμα ερωτήματα στα βιώματά μας και ιδίως σε αυτά που συνδέονται με σημαντικά και καθοριστικά κοινωνικά γεγονότα της ζωής μας (Χτούρης και Ζήση, 2022). Η Εν-εικόνιση ώθησε τους συμμετέχοντες σε μουσικό πειραματισμό, σε έκφραση και προβληματισμό γύρω από το θέμα, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της φαντασίας και ως εκ τούτου της δημιουργικότητας των συμμετεχόντων. Σχεδόν σε όλες τις προσπάθειες των συμμετεχόντων παρατηρήθηκε η επιτυχής μουσική μεταφορά νοημάτων που προέκυψαν από το διάλογο τους με το έργο. Ενεργοποίησαν και υλοποίησαν με κάποιο τρόπο την φαντασία τους.

Η ανάλυση των δεδομένων οδήγησε στο συμπέρασμα του φαινομένου της κυριαρχίας της ψηφιακής (μουσικής) τεχνολογίας και της εξάρτησης που έχουν οι συμμετέχοντες στην τεχνολογία για να εκφραστούν ακόμη και μουσικά. Σε αυτό το συμπέρασμα οδήγησε το γεγονός της προσομοίωσης μουσικών (φυσικών προσώπων), αφού οι περισσότεροι συμμετέχοντες μέσα από αυτήν την τεχνολογία προσομοίωσαν ολόκληρες μπάντες. Από την μία βλέπουμε τις φοβερές δυνατότητες της τεχνολογίας, το δυνατό ανθρώπινο κεφάλαιο που σχετίζεται με τις δεξιότητες χειρισμού αυτής της τεχνολογίας και από την άλλη μια επιλογή καθεστωτικής χρήσης της τεχνολογίας (νοοτροπία), η οποία τους απομάκρυνε από την αποκλειστική έκφραση μέσω του μουσικού οργάνου.

4. Η τελευταία φάση της έρευνας αποσκοπούσε στην διερεύνηση του αντίκτυπου των καλλιτεχνικών μουσικών δράσεων στην κοινότητα που μας ενδιαφέρει. Δηλαδή, κατά πόσο επετεύχθη ο στόχος της παρέμβασης σε σχέση με την ενδυνάμωση, την εμπύχωση και «θεραπεία» μέσω τέχνης των συμμετεχόντων. Ακόμη, αποτέλεσε εργαλείο αξιολόγησης του ερευνητή και συντονιστή των δράσεων ως προς τις στρατηγικές που ακολούθησε και της αποτελεσματικότητάς τους.

Η μουσική στην κοινότητα αποτέλεσε μια κοινωνική και επικοινωνιακή διαδικασία που ενίσχυσε τους δεσμούς μεταξύ των ατόμων της ομάδας, δημιουργώντας γέφυρες επικοινωνίας και συναισθηματικής αλληλεπίδρασης. Τα οφέλη που προσκόμισαν οι συμμετέχοντες της μουσικής εμπειρίας είναι κοινωνικής, ψυχολογικής, συναισθηματικής και γνωστικής φύσεως. Η κοινωνική φύση της μουσικής διαδικασίας έχει τη δύναμη να ενώνει τους ανθρώπους συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία υγιών κοινωνικών σχέσεων. Η εφαρμογή των δημιουργικών μουσικών δραστηριοτήτων ενεργοποίησε τις ομαδο - συνεργατικές διαδικασίες συμβάλλοντας στην κοινωνικοποίηση και στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων. Μέσα από την μουσική επικοινωνία τα άτομα άρχισαν να χτίζουν σε πρώτη φάση μια υγιή σχέση με τον συντονιστή, σε δεύτερη φάση με τα μέλη και αυτό έπειτα μεταφέρεται στην κοινωνική και προσωπική ζωή.

Τα μαθήματα οργάνου μέσα από τις γνώσεις που προσέφεραν, έδωσαν την ικανότητα και τις δεξιότητες στους συμμετέχοντες για έκφραση μέσω της μουσικής. Βασικός στόχος της παρέμβασης ήταν η αποκατάσταση της υγιούς επικοινωνίας. Μέσω της μουσικής επικοινωνίας και την ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων της φυσικής επαφής, οι συμμετέχοντες κατάφεραν να δημιουργήσουν συνθήκες κοινωνικής και ψυχολογικής ευημερίας. Στη δράση των μουσικών μαθημάτων τα άτομα ξεκίνησαν το καθένα ξεχωριστά και στην συνέχεια με τα σύνολα δούλεψαν όλοι μαζί. Σιγά σιγά τα άτομα άρχισαν να συγκλίνουν, να επικοινωνούν μέσω της μουσικής, δημιουργώντας μουσική, φυσική και συναισθηματική εγγύτητα.

Στην ενότητα της κοινότητας έπαιξε ρόλο η επιλογή του ρεπερτορίου, αυτή της ροκ μουσικής, η οποία είναι η κοινή μουσική προτίμηση της ομάδας (η κοινή παράσταση κοινότητας, ο κοινός τόπος). Μέσα από αυτήν την επιλογή δόθηκε το κίνητρο και εξασφαλίστηκε η ενεργή συμμετοχή, η αφοσίωση, η διάρκεια και η ευχαρίστηση στη μάθηση με αποτέλεσμα την διάθεση για δημιουργικότητα και έκφραση. Οι συμμετέχοντες μπορούν πλέον να εκφράζονται μέσα από την μουσική, την μουσική που αγαπούν, το όργανο που αγαπούν και αυτό είναι τόσο ευχάριστο, όσο δημιουργικό και θεραπευτικό. Μία ακόμη συγκολλητική ουσία της κοινότητας ήταν η ομαδική ονοματοδοσία της δράσης/γκρουπ «Rockmobile», με την οποία αναφέρονταν συνεχώς οι συμμετέχοντες για την δράση και η δημιουργία της φανέλας του γκρουπ με το logo της δράσης (σύμβολα ενότητας των μελών). Η ονοματοδοσία, οι φανέλες με το λογότυπο, ο κοινός στόχος της ομάδας και η ροκ μουσική

λειτουργούν ως ένα κοινό σύστημα συμβόλων της κοινότητας που συμβολίζει την ενότητα της ομάδας και το αίσθημα του *ανήκειν*.

Οι δεσμοί οι συναισθηματικοί που αναπτύσσονται μεταξύ των συμμετεχόντων μέσα από σχέσεις προστασίας, αίσθημα του «ανήκειν», αμοιβαίας επιρροής, θετικής αμοιβαιότητας και αφοσίωσης, συγκροτούν την βιογραφία της κοινότητας και αυτή η βιογραφία αποτελεί μια αξία και ταυτόχρονα την πηγή μιας ταυτότητας. Δηλαδή, το ότι ανήκω στους μουσικούς Rockmobile είναι μια ταυτότητα, που ήδη αυτή η ιδιότητα μέλους τους έχει μετασηματίσει. Δημιουργεί ένα μετασηματισμό και μια κοινωνική ταυτότητα, ένα κοινωνικό εαυτό μέσα από αυτή την συναισθηματική ένταξη σε αυτή την κοινότητα. Οι ανάγκες που καλύπτουν μέσα από την συμμετοχή τους είναι η επικοινωνία, η αλληλεγγύη, η προστασία που αποζητούν και συναισθηματική ασφάλεια.

Τα μουσικά σύνολα όπως προέκυψε από την ανάλυση, ήταν η δράση με την μεγαλύτερη απήχηση, συμπέρασμα που προκύπτει από την μεγάλη συγκέντρωση δεδομένων σε σχέση με τις άλλες δράσεις και αποτέλεσε το βασικότερο κίνητρο για περαιτέρω ενασχόληση με την μουσική. Επόμενο συμπέρασμα που προέκυψε από την ανάλυση για την ενασχόληση των συμμετεχόντων με τα μουσικά σύνολα, είναι η επέκταση οριζόντων και τα όνειρα για το μέλλον με την μουσική (Θεραπευτικό σημάδι). Τα γκρουπ λειτούργησαν ως αφορμή για την περαιτέρω γνωριμία και επικοινωνία των μελών. Η καλή μουσική επικοινωνία μέσω του ρυθμού και της αρμονίας, οδήγησε και στην συμβατική επικοινωνία. Η μεγάλη πυκνότητα του δικτύου δείχνει την επιτυχία της δράσης και την συγκέντρωση κοινωνικού κεφαλαίου. Οι συμμετέχοντες προσδιορίζονται ως φίλοι, βρίσκονται και εκτός των δράσεων, παίζοντας μουσική και κάνοντας παρέα. Ακόμη, τα μέλη της ομάδας δημιούργησαν ομάδα στο Instagram (στερεοτυπική αντίληψη των νέων για την επικοινωνία), για να επικοινωνούν και από κει, ανταλλάσσοντας μουσικές και μουσικά βίντεο (πόροι άμεσων δεσμών του δικτύου).

Επίσης, η δράση με τα σύνολα φανέρωσε μια σειρά από αισθήματα που θα χαρακτήριζαν το φαινόμενο της «θεραπείας», όπως αισθήματα εμπύχωσης, ενσυναίσθησης, ελπίδας, απόλαυσης, χαράς, ευχαρίστησης, εφορίας, ξεγνοιασιάς, διαφυγής από το άγχος και το στρες, εκτόνωσης, ηρεμίας, χαλαρότητας. Η ελπίδα και η αισιοδοξία για το μέλλον δείχνουν πως υπάρχει πίστη ότι η ανάρρωση είναι εφικτή,

τα θετικά συναισθήματα είναι κίνητρα για αλλαγή και ότι υπάρχει θετική σκέψη και προσδοκίες για τη ζωή. Η ελπίδα επιστρέφει μέσα από την καλλιτεχνική δημιουργία.

Η δράση της ομαδικής σύνθεσης ερευνητικά ήταν το ποιο πετυχημένο project αφού φώτισε την επιτυχία όλης της δράσης, ως προς τους στόχους της, που δεν ήταν άλλοι από την κοινωνικοποίηση, την επικοινωνία, την απομάκρυνση από την αλόγιστη χρήση της τεχνολογίας, την συνεργασία, τη συλλογική δράση, τους συναισθηματικούς δεσμούς και τις άμυνες απέναντι στην εσωστρέφεια, την ατομικότητα και την κλειστότητα του κοινωνικού εαυτού.

Η δημιουργία του ιντερνετικού ραδιοφωνικού σταθμού στα πλαίσια του συλλόγου Νικόλαος Λούσης αποτελεί ένα θετικό κοινωνικό και πολιτισμικό κεφάλαιο για την ομάδα συλλογικής δράσης, αλλά και για όλη την κοινωνία του Κολινδρού. Μέσα από τις εκπομπές παράγει αξίες και κύρος στον Κολινδρό

Η μουσική μπορεί να γίνεται αντιληπτή ως μουσική πράξη και επικοινωνία. Είναι εντυπωσιακό πως κανένας συμμετέχοντας δεν αναφέρεται στις δράσεις με το νόημα της τέχνης ως αντικείμενο, αλλά όλοι κάνουν αναφορές για την διαδικασία της πράξης, παρόλο που σε όλη την προετοιμασία στα μαθήματα, δόθηκε έμφαση στην σωστή εκτέλεση, με τα γνωστικά: μουσικής καθαρότητας, γνώση της φόρμας, ρυθμικός συγχρονισμός. Η προσοχή της μουσικής ενασχόλησης στράφηκε στην διαδικασία και όχι στο τέλειο καλλιτεχνικό αποτέλεσμα.

Η επικοινωνία με όλες τις μορφές της ενισχύεται σε όλη την διάρκεια της παρέμβασης. Η αποτελεσματική επικοινωνία συμβάλλει πάντοτε θετικά σε οποιοδήποτε τομέα και βοηθά στην ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μελών κάθε κοινότητας. Θα λέγαμε γενικά πως το φαινόμενο της μουσικής και τα κοινωνικά γεγονότα μέσα από τα οποία εκφράζεται όπως της μουσικής εκτέλεσης, της σύνθεσης, του αυτοσχεδιασμού, της διδασκαλίας της, οδηγεί στην ενδυνάμωση, στην εμπύχωση, στην θεραπεία και γενικότερα σε αυτό που ονομάζεται «Wellbeing».

Τα κοινωνικά γεγονότα και φαινόμενα που αναδύθηκαν μέσα από την ανάλυση των εμπειρικών δεδομένων της τελευταίας φάσης της έρευνας:

- το **κοινωνικό γεγονός των μουσικών μαθημάτων της δράσης** με τα θετικά αποτελέσματα και τις επιτυχημένες διδακτικές στρατηγικές, συν το **γεγονός**

της υπολειτουργίας του ωδείου της περιοχής, με το αρνητικό γνωστικό κεφάλαιο, οδηγούν στο συμπέρασμα ενός **φαινομένου της αποστασιοποιημένης μουσικοπαιδαγωγικής γνώσης των μουσικών δασκάλων που το απαρτίζουν.**

- Η καλλιτεχνική δραστηριότητα μπορεί να οδηγήσει τους συμμετέχοντες από την κατηγορία του τραυματισμένου από την πανδημία, του «εθισμένου» στο κινητό και στον υπολογιστή, στην κατηγορία των καλλιτεχνών. Επομένως, η μουσική τέχνη δημιουργεί μια νέα αίσθηση της ταυτότητας, αυτής του μουσικού, μια θετική αναδόμηση και επανερμηνεία του εαυτού και οδηγεί **στο φαινόμενο του μετασχηματισμού της ταυτότητας και του ατόμου.**
- Μέσα από τα εμπειρικά δεδομένα περιγράφεται **το φαινόμενο** κατά το οποίο, μέσω της φυσικής ενέργειας που χρειάζεται για να παραχθεί η μουσική, του παλμού και του ρυθμού της που εμπεριέχει το σώμα, επικοινωνεί τον συγχρονισμό μεταξύ των ανθρώπων (**Embodiment**) και ο επικοινωνιακός συντονισμός βοηθά το σύνδεσμο μεταξύ των ανθρώπων (**Bonding**).
- **το φαινόμενο της μουσικής επικοινωνίας που αναπτύχθηκε ως μορφή μη λεκτικής επικοινωνίας**, η οποία μεταφέρει μουσικά μηνύματα αλλά και συναισθήματα, προάγοντας την ενσυναίσθηση. Προκύπτει από μικρές εκφράσεις του σώματος και αποκωδικοποίηση της μουσικής γλώσσας που παράγεται.
- **Το φαινόμενο της εμπειρίας ροής**, που αφορά μια βαθειά κατάσταση απόλαυσης μέσα από την ενασχόληση με την μουσική και δημιουργεί συνήθως την αίσθηση απώλειας του χρόνου και του τόπου.
- Μέσα από τα δεδομένα για το **γεγονός της ομαδικής μουσικής σύνθεσης** που αφορούσαν τις ιδέες και τις αξίες των συμμετεχόντων για την συλλογική δράση, την συνεργασία, το συλλογικό αποτέλεσμα κ.α. προκύπτει **το φαινόμενο της αποαντικειμενοποίησης της τέχνης.** Οι συμμετέχοντες ενδιαφέρονται περισσότερο για την μουσική ως διαδικασία παρά ως καλλιτεχνικό αντικείμενο. Οι συμμετέχοντες αντιμετωπίζουν την μουσική ως επικοινωνιακή γραμμή και μια συνεργατική διαδικασία, η οποία αποτελεί ισχυρό εργαλείο το οποίο απογειώνει την δημιουργικότητα.

- Το φαινόμενο της στερεοτυπικής αντίληψης των νέων για την χρήση της τεχνολογίας στην επικοινωνία (μέσα κοινωνικής δικτύωσης) ή οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα (για την έρευνα: μουσική έκφραση στην Εν-εικόνιση).

Σχετικά με τον κοινωνικό εαυτό στο τέλος της έρευνας

1. Μέσω των μαθημάτων μουσικών οργάνων και της δράσης με την μέθοδο της διαλεκτικής Εν-εικόνισης, προστίθεται ανθρώπινο και πολιτισμικό κεφάλαιο στον κοινωνικό εαυτό. Επίσης, με αυτές τις δράσεις συσσωρεύονται αξίες στον κοινωνικό εαυτό όπως της δημιουργικότητας, του αναστοχασμού και της κριτικής σκέψης.
2. Μέσα από τα μουσικά σύνολα συσσωρεύονται στον κοινωνικό εαυτό κοινωνικό κεφάλαιο και αξίες, όπως της συμμετοχικότητας, της άδολης παραδοχής των ικανοτήτων και θαυμασμού του άλλου, συμπαράστασης και υποστήριξης, χαρακτηριστικά της πυκνότητας της κοινότητας (γνωστικό ΚΚ).
3. Ο κοινωνικός εαυτός συγκροτείται ως υποδοχέας κρίσεων και σχολίων μόνο μετά την δημοσιοποίηση της δράσης στο ιντερνετικό ραδιόφωνο, όπου παρουσιάστηκαν τα ηχογραφήματα των τραγουδιών μουσικής εκτέλεσης των συμμετεχόντων.
4. Ο κοινωνικός εαυτός συγκροτείται από την ιδιότητα μέλους του Rockmobile και με αυτόν τον τρόπο κοινωνικοποιείται.
5. Αποδυνάμωση της συγκρότησης του κοινωνικού εαυτού ως προς την διάσταση του ψηφιακού εαυτού.
6. Η συσσώρευση αξιών και τα οφέλη της κοινωνικοποίησης, της επικοινωνίας, της συμμετοχικότητας και της συνεργασίας, του κοινωνικού κεφαλαίου είναι τα πιο σημαντικά στοιχεία συγκρότησης του κοινωνικού εαυτού μετά την δράση (πριν την δράση το κοινωνικό κεφάλαιο ήταν πολύ περιορισμένο).

Επίλογος

Στην παρούσα έρευνα η τέχνη χρησιμοποιήθηκε και ως μοντέλο έρευνας αλλά και ως «θεραπευτικό» μοντέλο. Η παρέμβαση μέσω της μουσικής στην κοινότητα απέδωσε όλα τα οφέλη που υπόσχεται η βιβλιογραφία και ακόμη περισσότερα από την

εφαρμογή της ως μεθόδου έρευνας. Η γνωριμία του πεδίου δράσης και η αξιολόγηση μετά το πέρας των δράσεων, είναι ο αποκλειστικός τρόπος διερεύνησης του ρόλου του κλινικού κοινωνιολόγου της τέχνης. Ο στρατηγικός σχεδιασμός της δράσης που προκύπτει από την κατανόηση της κοινότητας που μας ενδιαφέρει και τα συμπεράσματα των αποτελεσμάτων εφαρμογής του, μέσα από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας, μας προσφέρουν α) την γνώση για τον ρόλο της τέχνης στην έρευνα και στην «θεραπεία» και β) την γνώση για αξιολόγηση του κλινικού κοινωνιολόγου τέχνης.

Η παρούσα έρευνα προσέφερε ένα σχέδιο έρευνας και παρέμβασης μέσω της τέχνης της μουσικής χρησιμοποιώντας διάφορες πρακτικές της όπως τα μαθήματα μουσικού, οργάνου, η μουσική εκτέλεση, η μουσική σύνθεση, ο αυτοσχεδιασμός και η ενεργητική ακρόαση, με στόχο τον αναστοχασμό, την ανάταξη και ανθεκτικότητα του κοινωνικού εαυτού μέσα στις πρωτοφανείς συνθήκες της πανδημίας Covid-19, που δημιούργησαν μια ισχυρή κοινωνικής απόσταση, μια κοινωνική και επικοινωνιακή ατροφία.

Μέσω της τέχνης και της κλινικής κοινωνιολογίας αναπτύχθηκαν στρατηγικές για την «θεραπεία» και διασφάλιση της αντοχής των ατόμων που έχουν υποστεί τις αρνητικές συνέπειες της πανδημίας. Η ενεργοποίηση του δημιουργικού κοινωνικού εαυτού και η επανασύνδεση του ανθρώπου στην υγιά και δημιουργική επικοινωνία μέσα από την μουσική στην κοινότητα, αποτελούν έναν σημαντικό παράγοντα για την θετική αντιστροφή.

Τέλος, η Στάμου (2012) αναφέρει σχετικά με την μουσική στην κοινότητα:

- Είναι το δώρο που προσφέρει ο μουσικός εμπυχωτής.
- Είναι το δώρο του να μετασχηματίζει ανθρώπους και να συμβάλλει στην επίτευξη της κοινωνικής αλλαγής
- Είναι το δώρο του να μετασχηματίζεται ο ίδιος ο μουσικός εμπυχωτής μέσα από αυτή την διαδικασία.
- Είναι το δώρο που προσφέρεται στην κοινωνία.

«Η μουσική είναι δώρο και είναι για όλους», για όλους τους ανθρώπους, για όλες τις κοινωνίες..» (Στάμου, 2012).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Auslander, Ph. (1999). *Liveness: performance in a mediatized world*, Routledge, Λονδίνο και Νέα Υόρκη.

Auslander, Ph. (2004). «Performance analysis and popular music: a manifesto», *Contemporary Theatre Review* 14(1): 1-13.

Auslander, Ph. (2006), «Music as performance: living in the immaterial world», *Theatre Survey* 47(2): 261-269.

Balter, L. & Tamis-Lemonda, C. S. (ed. 2006). *Child Psychology. A handbook of contemporary issues*. 2nd ed. USA: Psychology Press.

Blacking, J. *How Musical is Man?* University of Washington Press, Seattle, U.S.A, 1973. 116p. ISBN 0-295-95338-1.

Bohman, Philip V. (1988). *The Study of the Folk Music in the Modern World*. 11. Indiana: University Press.

Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. Στο J. G. Richardson (Επιμ.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (σσ. 46-58). Greenwood Press.

Carla, Willig. (2015). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην Ψυχολογία, Εισαγωγή*, επιμ. Ελευθερία, Τσέλιου, μετφ. Έφη, Αυγήτα. Αθήνα: Gutenberg.

Cook N., 1992, *Music, imagination and culture*, Oxford University Press, Οξφόρδη.

Cook, N. 2005, «Prompting performance: text, script, and analysis in Bryn Harrison's être-temps», *Music Theory Online* 11(1): 1-26.

Csikszentmihalyi (2008). *Flow*. Harper - Collins. (Έτος έκδοσης πρωτοτύπου 1990)

Csikszentmihalyi (2014a). *Flow and the foundations of positive psychology: The collected works of Mihaly Csikszentmihalyi*. Springer.

Csikszentmihalyi (2014b). *Applications of flow in human development and education: The collected works of Mihaly Csikszentmihalyi*. Springer

Csikszentmihalyi, Mihaly (1975). *Beyond Boredom and Anxiety: Experiencing Flow in Work and Play*, San Francisco: Jossey-Bass.

Csikszentmihalyi, Mihaly (1990). *Flow: The Psychology of Optimal Experience*. New York: Harper and Row.

Csikszentmihalyi, Mihaly and Csikszentmihalyi, Isabella Selega, eds. (1988). *Optimal Experience: Psychological studies of flow in consciousness*, Cambridge: Cambridge University Press

DeNora, Tia. (2000). *Music in Everyday Life*. UK: Cambridge University Press.

DeNora, Tia. (2015). *Music Asylums: Wellbeing Through Music in Everyday Life*. UK: Routledge.

Dezeuze, Anna (2010), «An Introduction to the “Do-It-Yourself” Artwork», της ίδιας, *The “Do-it-Yourself” Artwork: Participation from Fluxus to New Media*, Manchester University Press, Μάντσεστερ και Νέα Υόρκη

Dykema, P. W. (1916). The spread of the community music idea. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 67, 218–23.

Green, Lucy. (2008). *Music, informal learning and the school A new classroom pedagogy*. Ashgate

Haroutounian, J. (2002). *Kindling the spark: Recognizing and developing musical talent*. Oxford and New York: Oxford University Press.

Hart, E., & Di Blasi, Z. (2015). *Combined flow in musical jam sessions: A pilot qualitative study*. *Psychology of Music*, 43(2), 275-290.

Higgins, L. (2008). Growth, pathways and groundwork: Community music in the United Kingdom. *International Journal of Community Music*, 1(1), 23-37.

Higgins, L. (2012), *Community Music: In Theory and in Practice*, New York, NY: Oxford University Press.

ISME [International Society for Music Education]. (2002). ISME Community Music Activity commission conference proceedings, Rotterdam.

Joseph, D., & Southcott, J. (2014). Personal, musical and social benefits of singing in a community ensemble: Three case studies in Melbourne (Australia). *Journal of Transdisciplinary Research in Southern Africa*, 10(2), 125–137.

Joseph, D., & Southcott, J. (2015). Personal fulfilment through singing in a University of the Third Age Choir. *International Journal of Lifelong Education*, 34(3), 334–347.

Koutsoupidou, T., & Hargreaves, D. J. (2009). An experimental study of the effects of improvisation on the development of children's creative thinking in music. *Psychology of Music*, 37(3), 251-278.

Kratus, J. (2017). Music Listening Is Creative. *Music Educators Journal*, 103(3), 46-51.

Lamont, A. (2011). University students' strong experiences of music: Pleasure, engagement, and meaning. *Musicae Scientiae*, 15(2), 229–249.

Landau, A. T., & Limb, C. J. (2017). The Neuroscience of Improvisation. *Music Educators Journal*, 103(3), 27-33.

Lee, W. R. (2007). A new look at a significant cultural moment: The Music Supervisors National Conference 1907–1932. *Journal of Historical Research in Music Education*, 28, 93–110.

McCarthy, M. (2007). The Community Music Activity Commission of ISME, 1982–2007: A forum for global dialogue and institutional formation. *International Journal of Community Music*, 1(1), 39-48.

Mead George Herbert. (1913). "The Social Self", *Journal of Philosophy, Psychology and Scientific Methods* 10, (1913): 374- 380.

Meade, R., & Shaw, M. (2007). Editorial Community development and the arts: reviving the democratic imagination. *Community Development Journal*, 42(4), 413-421.

Morgan, D.L. (1997). *Focus Groups as Qualitative Research* (2nd Ed). London: Sage Publ. Μετάφραση και επιμέλεια από Αναστασία Ζήση. Σημειώσεις του μαθήματος Θεωρία και Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας. Μεταπτυχιακό Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

Music Educators National Conference (MENC). (1950). *Music for everybody: A report and pictorial review prepared by the Committee on School-Community Music Relations and Activities*. Chicago, IL: MENC.

Patricia, Leavy. (2020). Η Καλλιτεχνική Δημιουργία ως Μέθοδος, Έρευνα Μέσω της Τέχνης, επιμ. Μαρία, Λέτσιου, μετφ. Άρτεμις, Γρίβα. Αθήνα: Gutenberg.

Robson, Colin. (2007). *How to Do a Research Project: A Guide for Undergraduate Students*. Oxford, UK: Blackwell Publishing.

Schippers, H., & Bartleet, B. L. (2013). The nine domains of community music: Exploring the crossroads of formal and informal music education. *International Journal of Music Education*, 31(4), 454-471.

Slavin, R. E. (2018). *Educational Psychology: Theory and Practice*. USA: Pearson.

Small, C. (1998). *Musicking: The Meanings of Performing and Listening*. Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press.

Stamou, L. (2015). Music Education for the Well Being of At-Risk Children and Youth. In N. Economidou & M. Stakelum (eds.), *Every Learner Counts: Democracy and Inclusion in Music Education*, the fourth volume of the EAS-series “European Perspectives on Music Education” (pp. 257-271).

Stamou, L. (Fall, 2001). Spontaneity–Creativity–Improvisation–Composition: A developmental process. *The Orff Echo*, 34(1), 8-10.

Stamou, V., Chatzoudi, T., Stamou, L., Romo, L., & Graziani, P. (2016). Music-assisted systematic desensitization for the reduction of craving in response to drug conditioned cues: A pilot study. *The Arts in Psychotherapy*, 51, 36-45.

Stamou, V., Clerveaux, R., Stamou, L., Le Rocheleuil, S., Berejnoi, L., Romo, L., &

Graziani, P. (2017). The therapeutic contribution of music in music-assisted systematic desensitization for substance addiction treatment: A pilot study. *The Arts in Psychotherapy*, 56, 30-44.

Stige, B. (1998). Aesthetic practices in music therapy. *Nordic Journal of Music Therapy* 7(2), 121-134.

Stige, B. (2002). *Culture-Centered Music Therapy*. Gilsum, NH: Barcelona Publishers.

Stige, B. (2008). The aesthetic of multiple aesthetics? A response to Kenneth Aigen. *Nordic Journal of Music Therapy* 17(1), 25-29.

Strand, K., & Brenner, B. (2017). Learning to Be Creatively Expressive Performers. *Music Educators Journal*, 103(3), 21-26.

SWANWICK, K. & TILLMAN, J. (1986). The sequence of musical development: a study of children's composition. *British Journal of Music Education*, 6, 305-339.

Veblen, K. (2008). The many ways of community music. *International Journal of Community Music* ., Vol. 1 Issue 1, p5-21. 17p.

Veblen, K., & Olsson, B. (2002). Community music: Toward an international overview. In R. Colwell & C. Richardson (Eds.), *The new handbook of research on music teaching and learning* (pp.730-753). New York,NY: Oxford University Press.

Yerichuk, D. (March 2014). 'Socialized Music': Historical Formations of Community Music through Social Rationales. *Action, Criticism & Theory for Music Education Sociology of Music Education Special Issue*, 13, (1).

Ελληνόγλωσση

Fontana, D. (1996). *Ψυχολογία για Εκπαιδευτικούς* (μτφρ: Μαρίνα Λώμη). Αθήνα, Σαββάλας. Τίτλος Πρωτότυπου: *Psychology for Teachers* (3η έκδοση). MacMillan Press Ltd.

Ακογιούνογλου, Μίτσυ. «Το άγχος της μουσικής επίδοσης και τρόποι διαχείρισής του: Μία διερευνητική βιβλιογραφική προσέγγιση», στο Βερβέρης, Αντώνης., Λίτος, Ιωάννης (επιμ.), *Ζητήματα Διδακτικής των μουσικών οργάνων: Γεφυρώνοντας την θεωρία με την πράξη*. Δίσιγμα 2003, σελ 128.

Αναστασία, Ζήση. (2017). *Μελέτη Περίπτωσης*. Σημειώσεις του μαθήματος Θεωρία και Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας. Μεταπτυχιακό Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

Αναστασία, Ζήση. (2018). *Οι όψεις και οι σημασίες της κοινότητας στην σύγχρονη Ελλάδα, Για μια ενεργή και αλληλέγγυα κοινότητα, Παρεμβάσεις κοινωνικής ενδυνάμωσης την εποχή της κρίσης*, Έδρα Unesco του Πανεπιστημίου Μακεδονίας Ινστιτούτο Ψυχολογίας και Υγείας, Δήμος Θεσσαλονίκης.

Αναστασία, Ζήση. (2020). *Βασικά Βήματα Σχεδιασμού Έρευνας Ποιοτικά Προσανατολισμένη*, σημειώσεις του μαθήματος Θεωρία και Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας. Μεταπτυχιακό Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

Αναστασία, Ζήση. (21/11/2020). 5^η διάλεξη του μαθήματος «[Θεωρία και Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας Ι: Σχεδιασμός και Μέθοδοι](#)», του διατμηματικού μεταπτυχιακού προγράμματος «Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη», του Πανεπιστημίου Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας με θέμα μαθήματος: Μέθοδοι Συλλογής Υλικού - Συμμετοχική Παρατήρηση.

Αναστάσιος Γ. Παπαδόπουλος, (2020). *Εισήγηση: Μουσική, Ψυχολογία και Αυτοσχεδιασμός: Θεωρία και Εφαρμογές με Κοινωνικά Ευπαθείς Ομάδες σε Θεραπευτικά, Εκπαιδευτικά, Τυπικά και Άτυπα πλαίσια*. Επιστημονικά Υπεύθυνη: Λήδα Στάμου. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Αντωνάκης, Δημήτρης. (2012). *Επικοινωνιακή Μουσικότητα: Ρυθμικές Μιμήσεις και Συρρυθμίες στις Αλληλεπιδράσεις Βρεφών- Μητέρων*. Διδακτορική Διατριβή. Πανεπιστήμιο Κρήτης, Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών Εργαστήριο Ψυχολογίας.

Ζιώγας Γ. (2018). *Κλινική κοινωνιολογία και τέχνη. Δενδροπόταμος*. p.p.

Ζιώγας, Γιάννης. (2020). *Τέχνη και Δημιουργικές Κοινότητες*. Πανεπιστημιακές σημειώσεις του Διδρυματικού ΠΜΣ «Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη» Τμήμα Κοινωνιολογίας/Πανεπιστήμιο Αιγαίου Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών/Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

Ζιώγας, Γιάννης. (2020). *Παρεμβατική και Βιωματική τέχνη στο σύγχρονο κοινωνικό περιβάλλον*.(Πανεπιστημιακές σημειώσεις του Διδρυματικού ΠΜΣ «Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη», Τμήμα Κοινωνιολογίας/Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών/Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, 2020).

Θάνος, Θεόδωρος., Τόλιος, Ευθύμιος. (2013). *Εκπαιδευτικές-πολιτιστικές πρακτικές των γονέων και κοινωνική προέλευση*, Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών. Τομ. 6. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων: ΕΚΤ

Καϊμασίδη, Ασπασία., Ρηγοπούλου, Κωνσταντίνα. (2018). *Ο ρόλος του ραδιοφώνου στην εποχή των νέων μέσω των μέσων*. Πτυχιακή εργασία του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδος, Τμήμα Πληροφορικής και ΜΜΕ. Πάτρα.

Κονδυλίδου, Αση., Ράπτης, Θεοχάρης. «Ο αυτοσχεδιασμός και η σύνθεση στο ατομικό μάθημα πιάνου για αρχαρίους», στο Βερβέρης, Αντώνης., Λίτος, Ιωάννης (επιμ.), *Ζητήματα Διδακτικής των μουσικών οργάνων: Γεφυρώνοντας την θεωρία με την πράξη*. Δίσκιμα 2003, σελ 507.

Κουτσοπιδου, Θ. (2008). Μουσική συνεργασία και δημιουργικότητα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Έρευνα και διδακτική πράξη. *Μουσικοπαιδαγωγικά*, 6, 43-65.

Μιχέλη, Άννα. (2021). Εμπειρικός Διαλεκτικός Ρεαλισμός, θεωρία και υποδείγματα εφαρμογής, 6^η εισήγηση, Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

Νικολάου, Ελένη. «Η πρόληψη της κατάθλιψης κατά την παιδική ηλικία στο σχολικό περιβάλλον», στο Θεοδοροπούλου, Έλενα., Παπαβασιλείου, Βαίλης (επιμ.), *Περβαλλοντική εκπαίδευση και αειφόρος ανάπτυξη*. Διάδραση 2015.

Ντάφλος Κ. (2015). *Τελέσεις - επιτελεστικές πρακτικές*. EPUB - Κάλλιπος.

Σταμάτης, Π. Ι. (2011). Εισαγωγή: Έννοιες και μορφές επικοινωνίας. Στο Α. Κοντάκος και Φ. Καλαβάσης (Επιμ.), *Θέματα Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού 4* (σσ. 9-22). Αθήνα: Ατραπός.

Στάμου, Β., Στάμου, Λ. (2018). *Εγχειρίδιο Καλών Πρακτικών: Η Μουσική στη Δημιουργική Απεξάρτηση και Επανένταξη*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Σωτήρης, Χτούρης. (2017). Οι Νέοι στην Ελλάδα Σήμερα, Κοινωνική Κατάσταση, Εργασία και Κοινωνικά δίκτυα, Η εποχή της Generation G. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Σωτήρης, Χτούρης. (2020). Δίκτυα συνεργασίας καινοτομίας απασχόλησης και Κοινωνικής παρέμβασης, Κλινική Κοινωνιολογία και Επίλυση Προβλημάτων στην εποχή των διαδοχικών Κρίσεων, «Κλινική Κοινωνιολογία και δίκτυα», 6^η διάλεξη, Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

Σωτήρης, Χτούρης. (2020). Κοινωνιολογία των δικτύων και Κλινική Κοινωνιολογία, 8^η διάλεξη, Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

Τρούλου, Ραφαέλα. (2020). *Κοινοτική Μουσική και Κοινοτικές Μουσικές Δράσεις: θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις*. Σημειώσεις Προγράμματος Επιμόρφωσης Μουσική και Τέχνη με κοινωνικά ευπαθείς ομάδες. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Τσιουλάκης, Γιάννης. «Από τον κοσμοπολιτισμό στο μικρό κλαμπ: Πως μαθαίνουν οι τζαζ μουσικοί στη Ελλάδα;», στο Βερβέρης, Αντώνης., Λίτος, Ιωάννης (επιμ.), *Ζητήματα Διδακτικής των μουσικών οργάνων: Γεφυρώνοντας την θεωρία με την πράξη*. Δίσιγμα 2003, σελ 128.

ΥΠ.Ε.Π.Θ., Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο (γυμνάσιο), Δ. Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), *Οδηγός Επιμόρφωσης. Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Αγωγή*. Θεσσαλονίκη, 2008.

Φίλια, Ίσαρη., Μάριος Ρρκός. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας, Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: ΣΕΑΒ.

Χτούρης, Ζήση, & Ρενταρή. (2015). Μια πρόταση για τη διαλεκτική μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας: Το παράδειγμα των εστιασμένων Ομάδων για την κοινωνική και εργασιακή ένταξη των νέων. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, Τόμ. 145.

Χτούρης, Σ. (2020.) Διάλεξη 7. Κλινική Κοινωνιολογία. Κοινωνικός Εαυτός ως δίκτυο Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη. Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

Χτούρης, Σωτήρης. (2019&2021). Η Συμμετοχική ΕΡΕΥΝΑ ΔΡΑΣΗΣ (Σ.Ε.Δ.), Ως μια δημιουργική και συμμετοχική πρακτική της έρευνας. Εργαστήριο Κοινωνικής και Πολιτισμικής Ψηφιακής Τεκμηρίωσης Παρουσίαση ΔΠΜΣ Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη (Μάρτιος –Απρίλιος 2019-2021). Διάλεξη για το μάθημα Έρευνα δράσης Τέχνη και Πράξη.

Χτούρης, Σωτήρης. (2020). Διάλεξη 5. Κριτικές Αναγνώσεις στην Κοινωνιολογική Θεωρία και στην Αισθητική Θεωρία. Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη. Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας, (22/11/2020).

Χτούρης, Σωτήρης. (2020). Εννοιολογικός και αισθητικός διάλογος με το έργο τέχνης. Η μέθοδος της διαλεκτικής Εν-εικόνισης. Μυτιλήνη: Δήμου Έργα.

Χτούρης, Σωτήρης. (2020). Κοινωνικός εαυτός ως δίκτυο. Ένα κεντρικό πεδίο παρέμβασης της Κλινικής Κοινωνιολογίας, 7^η διάλεξη, Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη, Πανεπιστήμιο Αιγαίου & Παν. Δυτικής Μακεδονίας.

Χτούρης, Σωτήρης., Αναστασία, Ζήση. (2020). *Ο Κοινωνικός μας εαυτός, η Οικογένεια και οι κοινωνικές στάσεις την περίοδο των περιορισμών της πανδημίας του Covid – 19 το 2020*, The Greek Review of Social Research, 2020, 154.

Χτούρης, Σωτήρης., Αναστασία, Ζήση. (2022). *Θέματα και πεδία εφαρμογής της Κλινικής Κοινωνιολογίας: Δίκτυα εμπύχωσης, παρέμβασης και θεραπείας στην κοινωνία της κρίσης*. Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο: Κάλλιπος.

Διαδικτυακές πηγές

Afouxenidis, Alex., Chtouris, Sotiris. (2020)., *Προλογικό σημείωμα: συνομιλώντας για την πανδημία*. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ). Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, Τομ. 154. Πανεπιστήμιο Αιγαίου Από:<https://doi.org/10.12681/grsr.23233>. (Ανακτήθηκε: 5 Ιανουαρίου 2022).

Chtouris, S., (2019). The dynamic dialectic relationship of empirical data and theoretical concepts. A framework for documenting and understanding social phenomena. (Η δυναμική αμφίδρομη σχέση εμπειρικών δεδομένων και θεωρητικών εννοιών. Ένα πλαίσιο για την καταγραφή και κατανόηση των κοινωνικών φαινομένων). *The Greek Review of Social Research*, 151, 137-170. doi: <https://doi.org/10.12681/grsr.19859>

Crisell, Andrew. (27 Φεβ 2018). *Andrew Crisell: Η Γλώσσα του Ραδιοφώνου*. Audio-book. Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/watch?v=2dlGXX5urAo> (Πρόσβαση: 31/1/2022).

Dionyssiou, Zoe. (Ιανουάριος 2009). *Συμβολή στη διδακτική της μουσικής*. ResearchGate: Από <https://www.researchgate.net/publication/310607423> (Ανακτήθηκε: 8/2/2022).

Zissi, Anastasia. Chtouris, Sotiris. (Τομ. 154, 2020). *Η πανδημία Covid-19: Επιταχυντής των ανισοτήτων και εγκαταστάτης νέων μορφών ανισοτήτων*. Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Από: <https://doi.org/10.12681/grsr.23229> (ανακτήθηκε: 7/5/2021).

Εμπρός Λαέ μην Σκύβεις το Κεφάλι, (23/1/2021), *Το Μεγάλο μας Τσίρκο*, <http://www.proodeftiki-athinas.gr/aristera/15-diethni/159-to-megalo-mas-tsirko-simvolo-kata-tis-diktatorias.html>, (Accessed: 23/1/2021).

Έντεχνη Δράση, (26 Μαΐου 2017), *Carl Jung & η Σκιά: Αναγνωρίζοντας την πιο δημιουργική πλευρά του εαυτού μας*, Επιμέλεια Τζέσικα Μαργαρίτη, <https://www.art-therapy.center/skia-h-pio-dimioyrgiki-pleyra-carl-jung/>, (Accessed: 23/1/2021).

Κακλειδάκη, Εύα. Paspertou, EyeHarp: Ένα ψηφιακό μουσικό όργανο για άτομα με αναπηρία (19 Μαΐου 2021). <https://paspertou.gr/eya-kakleidaki/eyeharp-ena-psifiako-moysiko-organo-gia-atoma-me-anapiria> (ανακτήθηκε: 2 Ιουλίου 2021).

Καρδάρα, Ιωάννα. Εβδομάδα Greek weekly news. EyeHarp: Όταν τα μάτια παίζουν μουσική, (11 Απριλίου 2021). <https://evdomada.ca/gr/ellada/eyeharp-%CF%8C%CF%84%CE%B1%CE%BD-%CF%84%CE%B1%CE%BC%CE%AC%CF%84%CE%B9%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B6%CE%BF%CF%85%CE%BD->

[%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%AE/](#)

(ανακτήθηκε: 2 Ιουλίου 2021).

Λάμπρου, Αικατερίνης. (Μάρτιος 2017). *Λίγα λόγια για την ιστορία του ραδιοφώνου*.

Ανακτήθηκε από: <https://dos.gr/index.php/support/forum/radiofoniki-metadosi/2-liga-logia-gia-tin-istoria-tou-radiofonou> (Πρόσβαση 30/1/2022).

Μποσταντζόγλου, Πηνελόπη. (6 Απριλίου 2021). The Good Life. EyeHarp:

Παίζοντας μουσική με τα μάτια – Ένα καινοτόμο πρόγραμμα με ελληνική υπογραφή

<https://www.in.gr/2021/04/06/life/stories/eyeharp-paizontas-mousiki-ta-matia-ena-kainotomo-programma-elliniki-ypografii/> (Πρόσβαση: 2 Ιουλίου 2021).

Συνέντευξη του Γιάννη Αγγελάκα στο «Ζητείται διέξοδος»,

<https://www.youtube.com/watch?v=ThsO7COHhL0&t=1s>, (Accessed: 27/1/2021).

Χτούρης, Σωτήρης. *Ημερίδα Εκφραστικές Τέχνες, Αφήγηση και Κοινωνικός Εαυτός*.

(21 Ιανουαρίου 2021). Ινστιτούτο Ψυχικής Έκφρασης, Διατμηματικό πρόγραμμα

μεταπτυχιακών σπουδών Εφαρμοσμένη Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη.

Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/watch?v=uicZHRHheSc&t=1057s>

(Πρόσβαση: 10 Οκτωβρίου 2021).

Ψαλτοπούλου, Θ., 2015. Μουσικοθεραπεία: ο τρίτος δρόμος. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:

Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από:

<http://hdl.handle.net/11419/1530> (Πρόσβαση: 10 Οκτωβρίου 2021).

Παράρτημα

Απομαγνητοφωνήσεις Συνεντεύξεων – Μεθοδολογία

Απομαγνητοφώνηση 1^{ης} Συνάντησης Ε.Ο.

1 Απομαγνητοφώνηση 1^{ης} Συνάντησης Εστιασμένης Ομάδας

Αριθμός Συμμετεχόντων	14 άτομα
Περιοχή	Κολινδρός Πιερίας
Ημερομηνία	31/10/2021
Χαρακτηριστικό Ομάδας	Focus Group με νέους που συμμετέχουν σε μουσικές δράσεις.
Ιδιότητες συμμετεχόντων	1.Ανήλικοι άνδρες: οι μαθητές: Άγγελος 15 ετών, Αχιλλέας 16 ετών, Ιορδάνης 16 ετών, Γιάννης 16 ετών, Ηλίας 16 ετών, Πέτρος 17 ετών, Βαγγέλης 17 ετών. 2.Ενήλικοι άνδρες: Βάγγος 35 ετών αγρότης, Νίκος 44 ετών τραγουδιστής-δάσκαλος θεάτρου-αγρότης, Γιώργος 25 ετών άνεργος απόφοιτος οικονομικών σπουδών. 3.Ανήλικες γυναίκες: οι μαθήτριες: Ειρήνη 16 ετών, Δέσποινα 17 ετών, Κέλλυ 17 ετών. 4.Ενήλικες γυναίκες: Σπυριδούλα 28 ετών άνεργη βρεφονηπιοκόμος. 5.ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: Κατσιάνος Ηλίας

2

- 3 Συντονιστής: Καλησπέρα ονομάζομαι Κατσιάνος Ηλίας και είμαι Μουσικόλογος και
4 αυτή την στιγμή ασχολούμαι ως φοιτητής με την κλινική κοινωνιολογία και την τέχνη,
5 ένα μεταπτυχιακό, μέσα στα πλαίσια του οποίου γίνεται και η σημερινή μας συνάντηση.
6 Σας ευχαριστώ όλους για την συμμετοχή σας στα μουσικά εργαστήρια και να πω ότι θα
7 ήμασταν περισσότεροι αλλά δυστυχώς ο κορονοϊός δεν μας άφησε να
8 πραγματοποιήσουμε την θεατρική ομάδα που κάποιος και από δω είχατε δηλώσει και
9 για εκεί συμμετοχή. Θα κάνουμε μια χαλαρή συζήτηση να γνωριστούμε για όσους δεν
10 γνωρίζω δηλαδή γιατί και γω από εδώ είμαι αλλά κάποιους από εσάς ειδικά τους
11 νεότερους δεν έτυχε να σας γνωρίσω.
12 Για πείτε πως και δηλώσατε συμμετοχή; Πως σε λένε εσένα που χαμογελάς;
13 Άγγελος: είμαι ο Άγγελος, εε εγώ πάντως σας ήξερα από τις συναυλίες τα καλοκαίρια
14 στο θέατρο πάνω και σας θαύμαζα που παίζεται έτσι ηλεκτρική κιθάρα και όταν μου
15 είπε ο μπαμπάς κατευθείαν του είπα να με δηλώσει για να μάθω και γω.

Commented [AD1]: (Code1.1) Διερμηνεία σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στον Κολινδρό – διερμηνεία των μουσικών κύκλων των συμμετεχόντων. Επισημασμένα δεδομένα για πολιτισμικές θεματικές τοπικές δράσεις, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση, μουσικά όργανα, αγαπημένα ρεπερτόρια.
(Code1.2) Διερμηνεία/μέτρηση σχετικά με το κοινωνικό κεφάλαιο των νέων στον Κολινδρό. Δομικά κοινωνικά κεφάλαια. Επισημασμένα δεδομένα για πολιτισμικές θεματικές τοπικές δράσεις, σπυριδούλα, χάρους συναυλιών, μουσικές σχολές, χορωδίες, φιλαρμονικές.
1d1
[Γραμμή13: ενώ πάντως σας ήξερα από τις συναυλίες τα καλοκαίρια στο θέατρο πάνω και σας θαύμαζα που παίζεται έτσι ηλεκτρική κιθάρα]

16 Συντονιστής: *αα ευχαριστώ πολύ Αγγελε ελπίζω να μη σε απογοητεύσω στα μαθήματα*
 17 *και να με συμπαθείς και μετά (γέλια)*

18 *Εσύ; κοιτάζω αυτούς που δεν ξέρω... πως σε λένε κιόλας*

19 *Αγγιλέας: Αγγιλέας και γω κάπως έτσι για την ηλεκτρική.. κάνω χρόνια κλασική αλλά*
 20 *δεν μου αρέσει και πολύ*

21 *Συντονιστής: οκ αυτό που είπες με ενδιαφέρει.. και γιατί δεν κάνεις ηλεκτρική;*

22 *Αγγιλέας: ε δεν έχει εδώ, μόνο κλασική και στο Αιγίνιο (διπλανό χωριό)*

23 *Συντονιστής: οκ...λοιπόν θα τα πούμε αναλυτικά με όλους στην πορεία. Η συζήτηση μας*
 24 *σήμερα πέρα από την γνωριμία μας θα βοηθήσει και στην έρευνα που κάνω στα*
 25 *πλαίσια της διατριβής μου για το πανεπιστήμιο και συμμετέχετε όλοι, αλλά και στο να*
 26 *καθορίσουμε πως θα δουλέψουμε οι επιβλέποντες των εργαστηρίων με εσάς και σε*
 27 *σχέση με αυτά που επιθυμείται να ασχοληθούμε, θέλω να ακούσω τις ιδέες και τις*
 28 *γνώμες σας και όλοι μαζί να κάνουμε ένα δημιουργικό ταξίδι, μουσικό, που φαντάζομαι*
 29 *ότι και εσείς το θέλετε όπως και εγώ σε αυτή την δύσκολη περίοδο που βρισκόμαστε.*
 30 *Λοιπόν θα ξεκινήσω από τον μεγαλύτερο από τον Νίκο, αλλά η ερώτηση μου αφορά*
 31 *όλους και θα την συζητήσουμε ένας ένας. Λοιπόν Νίκο, ας κάνουμε ένα ταξίδι στο*
 32 *παρελθόν και ας θυμηθούμε τις εμπειρίες που έχουμε από την πρώτη επαφή με τις*
 33 *τέχνες μέχρι σήμερα.*

34 *Ν: Λοιπόν από μικρό με θυμάμαι να μου αρέσουν τα καλλιτεχνικά, ζωγραφική, θέατρο,*
 35 *μουσική. Στο σχολείο ήμουνα και ο «πρώτος» που λένε, στις γιορτές τραγουδούσα, με*
 36 *έβαζαν και σόλο τραγούδι, με ξεχώριζαν από την χορωδία δηλαδή και στα θεατράκια,*
 37 *θυμάμαι να γουστάρω να παίζω και να κάνω τους μεγάλους να γελάνε, παρόλο που σαν*
 38 *παιδί ήμουνα ντροπαλός. Από τότε κάτι συνέβαινε όταν έπαιζα θέατρο ή τραγουδούσα.*
 39 *Ήμουνα τυχερός που στο σχολείο οι δασκάλες ήταν πολύ δραστήριες σε σχέση με τα*
 40 *καλλιτεχνικά. Έπειτα μεγαλώνοντας στο γυμνάσιο άρχισα να τραγουδώ πιο συνειδητά*
 41 *τραγούδια που μου άρεσαν έμένα, ροκάκια και τέτοια και συνειδητοποίησα ότι*
 42 *προτιμούσα να κάνω αυτό παρά να διαβάζω ή κάτι άλλο. Είχαμε και μια μπαντούλα*
 43 *τότε βοήθησε να καταλάβω πολύ τι θέλω να κάνω στη ζωή μου. Είχαμε δέσιμο με τα*
 44 *παιδιά που παίζαμε, με τον ένα είμαστε και κουμπάροι, μουσικός και αυτός και έτσι δεν*
 45 *ποιήθηκα παρά τις μάχες στο σπίτι και ακολούθησα αυτόν τον δρόμο της μουσικής με*
 46 *όλα τα προβλήματα και τα καλά που έχει, τέλος πάντων και έτσι κατέληξα τραγουδιστής*

Commented [AD2]: (Code1.2) Ενοκάρης για μουσική εκπαίδευση εισαγωγή με θετικό ή αρνητικό πρόσημο. Δεδομένα για τοπικούς φορείς που προσφέρουν ευκαιρίες για μουσική παιδεία όπως ωδεία, μουσικά εργαστήρια σε πολιτιστικούς συλλόγους ή για την έλλειψη αυτών και την έλλειψη μουσικών ειδικοτήτων που θα ικανοποιούσαν τις επιθυμίες των συμμετεχόντων.
 Δ12
 [Γραμμή 19: Αγγιλέας: Αγγιλέας και γω κάπως έτσι για την ηλεκτρική.. κάνω χρόνια κλασική αλλά δεν μου αρέσει και πολύ Συντονιστής: οκ αυτό που είπες με ενδιαφέρει.. και γιατί δεν κάνεις ηλεκτρική; Αγγιλέας: ε δεν έχει εδώ, μόνο κλασική και στο Αιγίνιο (διπλανό χωριό)]

Commented [AD3]: (Code1.1) Διαρείνηση/μέτρηση σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στον Καλινόρο – διαρείνηση των μουσικών κόσμων των συμμετεχόντων. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεματικές: τοπικές δράσεις, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση εισαγωγή, μουσικά όργανα, σημανμένα ρεπερτόρια.
 Δ13
 [Γραμμή34: Ν: Λοιπόν από μικρό με θυμάμαι να μου αρέσουν τα καλλιτεχνικά, ζωγραφική, θέατρο, μουσική. Στο σχολείο ήμουνα και ο «πρώτος» που λένε, στις γιορτές τραγουδούσα, με έβαζαν και σόλο τραγούδι, με ξεχώριζαν από την χορωδία δηλαδή και στα θεατράκια, θυμάμαι να γουστάρω να παίζω και να κάνω τους μεγάλους να γελάνε, παρόλο που σαν παιδί ήμουνα ντροπαλός. Από τότε κάτι συνέβαινε όταν έπαιζα θέατρο ή τραγουδούσα. Ήμουνα τυχερός που στο σχολείο οι δασκάλες ήταν πολύ δραστήριες σε σχέση με τα καλλιτεχνικά. Έπειτα μεγαλώνοντας στο γυμνάσιο άρχισα να τραγουδώ πιο συνειδητά τραγούδια που μου άρεσαν έμένα, ροκάκια και τέτοια και συνειδητοποίησα ότι προτιμούσα να κάνω αυτό παρά να διαβάζω ή κάτι άλλο. Είχαμε και μια μπαντούλα τότε βοήθησε να καταλάβω πολύ τι θέλω να κάνω στη ζωή μου]

47 και έφυγα από τα χωράφια για κάποια χρόνια και πήγα να ζήσω Θεσσαλονίκη ως
 48 μουσικός. Εκεί κατάφερα να μπω και στο θέατρο σε μια ομάδα αρχικά και μετά να το
 49 σπουδάσω κιόλας, αυτά μου έρχονται τώρα στο μυαλό.
 50 Συντονιστής: ωραία. Νίκο σπούδασες μουσική; είπες για το θέατρο άλλα.

51 Ν: Όχι στο τραγούδι ότι έμαθα μόνος μου, αλλά δούλενα αρκετά. Εδώ δεν συζητάμε
 52 δεν είχε τίποτα και που να μάθω, στη πόλη όταν πήγα δούλενα ήδη σαν τραγουδιστής,
 53 κακώς βέβαια που δεν πήγα να μάθω περισσότερα, θα είχα βελτιωθεί πολύ περισσότερα
 54 και ίσως ήταν αλλιώς τα πράγματα τώρα.

55 Συντονιστής: Τι εννοείς;

56 Ν: Με την κρίση, την οικονομική εννοώ άρχισαν να πέφτουν οι δουλειές, δούλενα και
 57 αρκετά περιορισμένα στο ροκ έντεχνο εννοώ, δεν γούσταρα να τραγουδήσω και κάτι
 58 άλλο και το ένα έφερε το άλλο και ξαναβρέθηκα στο χωριό, στο πατρικό με τον
 59 μπαμπά, έγινε νοικοκυρά χαχα, τι να πω χάλι ήταν.

60 Συντονιστής: live κάνεις καθόλου; εννοώ πριν τα lockdown

61 Νίκος: Τα live αναφέρομαι σε πριν Covid εποχή έτσι χαχα!, από το 2017 περίπου που
 62 μετακόμισα οριστικά στο χωριό, τα κράτησα μόνο για ψυχολογικούς λόγους και όχι για
 63 οικονομικούς γιατί τα χω ανάγκη, είναι το φάρμακό μου η μουσική, έπαιζα εδώ
 64 τριγύρω κάνα δυο φορές το μήνα. Είμαι σε ένα σχηματάκι όλοι στην ίδια φάση και
 65 γουστάρουμε, έτσι αναπνέουμε και μια χαρά. Τώρα από και και πέρα έχω τα
 66 χωραφάκια μου, έβαλα αμπέλια και καπνά και βγάζω έτσι τα προς το ζην. Βέβαια μένω
 67 με τους γονείς μου, δεν μου φτάνουν τα χρήματα για κάτι άλλο, είναι και αυτοί γέροι
 68 πλέον, βασικά έχασα την μάνα μου, οπότε είμαι εγώ και ο μπαμπάς στο σπίτι.

69 Συντονιστής: είσαι και στο σύλλογο...είσαι ο άνθρωπος μας που λένε

70 Νίκος: Ναι βρήκα και την ενασχόληση με τον πολιτιστικό σύλλογο στο χωριό όπου
 71 βρήκα μια διέξοδο και θέλω να βοηθήσω εδώ τους συντοπίτες μου και τα παιδιά
 72 κυρίως όπου μπορώ με τα καλλιτεχνικά, άλλα να πω πως και εμένα με βοήθησε σε
 73 πολλά και ψυχολογικά κυρίως. Γενικά τον σύλλογο δεν τον άφησα ποτέ μέσα στα
 74 χρόνια, όσο μπορούσα συμμετείχα σε διάφορα που κάναμε εκεί κάθε χρόνο δηλαδή
 75 συναυλία Κολινδρινών καλλιτεχνών, θεατρική παράσταση Κολινδρινών καλλιτεχνών,
 76 αλλά τώρα είναι και μέλος και θέλω να φτιάξω πράγματα. Ευκαιρία και με αυτά που
 77 προσπαθούμε εδώ..

Commented [AD4]: (Code 3) Ευκαιρίες για μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση με θεατικό ή αρνητικό πρόσημο. Δεδομένα για τοπικούς φορείς που προσφέρουν ευκαιρίες για μουσική παιδεία όπως οδείο, μουσικά εργαστήρια σε πολιτιστικούς συλλόγους ή για την έλλειψη αυτών και την έλλειψη μουσικών εφόδωτων που θα ικανοποιούσαν τις επιθυμίες των συμμετεχόντων. Εστίαση στη διερεύνηση του ανέρωτου κεφάλαιο (Code 2). Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το κοινωνικό κεφάλαιο των νέων στον Κολινδρό. Δομικά κοινωνικά κεφάλαιο. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές, θεσμικές, τοπικές, υφιστάμενες, συλλογικές, γήριες, συναυλιών, μουσικές σχολές, γαροίες, φιλαρμονικές; (Code 1). Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στον Κολινδρό – διερεύνηση των κοινωνικών κόσμων των συμμετεχόντων. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές, θεσμικές, τοπικές, υφιστάμενες, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση, μουσικά όργανα, αγαπημένα ρεπερτόρια 1Δ4

[Γραμμή7:..τέλος πάντων και έτσι κατέληξα τραγουδιστής και έφυγα από τα χωράφια για κάποια χρόνια και πήγα να ζήσω Θεσσαλονίκη ως μουσικός. Εκεί κατάφερα να μπω και στο θέατρο σε μια ομάδα αρχικά και μετά να το σπουδάσω κιόλας, αυτά μου έρχονται τώρα στο μυαλό.
 Συντονιστής: ωραία. Νίκο σπούδασες μουσική; είπες για το θέατρο άλλα.

Commented [AD5]: (Code9) Περιγραφές κοινωνικής ατροφίας και κοινωνικής ενδόρησης; (Code8) Επιπτώσεις στο οικονομικό κεφάλαιο. Οι συνέπειες της πανδημίας ή ακόμη και της οικονομικής κρίσης ως προς τα οικονομικά ζητήματα των συμμετεχόντων ή των γονιών τους. 1Δ5
 [Γραμμή7: Ν: Με την κρίση, την οικονομική εννοώ άρχισαν να πέφτουν οι δουλειές, δούλενα και αρκετά περιορισμένα στο ροκ έντεχνο εννοώ, δεν γούσταρα να τραγουδήσω και κάτι άλλο και το ένα έφερε το άλλο και ξαναβρέθηκα στο χωριό, στο πατρικό με τον μπαμπά και τα χωράφια.]

Commented [AD6]: (Code8) Επιπτώσεις στο οικονομικό κεφάλαιο. Οι συνέπειες της πανδημίας ή ακόμη και της οικονομικής κρίσης ως προς τα οικονομικά ζητήματα των συμμετεχόντων ή των γονιών τους. (Code9) Περιγραφές κοινωνικής ατροφίας; και κοινωνικής ενδόρησης; Εμπειρίες των συμμετεχόντων σχετικά με τις επιπτώσεις της πανδημίας ή της οικονομικής κρίσης; (Code7) Ενασχόληση και η σημασία της τέχνης, στην ζωή του ανθρώπου. Εστίαση στην περίοδο της πανδημίας. Συνασθημάτων, παρουσιάσεις και νοηματοδότησης για την τέχνη και την σημασία της στην περίοδο της πανδημίας. Διερεύνηση σχετικά με τις θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας στο πολιτισμικό κεφάλαιο. 1Δ6

[Γραμμή62: Νίκος: Τα live αναφέρομαι σε πριν Covid εποχή έτσι χαχα!, από το 2017 περίπου που μετακόμισα οριστικά στο χωριό, τα κράτησα μόνο για ψυχολογικούς λόγους και όχι για οικονομικούς γιατί τα χω ανάγκη, είναι το φάρμακό μου η μουσική, έπαιζα εδώ

Commented [AD7]: Συντονιστής: είσαι και στο σύλλογο... είσαι ο άνθρωπος μας που λένε
 Νίκος: Ναι βρήκα και την ενασχόληση με τον πολιτιστικό σύλλογο στο χωριό όπου βρήκα μια διέξοδο και θέλω να βοηθήσω εδώ τους συντοπίτες μου και τα παιδιά κυρίως όπου μπορώ με τα καλλιτεχνικά, άλλα να πω πως και εμένα με βοήθησε σε πολλά και ψυχολογικά κυρίως. Γενικά τον σύλλογο δεν τον άφησα ποτέ μέσα στα χρόνια, όσο μπορούσα συμμετείχα σε διάφορα που κάναμε εκεί κάθε χρόνο δηλαδή συναυλία Κολινδρινών καλλιτεχνών, θεατρική παράσταση Κολινδρινών 1Δ7

[Γραμμή70: Συντονιστής: είσαι και στο σύλλογο... είσαι ο άνθρωπος μας που λένε
 Νίκος: Ναι βρήκα και την ενασχόληση με τον πολιτιστικό σύλλογο στο χωριό όπου βρήκα μια διέξοδο και θέλω να βοηθήσω εδώ τους συντοπίτες μου και τα παιδιά κυρίως όπου μπορώ με τα καλλιτεχνικά, άλλα να πω πως και εμένα με βοήθησε σε πολλά και ψυχολογικά κυρίως. Γενικά τον σύλλογο δεν τον άφησα ποτέ μέ...

- 78 Συντονιστής: *Ωραία ευχαριστούμε Νίκο, Βαγγέλη εσύ; Βαγγέλης έτσι;*
- 79 Βαγγέλης: *ναι.. εε εγώ..καταρχάς ο πατέρας μου είναι καθηγητής μουσικής, τώρα μετά*
 80 *είχα άλλες τρεις εμπειρίες οι οποίες με έκαναν να ξεκινήσω, η μία είχα δει ένα σόλο*
 81 *που είχε παίξει ένας και είπα αυτό είναι που θέλω να κάνω εε..*
- 82 Συντονιστής: *στο youtube ή σε συναυλία;*
- 83 Βαγγέλης: *ναι youtube..η άλλη ήταν πάλι από youtube, είχα ξεκινήσει να ακούω τους*
 84 *Nirvana, τους The Class, από αυτούς ξεκίνησα κάποια Ελληνικά ροκ αργότερα Τρόπες,*
 85 *Σιδιρόπουλο και τέτοια..το άλλο ήταν επειδή έπαιζα πολύ playstation είχα πάρει ένα*
 86 *παιχνίδι το guitar hero και εκεί είπα θέλω να ξεκινήσω να παίζω σε μπάνα ας πούμε*
 87 *και να κάνω αυτή τη ζωή*
- 88 Συντονιστής: *Ενδιαφέρον..πως τα καταφέρνεις μέχρι τώρα σε αυτό;*
- 89 Βαγγέλης: *προσπαθώ συνέχεια αλλά μόνος στην ηλεκτρική ..αυτό θεωρώ ότι είναι ένα*
 90 *εμπόδιο, γιατί πάω χρόνια κλασική στο ωδείο στο Αιγίνο αλλά έχει μόνο κλασική και ο*
 91 *μαμιάς το προτιμάει..*
- 92 Συντονιστής: *τι εννοείς το προτιμά; ο πατέρας σου είπες είναι δάσκαλος μουσικής τι*
 93 *δάσκαλος;*
- 94 Βαγγέλης: *Βυζαντινής, είναι και ψάλτης εε εντάξει ότι πρέπει να μάθω καλά πρώτα*
 95 *κλασική και μετά την ηλεκτρική για να έχω καλή βάση από την κλασική μουσική*
- 96 Συντονιστής: *οκ, μαθήματα τότε ξεκίνησες μουσικής;*
- 97 Βαγγέλης: *κάπου 10 χρονών*
- 98 Συντονιστής: *παίζεις αρκετά χρόνια πόσο χρονό είσαι;*
- 99 Βαγγέλης: *17*
- 100 Συντονιστής: *άρα είσαι ανωτέρα σωστά;*
- 101 Βαγγέλης: *όχι μέση ακόμα..δεν μελετώ όσο θα έπρεπε*
- 102 Συντονιστής: *οκ thanks εσύ;*

Commented [AD8]: (Code1.1) Διαρένιση/μέτρηση σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στον Κολλινόρο – διερεύνηση των μουσικών κώσεων των συμμετεχόντων. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεσμικές τοπικές δράσεις, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση/ανασκόληση, μουσικά όργανα, αγαπημένα ρεπερτόρια. 1Δ8 [Γραμμή80 Βαγγέλης: ναι.. εε εγώ, καταρχάς ο πατέρας μου είναι καθηγητής μουσικής, τώρα μετά είχα άλλες τρεις εμπειρίες, οι οποίες με έκαναν να ξεκινήσω, η μία είχα δει ένα σόλο που είχε παίξει ένας και είπα αυτό είναι που θέλω να κάνω εε.. Συντονιστής: στο youtube ή σε συναυλία; Βαγγέλης: ναι youtube, η άλλη ήταν πάλι από youtube, είχα ξεκινήσει να ακούω τους Nirvana, τους The Class, από αυτούς ξεκίνησα κάποια Ελληνικά ροκ αργότερα Τρόπες, Σιδιρόπουλο και τέτοια.. το άλλο ήταν επειδή έπαιζα πολύ playstation είχα πάρει ένα παιχνίδι το guitar hero και εκεί είπα θέλω να ξεκινήσω να παίζω σε μπάνα ας πούμε και να κάνω αυτή τη ζωή]

- 103 Βάγγος: λέω: Μου άρεσαν από πάντα τα τζιμπάνα... και της παρέλασης ακόμα, το σνερ
 104 και τέτοια...μετά το λόκειο αγόρασα κιόλας ντραμς να βαράω μόνος μου σπίτι, κάνα
 105 μάθημα στο youtube, Metallica, Mayday Τρωπες και Ξόλινα φουλ, και πάμε
 106 βαράτε...έτσι μόνος
- 107 Συντονιστής: από μικρός τι θυμάσαι σε σχέση με αυτό;
- 108 Βάγγος: με είχαν πάρει ένα τζιμπάνο και βαρούσα όλη μέρα, τους έσπαζα τα νεύρα, 4
 109 ήμουν δεν θυμάμαι, θυμάται η μαμά που την έσπαζα τα νεύρα
- 110 Συντονιστής: Μαθήματα καθόλου
- 111 Βάγγος: πήγα κάνα δυο χρόνια Κατερίνη αλλά μετά σταμάτησα...βαρέθηκα να τα παίζω
 112 μόνος και τώρα με τα σύνολα πιο πολύ είναι ένα κίνητρο για να παίζω πάλι, μόνος
 113 πόσο να παίζεις δεν είναι κιθάρα να βγάλεις μελωδία να γουστάρεις
- 114 Συντονιστής: Γιώργο
- 115 Γιώργος: από το μπαμπά ξεκίνησαν όλα κυρίως, ακούει μουσική καθημερινά δεν
 116 μπορεί χωρίς αυτό ας πούμε, οπότε όταν θυμάμαι όταν με πήγαινε στο σχολείο ας
 117 πούμε από μωρό παιδικό σταθμό και βάζαμε στο αυτοκίνητο μουσική το χαϊρόμουνα
 118 και έβλεπα ότι αλλάζει η πορεία μέχρι το σχολείο γιατί δεν το πήγαινα το σχολείο μέχρι
 119 και την έκτη δημοτικού δεν ήθελα να πατάω, και έβλεπα ότι πήγαινα πιο χαρούμενος
 120 ακούγοντας μουσική, ξεχνάω ότι ετοιμάζονται να μ αφήσουν εκεί και να φύγουν, ροκ
 121 κυρίως Deep Purple, ήτανε το playlist εε και με τον ίδιο τρόπο ξεκίνησε και η επαφή με
 122 το να θέλω να παίζω μουσική εε πάλι στο αυτοκίνητο ακούγαμε το highway star και
 123 άκουσα αυτό και ήθελα να παίζω έτσι, σαν αυτό παρόλο που ξεκίνησα πιάνο στα 10
 124 μου έκανα μια χρονιά, αυτό αλλά έβλεπα ότι δεν πάει με το πιάνο και ήθελα να κάνω
 125 αυτό που άκουγα τότε στο αυτοκίνητο.
- 126 Συντονιστής: πιάνο πως και πήγες;
- 127 Γιώργος: ε δεν είχαν και τίποτα άλλο, πιάνο και τα άλλα τις φιλαρμονικής, αργότερα
 128 πήγα κιθάρα κλασική στο Αιγίνιο που και εκεί στην αρχή δεν είχε κιθάρα
- 129 Συντονιστής: Συναυλίες σε πήγαινε ο μπαμπάς; Και από ελληνικό όργανες τίποτα;

Commented [AD9]: (Code1.1) Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στον Καλινόρο – διερεύνηση των μουσικών κλάσεων των συμμετεχόντων. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτισμικές θεσμικές, τοπικές, υφιστάτες, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση, μουσικά όργανα, αγαπημένα ρεπερτόρια.
 Δ19
 [Γραμμή 90:
 Συντονιστής: Ενδιαφέρον πως τα καταφέρνεις μέχρι τώρα σε αυτό.
 Βαγγέλης: προσπαθώ συνέχεια αλλά μόνος στη ηλεκτρική, αυτό θεωρώ ότι είναι ένα εμπόδιο, γιατί πω χρόνια κλασική στο αδιέξο στο Αιγίνο αλλά έχω μόνο κλασική και ο μπαμπάς το προτιμάει...
 Συντονιστής: τι εννοείς το προτιμά, ο πατέρας σου είπες είναι όσκαλος; μουσικής; τι όσκαλος;
 Βαγγέλης: Βιζαντινής, είναι και ψάλτης, εε εντάξει ότι πρέπει να μάθω καλά πρώτα κλασική και μετά την ηλεκτρική για να έχω καλή βάση από την κλασική μουσική.
 Συντονιστής: οκ, μαθήματα ποτέ ξεκίνησες μουσικής;
 Βαγγέλης: κάπου 10 χρονών
 Συντονιστής: παίζεις αρκετά χρόνια πόσο χρονό είσαι;
 Βαγγέλης: 17
 Συντονιστής: άρα είσαι ανωτέρα σωστά.
 Βαγγέλης: όχι μισή ακόμα, δεν μιλώ όσο θα έπρεπε
 Συντονιστής: οκ thanks ευ;
 Βάγγος: λέω. Μου άρεσαν από πάντα τα τζιμπάνα... και της παρέλασης ακόμα, το σνερ και τέτοια. μετά το λόκειο αγόρασα κιόλας ντραμς να βαράω μόνος μου σπίτι, κάνα μάθημα στο youtube. Metallica, Mayday Τρωπες και Ξόλινα φουλ, και πάμε βαράτε. έτσι μόνος
 Συντονιστής: από μικρός; τι θυμάσαι σε σχέση με αυτό.
 Βάγγος: με είχαν πάρει ένα τζιμπάνο και βαρούσα όλη μέρα, τους έσπαζα τα νεύρα, 4 ήμουν δεν θυμάμαι, θυμάται η μαμά που την έσπαζα τα νεύρα]

Commented [AD10]: (Code1.2) Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το κοινωνικό κεφάλαιο των νέων στον Καλινόρο. Δομικό κοινωνικό κεφάλαιο. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτισμικές θεσμικές, τοπικές, υφιστάτες, συνολικούς, χρόνιες, συναισθηματικές, σχολικές, χορευτικές, φιλαρμονικές.
 (Code1.3) Ευκαιρίες για μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση με θετικό ή αρνητικό πρόσημο. Δεδομένα για τοπικούς φορείς που προσφέρουν ευκαιρίες για μουσική παιδεία όπως οδείο, μουσικά εργαστήρια σε πολιτιστικούς συλλόγους ή για την έλλειψη αυτών και την έλλειψη μουσικών ειδικοτήτων που θα ικανοποιούσαν τις επιθυμίες των συμμετεχόντων. Εστίαση στη διερεύνηση του ανθρώπινου κεφάλαιο
 (Code1.0) Προσδοκίες των συμμετεχόντων από την καλλιτεχνική όραση. Παρηγορίες για το τι παρμένον και αναφέρονται σχετικά με την παρέμβαση στην οποία όλησαν: συμμετοχή. Συναυλιότητες και επιθυμίες, βελτίωση κοινωνικού αυτού.
 Δ10
 [Γραμμή111: Συντονιστής: Μαθήματα καθόλου
 Βάγγος: πήγα κάνα δυο χρόνια Κατερίνη αλλά μετά σταμάτησα... βαρέθηκα να τα παίζω μόνος και τώρα με τα σύνολα πιο πολύ είναι ένα κίνητρο για να παίζω πάλι, μόνος πόσο να παίζεις δεν είναι κιθάρα να βγάλεις μελωδία να γουστάρεις]

- 130 Γιώργος: συναυλίες πήγα μία μικρός Black Sabbath αλλά δεν θυμάμαι πολύ, πο πολύ
- 131 στο σπίτι και στο αυτοκίνητο αυτό με άγγιζε...εε ελληνικά μόνο ροκ Ξύλινα και Τρόπες,
- 132 Διάφανα Κρίνα αυτά πάνω κάτω...πο πολύ ξένο
- 133 Συντονιστής: Κέλλν νύσταζες για πες εσύ;
- 134 Κέλλν: γενικά με την μουσική νομίζω όλη έχουμε κάποια επαφή θέλοντας ή μη, όλοι
- 135 έχουμε κάποια σχέση με τη μουσική, γιατί είναι παντού γύρω μας ωραία...δεν μπορούμε
- 136 να την αποφύγουμε πιστώνω...στο σπίτι θυμάμαι από μικρή άκουγε ο πατέρας μου λαϊκά,
- 137 επειδή ο πατέρα μου οδηγούσε παλιά λεωφορεία...πάντα έπαιζε ραδιόφωνο για
- 138 παράδειγμα, κάποιος σταθμός που θα άρσε στους περισσότερους και πάντα έβλεπα την
- 139 ευχαρίστηση που προκαλούσε στους ανθρώπους και μου άρσε αυτό ...
- 140 Συντονιστής: εσύ ασχολείσαι με κάποιο όργανο ας πούμε έχεις αγαπημένη μουσική;
- 141 Κέλλν: εγώ...απλά εγώ στο youtube έβλεπα διάφορα βιντεάκια και μου έβγαιναν
- 142 προτεινόμενα συγκροτήματα, έβλεπα πολύ τα acoustic session στο BBC και θυμάμαι ότι
- 143 έβλεπα πόσο το διασκεδάζαν οι άλλοι και το ζήλευα, ζήλευα τη γαριά τους κατά κάποιο
- 144 τρόπο και ήθελα και γω και κάπως έτσι ξεκίνησα..7 πήγα ένα χρόνο πάνω και μετά
- 145 ακουστική...το πάνω...σε εκείνη την ηλικία δεν ήμουν έτοιμη να ασχοληθώ...αλλά και
- 146 πάλι ηλεκτρική ήθελα να κάνω γιατί ροκ μουσική άκουγα οπότε ήθελα να μάθω και
- 147 ηλεκτρική αλλά δεν είχε εδώ
- 148 Συντονιστής: καλά ο μπαμπάς με τα λαϊκά εσύ με το ροκ πως πρόεκυψε αυτό;
- 149 Κέλλν: εε δεν ξέρω με τράβηξε η ενέργεια το γεγονός αυτό ότι ήταν μπάντες και όχι
- 150 μόνο ο ένας τραγουδιστής ήταν γοητευτικό αυτό...ο ξένος στίχος ο ξένος ήχος όλα
- 151 αυτά...ας πούμε στις συναυλίες του συλλόγου με τους Κολινδρινούς ή και στο θέατρο
- 152 που έχει και μουσική πάντα από τα 10 τραγούδια ένα ξένο να είχε αυτό μου άρσε αυτό
- 153 θα μου τραβούσε το ενδιαφέρον και αν ήταν ροκ θα ζεσάκιωνε την κερκίδα
- 154 Συντονιστής: αγαπημένα ρεπερτόρια;
- 155 Κέλλν: ξένα κατά βάση και πολύ λίγο ελληνικό ροκ, τρόπες άκουγα ένα διάστημα να δω
- 156 αν μ'αρέσει και ήταν οκ, είναι ωραία κάποια τραγούδια αλλά δεν είμαι φανατική, λίγο
- 157 Πνξ Λαζ εε αυτά
- 158 Συντονιστής: Πως ασχολήθηκες Γορδάνη με την μουσική;

Commented [AD11]: (Code7) Η ενσωμάτωση και η σημασία της τέχνης στην ζωή του ανθρώπου. Εστιάζοντας στην περίοδο της πανδημίας. Συναυσιάματα, παραστάσεις και νοηματοδοτήσεις για την τέχνη και την σημασία της στην περίοδο της πανδημίας. Διερεύνηση σχετικά με τις θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας στο πολιτισμικό κεφάλαιο.

(Code1.3) Ευκαιρίες για μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση με θετικό ή αρνητικό πρόσημο. Δεδομένα για τοπικούς φορείς που προσφέρουν ευκαιρίες για μουσική παιδεία όπως οδεία, μουσικά εργαστήρια σε πολιτιστικούς συλλόγους ή για την έλλειψη αυτών και την έλλειψη μουσικών ειδικοτήτων που θα ικανοποιούσαν τις επιθυμίες των συμμετεχόντων. Εστίαση στη διερεύνηση του ανθρώπινου κεφάλαιου.

(Code1.2) Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το κοινωνικό κεφάλαιο των νέων στον Κολινορό. Δομικά κοινωνικά κεφάλαιο. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεσμικές τοπικές δράσεις, συλλόγους, χώρους, συναυλίες, μουσικές σχολές, χορωδίες, φιλαρμονικές.

(Code1.1) Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στον Κολινορό – διερεύνηση των μουσικών κόσμων των συμμετεχόντων. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεσμικές τοπικές δράσεις, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση, μουσικά όργανα, αγαπημένα ρεπερτόρια.

1Δ11
[Γραμμή115: Γιώργος: από το μπαμπά ξεκίνησαν όλα κυρίως, ακούει μουσική καθημερινά δεν μπορεί χωρίς αυτό εε, ποίμε, οπότε όταν θυμάμαι όταν με πήγαινε στο σχολείο εε ποίμε από μισό παιδικό σταθμό και βάζαμε στο αυτοκίνητο μουσική το χαρμόσυνο και έβλεπα ότι αλλάζει η πορεία μέχρι το σχολείο γιατί δεν το πήγαινε το σχολείο μέχρι και την έκρηξη δημοτικού δεν ήθελα να παύω, και έβλεπα ότι πήγαινα πιο χαρούμενος ακούγοντας μουσική. Ξέρω ότι επηρεάζονται να μ'αφήσουν εκεί και να φύγουν, ροκ κυρίως, Deep Purple, ήταν το play list εε και με τον ίδιο τρόπο ξεκίνησε και η επαφή με το να θέλω να παίξω μουσική εε πάλι στο αυτοκίνητο ακούγαμε το Hishmity star και άκουσα αυτό και ήθελα να παίξω έτσι, σαν αυτό παρόλο που ξεκίνησα πάνω στα 10 μου έκανα μια χρονιά, αυτό αλλά έβλεπα ότι δεν πάω με το πιάνο και ήθελα να κάνω αυτό που άκουγα τότε στο αυτοκίνητο.

Συντονιστής: πάνω πως και πήγες;

Γιώργος: εε δεν εγώ και τίποτα άλλο, πάνω και τα άλλα τις φιλαρμονικές, οργάνο πήγα καθαρά κλασική στο Λιγνίνο που και εκεί στην αρχή δεν είχε κιθάρα

Συντονιστής: Συναυλίες σε πήγαινε ο μπαμπάς; Και από ελληνικό άκουγες τίποτα;

Γιώργος: συναυλίες πήγα μία μικρός Black Sabbath αλλά δεν θυμάμαι πολύ, πο πολύ στο σπίτι και στο αυτοκίνητο αυτό με άγγιζε...εε ελληνικά μόνο ροκ Ξύλινα και Τρόπες, Διάφανα Κρίνα αυτά πάνω κάτω...πο πολύ ξένο]

Commented [AD12]:

Commented [AD13]: (Code7) Η ενσωμάτωση και η σημασία της τέχνης στην ζωή του ανθρώπου. Εστιάζοντας στην περίοδο της πανδημίας. Συναυσιάματα, παραστάσεις και νοηματοδοτήσεις για την τέχνη και την σημασία της στην περίοδο της πανδημίας. Διερεύνηση σχετικά με τις θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας στο πολιτισμικό κεφάλαιο.

(Code1.3) Ευκαιρίες για μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση με θετικό ή αρνητικό πρόσημο. Δεδομένα για τοπικούς φορείς που προσφέρουν ευκαιρίες για μουσική παιδεία όπως οδεία, μουσικά εργαστήρια σε πολιτιστικούς συλλόγους ή για την έλλειψη αυτών και την έλλειψη μουσικών ειδικοτήτων που θα ικανοποιούσαν τις επιθυμίες των συμμετεχόντων. Εστίαση στη διερεύνηση του ανθρώπινου κεφάλαιου.

(Code1.2) Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το κοινωνικό κεφάλαιο των νέων στον Κολινορό. Δομικά κοινωνικά κεφάλαιο. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεσμικές τοπικές δράσεις, συλλόγους, χώρους, συναυλίες, μουσικές σχολές, χορωδίες, φιλαρμονικές.

(Code1.1) Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στον Κολινορό – διερεύνηση των μουσικών κόσμων των συμμετεχόντων. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεσμικές τοπικές δράσεις, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση, μουσικά όργανα, αγαπημένα ρεπερτόρια.

1Δ12
[Γραμμή 135: Συντονιστής: Κέλλν νύσταζες για πες εσύ; Κέλλν: γενικά με την μουσική νομίζω όλη έχουμε κάποια επαφή θέλοντας ή μη, όλοι έχουμε κάποια σχέση με τη μουσική, γιατί ε...

- 159 *Ιορδάνης. Όταν ήμουν μικρός, θυμάμαι, δεν ήθελα καν να ακούσω τη λέξη μουσική. Τη*
 160 *σχιαινόμενον τόσο πολύ. Εεε μετά θυμάμαι μου έλεγε η μαμά μου πάρε να δοκιμάσεις*
 161 *κιθάρα κι αν δε σου αρέσει την αφήνεις. Είχα ξεκινήσει με κλασική. Άρχισα να τη*
 162 *γραιζονάω, έπαιζα, έπαιζα και λέω ενδιαφέρον αυτό. Συνεχίζω να παίζω λίγο ακόμα*
 163 *κιθαρό και μετά είπα στη μαμά μου να δοκιμάσω την ηλεκτρική. Παίρνω την πρώτη μου*
 164 *ηλεκτρική και ξεκινάω. Μ' άρεσε και λέω θα το κρατήσω και από τότε δεν το έχω*
 165 *αφήσει.*
- 166 *Συντονιστής. Την ηλεκτρική πως τη βρήκες; πως έμαθες για αυτήν εννοώ*
- 167 *Ιορδάνης. Σ' αυτό με επηρέασε πολύ ο μπαμπάς μου. Μ' έβαλε στην αρχή να ακούσω*
 168 *PinkFloyd. Ο μπαμπάς μου μπορεί να έχει άπειρους δίσκους και όταν ήμουν μικρός*
 169 *πληγαίναμε και ακούγαμε. Βασικά δε θυμάμαι ακριβώς, η πρώτη μπάνα που άκουσα*
 170 *ήταν Deep Purple. Μετά με έβαλε να ακούσω Χεντριξ και ενθουσιάστηκα εκεί που*
 171 *έκαψε την κιθάρα στη σκηνή. Ξεκίνησε με classic rock.*
- 172 *Συντονιστής. Ελληνικά άκουγες καθόλου;*
- 173 *Ιορδάνης. Ααα όχι. Δεν μου άρεσε ποτέ η ελληνική για κάποιο λόγο. Εντάξει οι Τρύπες*
 174 *έχουν στίχο που θα σου τραβήξουν το ενδιαφέρον. Να πεις θα κάτσω να ακούσω, όπως*
 175 *και τα Ξύλινα Σπαθιά. Αλλά, είχα ακούσει και κάτι άλλα τραγούδια που δε μου άρεσαν*
 176 *καθόλου. Γι' αυτό μάλλον την ελληνική rock την είχα πάρει με άλλη ματιά.*
- 177 *Συντονιστής. Από mainstream ακούς τίποτα; Pop δηλαδή.*
- 178 *Ιορδάνης. Ναι. Ακούω κάποιες φορές.*
- 179 *Συντονιστής:οκ Γιάννη εσύ;*
- 180 *Γιάννης: εε από τον μπαμπά ξεκίνησα, παίζει κιθάρα και έχει πολλές κιθάρες στο σπίτι,*
 181 *ακούγαμε από μικρός μουσική συνέχεια, ροκιάς χορεύαμε ροκιάς..με θυμάμαι μικρό να*
 182 *κάνω πως παίζω σόλο σε μια ψεύτικη κιθάρα μπροστά στην τηλεόραση έβαζε ο μπαμπά*
 183 *κάτι βίντεο κλιπ και τέτοια. Ε μετά με πήγε κιθάρα από πολύ μικρό στο ωδείο στο*
 184 *Αιγίνο κλασική γιατί δεν είχε ηλεκτρική όπως είπαν και τα παιδιά και μετά πήγα στο*
 185 *Μουσικό Κατερίνη..και τα τελευταία χρόνια κάνω ηλεκτρική εκεί..που κάναμε και με*
 186 *εσάς.*
- 187 *Συντονιστής: Αχιλλέας και συ εκεί ε;*

Commented [AD14]: (Code: 1) Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στον Κολιούρο – διερεύνηση των μουσικών κόσμων των συμμετεχόντων. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεσμικές τοπικές δράσεις, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση/ανασκόληση, μουσικά όργανα, αγαπημένα ρεπερτόρια. 1Δ13

[Γραμμή 162: μετά θυμάμαι μου έλεγε η μαμά μου πάρε να δοκιμάσεις κιθάρα κι αν δε σου αρέσει την αφήνεις. Είχα ξεκινήσει με κλασική. Άρχισα να τη γραιζονάω, έπαιζα, έπαιζα και λέω ενδιαφέρον αυτό. Συνεχίζω να παίζω λίγο ακόμα κιθαρό και μετά είπα στη μαμά μου να δοκιμάσω την ηλεκτρική. Παίρνω την πρώτη μου ηλεκτρική και ξεκινάω. Μ' άρεσε και λέω θα το κρατήσω και από τότε δεν το έχω αφήσει.

Συντονιστής: Την ηλεκτρική πως τη βρήκες; πως έμαθες για αυτήν εννοώ
 Ιορδάνης: Σ' αυτό με επηρέασε πολύ ο μπαμπάς μου. Μ' έβαλε στην αρχή να ακούσω PinkFloyd. Βασικά δε θυμάμαι ακριβώς, η πρώτη μπάνα που άκουσα ήταν Deep Purple. Μετά με έβαλε να ακούσω Χεντριξ και ενθουσιάστηκα εκεί που έκαψε την κιθάρα στη σκηνή. Ξεκίνησε με classic rock.

Συντονιστής: Ελληνικά άκουγες καθόλου;
 Ιορδάνης: Ααα όχι. Δεν μου άρεσε ποτέ η ελληνική για κάποιο λόγο. Εντάξει οι Τρύπες έχουν στίχο που θα σου τραβήξουν το ενδιαφέρον. Να πεις θα κάτσω να ακούσω, όπως και τα Ξύλινα Σπαθιά. Αλλά, είχα ακούσει και κάτι άλλα τραγούδια που δε μου άρεσαν καθόλου. Γι' αυτό μάλλον την ελληνική rock την είχα πάρει με άλλη ματιά.

Συντονιστής: Από mainstream ακούς τίποτα; Pop δηλαδή
 Ιορδάνης: Ναι. Ακούω κάποιες φορές.

Commented [AD15]: (Code: 3) Ευκαρίες για μουσική εκπαίδευση/ανασκόληση με θετικό ή αρνητικό πρόσημο. Δεδομένα για τοπικούς φορείς, που προσφέρουν ευκαρίες για μουσική παιδεία όπως ωδεία, μουσικά εργαστήρια σε πολιτιστικούς συλλόγους ή για την έλλειψη αυτών και την ελληνική μουσικών ειδικοτήτων που θα εκπαιδεύονται τις επιθυμίες των συμμετεχόντων. Έστιαση στη διερεύνηση του ανεξάρτητου κεφαλαίου

(Code: 2) Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το κοινωνικό κεφάλαιο των νέων στον Κολιούρο. Δομικό κοινωνικό κεφάλαιο. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεσμικές τοπικές δράσεις, συλλόγους, χώρους συναντήσεων, μουσικές σχολές, χορευτικές, φιλαρμονικές.

(Code: 1) Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στον Κολιούρο – διερεύνηση των μουσικών κόσμων των συμμετεχόντων. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεσμικές τοπικές δράσεις, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση/ανασκόληση, μουσικά όργανα, αγαπημένα ρεπερτόρια. 1Δ14

[Γραμμή 182: Γιάννης: εε από τον μπαμπά ξεκίνησα, παίζει κιθάρα και έχει πολλές κιθάρες στο σπίτι, ακούγαμε από μικρός μουσική συνέχεια, ροκιάς χορεύαμε ροκιάς..με θυμάμαι μικρό να κάνω πως παίζω σόλο σε μια ψεύτικη κιθάρα μπροστά στην τηλεόραση έβαζε ο μπαμπά κάτι βίντεο κλιπ και τέτοια. Ε μετά με πήγε κιθάρα από πολύ μικρό στο ωδείο στο Αιγίνο κλασική γιατί δεν είχε ηλεκτρική όπως είπαν και τα παιδιά και μετά πήγα στο Μουσικό Κατερίνη και τα τελευταία χρόνια κάνω ηλεκτρική εκεί..που κάναμε και με εσάς.]

- 188 *Αχιλλέας: ναι κι εγώ στο μουσικό πάω στην Κατερίνη..*
- 189 *Συντονιστής: ωραία για πες πως σου φαίνεται*
- 190 *Αχιλλέας: ωραία κάνω κιθάρα κλασική όπως είπα και κάνουμε αρκετές πρόβες οπότε*
- 191 *έχω μια εμπειρία για τα σύνολα που θα κάνουμε*
- 192 *Συντονιστής: ωραία ωραία Αχιλλέα θα βοηθήσεις κιόλας αν θέλεις με την εμπειρία σου*
- 193 *και όλο το σύνολο εδώ*
- 194 *Αχιλλέας: φυσικά ότι ξέρω... και ήθελα να πω ότι με τον Covid κόπηκαν αυτά και ήταν*
- 195 *βλακεία αυτό.*
- 196 *Συντονιστή: ωραία...μιας που το ανέφερες...Πάμε λίγο στον covid τώρα. Ιορδάνη πως θα*
- 197 *περιγράψεις την εμπειρία σου κατά τα lockdown.*
- 198 *Ιορδάνης. Κακή ξεκάρθαρα. Εντάξει κατάθλιψη έχω δυο χρόνια. Όταν ξεκίνησε η πρώτη*
- 199 *καραντίνα μου φάνηκε περίεργο. Λέω τι γίνεται τώρα. Τι θα συμβεί; Θα είναι ίδια τα*
- 200 *πράγματα κατά τη διάρκεια αυτού του εχθρού; Και αφού περάσει θα είναι ίδια τα*
- 201 *πράγματα στον κόσμο; Θα αλλάξει κάτι; Και έτσι, δε θα πω φοβόμουν, απλά ήμουν*
- 202 *περίεργος να δω που θα βγάλει όλο αυτό , που θα καταλήξει. Μετά είδα ότι τα*
- 203 *πράγματα άρχισαν να γίνονται πιο δύσκολα και άρχισα να ζενερώνω. Δεν είχα την ίδια*
- 204 *όρεξη που είχα πιο πριν. Ας πούμε παλιά, ζωγράφιζα πολύ. Τα σκίτσα μου ήταν πολύ*
- 205 *πετυχημένα. Τα παράτησα όμως, σε σημείο που κόντευα να παρατήσω και την κιθάρα.*
- 206 *Επειδή είχα την κατάθλιψη, αυτό με έριξε ακόμα πιο πολύ ψυχολογικά. Με κατέστρεψε.*
- 207 *Και αυτό με τους δρόμους που δεν μπορούσες να βγαίνεις ή να κάνεις βόλτα με τους*
- 208 *φίλους σου, αλλά μπορούσα μόνο από chat ή βίντεοκλήση.*
- 209 *Συντονιστής. Αυτό πως ήταν Ιορδάνη;*
- 210 *Ιορδάνης. Δεν είναι καθόλου το ίδιο, πόσο μάλλον για εμένα, να βλέπω άτομα που*
- 211 *αγαπάω από βίντεοκλήση. Δε μπορείς να τους χαϊδέψεις, να τους αγκαλιάσεις, να πάτε*
- 212 *για ένα ποτό, να φάτε κάτι ή να πείτε καμία βλακεία, ή να κάνετε καμία καρφίλα, ενώ*
- 213 *από τις βίντεοκλήσεις, απλά μιλάτε και κοιτάει ο ένας τον άλλον, δεν κάνετε κάτι. ...και*
- 214 *στο τέλος βαριέσαι να πάρεις τον άλλον*
- 215 *Συντονιστής. Δε σου αρέσει καθόλου αυτή η διαδικασία να φανταστώ;*
- 216 *Ιορδάνης. Οχι καθόλου. Τι σχέσηκα πολύ. Ξενέρωσα.*

Commented [AD16]: (Code5) Αλλαγές συμπεριφορών και δραστηριοτήτων κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές σεματικών και νοητικών διαδικασιών, αλλαγές συνηθειών. Κοινωνικός αυτός και πιθανό τραύμα. Ο αντίκτυπος της πανδημίας στο κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. (Code1) Διερευνητήριση σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στο Κολιούρο – διερεύνηση των μουσικών κόσμων των συμμετεχόντων. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεσμικές τοπικές δράσεις, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση εν ασφάλεια, μουσικά όργανα, σημαντικά εραπειρία (Code1.3) Ευκαιρίες για μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση με θετικό ή αρνητικό πρόσημο. Δεδομένα για τοπικούς φορείς που προσφέρουν ευκαιρίες για μουσική παιδεία όπως οδείο, μουσικά εργαστήρια σε πολιτιστικούς συλλόγους ή για την έλλειψη αυτών και την έλλειψη μουσικών ειδικοτήτων που θα ικανοποιούσαν τις επιθυμίες των συμμετεχόντων. Εστίαση στη διερεύνηση του ανθρώπινου κεφάλαιο 1Δ15 [Γραμμή190: Αχιλλέας: ναι κι εγώ στο μουσικό πάω στην Κατερίνη. Συντονιστής: ωραία για πες πως σου φαίνεται Αχιλλέας: ωραία κάνω κιθάρα κλασική όπως είπα και κάνουμε αρκετές πρόβες οπότε έχω μια εμπειρία για τα σύνολα που θα κάνουμε Συντονιστής: ωραία ωραία Αχιλλέα θα βοηθήσεις κιόλας αν θέλεις με την εμπειρία σου και όλο το σύνολο εδώ Αχιλλέας: φυσικά ότι ξέρω... και ήθελα να πω ότι με τον Covid κόπηκαν αυτά και ήταν βλακεία αυτό.]

Commented [AD17]: (Code5) Αλλαγές συμπεριφορών και δραστηριοτήτων κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές σεματικών και νοητικών διαδικασιών, αλλαγές συνηθειών. Κοινωνικός αυτός και πιθανό τραύμα. Ο αντίκτυπος της πανδημίας στο κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. (Code4) Συνσθήματα και ψυχολογικές αντιδράσεις κατά την πανδημική περίοδο. Περιγραφές για ψυχολογικές και συναισθηματικές αλλαγές κατά την περίοδο της πανδημίας, επετασεις και πιθανό τραύμα 1Δ16 [Γραμμή198: Συντονιστή. ωραία. μιας που το ανέφερες... Πάμε λίγο στον covid τώρα. Ιορδάνη πως θα περιγράψεις την εμπειρία σου κατά τα lockdown. Ιορδάνης. Κακή ξεκάρθαρα. Εντάξει κατάθλιψη έχω δυο χρόνια. Όταν ξεκίνησε η πρώτη καραντίνα μου φάνηκε περίεργο. Λέω τι γίνεται τώρα. Τι θα συμβεί; Θα είναι ίδια τα πράγματα κατά τη διάρκεια αυτού του εχθρού; Και αφού περάσει θα είναι ίδια τα πράγματα στον κόσμο; Θα αλλάξει κάτι; Και έτσι, δε θα πω φοβόμουν, απλά ήμουν περίεργος να δω που θα βγάλει όλο αυτό , που θα καταλήξει. Μετά είδα ότι τα πράγματα άρχισαν να γίνονται πιο δύσκολα και άρχισα να ζενερώνω. Δεν είχα την ίδια όρεξη που είχα πιο πριν. Ας πούμε παλιά, ζωγράφιζα πολύ. Τα σκίτσα μου ήταν πολύ πετυχημένα. Τα παράτησα όμως, σε σημείο που κόντευα να παρατήσω και την κιθάρα. Επειδή είχα την κατάθλιψη, αυτό με έριξε ακόμα πιο πολύ ψυχολογικά. Με κατέστρεψε. Και αυτό με τους δρόμους που δεν μπορούσες να βγαίνεις ή να κάνεις βόλτα με τους φίλους σου] 1Δ17 [Γραμμή210: αλλά μπορούσα μόνο από chat ή βίντεοκλήση Συντονιστής. Αυτό πως ήταν Ιορδάνη; Ιορδάνης. Δεν είναι καθόλου το ίδιο, πόσο μάλλον για εμένα, να βλέπω άτομα που αγαπάω από βίντεοκλήση. Δε μπορείς να τους χαϊδέψεις, να τους αγκαλιάσεις, να πάτε για ένα ποτό, να φάτε κάτι ή να πείτε καμία βλακεία, ή να κάνετε καμία καρφίλα, ενώ από τις βίντεοκλήσεις, απλά μιλάτε και κοιτάει ο ένας τον άλλον, δεν κάνετε κάτι. ...και στο τέλος βαριέσαι να πάρεις τον άλλον Συντονιστής. Δε σου αρέσει καθόλου αυτή η διαδικασία να φανταστώ Ιορδάνης. Οχι καθόλου. Τι σχέσηκα πολύ. Ξενέρωσα.]

217 Συντονιστής. Πως περνούσε την ώρα σου; Είπες σταμάτησες τη ζωγραφική, μείωσε
218 την κιθάρα. Με το διάβασμα πως τα πήγαινες; Διάβαζες περισσότερο, λιγότερο; Με την
219 τηλεκαϊδευση εννοώ.

220 Ιορδάνης. Είμαι κι εγώ σαν τον Πέτρο, που όταν βγήκαμε μου είπε ότι κι αυτός δεν
221 είναι του διαβάσματος. Κι εγώ δεν είμαι του διαβάσματος. Καλά τώρα στην καραντίνα
222 δε διάβαζα καθόλου, βασικά κανείς μας δε διάβαζε στο σχολείο.

223 Συντονιστής. Και πως περνούσε η ώρα, αφού δε διαβάζατε; τι κάνατε όλη μέρα;

224 Ιορδάνης. Προσπαθούσα να γράψω κομμάτια, αλλά δε μου έβγαινε. Ήμουν πεσιμένος.
225 Ήμουν συνέχεια στο κινητό για να περάσει η ώρα και όχι μόνο κινητό και τηλεόραση.
226 Έβγαινα κάποιες φορές έξω για δύο ώρες, μ' αυτό το χαρτί που έπρεπε να έχουμε.
227 Έβρισκα την ευκαιρία να βγω λίγο να ξεσκάσω με 2-3 φιλαράκια. Βασικά με το
228 Instagram κόλλησα που δεν είχα πιο πριν. Δε μπορείς να κάνεις και κάτι άλλο. Σχεδόν
229 όλοι καθόμαστε για πολλές ώρες στις ηλεκτρονικές συσκευές, για να σκοτώσουμε την
230 ώρα μας.

231 Συντονιστής. ζανά άνοιξαν τα σχολεία. Τους βλέπεις όλους στο σχολείο. Πως είναι η
232 κατάσταση;

233 Ιορδάνης. Τώρα που το σκέφτομαι, πιστεύω όλους μας, μας έχει επηρεάσει αυτό. Ακόμη
234 και κάποια άτομα, που λένε ότι δε τα ενδιαφέρει, πιστεύω ότι έχουν επηρεαστεί και
235 αυτά. Κυρίως σε εμάς τους έφηβους, που είμαστε 12- 18 χρονών, ότι και να γίνει θα
236 μας επηρεάζει, μέχρι να γίνουμε ενήλικες. Εύκολα θα επηρεαστούμε από κάτι. Πχ. άμα
237 σπάσει το πόδι του ο κολλητός μου, θα επηρεαστώ, άμα πεθάνει κάποιος δικός μου, θα
238 με επηρεάσει. Σκέφτομαι κάτι άσχημο, θα το σκέφτομαι συνέχεια. Νιώθω ότι γενικά
239 κάτι δε μου κολλάει. Όταν βγαίνω έξω, να σας το εμπιστευτώ, νιώθω πολύ περίεργα.
240 Σηγνώμη για την έκφραση, νιώθω σκατά. Δεν είναι ίδια τα πράγματα. Νιώθω μόνος,
241 ακόμα και όταν είμαι με παρέα. Σε όλες τις δραστηριότητες που πηγαίνεις, όλοι φοράνε
242 μάσκα... κάποιιο καθηγητές μας στο σχολείο δεν φοράνε καν μάσκα και αν σε δουν να
243 μη τη φοράς εσύ καλά, σου κάνουν αμέσως παρατήρηση...σα να είσαι μικρόβιο.. Εγώ
244 νιώθω σα να είμαι απειλή γι' αυτούς. Τι όρεξη να έχω για μάθημα; Όσοι θέλουν να
245 προστατέψουν τους δικούς τους ανθρώπους, τους ανθρώπους που αγαπάνε, κυρίως
246 τους μεγάλους, τους γονείς, τους παππούδες, καλό είναι να φοράνε μάσκα το

Commented [AD19]: (Code5) Αλλαγές συμπεριφοράν και δραστηριότητων κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές κοινωνικών και νοητικών διαδικασιών, αλλαγές συνηθειών. Κοινωνικός αυτός και πιθανό τραύμα. Ο αντίκτυπος της πανδημίας στο κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο (Code2). «Εθισμό» στις ηλεκτρονικές συσκευές. Πληροφορίες για εθιστικά φαινόμενα σχετικά με τα κινητά, τους υπολογιστές και την οθόνη κατά την περίοδο της πανδημίας.
1d18
[Γραμμή 223: Καλά τώρα στην καραντίνα δε διάβαζα καθόλου, βασικά κανείς μας δε διάβαζε στο σχολείο. Συντονιστής: Και πως περνούσε η ώρα, αφού δε διαβάζατε; τι κάνατε όλη μέρα.
Ιορδάνης: Προσπαθούσα να γράψω κομμάτια, αλλά δε μου έβγαινε. Ήμουν πεσιμένος. Ήμουν συνέχεια στο κινητό για να περάσει η ώρα και όχι μόνο κινητό και τηλεόραση. Έβγαινα κάποιες φορές έξω για δύο ώρες, μ' αυτό το χαρτί που έπρεπε να έχουμε. Έβρισκα την ευκαιρία να βγω λίγο να ξεσκάσω με 2-3 φιλαράκια. Βασικά με το Instagram κόλλησα που δεν είχα πιο πριν. Δε μπορείς να κάνεις και κάτι άλλο. Σχεδόν όλοι καθόμαστε για πολλές ώρες στις ηλεκτρονικές συσκευές, για να σκοτώσουμε την ώρα μας.]

247 καταλαβαίνω. Σωματικά η μάσκα σου φέρνει υπνηλία. Νιώθεις ότι είσαι περιορισμένος

248 με τη μάσκα. Εγώ νιώθω ότι φοράω συνέχεια ένα φίμωτρο.

249 Συντονιστής: Άρα καταλαβαίνω αυτό σε ενοχλεί πολύ; ok ευχαριστώ Βάγγο εσύ;

250 Βάγγος: να σου πω εμένα δεν με επηρέασε τόσο πολύ αυτό γιατί νιάζει με φίλους

251 βρισκόμασταν εύκολα ακόμη και στα λοκντάουν και κάποιοι άλλοι είναι εκτός χωριού

252 οπότε έχουμε συνηθίσει να μιλάμε μέσω υπολογιστή και βίντεο και όλα αυτά οπότε δεν

253 μπορώ να πω ότι με επηρέασε σε αυτό το κομμάτι, ήταν νορμάλ δεν μου κακοφάνηκε

254 τόσο. Με το κινητό δεν έχω πολύ σχέση δεν πολύ ασχολούμαι, αλλά ανέβηκαν οι ώρες

255 στον υπολογιστή σίγουρα.

256 Συντονιστής: δηλαδή με ποιον τρόπο τι κάνεις στον υπολογιστή;

257 Βάγγος: στο να μιλάω με του φίλους μου, στο να ακούω μουσική, όλα είναι πλέον στον

258 υπολογιστή ακόμη και να διαβάζω για κάτι που με ενδιαφέρει ή που παρακολουθώ, όλα

259 στον υπολογιστή. Το προτιμώ να σου πω, δεν τρέχεις πέρα δώθε και με τον κόβτι είναι

260 πιο ασφαλές, ξέρεις όλα αυτά...εε τώρα για τους φίλους θα προτιμούσα να τους βλέπω

261 πιο συχνά αλλά προσαρμοζόμαστε τι να κάνουμε.

262 Συντονιστής: Γιάννη

263 Γιάννης: κολλητός έγινα με τον υπολογιστή είναι απίστευτο, εγώ την βίωσα λίγο αλλιώς

264 την καραντίνα, με επηρέασε πολύ αρνητικά, γιατί στο σπίτι δεν περνούσα καθόλου

265 καλά, όχι ότι γινόταν κάτι λάθος, απλά είμαι άνθρωπος που θέλω πολύ συχνά να είμαι

266 έξω, δηλαδή να έχω φρέσκο αζυγόνο, είμαι τέτοιος, οπότε μες στο σπίτι λίγο

267 αποστασιοποιήθηκα ακόμη και από την μουσική, χωρίς να το θέλω, εε λόγω του ότι

268 προσπαθούσα να βγαίνω έξω με φίλους μου με παρέες για να ξεχαστώ με τη φάση από

269 τον κορονοϊό γιατί με επηρέαζε αρνητικά όπως έλεγα και ήταν δύσκολο και γενικά

270 επειδή η μουσική με επηρεάζει...είμαι ενωσιθτος στο θέμα της μουσικής, με επηρεάζει

271 ανάλογα με το τι ακούω, δηλαδή είχα μια τάση να ακούω Mayday και με κάνουν έχω

272 διάφορες εικόνες στο μυαλό μου από αναμνήσεις από αυτά, κυρίως όταν ακούω

273 μουσική το συνδυάζω με αναμνήσεις και δημιουργώ ιστορίες στο μυαλό μου και

274 ακούγοντας μουσική σκεφτόμουνα πάρα πολύ και δεν ήθελα να είμαι σε τέτοια φάση να

275 αναπολώ συνέχεια πως ήταν όλα πριν και τι έχασα, οπότε ήθελα να είμαι πιο

276 ξεγνοιαστος όσο μπορούσα, αυτό το πετύχαινα με το να μιλάω με τις ώρες με τα παιδιά

277 στον υπολογιστή.

Commented [AD20]: (Code3) Συνθήκες επικοινωνίας κατά την πανδημία. Λεξιμόνα για την επικοινωνία που συμμετέχονταν κατά την πανδημία, αλλαγές αξιολογήσεις σχετικά με την ποιότητα της επικοινωνίας, κοινωνικές, ύπαιθαρχές, δομικά και γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο. (Code5) Αλλαγές συμπεριφοράν και δραστηριότητα κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές οματικών και νοητικών διαδικασιών, αλλαγές συνθηκών. Κοινωνικές επαπές και πιθανό τράυμα. Ο αντικτύπος της πανδημίας στο κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. (Code4) Συνασθήματα και ψυχολογικές απτήρσεις κατά την πανδημική περίοδο. Περιγραφές για ψυχολογικές και συναισθηματικές αλλαγές κατά την περίοδο της πανδημίας, επεπτάσεις και πιθανό τράυμα. 1Δ19 [Γραμμή 233: Συντονιστής: Ξανά άνοιξαν τα σχολεία. Του; βλέπεις όλους στο σχολείο. Πως είναι η κατάσταση; Ιορόνη; Τώρα που το σκέφτομαι, πισταίο όλους μας, μας έχει επηρεάσει αυτό. Ακόμη και κάποια άτομα, που λένε ότι δε τα ενδιαφέρει, πιστεύω ότι έχουν επηρεαστεί και αυτά. Κυρίως σε εμάς; τους έφηβους, που είμαστε 12-18 χρονών, ότι και να γίνει θα μας επηρεάσει, μέχρι να γίνουμε ενήλικες. Εύκολα θα επηρεαστούμε από κάτι. Πχ, εμα σπάσει το πού του ο κολλητός μου, θα επηρεαστώ, εμα πεθάνει κάποιος όποιος μου, θα με επηρεάσει. Σκέφτομαι κάτι άσχημο, θα το σκέφτομαι συνέχεια. Νιώθω ότι γινώκω κάτι δε μου κολλάει. Όταν βγαίνω έξω, να σε; το εμπαικτείω, νιώθω πολύ περίεργα. Συνώνη για την έκφραση, νιώθω σκατά. Δεν είναι όλα τα πράγματα. Νιώθω μόνος, ακόμα και όταν είμαι με παρέα. Σε όλες τις δραστηριότητες που αγινάει, όλα σε φροναε μάσκα... κάποιοι καθηγητές μας στο σχολείο δεν φοράνε καν μάσκα και αν σε δουν να μη τη φοράς σου κιάω, σου κάνουν εμάσες, παρατήρηση... σα να είσαι μικρόβιο. Εγώ νιώθω σα να είμαι απεχλή γι' αυτούς. Τι όρεξη να έχω για μάθημα. Όσοι θέλουν να προστατέψουν τους ίδιους τους ανθρώπους, τους ανθρώπους που αγαπάνε, κυρίως τους μεγάλους, τους γονείς, τους παππούδες, κιάω είναι να φοράνε μάσκα το καταλαβαίνω. Σωματικά η μάσκα σου φέρνει υπνηλία. Νιώθεις ότι είσαι περιορισμένος; με τη μάσκα. Εγώ νιώθω ότι φοράω συνέχεια ένα φίμωτρο.]

Commented [AD21]: (Code3) Συνθήκες επικοινωνίας κατά την πανδημία. Λεξιμόνα για την επικοινωνία που συμμετέχονταν κατά την πανδημία, αλλαγές αξιολογήσεις σχετικά με την ποιότητα της επικοινωνίας, κοινωνικές, ύπαιθαρχές, δομικά και γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο. (Code5) Αλλαγές συμπεριφοράν και δραστηριότητα κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές οματικών και νοητικών διαδικασιών, αλλαγές συνθηκών. Κοινωνικές επαπές και πιθανό τράυμα. Ο αντικτύπος της πανδημίας στο κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. (Code4) Συνασθήματα και ψυχολογικές απτήρσεις κατά την πανδημική περίοδο. Περιγραφές για ψυχολογικές και συναισθηματικές αλλαγές κατά την περίοδο της πανδημίας, επεπτάσεις και πιθανό τράυμα. 1Δ20 [Γραμμή 253: Βάγγος: να σου πω εμένα δεν με επηρέασε τόσο πολύ αυτό γιατί νιάζει με φίλους; βρισκόμασταν εύκολα ακόμη και στα λοκντάουν και κάποιοι άλλοι είναι εκτός χωριού οπότε έχουμε συνηθίσει να μιλάμε μέσω υπολογιστή και βίντεο και όλα αυτά οπότε δεν μπορώ να πω ότι με επηρέασε σε αυτό το κομμάτι, ήταν νορμάλ, δεν μου κακοφάνηκε τόσο. Με το κινητό δεν έχω πολύ σχέση δεν πολύ ασχολούμαι, αλλά ανέβηκαν οι ώρες στον υπολογιστή σίγουρα. Συντονιστής: δηλαδή με ποιον τρόπο τι κάνεις στον υπολογιστή; Βάγγος: στο να μιλάω με του φίλους μου, στο να ακούω μουσική, όλα είναι πλέον στον υπολογιστή ακόμη και να διαβάζω για κάτι που με ενδιαφέρει ή που παρακολουθώ, όλα στον υπολογιστή. Το προτιμώ να σου πω, δεν τρέχεις πέρα δώθε και με τον κόβτι είναι πιο ασφαλές, ξέρεις όλα αυτά...εε τώρα για τους φίλους θα προτιμούσα να τους βλέπω πιο συχνά αλλά προσαρμοζόμαστε τι να κάνουμε.]

- 278 Συντονιστής: πως θα περιγράψες αυτήν την επικοινωνία Γιάννη;
- 279 Γιάννης: σίγουρα δεν είναι το ίδιο με το να βλέπεις τον άλλον από κοντά, τους φίλους,
- 280 να τον κοιτάς τον άλλον στα μάτια, αλλά πάλι λέγαμε τις βλακείες μας, λέγαμε τελειώς
- 281 άλλα πράγματα, που δεν αφορούν το κλείσιμο μες στο σπίτι, να μιλάμε για όνειρα για
- 282 ταξίδια, για διάφορα πράγματα. Προσπαθούσα να ακούω μουσική αλλά κάπως
- 283 ελαχιστοποιήθηκε δεν ξέρω γιατί, δεν εε.
- 284 Συντονιστής: δηλαδή σε σχέση με τον Βάγγο εσύ βίωσες το αντίθετο
- 285 Γιάννης: δεν ξέρω πριν την καραντίνα ασχολιόμουν πολλές ώρες και μετά μέσα στην
- 286 καραντίνα το πήρα στραβά, δεν ξέρω γιατί, δεν έχω ιδέα, κυρίως αυτό.
- 287 Συντονιστής: τώρα που άνοιξαν τα πράγματα και επιστρέψατε στις δραστηριότητες σας
- 288 πως θα περιγράφατε την κατάσταση.
- 289 Γιάννη: δεν ξέρω..είμαι ακόμη μπερδεμένος, μετά το λокντάουν χρειάζομαι και άλλο
- 290 χρόνο πιστεύω. Η όρεξη δεν είναι ακριβώς ίδια όπως παλιά πριν τα λокντάουν εε
- 291 δυστυχώς για πολλούς λόγους, εγώ προσωπικά έχω κατά μπερδευτεί με ότι γίνεται στον
- 292 κόσμο και σκέφτομαι παράλληλα εκτός από την μουσική, πριν τον κόβριτ δεν μας
- 293 ένοιωζε τίποτα ήταν η μουσική μας η παρέα και αυτά. Εγώ προσωπικά σκέφτομαι τώρα
- 294 αλλιώς και δεν έχω πάντα την ίδια διάθεση για διάφορα πράγματα, είμαι αρκετά
- 295 μπερδεμένος ακόμη για να απαντήσω..σίγουρα δεν είναι πάντως τίποτα ίδιο καθόλου.
- 296 Ιορδάνης: μπορώ να πω ..
- 297 Συντονιστής: φυσικά διάλογο κάνουμε
- 298 Ιορδάνης: γαχα κολλητός και γω με το κινητό όπως είπε ο Γιάννης...η καραντίνα μας
- 299 κατέστρεψε και όχι μόνο εμένα πιστεύω όλους μας, αλλά εντάξει..δεν μπορούσες να
- 300 βγεις από το σπίτι και αυτό που είχαμε και με συγκεκριμένο ωράριο κάποιες φορές ήταν
- 301 ακόμη πιο σκληρό και πιο βαρύ για εμάς πιστεύω, δεν μπορούσες να πας κάπου με
- 302 φίλους να γουστάρεις..ναι αυτό..τώρα το κινητό αφού ήσουν όλη μέρα μέσα στο σπίτι,
- 303 τις περισσότερες ώρες μέσα στο σπίτι, όλες βασικά, το κινητό ήτανε μια λύση για
- 304 κάποιους και είμαι και γω μέσα σε αυτούς, στο να σκοτώσεις τον χρόνο σου σκρόλαρες
- 305 στο Instagram, στο youtube άκουγα μουσική...η καραντίνα εμένα με έφερε πιο κοντά
- 306 στην μουσική, ήρθα σε επαφή με την μουσική πιο πολύ σε σχέση με πριν γιατί ξέρεις

Commented [AD22]: (Code1) Συνθήκες επικοινωνίας κατά την πανδημία. Δεδομένα για την επικοινωνία των συμμετεχόντων κατά την πανδημία, αλλάξτε αξιολογήστε σχετικά με την ποιότητα της επικοινωνίας: κοινωνικές, οικονομικές, διαταραχές, Δομικό και γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο

(Code5) Αλλάξτε, συμπεριφορών και δραστηριοτήτων κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές συμπεριφορών και νοητικών διαδικασιών, αλλάξτε, συνθηκών. Κοινωνικές, εσωτερικές και πιθανό τραύμα. Ο αντικείμενος της πανδημίας στο κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο.

(Code6) Συνασθήματα και ψυχολογικές αντιδράσεις κατά την πανδημική περίοδο. Περιγράφει για ψυχολογικές και συναισθηματικές αλλαγές κατά την περίοδο της πανδημίας, επιπτώσεις και πιθανό τραύμα.

(Code9) Περιγράφει κοινωνικής ατροφίας και κοινωνικής ενδυνάμυνσης. Εμπειρίες των συμμετεχόντων σχετικά με τις επιπτώσεις της πανδημίας ή της οικονομικής κρίσης.

(Code2) «Εθισμό» στις ηλεκτρονικές συσκευές. Πληροφορίες για εθιστικά φαινόμενα σχετικά με τα κινητά, τους υπολογιστές και την οθόνη κατά την περίοδο της πανδημίας.

Δ121

[Γραμμή]266: Γιάννης: κυρίως έγινε με τον υπολογιστή είναι απίστευτο εγώ την ήθελα λίγο άλλως την καραντίνα, με έπληρασε πολύ αρνητικά, γιατί στο σπίτι δεν περνούσα καθόλου καλά, όχι ότι γινόταν κάτι λάθος, απλά είμαι άνθρωπος που θέλω πολύ συχνά να είμαι έξω, δηλαδή να έχω φρέσκο αέρα, είμαι τέτοιος, οπότε μες στο σπίτι λίγο αποστασιοποιηθήκα από την μουσική, γαρής να το θέλω, σε λίγο του ότι προσπαθούσα να βγάλω έξω με φίλους, μου με παρέες για να ξεραστώ με τη φάση από τον κορονοϊό γιατί με επηρέαζε αρνητικά όπως έλεγα και ήταν δύσκολο και γενικά επειδή η μουσική με επηρέαζε, είμαι ευαίσθητος στο θέμα της μουσικής, με επηρεάζει ανάλογα με το τι ακούω, δηλαδή είχα μια τάση να ακούω Mayday και με κινούν έχω άνθρωπος ακόνος στο μυαλό μου από αναμνήσεις από αυτά, κυρίως όταν ακούω μουσική το συνδέω με αναμνήσεις και δημιουργώ ιστορίες στο μυαλό μου και ακούοντας μουσική σκεφτόμουνά πάρα πολύ και δεν ήθελα να είμαι σε τέτοια φάση να αναπολώ συνέχεια πως ήταν όλα πριν και τι έχασα, οπότε ήθελα να είμαι πιο ζήγοναστος, όσο μπορούσα, αυτό το περνούσα με το να μιλάω με τις ώρες με τα παιδιά στον υπολογιστή.

Συντονιστής: πως θα περιγράψες αυτήν την επικοινωνία Γιάννη.

Γιάννης: σίγουρα δεν είναι το ίδιο με το να βλέπεις τον άλλον από κοντά, τους φίλους, να τον κοιτάς τον άλλον στα μάτια, αλλά πάλι λέγαμε τις βλακείες μας, λέγαμε τελειώς άλλα πράγματα, που δεν αφορούν το κλείσιμο μες στο σπίτι, να μιλάμε για όνειρα για ταξίδια, για διάφορα πράγματα. Προσπαθούσα να ακούω μουσική αλλά κάπως ελαχιστοποιήθηκε δεν ξέρω γιατί, δεν εε.

Συντονιστής: δηλαδή σε σχέση με τον Βάγγο εσύ βίωσες το αντίθετο

Γιάννης: δεν ξέρω πριν την καραντίνα ασχολιόμουν πολλές ώρες και μετά μέσα στην καραντίνα το πήρα στραβά, δεν ξέρω γιατί, δεν έχω ιδέα, κυρίως αυτό.

Συντονιστής: τώρα που άνοιξαν τα πράγματα και επιστρέψατε στις δραστηριότητες σας πως θα περιγράφατε την κατάσταση.

Γιάννη: δεν ξέρω, είμαι ακόμη μπερδεμένος, μετά το λокντάουν χρειάζομαι και άλλο χρόνο πιστεύω. Η όρεξη δεν είναι ακριβώς ίδια όπως παλιά πριν τα λокντάουν εε δυστυχώς για πολλούς λόγους, εγώ προσωπικά έχω κατά μπερδευτεί με ότι γίνεται στον κόσμο και σκέφτομαι παράλληλα εκτός από την μουσική, πριν τον κόβριτ δεν μας ένοιωζε τίποτα ήταν η μουσική μας η παρέα και αυτά. Εγώ προσωπικά σκέφτομαι τώρα αλλιώς και δεν έχω πάντα την ίδια διάθεση για διάφορα πράγματα, είμαι αρκετά μπερδεμένος, ακόμη για να απαντήσω, σίγουρα δεν είναι πάντως τίποτα ίδιο καθόλου.

Συντονιστής: φυσικά διάλογο κάνουμε

Ιορδάνης: γαχα κολλητός και γω με το κινητό όπως είπε ο Γιάννης...η καραντίνα μας κατέστρεψε και όχι μόνο εμένα πιστεύω όλους μας, αλλά εντάξει..δεν μπορούσες να βγεις από το σπίτι και αυτό που είχαμε και με συγκεκριμένο ωράριο κάποιες φορές ήταν ακόμη πιο σκληρό και πιο βαρύ για εμάς πιστεύω, δεν μπορούσες να πας κάπου με φίλους να γουστάρεις..ναι αυτό..τώρα το κινητό αφού ήσουν όλη μέρα μέσα στο σπίτι, τις περισσότερες ώρες μέσα στο σπίτι, όλες βασικά, το κινητό ήτανε μια λύση για κάποιους και είμαι και γω μέσα σε αυτούς, στο να σκοτώσεις τον χρόνο σου σκρόλαρες στο Instagram, στο youtube άκουγα μουσική...η καραντίνα εμένα με έφερε πιο κοντά στην μουσική, ήρθα σε επαφή με την μουσική πιο πολύ σε σχέση με πριν γιατί ξέρεις

307 σπίτι, κλεισμένος, νοιώθεις μια μοναξιά δεν το λες και λίγο αυτό εε ναι...με χαλάρωνε
 308 με ηρεμούσε εε

309 Συντονιστής: εννοείς να παίζεις ή να ακούς;

310 Ιορδάνης: ναι και να παίζω μουσική με την κιθάρα, ας πούμε ήμουν ταραγμένος με όλα
 311 αυτά που έβλεπα στις ειδήσεις, το τι γινότανε στον κόσμο και έπιανα την κιθάρα μου
 312 και απλά ηρεμούσα ρε φίλε, έλεγα τώρα θα πάω στον κόσμο μου και αυτό, ζέφευγα

313 Δέσποινα: εγώ με το κινητό ειδικά στο πρώτο lockdown ήρθα πιο κοντά είναι η
 314 αλήθεια και με τον υπολογιστή αρκετά αλλά δεν μπορώ να πω ότι αυτό ήταν
 315 περισσότερο από ότι ήταν πριν, μέσα στην καραντίνα προσπάθησα να αλλάξω λίγο
 316 mindset και να το δω αλλιώς και ξεκίνησα να ασχολούμαι λίγο παραπάνω με την
 317 κιθάρα, άρχισα να διαβάζω κάποια βιβλία κι άρχισα να ακούω περισσότερη μουσική
 318 είναι η αλήθεια αλλά ναι τις ώρες του σχολείου και μετά ήμουν καρφομένη όλη την
 319 ώρα στον υπολογιστή και με επηρέασε πάρα πολύ, πάρα πολύ

320 Συντονιστής: Δηλαδή

321 Δέσποινα: εε είχα χαλάσει πολύ το πρόγραμμα του ύπνου δηλαδή κοιμόμουν στις 3-4
 322 περίπου κάθε μέρα, δηλαδή την άλλη μέρα ήμουν με 3-4 ώρες ύπνο εε είχα ξεκινήσει
 323 να πίνω καφέ που δεν έπινα, δεν πίνω καφέ, δεν μου αρέσει ο καφές και για να
 324 κρατήμαι λίγο έτσι ζήπνια έπινα καφέ και γενικά το χάσα λίγο και προφανώς τώρα που
 325 είμαστε δια ζώσης στο σχολείο κτλ είναι πολύ καλύτερα παρόλο που πάμε πάλι τόσες
 326 ώρες σχολείο το προτιμώ περισσότερο.

327 Συντονιστής: Ξαναμπήκες εύκολα στα πράγματα;

328 Δέσποινα: μμμ όχι δεν είναι το ίδιο, δεν μπορώ να πω ότι είναι το ίδιο, είμαι δευτέρα
 329 λυκείου, άρχισαν τα μαθήματα να σφίγγουνε και έχω βαρεθεί πιο πολύ και παραμελώ
 330 αρκετά πράγματα, νοιώθω ότι κάνω όλα τα πράγματα μαζί και τίποτα, ακούω μουσική
 331 και διαβάζω λίγο από το ένα μάθημα, λίγο από το άλλο, πετάγωμαι μελετώ λίγο
 332 κιθάρα, μετά μεπερδύω κάτι άλλο, λες και δεν μπορώ να συγκεντρωθώ, δεν ήμουν έτσι
 333 πριν. Και κιθάρα έχω παραμελήσει λίγο το πρακτικό μάθημα αλλά προσπάθη να τα
 334 ισοβαθμίσω λίγο χωρίς να επηρεάζω και εμένα ...και ελπίζω όταν θα τελειώσω από το
 335 σχολείο να ασχοληθώ περισσότερο με την μουσική κτλ, όσο μπορώ.

Commented [AD23]: (Code4) Συνασθημάτων και ψυχολογικές αντιδράσεις κατά την πανδημική περίοδο. Περιγραφές για ψυχολογικές και συνασθηματικές αλλαγές κατά την περίοδο της πανδημίας, επιπτώσεις και πιθανό τραύμα. (Code5) Αλλαγές συμπεριφορών και δραστηριοτήτων κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές σε μαθητικών και νοητικών διαδραστικών, αλλαγές συνθηκών. Κοινωνικός εαυτός και πιθανό τραύμα. Ο αντικτύπος της πανδημίας στο κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. (Code7) Η ενσωμάτωση και η σημασία της τέχνης στην ζωή του ανθρώπου. Εστιάζοντας στην περίοδο της πανδημίας. Συνασθημάτων, παραστάσεις και νοηματώδη για την τέχνη και την σημασία της στην περίοδο της πανδημίας. Διερεύνηση σχετικά με τις θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας στο πολιτισμικό κεφάλαιο. ΔΔ22 [Γραμμή 309: η καραντίνα εμένα με έφερε πιο κοντά στην μουσική, ήρθα σε επαφή με την μουσική πιο πολύ σε σχέση με πριν γιατί ζέρες σπίτι, κλεισμένος, νοιώθεις μια μοναξιά δεν το λες και λίγο αυτό εε ναι...με χαλάρονε με ηρεμούσε εε Συντονιστής: εννοείς να παίζεις ή να ακούς; Ιορδάνης: ναι και να παίζω μουσική με την κιθάρα, ας πούμε ήμουν ταραγμένος με όλα αυτά που έβλεπα στις ειδήσεις, το τι γινότανε στον κόσμο και έπινα την κιθάρα μου και απλά ηρεμούσα ρε φίλε, έλεγα τώρα θα πάω στον κόσμο μου και αυτό, ζέφευγα] ΔΔ23 Δέσποινα: εγώ με το κινητό ειδικά στο πρώτο lockdown ήρθα πιο κοντά είναι η αλήθεια και με τον υπολογιστή αρκετά αλλά δεν μπορώ να πω ότι αυτό ήταν περισσότερο από ότι ήταν πριν, μέσα στην καραντίνα προσπάθησα να αλλάξω λίγο mindset και να το δω αλλιώς και ξεκίνησα να ασχολούμαι λίγο παραπάνω με την κιθάρα, άρχισα να διαβάζω κάποια βιβλία κι άρχισα να ακούω περισσότερη μουσική είναι η αλήθεια αλλά ναι τις ώρες του σχολείου και μετά ήμουν καρφομένη όλη την ώρα στον υπολογιστή και με επηρέασε πάρα πολύ, πάρα πολύ Συντονιστής: Δηλαδή ...

Commented [AD24]: (Code2) «Εθισμός» στις ηλεκτρονικές συσκευές. Πληροφορίες για εθιστικά φαινόμενα σχετικά με τα κινητά, τους υπολογιστές και την οθόνη κατά την περίοδο της πανδημίας. (Code5) Αλλαγές συμπεριφορών και δραστηριοτήτων κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές σε μαθητικών και νοητικών διαδραστικών, αλλαγές συνθηκών. Κοινωνικός εαυτός και πιθανό τραύμα. Ο αντικτύπος της πανδημίας στο κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. ΔΔ23 [Γραμμή 318: Δέσποινα: εγώ με το κινητό ειδικά στο πρώτο lockdown ήρθα πιο κοντά είναι η αλήθεια και με τον υπολογιστή αρκετά αλλά δεν μπορώ να πω ότι αυτό ήταν περισσότερο από ότι ήταν πριν, μέσα στην καραντίνα προσπάθησα να αλλάξω λίγο mindset και να το δω αλλιώς και ξεκίνησα να ασχολούμαι λίγο παραπάνω με την κιθάρα, άρχισα να διαβάζω κάποια βιβλία κι άρχισα να ακούω περισσότερη μουσική είναι η αλήθεια αλλά ναι τις ώρες του σχολείου και μετά ήμουν καρφομένη όλη την ώρα στον υπολογιστή και με επηρέασε πάρα πολύ, πάρα πολύ Συντονιστής: Δηλαδή Δέσποινα: εε είχα χαλάσει πολύ το πρόγραμμα του ύπνου δηλαδή κοιμόμουν στις 3-4 περίπου κάθε μέρα, δηλαδή την άλλη μέρα ήμουν με 3-4 ώρες ύπνο εε είχα ξεκινήσει να πίνω καφέ που δεν έπινα, δεν πίνω καφέ, δεν μου αρέσει ο καφές και για να κρατήμαι λίγο έτσι ζήπνια έπινα καφέ και γενικά το χάσα λίγο και προφανώς τώρα που είμαστε δια ζώσης στο σχολείο κτλ είναι πολύ καλύτερα παρόλο που πάμε πάλι τόσες ώρες σχολείο το προτιμώ περισσότερο Συντονιστής: Ξαναμπήκες εύκολα στα πράγματα; Δέσποινα: μμμ όχι δεν είναι το ίδιο, δεν μπορώ να πω ότι είναι το ίδιο, είμαι δευτέρα λυκείου, άρχισαν τα μαθήματα να σφίγγουνε και έχω βαρεθεί πιο πολύ και παραμελώ αρκετά πράγματα, νοιώθω ότι κάνω όλα τα πράγματα μαζί και τίποτα, ακούω μουσική και διαβάζω λίγο από το ένα μάθημα, λίγο από το άλλο, πετάγωμαι μελετώ λίγο κιθάρα, μετά μεπερδύω κάτι άλλο, λες και δεν μπορώ να συγκεντρωθώ, δεν ήμουν έτσι πριν. Και κιθάρα έχω παραμελήσει λίγο το πρακτικό μάθημα αλλά προσπάθη να τα ισοβαθμίσω λίγο χωρίς να επηρεάζω και εμένα ...και ελπίζω όταν θα τελειώσω από

336 Άγγελος: Η καραντίνα μας έφερε ένα βάρος και στη ρουτίνα μας και γενικά
 337 προσπάθησα λίγο αυτό όμως να το φέρω λίγο πιο θετικό δηλαδή η καραντίνα μου
 338 πρόσφερε περισσότερο χρόνο να ασχοληθώ πιο πολλή με την οικογένεια μου και
 339 προσωπικά ασχολήθηκα περισσότερο με την μουσική γιατί είχα το χρόνο, δεν είχα το
 340 βάρος αν θα προλάβω έχω μαθήματα έχω να πάω εκεί. νομίζω ήταν όλα σαν
 341 αγλαυρία, από την άποψη ότι ήταν κουραστικό χρονικά, δεν προλάβαινα όλα τελευταία
 342 στιγμή

343 Συντονιστής: Ε εντάξει δεν είναι ότι δεν κάνετε τα μαθήματα απλά ήταν διαδικτυακά
 344 έτσι δεν είναι; Θα ήθελαν τον ίδιο χρόνο έτσι δεν είναι;

345 Άγγελος: καλά κύριε Ηλία να μην κοροϊδεύομαστε πίσω από το δάχτυλο μας ούτε το
 346 ένα τρίτο δεν εκανε μάθημα μην πω και λιγότερο (γέλια από όλους), τίποτα 2 χρόνια
 347 χαμένα εντελώς να δούμε πως θα καλύψουμε τα κενά.

348 Συντονιστής: όλοι συμφωνείτε ρε παιδιά; (Θετικές απαντήσεις από όλους τους
 349 μαθητές). Γέλια

350 Δέσποινα: εγώ μόνο για το φροντιστήριο διάβαζα και όχι τέλεια όπως παλιά.

351 Συντονιστής: Μάλιστα τι να πω..έλα Άγγελε σε διακόψαμε, έλεγες ότι μέσα στην
 352 καραντίνα βρήκες χρόνο, πως τον βρήκες δηλαδή;

353 Άγγελος: εμ καταρχάς επειδή είμαι και γω σαν τον Γιάννη θέλω να είμαι έξω,
 354 αναγκαστικά από τα μέτρα καθόμουνα μέσα, αφού δεν έβγαينا να ο χρόνος. Αν δεν τον
 355 σπαταλούσα και στο κινητό θα ταν καλύτερα βέβαια, αυξήθηκαν πολύ οι ώρες με το
 356 κινητό στην πρώτη καραντίνα και στη δεύτερη ακόμα παραπάνω. Εε αλλά και με την
 357 μουσική ασχολήθηκα περισσότερο.

358 Ειρήνη: στην καραντίνα αυξήθηκαν πολύ οι ώρες που ήμουν μπροστά από μια οθόνη,
 359 ιδιαίτερα κατά την διάρκεια της τηλεκατάρτισης, όλα γινόντουσαν μέσα από τον
 360 υπολογιστή, η μουσική βοήθησε σε αυτό, περνούσα χρόνο παίζοντας κιθάρα χαλάρινα,
 361 ημερούσα οπότε η μουσική είχε θετικές επιπτώσεις στο κομμάτι αυτό γιατί ήταν βαρύ
 362 όλο αυτό.

363 Συντονιστής: Πέτρο;

Commented [AD25]: (Code5) Αλλαγές συμπεριφοράν και δραστηριότητα κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές συμπεριφοράν και νοητικών διαδικασιών, αλλαγές συνήθειών. Κοινωνικός, αυτός και πιθανό τραύμα. Ο αντίκτυπος της πανδημίας στο κοινωνικό, πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο.

1Δ24
 [Γραμμή 342: Άγγελος: Η καραντίνα μας έφερε ένα βάρος και στη ρουτίνα μας και γενικά προσπάθησα λίγο αυτό όμως να το φέρω λίγο πιο θετικό δηλαδή η καραντίνα μου πρόσφερε περισσότερο χρόνο να ασχοληθώ πιο πολλή με την οικογένεια μου και προσωπικά ασχολήθηκα περισσότερο με την μουσική γιατί είχα το χρόνο, δεν είχα το βάρος αν θα προλάβω έχω μαθήματα έχω να πάω εκεί. νομίζω ήταν όλα σαν αγλαυρία, από την άποψη ότι ήταν κουραστικό χρονικά, δεν προλάβαινα όλα τελευταία στιγμή Συντονιστής: Ε εντάξει δεν είναι ότι δεν κάνετε τα μαθήματα απλά ήταν διαδικτυακά έτσι δεν είναι; Θα ήθελαν τον ίδιο χρόνο έτσι δεν είναι; Άγγελος: καλά κύριε Ηλία να μην κοροϊδεύομαστε πίσω από το δάχτυλο μας ούτε το ένα τρίτο δεν εκανε μάθημα μην πω και λιγότερο (γέλια από όλους), τίποτα 2 χρόνια χαμένα εντελώς να δούμε πως θα καλύψουμε τα κενά. Συντονιστής: όλοι συμφωνείτε ρε παιδιά; (Θετικές απαντήσεις από όλους τους μαθητές). Γέλια Δέσποινα: εγώ μόνο για το φροντιστήριο διάβαζα και όχι τέλεια όπως παλιά.]

Commented [AD26]: (Code2) «Εθισμό» στις ηλεκτρονικές συσκευές. Πληροφορίες για εθιστικά φαινόμενα σχετικά με τα κινητά, τους υπολογιστές και την οθόνη κατά την περίοδο της πανδημίας.
 1Δ25
 [Γραμμή360: Αν δεν τον σπαταλούσα και στο κινητό θα ταν καλύτερα βέβαια, αυξήθηκαν πολύ οι ώρες με το κινητό στην πρώτη καραντίνα και στη δεύτερη ακόμα παραπάνω. Εε αλλά και με την μουσική ασχολήθηκα περισσότερο. Ειρήνη: στην καραντίνα αυξήθηκαν πολύ οι ώρες που ήμουν μπροστά από μια οθόνη, ιδιαίτερα κατά την διάρκεια της τηλεκατάρτισης, όλα γινόντουσαν μέσα από τον υπολογιστή.]

Commented [AD27]: (Code5) Συναισθήματα και ψυχολογικές αντιδράσεις κατά την πανδημική περίοδο. Περιγραφές για ψυχολογικές και συναισθηματικές αλλαγές κατά την περίοδο της πανδημίας, επιπτώσεις και πιθανό τραύμα.
 (Code7) Η ανασκόληση και η σημασία της τέχνης στην ζωή του ανθρώπου. Εμπειρίες στην περίοδο της πανδημίας.
 Συναισθήματα, παραστάσεις και νοηματοδότησης για την τέχνη και την σημασία της στην περίοδο της πανδημίας. Διερεύνηση σχετικά με τις θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας στο πολιτισμικό κεφάλαιο.
 1Δ26
 [Γραμμή366: η μουσική βοήθησε σε αυτό, περνούσα χρόνο παίζοντας κιθάρα χαλάρινα, ημερούσα οπότε η μουσική είχε θετικές επιπτώσεις στο κομμάτι αυτό γιατί ήταν βαρύ όλο αυτό.]

364 Πέτρος: και γω πάντα είχα καλή σχέση με το κινητό είτε ήθελα να πάρω κάτι ή
 365 σιδήψετε αν και έχω υπολογιστή στο κινητό πάντα..αλλά στην καραντίνα έκανα πολλά
 366 πράγματα ανούσια στο κινητό, δηλαδή έβλεπα μαλακίες στο Instagram πχ χωρίς λόγο,
 367 στο Youtube χωρίς λόγο..την περισσότερη ώρα της μέρας έτρωγα έτσι εε γενικά
 368 βόηθησε όμως, έκανα πρόοδο στην κιθάρα στο παικτικό κομμάτι αλλά ήθελα να κάνω
 369 πολλά περισσότερα από ότι έκανα

370 Συντονιστής: τι έγινε Βαγγέλη με εσένα στα λοκντάουν

371 Βαγγέλης: γενικά στα λοκντάουν έπαιζα πολύ κιθάρα, τώρα..εντάξει έβλεπα ταινίες,
 372 άκουγα πολύ μουσική στο κινητό, όλη μέρα είμαι με τα ακουστικά και ακούω κάτι δεν
 373 υπάρχει στιγμή που να μην ακούω μουσική, το προτιμώ από το να μιλήσω με κάποιον,
 374 αλλά θα μιλήσω με τους φίλους και στο Instagram.

375 Συντονιστής: πως θα περιέγραφε αυτήν την επικοινωνία με τα φιλαράκια;

376 Βαγγέλης: δεν άλλαξε και πολύ αυτό εκτός του ότι μιλούσαμε στο chat και την ώρα του
 377 σχολείου, σίγουρα το λοκντάουν μας έκανε να μιλάμε πιο πολύ εκεί, αλλά ακόμη μιλάω
 378 έτσι στο chat.

379 Συντονιστής: να καταλάβω λίγο..δηλαδή αντί να βγειτε τώρα μια βόλτα μιλάτε από μια
 380 πάλι;

381 Βαγγέλης: όχι όχι κανονικά βγαίνω

382 Συντονιστής: Οκ γιατί έτσι κατάλαβα, εντάξει

383 Συντονιστής: Στα λοκντάουν πως τα πέρασε Γιώργο

384 Γιώργος: εμένα μου άρεσε λίγο το σκηνικό εκ του ασφαλούς μιλάω πάντα δηλαδή αφού
 385 δεν με επηρέαζε κάπως οικονομικά το λοκντάουν και δεν πάλευα για επιβίωση..εμένα
 386 μου άρεσε..ούτως η άλλος ήμουν και είμαι που δεν είμαι πολύ του έξω μου αρέσει το
 387 σπίτι έχω πράγματα να κάνω στο σπίτι, παίζω συνέχεια κιθάρα δεν χρειάζομαι κάτι
 388 άλλο στη ζωή.. οπότε αυτή τη φορά είχα μια σοβαρή δικαιολογία..έπειθε ότι θα κάτσω
 389 σπίτι πχ να παίζω κιθάρα..άλλες φορές μου λέγαν άντε να βγούμε έξω ξέρω γω και
 390 έλεγα θα κάτσω σπίτι..εε και τι θα κάνεις πάμε έξω...αυτή την φορά δεν χρειάζομαι
 391 δικαιολογίες για να μην βγω..

Commented [AD28]: (Code2) «Εθισμό» στις ηλεκτρονικές συσκευές. Πληροφορίες για εθιστικό φαινόμενο σχετικά με τα κινητά, τους υπολογιστές και την οθόνη κατά την περίοδο της πανδημίας.
1Δ27

[Γραμμή370: Πέτρος: και γω πάντα είχα καλή σχέση με το κινητό είτε ήθελα να πάρω κάτι ή σιδήψετε αν και έχω υπολογιστή στο κινητό πάντα. αλλά στην καραντίνα έκανα πολλά πράγματα ανούσια στο κινητό, δηλαδή έβλεπα μαλακίες στο Instagram πχ χωρίς λόγο, στο Youtube χωρίς λόγο. την περισσότερη ώρα της μέρας έτρωγα έτσι]

Commented [AD29]: (Code9) Περιγραφές κοινωνικής απροφίας και κοινωνικής ενδόρρηξης. Εμφανίζονται συμμετεχόντων σχετικά με τις επιπτώσεις της πανδημίας ή της οικονομικής κρίσης.
(Code7) Η ενσωμάτωση και η σημασία της τέχνης στην ζωή του ανθρώπου. Εστιάζοντας στην περίοδο της πανδημίας.

Συνασθήματα, παρουσιάζονται και νοηματοδότησης για την τέχνη και την σημασία της στην περίοδο της πανδημίας. Διακρίνεται σχετικά με τις θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας στο πολιτισμικό κεφάλαιο.

(Code3) Συνθήκες επικοινωνίας κατά την πανδημία. Δεδομένα για την επικοινωνία των συμμετεχόντων κατά την πανδημία, αλλαγές, αջολογήσεις σχετικά με την ποιότητα της επικοινωνίας, κοινωνικές διαταραχές, Δομικό και γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο.
1Δ28

[Γραμμή377: γενικά στα λοκντάουν έπαιζα πολύ κιθάρα, τώρα..εντάξει έβλεπα ταινίες, άκουγα πολύ μουσική στο κινητό, όλη μέρα είμαι με τα ακουστικά και ακούω κάτι δεν υπάρχει στιγμή που να μην ακούω μουσική, το προτιμώ από το να μιλήσω με κάποιον, αλλά θα μιλήσω με τους φίλους και στο Instagram. Συντονιστής: πως θα περιέγραφε αυτήν την επικοινωνία με τα φιλαράκια;

Βαγγέλης: δεν άλλαξε και πολύ αυτό εκτός του ότι μιλούσαμε στο chat και την ώρα του σχολείου, σίγουρα το λοκντάουν μας έκανε να μιλάμε πιο πολύ εκεί, αλλά ακόμη μιλάω έτσι στο chat]

Commented [AD30]: (Code5) Αλλαγές συμπεριφορών και δραστηριοτήτων κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές συμπεριφορών και νοητικών διαδικασιών, αλλαγές συνήθων Κοινωνικός αυτός και πιθανό τραύμα. Ο αντικείμενος της πανδημίας στο κοινωνικό (Κοινωνική ανασφάλεια ή κλειστότητα), πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο.

(Code9) Περιγραφές κοινωνικής απροφίας και κοινωνικής ενδόρρηξης. Εμφανίζονται συμμετεχόντων σχετικά με τις επιπτώσεις της πανδημίας ή της οικονομικής κρίσης.
(Code6) Συνασθήματα και γνωσιογενείς αντιδράσεις κατά την πανδημική περίοδο. Περιγραφές για γνωσιογενείς και συναισθηματικές αλλαγές κατά την περίοδο της πανδημίας, επιπτώσεις και πιθανό τραύμα.
1Δ29

[Γραμμή390: Γιώργος: εμένα μου άρεσε λίγο το σκηνικό εκ του ασφαλούς μιλάω πάντα δηλαδή αφού δεν με επηρέαζε κάπως οικονομικά το λοκντάουν και δεν πάλευα για επιβίωση, εμένα μου άρεσε. ούτως η άλλος ήμουν και είμαι που δεν είμαι πολύ έξω μου αρέσει το σπίτι έχω πράγματα να κάνω στο σπίτι οπότε αυτή τη

φορά είχα μια σοβαρή δικαιολογία. έπειθε ότι θα κάτσω σπίτι πχ να παίζω κιθάρα. άλλες φορές μου λέγαν άντε να βγούμε έξω ξέρω γω και έλεγα θα κάτσω σπίτι..εε και τι θα κάνεις πάμε έξω... αυτή την φορά δεν χρειάζομαι δικαιολογίες για να μην βγω.]

392 Κέλλυ: προσωπικά..εγώ θα έλεγα στο πρώτο λοκντάουν με βοήθησε από κει και μετά
393 όχι..νομίζω ότι απλά αυτό ήταν γιατί είμαι λάκκο και στο πρώτο νομίζω ότι είχα πιο
394 πολλή χρόνο, διάβαζα και έπαιζα και καθάρα πιο πολύ για ένα διάστημα στην
395 αρχή..μετά όχι..μετά έχασα τελείως την επαφή με την καθάρα..

396 Συντονιστής: τι άλλαξε;

397 Κέλλυ: μετά από ένα σημείο με τα λοκντάουν είναι λογικό να χάσεις την όρεξη σου
398 γενικότερα, ειδικά στο πρώτο από ένα σημείο και μετά, ήταν πολύ απότομο, άντε στην
399 αρχή είχα ενθουσιαστεί γιατί είχα χρόνο στη διαθεσή μου αλλά από ένα σημείο και μετά
400 γίνεται μονότονο κουράζεσαι δεν έχεις δει ανθρώπους για πάρα πολύ καιρό και δεν
401 έχεις όρεξη για το στιδήποτε και ακόμα και τη μουσική..

402 Συντονιστής: πως περνούσες την μέρα σου σε αυτή τη φάση;

403 Κέλλυ: κινητό... φουλ τηλεόραση, τόσα σήριαλ και ταινίες δεν είχα δει όσο είχα δει
404 εκείνο το διάστημα στην πρώτη την καραντίνα και εθίστηκα τόσο πολύ με αυτά που σε
405 κάποια φάση με έπιασε να πηγαίνω και στην τουαλέτα με το κινητό και λέω τι
406 κάνεις..αλλά ενώ το κατάλαβα ακόμη το κάνω αυτό χαχαχα...αλλά εντάζει τα λέγαμε
407 και με τις φίλες μου συνέχεια, τηλεφωνα, μηνύματα βιντεοκλήσεις τα πάντα

408 Ιορδάνης: χαχα τρελό ρε και γω έχω τρελαθεί με το κινητό...πάντως και εμένα... έτσι
409 και μου έπαιρναν οι γονείς το κινητό, φάση τιμωρία και έτσι γιατί το χα όλη μέρα
410 ανοιχτό και μου έβγαιναν τα μάτια..τρελανόμουν τελείως και δεν έκανα τίποτα, μου
411 ερχόταν να σπάσω τα πάντα

412 Συντονιστής: πως σου φάνηκε αυτή η επικοινωνία;

413 Κ: εντάζει πολύ χειρότερο προφανώς

414 Συντονιστής: Τώρα που άνοιξε κάπως η κατάσταση τι λες αποκαταστάθηκαν όλα;

415 Κ: δεν είναι όπως πριν σε καμία περίπτωση εε νομίζω ότι μετά από όλο αυτό που
416 έχουμε περάσει τα δύο χρόνια είμαστε όλοι πολύ πιο διαφορετικοί και όχι προς το
417 καλύτερο αλλά προς το χειρότερο, είμαστε όλοι πιο αφηρημένοι πιο αποκομμένοι από
418 την πραγματικότητα άσχετα που είμαστε συνέχεια βομβαρδισμένοι από τις πληροφορίες
419 στις ειδήσεις με τις χιλιάδες νεκρούς, νομίζω όλοι είμαστε σε μια κατάσταση αδράνειας
420 κατά κάποιο τρόπο έχουμε χάσει την επαφή...να πω ότι είναι κακό και αυτό με τις

Commented [AD31]: (Code5) Αλλαγές συμπεριφοράς και δραστηριότητων κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές σωματικών και νοητικών διαδικασιών, αλλαγές συνηθειών. Κοινωνικός εαυτός και πιθανό τραύμα. Ο αντίκτυπος της πανδημίας στο κοινωνικό (Κοινωνική ανοχή/απόσταση ή κλειστότητα), πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. (Code4) Συναισθήματα και ψυχολογικές αντιδράσεις κατά την πανδημική περίοδο. Περιγραφές για ψυχολογικές και συναισθηματικές αλλαγές κατά την περίοδο της πανδημίας, επιπτώσεις και πιθανό τραύμα. 1230

[Γραμμή397: Κέλλυ: προσωπικά..εγώ θα έλεγα στο πρώτο λοκντάουν με βοήθησε από κει και μετά όχι..νομίζω ότι απλά αυτό ήταν γιατί είμαι λάκκο και στο πρώτο νομίζω ότι είχα πιο πολλή χρόνο, διάβαζα και έπαιζα και καθάρα πιο πολύ για ένα διάστημα στην αρχή..μετά όχι..μετά έχασα τελείως την επαφή με την καθάρα.. Συντονιστής: τι άλλαξε; Κέλλυ: μετά από ένα σημείο με τα λοκντάουν είναι λογικό να χάσεις την όρεξη σου γενικότερα, ειδικά στο πρώτο από ένα σημείο και μετά, ήταν πολύ απότομο, άντε στην αρχή είχα ενθουσιαστεί γιατί είχα χρόνο στη διαθεσή μου αλλά από ένα σημείο και μετά γίνεται μονότονο κουράζεσαι δεν έχεις δει ανθρώπους για πάρα πολύ καιρό και δεν έχεις όρεξη για το στιδήποτε και ακόμα και τη μουσική..]

Commented [AD32]: (Code5) Συνθήκες επικοινωνίας κατά την πανδημία. Δεδομένα για την επικοινωνία των συμμετεχόντων κατά την πανδημία, αλλαγές, αξιολογήσεις σχετικά με την ποιότητα της επικοινωνίας, κοινωνικές διαταραχές, Δομικό και γνωστικό κοινωνικό κεφάλαιο. (Code2) «Εθισμό» στις ηλεκτρονικές συσκευές. Πληροφορίες για εθιστικά φαινόμενα σχετικά με τα κινητά, τους υπολογιστές και την οθόνη κατά την περίοδο της πανδημίας. 1231

[Γραμμή408: Κέλλυ: κινητό... φουλ τηλεόραση, τόσα σήριαλ και ταινίες δεν είχα δει όσο είχα δει εκείνο το διάστημα στην πρώτη την καραντίνα και εθίστηκα τόσο πολύ με αυτά που σε κάποια φάση με έπιασε να πηγαίνω και στην τουαλέτα με το κινητό και λέω τι κάνεις..αλλά ενώ το κατάλαβα ακόμη το κάνω αυτό χαχαχα...αλλά εντάζει τα λέγαμε και με τις φίλες μου συνέχεια, τηλεφωνα, μηνύματα βιντεοκλήσεις τα πάντα Ιορδάνης: χαχα τρελό ρε και γω έχω τρελαθεί με το κινητό...πάντως και εμένα... έτσι και μου έπαιρναν οι γονείς το κινητό, φάση τιμωρία και έτσι γιατί το χα όλη μέρα ανοιχτό και μου έβγαιναν τα μάτια..τρελανόμουν τελείως και δεν έκανα τίποτα, μου ερχόταν να σπάσω τα πάντα Συντονιστής: πως σου φάνηκε αυτή η επικοινωνία; Κ: εντάζει πολύ χειρότερο προφανώς]

421 μάσκες υπό την έννοια ότι γνώρισες άτομα μετά πχ στο φροντιστήριο και δεν έχω δει
 422 καν το πρόσωπό τους και όταν το είδα για πρώτη φορά έμεινα λίγο γιατί δεν τους
 423 αναγνώριζα χωρίς τη μάσκα και γιατί έβλεπα μόνο τα μάτια οπότε αυτό ήταν λίγο κακό
 424 και περίεργο εε δεν είναι καθόλου ευχάριστο να μην βλέπεις τις εκφράσεις...εγώ νομίζω
 425 από την καραντίνα δεν θα έλεγα ότι ήταν θετικό αλλά το είχα βάλει στόχο να
 426 προσπαθήσω να το διατηρήσω στο φυσιολογικό θα κάνω ότι μπορώ για να το
 427 αντιμετωπίσω, γιατί αν δεν το αντιμετωπίζα έτσι νομίζω...πολλά άτομα έχασαν τον
 428 εαυτό τους πέρυσι με ένα χρόνο ολόκληρο καραντίνα και εγώ ήμουν από αυτά τα
 429 ελάχιστα άτομα που προσπάθησαν ως το τέλος να μην τους πάρει από κάτω, η όλη
 430 κατάσταση]

431 Συντονιστής: εντάξει τον Πέτρο τον έχω μαθητή στην Κατερίνη γνωρίζομαστε δηλαδή
 432 καλά και να πω ότι θα συνεχίσει με σπουδές στην Μουσικολογία, Πέτρο πως ήταν μέσα
 433 στην καραντίνα;

434 Πέτρος: σε σχέση με την μουσική;

435 Συντονιστής: οτιδήποτε σου έρχεται σαν εμπειρία

436 Πέτρος: θα το συνοψίσω σε μια φράση ... [ακόμη και στην καραντίνα όταν άκουγα
 437 μουσική δεν αισθανόμουν ότι είμαι στην καραντίνα γενικά...τόρα στα άλλα ότι είπαν και
 438 οι άλλοι δεν έχω να πω κάτι άλλο

439 Συντονιστής: ΟΚ Σπυριδούλα

440 Σπυριδούλα: βασικά εντάξει με τόσες ώρες στο σπίτι, κάπου πρέπει να τις
 441 αναπληρώσεις, εγώ με τον υπολογιστή το έπαθα, μπορεί να καθόμουν από το πρωί
 442 μέχρι το βράδυ σε μια οθόνη και δεν δούλευα ή κάτι, έπαιζα παιχνίδια έβλεπα ταινίες
 443 σειρές τέτοια, έκανα και λίγο γυμναστική εντάξει...αλλά εντάξει με την πανδημία αυτό
 444 που θέλω να πω είναι ότι γίναμε αντικειμενικοί εντελώς...εε καμία επαφή με κανέναν
 445 μόνο για σούπερ μάρκετ και με φίλους μόνο με δύο λίγο έκανα ελάχιστη παρέα και με
 446 την οικογένεια...και όταν ανοίξαμε μετά μου έλεγαν οι φίλοι μου άντε έλα να βγούμε
 447 έξω να πούμε ένα ποτάκι ένα τέτοιο δεν ήθελα με τίποτα. Ένοιωθα ότι είχα γίνει
 448 αντικειμενική κατάλαβες, ότι δεν ήθελα να βγω έξω εε με το ζόρι αλήθεια με πηζάνε
 449 πόσο καιρό και μια μέρα λέω άντε να μην τους χαλάσω το χατίρι και πάλι δεν ήθελα να
 450 βγω, μου έχει μείνει αυτό το κλείσιμο που είχαμε και ήθελα να κάτσω στο σπίτι ας
 451 πούμε αυτό με τις πιτζάμες.]

Commented [AD33]: (Code4) Συναισθήματα και ψυχολογικές αντιδράσεις κατά την πανδημική περίοδο. Περιγραφές για ψυχολογικές και συναισθηματικές αλλαγές κατά την περίοδο της πανδημίας, επιπτώσεις και πιθανό τραύμα. (Code5) Αλλαγές συμπεριφοράς και δραστηριότητας κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές σε μαθησιακών και νοητικών διαδικασιών, αλλαγές συνήθειών. Κοινωνικός εαυτός και πιθανό τραύμα. Ο αντικτύπος της πανδημίας στο κοινωνικό (Κοινωνική ανεπάρκεια ή κλειστότητα), πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. 1Δ32
 [Γραμμή419: Συντονιστής: Τώρα που άνοιξε κάποιος η κατάσταση τι λες αποκαταστάθηκαν όλα;
 Κ. δεν είναι όπως πριν σε καμία περίπτωση σε νομίζω ότι μετά από όλο αυτό που έχουμε περάσει τα δύο χρόνια είμαστε όλοι πολύ πιο διαφορετικοί και όχι προς το καλύτερο αλλά προς το χειρότερο, είμαστε όλοι πιο απαιτημένοι πιο αποκομμένοι από την πραγματικότητα άσχετα που είμαστε συνέχεια βομβαρδισμένοι από τις πληροφορίες στις ειδήσεις με τις μιλιώδες νεκρούς, νομίζω όλοι είμαστε σε μια κατάσταση αβύσσας, κατά κάποιο τρόπο έχουμε χάσει την επαφή... να πω ότι είναι κακό και αυτό με τις μάσκες... εγώ νομίζω από την καραντίνα δεν θα έλεγα ότι ήταν θετικό αλλά το είχα βάλει στόχο να προσπαθήσω να το διατηρήσω στο φυσιολογικό θα κάνω ότι μπορώ για να το αντιμετωπίσω, γιατί αν δεν το αντιμετωπίζα έτσι νομίζω...πολλά άτομα έχασαν τον εαυτό τους πέρυσι με ένα χρόνο ολόκληρο καραντίνα και εγώ ήμουν από αυτά τα ελάχιστα άτομα που προσπάθησαν ως το τέλος να μην τους πάρει από κάτω, η όλη κατάσταση]

Commented [AD34]: (Code7) Η ενσώχληση και η σημασία της τέχνης στην ζωή του ανθρώπου. Εστιάζοντας στην περίοδο της πανδημίας, Συναισθήματα, παραστάσεις και νοηματοδοτήσεις για την τέχνη και την σημασία της στην περίοδο της πανδημίας. Διαρεύνηση σχετικά με τις θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας στο πολιτισμικό κεφάλαιο. 1Δ33
 [Γραμμή441: ακόμη και στην καραντίνα όταν άκουγα μουσική δεν αισθανόμουν ότι είμαι στην καραντίνα]

Commented [AD35]: (Code2) «Εθισμός» στις ηλεκτρονικές συσκευές. Πληροφορίες για εθιστικά φαινόμενα σχετικά με τα κινητά, τους υπολογιστές και την οθόνη κατά την περίοδο της πανδημίας. (Code4) Συναισθήματα και ψυχολογικές αντιδράσεις κατά την πανδημική περίοδο. Περιγραφές για ψυχολογικές και συναισθηματικές αλλαγές κατά την περίοδο της πανδημίας, επιπτώσεις και πιθανό τραύμα. (Code5) Αλλαγές συμπεριφοράς και δραστηριότητας κατά την πανδημία. Περιγράφονται αλλαγές σε μαθησιακών και νοητικών διαδικασιών, αλλαγές συνήθειών. Κοινωνικός εαυτός και πιθανό τραύμα. Ο αντικτύπος της πανδημίας στο κοινωνικό (Κοινωνική ανεπάρκεια ή κλειστότητα), πολιτισμικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. 1Δ34
 [Γραμμή 445: Σπυριδούλα: βασικά εντάξει με τόσες ώρες στο σπίτι, κάπου πρέπει να τις αναπληρώσεις, εγώ με τον υπολογιστή το έπαθα, μπορεί να καθόμουν από το πρωί μέχρι το βράδυ σε μια οθόνη και δεν δούλευα ή κάτι, έπαιζα παιχνίδια έβλεπα ταινίες σειρές τέτοια, έκανα και λίγο γυμναστική εντάξει...αλλά εντάξει με την πανδημία αυτό που θέλω να πω είναι ότι γίναμε αντικειμενικοί εντελώς...εε καμία επαφή με κανέναν μόνο για σούπερ μάρκετ και με φίλους μόνο με δύο λίγο έκανα ελάχιστη παρέα και με την οικογένεια... και όταν ανοίξαμε μετά μου έλεγαν οι φίλοι μου άντε έλα να βγούμε έξω να πούμε ένα ποτάκι ένα τέτοιο δεν ήθελα με τίποτα. Ένοιωθα ότι είχα γίνει αντικειμενική κατάλαβες, ότι δεν ήθελα να βγω έξω εε με το ζόρι αλήθεια με πηζάνε πόσο καιρό και μια μέρα λέω άντε να μην τους χαλάσω το χατίρι και πάλι δεν ήθελα να βγω, μου έχει μείνει αυτό το κλείσιμο που είχαμε και ήθελα να κάτσω στο σπίτι ας πούμε αυτό με τις πιτζάμες.]

- 452 Συντονιστής: Σπυριδούλα ξέρω πως μέσα στην πανδημία ξενοίκιασε από την Κατερίνη
453 που δουλεύεις και γύρισες στο χωριό
- 454 Σπυριδούλα: Ναι τότε δεν μας είχε βγάλει σε αναστολή αυτός γιατί κάτι είχε κάνει με
455 κάτι χαρτιά και κάτι τέτοια και μας απέλυσε για να πάρουμε ταμείο ανεργίας και
456 εφόσον μας απέλυσε θα έπαιρνα κάπου στα 400 ευρώ και δεν μπορούσα να ζω πλέον
457 μόνη μου οπότε άφησα το σπίτι άφησα τα πάντα και γύρισα πίσω γιατί αλλιώς δεν, δεν
458 γινόταν να μένω μόνη μου
- 459 Συντονιστής: Η επιστροφή πως ήταν;
- 460 Σπυριδούλα: αα δύσκολη γιατί είχα συνηθίσει μόνη μου και μετά με άλλα τρία άτομα
461 στο σπίτι είχα τρελαθεί λίγο άλλο και αυτό... που θέλεις να τους σκοτώσεις όλους... θέλεις
462 να μείνεις λίγο μόνος σου.
- 463 Συντονιστής: τι ευκαιρίες είχες στο χωριό γυρνώντας καλλιτεχνικά τουλάχιστον
- 464 Σπυριδούλα: φιλαρμονική, χορωδία δεν μπορείς να κάνεις κάτι άλλο μετά σε άλλο
465 χωριό... αλλά δεν μου αρέσει κάτι και παλιά που πήγαινα φιλαρμονική δεν... τα παιδιά
466 εκεί πάνε με το ζόρι και μου την σπάει αυτό. Χορωδία πάλι πήγα πολύ λίγο δεν μου
467 άρεσαν τα τραγούδια κάτι ύποπτα γαχα αυτά των χορωδιών
- 468 Συντονιστής: εσύ με την μουσική.. τραγουδάς ξέρω πως προέκυψε αυτό
- 469 Σπυριδούλα: έκανα κιθάρα παλιά με εσένα πριν να φύγεις από το χωριό με έβαλες να
470 τραγουδήσω κάτι ασκήσεις μου είπες αα ωραία φωνή και έτσι τσοκού τσοκού μήκη
471 το μικρόβιο αλλά μετά που έφυγες σταμάτησα μαθήματα και τέτοια
- 472 Συντονιστής: πες μας και για αγαπημένα ρεπερτόρια
- 473 Σπυριδούλα: εντάξει του Κ. παιδί είμαι οπότε ροκ από την κοιλιά της μαμάς ξέρεις
- 474 Συντονιστής: οκ ευχαριστώ, ξένα ελληνικά;
- 475 Σπυριδούλα: λίγα ελληνικά τα πιο πολλά ξένα
- 476 Συντονιστής: πως το σκέφτεστε όλο αυτό που θα κάνουμε πως το φαντάζεστε;
- 477 Λέσποινα: Εγώ πιο πριν δύστυχώς δεν είχα την τύχη να μπω σε κάποιο σύνολο δεν είχα
478 ζαναπαίξει με άλλους.. να κάνω κάποιο γκρουπάκι με φίλους μου γιατί δεν ακούνε το

Commented [AD36]: (Code#) Περιγραφές κοινωνικής ατροφίας και κοινωνικής ενδόνηξης. Εμπειρίες των συμμετεχόντων σχετικά με τις επιπτώσεις της πανδημίας ή της οικονομικής κρίσης; (Code#) Επιπτώσεις στο οικονομικό κεφάλαιο. Οι συνέπειες της πανδημίας ή οικιακής και της οικονομικής κρίσης ως προς τα οικονομικά ζητήματα των συμμετεχόντων ή των γονιών τους. 1Δ35

[Γραμμή457: Συντονιστής: Σπυριδούλα ξέρα πως μέσα στην πανδημία ξενοίκιασε από την Κατερίνη που δουλεύεις και γύρισες στο χωριό
Σπυριδούλα: Ναι τότε δεν μας είχε βγάλει σε αναστολή αυτός γιατί κάτι είχε κάνει με κάτι χαρτιά και κάτι τέτοια και μας απέλυσε για να πάρουμε ταμείο ανεργίας και εφόσον μας απέλυσε θα έπαιρνα κάπου στα 400 ευρώ και δεν μπορούσα να ζω πλέον μόνη μου οπότε άφησα το σπίτι άφησα τα πάντα και γύρισα πίσω γιατί αλλιώς δεν, δεν γινόταν να μένω μόνη μου

Συντονιστής: Η επιστροφή πως ήταν;
Σπυριδούλα: αα δύσκολη γιατί είχα συνηθίσει μόνη μου και μετά με άλλα τρία άτομα στο σπίτι είχα τρελαθεί λίγο άλλο και αυτό... που θέλεις να τους σκοτώσεις όλους... θέλεις να μείνεις λίγο μόνος σου.]

Commented [AD37]: (Code# 3) Ευκαιρίες για μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση με θετικό ή αρνητικό πρόσημο. Δεδομένα για τοπικούς φορείς που προσφέρουν ευκαιρίες για μουσική παιδεία όπως οδείο, μουσικά εργαστήρια σε πολιτιστικούς συλλόγους ή για την έλλειψη αυτών και την ελληνική μουσικόν εικόνηση που θα εκασπορούν τις επιθυμίες των συμμετεχόντων. Εστίαση στη διερεύνηση του εθελόνητο κεφάλαιο (Code# 1). Διερεύνηση/μέτρηση σχετικά με το πολιτισμικό κεφάλαιο των νέων στον Κολυδρό – διερεύνηση των μουσικών κώμων των συμμετεχόντων. Εμπειρικά δεδομένα για πολιτιστικές θεσμικές τοπικές δράσεις, μουσικές εμπειρίες, μουσική εκπαίδευση/ενασχόληση, μουσικά όργανα, αγαπημένα ρεπερτόρια. 1Δ36

[Γραμμή 468: Συντονιστής: τι ευκαιρίες είχες στο χωριό γυρνώντας καλλιτεχνικά τουλάχιστον
Σπυριδούλα: φιλαρμονική, χορωδία δεν μπορείς να κάνεις κάτι άλλο μετά σε άλλο χωριό... αλλά δεν μου αρέσει κάτι και παλιά που πήγαινα φιλαρμονική δεν... τα παιδιά εκεί πάνε με το ζόρι και μου την σπάει αυτό Χορωδία πάλι πήγα πολύ λίγο δεν μου άρεσαν τα τραγούδια κάτι ύποπτα γαχα αυτά των χορωδιών
Συντονιστής: εσύ με την μουσική.. τραγουδάς ξέρω πως προέκυψε αυτό
Σπυριδούλα: έκανα κιθάρα παλιά με εσένα πριν να φύγεις από το χωριό με έβαλες να τραγουδήσω κάτι ασκήσεις μου είπες αα ωραία φωνή και έτσι τσοκού τσοκού μήκη το μικρόβιο αλλά μετά που έφυγες σταμάτησα μαθήματα και τέτοια
Συντονιστής: πες μας και για αγαπημένα ρεπερτόρια
Σπυριδούλα: εντάξει του Κ. παιδί είμαι οπότε ροκ από την κοιλιά της μαμάς ξέρεις
Συντονιστής: οκ ευχαριστώ, ξένα ελληνικά;
Σπυριδούλα: λίγα ελληνικά τα πιο πολλά ξένα]

479 είδος που ακούω εγώ δεν έχουμε πολλά κοινά στο θέμα μουσική και η πρώτη φορά
480 είναι τώρα. Πάντως στην ιδέα να παίζω με άλλους.. με αγχώνει θα έλεγα, έπαιζα μόνο
481 με τον κύριο της κλασικής και στο σπίτι δεν ήθελα ούτε να με ακούν η μαμά.

482 Κέλλυ: εγώ με την μπάντα έχω ενθουσιαστεί αρκετά, δεν έχω καμία εμπειρία και
483 ανυπομονώ να δω πως θα λειτουργήμε όλοι μαζί

484 Συντονιστής: ποιες είναι οι προσδοκίες σου δηλαδή για πες..

485 Κέλλυ: πιστεύω θα έχει πολύ πλάκα και θα είναι μια πολύ καλή εμπειρία που θα
486 δημιουργήσει και φιλίες και θα ωθήσει να κάνουμε και άλλα πράγματα με την μουσική
487 αργότερα, γιατί θα καταλάβουμε πως λειτουργεί το όλο κομμάτι και θα να πολύ
488 καλύτερα..και θεωρώ ότι αν είμαι σε κάποιο γκρουπ όπως κάποιο φίλοι μου στην
489 Θεσ/νίκη θα έπαιζα και η ίδια πολύ περισσότερο, δηλαδή αυτό που πρόσεξα είναι ότι
490 αυτοί που είναι σε γκρουπάκια σε σχέση με έμενα που παίζω μόνος μου είχαν ένα
491 επίπεδο βελτίωσης πολύ γρηγορότερα από μένα και έπαιζαν πολύ περισσότερο, ότι και
492 να κάνεις το να το κάνεις μαζί με άλλους σου δίνει επιπλέον κίνητρο αυτό είναι γεγονός
493 σε τραβάνε μπροστά και οι υπόλοιποι ο ένα τραβάει τον άλλον.

494 Συντονιστής: από τα γκρουπ τι περιμένεις Πέτρο;

495 Πέτρος: δεν έχω εμπειρία από μπάντα δεν ξέρω, εντάξει ανυπομονώ σίγουρα να
496 παίζουμε επιτέλους να παίζω με άλλα άτομα και όχι με το κινητό και το backingtrack

497 Συντονιστής: Ειρήνη; Και τελειώνουμε παιδιά

498 Ειρήνη: Ανυπομονώ για τα μαθήματα ηλεκτρικής είναι η αλήθεια (να επιφωνήματα
499 από πολλά παιδιά) και η ιδέα για να κάνουμε και σύνολα μπορώ να πω ότι θα με
500 έκανε..θα με ωθήσει να ασχολούμαι περισσότερο με την κιθάρα σαν κίνητρο
501 ουσιαστικά εε ενθουσιάστηκα πάρα πολύ και ανυπομονώ να συνεχίσουμε

502 Συντονιστής: δεν σας κουράζω άλλο θα τα λέμε συχνά να ενημερώνεστε στις
503 ανακοινώσεις του συλλόγου για τα προγράμματα..κάπου εδώ σας καληνυχτίζω
504 ευχαριστώ πολύ καλό απόγευμα σε όλους.

Commented [AD38]: (Codel0) Προσδοκίες των συμμετεχόντων από την καλλιτεχνική δράση. Περιγράφει για το τι περιμένουν και ονειρεύονται σχετικά με την παρέμβαση στην οποία όηλωσησ συμμετοχή. Συνασθηματα και επιθυμίες, βελτίωση κοινωνικού εαυτού.

ΔΔ37
[Γραμμή482: Δέσποινα: Εγώ πιο πριν δυστυχώς δεν είχα την τύχη να μπο σε κάποιο σύνολο δεν έχω ξαναπαίξει με άλλους, να κάνω κάποιο γκρουπάκι με φίλους μου γιατί δεν ακούω το είδος που ακούω εγώ δεν έχουμε πολλά κοινά στο θέμα μουσική και η πρώτη φορά είναι τώρα. Πάντως στην ιδέα να παίζω με άλλους.. με αγχώνει θα έλεγα, έπαιζα μόνο με τον κύριο της κλασικής και στο σπίτι δεν ήθελα ούτε να με ακούν η μαμά.]

Commented [AD39]: (Codel0) Προσδοκίες των συμμετεχόντων από την καλλιτεχνική δράση. Περιγράφει για το τι περιμένουν και ονειρεύονται σχετικά με την παρέμβαση στην οποία όηλωσησ συμμετοχή. Συνασθηματα και επιθυμίες, βελτίωση κοινωνικού εαυτού.

ΔΔ38
[Γραμμή488: Κέλλυ: εγώ με την μπάντα έχω ενθουσιαστεί αρκετά, δεν έχω καμία εμπειρία και ανυπομονώ να δω πως θα λειτουργήμε όλοι μαζί.
Συντονιστής: ποιες είναι οι προσδοκίες σου δηλαδή για πες..
Κέλλυ: πιστεύω θα έχει πολύ πλάκα και θα είναι μια πολύ καλή εμπειρία που θα δημιουργήσει και φιλίες και θα ωθήσει να κάνουμε και άλλα πράγματα με την μουσική αργότερα, γιατί θα καταλάβουμε πως λειτουργεί το όλο κομμάτι και θα να πολύ καλύτερα, και θεωρώ ότι αν είμαι σε κάποιο γκρουπ όπως κάποιο φίλοι μου στην Θεσ/νίκη θα έπαιζα και η ίδια πολύ περισσότερο, δηλαδή αυτό που πρόσεξα είναι ότι αυτοί που είναι σε γκρουπάκια σε σχέση με έμενα που παίζω μόνος μου είχαν ένα επίπεδο βελτίωσης πολύ γρηγορότερα από μένα και έπαιζαν πολύ περισσότερο, ότι και να κάνεις το να το κάνεις μαζί με άλλους σου δίνει επιπλέον κίνητρο αυτό είναι γεγονός σε τραβάνε μπροστά και οι υπόλοιποι ο ένα τραβάει τον άλλον.]

Commented [AD40]: (Codel0) Προσδοκίες των συμμετεχόντων από την καλλιτεχνική δράση. Περιγράφει για το τι περιμένουν και ονειρεύονται σχετικά με την παρέμβαση στην οποία όηλωσησ συμμετοχή. Συνασθηματα και επιθυμίες, βελτίωση κοινωνικού εαυτού.

ΔΔ39
[Γραμμή502: Πέτρος: δεν έχω εμπειρία από μπάντα δεν ξέρω, εντάξει ανυπομονώ σίγουρα να παίζουμε επιτέλους να παίζω με άλλα άτομα και όχι με το κινητό και το backingtrack
Συντονιστής: Ειρήνη. Και τελειώνουμε παιδιά
Ειρήνη: Ανυπομονώ για τα μαθήματα ηλεκτρικής, είναι η αλήθεια (να επιφωνήματα από πολλά παιδιά) και η ιδέα για να κάνουμε και σύνολα μπορώ να πω ότι θα με έκανε, θα με ωθήσει να ασχολούμαι περισσότερο με την κιθάρα σαν κίνητρο ουσιαστικά εε ενθουσιάστηκα πάρα πολύ και ανυπομονώ να συνεχίσουμε]

Απομαγνητοφώνηση 3^{ης} Συνάντησης Ε.Ο.

- 1 Απομαγνητοφώνηση 3^{ης} Συνάντησης Ε.Ο. με θέμα την μέθοδο της Εν – εικόνηση στο
2 κομμάτι *Χάρτινο Τσίρκο* από το συγκρότημα «Τρύπες».

Αριθμός Συμμετεχόντων	10 άτομα
Περιοχή	Κολινδρός Πιερίας
Ημερομηνία	12/1/2022
Χαρακτηριστικό Ομάδας	Focus Group με νέους που συμμετέχουν στη μουσική δράση μουσική δημιουργία και αυτοσχεδιασμός με βάση το κομμάτι <i>Χάρτινο Τσίρκο</i> (Τρύπες) και την μέθοδο της Εν -εικόνησης.
Ιδιότητες συμμετεχόντων	1.Ανήλικοι άνδρες: οι μαθητές: Άγγελος 16 ετών, Ιορδάνης 16 ετών, Γιάννης 16 ετών, Ηλίας 16 ετών, Πέτρος 17 ετών, Βαγγέλης 17 ετών. 2.Ενήλικοι άνδρες: Βάγγελος 35 ετών αγρότης, Νίκος 44 ετών τραγουδιστής-δάσκαλος θεάτρου-αγρότης, Γιώργος 25 ετών άνεργος απόφοιτος οικονομικών σπουδών, Διονύσης 24 φοιτητής-μουσικός. 5.ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: Κατσιάνος Ηλίας

3

4 *Συντονιστής: γεια σας παιδιά, όλοι καλά; (καλά από όλους) ωραία μαζεθήκαμε*
5 *σήμερα να συζητήσουμε για το πώς ακούσατε το κομμάτι, να ανταλλάξουμε ιδέες ή να*
6 *λύσουμε απορίες και να προετοιμάσουμε την σύνθεση σας, τον μουσικό αυτοσχεδιασμό*
7 *που θα κάνετε με βάση το Χάρτινο Τσίρκο. Δεν θα σας κρατήσω πολύ ένας ένας θα*
8 *λέμε την εμπειρία του, δεν είμαστε και όλοι από ότι βλέπω, οπότε έτσι και μετά*
9 *μπορείτε να με ρωτήσετε ότι θέλετε και να βοηθήσω και στα τεχνικά για τα*
10 *ηχογραφήματα σας, θα μιλάμε γι'αυτό ούτως η άλλως προσωπικά με τον καθένα σας.*
11 *Θέλει κάποιος να ξεκινήσει... έλα Ιορδάνη*

12 *I: οκ να θέλω να πω κάποια πράγματα που σκέφτηκα κάπως άσχετα όμως, να τα πω;*

13 *Συντονιστής: εννοείται Ιορδάνη*

14 *I: ήθελα να πω ότι σκέφτηκα ότι ακούω μουσική πολύ διαφορετικά από ότι πούμε*
15 *βλέπω μια ταινία. Πχ έχω άλλη αφοσίωση στην ταινία από ότι σε ένα τραγούδι, δηλ δεν*

16 θα πω άντε να ακούσω ένα ολόκληρο άλμπουμ όπως θα δω μια ταινία, ξέρω γω μια
17 ώρα πόσο είναι. Μου έκανε εντύπωση αυτό που σκέφτηκα και ήθελα να το πω.

18 Συντονιστής: δεν έχεις ακούσει ποτέ ολόκληρο δίσκο; από κάποιον καλλιτέχνη που
19 αγαπάς ή συγκρότημα

20 I: μπα... ποτέ... ή σχεδόν ποτέ γιατί έτυχε να ακούσω δίσκο από την δισκοθήκη του
21 πατέρα μου, δίσκο όχι cd, βινύλιο. Έχει αρκετά έχω ακούσει κάποια pink Floyd αλλά
22 δεν θυμάμαι τώρα πιο. Οι περιπτώσεις στις οποίες έκατσα να ακούσω μουσική με
23 αφοσίωση σαν να βλέπω ταινία όταν το έκανα με τον παλαιομοδίτικο θα αποκαλέσω
24 τρόπο, δηλ όχι με το youtube, το youtube δεν δίνει το κίνητρο πιστεύω να κάτσεις με
25 αφοσίωση, η ταινία θέλει οθόνη ας πούμε ενώ με την μουσική θα μπορούσε να μη
26 συμβαίνει αυτό. Με τον μπαμπά πηγαίναμε παλαιότερα στο σπίτι και αποφασίζαμε να
27 αφιερώσουμε κάποιο χρόνο σε αυτό, για να ακούσουμε μουσική, βάζαμε δίσκους. Ο
28 μπαμπάς έχει 500 δίσκους και τα σχετικά, από τότε δεν ξαναθυμάμαι να το ξαναέκανα
29 και από όταν το σκέφτηκα νοιώθω ότι μου λείπει και θέλω να ξανααρχίσω. Μου άρεσε
30 γιατί ανοίγαμε το riskier, βγάζαμε το δίσκο, ο οποίος έτσι είχε και μια μυρωδιά, σαν τα
31 καινούργια βιβλία ξέρω γω, εν πάση περιπτώσει να βάλω την βελόνα να αρχίσει να
32 ακούγεται το ξύσιμο επάνω στη βελόνα να ανοίξω τα ηχεία, ατμόσφαιρα ρε παιδί μου
33 χαχα

34 Συντονιστής: εξαιρετική η εμπειρία σου Ιορδάνη και είσαι πολύ τυχερός που ο μπαμπάς
35 έχει τόσους δίσκους μπράβο του να του πεις. Ελπίζω με αφορμή αυτό που κάνουμε εδώ
36 να ξαναμπείς στην διαδικασία αυτή

37 I: ναι ναι σίγουρα, γιατί με το youtube τελικά ξεχαζεύεσαι, ένα τραγούδι από δω, μισό
38 από κει, μόνο αν είναι να βγάλω κάνα κομμάτι ακούω προσεχτικά για τα riff και τις
39 συγχορδίες.

40 Γιάννης: Εγώ πάντως αν δεν είναι το pc ανοιχτό έτσι σκέτα μουσική δεν ακούω θέλω
41 να το συνδυάσω με κάτι, να χαζεύω στο ιντερνέτ, να παίζω κάνα παιχνίδι, να
42 διαβάζω ...εκτός αν πρόκειται να παίζω κάτι, εντάξει εννοείτε αυτό.

43 Συντονιστής: Χαχα το φαντάζομαι όπως πολλά παιδιά, ελπίζω να αλλάξει λίγο αυτό
44 Γιάννη, σου υπόσχομαι αφού σου άρεσει η μουσική και η κιθάρα αν σιγά σιγά, λίγο λίγο
45 ακούσεις μουσική χωρίς να έχεις μπροστά την οθόνη χωρίς να κάνεις δουλειές στο

46 δωμάτιο ή ότι άλλο κάνεις θα το απολαμβάνεις πολύ περισσότερο στο τέλος, μην
47 ξεχνάμε η μουσική είναι μια ακουστική τέχνη έτσι..

48 *Βάγγος:* εγώ να πω πως μέσα στην καραντίνα βρήκα τον εαυτό μου να ακούει..να κάνει
49 αυτού του είδους την ακρόαση την πιο ουσιαστική ακρόαση, δεν ξέρω ήταν η αποχή με
50 άλλο κόσμο, δεν ξέρω τι με οδήγησε εκεί πέρα, εντάξει είμαι και λίγο μεγαλύτερος
51 βέβαια από τα παιδιά, πάντως άρχισα να ακούω πιο έντονα μουσική, πιο ουσιαστικά
52 και νομίζω ότι έχει να κάνει με την αποχή από την κοινωνικοποίηση, από τα άτομα και
53 μου ήρθε η επιθυμία να παίξω τύμπανα πάλι, την σωστή στιγμή κάνουμε τα μαθήματα
54 και την μπάντα, για μένα τουλάχιστον.

55 *Συντονιστής:* πως το εξηγείς;

56 *Βάγγος:* φαίνεται είχα ανάγκη να πιαστώ από κάπου έτσι...ίσως το βρήκα σαν ένα άλλο
57 τρόπο επικοινωνίας με κάποιον, το βρήκα μέσα στην μουσική μέσα στο κομμάτι, δεν
58 ξέρω, αλλά τώρα με την καραντίνα συνέβη αυτό, όχι ότι ήμουν από αυτούς που
59 έβγαιναν πολύ έξω, αλλά με επηρέασε που δεν έβλεπα κανένα.

60 *Βαγγέλης:* Εμένα η διαδικασία με το κομμάτι μου άρεσε πολύ, έβγαλα πρώτα την
61 μελωδία της εισαγωγής, δηλαδή κατάλαβα κατευθείαν το lick τι έπαιζε, τι έκανε επάνω
62 στην κιθάρα το φαντάστηκα κατευθείαν με τα δάχτυλα ας πούμε και μετά κάθισα επάνω
63 σε αυτό μου ήρθε η έμπνευση κάτι στο μυαλό ας πούμε τι θα παίζω και μου βγήκε αυτή
64 η ιδέα που ηχογράφησα.

65 *Συντονιστής:* Νίκο εσύ;

66 *Νίκος:* εε ο πρωταγωνιστής φαίνεται, βλέπει ότι ο κόσμος έχει πρόβλημα όλα φαίνονται
67 καλά και όλα φαίνονται μέσα από τις απολαύσεις, όλα φαίνονται καλά και φαίνονται
68 τέτοιο, αλλά μιλάμε για ένα κόσμο που αιμορραγεί κάθε μέρα, αυτό είναι το χάρτινο
69 τσίρκο γι' αυτόν, δηλαδή αυτό κατάλαβα και ίδιο νόημα έδωσα και στο τραγούδι μου..
70 *Ηλία φοβερή διαδικασία έκατσα και έκανα ένα καινούργιο κομμάτι, μου άρεσε γιατί*
71 *μίλησα για ένα πρόβλημα που ήθελα να μιλήσω και δεν είχα καθίσει να το κάνω αυτό*
72 *ποτέ και μου άρεσε που έγραψα ένα κοινωνικό κομμάτι αλλά με το δικό μου ύφος το*
73 *οποίο δεν ήξερα ότι μπορώ να το κάνω...γενικά μπήκα στον κόσμο τους μου έδωσες το*
74 *ένανσμα και μετά έφτιαξα ένα δικό μου κόσμο, δεν το περίμενα, προσπάθησα να*
75 *καταλάβω πως βιώνουν και οι ίδιοι στο πως βίωναν τότε την κατάσταση και αυτό*
76 *έδωσε ακόμη μεγαλύτερη ένταση στο πως το βίωσα εγώ, δεν περίμενα να βγει και το*

77 κομμάτι μου τόσο ωραίο, να μου δώσει τόση έμπνευση αυτή η κατάσταση. Στο γρήγορο
78 punk rock αυτό κομμάτι ο στιχουργός παρουσιάζεται σαν ένας άνθρωπος που, χωρίς
79 παρωπίδες, είδε τι πραγματικά συμβαίνει στην κοινωνία και προσπαθεί να ζήσει μέσα
80 σε αυτήν την ουτοπική κατάσταση, γνωρίζοντας ότι η μάζα αντιλαμβάνεται μόνο την
81 επιφανειακή πλευρά των πραγμάτων. Η έκφραση “χάρτινο τσίρκο” συμβολίζει την
82 επιφανειακή αυτή κατάσταση.

83 Γιώργος: ωραίο ήταν και έτυχε να το κάνω και με άλλα πράγματα έτσι.. και να το
84 φιλοσοφώ..μου αρέσει αυτό..

85 Συντονιστής: Πέτρο πως σου φάνηκε;

86 Πέτρος: αυτό ήταν πολύ ενδιαφέρον γιατί δεν είχα μπει σε τέτοια διαδικασία ποτέ ξανά
87 να..και είναι το πρώτο κομμάτι που γράφω..ναί..με αφορμή αυτό κάθισα και έκανα
88 αυτό..εε με έβαλε και στην διαδικασία να μάθω να προγραμματίζω και τα ντραμς στο
89 pc στο πρόγραμμα που μας είπες, έμαθα πράγματα και σε ότι αφορά την ηχογράφιση
90 και αυτά ..εε..πιο πολύ είχα ένα κόνσεπτ στο μυαλό μου και με βάση την ανάλυση που
91 έκανα και με βάση και άλλα πράγματα που διάβασα και το ένωσα και προσπάθησα όσο
92 καλύτερα μπορώ αυτό να το κάνω μουσική..τόρα κατά πόσο τα κατάφερα..

93 Συντονιστής: τόση ώρα την επιτυχία σου περιγράφεις και μπηκές και στην διαδικασία
94 να βυθιστείς μέσα στο κομμάτι

95 Πέτρος: ναι το αστείο είναι ότι μου λέει πολλές φορές ο αδερφός μου λέει σταμάτα πια
96 να αναλύεις τη μουσική..και γω του λέω ρε συ εγώ άμα αναλύσω ένα κομμάτι αν βρω
97 το κόνσεπτ άμα βρω το θέμα πίσω από αυτό το κομμάτι είναι 10 φορές πιο ενδιαφέρον
98 αυτό το πράγμα για μένα και κάθε φορά ανακαλύπτω και κάτι καινούργιο από αυτό το
99 κομμάτι όσες φορές και να το ακούω..ανοίγεται τελείως ένα καινούργιο κεφάλαιο μετά
100 την επικοινωνία με ένα κομμάτι

101 Συντονιστής: Άγγελε για πες και συ

102 Άγγελος: ωραίο και μου άρεσε όλη η φάση έτσι που μπαίνεις πιο βαθειά να βρεις το
103 νόημα είναι ωραία φάση σκεπτόμουν γιατί λέει αυτά η μουσική πως μπορώ να παίξω
104 εγώ κάτι σε σχέση με αυτό και να το κάνω δικό μου γενικότερα και ήτανε ωραία η
105 διαδικασία πολύ δημιουργική. Το ωραίο στην υπόθεση ήταν ότι σε βάζει να μπεις μέσα
106 έστω και σε ένα κομμάτι πράγμα που εμείς δεν το κάναμε εμένα με κερδίζει ο ρυθμός

107 πιο πολύ και λόγω μουσικής κοιτάζεις την κιθάρα και τα λοιπά τα όργανα τώρα ο
108 στίχος αν είναι πιο βαθύς ίσως και να μην μπεις στην διαδικασία να το αναλύσεις..
109 ωραίο το ταξίδι είναι κάτι που πρέπει να κάνουμε..τόρα συγκεκριμένα για το κομμάτι
110 σκέφτηκα στο δικό μου το χάρτινο τσίρκο τι μουσική θα έβαζα; και έτσι θα σκεφτώ τι
111 θα κάνω, σίγουρα κάτι που να μου βγάζει την πόζα, την ποξεριά που δεν έχει τίποτα
112 άλλο από πίσω..

113 Συντονιστής: σούπερ..Βάγγος έλα

114 Βάγγος: μου άρεσε σαν εμπειρία, μπήκα σε μια διαδικασία να γίνω δημιουργικός σε
115 κάτι πολύ προσωπικό αυτή την φορά έτσι κάτι πρωτότυπο ήταν και αυτό μια ευκαιρία.
116 Οι στίχοι μου έβγαλαν μια θλίψη όχι ακριβώς θλίψη ένα πιο μελαγχολικό στοιχείο γιατί
117 κατάλαβα ότι είμαστε καταδικασμένοι από δυνάμεις που μας ωθούν στο ψεύτικο και
118 μας το πουλάν για αληθινό. Οι περισσότεροι δεν το βλέπουν και είναι χαρούμενοι έτσι
119 εκεί..αυτό είναι ειρωνεία

120 Συντονιστής: ωραία ξεκινάμε ένας ένας να μας πει για το κομμάτι και όποιος θέλει να
121 σχολιάσει εννοείτε το κάνει..Βαγγέλης θέλεις να ξεκινήσεις;

122 Β: θα διαβάζω και λίγο της σημειώσεις μου έτσι;

123 Συντονιστής: φυσικά αφού είπαμε να γράψετε κάτι για να τα θυμάστε

124 Β: Ακούγοντας το Χάρτινο Τσίρκο αμέσως μεταφέρθηκα στον ίδιο χώρο με την μπάντα
125 και μπορούσα να φανταστώ να διαδραματίζεται μπροστά μου το τραγούδι.. οι κιθάρες
126 αριστερά και δεξιά και τα ντραμς με το μπάσο στο κέντρο ήταν σαν να βρίσκομαι
127 μπροστά στη σκηνή μαζί με πολύ κόσμο... Προσωπικά το φαντάζομαι σε ένα άδειο
128 γκαράζ μεγάλο με ηχώ...αλητεία.. Νιώθω μια συλλογικότητα σαν να παίρνω μέρος και
129 εγώ σε αυτό το *performance* και σαν ακροατής. Είναι εμφανές ότι η μπάντα
130 ηχογραφήθηκε ταυτόχρονα και προτεραιότητα είχε το ύφος και η ερμηνεία του
131 κομματιού παρά η χειρουργική ακρίβεια και καθαρότητα μιας σύγχρονης ηχογράφησης
132 που είναι αποστειρωμένη με τον κάθε μουσικό στο χώρο του. Είναι χαρακτηριστικό της
133 πανκ/ροκ ειδικά εκείνης της εποχής οι μπάντες να είναι πολύ δεμένες μεταξύ τους και
134 σχεδόν ακούγεται η χημεία των μουσικών στην αλληλεπίδραση τους σε αυτή την
135 ενορχήστρωση. Προσωπικά μου προκαλεί μια νοσταλγία γιατί ούτε μπορώ να δω και
136 δυστυχώς ούτε να πάρω μέρος σε συναυλίες και να μοιραστώ ξανά από κοντά τη
137 μουσική, και λόγω της πανδημίας αλλά και λόγω της περιορισμένης ροκ μουσικής

138 σκηνής στη Ελλάδα που με έκανα να αφήσω και την επαγγελματική μου ενασχόληση με
139 την μουσική. Το συγκεκριμένο κομμάτι μου θυμίζει και με πηγαίνει στις αναμνήσεις των
140 πρώτων live που κάναμε και μαζί θυμάσαι;

141 Συντονιστής: φυσικά ξεχνιούνται αυτά, για έλα

142 Β: ναι για τους στίχους τώρα το αντιλαμβάνομαι ως κοινωνικό-πολιτικό και ο τίτλος
143 αποκτά έντονο νόημα κάθε φορά που το ξανά ακούω. Η λέξη «χάρτινο» με παραπέμπει
144 σε κάτι εύθραστο ίσως και κάτι παραπλανητικό, με την έννοια ότι μπορεί να
145 καταρρεύσει και να αποκαλυφθεί η πραγματικότητα... σε συνδυασμό με το «Τσίρκο»
146 όπου η παραπλάνηση, τα tricks και οι φηγούρες είναι αυτό που διασκεδάζει τους θεατές
147 και το αναζητούν, το συσχετίζω με κάθε είδους κοινωνική κατάσταση που επικρατεί
148 τώρα και με απασχολεί.

149 Συντονιστής: Δηλαδή

150 Β: Τι να σου πω μέχρι και για τον Covid και τα εμβόλια, ξεφούσκωσαν κάποια ψέματα
151 και κάποιοι φανατικοί είτε από την μία είτε από την άλλη.. γιατί και από τις δύο
152 πλευρές έχει ψέμα η δουλειά..και πάλι εκεί αρέσκονται να μαλώνουν μεταξύ τους όπως
153 και μια χαρά τους έμαθαν και δεν βλέπουν τίποτα απλά ακολουθούν..

154 Συντονιστής: ναι..μην το ανοίξουμε άλλο αυτό το θέμα Ηλία κατάλαβα τι θέλεις να
155 πεις..συνέχισε

156 Β: οκ..ξέρω..εε..Κάτι άλλο που παρατήρησα είναι ότι χρησιμοποιούνται πολλές
157 αντιθέσεις π.χ. «Η ζωή είναι μικρή για να'ναι θλιβερή μωρό μου – Η ζωή είναι μεγάλη
158 μην την κάνεις καρναβάλι». Επίσης, «Ψηλά με κρατάει στη ζεστή του αγκαλιά
159 με πετάει ξαφνικά στο σκοτεινό σου ψυγείο». Γενικότερα γλαφυρότητα των
160 στίχων...ίσως παραλληλίζει διαχρονικά κιόλας πως ο κόσμος στέκεται στο φαίεσθε
161 παρά στο είναι είτε στις κοινωνικές σχέσεις είτε στον επαγγελματικό τομέα κτλ....Όσο
162 περισσότερο το ακούω τόσο πιο πολύ αντιλαμβάνομαι το δέσιμο του στίχου με την
163 μουσική και αρμονία, από την επιλογή των οργάνων, του ρυθμού, των εφέ στο σόλο και
164 το γεγονός ότι είναι ηχογραφημένο, πιθανότατα, σαν μπάντα ταυτόχρονα συνδράμουν
165 όλα ένα απίστευτο συναίσθημα και ενέργεια αυτά. Μουσικά το upbeat tempo, το
166 πανκ/ροκ είδος και η ενορχήστρωση προκαλούν μια ανησυχία και δημιουργούν
167 ενέργεια με μια έννοια

168 Συντονιστής: σούπερ μπράβο ρε Βαγγέλη ωραία δουλειά, μην ξεχάσετε μετά να μου
169 στείλετε και τις ηχογραφήσεις σας έτσι..έλα Ιορδάνη σειρά σου αν είσαι έτοιμος

170 Ιορδάνης: εγώ κατάλαβα κάτι άλλο..δεν ξέρω..

171 Συντονιστής: δεν υπάρχει σωστό και λάθος οπότε χαλάρωσε..έλα

172 Ιορδάνης: Ίσως μιλάει για ένα προσωπικό καταφύγιο για τον καθένα μας..εε φυσικό ή
173 νοητό που όταν βρισκόμαστε εκεί τα προβλήματα της καθημερινότητας και κάθε τι που
174 μας απασχολεί φαίνεται μικρό. Δεν έγραψα πολλά

175 Νίκος: δεν πειράζει ρε

176 Συντονιστής: μην αγχώνεσαι είπαμε..ελα

177 I: εκεί θα βρούμε τον εαυτό μας και θα τον κοιτάζουμε στα μάτια. Θα κάνουμε μια
178 κουβέντα μαζί του χωρίς να κρυβόμαστε. Μπορεί να πονέσει ή να μας
179 ανακουφίσει..βρίσκουμε τα πατήματά μας μέσα του και τον εαυτό που ίσως
180 χάσαμε..εμ..η κοινωνία το θηρίο είναι φτιαγμένη για να γκρεμίζει αυτά τα χάρτινα
181 τσίρκα... γιατί ξέρει ότι μέσα τους οι άνθρωποι βγαίνουν πιο δυνατοί καθώς τα
182 βρίσκουν με τον εαυτό τους, αναγνωρίζουν τα λάθη τους και προχωράνε
183 σοφότεροι..εμ..στις μέρες μας ένα χάρτινο τσίρκο είναι απαραίτητο για τον καθένα όχι
184 μόνο για να βρίσκει το μέρος ή την σκέψη που θα τον αποφορτίξει αλλά για να έρχεται
185 σε επαφή με τον ίδιο του τον εαυτό.. Να αντιμετωπίζει τα προβλήματα του με
186 ψυχραιμία και χαμόγελο μέσα σε όλο αυτό τον χαοτικό και fast pace ρυθμό ζωής που
187 ζούμε... κράτησα ότι το χάρτινο τσίρκο είναι ένα σαν καταφύγιο, σαν happy place του
188 καθενός είτε είναι στο δωμάτιο σου, είτε μια σκέψη που κάνεις και σε ηρεμεί κάτι που
189 σε αποφορτίζει από όλο αυτό το άγχος της καθημερινότητας.. αυτό κατάλαβα και
190 προσπάθησα να χτίσω κάτι πάνω σε αυτό και με τα λόγια αυτό κατάλαβα το μέρος
191 δηλαδή που κάποιος μιλάει με τον εαυτό του και τα βρίσκει ή έρχεται σε αντιπαράθεση
192 με τον εαυτό του... αυτά (χειροκρότημα)..

193 Ηλίας: ο καθένας το βλέπει διαφορετικά και λες ωχ δεν το σκέφτηκα έτσι..καλή φάση

194 Συντονιστής: αυτό είναι το ζητούμε πολλά μυαλά μαζί πολλά θέματα να
195 σκεφτούμε..ωραία προχωράμε..Διάκο εσένα πως σου φάνηκε

196 *Ηλίας: Το Χάρτινο Τσίρκο είναι ένα κομμάτι αρκετά έντονο, με δυναμικούς στίχους, θα*
197 *έλεγα σκληροί σε ορισμένα σημεία με βαθύ νόημα εε θέλει να τονίσει πως πίσω από την*
198 *στυμμένη χαρά, κρύβεται μια εξαφανισμένη από την εικόνα λύπη ενώ πολλές φορές τα*
199 *συναισθήματα αυτά φτάνουν σε ακραίες καταστάσεις..όμως, αυτό που ξεχώρισα έτσι*
200 *πιο πολύ είναι το τελικό σόλο και την μελωδία της κιθάρας σε όλο το τραγούδι..*

201 *Συντονιστής: ωραία μια χαρά Ιορδάνη, Γιάννη*

202 *Γιάννης: θα διαβάσω από μέσα γιατί είναι λίγο πολλά.. το κομμάτι αυτό ίσως και να*
203 *ταυτίζετε πολύ με τα σημερινά δεδομένα.. είναι διαχρονικό..η αλήθεια είναι πως όσο*
204 *καιρό ζει αυτό το κομμάτι τόσο ποιο πολλά άτομα πρέπει να του δώσουν μία ευκαιρία*
205 *ακρόασης και να τους αλλάξει την ζωή...Χάρτινο Τσίρκο καρναβάλι σφαγείο που*
206 *κολλάνε όλα αυτά μεταξύ τους..εε ας τα πάρουμε από την αρχή. Ακούγοντας το κομμάτι*
207 *Χάρτινο Τσίρκο από την πάντα με το όνομα Τρύπες αυτό που μου πέρασε από το κεφάλι*
208 *είναι τα γνωστά σε όλους μας ΜΜΕ με τον οποιονδήποτε τρόπο όπως εκπομπές κ.α...εε*
209 *κατευθείαν όμως σκέφτηκα το τι πραγματικά παίζει από πίσω από αυτά τα δημόσια*
210 *πρόσωπα τα οποία αποτελούν αυτό το σύνολο των ΜΜΕ και καταφέρνουν να μας*
211 *δείξουν κάτι το οποίο φαίνεται μόνο από την μία πλευρά της τζαμαρίας και δεν μας*
212 *αφήνει να δούμε από πίσω...Η εισαγωγή του κομματιού είναι πολύ ψαγμένη κατά την*
213 *άποψη μου «Η ζωή είναι μικρή για να είναι θλιβερή» «Η ζωή είναι μεγάλη μην την*
214 *κάνεις καρναβάλι»... είναι ξεκάθαρο και αποδεδειγμένο πως αυτό που βλέπουμε στην*
215 *οθόνη μας σε μία πρωινή εκπομπή με τον ήλιο να αστράφτει και πρωινό στο πιάτο*
216 *πολλές φορές κρύβεται από πίσω ένας μουντός καιρός μία βροχή αυτό που βλέπουμε*
217 *λοιπόν είναι κάποιες μαριονέτες υπό την ηγεσία μίας μεγαλύτερης δύναμης που την*
218 *χειρίζεται με αόρατους σπάγκους...εε αυτές οι μαριονέτες λοιπόν είναι αυτοί οι*
219 *άνθρωποι που βλέπουμε καθημερινά στο φως την δημοσιότητα να κάνουν ότι τους λείει*
220 *μία πιο ισχυρή δύναμη*

221 *Ιορδάνης: ξεκάθαρα.. Master of puppets (τραγούδι από Metallica)*

222 *Γιάννης: σε άρεσε ..εε..(γέλια)..συνεχίζω..αυτό το οποίο εκπέμπουν είναι χαρά και*
223 *γέλια και δεν είναι πάντα αυτό που νιώθουν γιατί η αλήθεια είναι πως αν ήταν αυτό που*
224 *νιώθουν θα έχανε το ενδιαφέρον του κοινού τηλεθεατή.. οπότε αυτό που μας λείει το*
225 *κομμάτι είναι πως πρέπει να το αποφύγουμε αυτό και να μην αφήνουμε κάποιον τρίτο*
226 *να μας πει ποιού ήμαστε εμείς. Οι στίχοι του κομματιού είναι αφηγηματικοί και*
227 *φαίνεται σαν να τα διηγείται ένα θύμα του θέματος που μιλάει το κομμάτι. Στην αρχή*

228 θέλει να μας πει πως του φαίνεται σαν μία περιπέτεια μία εμπειρία που πολλοί δεν
229 έχουν την τύχη να βιώσουν..Στο ρεφρέν ο στίχος «σε ένα πλήθος που θυμίζει κάποιον
230 άγνωστο φίλο» μου φάνηκε να μιλάει για την δημοσιότητα και το φανατικό πλήθος που
231 τον ακολουθεί σε κάθε του βήμα και παρόλο που φαίνεται ωραίο και ηγετικό στην αρχή
232 καταλήγει σε κάτι προς αποφυγή.... Όλο αυτό δηλαδή φαίνεται σαν σκλαβιά στον
233 αφηγητή και γενικά σε οποιοδήποτε πρόσωπο της δημοσιότητας...Τέλος θα ήθελα να
234 σχολιάσω το ύφος του τραγουδιού ή μάλλον ποιητή το οποίο δεν θα μπορούσε να είναι
235 ποιο πετυχημένο... είναι ακριβώς αυτό που πρέπει θυμός αγανάκτηση, και πάθος για
236 αυτό που θέλει να εκφράσει. Αυτό που λέω δηλαδή είναι ότι δεν θα ταίριαζε μία
237 μελωδική και συγκινητική φωνή σε ένα κομμάτι που θέλει να βγάλει από μέσα του όλα
238 όσα έχει κρατήσει τόσο καιρό...εε..Αν είχαμε και άλλες πάντες σαν τις Τρύπες στην
239 σύγχρονη εποχή ίσως ο κόσμος να ήταν ένα καλύτερο μέρος..ίσως για αυτό να είναι
240 είδος προς εξαφάνιση.

241 Συντονιστής: στο τελευταίο θα συμφωνήσω και γω..μας χρειάζονται πολλές Τρύπες
242 αυτόν τον καιρό..ωραία μπράβο Γιάννη σε ευχαριστώ ασχολήθηκες πολύ
243 μπράβο..next..έλα Πέτρο μας ακούς

244 Πέτρος: ναι ναι εδώ είμαι έκλεισα την κάμερα απλώς δεν έχει καλό σήμα

245 Συντονιστής: έλα

246 Πέτρος: οκ ξεκινάω μισό να ανοίξει το αρχείο..λοιπόν.. το κομμάτι παρομοιάζει την
247 μαζοποιημένη ζωή που ζουν οι άνθρωποι με ένα χάρτινο ψεύτικο τσίρκο. Ο σκοπός του
248 κομματιού είναι να αφυπνίσει τους ανθρώπους ώστε να καταλάβουν ότι ζουν σε ένα
249 χάρτινο τσίρκο και να κάνουν κάτι για αυτό. Το κομμάτι ξεκινάει με ένα βαλς μουσική
250 που χρησιμοποιείται στο τσίρκο και ακολουθούν δύο φωνές οι οποίες είναι
251 επεξεργασμένες έτσι ώστε η μία να παριστάνει την φωνή της γυναίκας και η άλλη ενός
252 διαβωλεμένου άντρα..εε ατές οι φωνές λένε τον πρώτο στίχο του κομματιού «Η ζωή
253 είναι μικρή για να είναι θλιβερή μουρό μου» και φαίνεται σαν να αποφεύγουν να
254 παρατηρήσουν την λύπη και τα ελαττώματα της μαζοποιημένης ζωής στην οποία ζούνε.
255 Αργότερα αφού σβήσουν οι φωνές και η μουσική και οι φωνές με το effect η φωνή ενός
256 μικρού παιδιού λέει τον δεύτερο στίχο «Η ζωή είναι μεγάλη μην την κάνεις καρναβάλι»
257 και με την παιδική του αθωότητα και την άγνοιά του ως προς τα προβλήματα των
258 ανθρώπων καταλαβαίνουμε πως αυτή είναι η φωνή της λογικής..αφού ακουστεί ο
259 δεύτερος στίχος από τη φωνή του μικρού παιδιού μπαίνει η μπάντα με τον κλασσικό

260 *rock* χαρακτήρα της σε υψηλό tempo σχεδόν στα όρια της punk εκεί ξεκινάει και η
261 περιγραφή του χάρτινου τσίρκου, δηλαδή μιας μαζοποιημένης ζωής στην οποία είναι
262 ενταγμένοι σχεδόν όλοι οι άνθρωποι, και επηρεάζονται σε πολύ υψηλό βαθμό μεταξύ
263 τους με αρνητικά και σχεδόν καταστροφικά αποτελέσματα..εε..παρένθεση το κομμάτι
264 γράφτηκε το 1996 με αφορμή την άρση της ελεύθερης τηλεόρασης και την επιρροή
265 που είχε στη ζωή των ανθρώπων θεωρώ πως σήμερα είναι ακόμη πιο επίκαιρο αυτό το
266 κομμάτι μιας και πλέον η κυριαρχία των social media παγκοσμίως έχει την τριπλάσια
267 επιρροή στην ζωή των ανθρώπων σε σχέση με την τηλεόραση... πλέον οι άνθρωποι
268 είναι μια τεράστια μάζα η οποία αναπαράγει οποιοδήποτε trend του Facebook,
269 Instagram, TikTok κ.τ.λ. χωρίς να το φιλτράρουν.. Όλη αυτή η κατάσταση έχει δύο
270 βασικά καταστροφικά αποτελέσματα πρώτον την μη διαφοροποίηση των ανθρώπων και
271 την απώλεια της ικανότητας να εμβαθύνουν περισσότερο στα πράγματα οι άνθρωποι
272 και να μην μένουν μόνο στην επιφάνεια...τέλος η μουσική κάνει το κομμάτι να μοιάζει
273 με αγώνα δρόμου όπου ο άνθρωπος πρέπει να πάει όλο και πιο γρήγορα για να βγει
274 από αυτό το χάρτινο τσίρκο και να βρει την ατομική του ελευθερία και ανεξαρτησία...εε
275 όσο πλησιάζει προς το τέλος φαίνεται όλο και περισσότερο το γεγονός πως θα
276 καταφέρει επιτέλους ο άνθρωπος να απελευθερωθεί από τα δεσμά της μαζοποίησης
277 αλλά τελικά το κομμάτι τελειώνει με fade effect αφήνοντας την τελική πράξη στον πλέον
278 αφυπνισμένο ακροατή.

279 *Ιορδάνης*: οκ δεν περίμενα τίποτα λιγότερο από σένα (γέλια)

280 *Συντονιστής*: γεια σου ρε Ιορδάνη με τα σχόλια σου..Γιώργο έλα εσύ

281 *Γιώργος*: σε κάθε ακρόαση αναδύονται στην επιφάνεια όλο και περισσότερα μηνύματα
282 τα οποία ο Γιάννης Αγγελάκας έκρυψε χρησιμοποιώντας συμβολισμούς αντί αυτών.
283 Ακούγοντας λοιπόν το κομμάτι συμπεραίνω ότι αναφέρεται στην
284 κοινωνία και στον άνθρωπο ως κοινωνικό ον..εε. πιο συγκεκριμένα στη θέληση του
285 κάθε ανθρώπου να ανήκει κάπου και να γίνεται αποδεκτός κάνοντας τα πάντα για να
286 επιτευχθεί ο στόχος του ιδιαίτερα σε μικρότερη ηλικία.. Ζεί με την ψευδαίσθηση πως η
287 αποδοχή είναι το παν όμως μεγαλώνοντας συνειδητοποιεί ότι στην πραγματικότητα
288 είναι μόνος του ανάμεσα σε αγνώστους επαναλαμβάνοντας τα ίδια λάθη μα
289 διατηρώντας την παραπάνω ψευδαίσθηση.. συνειδητοποιώ πως ενώ το συγκεκριμένο
290 κομμάτι είναι πάνω από 20 ετών αντικατοπτρίζει την κατάσταση που ζούμε σήμερα με
291 την πανδημία..τι εννοώ.. όλοι οδηγηθήκαμε στην απομόνωση κάνοντας τα πάντα για να

292 ξανα-ανήκουμε κάπου να ξαναγίνουμε μέρος της κοινωνίας εε ωστόσο ξεχάσαμε ότι η
293 καραντίνα και η απομόνωση δεν είναι ποσά ανάλογα και έτσι
294 συνεχίσαμε να είμαστε ξένοι απομονωμένοι και άγνωστοι μέσα στο ίδιο σύνολο..αυτά
295 είχα να πω.. μουσικά σκέφτομαι να κινηθώ με το σκεπτικό ότι ο άνθρωπος ξεκινά
296 μόνος του και σιγά σιγά μπαίνουν άλλοι άνθρωποι.. κοινωνία ..δηλαδή και άλλες
297 κιθάρες σαν στρώματα να γεμίζουν αλλά στο τέλος να αδειάζουν πάλι σιγά σιγά και
298 μείνει πάλι μόνος του.

299 έτσι λίγα και λακωνικά χαχα

300 Συντονιστής: ωραία μια χαρά Γιώργο σε ευχαριστώ πολύ μπράβο..προχωράμε ποιοι
301 μείνανε 2 νομίζω Άγγελος και Βαγγέλης..έλα Άγγελε

302 Άγγελος: μισο..λοιπόν οκ.. Ο στιχουργός στο κομμάτι χρησιμοποιεί πολύ την μεταφορά
303 πιστεύω το κάνει για να δημιουργήσει στον ακροατή ένα αίσθημα αινιγματικό επίσης
304 όσο αναφορά τους στίχους μου φαίνεται σαν ένας άνθρωπος που προσπαθεί να
305 ανακαλύψει το ψέμα και την αλήθεια στην ζωή.. Το πιο εντυπωσιακό όμως από όλα
306 είναι ότι η δυναμική της μουσικής συνδέεται μαζί με τους στίχους..
307 στο μουσικό κομμάτι όσο αναφορά το τραγούδι ξεκινάει με μια πολύ ωραία
308 εισαγωγή που εμένα προσωπικά όταν την άκουσα μου θύμισε την μουσική του
309 τσίρκου έπειτα όσο το κομμάτι συνεχίζει όπως και ο τραγουδιστής η δυναμική του
310 τραγουδιού αυξάνεται μέχρι που ξαφνικά ηρεμεί λιγάκι για να μπει στο σόλο το
311 οποίο ήταν αρκετά μαγευτικό γιατί όλοι οι ήχοι μαζί έφερναν μια ένταση.
312 Ακολουθεί μια φωνή από ένα πράγμα σαν ρομπότ που το βρήκα αρκετά
313 τρομακτικό αλλά ταίριαζε τέλεια μετά το σόλο και στο τέλος το κομμάτι
314 καταλήγει με το ρεφραίν και σιγά σιγά κάνει fade out. Σαν σύνολο το κομμάτι
315 ακούγεται πολύ ωραίο και είναι ένα πολύ ενδιαφέρον για αυτούς που θα κάτσουν να θα
316 ακούσουν με προσοχή χωρίς να τους απασχολεί κάτι άλλο...εε αυτά σημείωσα

317 Συντονιστής: Τέλεια βρε Άγγελε σούπερ..πάμε και στον Διονύση

318 Διονύσης: λοιπόν εγώ...βασικά.. ακούγοντας το Χάρτινο Τσίρκο αρχικά μου κίνησε το
319 ενδιαφέρον η ιδιαίτερη εισαγωγή του κομματιού με τις φωνές και την μουσική να
320 θυμίζει καρουζέλ. Στη συνέχεια όταν ξεκίνησε η μουσική του κομματιού κάτι ανάμεσα
321 σε ροκ και πανκ μου ήρθε στο μυαλό όλη η μουσική σκηνή του ελληνικού ροκ εκείνης
322 της εποχής.. τόσο οι Τρύπες όσο και το συγκεκριμένο τραγούδι νομίζω καθόρισαν σε

323 μεγάλο βαθμό μια ολόκληρη γενιά και όχι μόνο μουσικά. Οι στοίχοι είναι σε πολύ
324 μεγάλο βαθμό συμβολικοί και ο καθένας μπορεί να βρει το δικό του νόημα μέσα σε
325 αυτούς ..εε εκπέμπουν ίσως παράπονο θλίψη και έχουν μια γενικότερη αίσθηση
326 μελαγχολίας ωστόσο σε συνδυασμό με τη γρήγορη και δυναμική μουσική αισθάνομαι
327 περισσότερο μια επαναστατικότητα ένα αίσθημα αντίδρασης αλλά και μια διάθεση για
328 εσωτερική αναζήτηση...γενικά θεωρώ το κομμάτι αυτό διαχρονικό και δεν πιστεύω ότι
329 θα ξεχαστεί εύκολα καθώς το θέμα του είναι αρκετά διορατικό και ανθρώπινο και
330 εκπροσωπεί μια ολόκληρη μουσική σκηνή η οποία κατά την γνώμη μου λείπει στις
331 μέρες την οποία και θα ήθελα πολύ σαν άνθρωπος άλλα και συγκεκριμένα ως μουσικός
332 να ζήσω.

333 Συντονιστής: ωραία ωραία...μπράβο σε όλους..ελπίζω να το ευχαριστηθήκατε

334 Γιάννης: φοβερή φάση και περιμένω σχόλια για το κομμάτι μου..μπορούμε να
335 ακούσουμε και από τα άλλα παιδιά;

336 Συντονιστής: ναι αν δεν έχουν πρόβλημα..(ναι ok από όλους) λοιπόν κλείνουμε και
337 όπως είπαμε περιμένω τα κομμάτια σας..άντε ciao

Απομαγνητοφώνηση 4^{ης} Συνάντησης Ε.Ο.

1 4^η Συνάντηση Εστιασμένης Ομάδας

Αριθμός Συμμετεχόντων	14 άτομα
Περιοχή	Κολινδρός Πιερίας
Ημερομηνία	28/1/2022
Χαρακτηριστικό Ομάδας	Focus Group με νέους που συμμετέχουν σε μουσικές δράσεις.
Ιδιότητες συμμετεχόντων	1.Ανήλικοι άνδρες: οι μαθητές: Άγγελος 15 ετών, Αχιλλέας 16 ετών, Ιορδάνης 16 ετών, Γιάννης 16 ετών, Ηλίας 16 ετών, Πέτρος 17 ετών, Βαγγέλης 17 ετών. 2.Ενήλικοι άνδρες: Βάγγος 35 ετών αγρότης, Νίκος 44 ετών τραγουδιστής-δάσκαλος θεάτρου-αγρότης, Γιώργος 25 ετών άνεργος απόφοιτος οικονομικών σπουδών. 3.Ανήλικες γυναίκες: οι μαθήτριες: Ειρήνη 16 ετών, Δέσποινα 17 ετών, Κέλλυ 17 ετών. 4.Ενήλικες γυναίκες: Σπυριδούλα 28 ετών άνεργη βρεφονηπιοκόμος. 5.ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ: Κατσιάνος Ηλίας

2

- 3 Συντονιστής: καλησπέρα παιδιά, καλησπέρα Rockmobiles. Φτάσαμε στην τελευταία
4 ομαδική συνάντηση αισίως και όλοι νηείς. Ξέρω ότι δεν θέλατε όπως και γω να
5 συναντιόμασταν στο Zoom αλλά τι να κάνουμε..Είμαι πολύ χαρούμενος που
6 ολοκληρώσαμε τους στόχους **περάσατε καλά; (ναι, σουπερ, πάμε, πρόβες) φωνές από**
7 **όλα τα παιδιά). Ωραία λοιπόν ξεκινάμε την τελευταία συζήτηση μας σε αυτό το πλαίσιο**
8 **εννιώ...Θα κάνουμε μια αναδρομή σε όλο το ταξίδι των μουσικών μας**
9 **δραστηριοτήτων και θα ήθελα να μου περιγράψετε τις εμπειρίες σαν συνολικά για όλα**
10 **Ιορδάνης: πρόβα να κάνουμε άντε..**
11 **Συντονιστής: θα κάνουμε παιδιά θα μου δώσετε όπως είπαμε λίγο χρόνο κάποιες**
12 **βδομάδες να τελειώσω με κάποιες υποχρεώσεις στο πανεπιστήμιο και μετά θα τα**
13 **βάλουμε πάλι σε πρόγραμμα..χαίρομαι που θέλετε τουλάχιστον..χαχα κάτι κάναμε εε**

Commented [AD1]: 1 (Code1) Σχόλια - εμπειρίες για την δράση γενικά. Θετικές ή αρνητικές αποτιμήσεις. Θα φανερωθεί το γνωστικό και δομητικό κοινωνικό κεφάλαιο και την ψυχοσφύρα του δικτύου

261

«Γραμμή6: περάσατε καλά; (ναι, σουπερ, πάμε, πρόβες)»

232

«Γραμμή11: πρόβα να κάνουμε άντε»

14 Συντονιστής: τελευταία κάναμε παιδιά την ομαδική σύνθεση όπου ο καθένας μόνος του
 15 έβαλε ένα λιθαράκι στο project. Ήθελα να σας ρωτήσω πως σας φάνηκε η εμπειρία,
 16 Πέτρο;

17 Πέτρος: εντάξει βγήκε πολύ ωραίο αλλά θα προτιμούσα να το γράφαμε όλοι
 18 ταυτόχρονα στο προβάδικο

19 Συντονιστής: δυστυχώς αυτό σας το είπα δεν γινόταν με τόσα άτομα που είμαστε, στο
 20 επόμενο project ελπίζω να το καταφέρουμε, αλλά γιατί το λες αυτό;

21 Πέτρος: ήταν ωραίο μου άρεσε αλλά δεν συγκρίνεται με το άλλο (μουσικό σύνολο
 22 εννοεί), δεν είναι το ίδιο, άλλο είναι να κάθεται ο καθένας σπίτι του και άλλο να είναι
 23 σε ένα δωμάτιο μαζί και να...να παίζουν μαζί είναι άλλο πράγμα, δεν ξέρω πώς να το
 24 περιγράψω αυτό..

25 Βάγγος: και μόνο που παίζεις μουσική σε ένα δωμάτιο με φίλους και υπάρχει και η
 26 βλεμματική επαφή, νομίζω είναι άλλο, ανεβαίνει το επίπεδο μόνο και από αυτό. Εγώ
 27 μονίμως στο χώρο που είμαι, στο χωριό, είμαι διαρκώς σε ένα κунήγι να βρω άτομα να
 28 μοιραζόμαστε τα ίδια μουσικά γούστα...ούτε καν βασικά είχα μπει σε διαδικασίες
 29 τέτοιες για ηχογράφηση και τέτοια, εδó κάναμε άλλα κόλλα..αλλά πρώτα σαν
 30 προτεραιότητα ας πούμε πλέον έχω βάλει να βρω μουσικούς, να κάνω τη δική μου
 31 μπάντα, λίγο πιο στην ηλικία μου εννοώ γιατί η πρόβα δεν συγκρίνεται με τίποτα, έπαθα
 32 πλάκα είχα και καιρό να παίζω, είχες δεν είχες με τσίτσες. Έχω βρει ένα παιδί από το
 33 Αιγίτιο, τώρα θα δούμε και με κάποιους από δω τον Νίκο πχ την Σπυριδούλα και εσένα
 34 άμα θέλεις; χαχαχα το αίσθημα να παίζεις με άλλα άτομα έστω και αν δεν έχω
 35 ασχοληθεί πολύ με τα μαθήματα και τα λοιπά, δεν συγκρίνεται, το να τον βλέπεις τον
 36 άλλον μπροστά σου, τι να πω το πώς γκρουβάρεις που λες και συ ή με ποιον δεν
 37 γκρουβάρεις, να τελειώσει η πρόβα και να πεις πω ρε μαλάκα με αυτόν ταιριάζαμε πολύ
 38 δέσαμε φουλ ή το αντίθετο... και αυτό έχει το ενδιαφέρον του, δεν το χαιμε καθόλου πχ.

39 Συντονιστής: ακριβώς..μπορείς να θυμηθείς την εμπειρία της πρώτης πρόβας και μετά

40 Βάγγος: την πρώτη φορά που μπήκα στο σύνολο ήταν νέος κόσμος να ανοίγει, δηλαδή
 41 και πέρα από την ηχογράφηση που φτάσαμε να κάνουμε, που ήταν πολύ όμορφο εε και
 42 όμορφο ήταν και το άγχος τα δευτερόλεπτα πριν παίζουμε, πραγματικά μέχρι και αυτό
 43 όμορφο ήταν, αλλά νομίζω το πιο όμορφο ήταν στην πρόβα, δηλαδή πραγματικά να
 44 πέσει το γέλιο, εκεί που παίζεις να ακουστεί το λάθος και να πεις όλα να κόψεις και να

Commented [AD2]: 1 (Codel) Σχόλια - εμπειρίες για την άρση γενικά. Θετικές ή αρνητικές αποτιμήσεις. Θα φανερώσει το γνωστικό και δομικό κοινωπικό κεφάλαιο και την πυκνότητα που δατώνει

2 (Codel) Σχόλια - εμπειρίες για την άρση των μουσικών εργασιών

203 «Γραμμή17: Πέτρος: εντάξει βγήκε πολύ ωραίο αλλά θα προτιμούσα να το γράφαμε όλοι ταυτόχρονα στο προβάδικο. [...] ήταν ωραίο μου άρεσε αλλά δεν συγκρίνεται με το άλλο (μουσικό σύνολο εννοεί), δεν είναι το ίδιο, άλλο είναι να κάθεται ο καθένας σπίτι του και άλλο να είναι σε ένα δωμάτιο μαζί και να...να παίζουν μαζί είναι άλλο πράγμα, δεν ξέρω πώς να το περιγράψω αυτό»

204 «Γραμμή25: Βάγγος: και μόνο που παίζεις μουσική σε ένα δωμάτιο με φίλους και υπάρχει και η βλεμματική επαφή, νομίζω είναι άλλο, ανεβαίνει το επίπεδο μόνο και από αυτό. Εγώ μονίμως στο χώρο που είμαι στο χωριό είμαι διαρκώς σε ένα κунήγι να βρω άτομα να μοιραζόμαστε τα ίδια μουσικά γούστα...ούτε καν βασικά είχα μπει σε διαδικασίες τέτοιες για ηχογράφηση και τέτοια, εδó κάναμε άλλα κόλλα.»

205 «Γραμμή29: αλλά πρώτα σαν προτεραιότητα ας πούμε πλέον έχω βάλει να βρω μουσικούς, να κάνω τη δική μου μπάντα. Έχω βρει ένα παιδί από το Αιγίτιο, τώρα θα δούμε και με κάποιους από δω τον Νίκο πχ την Σπυριδούλα και εσένα άμα θέλεις»

206 «Γραμμή31: η πρόβα δεν συγκρίνεται με τίποτα, έπαθα πλάκα είχα και καιρό να παίζω, είχες δεν είχες με τσίτσες»

207 «Γραμμή34: το αίσθημα να παίζεις με άλλα άτομα έστω και αν δεν έχω ασχοληθεί πολύ με τα μαθήματα και τα λοιπά, δεν συγκρίνεται, το να τον βλέπεις τον άλλον μπροστά σου, τι να πω το πώς γκρουβάρεις που λες και συ ή με ποιον δεν γκρουβάρεις, να τελειώσει η πρόβα και να πεις πω ρε μαλάκα με αυτόν ταιριάζαμε πολύ δέσαμε φουλ ή το αντίθετο... και αυτό έχει το ενδιαφέρον του, δεν το χαιμε καθόλου»

45 πεις όχι έτσι αλλιώς, πως είναι στον τίτλους τέλους στις ταινίες που λέγαμε και την
46 προηγούμενη φορά, βλέπεις τους ηθοποιούς να ξεχνάνε τα λόγια τους, να γελάνε, να
47 σκοντάφτει ο άλλος να ακούγεται ο σκηνοθέτης «κατ», αυτή η εμπειρία δεν υπάρχει για
48 μένα είναι ότι καλύτερο το οποίο πιστεύω δεν υπάρχει καμία περίπτωση να το
49 αντικαταστήσει μια ηλεκτρονική ηχογράφηση που κάνεις κάποιος ένας ένας μόνος,
50 παρόλο που είναι δημιουργικό και εκείνο. Κάναμε 10 προσπάθειες ξέρω γω πόσες
51 έκανε ο καθένας και κρατήσαμε την καλύτερη, αλλά εκεί δεν ήταν τα παιδιά στις
52 αποτυχημένες προσπάθειες δεν είναι εκεί κάποιος να γελάσει, να μαλώσουμε λίγο, το
53 αποτέλεσμα φοβερό, φυσικά βγάλαμε τον εαυτό μας και την ιδέα μας αλλά δεν ξέρω το
54 άλλο δεν το συγκρίνω, που είναι η παρέα;

55 Συντονιστής: Λιάκο εσύ;

56 Ηλίας: λοιπόν πραγματικά δεν ξέρετε πόσο το ευχαριστήθηκα, όταν είδα το βίντεο...
57 ειδικά με το που μπαίνω και με τα άπνε και να γίνεται χαμός εκεί ότι καλύτερο... Να
58 τρέμει το πάτομα ξέρω γω από τα ντραμς..ήμουν στο σχολείο ξέρω γω και να το βάζω
59 να το ακούσω πρώτη φορά και ήμουν σε μια γωνία και με κοιτούσαν και να λένε από
60 μέσα τους καλά τι κάνει αυτός ο βλάκας... Έχω τρελαθεί...Θέλω κι άλλο και φαντάζομαι
61 όλοι μας έτσι...Αλλιώς γιατί ζούμε...(γέλια)

62 Συντονιστής: Εντάξει τα είπες όλα χαχα, ο πιο παθιασμένος

63 Πέτρος: να πω; για το θέμα που λέγαμε πριν από αυτό που είπε ο Ηλίας

64 Συντονιστής: έλα

65 Πέτρος: συμφωνώ και γω που προσπάθησα πολύ με το κομμάτι που είχε δύσκολο σόλο
66 και συγχροδίες και ρυθμικά, που το δουλέψαμε πολύ και ήθελα να το παίξω, είχα
67 όνειρο να το παίξω, Gary Moore ok, εν τέλει ενώ γάθηκα και μέσα στο σόλο μου σε
68 όλες τις πρόβες και δεν καταλάβαινα πότε τελειώνει η πρόβα, αυτό που μου έμεινε μετά
69 ήταν οι εμπειρία από τις πρόβες με τα παιδιά..

70 Συντονιστής: Η συναναστροφή εννοείς

71 Πέτρος: να όλα τα σκηνικά που παίχτηκαν αυτό η εμπειρία από όταν ήμουν στις
72 πρόβες και στην ηχογράφηση ήταν απίστευτη πραγματικά..δεν ξέρω τι να πω..έκανα
73 κάποια λαθάκια αλλά εντάξει..πρώτη φορά έπαιξα με άλλα άτομα έτσι, πολύ
74 ενδιαφέρον, πώς να πω..άγγιξε ενσπαστικό σημείο μου η όλη φάση ε

Commented [AD3]: 1 (Code2) Σχόλια - εμπειρίες για την όραση των μουσικών εργαστηρίων
2 (Code4) Σχόλια - εμπειρίες για την όραση της ομαδικής μουσικής σύνθεσης

253

«Γραμμή40: Βάγγος: την πρώτη φορά που υπήκα στο σύνολο ήταν νέος, κόσμο; να ανήκει, δηλαδή και πέρα από την ηχογράφηση που φτάσαμε να κάνουμε, που ήταν πολύ όμορφο και όμορφο ήταν και το άστρο; τα δευτερόλεπτα πριν παίξουμε, πραγματικά μέχρι και αυτό όμορφο ήταν, αλλά νομίζω το πιο όμορφο ήταν στην πρόβα, δηλαδή πραγματικά να πέσει το γέλιο, εκεί που παίζεις να ακουστεί το λάθος και να πεις όλα να κάνουν και να πεις όχι έτσι αλλιώς, πως είναι στο τίτλους τέλους στις ταινίες, που λέγαμε και την προηγούμενη φορά, βλέπεις τους ηθοποιούς να ξεχνάνε τα λόγια τους, να γελάνε, να σκοντάφτει ο άλλος να ακούγεται ο σκηνοθέτης «κατ», αυτή η εμπειρία δεν υπάρχει για μένα είναι ότι καλύτερο το οποίο πιστεύω δεν υπάρχει καμία περίπτωση να το αντικαταστήσει μια ηλεκτρονική ηχογράφηση που κάνει κάποιος ένας ένας μόνος, παρόλο που είναι δημιουργικό και εκείνο. Κάναμε 10 προσπάθειες ξέρω γω πόσες; έκανε ο καθένας και κρατήσαμε την καλύτερη, αλλά εκεί δεν ήταν τα παιδιά στις αποτυχημένες προσπάθειες; δεν είναι εκεί κάποιος να γελάσει να μαλώσουμε λίγο, το αποτέλεσμα φοβερό, φυσικά βγάλαμε τον εαυτό μας και την ιδέα μας αλλά δεν ξέρω το άλλο δεν το συγκρίνω, που είναι η παρέα;

Commented [AD4]: (Code2) Σχόλια - εμπειρίες για την όραση των μουσικών εργαστηρίων

254

«Γραμμή56: λοιπόν πραγματικά δεν ξέρετε πόσο το ευχαριστήθηκα, όταν είδα το βίντεο... ειδικά με το που μπαίνω και με τα άπνε και να γίνεται χαμός εκεί ότι καλύτερο... Να τρέμει το πάτομα ξέρω γω από τα ντραμς.. ήμουν στο σχολείο ξέρω γω και να το βάζω να το ακούσω πρώτη φορά και ήμουν σε μια γωνία και με κοιτούσαν και να λένε από μέσα τους καλά τι κάνει αυτός ο βλάκας... Έχω τρελαθεί...Θέλω κι άλλο και φαντάζομαι όλοι μας έτσι. Αλλιώς γιατί ζούμε (γέλια) Συντονιστής: Εντάξει τα είπες όλα χαχα, ο πιο παθιασμένος»

Commented [AD5]: (Code2) Σχόλια - εμπειρίες για την όραση των μουσικών εργαστηρίων

255

«Γραμμή65: Πέτρος: συμφωνώ και γω που προσπάθησα πολύ με το κομμάτι που είχε δύσκολο σόλο και συγχροδίες και ρυθμικά, που το δουλέψαμε πολύ και ήθελα να το παίξω, είχα όνειρο να το παίξω, Gary Moore ok, εν τέλει ενώ γάθηκα και μέσα στο σόλο μου σε όλες τις πρόβες; και δεν καταλάβαινα πότε τελειώνει η πρόβα, αυτό που μου έμεινε μετά ήταν οι εμπειρία από τις πρόβες με τα παιδιά»

256

«Γραμμή74: άγγιξε ενσπαστικό σημείο μου η όλη φάση »

75 Συντονιστής: τι εννοείς

76 Πέτρος: βρισκό πολύ ωραίο συναίσθημα όλο αυτό να παίζεις με άλλα άτομα, τεράστιες
77 οι διαφορές από πρόβα σε πρόβα, στις πρώτες πιο πολύ διορθώναμε πράγματα στο
78 κομμάτι.. μετά ήταν σούπερ. Σίγουρα μετά το σχολείο το πρώτο πράγμα που θα κάνω
79 εκεί που θα σπουδάσω είναι να κάνω μπάνια.. τώρα για τη σύνθεση πάρα πολύ ωραίο
80 πραγματικά και πρωτότυπο.. μου άρεσε που είναι συλλογική δουλειά αλλά πώς να το πω
81 ήμασταν λίγο όπως με τον κορονοϊό ξέρω γω να ο καθένας σπίτι του έστελνε το
82 track.. όμα ήταν από κοντά θα ήταν καλύτερα όχι ότι το μειώνω.. ίσως να έπαιρνε ιδέες
83 ο ένας από τον άλλον να υπήρχε πιο πολύ πώς να το πω.. να υπήρχε μια συναισθηματική
84 κορύφωση κατά την εκτέλεση όπως με τα cover αυτό.. κάπως σαν πιο
85 αποστασιοποιημένο.. ήθελα να παίζαμε όλοι μαζί κάτι θα παίρναμε ο ένας από τον άλλο
86 και κυρίως την ενέργεια και να το ηχογραφήσαμε πάλι όλοι μαζί.

87 Συντονιστής: με τα παιδιά πώς τα πήγες;

88 Πέτρος: σα μια χαρά βγαίνω αρκετά με τον Ιορδάνη από την πρώτη μέρα μου είπε να
89 βρούμε για καφέ.. εντάξει ξέρεις πως είναι η γενιά μας όλους τους έβαλα στο Instagram,
90 είχαμε κανονίσει να βρούμε και όλοι μαζί, αλλά μία ο ένας με κορονοϊό μία άλλος όλοι
91 μαζί δεν τα καταφέραμε, οπότε βγαίνουμε δυο δυο

92 Συντονιστής: η εμπειρία σου από τα μαθήματα;

93 Πέτρος: το εύκολο είναι γνώσεις, γνώσεις επάνω στην κιθάρα, αλλά αυτό είναι το πιο
94 απλό μετά να.. μια αφορμή πάλι να σου ανοίξει νέους ορίζοντες νέα κεφάλαια σε
95 πράγματα όπως στο να γράφεις μουσική, στο να ηχογραφήσεις ή γενικά διάφορα
96 ερεθίσματα γύρω από την μουσική πάνω.. οι συζητήσεις στα μαθήματα αυτές οι
97 συζητήσεις μου χουνε κάνει το κεφάλι.. με έχουν μπερδέψει 10 φορές και όσο πάει
98 ζετιλγεται το κουβάρη και καταλαβαίνω πολλά περισσότερα πράγματα

99 Συντονιστής: Τι είναι η κιθάρα για σένα;

100 Πέτρος: πω τι είπες τώρα αυτό θέλει σκέψη... να εκφράζει ο καθένας τα συναισθήματα
101 του που δεν μπορεί να εκφράσει με λόγια να τα εκφράσει μέσα από την μουσική και το
102 όργανο και αν το επιτύχει κάποιος αυτό είναι πολύ απίστευτο το αποτέλεσμα..ας πούμε
103 με το κομμάτι στην πρόβα.. έλεγα συγκεντρώσου σε αυτό που κάνεις και τέτοιο ... αλλά
104 πολλές φορές χανόμουν και ξαναγυρνούσα, χανόμουν και ξαναγυρνούσα | ένοιωθα την

Commented [AD6]: (Code2) Σχόλια - εμπειρίες για την άρση των μουσικών εργασιών
25.12
«Γραμμή76: εννοώ πολύ ωραίο συναίσθημα όλο αυτό να παίζεις με άλλα άτομα, τεράστιες οι διαφορές από πρόβα σε πρόβα, στις πρώτες πιο πολύ διορθώναμε πράγματα στο κομμάτι.. μετά ήταν σούπερ»
25.12
«Γραμμή78: Σίγουρα μετά το σχολείο το πρώτο πράγμα που θα κάνω εκεί που θα σπουδάσω είναι να κάνω μπάνια.»

Commented [AD7]: 1 (Code4) Σχόλια - εμπειρίες για την άρση της ομαόκης μουσικής, σύνθεσης
25.12
«Γραμμή79: τώρα για τη σύνθεση πάρα πολύ ωραίο πραγματικά και πρωτότυπο.. μου άρεσε που είναι συλλογική δουλειά αλλά πώς να το πω ήμασταν λίγο όπως με τον κορονοϊό ξέρω γω να ο καθένας σπίτι του έστελνε το track.. όμα ήταν από κοντά θα ήταν καλύτερα όχι ότι το μειώνω.. ίσως να έπαιρνε ιδέες ο ένας από τον άλλον να υπήρχε μια συναισθηματική κορύφωση κατά την εκτέλεση όπως με τα cover αυτό.. κάπως σαν πιο αποστασιοποιημένο.. ήθελα να παίζαμε όλοι μαζί κάτι θα παίρναμε ο ένας από τον άλλο και κυρίως την ενέργεια και να το ηχογραφήσαμε πάλι όλοι μαζί»

Commented [AD8]: 1 (Code6) Γενικά σχόλια για την ανάπτυξη μουσικού κεφαλαίου
25.12
«Γραμμή88: βγαίνω αρκετά με τον Ιορδάνη από την πρώτη μέρα μου είπε να βρούμε για καφέ.. εντάξει ξέρεις πως είναι η γενιά μας όλους τους έβαλα στο Instagram, είχαμε κανονίσει να βρούμε και όλοι μαζί, αλλά μία ο ένας με κορονοϊό μία άλλος όλοι μαζί δεν τα καταφέραμε, οπότε βγαίνουμε δυο δυο»

Commented [AD9]: 1 (Code3) Σχόλια - εμπειρίες για την άρση των μουσικών μαθημάτων. Θετικές/η αρνητικές αποτιμήσεις.
25.12
«Γραμμή92: η εμπειρία σου από τα μαθήματα.
Πέτρος: το εύκολο είναι γνώσεις, γνώσεις επάνω στην κιθάρα, αλλά αυτό είναι το πιο απλό μετά να.. μια αφορμή πάλι να σου ανοίξει νέους ορίζοντες νέα κεφάλαια σε πράγματα όπως στο να γράφεις μουσική, στο να ηχογραφήσεις ή γενικά διάφορα ερεθίσματα γύρω από την μουσική πάνω.. οι συζητήσεις στα μαθήματα αυτές οι συζητήσεις μου χουνε κάνει το κεφάλι.. με έχουν μπερδέψει 10 φορές και όσο πάει ζετιλγεται το κουβάρη και καταλαβαίνω πολλά περισσότερα πράγματα»

Commented [AD10]: 1 (Code7) Ιδέες ανάπτυξης για το μουσικό όργανο της επίσημης τους.
25.12
«Γραμμή99: Τι είναι η κιθάρα για σένα;
Πέτρος: πω τι είπες τώρα αυτό θέλει σκέψη... να εκφράσει ο καθένας τα συναισθήματα του που δεν μπορεί να εκφράσει με λόγια να τα εκφράσει μέσα από την μουσική και το όργανο και αν το επιτύχει κάποιος αυτό είναι πολύ απίστευτο το αποτέλεσμα..ας πούμε με το κομμάτι στην πρόβα.. έλεγα συγκεντρώσου σε αυτό που κάνεις και τέτοιο ... αλλά πολλές φορές χανόμουν και ξαναγυρνούσα, χανόμουν και ξαναγυρνούσα»

105 χημεία μεταξύ μας. γενικά αυτές οι δραστηριότητες ήταν πολύ δημιουργικές και άνοιξαν
106 νέα κεφάλαια

107 Αχιλλέας: Εγώ πάω στο μουσικό σχολείο στην Κατερίνη, οπότε είχα και πολλές
108 εμπειρίες από σύνολα, δύνονται πολλές ευκαιρίες στους μαθητές στα σύνολα και από
109 την δική μου εμπειρία τουλάχιστον παρατήρησα ότι, σε σχέση με το Rocknobile, δεν
110 είναι τόσο, εδώ παίζουμε τη μουσική που μας αρέσει όλοι και έτσι γίναμε και μια
111 παρέα, συμφωνήσαμε όλοι μαζί για τα τραγούδια και μας χωρίσατε με τα αγαπημένα
112 μας και έτσι είναι πολύ διαφορετικό με αυτό που γίνεται στο σχολείο, μαζεύονται 30
113 τόσα άτομα και βάζει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα ο καθηγητής που δεν αρέσει σε
114 όλους δηλαδή. Γιατί μετά υπάρχουν αυτοί που δεν μελετάνε, η πρόβα δεν βγαίνει καλή
115 ο καθηγητής φωνάζει και όλοι φεύγουν κουρασμένοι από μέσα, βαριόμασταν. Τώρα
116 εδώ το γκρουπάκι που ήταν μουσική που μου άρεσε ήταν από τις καλύτερες στιγμές που
117 είχα, ανυπομονούσα τότε να πάμε για πρόβα να έρθει το Σάββατο, να βρεθούμε όλοι
118 μαζί να κάνουμε πρόβες. Τώρα να πω και γώ για την εμπειρία με την σύνθεση και γώ
119 θα προτιμούσα να είχαμε τις ιδέες μας δουλεμένες από το σπίτι αλλά να βρισκόμασταν
120 και από κοντά όλοι να λέγαμε τι γνώμη μας στον άλλον, σίγουρα θα προέκυπταν και
121 άλλες ιδέες που δεν θα είχαμε σκεφτεί, να υπήρχε αυτή η δράση μεταξύ μας, θα ήταν
122 πιο δυνατό σαν εμπειρία.

123 Συντονιστής: ok τελειώσατε, θέλει κάτι να πει ο Βάγγος νομίζω

124 Αχιλλέας: ναι ναι

125 Βάγγος: θέλω να πω επάνω σε αυτό.. ας πούμε με τον Πέτρο που δεν γνωριζόμασταν
126 πιο πριν καλά, δεν ήμασταν φίλοι από πριν, γκρουβάρουμε πάρα πολύ μεταξύ μας,
127 ταιριάσαμε και έχουμε κρατήσει μια επικοινωνία, βρεθήκαμε και κάποιες μέρες μόνοι
128 μας να παίζουμε στο προβάδικο, να μελετήσουμε τα κομμάτια, πήγαμε για καφέ.

129 Γιάννης: οι πρόβες ήταν κάτι το πολύ όμορφο απερίγραπτο, να είμαστε στον ίδιο χώρο
130 όλοι μαζί, είναι σαν συνομιλία μεταξύ οργάνων και έχουμε την συνομιλία την δικιά μας,
131 αλλά ο τρόπος που συνομιλούν τα όργανα, εκείνη τη στιγμή είναι κάτι μαγικό, μέσω
132 ιντερνετ αυτό δεν θα μπορούσε να γίνει με τίποτα και δεν νομίζω να το πετύχουμε ποτέ
133 αυτό..

Commented [AD11]: (Code2) Σχόλια - εμπειρίες για την δράση των μουσικών εργαστηρίων 25/18

«Γραμμή104: ένοιωθα την χημεία μεταξύ μας, γενικά αυτές οι δραστηριότητες ήταν πολύ δημιουργικές και άνοιξαν νέα κεφάλαια»

Commented [AD12]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την δράση των μουσικών εργαστηρίων 25/18

«Γραμμή107: εγώ πάω στο μουσικό σχολείο στην Κατερίνη, οπότε είχα και πολλές εμπειρίες από σύνολα, δύνονται πολλές ευκαιρίες στους μαθητές στα σύνολα και από την δική μου εμπειρία τουλάχιστον παρατήρησα ότι, σε σχέση με το Rocknobile, δεν είναι τόσο, εδώ παίζουμε τη μουσική που μας αρέσει όλοι και έτσι γίναμε και μια παρέα, συμφωνήσαμε όλοι μαζί για τα τραγούδια και μας χωρίσατε με τα αγαπημένα μας και έτσι είναι πολύ διαφορετικό με αυτό που γίνεται στο σχολείο, μαζεύονται 30 τόσα άτομα και βάζει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα ο καθηγητής που δεν αρέσει σε όλους δηλαδή. Γιατί μετά υπάρχουν αυτοί που δεν μελετάνε, η πρόβα δεν βγαίνει καλή ο καθηγητής φωνάζει και όλοι φεύγουν κουρασμένοι από μέσα, βαριόμασταν. Τώρα εδώ το γκρουπάκι που ήταν μουσική που μου άρεσε ήταν από τις καλύτερες στιγμές που είχα, ανυπομονούσα τότε να πάμε για πρόβα να έρθει το Σάββατο, να βρεθούμε όλοι μαζί να κάνουμε πρόβες.»

Commented [AD13]: 1.(Code4) Σχόλια - εμπειρίες για την δράση της ομοσπονδίας μουσικής σύνθεσης 25/18

«Γραμμή119: γώ θα προτιμούσα να είχαμε τις ιδέες μας δουλεμένες από το σπίτι αλλά να βρισκόμασταν και από κοντά όλοι να λέγαμε τι γνώμη μας στον άλλον, σίγουρα θα προέκυπταν και άλλες ιδέες που δεν θα είχαμε σκεφτεί, να υπήρχε αυτή η δράση μεταξύ μας, θα ήταν πιο δυνατό σαν εμπειρία.»

Commented [AD14]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την δράση των μουσικών εργαστηρίων 25/18

«Γραμμή125: ας πούμε με τον Πέτρο που δεν γνωριζόμασταν πιο πριν καλά, δεν ήμασταν φίλοι από πριν, γκρουβάρουμε πάρα πολύ μεταξύ μας, ταιριάσαμε και έχουμε κρατήσει μια επικοινωνία, βρεθήκαμε και κάποιες μέρες μόνοι μας να παίζουμε στο προβάδικο, να μελετήσουμε τα κομμάτια, πήγαμε για καφέ.»

«Γραμμή29: οι πρόβες ήταν κάτι το πολύ όμορφο απερίγραπτο, να είμαστε στον ίδιο χώρο όλοι μαζί, είναι σαν συνομιλία μεταξύ οργάνων και έχουμε την συνομιλία την δικιά μας, αλλά ο τρόπος που συνομιλούν τα όργανα, εκείνη τη στιγμή είναι κάτι μαγικό, μέσω ιντερνετ αυτό δεν θα μπορούσε να γίνει με τίποτα και δεν νομίζω να το πετύχουμε ποτέ αυτό. [..]. Και μιας τώρα μιλάμε από το Zoom και βλέπουμε αλλά δεν είναι το ίδιο ακ, Τα γέλια και αυτά που είχαμε, η παρέα η θάλασσα που είχαμε για όλο αυτό ήτανε κάτι που δεν μπορείς να το παύσεις, αλλά μόνο στα γκρουπ και γώ πραγματικά το ένιωσα»

134 Συντονιστής: να πω ότι υπάρχει τέτοιο πρόγραμμα παιδιά που είναι φτιαγμένο για
 135 αυτήν ακριβώς την περίπτωση..θέλει κάποιον εξοπλισμό, αλλά σας ενημερώνω ότι
 136 υπάρχει..

137 Γιάννης: καλά ok; Και μεις τώρα μιλάμε από το Zoom και βλέπαμε αλλά δεν είναι το
 138 ίδιο ok; Τα γέλια και αυτά που είχαμε, η παρέα η διάθεση που είχαμε για όλο αυτό
 139 ήτανε κάτι που δεν μπορείς να το πετύχεις αλλού μόνο στα γκρουπ και γω πραγματικά
 140 το ένοιωσα.

141 [Γιρδάνης: είναι και ότι είναι και όλοι συνάδελφοι μουσικοί και συ μουσικός, λέμε τις
 142 απόψεις μας, το τι πιστεύει ο καθένας για την μουσική και διάφορα, παίζεται μαζί
 143 ανταλλάζεται μουσικές]

144 Συντονιστής: έλα Ειρήνη πες

145 Ειρήνη: θέλω να πω πως η ιδέα να μπω σε μπάντα εξαρχής με έκανε να ασχολούμαι
 146 περισσότερο με την κιθάρα ήταν ένα μεγάλο κίνητρο ουσιαστικά εμ..και εγώ είδα
 147 πρόσφατα και τα βίντεο εντάξει πολύ ωραία, η ερμηνεία όμως εκείνη την ώρα που
 148 παίζουμε δεν συγκρίνεται, από κοντά είναι άλλη αίσθηση δεν νομίζω ότι αυτό μπορεί να
 149 αποτυπωθεί στο βίντεο πιστεύω, το διασκέδασα πάρα πολύ ήταν κάτι που περίμενα και
 150 θα ήθελα πολύ να το ζήσω ξανά σαν εμπειρία, οπότε ήταν πολύ ωραίο

151 Συντονιστής: Αυτό ήταν μόνο η αρχή παιδιά (φωνές ωραία κτλ), το καλοκαίρι θα
 152 κάνουμε και συναυλία ελπίζω. [Ειρήνη τι θα έλεγες τώρα σχετικά με το ότι ντρεπόσουν
 153 να παίζεις μπροστά σε άλλους]

154 Ειρήνη: Με την ντροπή δεν νομίζω ότι το ξεπέρασα τελείως ακόμα, γενικά έχω θέμα με
 155 αυτό το πράγμα και την έλλειψη αυτοπεποίθησης, αλλά παρόλα αυτά κατάφερα για
 156 πρώτη φορά να το αφήσω πίσω να το ξεπεράσω και να απολαύσω τη στιγμή, οπότε
 157 ναι..

158 Συντονιστής: Στη μαμά τους φίλους το έβαλες να το δούνε το βίντεο;

159 Ειρήνη: ναι το βίντεο ναι...αλλά ακόμα όταν μελετάω η πόρτα κλειστή

160 Συντονιστής: ok θέλεις να προσθέσεις κάτι;

161 Ειρήνη: ήθελα να πω ότι θα ήταν ακόμη καλύτερα αν στην πρόβα δεν φορούσαμε τις
 162 μάσκες, ένοιωθα ώρες ώρες ότι είναι τέρμα σπαστικό που δεν φαίνονταν τα πρόσωπα

Commented [AD15]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την ύλη των μουσικών εργαστηρίων 25/22

«Γραμμή141 Γιρδάνης: είναι και ότι είναι και όλοι συνάδελφοι μουσικοί και συ μουσικός, λέμε πς απόψεις μας, το τι πιστεύει ο καθένας για την μουσική και διάφορα, παίζεται μαζί ανταλλάζεται μουσικές.»

Commented [AD16]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την ύλη των μουσικών εργαστηρίων 25/23

«ΓΡΑΜΜΗ: θέλω να πω πως η ιδέα να μπω σε μπάντα εξαρχής με έκανε να ασχολούμαι περισσότερο με την κιθάρα ήταν ένα μεγάλο κίνητρο ουσιαστικά εμ. και εγώ είδα πρόσφατα και τα βίντεο εντάξει πολύ ωραία, η ερμηνεία όμως εκείνη την ώρα που παίζουμε δεν συγκρίνεται, από κοντά είναι άλλη αίσθηση δεν νομίζω όπ αυτό μπορεί να αποτυπωθεί στο βίντεο πιστεύω, το διασκέδασα πάρα πολύ ήταν κάτι που περίμενα και θα ήθελα πολύ να το ζήσω ξανά σαν εμπειρία, οπότε ήταν πολύ ωραίο»

Commented [AD17]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την ύλη των μουσικών εργαστηρίων 25/24

«Γραμμή152: Ειρήνη π θα έλεγες τώρα σχετικά με το ότι ντρεπόσουν να παίζεις μπροστά σε άλλους
 Ειρήνη: Με την ντροπή δεν νομίζω όπ το ξεπέρασα τελείως, ακόμα, γενικά έχω θέμα με αυτό το πράγμα και την έλλειψη αυτοπεποίθησης, αλλά παρόλα αυτά κατάφερα για πρώτη φορά να το αφήσω πίσω να το ξεπεράσω και να απολαύσω τη στιγμή, οπότε ναι.»

163 μας, ήτανε λίγο...περίεργο με τα μάτια μόνο..τι άλλο..μου άρεσε που αναπτύχθηκε μια
 164 επικοινωνία ειδικά με τους μουσικούς που βλέπομασταν πιο πολύ στα μάτια και
 165 συνεινούμασταν να το πω έτσι για το πώς θα μπορούμε, πως θα κάνουμε παύση, για την
 166 ένταση, χωρίς λόγια δηλαδή και καταλαβαινόμασταν ήταν πρωτόγνωρο αυτό. Με τα
 167 μαθήματα τώρα με βοήθησαν πολύ να εξελιχθώ στο όργανο επίσης μαθαίναμε πολλά
 168 πράγματα και εκτός της κιθάρας σε γενικότερο πλαίσιο για την μουσική και το είδος
 169 «που ακούω και εντάζει είναι αλλιώς..τεχνικές κτλ και νοιώθω πολύ τυχερή που σας
 170 έχουμε για δάσκαλο είναι πολύ ωραία η εμπειρία και στο μάθημα και σε ότι άλλο
 171 κάναμε μέχρι στιγμής. Η συνάντηση με τον κύριο Μπάμπη ήταν πολύ βοηθητική μάθαμε
 172 πάρα πολλά πράγματα και από έναν καταξιωμένο καλλιτέχνη γνωστό κιθαρίστα σε πολύ
 173 επεξηγηματικός, νομίζω ήταν μια πολύ σημαντική βοήθεια για το μέλλον και την
 174 μπάντα και γενικά για την μουσική.

175 Άγγελος: και εγώ να πω στην αρχή είχα ένα φόβο, δηλαδή πως θα είναι να παίζω με
 176 ζένα άτομα, γιατί είμαι και μικρός, μετά με ηρέμησαν και τα παιδιά εσείς, ο Γιάννης
 177 μου έλεγε ηρέμησε, γνώρισα και τα παιδιά και μετά ηρέμησα. και επίσης πρώτη φορά
 178 κάνω ηχογράφιση, πρόβα και είναι πολύ ωραίο, εγώ μόλις ήρθα σαν να μην υπήρχε
 179 κορονοϊός εντάζει, δηλαδή εκεί...στο κομμάτι, στη ζωντάνια καμία σχέση, δεν κοιτούσα
 180 τα μελαγχολικά, όλους μας επηρεάζει αυτό και θέλω να τελειώνω με τα δύσάρεστα,
 181 τέλος φτάνει, πρέπει να το χουμε στο μυαλό μας για να προσέχουμε αλλά από όταν ήρθα
 182 εδώ σαν να το αποφεύγει το μυαλό μου χωρίς να το προσπαθώ, να μην με τρώει ο
 183 κορονοϊός, δεν μπορούμε εκείνο το άλλο να προσέχουμε, το θέμα είναι να κάνεις
 184 πράγματα που σου αρέσουν για να το φτιάχνεις αυτό, να περνάς την ώρα σου ωραία με
 185 φίλους, όσο μπορείς δηλαδή και να κάνεις καινούργια πράγματα μέχρι που άρχισα να
 186 ζωγραφίζω το τελευταίο διάστημα, καινούργια πράγματα να μην βαριέμαι.

187 Συντονιστής: η εμπειρία από τα γκρουπλάκια:

188 Άγγελος: όταν έπαιζα μου φάνηκε ότι το ένοιωθα πιο πολύ, άκουγα τον ντράμερ
 189 ζωντανά, άκουγα τις άλλες κιθάρες, καμία σχέση με το να βάλω το κομμάτι στον
 190 υπολογιστή, καμία σχέση, δεν περιγράφεται κύριε, ήταν ωραία εμπειρία γνώρισα και
 191 άλλα παιδιά και είναι όλα καλά παιδιά, δεν τους ήξερα καλά και τώρα που τους
 192 γνώρισα..είναι ωραίοι τύποι... ο Πέτρος καλά.. παίζει και φοβερά..και κάναμε και μια
 193 ομάδα στο Instagram Rockmobile με τον Ιορδάνη, έτσι να μιλάμε και λίγο όλοι μαζί...

Commented [AD18]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την
 άρση των μουσικών εργαστηρίων
 20.25

«Γραμμή161: Ερήνη- ήθελα να πω ότι θα ήταν ακόμη καλύτερα αν στην πρόβα δεν φορούσαμε τις μάσκες, ένιωθα ώρες ώρες ότι είναι τύπος σπαστικό που δεν φαίνονταν τα πρόσωπα μου, ήτανε λίγο...περίεργο με τα μάτια μόνο..τι άλλο..μου άρεσε που αναπτύχθηκε μια επικοινωνία ειδικά με τους μουσικούς που βλέπαμασταν πιο πολύ στα μάτια και συνεινούμασταν να το πω έτσι για το πώς θα μπορούμε, πως θα κάνουμε παύση, για την ένταση, χωρίς λόγια δηλαδή και καταλαβαινόμασταν ήταν πρωτόγνωρο αυτό»

Commented [AD19]: 3(Code3) Σχόλια - εμπειρίες για την
 άρση των μουσικών μαθημάτων. Θετικές ή αρνητικές
 αποτιμήσεις.
 20.26

«Γραμμή166: Με τα μαθήματα τώρα με βοήθησαν πολύ να εξελιχθώ στο όργανο επίσης μαθαίναμε πολλά πράγματα και εκτός της κιθάρας σε γενικότερο πλαίσιο για την μουσική και το είδος «που ακούω και εντάζει είναι αλλιώς..τεχνικές κτλ και νοιώθω πολύ τυχερή που σας έχουμε για δάσκαλο είναι πολύ ωραία η εμπειρία και στο μάθημα και σε ότι άλλο κάναμε μέχρι στιγμής»

Commented [AD20]: 2(Code8) Σχόλια για την Συνάντηση
 της ΕΟ με το Μπάμπη Παπαδόπουλο
 20.27

«Γραμμή171: Η συνάντηση με τον κύριο Μπάμπη ήταν πολύ βοηθητική μάθαμε πάρα πολλά πράγματα και από έναν καταξιωμένο καλλιτέχνη γνωστό κιθαρίστα σε πολύ επεξηγηματικός, νομίζω ήταν μια πολύ σημαντική βοήθεια για το μέλλον και την μπάντα και γενικά για την μουσική»

Commented [AD21]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την
 άρση των μουσικών εργαστηρίων
 20.28

«Γραμμή175: εγώ να πω στην αρχή είχα ένα φόβο, δηλαδή πως θα είναι να παίζω με ζένα άτομα, γιατί είμαι και μικρός, μετά με ηρέμησαν και τα παιδιά εσείς, ο Γιάννης μου έλεγε ηρέμησε, γνώρισα και τα παιδιά και μετά ηρέμησα»

Commented [AD22]: (Code9) Εμπειρία ροής
 20.29

«Γραμμή178:» εγώ μόλις ήρθα σαν να μην υπήρχε κορονοϊός, εντάζει, δηλαδή εκεί...στο κομμάτι, στη ζωντάνια καμία σχέση, δεν κοιτούσα τα μελαγχολικά, από όταν ήρθα εδώ σαν να το αποφεύγει το μυαλό μου χωρίς να το προσπαθώ.. μέχρι που άρχισα να ζωγραφίζω το τελευταίο διάστημα, καινούργια πράγματα να μην βαριέμαι»

Commented [AD23]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την
 άρση των μουσικών εργαστηρίων
 20.30

«Γραμμή190: ήταν ωραία εμπειρία γνώρισα και άλλα παιδιά και είναι όλα καλά παιδιά, δεν τους ήξερα καλά και τώρα που τους γνώρισα..είναι ωραίοι τύποι... ο Πέτρος καλά.. παίζει και φοβερά.. και κάναμε και μια ομάδα στο Instagram Rockmobile με τον Ιορδάνη, έτσι να μιλάμε και λίγο όλοι μαζί. [...] αναλλάζουμε μουσικές από youtube, βίντεο σχετικά με την μουσική και τέτοια και στο σχολείο το ίδιο, τώρα κάνουμε πιο πολύ παρέα με τα παιδιά πάμε και τις κιθάρες και παίζουμε καμιά φορά και μόνοι μας. [...] πριν δεν κάναμε τίποτα παρτί, άγγελος: τα ήξερα τα παιδιά, αλλά τώρα είναι σαν να ανέψαμε την φρεσιά.»

194 Συντονιστής: ωραία να με βόλατε και μένα και μου αρέσει πολύ το περιεχόμενο των
 195 συζητήσεων

196 Άγγελος: ανταλλάζουμε μουσικές από youtube, βίντεο σχετικά με την μουσική και
 197 τέτοια και στο σχολείο το ίδιο, τώρα κάνουμε πιο πολύ παρέα με τα παιδιά πάμε και τις
 198 κιθάρες και παίζουμε καμιά φορά και μόνοι μας, και όποτε έχουμε κενό παίρνω τον
 199 Γιάννη και τον Ιορδάνη και φεύγουμε και παίζουμε.

200 Συντονιστής: πριν δεν κάνατε τόση παρέα;

201 Άγγελος: τα ήξερα τα παιδιά, αλλά τώρα είναι σαν να ανάγατε την φωτιά, να
 202 έτσι, αρχίσαμε και γενικά να την ψάχνουμε παραπάνω όλα τα παιδιά νομίζω, εγώ
 203 συγκεκριμένα με το που τελειώνει το σχολείο πολλές φορές πάω σπίτι και ούτε φαί ούτε
 204 τίποτα πάω μέσα κλειδωθήκα κιθάρα έπαιξα κάνα δυο ώρες, δεν σας κάνω πλάκα
 205 αλήθεια, γενικά όταν κάνω κάτι καινούργιο ή δω κάτι καινούργιο πηγαίνω και
 206 κατευθείαν προσπαθώ να το βγάλω στην κιθάρα, ας πούμε έμαθα τον Van Hale από τα
 207 παιδιά, μου άρεσαν φράσεις, προσπάθησα να τις βγάλω μόνος, άκουσα δίσκους, Rory
 208 Gallagher μετά...

209 Συντονιστής: Τα μαθήματα πως τα βρήκες Βαγγέλη;

210 Βαγγέλης: νομίζω ότι παίρνω πλέον μια συνοχή στην πορεία για την κιθάρα, εξέλιξη
 211 στο είδος που θέλω, μαθαίνεις πράγματα που όταν τα μαθαίνεις μόνος δεν τα μαθαίνεις
 212 με την σειρά και δεν θα μάθαινες να παίζεις και στο ρυθμό το ένα το άλλο, αυτά,
 213 δηλαδή σε καθορίζει λίγο στο τι πορεία πρέπει να έχεις για να γίνεις επαγγελματίας,
 214 νομίζω

215 Συντονιστής: δηλαδή εσύ θέλεις να γίνεις επαγγελματίας μουσικός;

216 Βαγγέλης: εε ναι έτσι πιστεύω, αλλά με την ηλεκτρική κιθάρα αν μπορώ. Με την μπάντα
 217 όταν είσαι είναι άλλο συναίσθημα, δηλαδή ειδικά για μένα που αυτό ήταν ένα όνειρο
 218 που έβλεπα μικρός τις μπάντες, τα τουρ αυτιά, το να μαζεύομαι με τους bandmates και
 219 να παίζουμε είναι διαφορετικό συναίσθημα, είναι πολύ καλύτερο από το να παίζεις
 220 μόνος σου, η μουσική σε κάνει να κουνιέσαι πιο πολύ και η ιδέα ότι με αυτούς τους
 221 ανθρώπους που παίζεται μαζί θέλετε να πορευθείτε κάπου και έχετε τον ίδιο στόχο, να
 222 πετύχετε αυτό.

223 Συντονιστής: Βαγγέλη τι είναι για σένα η κιθάρα;

Commented [AD24]: 3(Cod6) Γενικά σχολία για την ανάπτυξη κοινωνικού κεφαλαίου – Γνωστικο-πορο δίκτυο 2031

«Γραμμή202: αρχίσαμε και γενικά να την ψάχνουμε παραπάνω όλα τα παιδιά νομίζω, εγώ συγκεκριμένα με το που τελειώνει το σχολείο πολλές φορές πάω σπίτι και ούτε φαί ούτε τίποτα πάω μέσα κλειδωθήκα κιθάρα έπαιξα κάνα δυο ώρες, δεν σας κάνω πλάκα αλήθεια, γενικά όταν κάνω κάτι καινούργιο ή δω κάτι καινούργιο πηγαίνω και κατευθείαν προσπαθώ να το βγάλω στην κιθάρα, ας πούμε έμαθα τον Van Hale από τα παιδιά, μου άρεσαν φράσεις, προσπάθησα να τις βγάλω μόνος, άκουσα δίσκους, Rory Gallagher μετά»

Commented [AD25]: (Code3) Σχόλια - εμπειρίες για την ύλη των μουσικών μαθημάτων. Θετικές ή αρνητικές αποτιμήσεις, 2032

«Γραμμή210: νομίζω ότι παίρνω πλέον μια συνοχή στην πορεία για την κιθάρα, εξέλιξη στο είδος που θέλω, μαθαίνεις πράγματα που όταν τα μαθαίνεις μόνος δεν τα μαθαίνεις με την σειρά και δεν θα μάθαινες να παίζεις και στο ρυθμό το ένα το άλλο, αυτά, δηλαδή σε καθορίζει λίγο στο τι πορεία πρέπει να έχεις για να γίνεις επαγγελματίας, νομίζω Συντονιστής: δηλαδή εσύ θέλεις να γίνεις επαγγελματίας μουσικός; Βαγγέλης: εε ναι έτσι πιστεύω, αλλά με την ηλεκτρική κιθάρα αν μπορώ»

Commented [AD26]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την ύλη των μουσικών εργατηρίων 2033

«Γραμμή216: Με την μπάντα όταν είσαι είναι άλλο συναίσθημα, δηλαδή ειδικά για μένα που αυτό ήταν ένα όνειρο που έβλεπα μικρός τις μπάντες, τα τουρ αυτιά, το να μαζεύομαι με τους bandmates και να παίζουμε είναι διαφορετικό συναίσθημα, είναι πολύ καλύτερο από το να παίζεις μόνος σου, η μουσική σε κάνει να κουνιέσαι πιο πολύ και η ιδέα ότι με αυτούς τους ανθρώπους που παίζεται μαζί θέλετε να πορευθείτε κάπου και έχετε τον ίδιο στόχο, να πετύχετε αυτό»

224 Βαγγέλη: τι να πω τώρα ότι και να πω λίγο θα ναι, τα πάντα, το μέλλον μου βασικά,
 225 νομίζω

226 Συντονιστής: φοβερό μπράβο ρε παιδιά. χαιρομαι τόσο πολύ που τα ακούω αυτά.
 227 Γιώργο για σένα τι είναι η κιθάρα;

228 Γιώργος: Η κιθάρα είναι προέκταση, κάποιος το χει πει δεν θυμάμαι..δεν το έβγαλα
 229 τώρα..αλλά αντιπροσωπεύει ακριβώς..προέκταση και βάσανο μέχρι να μάθεις όπως
 230 θέλεις..και τα μαθήματα γκρεμίζουν τα ταβάνια που άθελα μου χτίζω μόνος μου, ας
 231 πούμε μαθαίνοντας μόνος μου, εντάξει δεν μπορώ να τα πετύχω όλα όπως θέλω 100%
 232 είναι κάποια πράγματα που αν δεν μου τα δείξει κάποιος θα τα κάνω για πάντα λάθος.

233 Ειρήνη: για μένα είναι ένας τρόπος έκφρασης τώρα τελευταία, ιδιαίτερα όπως σας είπα
 234 και με την μπάντα, ήταν ένα κίνητρο να την αγαπήσω ακόμη περισσότερο, είναι κάτι
 235 που με ηρεμεί με χαλαρώνει και να πω έτσι ότι στην καθημερινότητα ανυπομονώ να
 236 χω τελειώσει με όλα τα μαθήματα και να πάω να παίξω κιθάρα, φέτος έχω
 237 αρχίσει..αρχίζει και μου αρέσει πάρα πολύ σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, έτσι
 238 που εξοικειώθηκα ας πούμε λίγο με το όργανο, που μπορώ να παίξω τραγούδια που μου
 239 αρέσουν πολύ και το απολαμβάνω..και ότι μπορώ να παίξω μια μελωδία ακόμη και
 240 μόνη μου εν πάση περιπτώσει είναι αρκετά σημαντικό για μένα προσωπικά οπότε να
 241 αυτό

242 Συντονιστής: Δέσποινα ποιες είναι οι ιδέες σου για όλα αυτά που κάναμε, τι έχεις να
 243 μοιραστείς μαζί μας;

244 Δέσποινα: καταρχήν είδα τα βίντεο, πάρα πολύ ωραία έπαιξαν και τα άλλα τα παιδιά,
 245 εε είδα και το δικό μας το έδειξα στη μαμά, η μαμά χάρηκε πάρα πολύ εε ανέβασα στο
 246 Instagram να το δουν και φίλοι μου από το σχολείο και όλοι μου λένε τέλειο και θέλουμε να
 247 βλέπουμε το βίντεο και πωω..είσαι φοβερή..μου άρεσε πάρα πολύ πως βγήκε ωραίο,
 248 ήταν πολύ ωραίο, το κομμάτι που συνθέσαμε όλοι τέλειο, δεν το πίστεβα ότι συμμετέχω
 249 σε κάτι τέτοιο και με αυτά που μπορώ, όλα αυτά ήταν τελείως μακρινό και άπιαστο για
 250 μένα. Στην αρχή είχα αγχωθεί τόσο πολύ που δεν ήθελα καθόλου γιατί αγχώθηκα πάρα
 251 πολύ, μετά αφού είδα ότι το έχω λίγο και ότι δεν αγχώνομαι τόσο πολύ όσο προς το
 252 τραγούδι που θα παίξω άρχισα να το συνειδητοποιώ πιο πολύ και να λέω εντάξει δεν
 253 είναι τόσο κάτι τρομερό, θα είναι καλή εμπειρία και μπορώ να τα καταφέρω, οπότε
 254 μέχρι και τα Χριστούγεννα το είχα πολύ στο μυαλό μου και ήμουν πολύ ενθουσιασμένη

Commented [AD27]: (Code7) Ιδέες, αντιλήψεις; για το μουσικό όργανο της επιλογής τους; 22:34
 «Γραμμή228: Η κιθάρα είναι προέκταση, κάποιος το χει πει δεν θυμάμαι..δεν το έβγαλα τώρα..αλλά αντιπροσωπεύει ακριβώς.»

Commented [AD28]: (Code3) Σχόλια - εμπειρίες; για την ύλη των μουσικών μαθημάτων. Θετικές ή αρνητικές αποτιμήσεις; 22:35
 «Γραμμή230: τα μαθήματα γκρεμίζουν τα ταβάνια που άθελα μου χτίζω μόνος μου, ας πούμε μαθαίνοντας μόνος μου, εντάξει δεν μπορώ να τα πετύχω όλα όπως θέλω 100% είναι κάποια πράγματα που αν δεν μου τα δείξει κάποιος θα τα κάνω για πάντα λάθος.»

Commented [AD29]: (Code7) Ιδέες, αντιλήψεις; για το μουσικό όργανο της επιλογής τους; 22:36
 «Γραμμή233: για μένα είναι ένας τρόπος έκφρασης; τώρα τελευταία.»

Commented [AD30]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες; για την ύλη των μουσικών εργαστηρίων; 22:36
 «Γραμμή233: ιδιαίτερα όπως σας είπα και με την μπάντα, ήταν ένα κίνητρο να την αγαπήσω ακόμη περισσότερο, είναι κάτι που με ηρεμεί με χαλαρώνει και να πω έτσι ότι στην καθημερινότητα ανυπομονώ να χω τελειώσει με όλα τα μαθήματα και να πάω να παίξω κιθάρα, φέτος έχω αρχίσει..αρχίζει και μου αρέσει πάρα πολύ σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια, έτσι που εξοικειώθηκα ας πούμε λίγο με το όργανο, που μπορώ να παίξω τραγούδια που μου αρέσουν πολύ και το απολαμβάνω..και ότι μπορώ να παίξω μια μελωδία ακόμη και μόνη μου εν πάση περιπτώσει είναι αρκετά σημαντικό για μένα προσωπικά οπότε να αυτό.»

Commented [AD31]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες; για την ύλη των μουσικών εργαστηρίων; 22:36
 «Γραμμή244: καταρχήν είδα τα βίντεο. [ ].. ανέβασα στο Instagram να το δουν και φίλοι μου από το σχολείο και όλοι μου λένε τέλειο και θέλουμε να βλέπουμε το βίντεο και πωω..είσαι φοβερή.. μου άρεσε πάρα πολύ πως βγήκε ωραίο.»

Commented [AD32]: (Code4) Σχόλια - εμπειρίες; για την ύλη των ομοειδών μουσικής συνθέσης; 22:36
 «Γραμμή248: το κομμάτι που συνθέσαμε όλοι τέλειο, δεν το πίστεβα ότι συμμετέχω σε κάτι τέτοιο και με αυτά που μπορώ, όλα αυτά ήταν τελείως μακρινό και άπιαστο για μένα.»

Commented [AD33]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες; για την ύλη των μουσικών εργαστηρίων; 22:36
 «Γραμμή250: Στην αρχή είχα αγχωθεί τόσο πολύ που δεν ήθελα καθόλου γιατί αγχώθηκα πάρα πολύ, μετά αφού είδα ότι το έχω λίγο και ότι δεν αγχώνομαι τόσο πολύ όσο προς το τραγούδι που θα παίξω άρχισα να το συνειδητοποιώ πιο πολύ και να λέω εντάξει δεν είναι τόσο κάτι τρομερό, θα είναι καλή εμπειρία και μπορώ να τα καταφέρω. [ ].. Μην θυμάμαι πολύ έντονα την μέρα που κάναμε την ηχογράφηση και το βίντεο, είχα στο κεφάλι μου μην κάνω λάθη και με κοροϊεύσουν κτλ, αλλά όταν είδα όλα τα παιδιά και την Σπυριδούλα που κολλήσαμε και κίνομε και παύσα και σκόψ: άνα και μια καλή φίλη με την Σπυριδούλα, εε γαλάρασα ξεκίνησαμε να παίζουμε και έβλεπα όπ πάμε καλά, ήταν όλα γαλάρα και το ευχαριστόσα, δεν ήταν αυτό που είχα πάσει στο κεφάλι μου το φοβερό, δεν ήμουν σφιγμένη μερικό να πω, κόνεμα και τις πιλάες μας; τα παρήματα και με σας και το όπ ήμουν ακ πρώην φορέ να παίζω μουσική με άλλους μου άρεσε πολύ, το ότι θα κάναμε με όλα τα παιδιά και θα βγάλουμε ένα τραγούδι, δεν θα βγάλω μόνο εγώ.»

255 με αυτό εε μετά που κολλήσαμε όλοι στο σπίτι κορονοϊό φοβήθηκα ότι θα το χάσω γιατί
 256 είχαμε προγραμματισμένη την ηχογράφιση μέσα στις γιορτές στεναχωρήθηκα πολύ,
 257 αλλά και ευχαριστώ που μου είπατε ότι θα το κάνουμε αργότερα για να είμαστε όλοι και
 258 είπα ξανά πάμε, είχα πάλι να το περιμένω και αυτό ήταν τέλειο συναίσθημα και άρχισα
 259 τις πρόβες. Μμ θυμάμαι πολύ έντονα την μέρα που κάναμε την ηχογράφιση και το
 260 βίντεο, είχα στο κεφάλι μου μην κάνω λάθη και με κοροϊδεύουν κτλ, αλλά όταν είδα
 261 όλα τα παιδιά και την Σπυριδούλα που κολλήσαμε και κάνουμε και παρέα και εκτός,
 262 έκανα και μια καλή φιλία με την Σπυριδούλα, εε χαλάρωσα ξεκινήσαμε να παίζουμε και
 263 έβλεπα ότι πάμε καλά, ήταν όλοι χαλαροί και το ευχαριστιόταν, δεν ήταν αυτό που είχα
 264 πλάσει στο κεφάλι μου το φοβερό, δεν ήμουν σφιγμένη μπορώ να πω, κάναμε και τις
 265 πλάκες μας τα πειράγματα και με σας και το ότι ήμουν οκ πρώτη φορά να παίζω
 266 μουσική με άλλους μου άρεσε πολύ, το ότι θα κάτσουμε με όλα τα παιδιά και θα
 267 βγάλουμε ένα τραγούδι, δεν θα βγάλω μόνο εγώ ένα κομμάτι και να ακούγεται
 268 λειψό..ένα κανονικό τραγούδι που θα μπορούσε να ανέβει κανονικά στο youtube like
 269 cover by Rockmobile. Μου άρεσε πάρα πολύ εκείνη την στιγμή στις πρόβες που
 270 ακουγόμασταν όλοι μαζί, τόσο δυνατά, δηλαδή το ένοιωθα παντού μέσα μου και μου
 271 άρεσε που από δίπλα ακουγόταν η ηλεκτρική, ακουγόταν και τα φωνητικά, τα τύμπανα
 272 ειδικά όλο μαζί ένα πράγμα που δεν ήταν και ένα τραγούδι που μου άρεσε πολύ και το
 273 είχα βάλει στα προτεινόμενα που μας είχατε ζητήσει από την αρχή, και το να το ακούω
 274 να το παίζω εγώ και άλλα παιδιά ήνε ήτανε τόσο ωραίο και θέλω οπωσδήποτε να το
 275 ξανακάνουμε με τραγούδια που μας αρέσουν

276 Συντονιστής: Μπράβο Δέσποινα..εσύ φοβόσουν περισσότερο από όλους την έκθεση στο
 277 να παίζεις μπροστά σε άλλους, είδες πως υποχωρεί αυτός ο φόβος όταν μελετήσουμε
 278 καλά και παίζουμε κάτι που μας αρέσει και είναι στις δυνάμεις μας ωραία..

279 Δέσποινα: μου άρεσε πάρα πολύ η όλη εμπειρία και είναι φοβερό ότι αν μιλήσουμε για
 280 την μουσική ή μιλήσουμε με την μουσική πάλι ενώνεται με κάποια άτομα, δηλαδή θα
 281 κάτσουμε να παίζουμε μαζί και θα το χαρούμε και θα συνεννοηθούμε κάπως, ήρθαμε
 282 πολύ κοντά με τα παιδιά και θα έλεγα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα για τα δικά
 283 μου δεδομένα τουλάχιστον..για να κάνω φίλους..σίγουρα ήταν η μουσική γι αυτό..τις
 284 στιγμές που παίζαμε πολύ καλά αφού είχαμε κάνει αρκετές πρόβες και παίζαμε τα μέτρα
 285 μαζί όλοι, ο καθένας το δικό του, αλλά ακουγόμασταν ένα στο αποτέλεσμα, δεν ξέρω
 286 ένοιωθα..ένα κορδόνι να μας δένει όλους έτσι γύρω που καθόμασταν σε κύκλο..

Commented [AD34]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την
 υλοποίηση των μουσικών εργαστηρίων

«Γραμμή269: Μου άρεσε πάρα πολύ εκείνη την στιγμή στις πρόβες που ακουγόμασταν όλοι μαζί, τόσο δυνατά, δηλαδή το ένοιωθα παντού μέσα μου και μου άρεσε που από δίπλα ακουγόταν η ηλεκτρική, ακουγόταν και τα φωνητικά, τα τύμπανα ειδικά όλο μαζί ένα πράγμα που δεν ήταν και ένα τραγούδι που μου άρεσε πολύ και το είχα βάλει στα προτεινόμενα που μας είχατε ζητήσει από την αρχή, και το να το ακούω να το παίζω εγώ και άλλα παιδιά ήνε ήτανε τόσο ωραίο και θέλω οπωσδήποτε να το ξανακάνουμε με τραγούδια που μας αρέσουν»

287 ενωμένοι και κάνουμε ένα πράγμα ο καθένας με το λιθαράκι του κάνει κάτι και βγαίνει
288 ένα ολοκληρωμένο μουσικό κομμάτι.

289 Συντονιστής: Τα μαθήματα πως σου φάνηκαν;

290 Λέσποινα: γενικά επειδή εγώ όλες τις χρονιές έκανα μάθημα κιθάρας πιο πολύ
291 κλασικής, βασικά μόνο κλασικής και τώρα κάνω, αλλά το μάθημα που κάναμε εμείς
292 τώρα είναι αλλιώς από τον άλλο δάσκαλο... και γενικά έπαιρνα μόνο ασκήσεις για
293 ισπανικά και αυτά όμως δεν το απολάμβανα τόσο όσο θα απολάμβανα ένα ποπ ροκ
294 τραγούδι, που είναι και πιο πολύ το στυλ μου και αυτό που ακούω και τώρα που κάναμε
295 πράγματα που θέλω εγώ γενικά δεν είμαι τόσο σφιγμένη στα μαθήματα είμαι πιο
296 χαλαρή από το ωδέιο και μελετάω και πολύ περισσότερο, δεν λέω α έχω να κάνω αυτό
297 σήμερα για την κιθάρα και αγχώνομαι γιατί το άφησα επειδή το βαριόμουν κτλ. Για το
298 Rockmobile έρχομαι πιο πολλή με όρεξη, δηλαδή είναι μουσική που θα παίζω που θα
299 ακούσω, τα άλλα είναι ωραία να τα ακούω στο μάθημα αλλά δεν θα τα άκουγα σπίτι
300 και να το γουστάρω...τώρα το Where is my mind που παίζουμε έχω σκεφτεί τόσες φορές
301 πως θα ήταν να το παίζουμε σε κόσμο, φανταστείτε που δεν κάθομαι τόσα χρόνια να με
302 ακούσει ούτε η μάνα μου.

303 Συντονιστής: Κέλλυ;

304 Κέλλυ: η αίσθηση του ομαδικού παιχνιδιού ήταν υπέροχη, ήταν τέλειο και που κάναμε
305 το logo στη φανέλα...και από τότε που ξεκινήσαμε δεν είναι το ίδιο διδασκαστικό να
306 παίζω μόνη μου...αφού να φανταστείτε το χω ρίξει σε κάτι fingerstyle στην ακουστική
307 γιατί αλλιώς αισθάνομαι ότι είμαι μόνη και δεν μου αρέσει

308 Συντονιστής: πολύ ενδιαφέρον έχει αυτό...που χρησιμοποιείς για αυτό τον λόγο
309 πολυφωνική τεχνική έξυπνο

310 Κέλλυ: αλλά ναι είναι πολύ ωραίο να παίζεις με άλλους και μπορεί να ήταν δύσκολο
311 κάποιες στιγμές αλλά ήταν τόσο ικανοποιητικό όταν τα καταφέραμε έστω και ένα
312 τραγούδι καλά και ας ήθελε τρεις μήνες αυτό...ήταν πάλι τόσο ωραίο...και με την Ειρήνη
313 πλέον κάνουμε πολύ πλάκα, μιλάμε ας πούμε της στέλνω κάνα ανέκδοτο που θα
314 έβρισκα... κάπ..

315 Κέλλυ: τα μαθήματα ήταν πολύ ευχάριστα πέρα από τα μαθήματα που μαθαίναμε
316 προφανώς τη θεωρία και γενικά το παίξιμο που κάναμε ήταν και ωραίο γιατί κάναμε

Commented [AD35]: (Code2.)) Σχόλια - εμεταίρες για την
λύση των μουσικών εργαστηρίων
2024

«Γραμμή279: μου άρεσα πάρα πολύ η όλη εμπειρία και είναι φοβερό
ότι αν μιλήσουμε για την μουσική ή μιλήσουμε με την μουσική πάλι
ενώνεται με κάποια άτομα, δηλαδή θα κάσουμε να παίζουμε μαζί
και θα το γράφουμε και θα συνεννοηθούμε κάπως, ήρθαμε πολύ κοντά
με τα παιδιά και θα έλεγα σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα για τα
δικά μου δεδομένα τουλάχιστον, για να κάνω φίλους, σίγουρα ήταν η
μουσική η αυτό. ης στιγμές που παίζαμε πολύ καλά αφού είχαμε
κάνει αρκετές πράξεις και παίζαμε τα μέτρα μαζί όλοι, ο καθένας το
δικό του, αλλά ακουγόμαστε ένα στο αποτέλεσμα, δεν ξέρω
ήνα κορδόνι να μας δίνει αίσως έτσι γύρω που καθόμασταν
σε κίβλο, ενωμένοι και κάναμε ένα πράγμα ο καθένας με το
λιθαράκι του κάνει κάτι και βγαίνει ένα ολοκληρωμένο μουσικό
κομμάτι»

Commented [AD36]: (Code2.)) Σχόλια - εμεταίρες για την
λύση των μουσικών εργαστηρίων
2024

«Γραμμή290: γενικά επειδή εγώ όλες τις χρονιές έκανα μάθημα
κιθάρας, πιο πολύ κλασικής, βασικά μόνο κλασικής και τώρα κάνω,
αλλά το μάθημα που κάναμε εμείς τώρα είναι αλλιώς από τον άλλο
δάσκαλο... και γενικά έπαιρνα μόνο ασκήσεις για ισπανικά και αυτά
όμως δεν το απολάμβανα τόσο όσο θα απολάμβανα ένα ποπ ροκ
τραγούδι, που είναι και πιο πολύ το στυλ μου και αυτό που ακούω και
τώρα που κάναμε πράγματα που θέλω εγώ γενικά δεν είμαι τόσο
σφιγμένη στα μαθήματα είμαι πιο χαλαρή από το ωδέιο και μελετάω
και πολύ περισσότερο, δεν λέω α έχω να κάνω αυτό σήμερα για την
κιθάρα και αγχώνομαι γιατί το άφησα επειδή το βαριόμουν κτλ. Για
το Rockmobile έρχομαι πιο πολλή με όρεξη, δηλαδή είναι μουσική
που θα παίζω που θα ακούσω»

Commented [AD37]: (Code2.)) Σχόλια - εμεταίρες για την
λύση των μουσικών εργαστηρίων
2024

«Γραμμή 304: η αίσθηση του ομαδικού παιχνιδιού ήταν υπέροχη,
ήταν τέλειο και που κάναμε το logo στη φανέλα... και από τότε που
ξεκινήσαμε δεν είναι το ίδιο διδασκαστικό να παίζω μόνη μου, αφού
να φανταστείτε το χω ρίξει σε κάτι fingerstyle στην ακουστική γιατί
αλλιώς αισθάνομαι ότι είμαι μόνη και δεν μου αρέσει»

317 ωραίους διαλόγους ωραίες συζητήσεις πιάναμε και άλλα θέματα και τα συνδέαμε με την
318 μουσική πήγαινε στο πιο φιλοσοφικό που ήταν ωραίο τα βλέπαμε και με άλλο μάτι πέρα
319 από ..αυτό λέει το βιβλίο αυτό κάνουμε το εξετάζουμε πάμε παρακάτω..ήταν πιο βαθύ
320 δεν ήταν επφανειακό που είναι ωραίο γιατί δεν το χουν αυτό τα άλλα μαθήματα ας
321 πούμε.

322 Συντονιστής: η κιθάρα τι είναι για σένα;

323 Κέλλο: για μένα είναι ένας καλός τρόπος να λύνω το στρες μου και τα νεύρα εε τα
324 απωθημένα τα συναισθήματα γενικά, τα βγάζω στην κιθάρα λέω άντε να πάω να
325 ξεχαστώ

326 Συντονιστής: έλα Γιάννη

327 Γιάννης: λοιπόν..το project που κάναμε πολύ ακραίο, πολύ ωραίο

328 Συντονιστής: Για τη σύνθεση λες

329 Γιάννης: ναι έγινε πάρα πολύ ωραίο απίστευτο, ταίριαζαν πολύ ωραία ο ένας πάνω
330 στον άλλο, μπράβο μας τέλειο..ακούγονται τέλεια όλα και αυτό που έγραφα και τα
331 παιδιά και μου άρεσε που συμμετέχουν όλοι όλοι άσχετα από το επίπεδο..σε όλους
332 αξίζει να συμμετέχουν με κίνηση πάρα πολύ το ενδιαφέρον ξερντας κυρίως ότι δεν
333 είμαι μόνος μου είμαι με άλλους.. ζέρεις είναι αλλιώς και έβγαζε όλο μια γλυκιά
334 νοσταλγία ρε παιδί μου..

335 Συντονιστής: τι νοσταλγία δηλαδή για πες τι εννοείς;

336 Γιάννης: εε πως ..της εποχής που χάσαμε..την φάση πριν την πανδημία που ήμασταν
337 ανέμελοι και δεν είχαμε όλα αυτά που μας ταλαιπωρούν σήμερα και κυρίως την
338 ψυχολογική πίεση..την καθημερινή πίεση που δεν σε αφήνει να σκεφτείς και να
339 ονειρευτείς πάρα μόνο λίγες στιγμές και πάλι το κεφάλι κάτω μετά...δεν ξέρω με πάει
340 πίσω το κομμάτι μου θυμίζει πως ήμασταν και αυτό είναι τέλειο και λίγο μελαγχολικό
341 ταυτόχρονα..δεν ξέρω μ' αρέσει

342 Συντονιστής: θα φτιάξουν όλα με τον καιρό Γιάννη λίγο υπομονή ακόμη..το θέμα είναι
343 να θέλουμε να αλλάζουμε την ψυχολογία μας και να το καταλαβαίνουμε αυτό να μη πας
344 παίρνει από κάτω..οκ για πες με τις εκτελέσεις πως σου φάνηκαν; Έπαιξες και σε δυο
345 εσύ

Commented [AD38]: (Code3) Σγόλα - εμπειρία για την
φράση των μουσικών μαθημάτων. Θετικές η αρνητικές αποτιμήσεις;
26.05

«Γραμμή315: τα μαθήματα ήταν πολύ ευάγραστα πέρα από τα
μαθήματα που μαθαίναμε προφανώς, τη θεωρία και γενικά το πώς γίνο
που κάναμε ήταν και ωραίο γιατί κάναμε ωραίους διαλόγους ωραίες
συζητήσεις πιάναμε και άλλα θέματα και τα συνδέαμε με την μουσική
πήγαινε στο πιο φιλοσοφικό που ήταν ωραίο τα βλέπαμε και με άλλο
μάτι πέρα από .. αυτό λέει το βιβλίο αυτό κάνουμε το εξετάζουμε πάμε
παρακάτω ..ήταν πιο βαθύ δεν ήταν επφανειακό που είναι ωραίο γιατί
δεν το χουν αυτό τα άλλα μαθήματα ας πούμε »

Commented [AD39]: (Code7) Ιδέες αντιλήψεις για το μουσικό
όρανο της επύσεως τους
26.05

«Γραμμή323: Κέλλο: για μένα είναι ένας καλός τρόπος να λύνω το
στρες μου και τα νεύρα εε τα απωθημένα τα συναισθήματα γενικά, τα
βγάζω στην κιθάρα λέω άντε να πάω να ξεχαστώ»

Commented [AD40]: (Code4) Σγόλα - εμπειρία για την
φράση της ομαδικής μουσικής σύνθεσης
26.05

«Γραμμή327: το project που κάναμε πολύ ακραίο, πολύ ωραίο
Συντονιστής: Για τη σύνθεση λες
Γιάννης: ναι έγινε πάρα πολύ ωραίο απίστευτο, ταίριαζαν πολύ ωραία
ο ένας πάνω στον άλλο, μπράβο μας τέλειο..ακούγονται τέλεια όλα
και αυτό που έγραφα και τα παιδιά και μου άρεσε που συμμετέχουν
όλοι όλοι άσχετα από το επίπεδο ..σε όλους αξίζει να συμμετέχουν
με κίνηση πάρα πολύ το ενδιαφέρον ξερντας κυρίως ότι δεν είμαι μόνος
μου είμαι με άλλους.. ζέρεις είναι αλλιώς και έβγαζε όλο μια γλυκιά
νοσταλγία ρε παιδί μου ..
Συντονιστής: τι νοσταλγία δηλαδή για πες τι εννοείς;
Γιάννης: εε πως ..της εποχής που χάσαμε..την φάση πριν την
πανδημία που ήμασταν ανέμελοι και δεν είχαμε όλα αυτά που μας
ταλαιπωρούν σήμερα και κυρίως την ψυχολογική πίεση ..την
καθημερινή πίεση που δεν σε αφήνει να σκεφτείς και να ονειρευτείς
πάρα μόνο λίγες στιγμές και πάλι το κεφάλι κάτω μετά ...δεν ξέρω με
πάει πίσω το κομμάτι μου θυμίζει πως ήμασταν και αυτό είναι τέλειο
και λίγο μελαγχολικό ταυτόχρονα ..δεν ξέρω μ' αρέσει »

346 Γιάννης: θέλω να σχολιάσω καταρχήν όχι το δικό μου κομμάτι που έπαιξα και σόλο το
 347 Hotel αλλά για το Still got the blues το σόλο του Πέτρου εξακολουθώ να μαγεύομαι δεν
 348 ξέρω το έπαιξε πάρα πολύ ωραία, δεν με βγαίνει από το κεφάλι δεν ξέρω
 349 (χειροκρότημα για τον Πέτρο, σφυρίγματα)

350 Πέτρος: ευχαριστώ ευχαριστώ...αλλά έκανα τη δουλειά μου χαχαχα, αλλά αν δεν
 351 παίζατε και σεις έτσι ωραία το αποτέλεσμα δεν θα ταν το ίδιο οπότε τα συγχαρητήρια
 352 μου χαχαχ

353 Γιάννης: δεν ξέρω ...και γω χάθηκα μέσα στο σόλο μου αλλά όταν έπαιζε ο Πέτρος
 354 δηλαδή μπορούσα να καταλάβω ότι χάθηκε και αυτός μέσα στην κιθάρα...έγινε κιθάρα
 355 πώς να στο πω...τόσο πολύ και το ένοιωσα και γω αυτό, πραγματικά το χάρηκα εύχομαι
 356 να πετύχει (πάλι χειροκρότημα)

357 Συντονιστής: έτσι έτσι Γιάννη για συνέχισε μου έλεγες πιο πριν ότι έχει αλλάζει η
 358 διάθεση σου θέλεις να μας πεις

359 Γιάννης: ναι έτσι είναι και το χρειαζόμουν κάτι τέτοιο γιατί ήμουν πεσμένος πολύ και
 360 δεν υπήρχε κοινωνική συναναστροφή σε κάτι δημιουργικό ας πούμε..πως το λένε..

361 Συντονιστής: άντε καιρός να πάρουμε μπρος εε

362 Γιάννης: ξεκάθαρα αφού υπάρχει ενέργεια υπάρχει συμμετοχή άστο..δε...είναι ..και γω
 363 με την κοινωνία είμαι πολύ συναισθηματικός ρε παιδί μου δηλαδή αλλάζει πολύ εύκολα
 364 το mood μου, όχι ότι είναι καλό αυτό, αλλά αλλάζει το mood ανάλογα με την κοινωνία
 365 που είμαι οπότε τέτοιο, τα γκρουπ και μένα ιδιαίτερα με βοήθησαν πολύ μου δίνουν
 366 ελπίδα για το ότι τελειώνει όλο αυτό παρόλο που θα χαρώ περισσότερο όταν φύγουν και
 367 οι μάσκες δηλαδή σε εκείνη την πρόβα θα δω την τελική ελπίδα ότι τελειώνει αυτό..

368 Συντονιστής: για πες μου λίγο παραπάνω για τη μάσκα

369 Γιάννης: δεν μπορώ να δω τον άλλον εγώ προσωπικά αν δεν δω τον άλλον δεν μπορώ
 370 τι να καταλάβω από το λιγότερο του 50% του προσώπου του άλλου γιατί στη μουσική
 371 όταν παίζει ο άλλος εκφράζεται και στο πρόσωπο ρε βνο εντάξει καταλαβαίνεις πως το
 372 λέω..

373 Συντονιστής: στα μαθήματα τώρα οι μάσκες που σου φαίνονται;

Commented [AD41]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την
 ύδρευση των μουσικών εργαστηρίων
 25/08

«Γραμμή353: και γω χάθηκα μέσα στο σόλο μου αλλά όταν έπαιζε ο Πέτρος, δηλαδή μπορούσα να καταλάβω ότι χάθηκε και αυτός μέσα στην κιθάρα. έγινε κιθάρα πώς να στο πω... τόσο πολύ και το ένοιωσα και γω αυτό, πραγματικά το χάρηκα εύχομαι να πετύχει (πάλι χειροκρότημα)»

Commented [AD42]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την
 ύδρευση των μουσικών εργαστηρίων
 25/08

«Γραμμή359: το χρειαζόμουν κάτι τέτοιο γιατί ήμουν πεσμένος πολύ και δεν υπήρχε κοινωνική συναναστροφή σε κάτι δημιουργικό ας πούμε..πως το λένε. Συντονιστής: άντε καιρός να πάρουμε μπρος εε Γιάννης: ξεκάθαρα αφού υπάρχει ενέργεια υπάρχει συμμετοχή άστο..δε...είναι ..και γω με την κοινωνία είμαι πολύ συναισθηματικός ρε παιδί μου δηλαδή αλλάζει πολύ εύκολα το mood μου, όχι ότι είναι καλό αυτό, αλλά αλλάζει το mood ανάλογα με την κοινωνία που είμαι οπότε τέτοιο, τα γκρουπ και μένα ιδιαίτερα με βοήθησαν πολύ μου δίνουν ελπίδα για το ότι τελειώνει όλο αυτό παρόλο που θα χαρώ περισσότερο όταν φύγουν και οι μάσκες, δηλαδή σε εκείνη την πρόβα θα δω την τελική ελπίδα ότι τελειώνει αυτό.»

374 Γιάννης: παντού με επηρεάζει η μάσκα δηλαδή δεν μπορώ να δω τον άλλον και αυτό με
375 ενοχλεί και θέλω να τον βλέπω όταν μιλάει, σίγουρα...όμως θα ήθελα περισσότερο να
376 βλέπω τα παιδιά στην πρόβα, φάτσες στα σόλο και τέτοια που έχουν και πλάκα..αλλά
377 ευτυχώς εκεί με την μουσική που παίζουμε είναι σαν μιλάμε και άλλη γλώσσα
378 ταυτόχρονα, που ο καθένας το βγάζει αλλιώς και καταλαβαίνεις τον άλλον πως το
379 βγάζει...να στο πο κάπως έτσι και αυτό είναι ένα plus..καταλαβαίνεις κάπως ο άλλος
380 ποιος είναι από αυτό που παίζει, ίσως και να καταλαβαίνεις ποιος είναι... το
381 καταλαβαίνω όχι 100% αλλά το νοιώθω κάπως

382 Συντονιστής: οκ

383 Συντονιστής: Ιορδάνη πως σου φάνηκε το κομμάτι που γράψαμε όλοι μαζί;

384 Ιορδάνη: Καλή φάση. Την πρώτη φορά που το άκουσα δάκρυσα. Ήταν και
385 οργανωμένο ρε παιδί μου, στο μουσικό σχολείο άμα προσπαθήσουμε να κάνουμε κάτι
386 παρόμοιο, σαν αυτό που κάναμε μαζί, θα γίνει ότι να ναι.

387 Συντονιστής: .Ναι ε ;

388 Ιορδάνη: Ναι εδώ ήταν πιο οργανωμένα τα πράγματα. Ήταν όλα ίσα.

389 Συντονιστής: Ωραία.

390 Ιορδάνη: Μ' άρεσε. Πρέπει να το κάνουμε πιο συχνά αυτό. Μετά από αυτό, έκανα και
391 δικό μου τραγούδι. Τώρα προσπαθώ να βρω και σίγγους. Μάλλον έντεχνο θα γίνει.

392 Συντονιστής: Πως σου φάνηκαν τα μαθήματα μουσικής;

393 Ιορδάνη: Από τα μαθήματα της κιθάρας, μπορώ να ρουφήξω πολλά πράγματα, από
394 έναν καθηγητή που θα κάσει να μου μάθει κιθάρα. Πιστεύω ότι θα μάθεις πιο γρήγορα
395 και πιο καλά αν αυτό το όργανο που θα διαλέξεις, θα είναι αυτό που πραγματικά σου
396 αρέσει. Εγώ ας πούμε γουστάρω να μάθω ηλεκτρική κιθάρα. Έχω δει άτομο να ζέρει τα
397 πάντα για την κιθάρα και να τα έχει μάθει μέσα σε δύο χρόνια. Επειδή απλά γούσταρε
398 αυτό που μάθανε. Ελπίζω να το πάθω.

399 Συντονιστής: Πεζ μου για την εμπειρία να είσαι σε γκρουπ.

400 Ιορδάνη: Γαμάτη. Φανταστική εμπειρία. Άμα είναι και οργανωμένα τα πράγματα, είναι
401 ακόμα καλύτερα. Μπορείς να λες την άποψή σου να ανταλλάσσεις τις ιδέες σου.

Commented [AD43]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την
ύλη των μουσικών εργαστηρίων

374: «Γραμμή374: η μάσκα δηλαδή δεν μπορώ να δω τον άλλον και αυτό με ενοχλεί και θέλω να τον βλέπω όταν μιλάει, σίγουρα...όμως θα ήθελα περισσότερο να βλέπω τα παιδιά στην πρόβα, φάτσες στα σόλο και τέτοια που έχουν και πλάκα. αλλά ευτυχώς εκεί με την μουσική που παίζουμε είναι σαν μιλάμε και άλλη γλώσσα ταυτόχρονα, που ο καθένας το βγάζει αλλιώς και καταλαβαίνεις τον άλλον πως το βγάζει...να στο πο κάπως έτσι και αυτό είναι ένα plus. καταλαβαίνεις κάπως ο άλλος ποιος είναι από αυτό που παίζει, ίσως και να καταλαβαίνεις ποιος είναι... το καταλαβαίνω όχι 100% αλλά το νοιώθω κάπως.»

Commented [AD44]: (Code4) Σχόλια - εμπειρίες για την
ύλη της ομαδικής μουσικής συνθέσης

384: «Γραμμή384: Την πρώτη φορά που το άκουσα δάκρυσα. Ήταν και οργανωμένο ρε παιδί μου, στο μουσικό σχολείο άμα προσπαθήσουμε να κάνουμε κάτι παρόμοιο, σαν αυτό που κάναμε μαζί, θα γίνει ότι να ναι.
387: Συντονιστής: .Ναι ε ;
388: Ιορδάνη: Ναι εδώ ήταν πιο οργανωμένα τα πράγματα. Ήταν όλα ίσα.
389: Συντονιστής: Ωραία.
390: Ιορδάνη: Μ' άρεσε. Πρέπει να το κάνουμε πιο συχνά αυτό. Μετά από αυτό, έκανα και δικό μου τραγούδι. Τώρα προσπαθώ να βρω και σίγγους. Μάλλον έντεχνο θα γίνει.»

402 Μπορείς να ανταλλάξεις ριφάκια και να το χτίσετε μαζί και μέσα από αυτό να γεννιέται
 403 ένα κομμάτι. Κάνεις καινούριους φίλους. Όταν παίζω με τα παιδιά, χαμογελάω,
 404 διασκεδάζω και μετά όταν βγω από το προβάδικο, σοβαρεύω ή πέφτω ψυχολογικά και
 405 δε μπορώ να καταλάβω τι φταίει. Όταν κάνεις πρόβα είσαι πιο χαλαρός, τώρα θα
 406 γουστάρουμε, φεύγουν οι κακιές σκέψεις. Σκέψου το τώρα, διασκεδάσε το. Βέβαια έχω
 407 μάθει να μη χαίρομαι ούτε το τώρα και αυτό είναι πολύ κακό.

408 Συντονιστής: Τι είναι για σένα η κιθάρα;

409 Ιορδάνης: Είναι τρόπος ζωής για εμένα. Τρόπος έκφρασης.

410 Συντονιστής: η συνάντηση με το Μπάμπη Παπαδόπουλο πως σας φάνηκε; Δέσποινα

411 Δέσποινα: παρόλο που κράτησε αρκετά και κουράστηκε λίγο είπε πολλά πράγματα,
 412 άκουγα τραγούδια του και από παλιά μόνι μου, όμως είπε αρκετά πράγματα που η
 413 αλήθεια είναι ότι δεν περίμενα να τα πει, τα τεκμηρίωσε και μίλησε όμορφα και ωραία,
 414 δηλαδή ήταν πολύ ευγενικός σε όλα τα παιδιά απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις και δεν
 415 ξέρω ήταν ωραίο να βλέπω έναν άνθρωπο που έχει ζήσει στην μουσική της παλιάς
 416 εποχής και να μας την εξηγήει τώρα, πως άκουγαν αυτοί δίσκους σε σχέση με τώρα, δεν
 417 το είχα αυτό ποτέ αυτό στο μυαλό μου και λέω κοίτα δεεις πως από το τίποτα κάποιοι
 418 ξεκίνησαν και που έφτασαν και εμείς με τα τόσα βιβρίομαστε, πολύ καλή εμπειρία δεν
 419 θα μπορούσα αυτό να το σκεφτώ από μόνι μου, εμπειρία και σκέψη θα πω η όλη φάση.

420 Συντονιστής: Με τον Μπάμπη πως σου φάνηκε Ιορδάνη;

421 Ιορδάνης: Όμορφα. Ένιωθα κάπως περίεργα. Είναι αυτό το συναίσθημα, που θα
 422 γνωρίσεις και θα μιλήσεις σε έναν διάσημο, σε έναν καλλιτέχνη και εσύ είσαι
 423 μαθητευόμενος. Είχα ενθουσιαστεί αλλά ένιωθα και κάπως περίεργα, όχι με την κακή
 424 έννοια, έλεγα τώρα μας μιλάει εμάς αυτός ο σημαντικός άνθρωπος που πω, δεν ξέρω
 425 κάτι σαν ευθύνη έννοιωσα, έβλεπα και άκουγα έναν ήρωα μου.

426 Συντονιστής: Πέτρο; με τον Μπάμπη ;

427 Πέτρος: ότι και να συζητήσαμε ήταν πολύ ενδιαφέρον έμαθα διάφορα ασχολήθηκα και
 428 παραπάνω και με το project και με αφορμή αυτό, διάβασα πολλά για την ελληνόφωνη
 429 σκηνή την ροκ κυρίως και ήταν πολύ ενδιαφέρον ενώ παλιά το σνόμπαρα κάπως όλο
 430 αυτό, εντάξει ήμουν και μικρότερος..αυτά,, και μην πάει καλοκαίρι για να παίζουμε
 431 πάλι

Commented [AD45]: (Code2)) Σχόλια - εμπειρίες για την ύλη των μουσικών εργαστηρίων 2552

«Γραμμή401: Μπορείς να λες την άποψη σου να ανταλλάσεις τις ιδέες σου. Μπορείς να ανταλλάξεις ριφάκια και να τα χτίσετε μαζί και μέσα από αυτό να γεννιέται ένα κομμάτι. Κάνεις καινούριους φίλους. Όταν παίζω με τα παιδιά, χαμογελάω, διασκεδάζω και μετά όταν βγω από το προβάδικο, σοβαρεύω ή πέφτω ψυχολογικά και δε μπορώ να καταλάβω τι φταίει. Όταν κάνεις πρόβα είσαι πιο χαλαρός, τώρα θα γουστάρουμε, φεύγουν οι κακιές σκέψεις. Σκέψου το τώρα, διασκεδάσε το. Βέβαια έχω μάθει να μη χαίρομαι ούτε το τώρα και αυτό είναι πολύ κακό»

Commented [AD46]: (Code7) Ιδέες αντιλήψεις για το μουσικό όργανο ή της επιλογής τους, 2553

«Γραμμή409: Είναι τρόπος ζωής για εμένα. Τρόπος έκφρασης»

Commented [AD47]: (Code8) Σχόλια για την Συνάντηση της Ε.Ο με το Μπάμπη Παπαδόπουλο 2554

«Γραμμή415: ήταν ωραίο να βλέπω έναν άνθρωπο που έχει ζήσει στην μουσική της παλιάς εποχής και να μας την εξηγήει τώρα, πως άκουγαν αυτοί δίσκους, σε σχέση με τώρα, δεν το είχα αυτό ποτέ αυτό στο μυαλό μου και λέω κοίτα δεεις πως από το τίποτα κάποιοι ξεκίνησαν και που έφτασαν και εμείς με τα τόσα βιβρίομαστε, πολύ καλή εμπειρία δεν θα μπορούσα αυτό να το σκεφτώ από μόνι μου, εμπειρία και σκέψη θα πω η όλη φάση.»

«Γραμμή421: Όμορφα. Ένιωθα κάπως περίεργα. Είναι αυτό το συναίσθημα, που θα γνωρίσεις και θα μιλήσεις σε έναν διάσημο, σε έναν καλλιτέχνη και εσύ είσαι μαθητευόμενος. Είχα ενθουσιαστεί αλλά ένιωθα και κάπως περίεργα, όχι με την κακή έννοια, έλεγα τώρα μας μιλάει εμάς αυτός ο σημαντικός άνθρωπος που πω, δεν ξέρω κάτι σαν ευθύνη έννοιωσα, έβλεπα και άκουγα έναν ήρωα μου»

«Γραμμή427: ότι και να συζητήσαμε ήταν πολύ ενδιαφέρον έμαθα διάφορα ασχολήθηκα και παραπάνω και με το project και με αφορμή αυτό, διάβασα πολλά για την ελληνόφωνη σκηνή την ροκ κυρίως και ήταν πολύ ενδιαφέρον ενώ παλιά το σνόμπαρα κάπως όλο αυτό, εντάξει ήμουν και μικρότερος»

432 Συντονιστής: χαχαχα τα είπαμε αυτά..Σπυριδούλα δεν μίλησες

433 Σπυριδούλα: μι από πού να ξεκινήσω..θα πω ότι μου αρέσει πολύ ο αυτοσχεδιασμός

434 που έκανα και στην σύνθεση, ας πούμε και στα μαθήματα και στο Don't City έφτιαχνα

435 αυτοσχεδιασμούς και τέτοια.. στην πρόβα ένοιωσα μια χαρά, το όμορφο συναίσθημα

436 που..συγκινήθηκα ένοιωσα έτσι αυτήν την ευφορία που σου δίνει η μουσική όταν..σαν

437 να ανοίγει η καρδιά σου..ένοιωσα επίσης ότι μπορούμε να κάνουμε και εμείς κάτι με

438 την μουσική, να μαζεύονται τόσο άνθρωποι και να δημιουργούμε κάτι σαν ομάδα, εγώ

439 έκανα κάτι concert σπίτι μου που τα ανέβαζα και Instagram αλλά είναι αλλιώς να

440 βλέπεις πως έχεις βρεθεί με άλλα 5-6 άτομα και έχετε δημιουργήσει κάτι όλοι μαζί,

441 είναι όμορφη η δημιουργικότητα, αυτό το νίβε που σου δίνει το ομαδικό και ήταν και

442 μια όαση για αυτή την περίοδο..είναι λίγο σαν να γυρνάς στην κανονικότητα να το πω,

443 εν μέρει ήμασταν πάλι με τις μάσκες αλλά και ακόμη και τώρα να θέλεις να βγεις έξω

444 πάλι νοιώθεις ότι δεν είναι το ίδιο, αυτό σου έδινε την αίσθηση ότι γύρισες πίσω στο

445 κανονικό κατάλαβες;

446 Συντονιστής: τι είναι για σένα το τραγούδι;

447 Σπυριδούλα: τραγούδι είναι η ζωή μου, ο έρωτας μου είναι αυτό που όσο και γάλλια να

448 είμαι θα με κάνει καλά δεν..είναι η μορφή τέχνης που μιλάει πραγματικά στην ψυχή του

449 ανθρώπου..για μένα έτσι..ποιο πολύ από τις άλλες χωρίς να θέλω να συγκρίνω..άντε να

450 κάνουμε πρόβα αφού λέω στα παιδιά μη μας πάρει κανά δίμυνο

451 Συντονιστής: Κουραστήκατε εε;

452 Ιορδάνης: εε λίγο

453 Συντονιστής: σε λίγο θα τελειώσουμε παιδιά.. Νίκο πες μας κάποια λόγια για το

454 ραδιόφωνο πως πάει μέχρι τώρα

455 Νίκος: εντάξει το κάναμε για να αναδειξουμε το χωριό μας και να βοηθήσουμε

456 πολιτισμικά την κοινότητα μας, τους ακροατές μας. Συζητάμε τα προβλήματα τα τοπικά,

457 οι ακροατές μας λένε τα προβλήματα τους πολλές φορές, λέμε τι θέλουμε και τι

458 μπορούμε να κάνουμε, κάνουμε εκπομπές με κεντρικό άξονα το χωριό μας παίζουμε

459 ωραία μουσική έχουμε εκλεκτούς καλεσμένους και παιδιά από την ομάδα και επίσης

460 σημαντικό είναι πως κάθε Πέμπτη με τους χορηγούς μας, με την έννοια ότι μας δίνουν

461 δώρα κάνουμε διάφορα κουίζ που έχουν σχέση με την μουσική αλλά και με άλλα

Commented [AD48]: (Code2)) Σχόλια - εμπεριέχει για την ύλη των μουσικών εργαστηρίων

«Γραμμή435: στην πρόβα ένοιωσα μια χαρά, το όμορφο συναίσθημα που συγκινήθηκα ένοιωσα έτσι αυτήν την ευφορία που σου δίνει η μουσική όταν..σαν να ανοίγει η καρδιά σου..ένοιωσα επίσης ότι μπορούμε να κάνουμε και εμείς κάτι με την μουσική, να μαζεύονται τόσο άνθρωποι και να δημιουργούμε κάτι σαν ομάδα, εγώ έκανα κάτι concert σπίτι μου που τα ανέβαζα και Instagram αλλά είναι αλλιώς να βλέπεις πως έχεις βρεθεί με άλλα 5-6 άτομα και έχετε δημιουργήσει κάτι όλοι μαζί, είναι όμορφη η δημιουργικότητα, αυτό το νίβε που σου δίνει το ομαδικό και ήταν και μια όαση για αυτή την περίοδο. είναι λίγο σαν να γυρνάς στην κανονικότητα να το πω, εν μέρει ήμασταν πάλι με τις μάσκες αλλά και ακόμη και τώρα να θέλεις να βγεις έξω πάλι νοιώθεις ότι δεν είναι το ίδιο, αυτό σου έδινε την αίσθηση ότι γύρισες πίσω στο κανονικό κατάλαβες.»

Commented [AD49]: (Code7)) Ιδέες ανυπόλητες για το μουσικό όργανό της επιλογής τους.

«Γραμμή447: τραγούδι είναι η ζωή μου, ο έρωτας μου είναι αυτό που όσο και γάλλια να είμαι θα με κάνει καλά δεν..είναι η μορφή τέχνης που μιλάει πραγματικά στην ψυχή του ανθρώπου..για μένα έτσι.»

462 θέματα τοπικά παράδοσης κυρίως και έπειτα κληρώνουμε κάποιον ακροατή που
 463 κερδίζει διάφορα είδη πρώτης ανάγκης κατά βάση, τρόφιμα σε σουπερ μάρκετ,
 464 κρεατικά, βενζίνη ε.κ.α. και μέσα από τα κονιζ μαθαίνουν και οι νεότεροι που είναι
 465 και εδώ για διάφορες παραδόσεις του χωριού μας σχετικά με την διάλεκτο με κάποια
 466 τοπωνύμια. Κάνουμε τώρα τρεις εκπομπές την εβδομάδα Δευτέρα, Τρίτη και Πέμπτη.
 467 εκπομπές με πολύ χιούμορ και συνεχίζουμε.

468 Συντονιστής: το κοινό είναι Κολινδρινό ή και έξω

469 Νίκος: κατά βάση τοπικό κοινό έχουμε, οι περισσότεροι εννοώ, αλλά μας ακούνε
 470 Κολινδρινοί που βρίσκονται σε όλη την Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό Γερμανία ας
 471 πούμε, μας ακούνε συντοπίτες και φίλοι που έφυγαν λόγω οικονομικού

472 Συντονιστής: οκ, παιδιά εσάς πως σας φάνηκε που παίχτηκε η ηχογράφηση στο
 473 ραδιόφωνο;

474 Γιάννης: εντάξει στόχος επετεύχθη

475 Συντονιστής: δηλαδή

476 Γιάννης: εε όλη η προσπάθεια που κάναμε με πρόβες μελέτη κτλ, έπρεπε κάπου να
 477 δείξουμε τη δουλειά μας, αλλιώς κρίμα δεν θα ταν (γέλια) καλύτερα να παίζαμε
 478 συναυλία βέβαια, άντε μήπως το καλοκαίρι.

479 Ιορδάνης: Ροκ σταρ μας κάνατε κύριε, οι συμμαθητές μου τρελάθηκαν είδαν και το
 480 βίντεο και μου έλεγαν ούαου πως παίζεις έτσι και το ωραίο ήταν που ήθελαν και αυτοί
 481 να κάνουν μουσική μετά

482 Σπυριδούλα: ναι εντάξει και μένα μου έλεγαν εκεί φωνάρα και τέτοια και δεν ξέραμε
 483 ότι τραγουδάς, ότι τραγουδάς έτσι...και μένα μου είπαν ότι θέλουν να κάνουν κάποιιο
 484 μουσική επειδή ακούν και από το ράδιο για αυτά

485 Συντονιστής: Σπυριδούλα εσύ πήγες και για εκπομπή σαν καλεσμένη πως σου φάνηκε

486 Σπυριδούλα: φοβερά σαν τις ταινίες ήταν, που έβλεπα που είχαν ραδιόφωνο
 487 τσπα...εγώ ετοιμάσα και σαν αφιέρωμα να το πω για τις γυναικείες φωνές στο ροκ
 488 κτλ μου άρεσε πολύ, έμαθα πολλά, αυτό που μας είπες να ετοιμάζουμε την εκπομπή
 489 ήταν πολύ ενδιαφέρον δεν ξέρω εγώ έμαθα πολλά γιατί έπρεπε να ξέρω μη με ρωτήσαι
 490 κανέναν στο chat και αρχίσω δεν ξέρω και δεν ξέρω, πολύ ωραία εμπειρία γενικά και

Commented [AD50]: (Code5) Σχόλια - εμπειρίες για την δράση του ραδιοφώνου

2359

«Γραμμή455: εντάξει το κάναμε για να αναδείξουμε το χωριό μας και να βοηθήσουμε πολιτισμικά την κοινότητα μας, τους ακροατές μας. Συζητάμε τα προβλήματα τα τοπικά, οι ακροατές μας λένε τα προβλήματα τους πολλές φορές, λέμε τι θέλουμε και τι μπορούμε να κάνουμε, κάνουμε εκπομπές με κεντρικό άξονα το χωριό μας, παίζουμε ωραία μουσική έχουμε εκλεπτυσμένους και παιδιά από την ομάδα και επίσης σημαντικό είναι πως κάθε Πέμπτη με τους χορηγούς μας, με την έννοια ότι μας δίνουν δώρα κάνουμε διάφορα κονιζ που έχουν σχέση με την μουσική αλλά και με άλλα θέματα τοπικά παράδοσης; κυρίως και έπειτα κληρώνουμε κάποιον ακροατή που κερδίζει διάφορα είδη πρώτης ανάγκης κατά βάση, τρόφιμα σε σουπερ μάρκετ, κρεατικά, βενζίνη ε.κ.α. και μέσα από τα κονιζ μαθαίνουν και οι νεότεροι που είναι και εδώ για διάφορες παραδόσεις του χωριού μας σχετικά με την διάλεκτο με κάποια τοπωνύμια. Κάνουμε τώρα τρεις εκπομπές την εβδομάδα Δευτέρα, Τρίτη και Πέμπτη. εκπομπές με πολύ χιούμορ και συνεχίζουμε»

2360

«Γραμμή469: κατά βάση τοπικό κοινό έχουμε, οι περισσότεροι εννοώ, αλλά μας ακούνε Κολινδρινοί που βρίσκονται σε όλη την Ελλάδα, αλλά και στο εξωτερικό Γερμανία ας πούμε, μας ακούνε συντοπίτες και φίλοι που έφυγαν λόγω οικονομικού»

2361

«Γραμμή472: πως σας φάνηκε που παίχτηκε η ηχογράφηση στο ραδιόφωνο;
 Γιάννης: εντάξει στόχος επετεύχθη
 Συντονιστής: δηλαδή
 Γιάννης: εε όλη η προσπάθεια που κάναμε με πρόβες μελέτη κτλ, έπρεπε κάπου να δείξουμε τη δουλειά μας, αλλιώς κρίμα δεν θα ταν (γέλια) καλύτερα να παίζαμε συναυλία βέβαια, άντε μήπως το καλοκαίρι»

2362

«Γραμμή479: Ιορδάνης: Ροκ σταρ μας κάνατε κύριε, οι συμμαθητές μου τρελάθηκαν είδαν και το βίντεο και μου έλεγαν ούαου πως παίζεις έτσι και το ωραίο ήταν που ήθελαν και αυτοί να κάνουν μουσική μετά
 Σπυριδούλα: ναι εντάξει και μένα μου έλεγαν εκεί φωνάρα και τέτοια και δεν ξέραμε ότι τραγουδάς, ότι τραγουδάς έτσι...και μένα μου είπαν ότι θέλουν να κάνουν κάποιιο μουσική επειδή ακούν και από το ράδιο για αυτά»

2363

«Γραμμή486: φοβερά σαν τις ταινίες ήταν, που έβλεπα που είχαν ραδιόφωνο τσπα...εγώ ετοιμάσα και σαν αφιέρωμα να το πω για τις γυναικείες φωνές στο ροκ κτλ μου άρεσε πολύ, έμαθα πολλά, αυτό που μας είπες να ετοιμάζουμε την εκπομπή ήταν πολύ ενδιαφέρον δεν ξέρω εγώ έμαθα πολλά γιατί έπρεπε να ξέρω μη με ρωτήσαι κανέναν στο chat και αρχίσω δεν ξέρω και δεν ξέρω, πολύ ωραία εμπειρία γενικά και πολύ γέλιο μου και τέτοια»

2364

«Γραμμή499: αλλά εντάξει αυτό που λέει και η Σπυριδούλα ας πούμε εμείς, έπρεπε για το μιλόι και βάλουμε και κομμάτια από την πολύ ωραία και μάθαμε και για τότε πως ξεκίνησαν όλα στην καθύρα, και μας έπαιξε και συνέντευξη ο Νίκος μας, ρωτοίσε εκεί πως είναι να παίζεις κιθάρα και τέτοια λες και ήμασταν οι Led Zepplin, ωραίο και πολύ γέλιο έχω να πω»

491 που σου μιλάν ταυτόχρονα μου άρεσε, στην αρχή φοβόμουν πως θα μιλάω μόνη μου
 492 και τέτοια

493 Συντονιστής: είχες βοηθώ εκεί συμπαραστάτη τον Νίκο

494 Σπυριδούλα: Ναι ναι έμπειρος αυτός χαλαρός, με πείραζε εμένα

495 Συντονιστής: πήγατε και παρέα έμαθα εκεί τα τσακαλάκια λέω

496 Γιάννης: Καλά πολύ γέλιο και μας είπανε και τα παιδιά από το σχολείο που μας
 497 άκουγαν ότι έπεφτε πολύ γέλιο και όταν γελοούσαμε γιατί δεν μπορούσαμε να
 498 κρατηθούμε ή όταν το παίζαμε σοβαροί πάλι γελοούσαν

499 Ιορδάνης: κλαίγαμαι..αλλά εντάξει αυτό που λέει και η Σπυριδούλα ας πούμε εμείς
 500 είπαμε για το μπλουζ και βάλαμε και κομμάτια αυτό ήταν πολύ ωραίο και μάθαμε και
 501 για τότε πως ξεκίνησαν όλα στην κιθάρα, και μας έπαιρνε και συνέντευξη ο Νίκος μας
 502 ρωτούσε εκεί πως είναι να παίζεις κιθάρα και τέτοια λες και ήμασταν οι Led Zeppelin,
 503 ωραίο και πολύ γέλιο έχω να πω

504 Συντονιστής: τέλεια ευχαριστώ παιδιά καλό βράδυ δεν σας κρατάω άλλο κάποιος έχετε
 505 και μαθήματα αύριο, λοιπόν καλό βράδυ σε όλους και θα σας ειδοποιήσω για ότι
 506 καινούργιο ευχαριστώ πολύ όλους σας by by

Δεδομένα τακτοποιημένα ανά κωδικό 4^η Συνάντηση Ε.Ο.

1. (Code1). Σχόλια - εμπειρίες για την δράση γενικά. Θετικές η αρνητικές αποτιμήσεις. Θα φανερώσει το γνωστικό και δομικό κοινωνικό κεφάλαιο και την πυκνότητα του δικτύου

2Δ1+2Δ2+2Δ3

2. (Code2). Σχόλια - εμπειρίες για την δράση των μουσικών εργαστηρίων

2.1.1Κίνητρα

2Δ6+2Δ23+2Δ29+2Δ37+2Δ51

2.1.2 Σύνολα και ο ρόλος του ρεπερτορίου

2Δ18+2Δ41+2Δ43

2.1.3 Επέκταση οριζόντων

2Δ5+2Δ13+2Δ32

2.1.4 Ομαδικότητα - κοινωνικά Δίκτυα (πυκνότητα)- φυσική επαφή - επικοινωνία

2Δ4+2Δ7+2Δ10+2Δ12+2Δ18+2Δ20+2Δ21+2Δ25+2Δ30+2Δ33+2Δ42+2Δ44+2Δ50+2Δ52

2.1.5 **Συναίσθηματα - εμπύγωση - απόλαυση - ευχαρίστηση**

2Δ9+2Δ11+2Δ48+2Δ49+2Δ52+2Δ57

2.1.6. Σύνολα και ταυτότητα

2Δ22

2.1.7. άγχος μουσικής επίδοσης

2Δ24+2Δ28+2Δ40

2.1.8. **Κοινωνικός εαυτός σχόλια των άλλων**

2Δ38

3 (Code3). Σχόλια - εμπειρίες για την δράση των μουσικών μαθημάτων. Θετικές ή αρνητικές αποτιμήσεις.

2Δ16+2Δ26+2Δ32+2Δ35+2Δ45

4 (Code4). Σχόλια - εμπειρίες για την δράση της ομαδικής μουσικής σύνθεσης

2Δ3+2Δ8+2Δ14+2Δ19+2Δ39+2Δ47

5 (Code5). Σχόλια - εμπειρίες για την δράση του ραδιοφώνου

2Δ59+2Δ60+2Δ61+2Δ62+2Δ63+2Δ64

6 (Code6). Γενικά σχόλια για την ανάπτυξη κοινωνικού κεφαλαίου – Γνωστικο-ποροι δικτύου

2Δ15+2Δ31

7 (Code7). Ιδέες αντιλήψεις για το μουσικό όργανο της επιλογής τους.

2Δ17+2Δ36+2Δ34+2Δ46+2Δ53+2Δ58

8 (Code8). Σχόλια για την Συνάντηση της Ε.Ο. με το Μπάμπη Παπαδόπουλο

2Δ27+2Δ54+2Δ55+2Δ56

9 (Code9). Εμπειρία ροής: 2Δ29+2Δ17

Έντυπο Ενημέρωσης

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 eliaskatsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο ενημέρωσης

Στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας με τίτλο *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία, διερευνούμε τον αντίκτυπο της μουσικής στην κοινότητα για την συγκρότηση και διαμόρφωση του κοινωνικού εαυτού.

Η συνομιλία μαζί σας θα γίνει με την μορφή της Εστιασμένης Ομάδας. Μέσα από τις ερωτήσεις του ερευνητή θα θέλαμε να μας περιγράψετε την δική σας εμπειρία και το δικό σας βίωμα σχετικά με το θέμα. Αυτό μπορεί να γίνει σε μία ή σε περισσότερες συναντήσεις. Η συνέντευξη κατά προαίρεση θα μαγνητοφωνηθεί για να αναλυθεί στη συνέχεια.

Εγγυόμαστε ότι θα τηρηθεί πλήρης ανωνυμία και εχεμύθεια. Κανείς εκτός από τους ερευνητές δεν θα έχει πρόσβαση στο ηχητικό υλικό, το οποίο θα καταστραφεί μετά την απομαγνητοφώνηση. Στο απομαγνητοφωνημένο κείμενο θα παραποιηθούν τα στοιχεία σας, ώστε να μην μπορεί κανείς να σας αναγνωρίσει. Έχετε την δυνατότητα να διακόψετε την συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, όπως και να αποσύρεται την συμμετοχή σας και εκ των υστέρων, εάν θελήσετε. Μπορείτε να έχετε πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής σας και σε ότι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση της συνέντευξης.

Για οποιαδήποτε πληροφορία ή συζήτηση σχετικά με την έρευνα, παρακαλώ απευθυνθείτε στον Κατσιάνο Ηλία, τηλ: 6949735183, email: eliaskatsianos@hotmail.com.

Ο ερευνητής

Όνοματεπώνυμο ...Κατσιάνος Ηλίας.....

Υπογραφή .....

Έντυπα Συγκατάθεσης

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 eliaskatsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Ονοματεπώνυμο ή αρχικά Κέλλυ Θωμαΐδου

Υπογραφή

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατάρτη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 ellaskatsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσον θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο ή αρχικά ..... *A. M.* .....

Υπογραφή ..... *A.* .....

Διαπονησημακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ
Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσίανος Ηλίας
Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100
ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 eliaskatsianos@hotmail.com
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης
ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπονησημακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσίανο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο ή αρχικά ..... Λεμόνας Ιωάννης .....

Υπογραφή ..... [Signature] .....

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ
Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας
Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100
ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 eliaskatsianos@hotmail.com
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης
ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο ή αρχικά ..... Ιορδάνης ..... Μησαϊλίδης .....

Υπογραφή ..... [Signature] .....

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Καταϊάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 eliaskatsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Καταϊάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο ή αρχικά ..... *Σουρ. Σούφει Κάνουρα* .....

Υπογραφή ..... *[Signature]* .....

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 eliaskatsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσον θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο ή αρχικά ..... *Ειρήνη Πιπληχανίδου* .....

Υπογραφή ..... *Ειρήνη Πιπληχανίδου* .....

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνης

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 elias katsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@negeenn.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσον θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο

αρχικά ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΟΝΙΒΑΡΗΣ..... ή

Υπογραφή .....

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 elias katsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο

αρχικά ..... Α Μ ..... ή

Υπογραφή ..... [Signature] 1

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 eliaskatsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο

αρχικά ..... Άγγελος Σοφής .....

ή

Υπογραφή ..... [Signature] .....

1

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 elias katsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο αρχικά ..... *Ευάγγελος Κάβουρας* ..... ή

Υπογραφή ..... *[Signature]* .....
1

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 eliaskatsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο

αρχικά ..... Γ. Ι. .... ή

Υπογραφή

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 eliaskatsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναίνω να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο αρχικά ..... *Nikos Tsoufopoulos* ..... ή

Υπογραφή ..... *Nikos Tsoufopoulos* 1

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 elias katsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxτου@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσον θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο Ηλίας Αδάμος η

αρχικά .....
Υπογραφή 1

Διαπανεπιστημιακό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη

Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Εφαρμοσμένη – Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Υπεύθυνος της έρευνας: Κατσιάνος Ηλίας

Κατερίνη, Θηβών 4, ΤΚ 60100

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 6949735183 eliaskatsianos@hotmail.com

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΕΥΘΥΝΗ: ΚΑΘ. Σωτήρης Χτούρης

ΤΗΛ. ΕΠΙΚ.: 22510 36516 sxtou@aegean.gr

Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας.

Έντυπο συγκατάθεσης

Δηλώνω τη συγκατάθεσή μου για τη συμμετοχή μου στην ερευνητική Διπλωματική Εργασία: *Η Μουσική στην Κοινότητα και Κοινωνικός Εαυτός: Η Περίπτωση του Κολινδρού Πιερίας*, που υλοποιείται στα πλαίσια του Διαπανεπιστημιακού Μεταπτυχιακού Προγράμματος *Κλινική Κοινωνιολογία και Τέχνη* από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με επιστημονικούς υπεύθυνους τον καθηγητή Χτούρη Σωτήρη, την καθηγήτρια Αναστασία Ζήση, τον καθηγητή Γιάννη Ζιώγα και υπεύθυνο της έρευνας τον μεταπτυχιακό φοιτητή Κατσιάνο Ηλία.

Έχω λάβει το έντυπο ενημέρωσης, στο οποίο περιγράφονται ο σκοπός της μελέτης, η διαδικασία της συνέντευξης και οι δεοντολογικές εγγυήσεις που δίνουν οι ερευνητές. Έχω κατανοήσει τι είναι η μελέτη, τι ζητείται από μένα και πώς θα χρησιμοποιηθεί η συνέντευξη που θα δώσω. Κατανοώ ότι οι ερευνητές έχουν υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί η εχεμύθεια όσων θα πω στη συνέντευξη και η ανωνυμία μου. Κατανοώ επίσης ότι μπορώ να διακόψω τη συνέντευξη οποιαδήποτε στιγμή, να αποσύρω τη συμμετοχή μου, και να έχω πρόσβαση στο κείμενο της αφήγησής μου και σε ό,τι κείμενα δημοσιοποιηθούν μετά την ανάλυση των συνεντεύξεων.

Με βάση τα παραπάνω συναινώ να συμμετέχω στην έρευνα, παραχωρώντας συνεντεύξεις.

Ο συμμετέχων / Η συμμετέχουσα

Όνοματεπώνυμο

αρχικά ..... Πέτρος Κακούρης

ή

Υπογραφή

.....

Βεβαίωση φορέα επιτυχούς περάτωσης Πρακτική Άσκησης

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΦΟΡΕΑ ΕΠΙΤΥΧΟΥΣ ΠΕΡΑΤΩΣΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ

Εγώ, ο πρόεδρος του πολιτιστικού συλλόγου Κολινδρού “Νικόλαος Λούσης” Τσαρτσαρής Βασίλης, δηλώνω υπεύθυνα, εκ μέρους του πολιτιστικού συλλόγου “Νικόλαος Λούσης” Κολινδρού, ότι ο φοιτητής του μεταπτυχιακού προγράμματος Κλινικής Κοινωνιολογίας και Τέχνης από τα Τμήματα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου και Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας Κατσιάνος Ηλίας, απασχολήθηκε στον φορέα μας εθελοντικά, δημιουργώντας μουσικές δράσεις στα πλαίσια της πρακτικής του άσκησης κατά το χρονικό διάστημα από 31/10/2021 έως 28/1/2022.

Ο Υπεύθυνα Δηλών
Πρόεδρος του Πολιτιστικού Φορέα
Σφραγίδα/υπογραφή Φορέα

